కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ ప్రథమ కాణ్డే ప్రథమః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ ఇషే త్వోర్జే త్వా వాయవః స్థోపాయవః స్థ దేవో వః సవితా ప్రార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయ కర్మణ ఆ ప్యాయధ్వమఘ్నియా దేవభాగమూర్జస్వతీః పయస్వతీః ప్రజావతీరనమీవా అయక్ష్మా మా వః స్తేన ఈశత మాఽఘశగ్ంసో రుద్రస్య హేతిః పరి వో వృణక్తు ధ్రువా అస్మిన్గోపతౌ స్యాత బహ్వీర్యజమానస్య పశూన్ పాహి॥[౧]

*ఇషే త్రిచత్వారిగ్ంశత్॥**1.1.1**॥*

యజ్ఞస్య ఘోషదసి ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయః ప్రేయమగాద్ధిషణా బర్హిరచ్ఛ మనునా కృతా స్వధయా వితష్టా త ఆ వహన్తి కవయః పురస్తాద్దేవేభ్యో జుష్టమిహ బర్హిరాసదే దేవానాం పరిషూతమసి వర్షవృద్ధమసి దేవబర్హిర్మా త్వాఽన్వఙ్మా తిర్యక్పర్వ తే రాధ్యాసమాచ్ఛేత్తా తే మా రిషం దేవబర్హిః శతవల్శం వి రోహ సహస్రవల్శాః [౨] వి వయగ్ం రుహేమ పృథివ్యాః సంపృచః పాహి సుసంభృతా త్వా సంభరామ్యదిత్యై రాస్నాఽసీన్ద్రాణ్యై సన్నహనం పూషా తే గ్రన్థిం గ్రథ్నాతు స తే మాఽఽస్థాదిన్ద్రస్య త్వా బాహుభ్యాముద్యచ్ఛే బృహస్పతేర్మూర్ధ్నా హరామ్యుర్వన్తరిక్షమన్విహి దేవంగమమసి॥[3]

*సహస్రవల్శా అష్టాత్రిగ్ంశచ్చ॥**1.1.2**॥*

శున్ధధ్వం దైవ్యాయ కర్మణే దేవయజ్యాయై మాతరిశ్వనో ఘర్మోఽసి ద్యౌరసి పృథివ్యసి విశ్వధాయా అసి పరమేణ ధామ్నా దృగ్ంహస్వ మా హ్వార్వసూనాం పవిత్రమసి శతధారం

వసూనాం పవిత్రమసి సహస్రధారగ్ం హుతః స్తోకో హుతో ద్రప్సోఽగ్నయే బృహతే నాకాయ స్వాహా ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ం సా విశ్వాయుః సా విశ్వవ్యచాః సా విశ్వకర్మా సం పృచ్యధ్వమృతావరీ రూర్మిణీర్మధుమత్తమా మన్ద్రా ధనస్య సాతయే సోమేన త్వాఽఽతనచ్మీన్ద్రాయ దధి విష్ణో హవ్యగ్ం రక్షస్వ॥[౪]

*సోమేనాఽష్టౌ చ॥**1.1.3**॥*

కర్మణే వాం దేవేభ్యః శకేయం వేషాయ త్వా ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయో ధూరసి ధూర్వ ధూర్వన్తం ధూర్వ తం యోఽస్మాన్ ధూర్వతి తం ధూర్వ యం వయం ధూర్వామస్త్వం దేవానామసి సస్నితమం పప్రితమం జుష్టతమం వహ్నితమం దేవహూతమమహ్రుతమసి హవిర్ధానం దృగ్ంహస్వ మా హ్వార్మిత్రస్య త్వా చక్షుషా ప్రేక్షే మా భేర్మా సం విక్థా మా త్వా [౫] హిగ్ంసిషమురు వాతాయ దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యామగ్నయే జుష్టం నిర్వపామ్యగ్నీషోమాభ్యామిదం దేవానామిదము నః సహ స్ఫాత్యై త్వా నాఽరాత్యై సువరభి వి ఖ్యేషం వైశ్వానరం జ్యోతిర్దృగ్ంహన్తాం దుర్యా ద్యావా పృథివ్యోరుర్వన్తరిక్షమన్విహ్యదిత్యాస్త్వోపస్థే సాదయామ్యగ్నే హవ్యగ్ం రక్షస్వ॥[౬]

*మా త్వా షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ॥**1.1.4**॥*

దేవో వః సవితోత్పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోః సూర్యస్య రశ్మిభిరాపో దేవీరగ్రేపువో అగ్రేగువోఽగ్ర ఇమం యజ్ఞం నయతాగ్రే యజ్ఞపతిం ధత్త యుష్మానిన్ద్రోఽవృణీత వృత్రతూర్యే యూయమిన్ద్రమవృణీధ్వం వృత్రతూర్యే ప్రోక్షితాః స్థాఽగ్నయే వో జుష్టం ప్రోక్షామ్యగ్నీషోమాభ్యాగ్ం శున్ధధ్వం దైవ్యాయ కర్మణే దేవయజ్యాయా అవధూతగ్ం రక్షోఽవధూతా అరాతయోఽదిత్యాస్త్వగసి ప్రతి త్వా [౭] పృథివీ వేత్త్వధిషవణమసి

వానస్పత్యం ప్రతి త్వాఽదిత్యాస్త్వగ్వేత్త్వగ్నేస్తనూరసి వాచో విసర్జనం దేవవీతయే త్వా గృహ్ణామ్యద్రిరసి వానస్పత్యః స ఇదం దేవేభ్యో హవ్యగ్ం సుశమి శమిష్వేషమా వదోర్జమా వద ద్యుమద్వదత వయగ్ం సఙ్ఘాతం జేష్మ వర్షవృద్ధమసి ప్రతి త్వా వర్షవృద్ధం వేత్తు పరాపూతగ్ం రక్షః పరాపూతా అరాతయో రక్షసాం భాగోఽసి వాయుర్వో వి వినక్తు దేవో వః సవితా హిరణ్యపాణిః ప్రతి గృహ్ణాతు॥[౮]

*త్వా భాగ ఏకాదశ చ॥**1.1.5**॥*

అవధూతగ్ం రక్షోఽవధూతా అరాతయోఽదిత్యాస్త్వగసి ప్రతి త్వా పృథివీ వేత్తు దివః స్కమ్భనిరసి ప్రతి త్వాఽదిత్యాస్త్వగ్వేత్తు ధిషణాఽసి పర్వత్యా ప్రతి త్వా దివః స్కమ్భనిర్వేత్తు ధిషణాఽసి పార్వతేయీ ప్రతి త్వా పర్వతిర్వేత్తు దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యామధి వపామి ధాన్యమసి ధినుహి దేవాన్ప్రాణాయ త్వాఽపానాయ త్వా వ్యానాయ త్వా దీర్ఘామను ప్రసితిమాయుషే ధాం దేవో వః సవితా హిరణ్యపాణిః ప్రతి గృహ్ణాతు॥[౯]

*ప్రాణాయ త్వా పఞ్చదశ చ॥**1.1.6**॥*

ధృష్టిరసి బ్రహ్మ యచ్ఛాఽపాఽగ్నేఽగ్నిమామాదం జహి నిష్క్రవ్యాదగ్ం సేధాఽఽదేవయజం వహ నిర్దగ్ధగ్ం రక్షో నిర్దగ్ధా అరాతయో ధ్రువమసి పృథివీం దృగ్ంహాయుర్దృగ్ంహ ప్రజాం దృగ్ంహ సజాతానస్మై యజమానాయ పర్యూహ ధర్త్ర మస్యన్తరిక్షం దృగ్ంహ ప్రాణం దృగ్ంహాఽపానం దృగ్ంహ సజాతానస్మై యజమానాయ పర్యూహ ధరుణమసి దివం దృగ్ంహ చక్షుః [౧౦] దృగ్ంహ శ్రోత్రం దృగ్ంహ సజాతానస్మై యజమానాయ పర్యూహ ధర్మాసి దిశో దృగ్ంహ యోనిం దృగ్ంహ ప్రజాం దృగ్ంహ సజాతానస్మై యజమానాయ పర్యూహ చితః స్థ ప్రజామస్మై రయిమస్మై సజాతానస్మై యజమానాయ పర్యూహ

భృగూణామఙ్గిరసాం తపసా తప్యధ్వం యాని ఘర్మే కపాలాన్యుపచిన్వన్తి వేధసః।
పూష్ణస్తాన్యపి వ్రత ఇన్ద్రవాయూ వి ముఞ్చతామ్॥[౧౧]
*చక్షురష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ॥**1.1.7**॥*

సం వపామి సమాపో అద్భిరగ్మత సమోషధయో రసేన సగ్ం రేవతీర్జగతీభిర్మధుమతీర్మధుమతీభిః సృజ్యధ్వమద్భ్యః పరి ప్రజాతాః స్థ సమద్భిః పృచ్యధ్వం జనయత్యై త్వా సం యౌమ్యగ్నయే త్వాఽగ్నీషోమాభ్యాం మఖస్య శిరోఽసి ఘర్మోఽసి విశ్వాయురురు ప్రథస్వోరు తే యజ్ఞపతిః ప్రథతాం త్వచం గృహ్ణీష్వాఽన్తరితగ్ం రక్షోఽన్తరితా అరాతయో దేవస్త్వా సవితా శ్రపయతు వర్షిష్ఠే అధి నాకేఽగ్నిస్తే తనువం మాఽతి ధాగగ్నే హవ్యగ్ం రక్షస్వ సం బ్రహ్మణా పృచ్యస్వైకతాయ స్వాహా ద్వితాయ స్వాహా త్రితాయ స్వాహా॥[౧౨]
*సవితా ద్వావిగ్ంశతిశ్చ॥**1.1.8**॥*

ఆ దద ఇన్ద్రస్య బాహురసి దక్షిణః సహస్రభృష్టిః శతతేజా వాయురసి తిగ్మతేజాః పృథివి దేవయజన్యోషధ్యాస్తే మూలం మా హిగ్ంసిషమపహతోఽరరుః పృథివ్యై వ్రజం గచ్ఛ గోస్థానం వర్షతు తే ద్యౌర్బధాన దేవ సవితః పరమస్యాం పరావతి శతేన పాశైర్యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మస్తమతో మా మౌగపహతోఽరరుః పృథివ్యై దేవయజన్యై వ్రజం [౧౩] గచ్ఛ గోస్థానం వర్షతు తే ద్యౌర్బధాన దేవ సవితః పరమస్యాం పరావతి శతేన పాశైర్యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మస్తమతో మా మౌగపహతోఽరరుః పృథివ్యా అదేవయజనో వ్రజం గచ్ఛ గోస్థానం వర్షతు తే ద్యౌర్బధాన దేవ సవితః పరమస్యాం పరావతి శతేన పాశైర్యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మస్తమతో మా [౧౪] మౌగరరుస్తే దివం మా స్కాన్ వసవస్త్వా పరి గృహ్ణన్తు గాయత్రేణ ఛన్దసా

రుద్రాస్త్వా పరి గృహ్ణన్తు త్రైష్టుభేన ఛన్దసాఽఽదిత్యాస్త్వా పరి గృహ్ణన్తు జాగతేన ఛన్దసా దేవస్య సవితుః సవే కర్మ కృణ్వన్తి వేధస ఋతమస్యృతసదనమస్యృతశ్రీరసి ధా అసి స్వధా అస్యుర్వీ చాసి వస్వీ చాసి పురా క్రూరస్య విసృపో విరప్శిన్నుదాదాయ పృథివీం జీరదానుర్యామైరయఞ్చన్ద్రమసి స్వధాభిస్తాం ధీరాసో అనుదృశ్య యజన్తే॥[౧౫]

*దేవయజన్యై ప్రజాం తమతో మా విరప్శిన్నేకాదశ చ॥**1.1.9**॥*

ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయోఽగ్నేర్వస్తేజిష్ఠేన తేజసా నిష్టపామి గోష్ఠం మా నిర్మృక్షం వాజినం త్వా సపత్నసాహగ్ం సం మార్జ్మి వాచం ప్రాణం చక్షుః శ్రోత్రం ప్రజాం యోనిం మా నిర్మృక్షం వాజినీం త్వా సపత్నసాహీగ్ం సం మార్జ్మ్యాశాసానా సౌమనసం ప్రజాగ్ం సౌభాగ్యం తనూమ్। అగ్నేరనువ్రతా భూత్వా సం నహ్యే సుకృతాయ కమ్॥ సుప్రజసస్త్వా వయగ్ం సుపత్నీరుప [౧౬] సేదిమ। అగ్నే సపత్నదమ్భనమదబ్ధాసో అదాభ్యమ్॥ ఇమం వి ష్యామి వరుణస్య పాశం యమబధ్నీత సవితా సుకేతః। ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకే స్యోనం మే సహ పత్యా కరోమి॥ సమాయుషా సం ప్రజయా సమగ్నే వర్చసా పునః। సం పత్నీ పత్యాఽహం గచ్ఛే సమాత్మా తనువా మమ॥ మహీనాం పయోఽస్యోషధీనాగ్ం రసస్తస్య తేఽక్షీయమాణస్య ని [౧౭] ర్వపామి మహీనాం పయోఽస్యోషధీనాగ్ం రసోఽదబ్ధేన త్వా చక్షుషాఽవేక్షే సుప్రజాస్త్వాయ తేజోఽసి తేజోఽను ప్రేహ్యగ్నిస్తే తేజో మా వి నైదగ్నేర్జిహ్వాసి సుభూర్దేవానాం ధామ్నేధామ్నే దేవేభ్యో యజుషేయజుషే భవ శుక్రమసి జ్యోతిరసి తేజోఽసి దేవో వః సవితోత్పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోః సూర్యస్య రశ్మిభిః శుక్రం త్వా శుక్రాయాం ధామ్నేధామ్నే దేవేభ్యో యజుషేయజుషే గృహ్ణామి జ్యోతిస్త్వా జ్యోతిష్యర్చిస్త్వాఽర్చిషి ధామ్నేధామ్నే దేవేభ్యో యజుషేయజుషే గృహ్ణామి॥[౧౮]

*ఉప నీ రశ్మిభిశ్శుక్రగ్ం షోడశ చ॥**1.1.10**॥*

కృష్ణోఽస్యాఖరేష్ఠోఽగ్నయే త్వా స్వాహా వేదిరసి బర్హిషే త్వా స్వాహా బర్హిరసి స్రుగ్భ్యస్త్వా స్వాహా దివే త్వాఽన్తరిక్షాయ త్వా పృథివ్యై త్వా స్వధా పితృభ్య ఊర్గ్భవ బర్హిషద్భ్య ఊర్జా పృథివీం గచ్ఛత విష్ణోః స్తూపోఽస్యూర్ణామ్రదసం త్వా స్తృణామి స్వాసస్థం దేవేభ్యో గన్ధర్వోఽసి విశ్వావసుర్విశ్వస్మాదీషతో యజమానస్య పరిధిరిడ ఈడిత ఇన్ద్రస్య బాహురసి [౧౯] దక్షిణో యజమానస్య పరిధిరిడ ఈడితో మిత్రావరుణౌ త్వోత్తరతః పరి ధత్తాం ధ్రువేణ ధర్మణా యజమానస్య పరిధిరిడ ఈడితః సూర్యస్త్వా పురస్తాత్పాతు కస్యాశ్చిదభిశస్త్యా వీతిహోత్రం త్వా కవే ద్యుమన్తగ్ం సమిధీమహ్యగ్నే బృహన్తమధ్వరే విశో యన్త్రే స్థో వసూనాగ్ం రుద్రాణామాదిత్యానాగ్ం సదసి సీద జుహూరుపభృద్ధ్రువాఽసి ఘృతాచీ నామ్నా ప్రియేణ నామ్నా ప్రియే సదసి సీదైతా అసదన్థ్సుకృతస్య లోకే తా విష్ణో పాహి పాహి యజ్ఞం పాహి యజ్ఞపతిం పాహి మాం యజ్ఞనియమ్॥[౨౦]

*బాహురసి ప్రియే సదసి పఞ్చదశ చ॥**1.1.11**॥*

భువనమసి వి ప్రథస్వాఽగ్నే యష్టరిదం నమః। జుహ్వేహ్యగ్నిస్త్వా హ్వయతి దేవయజ్యాయా ఉపభృదేహి దేవస్త్వా సవితా హ్వయతి దేవయజ్యాయా అగ్నావిష్ణూ మా వామవ క్రమిషం వి జిహాథాం మా మా సం తాప్తం లోకం మే లోకకృతౌ కృణుతం విష్ణోః స్థానమసీత ఇన్ద్రో అకృణోద్వీర్యాణి సమారభ్యోర్ధ్వో అధ్వరో దివిస్పృశమహ్రుతో యజ్ఞో యజ్ఞపతేరిన్ద్రావాన్థ్స్వాహా బృహద్భాః పాహి మాఽగ్నే దుశ్చరితాదా మా సుచరితే భజ మఖస్య శిరోఽసి సం జ్యోతిషా జ్యోతిరఙ్క్తామ్॥[౨౧]

*అహ్రుత ఏకవిగ్ంశతిశ్చ॥**1.1.12**॥*

వాజస్య మా ప్రసవేనోద్గ్రాభేణోదగ్రభీత్। అథా సపత్నాగ్ం ఇన్ద్రో మే నిగ్రాభేణాధరాగ్ం అకః॥

ఉద్గ్రాభం చ నిగ్రాభం చ బ్రహ్మ దేవా అవీవృధన్న్। అథా సపత్నానిన్ద్రాగ్నీ మే విషూచీనాన్వ్యస్యతామ్॥ వసుభ్యస్త్వా రుద్రేభ్యస్త్వాఽఽదిత్యేభ్యస్త్వాఽక్తగ్ం రిహాణా వియన్తు వయః। ప్రజాం యోనిం మా నిర్మృక్షమా ప్యాయన్తామాప ఓషధయో మరుతాం పృషతయః స్థ దివం [౨౨] గచ్ఛ తతో నో వృష్టిమేరయ। ఆయుష్పా అగ్నేఽస్యాయుర్మే పాహి చక్షుష్పా అగ్నేఽసి చక్షుర్మే పాహి ధ్రువాఽసి యం పరిధిం పర్యధత్థా అగ్నే దేవ పణిభిర్వీయమాణః। తం త ఏతమను జోషం భరామి నేదేష త్వదపచేతయాతై యజ్ఞస్య పాథ ఉప సమితగ్ం సగ్గ్స్రావభాగాః స్థేషా బృహన్తః ప్రస్తరేష్ఠా బర్హిషదశ్చ [౨౩] దేవా ఇమాం వాచమభి విశ్వే గృణన్త ఆసద్యాఽస్మిన్బర్హిషి మాదయధ్వమగ్నేర్వామపన్నగృహస్య సదసి సాదయామి సుమ్నాయ సుమ్నినీ సుమ్నే మా ధత్తం ధురి ధుర్యౌ పాతమగ్నేఽదబ్ధాయోఽశీతతనో పాహి మాఽద్య దివః పాహి ప్రసిత్యై పాహి దురిష్ట్యై పాహి దురద్మన్యై పాహి దుశ్చరితాదవిషం నః పితుం కృణు సుషదా యోనిగ్గ్ స్వాహా దేవా గాతువిదో గాతుం విత్త్వా గాతుమిత మనసస్పత ఇమం నో దేవ దేవేషు యజ్ఞగ్గ్ స్వాహా వాచి స్వాహా వాతే ధాః॥[౨౪]

దివం చ విత్త్వా గాతుం త్రయోదశ చ॥1.1.13॥

ఉభా వామిన్ద్రాగ్నీ ఆహువధ్యా ఉభా రాధసః సహ మాదయధ్యై। ఉభా దాతారావిషాగ్ం రయీణాముభా వాజస్య సాతయే హువే వామ్॥ అశ్రవగ్ం హి భూరిదావత్తరా వాం విజామాతురుత వా ఘా స్యాలాత్। అథా సోమస్య ప్రయతీ యువభ్యామిన్ద్రాగ్నీ స్తోమం జనయామి నవ్యమ్॥ ఇన్ద్రాగ్నీ నవతిం పురో దాసపత్నీరధూనుతమ్। సాకమేకేన కర్మణా॥ శుచిం ను స్తోమం నవజాతమద్యేన్ద్రాగ్నీ వృత్రహణా జుషేథామ్। [౨౫] ఉభా హి వాగ్ం సుహవా జోహవీమి తా వాజగ్ం సద్య ఉశతే ధేష్ఠా॥ వయము త్వా పథస్పతే రథం న వాజసాతయే। ధియే పూషన్నయుజ్మహి॥ పథస్పథః పరిపతిం వచస్యా కామేన కృతో

అభ్యానడర్కమ్। స నో రాసచ్ఛురుధశ్చన్ద్రాగ్రా ధియంధియగ్ం సీషధాతి ప్ర పూషా॥ క్షేత్రస్య పతినా వయగ్ం హితేనేవ జయామసి। గామశ్వం పోషయిత్న్వా స నో [౧౯] మృడాతీదృశే॥ క్షేత్రస్య పతే మధుమన్తమూర్మిం ధేనురివ పయో అస్మాసు ధుక్ష్వ। మధుశ్చుతం ఘృతమివ సుపూతమృతస్య నః పతయో మృడయన్తు॥ అగ్నే నయ సుపథా రాయే అస్మాన్ విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్। యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనో భూయిష్ఠాం తే నమఉక్తిం విధేమ॥ ఆ దేవానామపి పన్థామగన్మ యచ్ఛక్నవామ తదను ప్రవోఢుమ్। అగ్నిర్విద్వాన్థ్స యజా [౨౭] థ్సేదు హోతా సో అధ్వరాన్థ్స ఋతూన్కల్పయాతి॥ యద్వాహిష్ఠం తదగ్నయే బృహదర్చ విభావసో। మహిషీవ త్వద్రయిస్త్వద్వాజాఉదీరతే॥ అగ్నే త్వం పారయా నవ్యో అస్మాన్థ్స్వస్తిభిరతి దుర్గాణి విశ్వా। పూశ్చ పృథ్వీ బహులా న ఉర్వీ భవా తోకాయ తనయాయ శం యోః॥ త్వమగ్నే వ్రతపా అసి దేవ ఆ మర్త్యేష్వా। త్వం యజ్ఞేష్వీడ్యః॥ యద్వో వయం ప్రమినామ వ్రతాని విదుషాం దేవా అవిదుష్టరాసః। అగ్నిష్టద్విశ్వమా పృణాతి విద్వాన్ యేభిర్దేవాగ్ం ఋతుభిః కల్పయాతి॥[౨౦]

జుషేథామా సనో యజాదా త్రయోవిగ్ంశతిశ్చ॥1.1.14॥

ఇషే త్వా యజ్ఞస్య శున్ధధ్వం కర్మణే వాం దేవోఽవధూతం ధృష్టిస్సం వపామ్యా దదే ప్రత్యుష్టం కృష్ణోఽసి భువనమసి వాజస్యోభా వాం చతుర్దశ ॥14॥

ఇషే దృగ్ంహ భువనమష్టావిగ్ంశతిః ॥28॥

ఇషే త్వా కల్పయాతి॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి ప్రథమకాణ్డే ప్రథమః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ ప్రథమ కాణ్డే ద్వితీయః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ ఆప ఉన్దన్తు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చస ఓషధే త్రాయస్వైనగ్గ్ స్వధితే మైనగ్ం హిగ్ంసీర్దేవశ్రూరేతాని ప్ర వపే స్వస్త్యుత్తరాణ్యశీయాఽఽపో అస్మాన్మాతరః శున్ధన్తు ఘృతేన నో ఘృతపువః పునన్తు విశ్వమస్మత్ప్ర వహన్తు రిప్రముదాభ్యః శుచిరా పూత ఏమి సోమస్య తనూరసి తనువం మే పాహి మహీనాం పయోఽసి వర్చోధా అసి వర్చో [౧] మయి ధేహి వృత్రస్య కనీనికాఽసి చక్షుష్పా అసి చక్షుర్మే పాహి చిత్పతిస్త్వా పునాతు వాక్పతిస్త్వా పునాతు దేవస్త్వా సవితా పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోః సూర్యస్య రశ్మిభిస్తస్య తే పవిత్రపతే పవిత్రేణ యస్మై కం పునే తచ్ఛకేయమా వో దేవాస ఈమహే సత్యధర్మాణో అధ్వరే యద్వో దేవాస ఆగురే యజ్ఞియాసో హవామహ ఇన్ద్రాగ్నీ ద్యావాపృథివీ ఆప ఓషధీస్త్వం దీక్షాణామధిపతిరసీహ మా సన్తం పాహి॥[౨]

వర్చ ఓషధీరష్టౌ చ ***॥1.2.1॥***

ఆకూత్యై ప్రయుజేఽగ్నయే స్వాహా మేధాయై మనసేఽగ్నయే స్వాహా దీక్షాయై తపసేఽగ్నయే స్వాహా సరస్వత్యై పూష్ణేఽగ్నయే స్వాహాఽఽపో దేవీర్బృహతీర్విశ్వశమ్భువో ద్యావాపృథివీ ఉర్వన్తరిక్షం బృహస్పతిర్నో హవిషా వృధాతు స్వాహా విశ్వే దేవస్య నేతుర్మర్తో వృణీత సఖ్యం విశ్వే రాయ ఇషుధ్యసి ద్యుమ్నం వృణీత పుష్యసే స్వాహ ర్క్సామయోః శిల్పే స్థస్తే వామా రభే తే మా [3] పాతమాఽస్య యజ్ఞస్యోదృచ ఇమాం ధియగ్ం శిక్షమాణస్య దేవ క్రతుం దక్షం వరుణ సగ్ం శిశాధి యయాఽతి విశ్వా దురితా తరేమ సుతర్మాణమధి నావగ్ం రుహేమోర్గస్యాఙ్గిరస్యూర్ణమ్రదా ఊర్జం మే యచ్ఛ పాహి మా

మా మా హిగ్ంసీర్విష్ణోః శర్మాఽసి శర్మ యజమానస్య శర్మ మే యచ్ఛ నక్షత్రాణాం మాఽతీకాశాత్పాహీన్ద్రస్య యోనిరసి [౪] మా మా హిగ్ంసీః కృష్యై త్వా సుసస్యాయై సుపిప్పలాభ్యస్త్వౌషధీభ్యః సూపస్థా దేవో వనస్పతిరూర్ధ్వో మా పాహ్యోదృచః స్వాహా యజ్ఞం మనసా స్వాహా ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ స్వాహోరోరన్తరిక్షాత్స్వాహా యజ్ఞం వాతాదా రభే॥[౫]

మా యోనిరసి త్రిగ్ంశచ్చ ॥1.2.2॥

దైవీం ధియం మనామహే సుమృడీకామభిష్టయే వర్చోధాం యజ్ఞవాహసగ్ం సుపారా నో అసద్వశే। యే దేవా మనోజాతా మనోయుజః సుదక్షా దక్షపితారస్తే నః పాన్తు తే నోఽవన్తు తేభ్యో నమస్తేభ్యః స్వాహాఽగ్నే త్వగ్ం సు జాగృహి వయగ్ం సు మన్దిషీమహి గోపాయ నః స్వస్తయే ప్రబుధే నః పునర్దదః। త్వమగ్నే వ్రతపా అసి దేవ ఆ మర్త్యేష్వా। త్వం [౬] యజ్ఞేష్వీడ్యః॥ విశ్వే దేవా అభి మామాఽవవృత్రన్పూషా సన్యా సోమో రాధసా దేవః సవితా వసోర్వసుదా వా రాస్వేయత్సోమాఽఽభూయో భర మా పృణన్పూర్త్యా వి రాధి మాఽహమాయుషా చన్ద్రమసి మమ భోగాయ భవ వస్త్రమసి మమ భోగాయ భవోస్రాఽసి మమ భోగాయ భవ హయోఽసి మమ భోగాయ భవ [౭] ఛాగోఽసి మమ భోగాయ భవ మేషోఽసి మమ భోగాయ భవ వాయవే త్వా వరుణాయ త్వా నిర్‌ఋత్యై త్వా రుద్రాయ త్వా దేవీరాపో అపాం నపాద్య ఊర్మిర్ హవిష్య ఇన్ద్రియావాన్మదిన్తమస్తం వో మాఽవ క్రమిషమచ్ఛిన్నం తన్తుం పృథివ్యా అను గేషం భద్రాదభి శ్రేయః ప్రేహి బృహస్పతిః పుర ఏతా తే అస్త్వథేమవ స్య వర ఆ పృథివ్యా ఆరే శత్రూన్కృణుహి సర్వవీర ఏదమగన్మ దేవయజనం పృథివ్యా విశ్వే దేవా యదజుషన్త పూర్వ ఋక్సామాభ్యాం యజుషా సన్తరన్తో రాయస్పోషేణ సమిషా మదేమ॥[౮]

ఆ త్వగ్ం హయోఽసి మమ భోగాయ భవ స్య పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ ॥1.2.3॥

ఇయం తే శుక్ర తనూరిదం వర్చస్తయా సం భవ భ్రాజం గచ్ఛ జూరసి ధృతా మనసా జుష్టా విష్ణవే తస్యాస్తే సత్యసవసః ప్రసవే వాచో యన్త్రమశీయ స్వాహా శుక్రమస్యమృతమసి వైశ్వదేవగ్ం హవిః సూర్యస్య చక్షురాఽరుహమగ్నేరక్ష్ణః కనీనికాం యదేత శేభిరీయసే భ్రాజమానో విపశ్చితా చిదసి మనాఽసి ధీరసి దక్షిణా [౯] ఽసి యజ్ఞియాసి క్షత్రియాఽస్యదితిరస్యుభయతః శీర్ష్ణీ సా నః సుప్రాచీ సుప్రతీచీ సం భవ మిత్రస్త్వా పది బధ్నాతు పూషాఽధ్వనః పాత్విన్ద్రా యాధ్యక్షాయాను త్వా మాతా మన్యతామను పితాఽను భ్రాతా సగర్భ్యోఽను సఖా సయూథ్యః సా దేవి దేవమచ్ఛేహీన్ద్రాయ సోమగ్ం రుద్రస్త్వాఽఽవర్తయతు మిత్రస్య పథా స్వస్తి సోమ సఖా పునరేహి సహ రయ్యా॥[౧౦]

దక్షిణా సోమసఖా పఞ్చ చ ॥***1.2.4***॥

వస్వ్యసి రుద్రాఽస్యదితిరస్యాదిత్యాఽసి శుక్రాఽసి చన్ద్రాఽసి బృహస్పతిస్త్వా సుమ్నే రణ్వతు రుద్రో వసుభిరా చికేతు పృథివ్యాస్త్వా మూర్ధన్నా జిఘర్మి దేవయజన ఇడాయాః పదే ఘృతవతి స్వాహా పరిలిఖితగ్ం రక్షః పరిలిఖితా అరాతయ ఇదమహగ్ం రక్షసో గ్రీవా అపి కృన్తామి యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మ ఇదమస్య గ్రీవా [౧౧] అపి కృన్తామ్యస్మే రాయస్త్వే రాయస్తోతే రాయః సం దేవి దేవ్యోర్వశ్యా పశ్యస్వ త్వష్టీమతీ తే సపేయ సురేతా రేతో దధానా వీరం విదేయ తవ సందృశి మాఽహగ్ం రాయస్పోషేణ వి యోషమ్॥ [౧౨]

అస్య గ్రీవా ఏకాన్న త్రిగ్ం శచ్చ ॥***1.2.5***॥

అగ్ంశునా తే అగ్ంశుః పృచ్యతాం పరుషా పరుర్గన్ధస్తే కామమవతు మదాయ రసో

అచ్యుతోఽమాత్యోఽసి శుక్రస్తే గ్రహోఽభి త్యం దేవగ్ం సవితారమూణ్యోః కవిక్రతుమర్చామి సత్యసవసగ్ం రత్నధామభి ప్రియం మతిమూర్ధ్వా యస్యాఽమతిర్భా అదిద్యుతథ్సవీమని హిరణ్యపాణిరమిమీత సుక్రతుః కృపా సువః। ప్రజాభ్యస్త్వా ప్రాణాయ త్వా వ్యానాయ త్వా ప్రజాస్త్వమను ప్రాఽణిహి ప్రజాస్త్వామను ప్రాణన్తు॥[౦౩]

*అమి సప్త చ ॥**1.2.6**॥*

సోమం తే క్రీణామ్యూర్జస్వన్తం పయస్వన్తం వీర్యావన్తమభిమాతిషాహగ్ం శుక్రం తే శుక్రేణ క్రీణామి చన్ద్రం చన్ద్రేణాఽమృతమమృతేన సమ్యత్తే గోరస్మే చన్ద్రాణి తపసస్తనూరసి ప్రజాపతేర్వర్ణస్తస్యాస్తే సహస్రపోషం పుష్యన్త్యాశ్చరమేణ పశునా క్రీణామ్యస్మే తే బన్ధుర్మయి తే రాయః శ్రయన్తామస్మే జ్యోతిః సోమవిక్రయిణి తమో మిత్రో న ఏహి సుమిత్రధా ఇన్ద్రస్యోరుమా విశ దక్షిణముశన్నుశన్తగ్గ్ స్యోనః స్యోనగ్గ్ స్వాన భ్రాజాఽఙ్ఘారే బమ్భారే హస్త సుహస్త కృశానవేతే వః సోమక్రయణాస్తాన్రక్షధ్వం మా వో దభన్॥[౦౪]

*ఊరుం ద్వావిగ్ంశతిశ్చ ॥**1.2.7**॥*

ఉదాయుషా స్వాయుషోదోషధీనాగ్ం రసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మేణోదస్థామమృతాగ్ం అను। ఉర్వన్తరిక్షమన్విహ్యాదిత్యాః సదోఽస్యదిత్యాః సద ఆ సీదాఽస్తభ్నాద్ద్యామృషభో అన్తరిక్షమమిమీత వరిమాణం పృథివ్యా ఆఽసీదద్విశ్వా భువనాని సమ్రాడ్విశ్వేత్తాని వరుణస్య వ్రతాని వనేషు వ్యన్తరిక్షం తతాన వాజమర్వథ్సు పయో అఘ్నియాసు హృథ్సు [౦౫] క్రతుం వరుణో విక్ష్వగ్నిం దివి సూర్యమదధాథ్సోమమద్రావుదు త్యం జాతవేదసం దేవం వహన్తి కేతవః। దృశే విశ్వాయ సూర్యమ్॥ ఉస్రావేతం ధూర్‌షాహావనశ్రూ అవీరహణౌ బ్రహ్మచోదనౌ వరుణస్య స్కమ్భనమసి వరుణస్య స్కమ్భసర్జనమసి ప్రత్యస్తో వరుణస్య పాశః॥[౦౬]

హృథ్సు పఞ్చత్రిగ్ంశచ్చ ॥**1.2.8**॥

ప్ర చ్యవస్వ భువస్పతే విశ్వాన్యభి ధామాని మా త్వా పరిపరీ విదన్మా త్వా పరిపన్థినో విదన్మా త్వా వృకా అఘాయవో మా గన్ధర్వో విశ్వావసురా దఘచ్ఛ్యేనో భూత్వా పరా పత యజమానస్య నో గృహే దేవైః సగ్ంస్కృతం యజమానస్య స్వస్త్యయన్యస్యపి పన్థామగస్మహి స్వస్తి గామనేహసం యేన విశ్వాః పరి ద్విషో వృణక్తి విన్దతే వసు నమో మిత్రస్య వరుణస్య చక్షసే మహో దేవాయ తదృతగ్ం సపర్యత దూరేదృశే దేవజాతాయ కేతవే దివస్పుత్రాయ సూర్యాయ శగ్ంసత వరుణస్య స్కమ్భనమసి వరుణస్య స్కమ్భసర్జనమస్యున్ముక్తో వరుణస్య పాశః॥[౧౭]

మిత్రస్య త్రయోవిగ్ంశతిశ్చ ॥**1.2.9**॥

అగ్నేరాతిథ్యమసి విష్ణవే త్వా సోమస్యాఽఽతిథ్యమసి విష్ణవే త్వాఽతిథేరాతిథ్యమసి విష్ణవే త్వాఽగ్నయే త్వా రాయస్పోషదావ్న్నే విష్ణవే త్వా శ్యేనాయ త్వా సోమభృతే విష్ణవే త్వా యా తే ధామాని హవిషా యజన్తి తా తే విశ్వా పరిభూరస్తు యజ్ఞం గయస్ఫానః ప్రతరణః సువీరోఽవీరహా ప్ర చరా సోమ దుర్యానదిత్యాః సదోఽస్యదిత్యాః సద ఆ [౧౮] సీద వరుణోఽసి ధృతవ్రతో వారుణమసి శంయోర్దేవానాగ్ం సఖ్యాన్మా దేవానామపసశ్ఛిత్స్మహ్యాపతయే త్వా గృహ్ణామి పరిపతయే త్వా గృహ్ణామి తనూనప్త్రే త్వా గృహ్ణామి శాక్వరాయ త్వా గృహ్ణామి శక్మన్నోజిష్ఠాయ త్వా గృహ్ణామ్యనాధృష్టమస్యనాధృష్యం దేవానామోజోఽభిశస్తిపా అనభిశస్తేఽన్యమను మే దీక్షాం దీక్షాపతిర్మన్యతామను తపస్తపస్పతిరఞ్జసా సత్యముపగేషగ్ం సువితేమా ధాః॥[౧౯]

ఆ మైకంచ ॥**1.2.10**॥

అగ్ంశురగ్ంశుస్తే దేవ సోమాఽఽప్యాయతామిన్ద్రాయైకధనవిద ఆ తుభ్యమిన్ద్రః ప్యాయతామా త్వమిన్ద్రాయ ప్యాయస్వాఽఽప్యాయయ సఖీన్థ్సన్యా మేధయా స్వస్తి తే దేవ సోమ సుత్యామశీయేష్టా రాయః ప్రేషే భగాయర్తమృతవాదిభ్యో నమో దివే నమః పృథివ్యా అగ్నే వ్రతపతే త్వం వ్రతానాం వ్రతపతిరసి యా మమ తనూరేషా సా త్వయి [౨౦] యా తవ తనూరియగ్ం సా మయి సహ నౌ వ్రతపతే వ్రతినోర్వ్రతాని యా తే అగ్నే రుద్రియా తనూస్తయా నః పాహి తస్యాస్తే స్వాహా యా తే అగ్నేఽయాశయా రజాశయా హరాశయా తనూర్వర్షిష్ఠా గహ్వరేష్ఠోఽగ్రం వచో అపావధీం త్వేషం వచో అపావధీగ్ స్వాహా॥[౨౧]

*త్వయి చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥**1.2.11**॥*

విత్తాయనీ మేఽసి తిక్తాయనీ మేఽస్యవతాన్మా నాథితమవతాన్మా వ్యథితం విదేరగ్నిర్నభో నామాఽగ్నే అఙ్గిరో యోఽస్యాం పృథివ్యామస్యాయుషా నామ్నేహి యత్తేఽనాధృష్టం నామ యజ్ఞియం తేన త్వాఽఽదధేఽగ్నే అఙ్గిరో యో ద్వితీయస్యాం తృతీయస్యాం పృథివ్యామస్యాయుషా నామ్నే హి యత్తేఽనాధృష్టం నామ [౨౨] యజ్ఞియం తేన త్వాఽఽదధే సిగ్ంహీరసి మహిషీరస్యురు ప్రథస్వోరు తే యజ్ఞపతిః ప్రథతాం ధ్రువాఽసి దేవేభ్యః శున్ధస్వ దేవేభ్యః శుమ్భస్వేన్ద్రఘోషస్త్వా వసుభిః పురస్తాత్పాతు మనోజవాస్త్వా పితృభిర్దక్షిణతః పాతు ప్రచేతాస్త్వా రుద్రైః పశ్చాత్పాతు విశ్వకర్మా త్వాఽఽదిత్యైరుత్తరతః పాతు సిగ్ంహీరసి సపత్నసాహీ స్వాహా సిగ్ంహీ రసి సుప్రజావనిః స్వాహా సిగ్ంహీ [౨౩] రసి రాయస్పోషవనిః స్వాహా సిగ్ంహీరస్యాదిత్యవనిః స్వాహా సిగ్ంహీరస్యా వహ దేవాన్దేవయతే యజమానాయ స్వాహా భూతేభ్యస్త్వా విశ్వాయురసి పృథివీం దృగ్ంహ ధ్రువక్షిదస్యన్తరిక్షం దృగ్ంహాఽచ్యుతక్షిదసి దివం దృగ్ంహాఽగ్నే ర్భస్మాఽస్యగ్నేః పురీషమసి॥

[౨౪]

*నామ సుప్రజావనిః స్వాహా సిగ్ంహీః పఞ్చత్రిగ్ంశచ్చ ॥**1.2.12**॥*

యుఞ్జతే మన ఉత యుఞ్జతే ధియో విప్రా విప్రస్య బృహతో విపశ్చితః। వి హోత్రా దధే వయునావిదేక ఇన్మహీ దేవస్య సవితుః పరిష్టుతిః॥ సువాగ్దేవ దుర్యాగ్ం ఆ వద దేవశ్రుతౌ దేవేష్వా ఘోషేథామా నో వీరో జాయతాం కర్మణ్యో యగ్ం సర్వేఽనుజీవామ యో బహూనామసద్వశీ। ఇదం విష్ణుర్వి చక్రమే త్రేధా ని దధే పదమ్। సమూఢమస్య [౨౫] పాగ్ంసుర ఇరావతీ ధేనుమతీ హి భూతగ్ం సూయవసినీ మనవే యశస్యే। వ్యస్కభ్నాద్రోదసీ విష్ణురేతే దాధార పృథివీమభితో మయూఖైః॥ ప్రాచీ ప్రేతమధ్వరం కల్పయన్తీ ఊర్ధ్వం యజ్ఞం నయతం మా జీహ్వరతమత్ర రమేథాం వర్ష్మన్ పృథివ్యా దివో వా విష్ణవుత వా పృథివ్యా మహో వా విష్ణవుత వాఽన్తరిక్షాద్ధస్తౌ పృణస్వ బహుభిర్వసవ్యైరా ప్ర యచ్ఛ [౨౬] దక్షిణాదోత సవ్యాత్॥ విష్ణోర్నుకం వీర్యాణి ప్ర వోచం యః పార్థివాని విమమే రజాగ్ంసి యో అస్కభాయదుత్తరగ్ం సధస్థం విచక్రమాణస్త్రేధోరుగాయో విష్ణో రరాటమసి విష్ణోః పృష్ఠమసి విష్ణోః శ్నప్త్రే స్థో విష్ణోః స్యూరసి విష్ణోర్ధ్రువమసి వైష్ణవమసి విష్ణవే త్వా॥[౨౭]

*అస్య యచ్ఛైకాన్న చత్వారిగ్ంశచ్చ **॥1.2.13॥***

కృణుష్వ పాజః ప్రసితిం న పృథ్వీం యాహి రాజేవామవాగ్ం ఇభేన। తృష్వీమను ప్రసితిం ద్రూణానోఽస్తాఽసి విధ్య రక్షసస్తపిష్ఠైః॥ తవ భ్రమాస ఆశుయా పతన్త్యను స్పృశ ధృషతా శోశుచానః। తపూగ్ంష్యగ్నే జుహ్వా పతఙ్గానసందితో వి సృజ విష్వగుల్కాః॥ ప్రతి స్పశో వి సృజ తూర్ణితమో భవా పాయుర్విశో అస్యా అదబ్ధః। యో నో దూరే అఘశగ్ంసో [౨౯] యో అన్త్యగ్నే మాకిష్టే వ్యథిరా దధర్షీత్॥ ఉదగ్నే తిష్ఠ ప్రత్యాఽఽతనుష్వ న్యమిత్రాగ్ం ఓషతాత్తిగ్మహేతే। యో నో అరాతిగ్ం సమిధాన చక్రే నీచా తం ధక్ష్యతసం న శుష్కమ్॥ ఊర్ధ్వో భవ ప్రతి విధ్యాఽధ్యస్మదావిష్కృణుష్వ దైవ్యాన్యగ్నే। అవ స్థిరా తనుహి

యాతుజూనాం జామిమజామిం ప్ర మృణీహి శత్రూన్॥ స తే [౨౯] జానాతి సుమతిం యవిష్ఠ య ఈవతే బ్రహ్మణే గాతుమైరత్। విశ్వాన్యస్మై సుదినాని రాయో ద్యుమ్నాన్యర్యో వి దురో అభి ద్యౌత్॥ సేదగ్నే అస్తు సుభగః సుదానుర్యస్త్వా నిత్యేన హవిషా య ఉక్థైః। పిప్రీషతి స్వ ఆయుషి దురోణే విశ్వేదస్మై సుదినా సాఽసదిష్టిః॥ అర్చామి తే సుమతిం ఘోష్యర్వాక్సం తే వావాతా జరతా [౩౦] మియం గీః। స్వశ్వాస్త్వా సురథా మర్జయేమాస్మే క్షత్రాణి ధారయేరను ద్యూన్॥ ఇహ త్వా భూర్యా చరే దుప త్మన్దోషావస్తర్దీదివాగ్ంసమను ద్యూన్। క్రీడన్తస్త్వా సుమనసః సపేమాఽభి ద్యుమ్నా తస్థివాగ్ంసో జనానామ్॥ యస్త్వా స్వశ్వః సుహిరణ్యో అగ్న ఉపయాతి వసుమతా రథేన। తస్య త్రాతా భవసి తస్య సఖా యస్త ఆతిథ్యమానుషగ్జుజోషత్॥ మహో రుజామి [౩౧] బన్ధుతా వచోభిస్తన్మా పితుర్గోతమాదన్వియాయ। త్వం నో అస్య వచసశ్చికిద్ధి హోతర్య విష్ఠ సుక్రతో దమూనాః॥ అస్వప్నజ స్తరణయః సుశేవా అతన్ద్రాసోఽవృకా అశ్రమిష్ఠాః। తే పాయవః సధ్రియఞ్చో నిషద్యాఽగ్నే తవ నః పాన్త్వమూర॥ యే పాయవో మామతేయం తే అగ్నే పశ్యన్తో అన్ధం దురితాదరక్షన్। రరక్ష తాన్థ్సుకృతో విశ్వవేదా దిప్సన్త ఇద్రిపవో నా హ [౩౨] దేభుః॥ త్వయా వయగ్ం సధన్యస్త్వోతాస్తవ ప్రణీత్యశ్యామ వాజాన్। ఉభా శగ్ంసా సూదయ సత్యతాతేఽనుష్ఠుయా కృణుహ్యహ్రయాణ॥ అయా తే అగ్నే సమిధా విధేమ ప్రతి స్తోమగ్ం శస్యమానం గృభాయ। దహాఽశసో రక్షసః పాహ్యస్మాన్ద్రుహో నిదో మిత్రమహో అవద్యాత్॥ రక్షోహణం వాజినమా జిఘర్మి మిత్రం ప్రతిష్ఠముప యామి శర్మ। శిశానో అగ్నిః క్రతుభిః సమిద్ధః స నో దివా [౩౩] స రిషః పాతు నక్తమ్॥ వి జ్యోతిషా బృహతా భాత్యగ్నిరావిర్విశ్వాని కృణుతే మహిత్వా। ప్రాఽదేవీర్మాయాః సహతే దురేవాః శిశీతే శృఙ్గే రక్షసే వినిక్షే॥ ఉత స్వానాసో దివి షన్త్వగ్నేస్తిగ్మాయుధా రక్షసే హన్తవా ఉ। మదే చిదస్య ప్ర రుజన్తి భామా న వరన్తే పరిబాధో అదేవీః॥[౩౪]

అఘశగ్ంసస్స తే జరతాగ్ం రుజామి హ దివైక చత్వారిగ్ంశచ్చ ***॥34॥***

ఆప ఉన్దన్త్వాకూత్యై దైవీమియం తే వస్యస్యగ్ం శునా తే సోమంత ఉదాయుషా ప్ర చ్యవస్వాఽగ్నే రాతిథ్యమగ్ం శురగ్ం శుర్విత్తాయనీ మేఽసి యుఙ్క్తే కృణుష్వ పాజశ్చతుర్దశ ॥1.2.14॥

ఆపో వస్వ్యసి యా తవేయజ్ఞేశ్చతుస్త్రిగ్ంశత్ ॥34॥

ఆప ఉన్దన్త్వదేవీః॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి ప్రథమకాణ్డే ద్వితీయః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ ప్రథమ కాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యామా దదేఽభ్రిరసి నారిరసి పరిలిఖితగ్ం రక్షః పరిలిఖితా అరాతయ ఇదమహగ్ం రక్షసో గ్రీవా అపి కృన్తామి యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మ ఇదమస్య గ్రీవా అపి కృన్తామి దివే త్వాఽన్తరిక్షాయ త్వా పృథివ్యై త్వా శున్ధతాం లోకః పితృషదనో యవోఽసి యవయాస్మద్ద్వేషో [౧] యవయారాతీః పితృణాగ్ం సదనమస్యుద్దివగ్గ్ స్తభానాఽఽన్తరిక్షం పృణ పృథివీం దృగ్ంహ ద్యుతానస్త్వా మారుతో మినోతు మిత్రావరుణయోర్ధ్రువేణ ధర్మణా బ్రహ్మవనిం త్వా క్షత్రవనిగ్ం సుప్రజావనిగ్ం రాయస్పోషవనిం పర్యూహామి బ్రహ్మ దృగ్ంహ క్షత్రం దృగ్ంహ ప్రజాం దృగ్ంహ రాయస్పోషం దృగ్ంహ ఘృతేన ద్యావాపృథివీ ఆ పృణేథామిన్ద్రస్య సదోఽసి విశ్వజనస్య ఛాయా పరి త్వా గిర్వణో గిర ఇమా భవన్తు విశ్వతో వృద్ధాయుమను వృద్ధయో జుష్టా భవన్తు జుష్టయ ఇన్ద్రస్య స్యూరసీన్ద్రస్య ధ్రువమస్యైన్ద్రమసీన్ద్రాయ త్వా॥[౨]

*ద్వేష ఇమా అష్టాదశచ॥**1.3.1**॥*

రక్షోహణో వలగహనో వైష్ణవాన్ ఖనామీదమహం తం వలగముద్వపామి యం నః సమానో యమసమానో నిచఖానేదమేనమధరం కరోమి యో నః సమానో యోఽసమానోఽరాతీయతి గాయత్రేణ ఛన్దసాఽవబాఢో వలగః కిమత్ర భద్రం తన్నౌ సహ విరాడసి సపత్నహా సమ్రాడసి భ్రాతృవ్యహా స్వరాడస్యభిమాతిహా విశ్వారాడసి విశ్వాసాం నాష్ట్రాణాగ్ం హన్తా [3] రక్షోహణో వలగహనః ప్రోక్షామి వైష్ణవాన్ రక్షోహణో వలగహనోఽవ నయామి వైష్ణవాన్

యవోఽసి యవయాఽస్మద్ద్వేషో యవయాఽరాతీ రక్షోహణో వలగహనోఽవ స్తృణామి వైష్ణవాన్ రక్షోహణో వలగహనోఽభి జుహోమి వైష్ణవాన్ రక్షోహణౌ వలగహనావుప దధామి వైష్ణవీ రక్షోహణౌ వలగహనౌ పర్యూహామి వైష్ణవీ రక్షోహణౌ వలగహనౌ పరి స్తృణామి వైష్ణవీ రక్షోహణౌ వలగహనౌ వైష్ణవీ బృహన్నసి బృహద్గ్రావా బృహతీమిన్ద్రాయ వాచం వద॥[౪]

హస్తేన్ద్రాయ ద్వే చ॥1.3.2॥

విభూరసి ప్రవాహణో వహ్నిరసి హవ్యవాహనః శ్వాత్రోఽసి ప్రచేతా స్తుథోఽసి విశ్వవేదా ఉశిగసి కవిరఙ్ఘారిరసి బమ్భారిరవస్యురసి దువస్వాఞ్ఛున్ధ్యూరసి మార్జాలీయః సమ్రాడసి కృశానుః పరిషద్యోఽసి పవమానః ప్రతక్వాఽసి నభస్వానసంమృష్టోఽసి హవ్యసూద ఋతధామాఽసి సువర్జ్యోతిర్బ్రహ్మజ్యోతిరసి సువర్ధామాఽజోఽస్యేకపాదహిరసి బుధ్నియో రౌద్రేణాఽనీకేన పాహి మాఽగ్నే పిపృహి మా మా మా హిగ్ంసీః॥[౫]

అనీకేనాఽష్టౌ చ॥1.3.3॥

త్వగ్ం సోమ తనూకృద్భ్యో ద్వేషోభ్యోఽన్యకృతేభ్య ఉరు యన్తాఽసి వరూథగ్గ్ స్వాహా జుషాణో అప్తురాజ్యస్య వేతు స్వాహాఽయం నో అగ్నిర్వరివః కృణోత్వయం మృధః పుర ఏతు ప్రభిన్దన్। అయగ్ం శత్రూఞ్జయతు జర్హృషాణోఽయం వాజం జయతు వాజసాతౌ॥ ఉరు విష్ణో వి క్రమస్వోరు క్షయాయ నః కృధి। ఘృతం ఘృతయోనే పిబ ప్రప్ర యజ్ఞపతిం తిర॥ సోమో జిగాతి గాతువి- [౬] ద్దేవానామేతి నిష్కృతమృతస్య యోనిమాసదమదిత్యాః సదోఽస్యదిత్యాః సద ఆ సీదైష వో దేవ సవితః సోమస్తగ్ం రక్షధ్వం మా వో దభదేతత్త్వగ్ం సోమ దేవో దేవానుపాఽగా ఇదమహం మనుష్యో మనుష్యాన్సహ ప్రజయా సహ రాయస్పోషేణ నమో దేవేభ్యః స్వధా పితృభ్య ఇదమహం నిర్వరుణస్య

పాశాథ్సువరభి [౭] వి ఖ్యేషం వైశ్వానరం జ్యోతిరఽగ్నే వ్రతపతే త్వం వ్రతానాం వ్రతపతిరసి యా మమ తనూస్త్వయ్యభూదియగ్ం సా మయి యా తవ తనూర్మయ్యభూదేషా సా త్వయి యథాయథం నౌ వ్రతపతే వ్రతినోర్వ్రతాని॥[౮]

*గాతువిదభ్యేకత్రిగ్ంశచ్చ॥**1.3.4**॥*

అత్యన్యానగాం నాన్యానుపాఽగామర్వాక్త్వా పరైరవిదం పరోఽవరైస్తం త్వా జుషే వైష్ణవం దేవయజ్యాయై దేవస్త్వా సవితా మధ్వాఽనక్త్వోషధే త్రాయస్వైనగ్గ్ స్వధితే మైనగ్ం హిగ్ంసీర్దివమగ్రేణ మా లేఖీరన్తరిక్షం మధ్యేన మా హిగ్ంసీః పృథివ్యా సం భవ వనస్పతే శతవల్శో వి రోహ సహస్రవల్శా వి వయగ్ం రుహేమ యం త్వాఽయగ్గ్ స్వధితిస్తేతిజానః ప్రణినాయ మహతే సౌభగాయాఽచ్ఛిన్నో రాయః సువీరః॥[౯]

*యందశచ॥**1.3.5**॥*

పృథివ్యై త్వాఽన్తరిక్షాయ త్వా దివే త్వా శున్ధతాం లోకః పితృషదనో యవోఽసి యవయాఽస్మద్ద్వేషో యవయాఽరాతీః పితృణాగ్ం సదనమసి స్వావేశోఽస్యగ్రేగా నేతృణాం వనస్పతిరధి త్వా స్థాస్యతి తస్య విత్తాద్దేవస్త్వా సవితా మధ్వాఽనక్తు సుపిప్పలాభ్యస్త్వౌషధీభ్య ఉద్దివగ్గ్ స్తభానాన్తరిక్షం పృణ పృథివీముపరేణ దృగ్ంహ తే తే ధామాన్యుశ్మసీ [౧౦] గమధ్యే గావో యత్ర భూరిశృఙ్గా అయాసః। అత్రాఽహ తదురుగాయస్య విష్ణోః పరమం పదమవ భాతి భూరేః॥ విష్ణోః కర్మాణి పశ్యత యతో వ్రతాని పస్పశే। ఇన్ద్రస్య యుజ్యః సఖా॥ తద్విష్ణోః పరమం పదగ్ం సదా పశ్యన్తి సూరయః। దివీవ చక్షురాతతమ్॥ బ్రహ్మవనిం త్వా క్షత్రవనిగ్ం సుప్రజావనిగ్ం రాయస్పోషవనిం పర్యూహామి బ్రహ్మ దృగ్ంహ క్షత్రం దృగ్ంహ ప్రజాం దృగ్ంహ రాయస్పోషం దృగ్ంహ పరివీరసి పరి త్వా దైవీర్విశో వ్యయన్తాం పరీమగ్ం రాయస్పోషో యజమానం మనుష్యా

అన్తరిక్షస్య త్వా సానావవ గూహామి॥[౧౧]

*ఉశ్మసీపోషమేకాన్న విగ్ంశతిశ్చ॥**1.3.6**॥*

ఇషే త్వోపవీరస్యుపో దేవాన్ దైవీర్విశః ప్రాగుర్వహ్నీరుశిజో బృహస్పతే ధారయా వసూని హవ్యా తే స్వదన్తాం దేవ త్వష్టర్వసు రణ్వ రేవతీ రమధ్వమగ్నేర్జనిత్రమసి వృషణౌ స్థ ఉర్వశ్యస్యాయురసి పురూరవా ఘృతేనాఽక్తే వృషణం దధాథాం గాయత్రం ఛన్దోఽను ప్ర జాయస్వ త్రైష్టుభం జాగతం ఛన్దోఽను ప్ర జాయస్వ భవతం [౧౨] నః సమనసౌ సమోకసావరేపసౌ। మా యజ్ఞగ్ం హిగ్ంసిష్టం మా యజ్ఞపతిం జాతవేదసౌ శివౌ భవతమద్య నః॥ అగ్నావగ్నిశ్చరతి ప్రవిష్ట ఋషీణాం పుత్రో అధిరాజ ఏషః। స్వాహాకృత్య బ్రహ్మణా తే జుహోమి మా దేవానాం మిథుయా కర్భాగధేయమ్॥[౧౩]

*భవతమేకత్రిగ్ంశచ్చ॥**1.3.7**॥*

ఆ దద ఋతస్య త్వా దేవహవిః పాశేనాఽఽ రభే ధర్షా మానుషానద్భ్యస్త్వౌషధీభ్యః ప్రోక్షామ్యపాం పేరురసి స్వాత్తం చిథ్సదేవగ్ం హవ్యమాపో దేవీః స్వదతైనగ్ం సం తే ప్రాణో వాయునా గచ్ఛతాగ్ం సం యజత్రైరఙ్గాని సం యజ్ఞపతిరాశిషా ఘృతేనాఽక్తౌ పశుం త్రాయేథాగ్ం రేవతీర్యజ్ఞపతిం ప్రియధాఽఽ విశతోరో అన్తరిక్ష సజూర్దేవేన [౧౪] వాతేనాఽస్య హవిషస్త్మనా యజ సమస్య తనువా భవ వర్షీయో వర్షీయసి యజ్ఞే యజ్ఞపతిం ధాః పృథివ్యాః సంపృచః పాహి నమస్త ఆతానాఽనర్వా ప్రేహి ఘృతస్య కుల్యామను సహ ప్రజయా సహ రాయస్పోషేణాఽఽపో దేవీః శుద్ధాయువః శుద్ధా యూయం దేవాగ్ం ఊఢ్వగ్ం శుద్ధా వయం పరివిష్టాః పరివేష్టారో వో భూయాస్మ॥[౧౫]

*దేవేన చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ॥**1.3.8**॥*

వాక్త ఆ ప్యాయతాం ప్రాణస్త ఆ ప్యాయతాం చక్షుస్త ఆ ప్యాయతాగ్ శ్రోత్రం త ఆ ప్యాయతాం యా తే ప్రాణాఞ్ఛుగ్జగామ యా చక్షుర్యా శ్రోత్రం యత్తే క్రూరం యదాస్థితం తత్త ఆ ప్యాయతాం తత్త ఏతేన శున్ధతాం నాభిస్త ఆ ప్యాయతాం పాయుస్త ఆ ప్యాయతాగ్ం శుద్ధాశ్చరిత్రాః శమద్భ్యః [౧౬] శమోషధీభ్యః శం పృథివ్యై శమహోభ్యామోషధే త్రాయస్వైనగ్గ్ స్వధితే మైనగ్ం హిగ్ంసీ రక్షసాం భాగోఽసీదమహగ్ం రక్షోఽధమం తమో నయామి యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మ ఇదమేనమధమం తమో నయామీషే త్వా ఘృతేన ద్యావాపృథివీ ప్రోర్ణ్వాథామచ్ఛిన్నో రాయః సువీర ఉర్వన్తరిక్షమన్విహి వాయో వీహి స్తోకానాగ్ స్వాహోర్ధ్వనభసం మారుతం గచ్ఛతమ్॥[౧౭]

అద్భ్యో వీహి పఞ్చ చ॥1.3.9॥

సం తే మనసా మనః సం ప్రాణేన ప్రాణో జుష్టం దేవేభ్యో హవ్యం ఘృతవథ్స్వాహైన్ద్రః ప్రాణో అఙ్గేఅఙ్గే ని దేధ్యదైన్ద్రోఽపానో అఙ్గేఅఙ్గే వి బోభువద్దేవ త్వష్టర్భూరి తే సగ్ంసమేతు విషురూపా యథ్సలక్ష్మాణో భవథ దేవత్రా యన్తమవసే సఖాయోఽను త్వా మాతా పితరో మదన్తు శ్రీరస్యగ్నిస్త్వా శ్రీణాత్వాపః సమరిణన్వాతస్య [౧౮] త్వా ధ్రజ్యై పూష్ణో రగ్గ్హ్యా అపామోషధీనాగ్ం రోహిష్యై ఘృతం ఘృతపావానః పిబత వసాం వసాపావానః పిబతాఽన్తరిక్షస్య హవిరసి స్వాహా త్వాన్తరిక్షాయ దిశః ప్రదిశ ఆదిశో విదిశ ఉద్దిశః స్వాహా దిగ్భ్యో నమో దిగ్భ్యః॥[౧౯]

వాతస్యాష్టావిగ్ంశతిశ్చ॥1.3.10॥

సముద్రం గచ్ఛ స్వాహాఽన్తరిక్షం గచ్ఛ స్వాహా దేవగ్ం సవితారం గచ్ఛ స్వాహాఽహోరాత్రే గచ్ఛ స్వాహా మిత్రావరుణౌ గచ్ఛ స్వాహా సోమం గచ్ఛ స్వాహా యజ్ఞం గచ్ఛ స్వాహా ఛన్దాగ్ంసి గచ్ఛ స్వాహా ద్యావాపృథివీ గచ్ఛ స్వాహా నభో దివ్యం గచ్ఛ స్వాహాఽగ్నిం

వైశ్వానరం గచ్ఛ స్వాహాఽద్భ్యస్త్వౌషధీభ్యో మనో మే హార్ది యచ్ఛ తనూం త్వచం పుత్రం నప్తారమశీయ శుగసి తమభిశోచ యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మో ధామ్నోధామ్నో రాజన్నితో వరుణ నో ముఞ్చ యదాపో అఘ్నియా వరుణేతి శపామహే తతో వరుణ నో ముఞ్చ॥[౨౦]

*అసి షడ్వింగ్ంశతిశ్చ॥**1.3.11**॥*

హవిష్మతీరిమా ఆపో హవిష్మాన్దేవో అధ్వరో హవిష్మాగ్ం ఆవివాసతి హవిష్మాగ్ం అస్తు సూర్యః॥ అగ్నేర్వోఽపన్నగృహస్య సదసి సాదయామి సుమ్నాయ సుమ్నినీః సుమ్నే మా ధత్తేన్ద్రాగ్నియోర్భాగధేయీః స్థ మిత్రావరుణయోర్భాగధేయీః స్థ విశ్వేషాం దేవానాం భాగధేయీః స్థ యజ్ఞే జాగృత॥[౨౧]

*హవిష్మతీశ్చతుస్త్రిగ్ంశత్॥**1.3.12**॥*

హృదే త్వా మనసే త్వా దివే త్వా సూర్యాయ త్వోర్ధ్వమిమమధ్వరం కృధి దివి దేవేషు హోత్రా యచ్ఛ సోమ రాజన్నేహ్యవ రోహ మా భేర్మా సం విక్థా మా త్వా హిగ్ంసిషం ప్రజాస్త్వముపావరోహ ప్రజాస్త్వాముపావరోహన్తు శృణోత్వగ్నిః సమిధా హవం మే శృణ్వన్త్వాపో ధిషణాశ్చ దేవీః। శృణోత గ్రావాణో విదుషో ను [౨౨] యజ్ఞగ్ం శృణోతు దేవః సవితా హవం మే। దేవీరాపో అపాం నపాద్య ఊర్మిర్ హవిష్య ఇన్ద్రియావాన్ మదిన్తమస్తం దేవేభ్యో దేవత్రా ధత్త శుక్రగ్ం శుక్రపేభ్యో యేషాం భాగః స్థ స్వాహా కార్షిరస్యపాపాం మృధ్రగ్ం సముద్రస్య వోఽక్షిత్యా ఉన్నయే। యమఽగ్నే పృత్సు మర్త్యమావో వాజేషు యం జునాః। స యన్తా శశ్వతీరిషః॥[౨౩]

*ను సప్తచత్వారిగ్ంశచ్చ॥**1.3.13**॥*

త్వమగ్నే రుద్రో అసురో మహో దివస్త్వగ్ం శర్ధో మారుతం పృక్ష ఈశిషే। త్వం
వాతైరరుణైర్యాసి శఙ్గయస్త్వం పూషా విధతః పాసి ను త్మనా॥ ఆ వో రాజానమధ్వరస్య
రుద్రగ్ం హోతారగ్ం సత్యయజగ్ం రోదస్యోః। అగ్నిం పురా
తనయిత్నోరచిత్తాద్ధిరణ్యరూపమవసే కృణుధ్వమ్॥ అగ్నిర్హోతా ని షసాదా
యజీయానుపస్థే మాతుః సురభావు లోకే। యువా కవిః పురునిష్ఠ [౨౪] ఋతావా ధర్తా
కృష్టీనాముత మధ్య ఇద్ధః॥ సాధ్వీమకర్దేవవీతిం నో అద్య యజ్ఞస్య జిహ్వామవిదామ
గుహ్యామ్। స ఆయురాఽగాథ్సురభిర్వసానో భద్రామకర్దేవహూతిం నో అద్య॥ అక్రన్దదగ్నిః
స్తనయన్నివ ద్యౌః క్షామా రేరిహద్వీరుధః సమఞ్జన్న్। సద్యో జజ్ఞానో వి హీమిద్ధో అఖ్యదా
రోదసీ భానునా భాత్యన్తః॥ త్వే వసూని పుర్వణీక [౨౫] హోతర్దోషా వస్తోరేరిరే
యజ్ఞియాసః। క్షామేవ విశ్వా భువనాని యస్మిన్థ్సగ్ం సౌభగాని దధిరే పావకే॥ తుభ్యం తా
అఙ్గిరస్తమ విశ్వాః సుక్షితయః పృథక్। అగ్నే కామాయ యేమిరే॥ అశ్యామ తం
కామమగ్నే తవోత్యశ్యామ రయిగ్ం రయివః సువీరమ్। అశ్యామ వాజమభి
వాజయన్తోఽశ్యామ ద్యుమ్నమజరాజరం తే॥ శ్రేష్ఠం యవిష్ఠ భారతాఽగ్నే ద్యుమన్తమా భర।
[౨౬] వసో పురుస్పృహగ్ం రయిమ్॥ స శ్వితానస్తన్యతూ రోచనస్థా
అజరేభిర్నానదద్భిర్యవిష్ఠః। యః పావకః పురుతమః పురూణి పృథూన్యగ్నిరనుయాతి
భర్వన్న్॥ ఆయుష్టే విశ్వతో దధదయమగ్నిర్ వరేణ్యః। పునస్తే ప్రాణ ఆఽయతి పరా
యక్ష్మగ్ం సువామి తే॥ ఆయుర్దా అగ్నే హవిషో జుషాణో ఘృతప్రతీకో ఘృతయోనిరేధి।
ఘృతం పీత్వా మధు చారు గవ్యం పితేవ పుత్రమభి [౨౭] రక్షతాదిమమ్॥ తస్మై తే
ప్రతిహర్యతే జాతవేదో విచర్షణే। అగ్నే జనామి సుష్టుతిమ్॥ దివస్పరి ప్రథమం జజ్ఞే
అగ్నిరస్మద్ద్వితీయం పరి జాతవేదాః। తృతీయమప్సు నృమణా అజస్రమిన్ధాన ఏనం జరతే
స్వాధీః॥ శుచిః పావక వన్ద్యోఽగ్నే బృహద్వి రోచసే। త్వం ఘృతేభిరాహుతః॥ దృశానో రుక్మ
ఉర్వ్యా వ్యద్యౌద్దుర్మర్షమాయుః శ్రియే రుచానః। అగ్నిరమృతో అభవద్వయోభి [౨౮]

యదేనం ద్యౌరజనయథ్సురేతాః॥ ఆ యదిషే నృపతిం తేజ ఆనట్ఛుచి రేతో నిషిక్తం ద్యౌరభీకే। అగ్నిః శర్ధమనవద్యం యువానగ్గ్ స్వాధియం జనయథ్సూదయచ్చ॥ స తేజీయసా మనసా త్వోత ఉత శిక్ష స్వపత్యస్య శిక్షోః। అగ్నే రాయో నృతమస్య ప్రభూతౌ భూయామ తే సుష్టుతయశ్చ వస్వః॥ అగ్నే సహన్తమా భర ద్యుమ్నస్య ప్రాసహా రయిమ్। విశ్వా య [29] శ్చర్షణీరభ్యాసా వాజేషు సాసహత్॥ తమఽగ్నే పృతనాసహగ్ం రయిగ్ం సహస్వ ఆ భర। త్వగ్ం హి సత్యో అద్భుతో దాతా వాజస్య గోమతః॥ ఉక్షాన్నాయ వశాన్నాయ సోమపృష్ఠాయ వేధసే। స్తోమైర్విధేమాఽగ్నయే॥ వద్మా హి సూనో అస్యద్మసద్వా చక్రే అగ్నిర్జనుషాఽజ్మాన్నమ్। స త్వం న ఊర్జసన ఊర్జం ధా రాజేవ జేరవృకే క్షేష్యన్తః॥ అగ్న ఆయూగ్ంషి [30] పవస ఆ సువోర్జమిషం చ నః। ఆరే బాధస్వ దుచ్ఛునామ్॥ అగ్నే పవస్వ స్వపా అస్మే వర్చః సువీర్యమ్। దధత్పోషగ్ం రయిం మయి॥ అగ్నే పావక రోచిషా మన్ద్రయా దేవ జిహ్వయా। ఆ దేవాన్ వక్షి యక్షి చ॥ స నః పావక దీదివోఽగ్నే దేవాగ్ం ఇహాఽఽవహ। ఉప యజ్ఞగ్ం హవిశ్చ నః॥ అగ్నిః శుచివ్రతతమః శుచిర్విప్రః శుచిః కవిః। శుచీ రోచత ఆహుతః॥ ఉదగ్నే శుచయస్తవ శుక్రా భ్రాజన్త ఈరతే। తవ జ్యోతీగ్ంష్యర్చయః॥[30]

॥**14**॥

*పురునిష్ఠః పుర్వణీక భరాభి వయోభిర్య ఆయూగ్ంషి విప్రః శుచిశ్చతుర్దశ చ॥**1.3.14**॥*

*దేవస్య రక్షోహణో విభూస్త్వగ్ం సోమాఽత్యన్యానగాం పృథివ్యా ఇషే త్వాఽఽదదే వాక్త్వే సం తే సముద్రగ్ం హవిష్మతీర్ హృదే త్వమఽగ్నే రుద్రశ్చతుర్దశ॥**1.3.14**॥*

*దేవస్య గమధ్యే హవిష్మతీః పవస ఏకత్రిగ్ంశత్॥**31**॥*

దేవస్యాఽర్చయః॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి ప్రథమకాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ ప్రథమ కాణ్డే చతుర్థః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ ఆ దదే గ్రావాఽస్యధ్వరకృద్దేవేభ్యో గమ్భీరమిమమధ్వరం కృధ్యుత్తమేన పవినేన్ద్రాయ సోమగ్ం సుషుతం మధుమన్తం పయస్వన్తం వృష్టివనిమిన్ద్రాయ త్వా వృత్రఘ్న ఇన్ద్రాయ త్వా వృత్రతుర ఇన్ద్రాయ త్వాఽభిమాతిఘ్న ఇన్ద్రాయ త్వాఽఽదిత్యవత ఇన్ద్రాయ త్వా విశ్వదేవ్యావతే శ్వాత్రాః స్థ వృత్రతురో రాధో గూర్తా అమృతస్య పత్నీస్తా దేవీర్దేవత్రేమం యజ్ఞం ధత్తోపహూతాః సోమస్య పిబతోపహూతో యుష్మాకగ్ం [౧] సోమః పిబతు యత్తే సోమ దివి జ్యోతిర్యత్పృథివ్యాం యదురావన్తరిక్షే తేనాఽస్మై యజమానాయోరు రాయా కృధ్యధి దాత్రే వోచో ధిషణే వీడూ సతీ వీడయేథామూర్జం దధాథామూర్జం మే ధత్తం మా వాగ్ం హిగ్ంసిషం మా మా హిగ్ంసిష్టం ప్రాగపాగుదగధరాక్తాస్త్వా దిశ ఆ ధావన్త్వమ్బ ని ష్వర। యత్తే సోమాఽదాభ్యం నామ జాగృవి తస్మై తే సోమ సోమాయ స్వాహా॥[౨]

*యుష్మాకగ్గ్ స్వర యత్తే నవచ॥**1.4.1**॥*

వాచస్పతయే పవస్వ వాజిన్ వృషా వృష్ణో అగ్ంశుభ్యాం గభస్తిపూతో దేవో దేవానాం పవిత్రమసి యేషాం భాగోఽసి తేభ్యస్త్వా స్వాంకృతోఽసి మధుమతీర్న ఇషస్కృధి విశ్వేభ్యస్త్వేన్ద్రియేభ్యో దివ్యేభ్యః పార్థివేభ్యో మనస్త్వాఽష్టూర్వన్తరిక్షమన్విహి స్వాహా త్వా సుభవః సూర్యాయ దేవేభ్యస్త్వా మరీచిపేభ్య ఏష తే యోనిః ప్రాణాయ త్వా॥[3]

*వాచః సప్తచత్వారిగ్ంశత్॥**1.4.2**॥*

ఉపయామగృహీతోఽస్యన్తర్యచ్ఛ మఘవన్ పాహి సోమమురుష్య రాయః సమిషో యజస్వాఽన్తస్తే దధామి ద్యావాపృథివీ అన్తరుర్వన్తరిక్షగ్ం సజోషా దేవైరవరైః పరైశ్చాఽన్తర్యామే మఘవన్ మాదయస్వ స్వాంకృతోఽసి మధుమతీర్న ఇషస్కృధి విశ్వేభ్యస్త్వేన్ద్రియేభ్యో దివ్యేభ్యః పార్థివేభ్యో మనస్త్వాఽష్టూర్వన్తరిక్షమన్విహి స్వాహా త్వా సుభవః సూర్యాయ దేవేభ్యస్త్వా మరీచిపేభ్య ఏష తే యోనిరపానాయ త్వా॥[౪]

*దేవేభ్యః సప్త చ॥**1.4.3**॥*

ఆ వాయో భూష శుచిపా ఉప నః సహస్రం తే నియుతో విశ్వవార। ఉపో తే అన్ధో మద్యమయామి యస్య దేవ దధిషే పూర్వపేయమ్॥ ఉపయామగృహీతోఽసి వాయవే త్వేన్ద్రవాయూ ఇమే సుతాః। ఉప ప్రయోభిరాగతమిన్దవో వాముశన్తి హి। ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రవాయుభ్యాం త్వైష తే యోనిః సజోషాభ్యాం త్వా॥[౫]

*ఆ వాయో త్రిచత్వారిగ్ంశత్॥**1.4.4**॥*

అయం వాం మిత్రావరుణా సుతః సోమ ఋతావృధా। మమేదిహ శ్రుతగ్ం హవమ్॥ ఉపయామగృహీతోఽసి మిత్రావరుణాభ్యాం త్వైష తే యోనిర్ ఋతాయుభ్యాం త్వా॥[౬]

*అయం వాం విగ్ంశతిః॥**1.4.5**॥*

యా వాం కశా మధుమత్యశ్వినా సూనృతావతీ। తయా యజ్ఞం మిమిక్షతమ్॥ ఉపయామగృహీతోఽస్యశ్విభ్యాం త్వైష తే యోనిర్మాధ్వీభ్యాం త్వా॥[౭]

*యా వామష్టాదశ॥**1.4.6**॥*

ప్రాతర్యుజౌ వి ముచ్యేథామశ్వినావేహ గచ్ఛతమ్। అస్య సోమస్య పీతయే॥

ఉపయామగృహీతోఽస్యశ్విభ్యాం త్వైష తే యోనిరశ్విభ్యాం త్వా॥[౮]

ప్రాతర్యుజావేకాన్న విగ్ంశతిః॥1.4.7॥

అయం వేనశ్చోదయత్పృశ్నిగర్భా జ్యోతిర్జరాయూ రజసో విమానే। ఇమమపాగ్ం సంగమే సూర్యస్య శిశుం న విప్రా మతిభీ రిహన్తి॥ ఉపయామగృహీతోఽసి శణ్డాయ త్వైష తే యోనిర్వీరతాం పాహి॥[౯]

అయం వేనః పఞ్చవిగ్ంశతిః॥1.4.8॥

తం ప్రత్నథా పూర్వథా విశ్వథేమథా జ్యేష్ఠతాతిం బర్హిషదగ్ం సువర్విదం ప్రతీచీనం వృజనం దోహసే గిరాఽఽశుం జయన్తమను యాసు వర్ధసే॥ ఉపయామగృహీతోఽసి మర్కాయ త్వైష తే యోనిః ప్రజాః పాహి॥[౧౦]

తగ్ం షడ్విగ్ంశతిః॥1.4.9॥

యే దేవా దివ్యేకాదశ స్థ పృథివ్యామధ్యేకాదశ స్థాఽప్సుషదో మహినైకాదశ స్థ తే దేవా యజ్ఞమిమం జుషధ్వముపయామగృహీతోఽస్యాగ్రయణోఽసి స్వాగ్రయణో జిన్వ యజ్ఞం జిన్వ యజ్ఞపతిమభి సవనా పాహి విష్ణుస్త్వాం పాతు విశం త్వం పాహీన్ద్రియేణైష తే యోనిర్విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్యః॥[౧౧]

యే దేవా స్త్రి చత్వారిగ్ంశత్॥1.4.10॥

త్రిగ్ంశత్త్రయశ్చ గణినో రుజన్తో దివగ్ం రుద్రాః పృథివీం చ సచన్తే। ఏకాదశాసో అప్సుషదః సుతగ్ం సోమం జుషన్తాగ్ం సవనాయ విశ్వే॥ ఉపయామగృహీతోఽస్యాగ్రయణోఽసి స్వాగ్రయణో జిన్వ యజ్ఞం జిన్వ యజ్ఞపతిమభి

సవనా పాహి విష్ణుస్త్వాం పాతు విశం త్వం పాహీన్ద్రియేణైష తే యోనిర్విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్యః॥[౧౨]

త్రిగ్ంశద్ద్విచత్వారిగ్ంశత్॥1.4.11॥

ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రాయ త్వా బృహద్వతే వయస్వత ఉక్థాయువే యత్త ఇన్ద్ర బృహద్వయస్తస్మై త్వా విష్ణవే త్వైష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వోక్థాయువే॥[౧౩]

ఉపయామగృహీతో ద్వావిగ్ంశతిః॥1.4.12॥

మూర్ధానం దివో అరతిం పృథివ్యా వైశ్వానరమృతాయ జాతమగ్నిమ్। కవిగ్ం సమ్రాజమతిథిం జనానామాసన్నా పాత్రం జనయన్త దేవాః॥ ఉపయామగృహీతోఽస్యగ్నయే త్వా వైశ్వానరాయ ధ్రువోఽసి ధ్రువక్షితిర్ధ్రువాణాం ధ్రువతమోఽచ్యుతానామచ్యుతక్షిత్తమ ఏష తే యోనిరగ్నయే త్వా వైశ్వానరాయ॥[౧౪]

మూర్ధానం పఞ్చత్రిగ్ంశత్॥1.4.13॥

మధుశ్చ మాధవశ్చ శుక్రశ్చ శుచిశ్చ నభశ్చ నభస్యశ్చేషశ్చోర్జశ్చ సహశ్చ సహస్యశ్చ తపశ్చ తపస్యశ్చోపయామగృహీతోఽసి సగ్ంసర్పోఽస్యగ్ంహస్పత్యాయ త్వా॥[౧౫]

మధుశ్చ త్రిగ్ంశత్॥1.4.14॥

ఇన్ద్రాగ్నీ ఆ గతగ్ం సుతం గీర్భిర్నభో వరేణ్యమ్। అస్య పాతం ధియేషితా॥ ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రాగ్నిభ్యాం త్వైష తే యోనిరిన్ద్రాగ్నిభ్యాం త్వా॥[౧౬] ॥*1.4.15*॥

ఓమాసశ్చర్షణీధృతో విశ్వే దేవాస ఆ గత। దాశ్వాగ్ంసో దాశుషః సుతమ్॥

ఉపయామగృహీతోఽసి విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్య ఏష తే యోనిర్విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్యః॥[౧౭]

ఇన్ద్రాగ్నీ ఓమాసో విగ్ంశతిర్విగ్ంశతిః ॥**1.4.15-16**॥

మరుత్వన్తం వృషభం వావృధానమకవారిం దివ్యగ్ం శాసమిన్ద్రమ్। విశ్వాసాహమవసే నూతనాయోఽగ్రగ్ం సహోదామిహ తగ్ం హువేమ॥ ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రాయ త్వా మరుత్వత ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా మరుత్వతే॥[౧౮]

మరుత్వన్తగ్ం షడ్విగ్ంశతిః॥**1.4.17**॥

ఇన్ద్ర మరుత్వ ఇహ పాహి సోమం యథా శార్యాతే అపిబః సుతస్య। తవ ప్రణీతీ తవ శూర శర్మన్నా వివాసన్తి కవయః సుయజ్ఞాః॥ ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రాయ త్వా మరుత్వత ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా మరుత్వతే॥[౧౯] ॥**1.4.18**॥

మరుత్వాగ్ం ఇన్ద్ర వృషభో రణాయ పిబా సోమమనుష్వధం మదాయ। ఆ సిఞ్చస్వ జఠరే మధ్వ ఊర్మిం త్వగ్ం రాజాఽసి ప్రదివః సుతానామ్॥ ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రాయ త్వా మరుత్వత ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా మరుత్వతే॥[౨౦]

ఇన్ద్ర మరుత్వో మరుత్వానేకాన్న త్రిగ్ంశదేకాన్న త్రిగ్ంశత్॥**1.4.18-19**॥

మహాగ్ం ఇన్ద్రో య ఓజసా పర్జన్యో వృష్టిమాగ్ం ఇవ। స్తోమైర్వత్సస్య వావృధే॥ ఉపయామగృహీతోఽసి మహేన్ద్రాయ త్వైష తే యోనిర్మహేన్ద్రాయ త్వా॥[౨౧]

మహానేకాన్న విగ్ంశతిః॥**1.4.20**॥

మహాగ్ం ఇన్ద్రో నృవదా చర్షణిప్రా ఉత ద్విబర్హా అమినః సహోభిః। అస్మద్రియగ్వావృధే

వీర్యాయోఽరుః పృథుః సుకృతః కర్తృభిర్భూత్॥ ఉపయామగృహీతోఽసి మహేన్ద్రాయ త్వైష తే యోనిర్మహేన్ద్రాయ త్వా॥[౨౨]

*మహాన్నృవత్షడ్విగ్ంశతిః॥**1.4.21**॥*

కదా చన స్తరీరసి నేన్ద్ర సశ్చసి దాశుషే॥ ఉపోపేన్ను మఘవన్భూయ ఇన్ను తే దానం దేవస్య పృచ్యతే॥ ఉపయామగృహీతోఽస్యాదిత్యేభ్యస్త్వా॥ కదా చన ప్ర యుచ్ఛస్యుభే ని పాసి జన్మనీ॥ తురీయాఽఽదిత్య సవనం త ఇన్ద్రియమా తస్థావమృతం దివి॥ యజ్ఞో దేవానాం ప్రత్యేతి సుమ్నమాదిత్యాసో భవతా మృడయన్తః॥ ఆ వోఽర్వాచీ సుమతిర్వవృత్యాదగ్ంహోశ్చిద్యా వరివోవిత్తరాఽసత్॥ వివస్వ ఆదిత్యైష తే సోమపీథస్తేన మన్దస్వ తేన తృప్య తృప్యాస్మ తే వయం తర్పయితారో యా దివ్యా వృష్టిస్తయా త్వా శ్రీణామి॥[౨3]

*వస్వష్టవిగ్ంశతిశ్చ॥**1.4.22**॥*

వామమద్య సవితర్వామము శ్వో దివేదివే వామమస్మభ్యగ్ం సావీః॥ వామస్య హి క్షయస్య దేవ భూరేరయా ధియా వామభాజః స్యామ॥ ఉపయామగృహీతోఽసి దేవాయ త్వా సవిత్రే॥[౨౪]

*వామం చతుర్విగ్ం శతిః॥**1.4.23**॥*

అదబ్ధేభిః సవితః పాయుభిష్ట్వగ్ం శివేభిరద్య పరి పాహి నో గయమ్॥ హిరణ్యజిహ్వః సువితాయ నవ్యసే రక్షా మాకిర్నో అఘశగ్ంస ఈశత॥ ఉపయామగృహీతోఽసి దేవాయ త్వా సవిత్రే॥[౨౫]

*అదబ్ధేభిస్త్రయోవిగ్ంశతిః॥**1.4.24**॥*

హిరణ్యపాణిమూతయే సవితారముప హ్వయే। స చేత్తా దేవతా పదమ్॥
ఉపయామగృహీతోఽసి దేవాయ త్వా సవిత్రే॥[౨౮]
*హిరణ్యపాణిం చతుర్దశ॥***1.4.25**॥

సుశర్మాఽసి సుప్రతిష్ఠానో బృహదుక్షే నమ ఏష తే యోనిర్విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్యః॥[౨౭]
*సుశర్మా ద్వాదశ॥***1.4.26**॥

బృహస్పతిసుతస్య త ఇన్దో ఇన్ద్రియావతః పత్నీవన్తం గ్రహం గృహ్ణామ్యగ్నా 3 ఇ పత్నీవా 3 స్సజూర్దేవేన త్వష్ట్రా సోమం పిబ స్వాహా॥[౨౦]
*బృహస్పతిసుతస్య పఞ్చదశ॥***1.4.27**॥

హరిరసి హారియోజనో హర్యోః స్థాతా వజ్రస్య భర్తా పృశ్నేః ప్రేతా తస్య తే దేవ సోమేష్టయజుషః స్తుతస్తోమస్య శస్తోక్థస్య హరివన్తం గ్రహం గృహ్ణామి హరీః స్థ హర్యోర్ధానాః సహ సోమా ఇన్ద్రాయ స్వాహా॥[౨౯]
*హరిరసి షడ్విగ్ంశతిః॥***1.4.28**॥

అగ్న ఆయూగ్ంషి పవస ఆ సువోర్జమిషం చ నః। ఆరే బాధస్వ దుచ్ఛునామ్॥
ఉపయామగృహీతోఽస్యగ్నయే త్వా తేజస్వత ఏష తే యోనిరగ్నయే త్వా తేజస్వతే॥[30]
*అగ్న ఆయూగ్ంషి త్రయోవిగ్ంశతిః॥***1.4.29**॥

ఉత్తిష్ఠన్నోజసా సహ పీత్వా శిప్రే అవేపయః। సోమమిన్ద్ర చమూ సుతమ్॥

ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రాయ త్వౌజస్వత ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వౌజస్వతే॥[30]
ఉత్తిష్ఠన్నేకవిగ్ంశతిః॥1.4.30॥

తరణిర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్కృదసి సూర్య। విశ్వమా భాసి రోచనమ్॥ ఉపయామగృహీతోఽసి సూర్యాయ త్వా భ్రాజస్వత ఏష తే యోనిః సూర్యాయ త్వా భ్రాజస్వతే॥[31]
తరణిర్విగ్ంశతిః॥1.4.31॥

ఆ ప్యాయస్వ మదిన్తమ సోమ విశ్వాభిరూతిభిః। భవా నః సప్రథస్తమః॥[33]
ఆ ప్యాయస్వ నవ॥1.4.32॥

ఈయుష్టే యే పూర్వతరామపశ్యన్ వ్యుచ్ఛన్తీముషసం మర్త్యాసః। అస్మాభిరూ ను ప్రతిచక్ష్యాఽభూదో తే యన్తి యే అపరీషు పశ్యాన్॥[34]
ఈయురేకాన్న విగ్ంశతిః॥1.4.33॥

జ్యోతిష్మతీం త్వా సాదయామి జ్యోతిష్కృతం త్వా సాదయామి జ్యోతిర్విదం త్వా సాదయామి భాస్వతీం త్వా సాదయామి జ్వలన్తీం త్వా సాదయామి మల్మలాభవన్తీం త్వా సాదయామి దీప్యమానాం త్వా సాదయామి రోచమానాం త్వా సాదయామ్యజస్రాం త్వా సాదయామి బృహజ్జ్యోతిషం త్వా సాదయామి బోధయన్తీం త్వా సాదయామి జాగ్రతీం త్వా సాదయామి॥[35]
జ్యోతిష్మతీగ్ం షట్త్రిగ్ంశత్॥1.4.34॥

ప్రయాసాయ స్వాహాऽऽయాసాయ స్వాహా వియాసాయ స్వాహా సంయాసాయ స్వాహోద్యాసాయ స్వాహాऽవయాసాయ స్వాహా శుచే స్వాహా శోకాయ స్వాహా తప్యత్వై స్వాహా తపతే స్వాహా బ్రహ్మహత్యాయై స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా॥[౩౬]

*ప్రయాసాయ చతుర్విగ్ం శతిః॥**1.4.35**॥*

చిత్తగ్ం సంతానేన భవం యక్నా రుద్రం తనిమ్నా పశుపతిగ్గ్ స్థూలహృదయేనాగ్నిగ్ం హృదయేన రుద్రం లోహితేన శర్వం మతస్నాభ్యాం మహాదేవమన్తః పార్శ్వేనౌషిష్ఠహనగ్ం శిఙ్గీనికోశ్యాభ్యామ్॥[౩౭]

*చిత్తమష్టాదశ॥**1.4.36**॥*

ఆ తిష్ఠ వృత్రహన్రథం యుక్తా తే బ్రహ్మణా హరీ। అర్వాచీనగ్ం సు తే మనో గ్రావా కృణోతు వగ్నునా॥ ఉపయామగృహీతోऽసీన్ద్రాయ త్వా షోడశిన ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా షోడశినే॥[౩౮]

*ఆ తిష్ఠ షడ్విగ్ంశతిః॥**1.4.37**॥*

ఇన్ద్రమిద్ధరీ వహతోऽప్రతిధృష్టశవసమృషీణాం చ స్తుతీరుప యజ్ఞం చ మానుషాణామ్॥ ఉపయామగృహీతోऽసీన్ద్రాయ త్వా షోడశిన ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా షోడశినే॥[౩౯]

*ఇన్ద్రమిత్త్రయోవిగ్ంశతిః॥**1.4.38**॥*

అసావి సోమ ఇన్ద్ర తే శవిష్ఠ ధృష్ణవా గహి। ఆ త్వా పృణక్త్విన్ద్రియగ్ం రజః సూర్యం న రశ్మిభిః॥ ఉపయామగృహీతోऽసీన్ద్రాయ త్వా షోడశిన ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా షోడశినే॥[౪౦]

అసావి సప్తవిగ్ంశతిః॥1.4.39॥

సర్వస్య ప్రతిశీవరీ భూమిస్త్వోపస్థ ఆఽధిత। స్యోనాఽస్మై సుషదా భవ యచ్ఛాఽస్మై శర్మ సప్రథాః॥ ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రాయ త్వా షోడశిన ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా షోడశినే॥[౪౦] ॥1.4.40॥

మహాగ్ం ఇన్ద్రో వజ్రబాహుః షోడశీ శర్మ యచ్ఛతు। స్వస్తి నో మఘవా కరోతు హన్తు పాప్మానం యోఽస్మాన్ద్వేష్టి॥ ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రాయ త్వా షోడశిన ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా షోడశినే॥[౪౧]

సర్వస్య మహాన్థ్షడ్విగ్ంశతిష్షడ్విగ్ంశతిః ॥1.4.40-41॥

సజోషా ఇన్ద్ర సగణో మరుద్భిః సోమం పిబ వృత్రహఞ్ఛూర విద్వాన్। జహి శత్రూగ్ంరప మృధో నుదస్వాఽథాఽభయం కృణుహి విశ్వతో నః॥ ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రాయ త్వా షోడశిన ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా షోడశినే॥[౪౩]

సజోషాస్త్రిగ్ంశత్॥1.4.42॥

ఉదు త్యం జాతవేదసం దేవం వహన్తి కేతవః। దృశే విశ్వాయ సూర్యమ్॥ చిత్రం దేవానాముదగాదనీకం చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యాఽగ్నేః। ఆఽప్రా ద్యావాపృథివీ అన్తరిక్షగ్ం సూర్య ఆత్మా జగతస్తస్థుషశ్చ॥ అగ్నే నయ సుపథా రాయే అస్మాన్ విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్। యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనో భూయిష్ఠాం తే నమఉక్తిం విధేమ॥ దివం గచ్ఛ సువః పత రూపేణ [౪౪] వో రూపమభ్యైమి వయసా వయః। తుథో వో విశ్వవేదా వి భజతు వర్షిష్ఠే అధి నాకే। ఏతత్తే అగ్నే రాధ ఐతి సోమచ్యుతం తన్మిత్రస్య

పథా నయర్తస్య పథా ప్రేత చన్ద్రదక్షిణా యజ్ఞస్య పథా సువితా నయన్తీర్ బ్రాహ్మణమద్య రాధ్యాసమృషిమార్షేయం పితృమన్తం పైతృమత్యగ్ం సుధాతుదక్షిణం వి సువః పశ్య వ్యన్తరిక్షం యతస్వ సదస్యైరస్మద్దాత్రా దేవత్రా గచ్ఛత మధుమతీః ప్రదాతారమా విశతాఽనవహాయాఽస్మాన్ దేవయానేన పథేత సుకృతాం లోకే సీదత తన్నః సగ్ంస్కృతమ్॥

[౪౫]

*రూపేణ సదస్యైరష్టాదశ చ॥**1.4.43**॥*

ధాతా రాతిః సవితేదం జుషన్తాం ప్రజాపతిర్నిధిపతిర్నో అగ్నిః। త్వష్టా విష్ణుః ప్రజయా సగ్ం రరాణో యజమానాయ ద్రవిణం దధాతు॥ సమిన్ద్రణో మనసా నేషి గోభిః సగ్ం సూరిభిర్మఘవన్థ్సగ్ం స్వస్త్యా। సం బ్రహ్మణా దేవకృతం యదస్తి సం దేవానాగ్ం సుమత్యా యజ్ఞియానామ్॥ సం వర్చసా పయసా సం తనూభిరగన్మహి మనసా సగ్ం శివేన। త్వష్టా నో అత్ర వరివః కృణో- [౪౬] త్వను మార్ష్టు తనువో యద్విలిష్టమ్॥ యదద్య త్వా ప్రయతి యజ్ఞే అస్మిన్నగ్నే హోతారమవృణీమహీహ। ఋధగయాడృధగుతాఽశమిష్ఠాః ప్రజానన్ యజ్ఞముప యాహి విద్వాన్॥ స్వగా వో దేవాః సదనమకర్మ య ఆజగ్మ సవనేదం జుషాణాః। జక్షివాగ్ంసః పపివాగ్ంసశ్చ విశ్వేఽస్మే ధత్త వసవో వసూని॥ యానాఽవహ ఉశతో దేవ దేవాన్తాన్ [౪౭] ప్రేరయ స్వే అగ్నే సధస్థే। వహమానా భరమాణా హవీగ్ంషి వసుం ఘర్మం దివమా తిష్ఠతాఽను॥ యజ్ఞ యజ్ఞం గచ్ఛ యజ్ఞపతిం గచ్ఛ స్వాం యోనిం గచ్ఛ స్వాహైష తే యజ్ఞో యజ్ఞపతే సహసూక్తవాకః సువీరః స్వాహా దేవా గాతువిదో గాతుం విత్త్వా గాతుమిత మనసస్పత ఇమం నో దేవ దేవేషు యజ్ఞగ్గ్ స్వాహా వాచి స్వాహా వాతే ధాః॥[౪౮]

*కృణోతు తానష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ॥**1.4.44**॥*

ఉరుగ్ం హి రాజా వరుణశ్చకార సూర్యాయ పన్థామన్వేతవా ఉ। అపదే పాదా ప్రతిధాతవేఽకరుతాఽపవక్తా హృదయావిధశ్చిత్॥ శతం తే రాజన్భిషజః సహస్రముర్వీ గమ్భీరా సుమతిష్టే అస్తు। బాధస్వ ద్వేషో నిర్ఋుతిం పరాచైః కృతం చిదేనః ప్ర ముముగ్ధ్యస్మత్॥ అభిష్ఠితో వరుణస్య పాశోఽగ్నేరనీకమప ఆ వివేశ। అపాం నపాత్ప్రతిరక్షన్నసుర్యం దమేదమే [౪౯] సమిధం యక్ష్యగ్నే। ప్రతి తే జిహ్వా ఘృతముచ్చరణ్యేథ్సముద్రే తే హృదయమప్స్వన్తః। సం త్వా విశన్త్వోషధీరుతాఽఽపో యజ్ఞస్య త్వా యజ్ఞపతే హవిర్భిః। సూక్తవాకే నమోవాకే విధేమాఽవభృథ ని చఙ్కుణ నిచేరురసి ని చఙ్కుణాఽవ దేవైర్దేవకృతమేనోఽయాడవ మర్త్యైర్మర్త్యకృతమురోరా నో దేవ రిషస్పాహి సుమిత్రా న ఆప ఓషధయః [౫౦] సన్తు దుర్మిత్రాస్తస్మై భూయాసుర్యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మో దేవీరాప ఏష వో గర్భస్తం వః సుప్రీతగ్ం సుభృతమకర్మ దేవేషు నః సుకృతో బ్రూతాత్ప్రతియుతో వరుణస్య పాశః ప్రత్యస్తో వరుణస్య పాశ ఏధోఽస్యేధిషీమహి సమిదసి తేజోఽసి తేజో మయి ధేహ్యాపో అన్వచారిషగ్ం రసేన సమసృక్ష్మహి। పయస్వాగ్ం అగ్న ఆఽగమం తం మా సగ్ం సృజ వర్చసా[౫౦]

*దమేదమ ఓషధయ ఆ షట్చ॥**1.4.45**॥*

యస్త్వా హృదా కీరిణా మన్యమానోఽమర్త్యం మర్త్యో జోహవీమి। జాతవేదో యశో అస్మాసు ధేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వమశ్యామ్॥ యస్మై త్వగ్ం సుకృతే జాతవేద ఉ లోకమగ్నే కృణవః స్యోనమ్। అశ్వినగ్ం స పుత్రిణం వీరవన్తం గోమన్తగ్ం రయిం నశతే స్వస్తి॥ త్వే సు పుత్ర శవసోఽవృత్రన్ కామ కాతయః। న త్వామిన్ద్రాతి రిచ్యతే॥ ఉక్థఉక్థే సోమ ఇన్ద్రం మమాద నీథేనీథే మఘవానగ్ం [౫౨] సుతాసః। యదీగ్ం సబాధః పితరం న పుత్రాః సమానదక్షా అవసే హవన్తే॥ అగ్నే రసేన తేజసా జాతవేదో వి రోచసే।

రక్షోహాఽమీవచాతనః॥ అపో అన్వచారిషగ్ం రసేన సమసృక్ష్మహి। పయస్వాగ్ం అగ్న ఆఽగమం తం మా సగ్ం సృజ వర్చసా॥ వసుర్వసుపతిర్ హికమస్యగ్నే విభావసుః। స్యామ తే సుమతావపి॥ త్వామగ్నే వసుపతిం వసూనామభి ప్ర మన్దే [౫౩] అధ్వరేషు రాజన్న్। త్వయా వాజం వాజయన్తో జయేమాభి ష్యామ పృత్సుతీర్మర్త్యానామ్॥ త్వామగ్నే వాజసాతమం విప్రా వర్ధన్తి సుష్టుతమ్। స నో రాస్వ సువీర్యమ్॥ అయం నో అగ్నిర్వరివః కృణోత్వయం మృధః పుర ఏతు ప్రభిన్దన్న్। అయగ్ం శత్రూఞ్జయతు జర్హృషాణోఽయం వాజం జయతు వాజసాతౌ॥ అగ్నినాఽగ్నిః సమిధ్యతే కవి-ర్గృహపతి-ర్యువా। హవ్యవాడ్జుహ్వాస్యః॥ త్వగ్గ్ హ్యగ్నే అగ్నినా విప్రో విప్రేణ సన్త్సతా। సఖా సఖ్యా సమిధ్యసే॥ ఉదగ్నే శుచయస్తవ వి జ్యోతిషా॥[౫౪]

*మఘవానం మన్దే హ్యగ్నే చతుర్దశ॥**1.4.46**॥*

వాచః ప్రాణాయ త్వా। ఉపయామ గృహీతోస్యపానాయ త్వా। ఆ వాయో వాయవే సజోషాభ్యాం త్వా। అయమృతాయుభ్యాం త్వా। యా వామశ్విభ్యాం మాధ్వీభ్యాం త్వా। ప్రాతర్యుజావశ్విభ్యాం త్వా అయం వేనశ్శణ్డాయ త్వైష తే యోనిర్వీరతాం పాహి। తం మర్కాయ త్వైష తే యోనిః ప్రజాః పాహి। యే దేవాస్త్రింశదాగ్రయణోసి విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్యః। ఉపయామ గృహీతోసీన్ద్రాయ త్వోక్థాయువే। మూర్ధానమగ్నయే త్వా వైశ్వానరాయ। మధుశ్చ సగ్ం సర్పోసి। ఇన్ద్రాగ్నీ ఇన్ద్రాగ్నిభ్యాం త్వా। ఓమాసో విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్యః। మరుత్వన్తం త్రీణీన్ద్రాయ త్వా మరుత్వతే। మహాన్త్వే మహేన్ద్రాయ త్వా। కదాచనాదిత్యేభ్యస్త్వా। కదా చన స్తరీర్వివస్వ ఆదిత్య। ఇన్దగ్ం శుచిరపః। వామం త్రీన్దేవాయ త్వా సవిత్రే। సుశర్మాద్విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్యః। బృహస్పతిస్త్వష్ట్రా సోమం పిబ స్వాహా। హరిరసి సహ సోమా ఇన్ద్రాయ స్వాహా। అగ్న ఆయూగ్ం ష్యగ్నయే త్వా తేజస్వతే। ఉత్తిష్ఠన్నిన్ద్రాయ త్వౌజస్వతే। తరణిస్సూర్యాయ త్వా భ్రాజస్వతే। ఆ తిష్ఠాద్వ్యాష్షడిద్రాయ త్వా షోడశినే। ఉదు త్యం చిత్రమ్। అగ్నేనయ దివం గచ్ఛ। ఉరుమాయుష్టే యద్దేవా ముముగ్ధి। అగ్నా విష్ణూ ముముక్తమ్। పరా వై పఙ్క్త్యః। దేవా వై యే దేవాః పఙ్క్త్యః। పరా వై సవాచమ్। దేవాసురాః కార్యమ్। భూమిర్వ్యతృష్యన్। ప్రజాపతిర్వ్యక్షుధ్యన్। భూమిరాదిత్యా వై। అగ్ని హోత్రమాదిత్యో వై। భూమిర్లేకస్సలేకస్సులేకః। విష్ణోరుదుత్తమమ్। అన్నపతే పునస్త్వాఽఽదిత్యాః। యస్త్వా సుష్టుతమ్। త్వమగ్నే సుష్టుతిమ్। యస్త్వా విరోచసే। త్వమగ్నే వి చర్షణే॥

ఆ దదే వాచస్పతయ ఉపయామగృహీతోస్యా వాయో అయం వాం యా వాం ప్రాతర్యుజావయం వేనస్తం ప్రత్నథా యే దేవాస్త్రిగ్ం శదుపయామగృహీతోసి మూర్ధానంమధుశ్చేన్ద్రాగ్నీ ఓమాసో మరుత్వన్తమిన్ద్ర మరుత్వో మరుత్వాన్మహాన్మహాన్నృవత్కదా వామమదబ్భేభిర్ హిరణ్యపాణిగ్ం సుశర్మా బృహస్పతిర్ హరిరస్యగ్న ఉత్తిష్ఠన్తరణిరా ప్యాయస్వేయుష్టే యే జ్యోతిష్మతీం ప్రయాసాయ చిత్తమా తిష్ఠేన్ద్రమసావి సర్వస్య మహాన్ధ్సజోషా ఉదు త్యం ధాతోరుగ్ం హి యస్త్వా షట్చత్వారిగ్ంశత్॥46॥

ఆ దదే యే దేవా మహానుత్తిష్ఠన్థ్సర్వస్య సన్తుదుర్మిత్రాశ్చతుఃపఞ్చాశత్॥54॥

ఆ దదే తవ వి జ్యోతిషా॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి ప్రథమకాణ్డే చతుర్థః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ ప్రథమ కాణ్డే పఞ్చమః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్తే దేవా విజయముపయన్తోఽగ్నౌ వామం వసు సం న్యదధతేదము నో భవిష్యతి యది నో జేష్యన్తీతి తదగ్నిర్న్యకామయత తేనాఽపాక్రామత్తద్దేవా విజిత్యాఽవరురుథ్సమానా అన్వాయన్తదస్య సహసాఽఽదిథ్సన్త సోఽరోదీద్యదరోదీత్తద్రుద్రస్య రుద్రత్వం యదశ్ర్వశీయత త- [౧] ద్రజతగ్ం హిరణ్యమభవత్తస్మాద్రజతగ్ం హిరణ్యమదక్షిణ్యమశ్రుజగ్ం హి యో బర్హిషి దదాతి పురాఽస్య సంవథ్సరాద్గృహే రుదన్తి తస్మాద్ బర్హిషి న దేయగ్ం సోఽగ్నిరబ్రవీద్భాగ్యసాన్యథ వ ఇదమితి పునరాధేయం తే కేవలమిత్యబ్రువన్నృధ్నవత్ఖలు స ఇత్యబ్రవీద్యో మద్దేవత్యమగ్నిమా దధాతా ఇతి తం పూషాఽఽధత్త తేన [౨] పూషాఽఽర్ధ్నోత్తస్మాత్ పౌష్ణాః పశవ ఉచ్యన్తే తం త్వష్టాఽఽధత్త తేన త్వష్టాఽఽర్ధ్నోత్తస్మాత్త్వాష్ట్రాః పశవ ఉచ్యన్తే తం మనురాఽధత్త తేన మనురార్ధ్నోత్తస్మాన్ మానవ్యః ప్రజా ఉచ్యన్తే తం ధాతాఽఽధత్త తేన ధాతాఽఽర్ధ్నోథ్సంవథ్సరో వై ధాతా తస్మాథ్సంవథ్సరం ప్రజాః పశవోఽను ప్ర జాయన్తే య ఏవం పునరాధేయస్యర్ధిం వేద [3] ఋధ్నోత్యేవ యోఽస్యైవం బన్ధుతాం వేద బన్ధుమాన్ భవతి భాగధేయం వా అగ్నిరాహిత ఇచ్ఛమానః ప్రజాం పశూన్ యజమానస్యోప దోద్రావోద్వాస్య పునరా దధీత భాగధేయేనైవైనగ్ం సమర్ధయత్యథో శాన్తిరేవాఽస్యైషా పునర్వస్వోరా దధీతైతద్వై పునరాధేయస్య నక్షత్రం యత్పునర్వసూ స్వాయామేవైనం దేవతాయామాధాయ బ్రహ్మవర్చసీ భవతి దర్భైరా దధాత్యయాతయామత్వాయ దర్భైరా దధాత్యద్భ్య ఏవైనమోషధీభ్యోఽవరుధ్యాఽఽధత్తే పఞ్చకపాలః పురోడాశో భవతి పఞ్చ వా ఋతవ

ఋతుభ్య ఏవైనమవరుధ్యాఽఽధత్తే॥[౪]
అశీయత తత్తేన వేద దర్భైః పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ ॥1.5.1॥

పరా వా ఏష యజ్ఞం పశూన్ వపతి యోఽగ్నిముద్వాసయతే పఞ్చకపాలః పురోడాశో భవతి పాఙ్క్తో యజ్ఞః పాఙ్క్తాః పశవో యజ్ఞమేవ పశూనవ రున్ధే వీరహా వా ఏష దేవానాం యోఽగ్నిముద్వాసయతే న వా ఏతస్య బ్రాహ్మణా ఋతాయవః పురాఽన్నమక్షన్ పఙ్క్త్యో యాజ్యానువాక్యా భవన్తి పాఙ్క్తో యజ్ఞః పాఙ్క్తః పురుషో దేవానేవ వీరం నిరవదాయాఽగ్నిం పునరా [౫] ధత్తే శతాక్షరా భవన్తి శతాయుః పురుషశ్శతేన్ద్రియ ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతి తిష్ఠతి యద్వా అగ్నిరాహితో నర్ధ్యతే జ్యాయో భాగధేయం నికామయమానో యదాగ్నేయగ్ం సర్వం భవతి సైవాఽస్యర్ద్ధిస్సం వా ఏతస్య గృహే వాక్సృజ్యతే యోఽగ్నిముద్వాసయతే స వాచగ్ం సగ్ంసృష్టాం యజమాన ఈశ్వరోఽను పరాభవితోర్విభక్తయో భవన్తి వాచో విధృత్యై యజమానస్యాఽపరాభావాయ [౬] విభక్తిం కరోతి బ్రహ్మైవ తదకరుపాగ్ంశు యజతి యథా వామం వసు వివిదానో గూహతి తాదృగేవ తదగ్నిం ప్రతి స్విష్టకృతం నిరాహ యథా వామం వసు వివిదానః ప్రకాశం జిగమిషతి తాదృగేవ తద్విభక్తిముక్త్వా ప్రయాజేన వషట్కరోత్యాయతనాదేవ నైతి యజమానో వై పురోడాశః పశవ ఏతే ఆహుతీ యదభితః పురోడాశమేతే ఆహుతీ [౭] జుహోతి యజమానమేవోభయతః పశుభిః పరి గృహ్ణాతి కృతయజుస్సమ్భృతసమ్భార ఇత్యాహుర్న సమ్భృత్యాస్సమ్భారా న యజుః కర్తవ్యమిత్యథో ఖలు సమ్భృత్యా ఏవ సమ్భారాః కర్తవ్యం యజుర్యజ్ఞస్య సమృద్ధ్యై పునర్నిష్కృతో రథో దక్షిణా పునరుథ్స్యూతం వాసః పునరుథ్సృష్టోఽనడ్వాన్ పునరాధేయస్య సమృద్ధ్యై సప్త తే అగ్నే సమిధస్సప్త జిహ్వా ఇత్యగ్నిహోత్రం జుహోతి యత్రయత్రైవాఽస్య న్యక్తం తతః [౮] ఏవైనమవ రున్ధే వీరహా వా ఏష దేవానాం యోఽగ్నిముద్వాసయతే తస్య వరుణ

ఏవర్ణయాదాగ్నివారుణమేకాదశకపాలమను నిర్వపేద్యం చైవ హన్తి యశ్చాఽస్యర్ణయాత్తౌ భాగధేయేన ప్రీణాతి నాఽఽర్తిమార్ఛతి యజమానః॥[౯]

ఆఽపరాభావాయ పురోడాశమేతే ఆహుతీ తతషట్త్రిగ్ంశచ్చ ॥**1.5.2**॥

భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణాఽన్తరిక్షం మహిత్వా। ఉపస్థే తే దేవ్యదితేఽగ్నిమన్నాదమన్నాద్యాయాఽఽదధే॥ ఆఽయం గౌః పృశ్నిరక్రమీదసనన్మాతరం పునః। పితరం చ ప్రయన్థ్సువః॥ త్రిగ్ంశద్ధామ వి రాజతి వాక్పతఙ్గాయ శిశ్రియే। ప్రత్యస్య వహ ద్యుభిః॥ అస్య ప్రాణాదపానత్యన్తశ్చరతి రోచనా। వ్యఖ్యన్ మహిషస్సువః॥ యత్త్వా [౧౦] క్రుద్ధః పరోవప మన్యునా యదవర్త్యా। సుకల్పమగ్నే తత్తవ పునస్త్వోద్దీపయామసి॥ యత్తే మన్యుపరోప్తస్య పృథివీమను దధ్వసే। ఆదిత్యా విశ్వే తద్దేవా వసవశ్చ సమాభరన్॥ మనో జ్యోతిర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం దధాతు। బృహస్పతిస్తనుతామిమం నో విశ్వే దేవా ఇహ మాదయన్తామ్॥ సప్త తే అగ్నే సమిధ స్సప్త జిహ్వాస్సప్త [౧౧] ఋషయస్సప్త ధామ ప్రియాణి। సప్త హోత్రాస్సప్తధా త్వా యజన్తి సప్త యోనీరా పృణస్వా ఘృతేన॥ పునరూర్జా ని వర్తస్వ పునరగ్న ఇషాఽఽయుషా। పునర్నః పాహి విశ్వతః॥ సహ రయ్యా ని వర్తస్వాఽగ్నే పిన్వస్వ ధారయా। విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరి। లేకస్సలేకస్సులేకస్తే న ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వి యన్తు కేతస్సకేతస్సుకేతస్తే న ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వి యన్తు వివస్వాగ్ం అదితిర్దేవజూతిస్తే న ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వియన్తు॥[౧౨]

త్వా జిహ్వాస్సప్త సుకేతస్తే నస్త్రయోదశ చ ॥**1.5.3**॥

భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణేత్యాహాఽఽశిషైవైనమా ధత్తే సర్పా వై జీర్యన్తోఽమన్యన్త స ఏతం కసర్ణీరః కాద్రవేయో మన్త్ర మపశ్యత్తతో వై తే జీర్ణాస్తనూరపాఽఘ్నత సర్పరాజ్ఞియా

ఋగ్భిర్గార్హపత్యమా దధాతి పునర్నవమేవైనమజరం కృత్వాఽఽధత్తేఽథో పూతమేవ పృథివీమన్నాద్యం నోపానమత్యైన్తం [౧౩] మన్త్రమపశ్యత్తతో వై తామన్నాద్యముపాఽఽనమద్యథ్సర్వరాజ్ఞియా ఋగ్భిర్గార్హపత్య మాదధాత్యన్నాద్యస్యాఽవరుద్ధ్యా అథో అస్యామేవైనం ప్రతిష్ఠితమా ధత్తే యత్త్వా క్రుద్ధః పరోవపేత్యాహాఽప హ్నుత ఏవాఽస్మై తత్పునస్త్వోద్దీపయామసీత్యాహ సమిన్ద్ధ ఏవైనం యత్తే మన్యుపరోప్తస్యేత్యాహ దేవతాభిరేవై- [౧౪] నగ్ం సం భరతి వి వా ఏతస్య యజ్ఞశ్ఛిద్యతే యోఽగ్నిముద్వాసయతే బృహస్పతివత్యర్చోప తిష్ఠతే బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిర్బ్రహ్మణైవ యజ్ఞగ్ం సం దధాతి విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం దధాత్విత్యాహ సన్తత్యై విశ్వే దేవా ఇహ మాదయన్తామిత్యాహ సన్తత్యైవ యజ్ఞం దేవేభ్యోఽను దిశతి సప్త తే అగ్నే సమిధస్సప్త జిహ్వాః [౧౫] ఇత్యాహ సప్తసప్త వై సప్తధాఽగ్నేః ప్రియాస్తనువస్తా ఏవాఽవ రున్ద్ధే పునరూర్జా సహ రయ్యేత్యభితః పురోడాశమాహుతీ జుహోతి యజమానమేవోర్జా చ రయ్యా చోభయతః పరి గృహ్ణాత్యాదిత్యా వా అస్మాల్లోకాదముం లోకమాయన్తేఽముష్మిన్లోకే వ్యతృష్యన్త ఇమం లోకం పునరభ్యవేత్యాఽగ్నిమాధాయైతాన్ హోమానజుహవుస్త ఆర్ధ్నువన్తే సువర్గం లోకమాయన్ యః పరాచీనం పునరాధేయాదగ్నిమాదధీత స ఏతాన్ హోమాఞ్జుహుయాద్యామేవాఽఽదిత్యా ఋద్ధిమార్ధ్నువన్తామేవర్ధ్నోతి॥[౧౬]

సైతం దేవతాభిరేవ జిహ్వా ఏతాన్పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ **॥1.5.4॥**

ఉపప్ర యన్తో అధ్వరం మన్త్రం వోచేమాఽగ్నయే। ఆరే అస్మే చ శృణ్వతే॥ అస్య ప్రత్నామను ద్యుతగ్ం శుక్రం దుదుహ్రే అహ్రయః। పయస్సహస్రసామృషిమ్॥ అగ్నిర్మూర్ధా దివః కకుత్పతిః పృథివ్యా అయమ్। అపాగ్ం రేతాగ్ంసి జిన్వతి॥ అయమిహ ప్రథమో ధాయి ధాతృభిర్ హోతా యజిష్ఠో అధ్వరేష్వీడ్యః। యమప్నవానో భృగవో

విరురుచుర్వనేషు చిత్రం విభువం విశేవిశే॥ ఉభా వామిన్ద్రాగ్నీ ఆహువధ్యా [౧౭] ఉభా రాధసస్సహ మాదయద్ధ్యై। ఉభా దాతారావిషాగ్ం రయీణాముభా వాజస్య సాతయే హువే వామ్। అయం తే యోనిర్ ఋత్వియో యతో జాతో అరోచథాః। తం జానన్నగ్న ఆ రోహాఽథా నో వర్ధయా రయిమ్। అగ్న ఆయూగ్ంషి పవస ఆ సువోర్జమిషం చ నః। ఆరే బాధస్వ దుచ్ఛునామ్॥ అగ్నే పవస్వ స్వపా అస్మే వర్చస్సువీర్యమ్। దధత్పోషగ్ం రయిం [౧౦] మయి॥ అగ్నే పావక రోచిషా మన్ద్రయా దేవ జిహ్వయా। ఆ దేవాన్ వక్షి యక్షి చ॥ స నః పావక దీదివోఽగ్నే దేవాగ్ం ఇహాఽఽ వహ। ఉప యజ్ఞగ్ం హవిశ్చ నః॥ అగ్నిశ్శుచివ్రతతమశ్శుచిర్విప్రశ్శుచిః కవిః। శుచీ రోచత ఆహుతః॥ ఉదగ్నే శుచయస్తవ శుక్రా భ్రాజన్త ఈరతే। తవ జ్యోతీగ్గ్ష్యర్చయః॥ ఆయుర్దా అగ్నేఽస్యాయుర్మే [౧౯] దేహి వర్చోదా అగ్నేఽసి వర్చో మే దేహి తనూపా అగ్నేఽసి తనువం మే పాహ్యగ్నే యన్మే తనువా ఊనం తన్మ ఆ పృణ చిత్రావసో స్వస్తి తే పారమశీయేన్ధానాస్త్వా శతగ్ం హిమా ద్యుమన్తస్సమిధీమహి వయస్వన్తో వయస్కృతం యశస్వన్తో యశస్కృతగ్ం సువీరాసో అదాభ్యమ్। అగ్నే సపత్నదమ్భనం వర్షిష్ఠే అధి నాకే। సం త్వమగ్నే సూర్యస్య వర్చసాఽగథాస్సమృషీణాగ్ స్తుతేన సం ప్రియేణ ధామ్నా। త్వమగ్నే సూర్యవర్చా అసి సం మామాయుషా వర్చసా ప్రజయా సృజ॥[౨౦]

ఆహువధ్యై పోషగ్ం రయిం మే వర్చసా సప్తదశ ***॥1.5.5॥***

సం పశ్యామి ప్రజా అహమిడప్రజసో మానవీః। సర్వా భవన్తు నో గృహే॥ అమ్భస్స్థామ్భో వో భక్షీయ మహస్స్థ మహో వో భక్షీయ సహస్స్థ సహో వో భక్షీయోర్జస్స్థోర్జం వో భక్షీయ రేవతీ రమధ్వమస్మిన్లోకేఽస్మిన్ గోష్ఠేఽస్మిన్ క్షయేఽస్మిన్ యోనావిహైవ స్తేతో మాఽప గాత బహ్వీర్మే భూయాస్త [౨౧] సగ్ంహితాఽసి విశ్వరూపీరా మోర్జా విశాఽఽ గౌపత్యేనాఽఽ రాయస్పోషేణ సహస్రపోషం వః పుష్యాసం మయి వో రాయశ్శ్రయన్తామ్॥ ఉప త్వాఽగ్నే

దివేదివే దోషావస్తర్ధియా వయమ్। నమో భరన్త ఏమసి॥ రాజన్తమధ్వరాణాం గోపామృతస్య దీదివిమ్। వర్ధమానగ్గ్ స్వే దమే॥ స నః పితేవ సూనవేఽగ్నే సూపాయనో భవ। సచస్వా నస్స్వస్తయే॥ అగ్నే [౨౨] త్వం నో అన్తమః। ఉత త్రాతా శివో భవ వరూథ్యః। తం త్వా శోచిష్ఠ దీదివః। సుమ్నాయ నూనమీమహే సఖిభ్యః। వసురగ్నిర్వసుశ్రవాః। అచ్ఛా నక్షి ద్యుమత్తమో రయిం దాః॥ ఊర్జా వః పశ్యామ్యూర్జా మా పశ్యత రాయస్పోషేణ వః పశ్యామి రాయస్పోషేణ మాపశ్యతేడాస్స్థ మధుకృతస్స్యోనా మాఽఽ విశతేరా మదః। సహస్రపోషం వః పుష్యాసం [౨౩] మయి వో రాయశ్శ్రయన్తామ్॥ తథ్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియో యో నః ప్రచోదయాత్॥ సోమానగ్గ్ స్వరణం కృణుహి బ్రహ్మణస్పతే। కక్షీవన్తం య ఔశిజమ్॥ కదా చన స్తరీరసి నేన్ద్ర సశ్చసి దాశుషే। ఉపోపేన్ను మఘవన్ భూయ ఇన్ను తే దానం దేవస్య పృచ్యతే॥ పరి త్వాఽగ్నే పురం వయం విప్రగ్ం సహస్య ధీమహి। ధృషద్వర్ణం దివేదివే భేత్తారం భఙ్గురావతః॥ అగ్నే గృహపతే సుగృహపతిరహం త్వయా గృహపతినా భూయాసగ్ం సుగృహపతిర్మయా త్వం గృహపతినా భూయాశ్శతగ్ం హిమాస్తామాశిషమా శాసే తన్తవే జ్యోతిష్మతీం తామాశిషమా శాసేఽముష్మై జ్యోతిష్మతీమ్॥[౨౪]

భూయాస్త స్వస్తయేఽగ్నే పుష్యాసం ధృషద్వర్ణమేకాన్న త్రిగ్ంశచ్చ ॥***1.5.6***॥

అయజ్ఞో వా ఏష యోఽసామోపప్రయన్తో అధ్వరమిత్యాహ స్తోమమేవాఽస్మై యునక్త్యుపేత్యాహ ప్రజా వై పశవ ఉపేమం లోకం ప్రజామేవ పశూనిమం లోకముపైత్యస్య ప్రత్నామను ద్యుతమిత్యాహ సువర్గో వై లోకః ప్రత్నస్సువర్గమేవ లోకగ్ం సమారోహత్యగ్నిర్మూర్ధా దివః కకుదిత్యాహ మూర్ధాన- [౨౫] మేవైనగ్ం సమానానాం కరోత్యథో దేవలోకాదేవ మనుష్యలోకే ప్రతి తిష్ఠత్యయమిహ ప్రథమో ధాయి ధాతృభిరిత్యాహ ముఖ్యమేవైనం కరోత్యుభా వామిన్ద్రాగ్నీ ఆహువధ్యా ఇత్యాహౌజో

బలమేవాఽవ రున్ధేఽయం తే యోనిర్ ఋత్వియ ఇత్యాహ పశవో వై రయిః పశూనేవాఽవ రున్ధే షడ్భిరుప తిష్ఠతే షడ్వా [౨౮] ఋతవ ఋతుష్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి షడ్భిరుత్తరాభిరుప తిష్ఠతే ద్వాదశ సం పద్యన్తే ద్వాదశ మాసాస్సంవథ్సరస్సంవథ్సర ఏవ ప్రతి తిష్ఠతి యథా వై పురుషోఽశ్వో గౌర్జీర్యత్యేవమగ్నిరాహితో జీర్యతి సంవథ్సరస్య పరస్తాదాగ్నిపావమానీభిరుప తిష్ఠతే పునర్నవమేవైనమజరం కరోత్యథో పునాత్యేవోప తిష్ఠతే యోగ ఏవాఽస్యైష ఉప తిష్ఠతే [౨౯] దమ ఏవాఽస్యైష ఉప తిష్ఠతే యాచ్ఞైఽవాస్యైషోప తిష్ఠతే యథా పాపీయాఞ్ఛ్రేయస ఆహృత్య నమస్యతి తాదృగేవ తదాయుర్దా అగ్నేఽస్యాయుర్మే దేహీత్యాహాఽఽయుర్దా హ్యేష వర్చోదా అగ్నేఽసి వర్చో మే దేహీత్యాహ వర్చోదా హ్యేష తనూపా అగ్నేఽసి తనువం మే పాహీత్యాహ [౨౦] తనూపా హ్యేషోఽగ్నే యన్మే తనువా ఊనం తన్మ ఆ పృణేత్యాహ యన్మే ప్రజాయై పశూనామూనం తన్మ ఆ పూరయేతి వాఽవైతదాహ చిత్రావసో స్వస్తి తే పారమశీయేత్యాహ రాత్రిర్వై చిత్రావసురవ్యుష్ట్యై వా ఏతస్యై పురా బ్రాహ్మణా అభైషుర్వ్యుష్టిమేవాఽవ రున్ధ ఇన్ధానాస్త్వా శతగ్ం [౨౧] హిమా ఇత్యాహ శతాయుః పురుషశ్శతేన్ద్రియ ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతి తిష్ఠత్యేషా వై సూర్మీ కర్ణకావత్యేతయా హ స్మ వై దేవా అసురాణాగ్ం శతతర్హాగ్ స్తృగ్ంహన్తి యదేతయా సమిధమా దధాతి వజ్రమేవైతచ్ఛతఘ్నీం యజమానో భ్రాతృవ్యాయ ప్ర హరతి స్తృత్యా అఛంబట్కారగ్ం సం త్వమగ్నే సూర్యస్య వర్చసాఽగథా ఇత్యాహైతత్త్వమసీదమహం భూయాసమితి వాఽవైతదాహ త్వమగ్నే సూర్యవర్చా అసీత్యాహాశిషమేవైతామా శాస్తే॥[30]

*మూర్ధానగ్ం షడ్వా ఏష ఉప తిష్ఠతే పాహీత్యాహ శతమహగ్ం షోడశ ॥**1.5.7**॥*

సం పశ్యామి ప్రజా అహమిత్యాహ యావన్త ఏవ గ్రామ్యాః పశవస్తానేవాఽవ రున్ధేఽమ్భస్స్థాఽమ్భో వో భక్షీయేత్యాహాఽమ్భో హ్యేతా మహస్స్థ మహో వో భక్షీయేత్యాహ

మహో హ్యేతాస్సహ స్థ సహో వో భక్షీయేత్యాహ మహో హ్యేతా ఊర్జస్థోర్జం వో భక్షీయేత్యా- [30] హోర్జో హ్యేతా రేవతీ రమధ్వమిత్యాహ పశవో వై రేవతీః పశూనేవాఽఽత్మన్ రమయత ఇహైవ స్తేతో మాఽప గాతేత్యాహ ధ్రువా ఏవైనా అనపగాః కురుత ఇష్టకచిద్వా అన్యోఽగ్నిః పశుచిదన్యస్సగ్ంహితాఽసి విశ్వరూపీరితి వత్సమభి మృశత్యుపైవైనం ధత్తే పశుచితమేనం కురుతే ప్ర [32] వా ఏషోఽస్మాల్లోకాచ్చ్యవతే య ఆహవనీయముప తిష్ఠతే గార్హపత్యముప తిష్ఠతేఽస్మిన్నేవ లోకే ప్రతి తిష్ఠత్యథో గార్హపత్యాయైవ ని హ్నుతే గాయత్రీభిరుప తిష్ఠతే తేజో వై గాయత్రీ తేజ ఏవాఽఽత్మన్ ధత్తేఽథో యదేతం తృచమన్వాహ సన్తత్యై గార్హపత్యం వా అను ద్విపాదో వీరాః ప్ర జాయన్తే య ఏవం విద్వాన్ ద్విపదాభిర్గార్హపత్యముప తిష్ఠత [33] ఆఽస్య వీరో జాయత ఊర్జా వః పశ్యామ్యూర్జా మా పశ్యతేత్యాహాఽఽశిషమేవైతామా శాస్తే తత్సవితుర్వరేణ్యమిత్యాహ ప్రసూత్యై సోమానగ్గ్ స్వరణమిత్యాహ సోమపీథమేవాఽవ రున్ధే కృణుహి బ్రహ్మణస్పత ఇత్యాహ బ్రహ్మవర్చసమేవాఽవ రున్ధే కదా చన స్తరీరసీత్యాహ న స్తరీగ్ం రాత్రిం వసతి [34] య ఏవం విద్వానగ్నిముప తిష్ఠతే పరి త్వాఽగ్నే పురం వయమిత్యాహ పరిధిమేవైతం పరి దధాత్యస్కన్దాయాఽగ్నే గృహపత ఇత్యాహ యథా యజురేవైతచ్ఛతగ్ం హిమా ఇత్యాహ శతం త్వా హేమన్తానిన్ధిషీయేతి వావైతదాహ పుత్రస్య నామ గృహ్ణాత్యన్నాదమేవైనం కరోతి తామాశిషమా శాసే తన్తవే జ్యోతిష్మతీమితి బ్రూ యాద్యస్య పుత్రోఽజాతస్స్యాత్తేజస్వ్యేవాఽస్య బ్రహ్మవర్చసీ పుత్రో జాయతే తామాశిషమా శాసేఽముష్మై జ్యోతిష్మతీమితి బ్రూ యాద్యస్య పుత్రో జాతస్స్యాత్తేజ ఏవాఽస్మిన్ బ్రహ్మవర్చసం దధాతి॥[35]

*ఊర్జం వో భక్షీయేతి ప్ర గార్హపత్యముపతిష్ఠతే వసతి జ్యోతిష్మతీమేకాన్న త్రిగ్ంశచ్చ ॥**1.5.8**॥*

అగ్ని హోత్రం జుహోతి యదేవ కిఞ్చ యజమానస్య స్వం తస్యైవ తద్రేతస్సిఞ్చతి ప్రజననే

ప్రజననగ్ం హి వా అగ్నిరథౌషధీరన్తగతా దహతి తాస్తతో భూయసీః ప్ర జాయన్తే
యథ్సాయం జుహోతి రేత ఏవ తథ్సిఞ్చతి ప్రైవ ప్రాతస్తనేన జనయతి తద్రేతస్సిక్తం న
త్వష్ట్రాఽవికృతం ప్ర జాయతే యావచ్ఛో వై రేతసస్సిక్తస్య [౩౬] త్వష్టా రూపాణి వికరోతి
తావచ్ఛో వై తత్ప్ర జాయత ఏష వై దైవ్యస్త్వష్టా యో యజతే బహ్వీభిరుప తిష్ఠతే రేతస
ఏవ సిక్తస్య బహుశో రూపాణి వి కరోతి స ప్రైవ జాయతే శ్వఃశ్వో భూయాన్భవతి య
ఏవం విద్వానగ్నిముప తిష్ఠతేఽహర్దేవానామాసీద్రాత్రిరసురాణాం తేఽసురా యద్దేవానాం
విత్తం వేద్యమాసీత్తేన సహ [౩౭] రాత్రిం ప్రాఽవిశన్తే దేవా హీనా అమన్యన్త
తేఽపశ్యన్నాగ్నేయీ రాత్రిరాగ్నేయాః పశవ ఇమమేవాగ్నిగ్ స్తవామ స నస్స్తుతః పశూన్
పునర్దాస్యతీతి తేఽగ్నిమస్తువన్థ్స ఏభ్యస్స్తుతో రాత్రియా అధ్యహరభి పశూన్నిరార్జత్తే
దేవాః పశూన్ విత్త్వా కామాగ్ం అకుర్వత య ఏవం విద్వానగ్నిముప తిష్ఠతే
పశుమాన్భవ- [౩౦] త్యాదిత్యో వా అస్మాల్లోకాదముం లోకమైథ్సోఽముం లోకం గత్వా
పునరిమం లోకమభ్యధ్యాయథ్స ఇమం లోకమాగత్య మృత్యోరబిభేన్ మృత్యుసంయుత
ఇవ హ్యయం లోకస్సోఽమన్యతేఽమమేవాఽగ్నిగ్ స్తవాని స మా స్తుతస్సువర్గం లోకం
గమయిష్యతీతి సోఽగ్నిమస్తౌథ్స ఏనగ్ స్తుతస్సువర్గం లోకమగమయద్య [౩౯] ఏవం
విద్వానగ్నిముప తిష్ఠతే సువర్గమేవ లోకమేతి సర్వమాయురేత్యభి వా ఏషోఽగ్నీ ఆ రోహతి
య ఏనావుప తిష్ఠతే యథా ఖలు వై శ్రేయానభ్యారూఢః కామయతే తథా కరోతి
నక్తముప తిష్ఠతే న ప్రాతస్సగ్ం హి నక్తం వ్రతాని సృజ్యన్తే సహ శ్రేయాగ్ శ్చ పాపీయాగ్
శ్చాసాతే జ్యోతిర్వా అగ్నిస్తమో రాత్రిర్య [౪౦] న్నక్తముపతిష్ఠతే జ్యోతిషైవ
తమస్తరత్యుపస్థేయోఽగ్నీ 3 ర్నోపస్థేయా 3 ఇత్యాహుర్మనుష్యాయేన్న్వై
యోఽహరహరాహృత్యాఽథైనం యాచతి స ఇన్న్వై తముపార్చ్ఛత్యథ కో
దేవానహరహర్యాచిష్యతీతి తస్మాన్నోపస్థేయోఽథో ఖల్వాహురాశిషే వై కం యజమానో
యజత ఇత్యేషా ఖలు వా [౪౧] ఆహితాగ్నేరాశీర్యదగ్నిముప తిష్ఠతే తస్మాదుపస్థేయః

ప్రజాపతిః పశూనసృజత తే సృష్టా అహోరాత్రే ప్రావిశన్తాఞ్ఛన్దోభిరన్వవిన్దద్యచ్ఛన్దోభిరుపతిష్ఠతే స్వమేవ తదన్విచ్ఛతి న తత్ర జామ్యస్తీత్యాహుర్యోఽహరహరుప తిష్ఠత ఇతి యో వా అగ్నిం ప్రత్యఙ్జుప తిష్ఠ తే ప్రత్యేనమోషతి యః పరాఙ్ విష్వఙ్ప్రజయా పశుభిరేతి కవాతిర్యఙ్జివోప తిష్ఠేత నైనం ప్రత్యోషతి న విష్వఙ్ప్రజయా పశుభిరేతి॥[౪౨]

*సిక్తస్య సహ భవతి యో యత్ఖలు వై పశుభిస్త్రయోదశ చ ॥**1.5.9**॥*

మమ నామ ప్రథమం జాతవేదః పితా మాతా చ దధతుర్యదగ్రే। తత్త్వం బిభృహి పునరా మదైతోస్తవాఽహం నామ బిభరాణ్యగ్నే॥ మమ నామ తవ చ జాతవేదో వాససీ ఇవ వివసానౌ యే చరావః। ఆయుషే త్వం జీవసే వయం యథాయథం వి పరి దధావహై పునస్తే॥ నమోఽగ్నయేఽప్రతివిద్ధాయ నమోఽనాధృష్టాయ నమస్సమ్రాజే। అషాఢో [౪౩] అగ్నిర్బృహద్వయా విశ్వజిథ్సహన్త్యశ్శ్రేష్ఠో గన్ధర్వః॥ త్వత్ పితారో అగ్నే దేవాస్త్వామాహుతయస్త్వద్వివాచనాః। సం మామాయుషా సం గౌపత్యేన సుహితే మా ధాః॥ అయమగ్నిశ్శ్రేష్ఠతమోఽయమ్భగవత్తమోఽయగ్ం సహస్రసాతమః। అస్మా అస్తు సువీర్యమ్॥ మనో జ్యోతిర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం దధాతు। యా ఇష్టా ఉషసో నిమ్రుచశ్చ తాస్సం దధామి హవిషా ఘృతేన॥ పయస్వతీరోషధయః [౪౪] పయస్వద్వీరుధాం పయః। అపాం పయసో యత్ పయస్తేన మామిన్ద్ర సగ్ం సృజ॥ అగ్నే వ్రతపతే వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్యతామ్। అగ్నిగ్ం హోతారమిహ తగ్ం హువే దేవాన్ యజ్ఞియానిహ యాన్ హవామహే॥ ఆ యన్తు దేవాస్సుమనస్యమానా వియన్తు దేవా హవిషో మే అస్య। కస్త్వా యునక్తి స త్వా యునక్తు యాని ఘర్మే కపాలాన్యుపచిన్వన్తి [౪౫] వేధసః। పూష్ణస్తాన్యపి వ్రత ఇన్ద్రవాయూ వి ముఞ్చతామ్॥ అభిన్నో ఘర్మో జీరదానుర్యత ఆత్తస్తదగన్ పునః। ఇధ్మో వేదిః పరిధయశ్చ సర్వే

యజ్ఞస్యాఽఽయురను సం చరన్తి॥ త్రయస్త్రిగ్ంశత్తన్తవో యే వితత్నిరే య ఇమం యజ్ఞగ్గ్
స్వధయా దదన్తే తేషాం ఛిన్నం ప్రత్యేతద్దధామి స్వాహా ఘర్మో దేవాగ్ం అప్యేతు॥[౪౬]

అషాఢ ఓషధయ ఉప చిన్వన్తి పఞ్చచత్వారిగ్ంశచ్చ ***॥1.5.10॥***

వైశ్వానరో న ఊత్యాఽఽ ప్ర యాతు పరా వతః। అగ్నిరుక్థేన వాహసా॥ ఋతావానం వైశ్వానరమృతస్య జ్యోతిషస్పతిమ్। అజస్రం ఘర్మమీమహే॥ వైశ్వానరస్య దగ్ంసనాభ్యో బృహదరిణాదేకస్స్వపస్యయా కవిః। ఉభా పితరా మహయన్ నజాయతాఽగ్నిర్ద్యావాపృథివీ భూరిరేతసా॥ పృష్టో దివి పృష్టో అగ్నిః పృథివ్యాం పృష్టో విశ్వా ఓషధీరా వివేశ। వైశ్వానరస్సహసా పృష్టో అగ్నిస్స నో దివా స [౪౭] రిషః పాతు నక్తమ్। జాతో యదగ్నే భువనా వ్యఖ్యః పశుం న గోపా ఇర్యః పరిజ్మా। వైశ్వానర బ్రహ్మణే విన్ద గాతుం యూయం పాత స్వస్తిభిస్సదా నః॥ త్వమగ్నే శోచిషా శోశుచాన ఆ రోదసీ అపృణా జాయమానః। త్వం దేవాగ్ం అభిశస్తేరముఞ్చో వైశ్వానర జాతవేదో మహిత్వా॥ అస్మాకమగ్నే మఘవత్సు ధారయాఽనామి క్షత్రమజరగ్ం సువీర్యమ్। వయం జయేమ శతినగ్ం సహస్రిణం వైశ్వానర [౪౮] వాజమగ్నే తవోఽతిభిః॥ వైశ్వానరస్య సుమతౌ స్యామ రాజా హి కం భువనానామభి శ్రీః। ఇతో జాతో విశ్వమిదం వి చష్టే వైశ్వానరో యతతే సూర్యేణ॥ అవ తే హేడో వరుణ నమోభిరవ యజ్ఞేభిరీమహే హవిర్భిః। క్షయన్నస్మభ్యమసుర ప్రచేతో రాజన్నేనాగ్ంసి శిశ్రథః కృతాని॥ ఉదుత్తమం వరుణ పాశమస్మదవాఽధమం వి మధ్యమగ్గ్ శ్రథాయ। అథా వయమాదిత్య [౪౯] వ్రతే తవాఽనాగసో అదితయే స్యామ॥ దధిక్రావ్ణ్ణో అకారిషం జిష్ణోరశ్వస్య వాజినః। సురభి నో ముఖా కరత్ ప్ర ణ ఆయూగ్ంషి తారిషత్॥ ఆ దధిక్రాశ్శవసా పఞ్చ కృష్టీస్సూర్య ఇవ జ్యోతిషాఽపస్తతాన। సహస్రసాశ్శతసా వాజ్యర్వా పృణక్తు మధ్వా సమిమా వచాగ్ంసి॥ అగ్నిర్మూర్ధా భువః। మరుతో యద్ధ వో దివస్సుమ్నాయన్తో హవామహే। ఆ తూ న [౫౦]

ఉప గన్తన॥ యా వశ్శర్మ శశమానాయ సన్తి త్రిధాతూని దాశుషే యచ్ఛతాఽధి। అస్మభ్యం తాని మరుతో వి యన్త రయిం నో ధత్త వృషణస్సువీరమ్॥ అదితిర్న ఉరుష్యత్వదితిశ్శర్మ యచ్ఛతు। అదితిః పాత్వగ్ంహసః॥ మహీమూషు మాతరగ్ం సువ్రతానామృతస్య పత్నీమవసే హువేమ। తువిక్షత్రామజరన్తీమురూచీగ్ం సుశర్మాణమదితిగ్ం సుప్రణీతిమ్॥ సుత్రామాణం పృథివీం ద్యామనేహసగ్ం సుశర్మాణమదితిగ్ం సుప్రణీతిమ్। దైవీం నావగ్గ్ స్వరిత్రామనాగసమస్రవన్తీమా రుహేమా స్వస్తయే॥ ఇమాగ్ం సు నావమారుహగ్ం శతారిత్రాగ్ం శతస్ఫ్యమ్। అచ్ఛిద్రాం పారయిష్ణుమ్॥[౪౧]

దివా స సహస్రిణం వైశ్వానరాదిత్యా తూ నోకనేహసగ్ం సుశర్మాణమేకాన్న విగ్ంశతిశ్చ ***॥1.5.11॥***

దేవాసురాః పరా భూమిర్భూమిరుపప్రయన్తస్సం పశ్యామ్యయజ్ఞస్సం పశ్యామ్యగ్ని హోత్రం మమ నామ వైశ్వానర ఏకాదశ ॥ ***1.5.11॥***

దేవాసురాః క్రుద్ధస్సం పశ్యామి సం పశ్యామి నక్తముప గన్తనైక పఞ్చాశత్ ***॥51॥***

దేవాసురాః పారయిష్ణుమ్॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి ప్రథమకాణ్డే పఞ్చమః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

||అథ ప్రథమ కాణ్డే షష్ఠః ప్రశ్నః||

హరిః ఓమ్|| సం త్వా సిఞ్చామి యజుషా ప్రజామాయుర్ధనం చ। బృహస్పతిప్రసూతో యజమాన ఇహ మా రిషత్|| ఆజ్యమసి సత్యమసి సత్యస్యాఽధ్యక్షమసి హవిరసి వైశ్వానరం వైశ్వదేవముత్పూతశుష్మగ్ం సత్యౌజాః సహోఽసి సహమానమసి సహస్వాఽరాతీః సహస్వాఽరాతీయతః సహస్వ పృతనాః సహస్వ పృతన్యతః। సహస్రవీర్యమసి తన్మా జిన్వాఽఽజ్యస్యాఽఽజ్యమసి సత్యస్య సత్యమసి సత్యాయు [౧] రసి సత్యశుష్మమసి సత్యేన త్వాఽభి ఘారయామి తస్య తే భక్షీయ పఞ్చానాం త్వా వాతానాం యన్త్రాయ ధర్త్రాయ గృహ్ణామి పఞ్చానాం త్వర్తూనాం యన్త్రాయ ధర్త్రాయ గృహ్ణామి పఞ్చానాం త్వా దిశాం యన్త్రాయ ధర్త్రాయ గృహ్ణామి పఞ్చానాం త్వా పఞ్చజనానాం యన్త్రాయ ధర్త్రాయ గృహ్ణామి చరోస్త్వా పఞ్చబిలస్య యన్త్రాయ ధర్త్రాయ గృహ్ణామి బ్రహ్మణస్త్వా తేజసే యన్త్రాయ ధర్త్రాయ గృహ్ణామి క్షత్రస్య త్వౌజసే యన్త్రాయ [౨] ధర్త్రాయ గృహ్ణామి విశే త్వా యన్త్రాయ ధర్త్రాయ గృహ్ణామి సువీర్యాయ త్వా గృహ్ణామి సుప్రజాస్త్వాయ త్వా గృహ్ణామి రాయస్పోషాయ త్వా గృహ్ణామి బ్రహ్మవర్చసాయ త్వా గృహ్ణామి భూరస్మాకగ్ం హవిర్దేవానామాశిషో యజమానస్య దేవానాం త్వా దేవతాభ్యో గృహ్ణామి కామాయ త్వా గృహ్ణామి||[3]

*సత్యాయురోజసే యన్త్రాయ త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ ||**1.6.1**||*

ధ్రువోఽసి ధ్రువోఽహగ్ం సజాతేషు భూయాసం ధీరశ్చేత్తా వసువిదుగ్రోఽస్యుగ్రోఽహగ్ం సజాతేషు భూయాసముగ్రశ్చేత్తా వసువిదభిభూరస్యభిభూరహగ్ం సజాతేషు

భూయాసమభిభూశ్చేత్తా వసువిద్యునజ్మి త్వా బ్రహ్మణా దైవ్యేన హవ్యాయాఽస్మై వోఢవే జాతవేదః। ఇన్ధానాస్త్వా సుప్రజసః సువీరా జ్యోగ్జీవేమ బలిహృతో వయం తే॥ యస్మే అగ్నే అస్య యజ్ఞస్య రిష్యా [౪] ద్యద్వా స్కన్దాదాజ్యస్యోత విష్ణో। తేన హన్మి సపత్నం దుర్మరాయుమైనం దధామి నిర్‌ఋత్యా ఉపస్థే॥ భూర్భువః సువరుచ్ఛుష్మో అగ్నే యజమానాయైధి నిశుష్మో అభిదాసతే। అగ్నే దేవేద్ధ మన్విద్ధ మన్ద్రజిహ్వాఽమర్త్యస్య తే హోతర్మూర్ధన్నా జిఘర్మి రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ మనోఽసి ప్రాజాపత్యం మనసా మా భూతేనాఽఽ విశ వాగస్యైన్ద్రీ సపత్నక్షయణీ [౫] వాచా మేన్ద్రియేణాఽఽ విశ వసన్తమృతూనాం ప్రీణామి స మా ప్రీతః ప్రీణాతు గ్రీష్మమృతూనాం ప్రీణామి స మా ప్రీతః ప్రీణాతు వర్‌షా ఋుతూనాం ప్రీణామి తా మా ప్రీతాః ప్రీణన్తు శరదమృతూనాం ప్రీణామి సా మా ప్రీతా ప్రీణాతు హేమన్తశిశిరావృతూనాం ప్రీణామి తౌ మా ప్రీతౌ ప్రీణీతామగ్నీషోమయోరహం దేవయజ్యయా చక్షుష్మాన్ భూయాసమగ్నేరహం దేవయజ్యయాఽన్నాదో భూయాసం [౬] దబ్ధిరస్యదబ్ధో భూయాసమముం దభేయమగ్నీషోమయోరహం దేవయజ్యయా వృత్రహా భూయాసమిన్ద్రాగ్నియోరహం దేవయజ్యయేన్ద్రియావ్యన్నాదో భూయాసమిన్ద్రస్యాఽహం దేవయజ్యయేన్ద్రియావీ భూయాసం మహేన్ద్రస్యాఽహం దేవయజ్యయా జేమానం మహిమానం గమేయమగ్నేః స్విష్టకృతోఽహం దేవయజ్యయాఽఽయుష్మాన్ యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాం గమేయమ్॥[౭]

రిష్యాథ్సపత్నక్షయణ్యన్నాదో భూయాసగ్ం షట్త్రిగ్ంశచ్చ ॥**1.6.2**॥

అగ్నిర్మా దురిష్టాత్పాతు సవితాఽఘశగ్ంసాద్యో మేఽన్తి దూరేఽరాతీయతి తమేతేన జేషగ్ం సురూపవర్‌షవర్ణ ఏహీమాన్ భద్రాన్ దుర్యాగ్ం అభ్యేహి మామనువ్రతాన్యు శీర్‌షాణి మృఢ్వమిడ ఏహ్యదిత ఏహి సరస్వత్యేహి రన్తిరసి రమతిరసి సూనర్యసి జుష్టే జుష్టిం తేఽశీయోపహూత ఉపహవం [౦] తేఽశీయ సా మే సత్యాఽఽశీరస్య యజ్ఞస్య

భూయాదరేడతా మనసా తచ్చకేయం యజ్ఞో దివగ్ం రోహతు యజ్ఞో దివం గచ్ఛతు యో దేవయానః పన్థాస్తేన యజ్ఞో దేవాగ్ం అప్యేత్వస్మాస్విన్ద్ర ఇన్ద్రియం దధాత్వస్మాన్రాయ ఉత యజ్ఞాః సచన్తామస్మాసు సన్త్వాశిషః సా నః ప్రియా సుప్రతూర్తిర్మఘోనీ జుష్టిరసి జుషస్వ నో జుష్టా నో [౯] ఽసి జుష్టిం తే గమేయం మనో జ్యోతిర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం దధాతు। బృహస్పతిస్తనుతామిమం నో విశ్వే దేవా ఇహ మాదయన్తామ్॥ బ్రధ్న పిన్వస్వ దదతో మే మా క్షాయి కుర్వతో మే మోప దసత్ప్రజాపతేర్భాగోఽస్యూర్జస్వాన్ పయస్వాన్ ప్రాణాపానౌ మే పాహి సమానవ్యానౌ మే పాహ్యుదానవ్యానౌ మే పాహ్యక్షితోఽస్యక్షిత్యై త్వా మా మే క్షేష్ఠా అముత్రాఽముష్మిన్లోకే॥[౧౦]

ఉపహవం జుష్టా నస్త్వా షట్చ ***॥1.6.3॥***

బర్హిషోఽహం దేవయజ్యయా ప్రజావాన్ భూయాసం నరాశగ్ంసస్యాఽహం దేవయజ్యయా పశుమాన్ భూయాసమగ్నేః స్విష్టకృతోఽహం దేవయజ్యయాఽఽయుష్మాన్ యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాం గమేయమగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషగ్ం సోమస్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషమగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషమగ్నీషోమయోరహముజ్జితిమనూజ్జేషమిన్ద్రాగ్నియోరహముజ్జితిమనూజ్జేషమిన్ద్రస్యాఽహ [౧౧] ముజ్జితిమనూజ్జేషం మహేన్ద్రస్యాఽహ ముజ్జితిమనూజ్జేషమగ్నేః స్విష్టకృతోఽహముజ్జితిమనూజ్జేషం వాజస్య మా ప్రసవేనోద్గ్రాభేణోదగ్రభీత్। అథా సపత్నాగ్ం ఇన్ద్రో మే నిగ్రాభేణాధరాగ్ం అకః॥ ఉద్గ్రాభం చ నిగ్రాభం చ బ్రహ్మ దేవా అవీవృధన్న్। అథా సపత్నానిన్ద్రాగ్నీ మే విషూచీనాన్వ్యస్యతామ్॥ ఏమా అగ్మన్నాశిషో దోహకామా ఇన్ద్రవన్తో [౧౨] వనామహే ధుక్షీమహి ప్రజామిషమ్॥ రోహితేన త్వాఽగ్నిర్దేవతాం గమయతు హరిభ్యాం త్వేన్ద్రో దేవతాం గమయత్వేతశేన త్వా సూర్యో దేవతాం గమయతు వి తే ముఞ్చామి రశనా వి రశ్మీన్ వి యోక్త్రా యాని పరిచర్తనాని ధత్తాదస్మాసు ద్రవిణం యచ్చ భద్రం ప్ర ణో

బ్రూతాద్భాగధాన్ దేవతాసు॥ విష్ణోః శంయోరహం దేవయజ్యయా యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాం గమేయగ్ం సోమస్యాఽహం దేవయజ్యయా [౧౩] సురేతా రేతో ధిషీయ త్వష్టురహం దేవయజ్యయా పశూనాగ్ం రూపం పుషేయం దేవానాం పత్నీరగ్నిర్గృహపతిర్యజ్ఞస్య మిథునం తయోరహం దేవయజ్యయా మిథునేన ప్ర భూయాసం వేదోఽసి విత్తిరసి విదేయ కర్మాఽసి కరుణమసి క్రియాసగ్ం సనిరసి సనితాఽసి సనేయం ఘృతవన్తం కులాయినగ్ం రాయస్పోషగ్ం సహస్రిణం వేదో దదాతు వాజినమ్॥[౧౪]

ఇన్ద్రస్యాహమిన్ద్రవన్తస్సోమస్యాహం దేవయజ్యయా చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ ***॥1.6.4॥***

ఆ ప్యాయతాం ధ్రువా ఘృతేన యజ్ఞం యజ్ఞం ప్రతి దేవయద్భ్యః॥ సూర్యాయా ఊధోఽదిత్యా ఉపస్థ ఉరు ధారా పృథివీ యజ్ఞే అస్మిన్॥ ప్రజాపతేర్విభాన్నామ లోకస్తస్మిగ్గ్స్త్వా దధామి సహ యజమానేన సదసి సన్మే భూయాః సర్వమసి సర్వం మే భూయాః పూర్ణమసి పూర్ణం మే భూయా అక్షితమసి మా మే క్షేష్ఠాః ప్రాచ్యాం దిశి దేవా ఋత్విజో మార్జయన్తాం దక్షిణాయాం [౧౫] దిశి మాసాః పితరో మార్జయన్తాం ప్రతీచ్యాం దిశి గృహాః పశవో మార్జయన్తాముదీచ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్జయన్తామూర్ధ్వాయాం దిశి యజ్ఞః సంవత్సరో యజ్ఞపతిర్మార్జయన్తాం విష్ణోః క్రమోఽస్యభిమాతిహా గాయత్రేణ ఛన్దసా పృథివీమను వి క్రమే నిర్భక్తః స యం ద్విష్మో విష్ణోః క్రమోఽస్యభిశస్తిహా త్రైష్టుభేన ఛన్దసాఽన్తరిక్షమను వి క్రమే నిర్భక్తః స యం ద్విష్మో విష్ణోః క్రమోఽస్యరాతీయతో హన్తా జాగతేన ఛన్దసా దివమను వి క్రమే నిర్భక్తః స యం ద్విష్మో విష్ణోః క్రమోఽసి శత్రూయతో హన్తాఽఽనుష్టుభేన ఛన్దసా దిశోఽను వి క్రమే నిర్భక్తః స యం ద్విష్మః॥[౧౬]

దక్షిణాయామన్తరిక్షమను వి క్రమే నిర్భక్తః స యం ద్విష్మో విష్ణోరేకాన్న త్రిగ్ంశచ్చ ***॥1.6.5॥***

అగన్మ సువః సువరగన్మ సన్దృశస్తే మా ఛిత్సి యత్తే తపస్తస్మై తే మాఽఽ వృక్షి
సుభూరసి శ్రేష్ఠో రశ్మీనామాయుర్ధా అస్యాయుర్మే ధేహి వర్చోధా అసి వర్చో మయి
ధేహీదమహమముం భ్రాతృవ్యమాభ్యో దిగ్భ్యోఽస్యై దివోఽస్మాదన్తరిక్షాదస్యై పృథివ్యా
అస్మాదన్నాద్యాన్నిర్భజామి నిర్భక్తః స యం ద్విష్మః [౧౭] సం
జ్యోతిషాఽభూవమైన్ద్రీమావృతమన్వావర్తే సమహం ప్రజయా సం మయా ప్రజా సమహగ్ం
రాయస్పోషేణ సం మయా రాయస్పోషః సమిద్ధో అగ్నే మే దీదిహి సమేద్ధా తే అగ్నే
దీద్యాసం వసుమాన్ యజ్ఞో వసీయాన్ భూయాసమగ్న ఆయూగ్ంషి పవస ఆ
సువోర్జమిషం చ నః। ఆరే బాధస్వ దుచ్ఛునామ్॥ అగ్నే పవస్వ స్వపా అస్మే వర్చః
సువీర్యమ్। [౧౮] దధత్పోషగ్ం రయిం మయి॥ అగ్నే గృహపతే సుగృహపతిరహం త్వయా
గృహపతినా భూయాసగ్ం సుగృహపతిర్మయా త్వం గృహపతినా భూయాః శతగ్ం
హిమాస్తామాశిషమా శాసే తన్తవే జ్యోతిష్మతీం తామాశిషమా శాసేఽముష్మై జ్యోతిష్మతీం
కస్త్వా యునక్తి స త్వా వి ముఞ్చత్వగ్నే వ్రతపతే వ్రతమచారిషం తదశకం తన్మేఽరాధి
యజ్ఞో బభూవ స ఆ [౧౯] బభూవ స ప్ర జజ్ఞే స వావృధే। స దేవానామధిపతిర్బభూవ సో
అస్మాగ్ం అధిపతీన్ కరోతు వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణామ్॥ గోమాగ్ం
అగ్నేఽవిమాగ్ం అశ్వీ యజ్ఞో నృవత్సఖా సదమిదప్రమృష్యః। ఇడావాగ్ం ఏషో అసుర
ప్రజావాన్ దీర్ఘో రయిః పృథుబుధ్నః సభావాన్॥[౨౦]

ద్విష్మః సువీర్యగ్ం స ఆ పఞ్చత్రిగ్ంశచ్చ **॥1.6.6॥**

యథా వై సమృతసోమా ఏవం వా ఏతే సమృతయజ్ఞా యద్దర్శపూర్ణమాసౌ కస్య వాఽహ
దేవా యజ్ఞమా గచ్ఛన్తి కస్య వా న బహూనాం యజమానానాం యో వై దేవతాః పూర్వః
పరిగృహ్ణాతి స ఏనాః శ్వో భూతే యజత ఏతద్వై దేవానామాయతనం
యదాహవనీయోఽన్తరాఽగ్నీ పశూనాం గార్హపత్యో మనుష్యాణామన్వాహార్యపచనః

పితృణామగ్నిం గృహ్ణాతి స్వ ఏవాయతనే దేవతాః పరి [౨౦] గృహ్ణాతి తాః శ్వో భూతే
యజతేవ్రతేన వై మేధ్యోఽగ్ని-ర్వ్రతపతి-ర్బ్రాహ్మణో వ్రతభృద్వ్రతముపైష్యన్ బ్రూయాదగ్నే
వ్రతపతే వ్రతం చరిష్యామీత్యగ్నిర్వై దేవానాం వ్రతపతిస్తస్మా ఏవ ప్రతిప్రోచ్య వ్రతమా
లభతే బర్‌హిషా పూర్ణమాసే వ్రతముపైతి
వత్సైరమావాస్యాయామేతద్ధ్యేతయోరాయతనముపస్తీర్యః
పూర్వశ్చాఽగ్నిరపరశ్చేత్యాహుర్మనుష్యా [౨౧] ఇన్న్వా ఉపస్తీర్ణమిచ్ఛన్తి కిము దేవా యేషాం
నవావసానముపాఽస్మిన్ఛ్వో యక్ష్యమాణే దేవతా వసన్తి య ఏవం విద్వానగ్నిముపస్తృణాతి
యజమానేన గ్రామ్యాశ్చ పశవోఽవరుధ్యా ఆరణ్యాశ్చేత్యాహుర్యద్గ్రామ్యానుపవసతి తేన
గ్రామ్యానవ రున్ధే యదారణ్యస్యాఽశ్నాతి తేనాఽఽరణ్యాన్
యదనాశ్వానుపవసేత్పితృదేవత్యః స్యాదారణ్యస్యాఽశ్నాతీన్ద్రియం [౨౩] వా
ఆరణ్యమిన్ద్రియమేవాఽఽత్మన్ ధత్తే యదనాశ్వానుపవసేత్ క్షోధుకః
స్యాద్యదశ్నీయాద్రుద్రోఽస్య పశూనభి మన్యేతాఽపోఽశ్నాతి తన్నేవాఽశితం నేవాఽనశితం న
క్షోధుకో భవతి నాఽస్య రుద్రః పశూనభి మన్యతే వజ్రో వై యజ్ఞః క్షుత్ఖలు వై మనుష్యస్య
భ్రాతృవ్యో యదనాఽశ్వానుపవసతి వజ్రేణైవ సాక్షాత్ క్షుధం భ్రాతృవ్యగ్ం హన్తి॥[౨౪]
*పరి మనుష్యా ఇన్ద్రియగ్ం సాక్షాత్త్రీణి చ ॥**1.6.7**॥*

యో వై శ్రద్ధామనారభ్య యజ్ఞేన యజతే నాఽస్యేష్టాయ శ్రద్ధ ధతేఽపః ప్ర ణయతి శ్రద్ధా
వా ఆపః శ్రద్ధామేవాఽఽరభ్య యజ్ఞేన యజత ఉభయేఽస్య దేవమనుష్యా ఇష్టాయ
శ్రద్దధతే తదాహురతి వా ఏతా వర్త్రన్నేదన్త్యతి వాచం మనో వావైతా నాతి నేదన్తీతి
మనసా ప్ర ణయతీయం వై మనో [౨౫] ఽనయైవైనాః ప్ర ణయత్యస్కన్నహవిర్భవతి య
ఏవం వేద యజ్ఞాయుధాని సమ్భరతి యజ్ఞో వై యజ్ఞాయుధాని యజ్ఞమేవ తథ్సమ్భరతి
యదేకమేకగ్ం సమ్భరేత్పితృదేవత్యాని స్యుర్యథ్సహ సర్వాణి మానుషాణి ద్వేద్వే సమ్భరతి

యాజ్యానువాక్యయోరేవ రూపం కరోత్యథో మిథునమేవ యో వై దశ యజ్ఞాయుధాని వేద ముఖతోఽస్య యజ్ఞః కల్పతే స్ఫ్య [౨౬] శ్చ కపాలాని చాఽగ్నిహోత్రహవణీ చ శూర్పం చ కృష్ణాజినం చ శమ్యా చోలూఖలం చ ముసలం చ దృషచ్చోపలా చైతాని వై దశ యజ్ఞాయుధాని య ఏవం వేద ముఖతోఽస్య యజ్ఞః కల్పతే యో వై దేవేభ్యః ప్రతిప్రోచ్య యజ్ఞేన యజతే జుషన్తేఽస్య దేవా హవ్యగ్ం హవిర్నిరుప్యమాణమభి మన్త్రయేతాఽగ్నిగ్ం హోతారమిహ తగ్ం హువ ఇతి [౨౭] దేవేభ్య ఏవ ప్రతిప్రోచ్య యజ్ఞేన యజతే జుషన్తేఽస్య దేవా హవ్యమేష వై యజ్ఞస్య గ్రహో గృహీత్వైవ యజ్ఞేన యజతే తదుదిత్వా వాచం యచ్ఛతి యజ్ఞస్య ధృత్యా అథో మనసా వై ప్రజాపతిర్యజ్ఞమతనుత మనసైవ తద్యజ్ఞం తనుతే రక్షసామనన్వవచారాయ యో వై యజ్ఞం యోగ ఆగతే యునక్తి యుఙ్క్తే యుఞ్జానేషు కస్త్వా యునక్తి స త్వా యునక్త్విత్యాహ ప్రజాపతిర్వై కః ప్రజాపతినైవైనం యునక్తి యుఙ్క్తే యుఞ్జానేషు॥[౨౮]

*వైమనస్స్ఫ్య ఇతి యునక్త్వేకాదశ చ ॥**1.6.8**॥*

ప్రజాపతిర్యజ్ఞానసృజతాఽగ్నిహోత్రం చాఽగ్నిష్టోమం చ పౌర్ణమాసీం చోక్థ్యం చాఽమావాస్యాం చాఽతిరాత్రం చ తానుదమిమీత యావదగ్నిహోత్రమాసీత్తావానగ్నిష్టోమో యావతీ పౌర్ణమాసీ తావానుక్థ్యో యావత్యమావాస్యా తావానతిరాత్రో య ఏవం విద్వానగ్నిహోత్రం జుహోతి యావదగ్నిష్టోమేనోపాప్నోతి తావదుపాఽఽప్నోతి య ఏవం విద్వాన్ పౌర్ణమాసీం యజతే యావదుక్థ్యేనోపాప్నోతి [౨౯] తావదుపాఽఽప్నోతి య ఏవం విద్వానమావాస్యాం యజతే యావదతిరాత్రేణోపాప్నోతి తావదుపాఽఽప్నోతి పరమేష్ఠినో వా ఏష యజ్ఞోఽగ్ర ఆసీత్తేన స పరమాం కాష్ఠామ గచ్ఛత్తేన ప్రజాపతిం నిరవాసాయయత్తేన ప్రజాపతిః పరమాం కాష్ఠామగచ్ఛత్తేనేన్ద్రం నిరవాసాయయత్తేనేన్ద్రః పరమాం కాష్ఠామగచ్ఛత్తేనాఽగ్నీషోమౌ నిరవాసాయయత్తేనాఽగ్నీషోమౌ పరమాం కాష్ఠామగచ్ఛతాం

య [30] ఏవం విద్వాన్దర్శపూర్ణమాసౌ యజతే పరమామేవ కాష్ఠాం గచ్ఛతి యో వై ప్రజాతేన యజ్ఞేన యజతే ప్ర ప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయతే ద్వాదశ మాసాః సంవత్సరో ద్వాదశ ద్వన్ద్వాని దర్శపూర్ణమాసయోస్తాని సం పాద్యానీత్యాహుర్వత్సం చోపావసృజత్యుఖాం చాధి శ్రయత్యవ చ హన్తి దృషదౌ చ సమాహన్త్యధి చ వపతే కపాలాని చోప దధాతి పురోడాశం చా [31] ఽధి శ్రయత్యాజ్యం చ స్తమ్బయజుశ్చ హరత్యభి చ గృహ్ణాతి వేదిం చ పరి గృహ్ణాతి పత్నీం చ సం నహ్యతి ప్రోక్షణీశ్చాఽఽసాదయత్యాజ్యం చైతాని వై ద్వాదశ ద్వన్ద్వాని దర్శపూర్ణమాసయోః తాని య ఏవగ్ం సం పాద్య యజతే ప్రజాతేనైవ యజ్ఞేన యజతే ప్ర ప్రజయాపశుభిర్మిథునై-ర్జాయతే॥[32]

ఉత్తమ్యో దోపాప్నోత్యగచ్ఛతాం యః పురోడాశం చ చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥**1.6.9**॥

ధ్రువోఽసి ధ్రువోఽహగ్ం సజాతేషు భూయాసమిత్యాహ ధ్రువానేవైనాన్ కురుత ఉగ్రోఽస్యుగ్రోఽహగ్ం సజాతేషు భూయాసమిత్యాహాఽప్రతివాదిన ఏవైనాన్ కురుతేఽభిభూరస్యభిభూరహగ్ం సజాతేషు భూయాసమిత్యాహ య ఏవైనం ప్రత్యుత్పిపీతే తముపాఽస్యతే యునజ్మి త్వా బ్రహ్మణా దైవ్యేనేత్యాహైష వా అగ్నేర్యోగస్తేనై- [33] వైనం యునక్తి యజ్ఞస్య వై సమృద్ధేన దేవాః సువర్గం లోకమాయన్ యజ్ఞస్య వ్యృద్ధేనాఽసురాన్ పరా భావయన్ యన్మే అగ్నే అస్య యజ్ఞస్య రిష్యాదిత్యాహ యజ్ఞస్యైవ తత్సమృద్ధేన యజమానః సువర్గం లోకమేతి యజ్ఞస్య వ్యృద్ధేన భ్రాతృవ్యాన్ పరా భావయత్యగ్నిహోత్రమేతాభిర్వ్యాహృతీభిరుప సాదయేద్యజ్ఞముఖం వా అగ్నిహోత్రం బ్రహ్మైతా వ్యాహృతయో యజ్ఞముఖ ఏవ బ్రహ్మ [34] కురుతే సంవత్సరే పర్యాగత ఏతాభిరేవోప సాదయేద్బ్రహ్మణైవోభయతః సంవత్సరం పరి గృహ్ణాతి దర్శపూర్ణమాసౌ చాతుర్మాస్యాన్ యాలభమాన ఏతాభిర్వ్యాహృతీభిర్ హవీగ్ంష్యా సాదయేద్యజ్ఞముఖం వై దర్శపూర్ణమాసౌ చాతుర్మాస్యాని బ్రహ్మైతా వ్యాహృతయో యజ్ఞముఖ ఏవ బ్రహ్మ

కురుతే సంవత్సరే పర్యాగత ఏతాభిరేవాఽఽ సాదయేద్బ్రహ్మణైవోభయతః సంవత్సరం పరి గృహ్ణాతి యద్వై యజ్ఞస్య సామ్నా క్రియతే రాష్ట్రం [35] యజ్ఞస్యాఽఽశీర్గచ్ఛతి యదృచా విశం యజ్ఞస్యాఽఽశీర్గచ్ఛత్యథ బ్రాహ్మణోఽనాశీర్కేణ యజ్ఞేన యజతే సామిధేనీరనువక్ష్యన్నేతా వ్యాహృతీః పురస్తాద్దధ్యాద్బ్రహ్మైవ ప్రతిపదం కురుతే తథా బ్రాహ్మణః సాశీర్కేణ యజ్ఞేన యజతే యం కామయేత యజమానం భ్రాతృవ్యమస్య యజ్ఞస్యాఽఽశీర్గచ్ఛేదితి తస్యైతా వ్యాహృతీః పురోఽనువాక్యాయాం దధ్యాద్భ్రాతృవ్యదేవత్యా వై పురోఽనువాక్యా భ్రాతృవ్యమేవాస్య యజ్ఞస్యా [36] ఽఽశీర్గచ్ఛతి యాన్ కామయేత యజమానాన్థ్సమావత్యేనాన్ యజ్ఞస్యాఽఽశీర్గచ్ఛేదితి తేషామేతా వ్యాహృతీః పురోఽనువాక్యాయా అర్ధర్చ ఏకాం దధ్యాద్యాజ్యాయై పురస్తాదేకాం యాజ్యాయా అర్ధర్చ ఏకాం తథైనాన్థ్సమావతీ యజ్ఞస్యాఽఽశీర్గచ్ఛతి యథా వై పర్జన్యః సువృష్టం వర్షత్యేవం యజ్ఞో యజమానాయ వర్షతి స్థలయోదకం పరి గృహ్ణన్త్యాశిషా యజ్ఞం యజమానః పరి గృహ్ణాతి మనోఽసి ప్రాజాపత్యం [37] మనసా మా భూతేనా విశేత్యాహ మనో వై ప్రాజాపత్యం ప్రాజాపత్యో యజ్ఞో మన ఏవ యజ్ఞమాత్మన్ధత్తే వాగస్యైన్ద్రీ సపత్నక్షయణీ వాచా మేన్ద్రియేణాఽఽ విశేత్యాహైన్ద్రీ వై వాగ్వాచమేవైన్ద్రీమాత్మన్ ధత్తే॥[38]

తేనైవ బ్రహ్మ రాష్ట్రమేవాస్యయజ్ఞస్య ప్రాజాపత్యగ్ం షట్త్రిగ్ంశచ్చ ॥**1.6.10**॥

యో వై సప్తదశం ప్రజాపతిం యజ్ఞమన్వాయత్తం వేద ప్రతి యజ్ఞేన తిష్ఠతి న యజ్ఞాద్భ్రగ్ంశత ఆ శ్రావయేతి చతురక్షరమస్తు శ్రౌషడితి చతురక్షరం యజేతి ద్వ్యక్షరం యే యజామహ ఇతి పఞ్చాక్షరం ద్వ్యక్షరో వషట్కార ఏష వై సప్తదశః ప్రజాపతిర్యజ్ఞమన్వాయత్తో య ఏవం వేద ప్రతి యజ్ఞేన తిష్ఠతి న యజ్ఞాద్భ్రగ్ంశతే యో వై యజ్ఞస్య ప్రాయణం ప్రతిష్ఠా [39] ముదయనం వేద ప్రతిష్ఠితేనాఽరిష్టేన యజ్ఞేన సగ్గ్ స్థాం గచ్ఛత్యా శ్రావయాఽస్తు శ్రౌషడ్యజ యే యజామహే వషట్కార ఏతద్వై యజ్ఞస్య

ప్రాయణమేషా ప్రతిష్ఠైతదుదయనం య ఏవం వేద ప్రతిష్ఠితేనాఽరిష్టేన యజ్ఞేన సగ్గ్ స్థాం గచ్ఛతి యో వై సూనృతాయై దోహం వేద దుహ ఏవైనాం యజ్ఞో వై సూనృతా ఽఽశ్రావయేత్యైవైనామహ్వాదస్తు [౪౦] శ్రౌషడిత్యుపావాస్రాగ్యజేత్యుదనైషీద్యే యజామహ ఇత్యుపాఽసదద్వషట్కారేణ దోగ్ధ్యేష వై సూనృతాయై దోహో య ఏవం వేద దుహ ఏవైనాం దేవా వై సత్రమాసత తేషాం దిశోఽదస్యన్త ఏతామార్ద్రాం పఙ్క్తిమపశ్యన్నా శ్రావయేతి పురోవాతమజనయన్నస్తు శ్రౌషడిత్యభ్రగ్ం సమప్లావయన్ యజేతి విద్యుత [౪౧] మజనయన్ యే యజామహ ఇతి ప్రాఽవర్షయన్నభ్యస్తనయన్ వషట్కారేణ తతో వై తేభ్యో దిశః ప్రాఽప్యాయన్త య ఏవం వేద ప్రాఽస్మై దిశః ప్యాయన్తే ప్రజాపతిం త్వో వేద ప్రజాపతిస్త్వం వేద యం ప్రజాపతిర్వేద స పుణ్యో భవత్యేష వై ఛన్దస్యః ప్రజాపతిరా శ్రావయాఽస్తు శ్రౌషడ్యజ యే యజామహే వషట్కారో య ఏవం వేద పుణ్యో భవతి వసన్త [౪౨] మృతూనాం ప్రీణామీత్యాహర్తవో వై ప్రయాజా ఋతూనేవ ప్రీణాతి తేఽస్మై ప్రీతా యథాపూర్వం కల్పన్తే కల్పన్తేఽస్మా ఋతవో య ఏవం వేదాఽగ్నీషోమయోరహం దేవయజ్యయా చక్షుష్మాన్ భూయాసమిత్యాహాఽగ్నీషోమాభ్యాం వై యజ్ఞశ్చక్షుష్మాన్తాభ్యామేవ చక్షురాత్మన్ధత్తేఽగ్నేరహం దేవయజ్యయాఽన్నాదో భూయాసమిత్యాహాఽగ్నిర్వై దేవానామన్నాదః తేనైవా [౪౩] ఽన్నాద్యమాత్మన్ ధత్తే దబ్ధిరస్యదబ్ధో భూయాసమముం దభేయమిత్యాహైతయా వై దబ్ధ్యా దేవా అసురానదభ్నువన్తయైవ భ్రాతృవ్యం దభ్నోత్యగ్నీషోమయోరహం దేవయజ్యయా వృత్రహా భూయాసమిత్యాహాఽగ్నీషోమాభ్యాం వా ఇన్ద్రో వృత్రమహన్తాభ్యామేవ భ్రాతృవ్యగ్గ్ స్తృణుత ఇన్ద్రాగ్నియోరహం దేవయజ్యయేన్ద్రియావ్యన్నాదో భూయాసమిత్యాహేన్ద్రియావ్యేవాఽన్నాదో భవతీన్ద్రస్యా [౪౪] ఽహం దేవయజ్యయేన్ద్రియావీ భూయాసమిత్యాహేన్ద్రియావ్యేవ భవతి మహేన్ద్రస్యాఽహం దేవయజ్యయా జేమానం మహిమానం గమేయమిత్యాహ జేమానమేవ మహిమానం గచ్ఛత్యగ్నేః స్విష్టకృతోఽహం దేవయజ్యయాఽఽయుష్మాన్ యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాం

గమేయమిత్యాహాऽऽయురేవాऽऽత్మన్ధత్తే ప్రతి యజ్ఞేన తిష్ఠతి॥[౪౫]
ప్రతిష్ఠామప్యాదస్తు విద్యుతం వసన్తం ఏనైవేన్ద్రస్యాష్టాత్రిగ్ంశచ్చ ॥1.6.11॥

ఇన్ద్రం వో విశ్వతస్పరి హవామహే జనేభ్యః। అస్మాకమస్తు కేవలః॥ ఇన్ద్రం నరో నేమధితా హవన్తే యత్పార్యా యునజతే ధియస్తాః। శూరో నృషాతా శవసశ్చకాన ఆ గోమతి వ్రజే భజా త్వం నః॥ ఇన్ద్రియాణి శతక్రతో యా తే జనేషు పఞ్చసు। ఇన్ద్ర తాని త ఆ వృణే॥ అను తే దాయి మహ ఇన్ద్రియాయ సత్రా తే విశ్వమను వృత్రహత్యే। అను [౪౬] క్షత్రమను సహో యజత్రేన్ద్ర దేవేభిరను తే నృషహ్యే॥ ఆ యస్మిన్థ్సప్త వాసవాస్తిష్ఠన్తి స్వారుహో యథా। ఋషిర్హ దీర్ఘశ్రుత్తమ ఇన్ద్రస్య ఘర్మో అతిథిః॥ ఆమాసు పక్వమైరయ ఆ సూర్యగ్ం రోహయో దివి। ఘర్మం న సామన్తపతాసువృక్తిభిర్జుష్టం గిర్వణసే గిరః॥ ఇన్ద్రమిద్గాథినో బృహదిన్ద్రమర్కేభిరర్కిణః। ఇన్ద్రం వాణీరనూషత॥ గాయన్తి త్వా గాయత్రిణో [౪౭] ऽర్చన్త్యర్కమర్కిణః। బ్రహ్మాణస్త్వా శతక్రతవుద్వగ్ంశమివ యేమిరే॥ అగ్ంహోముచే ప్ర భరేమా మనీషామోషిష్ఠదావ్నే సుమతిం గృణానాః। ఇదమిన్ద్ర ప్రతి హవ్యం గృభాయ సత్యాః సన్తు యజమానస్య కామాః॥ వివేష యన్మా ధిషణా జజాన స్తవై పురా పార్యాదిన్ద్రమహ్నః। అగ్ంహసో యత్ర పీపరద్యథా నో నావేవ యాన్తముభయే హవన్తే॥ ప్ర సంరాజం ప్రథమమధ్వరాణా [౪౮] మగ్ంహోముచం వృషభం యజ్ఞియానామ్। అపాం నపాతమశ్వినా హయన్తమస్మిన్నర ఇన్ద్రియం ధత్తమోజః॥ వి న ఇన్ద్ర మృధో జహి నీచా యచ్ఛ పృతన్యతః। అధస్పదం తమీం కృధి యో అస్మాగ్ం అభిదాసతి॥ ఇన్ద్ర క్షత్రమభి వామమోజోऽజాయథా వృషభ చర్షణీనామ్। అపాऽనుదో జనమమిత్రయన్తమురుం దేవేభ్యో అకృణోరు లోకమ్॥ మృగో న భీమః కుచరో గిరిష్ఠాః పరావత [౪౯] ఆ జగామా పరస్యాః। సృకగ్ం సగ్ంశాయ పవిమిన్ద్ర తిగ్మం వి శత్రూన్తాఢి వి మృధో నుదస్వ॥ వి శత్రూన్ వి మృధో నుద వి వృత్రస్య హనూ రుజ। వి మన్యుమిన్ద్ర

భామితోఽమిత్రస్యాఽభిదాసతః॥ త్రాతారమిన్ద్రమవితారమిన్ద్రగ్ం హవేహవే సుహవగ్ం శూరమిన్ద్రమ్। హువే ను శక్రం పురుహూతమిన్ద్రగ్గ్ స్వస్తి నో మఘవా ధాత్విన్ద్రః॥ మా తే అస్యాగ్ం [౫౦] సహసావన్ పరిష్టావఘాయ భూమ హరివః పరాదై। త్రాయస్వ నోఽవృకేభిర్వరూథైస్తవ ప్రియాసః సూరిషు స్యామ॥ అనవస్తే రథమశ్వాయ తక్షన్త్వష్టా వజ్రం పురుహూత ద్యుమన్తమ్। బ్రహ్మాణ ఇన్ద్రం మహయన్తో అర్కైరవర్ధయన్నహయే హన్తవా ఉ॥ వృష్ణే యత్తే వృషణో అర్కమర్చానిన్ద్ర గ్రావాణో అదితిః సజోషాః। అనశ్వాసో యే పవయోఽరథా ఇన్ద్రేషితా అభ్యవర్తన్త దస్యూన్॥[౫౧]

*వృత్రహత్యేఽను గాయత్రిణోఽధ్వరాణాం పరావతోస్యామష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ॥**1.6.12**॥*

*సంత్వా సిఞ్చామి ధ్రువోఽస్యగ్నిర్మా బర్హిషోఽహమాప్యాయతామగన్మ యథా వై యోవైశ్రద్ధాం ప్రజాపతిర్యజ్ఞాన్ ధ్రువోసీత్యాహ యో వై సప్తదశమిన్ద్రం వో ద్వాదశ॥**1.6.12**॥*

*సంత్వా బర్హిషోఽహం యథా వా ఏవం విద్వాఞ్ప్రషట్థ్సావన్నేకపఞ్చాశత్ ॥**51**॥*

సం త్వా సిఞ్చామి దస్యూన్ ॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి ప్రథమకాణ్డే షష్ఠః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

||అథ ప్రథమ కాణ్డే సప్తమః ప్రశ్నః||

హరిః ఓమ్|| పాకయజ్ఞం వా అన్వాహితాగ్నేః పశవ ఉప తిష్ఠన్త ఇడా ఖలు వై పాకయజ్ఞః సైషాఽన్తరా ప్రయాజానూయాజాన్ యజమానస్య లోకేఽవహితా తామాహ్రియమాణామభి మన్త్రయేత సురూపవర్షవర్ణ ఏహీతి పశవో వా ఇడా పశూనేవోప హ్వయతే యజ్ఞం వై దేవా అదుహ్రన్ యజ్ఞోఽసురాగ్ం అదుహత్తేఽసురా యజ్ఞదుగ్ధాః పరాఽభవన్ యో వై యజ్ఞస్య దోహం విద్వాన్ [౧] యజతేఽప్యన్యం యజమానం దుహే సా మే సత్యాఽఽశీరస్య యజ్ఞస్య భూయాదిత్యాహైష వై యజ్ఞస్య దోహస్తేనైవైనం దుహే ప్రత్తా వై గౌర్దుహే ప్రత్తేడా యజమానాయ దుహ ఏతే వా ఇడాయై స్తనా ఇడోపహూతేతి వాయుర్వథ్సో యర్హి హోతేడాముపహ్వయేత తర్హి యజమానో హోతారమీక్షమాణో వాయుం మనసా ధ్యాయేన్ [౨] మాత్రే వథ్సముపావసృజతి సర్వేణ వై యజ్ఞేన దేవాః సువర్గం లోకమాయన్ పాకయజ్ఞేన మనురశ్రామ్యథ్సేడా మనుముపావర్తత తాన్దేవాసురా వ్యహ్వయన్త ప్రతీచీం దేవాః పరాచీమసురాః సా దేవానుపావర్తత పశవో వై తద్దేవానవృణత పశవోఽసురానజహుర్యం కామయేతాఽపశుః స్యాదితి పరాచీం తస్యేడాముప హ్వయేతాఽపశురేవ భవతి యం [3] కామయేత పశుమాన్థ్స్యాదితి ప్రతీచీం తస్యేడాముప హ్వయేత పశుమానేవ భవతి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి స త్వా ఇడాముప హ్వయేత య ఇడాముపహూయాఽఽత్మానమిడాయాముపహ్వయేతేతి సా నః ప్రియా సుప్రతూర్తిర్మఘోనీత్యాహేడామేవోపహూయాఽఽత్మానమిడాయాముప హ్వయతే వ్యస్తమివ వా ఏతద్యజ్ఞస్య యదిడా సామి ప్రాశ్నన్తి [౪] సామి మార్జయన్త ఏతత్ ప్రతి వా అసురాణాం యజ్ఞో వ్యచ్ఛిద్యత బ్రహ్మణా దేవాః సమదధుర్బృహస్పతిస్తనుతామిమం న

ఇత్యాహ బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిర్బ్రహ్మణైవ యజ్ఞగ్ం సం దధాతి విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం దధాత్విత్యాహ సంతత్యై విశ్వే దేవా ఇహ మాదయన్తామిత్యాహ సంతత్యైవ యజ్ఞం దేవేభ్యోఽను దిశతి యాం వై [౫] యజ్ఞే దక్షిణాం దదాతి తామస్య పశవోఽను సం క్రామన్తి స ఏష ఈజానోఽపశుర్భావుకో యజమానేన ఖలు వై తత్కార్యమిత్యాహుర్యథా దేవత్రా దత్తం కుర్వీతాఽఽత్మన్ పశూన్రమయేతేతి బ్రధ్న పిన్వస్వేత్యాహ యజ్ఞో వై బ్రధ్నో యజ్ఞమేవ తన్ మహయత్యథో దేవత్రైవ దత్తం కురుత ఆత్మన్ పశూన్రమయతే దదతో మే మా క్షాయీత్యాహాఽక్షితిమేవోపైతి కుర్వతో మే మోప దసదిత్యాహ భూమానమేవోపైతి॥[౬]

*విద్వాన్ ధ్యాయేద్భవతి యం ప్రాశ్ఞన్తి యాం వై స ఏకాన్న విగ్ంశతిశ్చ॥**1.7.1**॥*

సగ్గ్ శ్రవా హ సౌవర్చనసస్తుమిఞ్జమౌపోదితిమువాచ యథ్సత్రిణాగ్ం హోతాఽభూః కామిడాముపాఽహ్వథా ఇతి తాముపాఽహ్వ ఇతి హోవాచ యా ప్రాణేన దేవాన్ దాధార వ్యానేన మనుష్యానపానేన పితౄనితి ఛినత్తి సా న ఛినత్తీ 3 ఇతి ఛినత్తీతి హోవాచ శరీరం వా అస్యై తదుపాఽహ్వథా ఇతి హోవాచ గౌర్వా [౭] అస్యై శరీరం గాం వావ తౌ తత్ పర్యవదతాం యా యజ్ఞే దీయతే సా ప్రాణేన దేవాన్ దాధార యయా మనుష్యా జీవన్తి సా వ్యానేన మనుష్యాన్ యాం పితృభ్యో ఘ్నన్తి సాఽపానేన పితౄన్ య ఏవం వేద పశుమాన్ భవత్యథ వై తాముపాఽహ్వ ఇతి హోవాచ యా ప్రజాః ప్రభవన్తీః ప్రత్యాభవతీత్యన్నం వా అస్యై తదు [౮] పాఽహ్వథా ఇతి హోవాచౌషధయో వా అస్యా అన్నమోషధయో వై ప్రజాః ప్రభవన్తీః ప్రత్యా భవన్తి య ఏవం వేదాఽన్నాదో భవత్యథ వై తాముపాఽహ్వ ఇతి హోవాచ యా ప్రజాః పరాభవన్తీరనుగృహ్ణాతి ప్రత్యాభవన్తీర్గృహ్ణాతీతి ప్రతిష్ఠాం వా అస్యై తదుపాఽహ్వథా ఇతి హోవాచేయం వా అస్యై ప్రతిష్ఠే [౯] యం వై ప్రజాః పరాభవన్తీరను గృహ్ణాతి ప్రత్యాభవన్తీర్గృహ్ణాతి య ఏవం వేద ప్రత్యేవ తిష్ఠత్యథ వై

తాముపాఽకహ్వా ఇతి హోవాచ యస్యై నిక్రమణే ఘృతం ప్రజాః సంజీవన్తీః పిబన్తీతి ఛినత్తి సా న ఛినత్తీ 3 ఇతి న ఛినత్తీతి హోవాచ ప్ర తు జనయతీత్యేష వా ఇడాముపాఽకహ్వథా ఇతి హోవాచ వృష్టిర్వా ఇడా వృష్ట్యై వై నిక్రమణే ఘృతం ప్రజాః సంజీవన్తీః పిబన్తి య ఏవం వేద ప్రైవ జాయతేఽన్నాదో భవతి॥[౧౦]

*గౌర్వా అస్యై తత్ ప్రతిష్ఠాఽకహ్వథా ఇతి విగ్ంశతిశ్చ॥***1.7.2**॥

పరోఽక్షం వా అన్యే దేవా ఇజ్యన్తే ప్రత్యక్షమన్యే యద్యజతే య ఏవ దేవాః పరోఽక్షమిజ్యన్తే తానేవ తద్యజతి యదన్వాహార్యమాహరత్యేతే వై దేవాః ప్రత్యక్షం యద్బ్రాహ్మణాస్తానేవ తేన ప్రీణాత్యథో దక్షిణైవాస్యైషాఽథో యజ్ఞస్యైవ ఛిద్రమపి దధాతి యద్వై యజ్ఞస్య క్రూరం యద్విలిష్టం తదన్వాహార్యేణా [౧౧] ఽన్వాహరతి తదన్వాహార్యస్యాఽన్వాహార్యత్వం దేవదూతా వా ఏతే యదృత్విజో యదన్వాహార్యమాహరతి దేవదూతానేవ ప్రీణాతి ప్రజాపతిర్ దేవేభ్యో యజ్ఞాన్వ్యాదిశత్స రిరిచానోఽమన్యత స ఏతమన్వాహార్యమభక్తమపశ్యత్తమాత్మన్నధత్త స వా ఏష ప్రాజాపత్యో యదన్వాహార్యో యస్యైవం విదుషోఽన్వాహార్య ఆహ్రియతే సాక్షాదేవ ప్రజాపతిమృధ్నోత్యపరిమితో నిరుప్యోఽపరిమితః ప్రజాపతిః ప్రజాపతే [౧౨] రాప్త్యై దేవా వై యద్యజ్ఞేఽకుర్వత తదసురా అకుర్వత తే దేవా ఏతం ప్రాజాపత్యమన్వాహార్యమపశ్యన్తమన్వాహరన్త తతో దేవా అభవన్ పరాఽసురా యస్యైవం విదుషోఽన్వాహార్య ఆహ్రియతే భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి యజ్ఞేన వా ఇష్టీ పక్వేన పూర్తీ యస్యైవం విదుషోఽన్వాహార్య ఆహ్రియతే స త్వేవేష్టాపూర్తీ ప్రజాపతేర్భాగోఽసీ [౧౩] త్యాహ ప్రజాపతిమేవ భాగధేయేన సమర్ధయత్యూర్జస్వాన్ పయస్వానిత్యాహోర్జమేఽవాస్మిన్ పయో దధాతి ప్రాణాపానౌ మే పాహి సమానవ్యానౌ మే పాహీత్యాహాఽఽశిషమేవైతామా శాస్తేఽక్షితోఽస్యక్షిత్యై త్వా మా మే క్షేష్ఠా అముత్రాఽముష్మిన్లోక ఇత్యాహ క్షీయతే వా అముష్మిన్లోకేఽన్నమితః ప్రదానగ్గ్

హ్యాముష్మిన్లోకే ప్రజా ఉపజీవన్తి యదేవమభిమృశత్యక్షితిమేవైనద్గమయతి నాఽస్యాఽముష్మిన్లోకేఽన్నం క్షీయతే॥[౧౪]
అన్వాహార్యేణ ప్రజాపతే-రసి హ్యాముష్మిన్లోకే పఞ్చదశ చ॥1.7.3॥

బర్హిషోఽహం దేవయజ్యయా ప్రజావాన్ భూయాసమిత్యాహ బర్హిషా వై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తేనైవ ప్రజాః సృజతే నరాశగ్ంసస్యాఽహం దేవయజ్యయా పశుమాన్ భూయాసమిత్యాహ నరాశగ్ంసేన వై ప్రజాపతిః పశూనసృజత తేనైవ పశూన్థ్సృజతేఽగ్నేః స్విష్టకృతోఽహం దేవయజ్యయాఽఽయుష్మాన్ యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాం గమేయమిత్యాహాఽఽయురేవాత్మన్ ధత్తే ప్రతి యజ్ఞేన తిష్ఠతి దర్శపూర్ణమాసయో [౧౫] ర్వై దేవా ఉజ్జితి మనూదజయన్ దర్శపూర్ణమాసాభ్యామసురానపాఽనుదన్తాఽగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషమిత్యాహ దర్శపూర్ణమాసయోరేవ దేవతానాం యజమాన ఉజ్జితిమనూజ్జయతి దర్శపూర్ణమాసాభ్యాం భ్రాతృవ్యానప నుదతే వాజవతీభ్యాం వ్యూహత్యన్నం వై వాజోఽన్నమేవాఽవ రున్ధే ద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యై యో వై యజ్ఞస్య ద్వౌ దోహౌ విద్వాన్ యజత ఉభయత [౧౬] ఏవ యజ్ఞం దుహే పురస్తాచ్చోపరిష్టాచ్చైష వా అన్యో యజ్ఞస్య దోహ ఇడాయామన్యో యర్హి హోతా యజమానస్య నామ గృహ్ణీయాత్తర్హి బ్రూయాదేమా అగ్మన్నాశిషో దోహకామా ఇతి సగ్ంస్తుతా ఏవ దేవతా దుహేఽథో ఉభయత ఏవ యజ్ఞం దుహే పురస్తాచ్చోపరిష్టాచ్చ రోహితేన త్వాఽగ్నిర్దేవతాం గమయత్విత్యాహైతే వై దేవాశ్వా [౧౭] యజమానః ప్రస్తరో యదేతైః ప్రస్తరం ప్రహరతి దేవాశ్వైరేవ యజమానగ్ం సువర్గం లోకం గమయతి వి తే ముఞ్చామి రశనా వి రశ్మీనిత్యాహైష వా అగ్నేర్విమోకస్తేనైవైనం వి ముఞ్చతి విష్ణోః శంయోరహం దేవయజ్యయా యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాం గమేయమిత్యాహ యజ్ఞో వై విష్ణుర్యజ్ఞ ఏవాఽన్తతః ప్రతి తిష్ఠతి సోమస్యాఽహం

దేవయజ్యయా సురేతా [౧౧] రేతో ధిషీయేత్యాహ సోమో వై రేతోధాస్తేనైవ రేత ఆత్మన్ధత్తే త్వష్టురహం దేవయజ్యయా పశూనాగ్ం రూపం పుషేయమిత్యాహ త్వష్టా వై పశూనాం మిథునానాగ్ం రూపకృత్తేనైవ పశూనాగ్ం రూపమాత్మన్ధత్తే దేవానాం పత్నీరగ్నిర్గృహపతిర్యజ్ఞస్య మిథునం తయోరహం దేవయజ్యయా మిథునేన ప్ర భూయాసమిత్యాహైతస్మాద్వై మిథునాత్ ప్రజాపతిర్మిథునేన [౧౯] ప్రాఽజాయత తస్మాదేవ యజమానో మిథునేన ప్ర జాయతే వేదోఽసి విత్తిరసి విదేయేత్యాహ వేదేన వై దేవా అసురాణాం విత్తం వేద్యమవిన్దన్త తద్వేదస్య వేదత్వం యద్యద్భ్రాతృవ్యస్యాఽభిధ్యాయేత్తస్య నామ గృహ్ణీయాత్తదేవాఽస్య సర్వం వృఙ్క్తే ఘృతవన్తం కులాయినగ్ం రాయస్పోషగ్ం సహస్రిణం వేదో దదాతు వాజినమిత్యాహ ప్ర సహస్రం పశూనాప్నోత్యాఽస్య ప్రజాయాం వాజీ జాయతే య ఏవం వేద॥[౨౦]

*దర్శపూర్ణమాసయోరుభయతో దేవాశ్వాస్సురేతాః ప్రజాపతిర్మిథునేనాఽఽప్నోత్యష్టౌ చ॥***1.7.4**॥

ధ్రువాం వై రిచ్యమానాం యజ్ఞోఽను రిచ్యతే యజ్ఞం యజమానో యజమానం ప్రజా ధ్రువామాప్యాయమానాం యజ్ఞోఽన్వా ప్యాయతే యజ్ఞం యజమానో యజమానం ప్రజా ఆ ప్యాయతాం ధ్రువా ఘృతేనేత్యాహ ధ్రువామేవాఽఽ ప్యాయయతితామాప్యాయమానాం యజ్ఞోఽన్వాప్యాయతే యజ్ఞం యజమానో యజమానం ప్రజాః ప్రజాపతేర్విభాన్నామ లోకస్తస్మిగ్గ్స్త్వా దధామి సహ యజమానేనేత్యా [౨౧] హాఽయం వై ప్రజాపతేర్విభాన్నామ లోకస్తస్మిన్నేవైనం దధాతి సహ యజమానేన రిచ్యత ఇవ వా ఏతద్యద్యజతే యద్యజమానభాగం ప్రాశ్నాచ్ఛత్యాత్మానమేవ ప్రీణాత్యేతావాన్ వై యజ్ఞో యావాన్ యజమానభాగో యజ్ఞో యజమానో యద్యజమానభాగం ప్రాశ్నాచ్ఛతి యజ్ఞ ఏవ యజ్ఞం ప్రతిష్ఠాపయత్యేతద్వై సూయవసగ్ం సోదకం యద్బర్హిశ్చాఽఽపశ్చైతత [౨౨] ద్యజమానస్యాఽఽయతనం యద్వేదిర్యత్ పూర్ణపాత్రమన్తర్వేది నినయతి స్వ

ఏవాఽఽయతనే సూయవసగ్ం సోదకం కురుతే సదసి సన్మే భూయా ఇత్యాహాఽఽపో వై యజ్ఞ ఆపోఽమృతం యజ్ఞమేవాఽమృతమాత్మన్ధత్తే సర్వాణి వై భూతాని వ్రతముపయన్తమనూప యన్తి ప్రాచ్యాం దిశి దేవా ఋత్విజో మార్జయన్తామిత్యాహైష వై దర్శపూర్ణమాసయోరవభృథో [౨౩] యాన్యేవైనం భూతాని వ్రతముపయన్తమనూపయన్తి తైరేవ సహాఽవభృథమవైతి విష్ణుముఖా వై దేవాశ్ఛన్దోభిరిమాన్లోకాననపజయ్యమభ్యజయన్ యద్విష్ణుక్రమాన్క్రమతే విష్ణురేవ భూత్వా యజమానశ్ఛన్దోభిరిమాన్లోకాననపజయ్యమభి జయతి విష్ణోః క్రమోఽస్యభిమాతిహేత్యాహ గాయత్రీ వై పృథివీ త్రైష్టుభమన్తరిక్షం జాగతీ ద్యౌరానుష్టుభీర్దిశశ్ఛన్దోభిరేవేమాన్లోకాన్ యథాపూర్వమభి జయతి॥[౨౪]

*యజమానేనేతి చైతదవభృథో దిశస్సప్త చ॥**1.7.5**॥*

అగన్మ సువః సువరగన్మేత్యాహ సువర్గమేవ లోకమేతి సన్దృశస్తే మా ఛిథ్సి యత్తే తపస్తస్మై తే మాఽఽ వృక్షీత్యాహ యథాయజురేవైతథ్సుభూరసి శ్రేష్ఠో రశ్మీనామాయుర్ధా అస్యాయుర్మే ధేహీత్యాహాఽఽశిషమేవైతామా శాస్తే ప్ర వా ఏషోఽస్మాల్లోకాచ్చ్యవతే యో [౨౫] విష్ణుక్రమాన్క్రమతే సువర్గాయ హి లోకాయ విష్ణుక్రమాః క్రమ్యన్తే బ్రహ్మవాదినో వదన్తి స త్వై విష్ణుక్రమాన్క్రమేత య ఇమాన్లోకాన్ భ్రాతృవ్యస్య సంవిద్య పునరిమం లోకం ప్రత్యవరోహేదిత్యేష వా అస్య లోకస్య ప్రత్యవరోహో యదాహేదమహమముం భ్రాతృవ్యమాభ్యో దిగ్భ్యోఽస్యై దివ ఇతీమానేవ లోకాన్ భ్రాతృవ్యస్య సంవిద్య పునరిమం లోకం ప్రత్యవరోహతి సం [౨౬] జ్యోతిషాఽభూవమిత్యాహాఽస్మిన్నేవ లోకే ప్రతి తిష్ఠత్యైన్ద్రీమావృతమన్వావర్త ఇత్యాహాఽసౌ వా ఆదిత్య ఇన్ద్రస్తస్యైవాఽఽవృతమను పర్యావర్తతే దక్షిణా పర్యావర్తతే స్వమేవ వీర్యమను పర్యావర్తతే తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధ ఆత్మనో వీర్యావత్తరోఽథో ఆదిత్యస్యైవాఽఽవృతమను పర్యావర్తతే సమహం ప్రజయా సం మయా

ప్రజేత్యాహాఽఽశిష [౨౭] మేవైతామా శాస్తే సమిద్ధో అగ్నే మే దీదిహి సమేద్ధా తే అగ్నే దీద్యాసమిత్యాహ యథాయజురేవైతద్వసుమాన్ యజ్ఞో వసీయాన్భూయాసమిత్యాహాఽఽశిషమేవైతామా శాస్తే బహు వై గార్హపత్యస్యాఽన్తే మిశ్రమివ చర్యత ఆగ్నిపావమానీభ్యాం గార్హపత్యముప తిష్ఠతే పునాత్యేవాఽగ్నిం పునీత ఆత్మానం ద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యా అగ్నే గృహపత ఇత్యాహ [౨౦] యథా యజురేవైతచ్ఛతగ్ం హిమా ఇత్యాహ శతం త్వా హేమన్తానిన్ధిషీయేతి వావైతదాహ పుత్రస్య నామ గృహ్ణాత్యన్నాదమేవైనం కరోతి తామాశిషమా శాసే తన్తవే జ్యోతిష్మతీమితి బ్రూయాద్యస్య పుత్రోఽజాతః స్యాత్తేజస్వ్యేవాఽస్య బ్రహ్మవర్చసీ పుత్రో జాయతే తామాశిషమా శాసేఽముష్మై జ్యోతిష్మతీమితి బ్రూయాద్యస్య పుత్రో [౨౯] జాతః స్యాత్తేజ ఏవాఽస్మిన్ బ్రహ్మవర్చసం దధాతి యో వై యజ్ఞం ప్రయుజ్య న విముఞ్చత్యప్రతిష్ఠానో వై స భవతి కస్త్వా యునక్తి స త్వా వి ముఞ్చత్విత్యాహ ప్రజాపతిర్వై కః ప్రజాపతినైవైనం యునక్తి ప్రజాపతినా వి ముఞ్చతి ప్రతిష్ఠిత్యా ఈశ్వరం వై వ్రతమవిసృష్టం ప్రదహోఽగ్నే వ్రతపతే వ్రతమచారిషమిత్యాహ వ్రతమేవ [౩౦] వి సృజతే శాన్త్యా అప్రదాహాయ పరాఙ్ వావ యజ్ఞ ఏతి న ని వర్తతే పునర్యో వై యజ్ఞస్య పునరాలమ్భం విద్వాన్ యజతే తమభి ని వర్తతే యజ్ఞో బభూవ స ఆ బభూవేత్యాహైష వై యజ్ఞస్య పునరాలమ్భస్తేనైవైనం పునరా లభతేఽనవరుద్ధా వా ఏతస్య విరాడ్య ఆహితాగ్నిః సన్నసభః పశవః ఖలు వై బ్రాహ్మణస్య సభేష్ట్వా ప్రాఙుత్క్రమ్య బ్రూయాద్గోమాగ్ం అగ్నేఽవిమాగ్ం అశ్వీ యజ్ఞ ఇత్యవ సభాగ్ం రున్ధే ప్ర సహస్రం పశూనాప్నోత్యాఽస్య ప్రజాయాం వాజీ జాయతే॥[౩౧]

యః సమాశిషం గృహపత ఇత్యాహాఽముష్మై జ్యోతిష్మతీమితి బ్రూయాద్యస్య పుత్రో వ్రతమేవ ఖలు వై చతుర్విగ్ంశతిశ్చ॥

1.7.6॥

దేవ సవితః ప్ర సువ యజ్ఞం ప్ర సువ యజ్ఞపతిం భగాయ దివ్యో గన్ధర్వః। కేతపూః కేతం

నః పునాతు వాచస్పతిర్వాచమద్య స్వదాతి నః॥ ఇన్ద్రస్య వజ్రోఽసి వార్త్రఘ్నస్త్వయాఽయం వృత్రం వధ్యాత్॥ వాజస్య ను ప్రసవే మాతరం మహీమదితిం నామ వచసా కరామహే। యస్యామిదం విశ్వం భువనమావివేశ తస్యాం నో దేవః సవితా ధర్మ సావిషత్॥ అప్స్వ [32] న్తరమృతమప్సు భేషజమపాముత ప్రశస్తిష్వశ్వా భవథ వాజినః॥ వాయుర్వా త్వా మనుర్వా త్వా గన్ధర్వాః సప్తవిగ్ంశతిః। తే అగ్రే అశ్వమాయుఞ్జన్తే అస్మిఞ్జవమాఽదధుః॥ అపాం నపాదాశు హేమన్ య ఊర్మిః కకుద్మాన్ ప్రతూర్తిర్వాజసాతమస్తేనాఽయం వాజగ్ం సేత్॥ విష్ణోః క్రమోఽసి విష్ణోః క్రాన్తమసి విష్ణోర్విక్రాన్తమస్యఙ్కౌ న్యఙ్కావభితో రథం యౌ ధ్వాన్తం వాతాగ్రమను సంచరన్తౌ దూరేహేతిరిన్ద్రియావాన్ పతత్రీ తే నోఽగ్నయః పప్రయః పారయన్తు॥[33]

*అప్సు న్యఙ్కౌ పఞ్చదశ చ॥***1.7.7**॥

దేవస్యాహగ్ం సవితుః ప్రసవే బృహస్పతినా వాజజితా వాజం జేషం దేవస్యాహగ్ం సవితుః ప్రసవే బృహస్పతినా వాజజితా వర్షిష్ఠం నాకగ్ం రుహేయమిన్ద్రాయ వాచం వదతేన్ద్రం వాజం జాపయతేన్ద్రో వాజమజయిత్॥ అశ్వాజని వాజిని వాజేషు వాజినీవత్యశ్వాన్థ్సమత్సు వాజయ॥ అర్వాఽసి సప్తిరసి వాజ్యసి వాజినో వాజం ధావత మరుతాం ప్రసవే జయత వి యోజనా మిమీధ్వమధ్వనః స్కభ్నీత [34] కాష్ఠాం గచ్ఛత వాజేవాజేఽవత వాజినో నో ధనేషు విప్రా అమృతా ఋతజ్ఞాః॥ అస్య మధ్వః పిబత మాదయధ్వం తృప్తా యాత పథిభిర్దేవయానైః॥ తే నో అర్వన్తో హవనశ్రుతో హవం విశ్వే శృణ్వన్తు వాజినః॥ మితద్రవః సహస్రసా మేధసాతా సనిష్యవః। మహో యే రత్నగ్ం సమిథేషు జభ్రిరే శం నో భవన్తు వాజినో హవేషు॥ దేవతా తా మితద్రవః స్వర్కాః। జమ్భయన్తోఽహిం వృకగ్ం రక్షాగ్ంసి సనేమ్యస్మద్యుయవ [35] న్నమీవాః॥ ఏష స్య వాజీ క్షిపణిం తురణ్యతి గ్రీవాయాం బద్ధో అపికక్ష ఆసని। క్రతుం దధిక్రా అను సంతవీత్వత్ పథామఙ్కాగ్ం స్యన్వాపనీఫణత్॥ ఉత

స్మాకస్య ద్రవతస్తురణ్యతః పర్ణం న వేరను వాతి ప్రగర్ధినః। శ్యేనస్యేవ ధ్రజతో అఙ్కసం పరి దధిక్రావ్ణ్ణః సహోర్జా తరిత్రతః॥ ఆ మా వాజస్య ప్రసవో జగమ్యాదా ద్యావాపృథివీ విశ్వశమ్భూ। ఆ మా గన్తాం పితరా [౩౬] మాతరా చాऽऽ మా సోమో అమృతత్వాయ గమ్యాత్॥ వాజినో వాజజితో వాజగ్ం సరిష్యన్తో వాజం జేష్యన్తో బృహస్పతేర్భాగమవ జిఘ్రత వాజినో వాజజితో వాజగ్ం సస్రువాగ్ంసో వాజం జిగివాగ్ంసో బృహస్పతేర్భాగే ని మృఢ్వమియం వః సా సత్యా సంధాऽభూద్యామిన్ద్రేణ సమధధ్వమజీజిపత వనస్పతయ ఇన్ద్రం వాజం వి ముచ్యధ్వమ్॥[౩౭]

*స్కభ్నీతయయువన్ పితరా ద్విచత్వారిగ్ంశచ్చ॥**1.7.8**॥*

క్షత్రస్యోల్బమసి క్షత్రస్య యోనిరసి జాయ ఏహి సువో రోహావ రోహావ హి సువరహం నావుభయోః సువో రోక్ష్యామి వాజశ్చ ప్రసవశ్చాऽపిజశ్చ క్రతుశ్చ సువశ్చ మూర్ధా చ వ్యశ్నియశ్చాऽऽన్త్యాయనశ్చాऽన్త్యశ్చ భౌవనశ్చ భువనశ్చాऽధిపతిశ్చ। ఆయుర్యజ్ఞేన కల్పతాం ప్రాణో యజ్ఞేన కల్పతామపానో [౩౦] యజ్ఞేన కల్పతాం వ్యానో యజ్ఞేన కల్పతాం చక్షుర్యజ్ఞేన కల్పతాగ్ం శ్రోత్రం యజ్ఞేన కల్పతాం మనో యజ్ఞేన కల్పతాం వాగ్యజ్ఞేన కల్పతామాత్మా యజ్ఞేన కల్పతాం యజ్ఞో యజ్ఞేన కల్పతాగ్ం సువర్దేవాగ్ం అగన్ మాऽమృతా అభూమ ప్రజాపతేః ప్రజా అభూమ సమహం ప్రజయా సం మయా ప్రజా సమహగ్ం రాయస్పోషేణ సం మయా రాయస్పోషోऽన్నాయ త్వాऽన్నాద్యాయ త్వా వాజాయ త్వా వాజజిత్యాయై త్వాऽమృతమసి పుష్టిరసి ప్రజననమసి॥[౩౮]

*అపానో వాజాయ నవ చ॥**1.7.9**॥*

వాజస్యేమం ప్రసవః సుషువే అగ్రే సోమగ్ం రాజానమోషధీష్వప్సు। తా అస్మభ్యం మధుమతీర్ భవన్తు వయగ్ం రాష్ట్రే జాగ్రియామ పురోహితాః॥ వాజస్యేదం ప్రసవ ఆ

బభూవేమా చ విశ్వా భువనాని సర్వతః। స విరాజం పర్యేతి ప్రజానన్ ప్రజాం పుష్టిం వర్ధయమానో అస్మే॥ వాజస్యేమాం ప్రసవః శిశ్రియే దివమిమా చ విశ్వా భువనాని సమ్రాట్। అదిత్సన్తం దాపయతు ప్రజానన్రయిం [౪౦] చ నః సర్వవీరాం ని యచ్ఛతు॥ అగ్నే అచ్ఛా వదేహ నః ప్రతి నః సుమనా భవ। ప్ర ణో యచ్ఛ భువస్పతే ధనదా అసి నస్త్వమ్॥ ప్ర ణో యచ్ఛత్వర్యమా ప్ర భగః ప్ర బృహస్పతిః। ప్ర దేవాః ప్రోత సూనృతా ప్ర వాగ్దేవీ దదాతు నః॥ అర్యమణం బృహస్పతిమిన్ద్రం దానాయ చోదయ। వాచం విష్ణుగ్ం సరస్వతీగ్ం సవితారం [౪౧] చ వాజినమ్॥ సోమగ్ం రాజానం వరుణమగ్నిమన్వారభామహే। ఆదిత్యాన్ విష్ణుగ్ం సూర్యం బ్రహ్మాణం చ బృహస్పతిమ్। దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్ బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాగ్ం సరస్వత్యై వాచో యన్తుర్యన్త్రేణాఽగ్నేస్త్వా సామ్రాజ్యేనాఽభిషిఞ్చామీన్ద్రస్య బృహస్పతేస్త్వా సామ్రాజ్యేనాఽభిషిఞ్చామి॥[౪౨]

*రయిగ్ం సవితారగ్ం షట్త్రిగ్ంశచ్చ॥***1.7.10*****॥***

అగ్నిరేకాక్షరేణ వాచముదజయదశ్వినౌ ద్వ్యక్షరేణ ప్రాణాపానావుదజయతాం విష్ణుస్త్ర్యక్షరేణ త్రీన్లోకానుదజయథ్సోమశ్చతురక్షరేణ చతుష్పదః పశూనుదజయత్ పూషా పఞ్చాక్షరేణ పఙ్క్తిముదజయద్ధాతా షడక్షరేణ షడృతూనుదజయన్ మరుతః సప్తాక్షరేణ సప్తపదాగ్ం శక్వరీముదజయన్ బృహస్పతిరష్టాక్షరేణ గాయత్రీ ముదజయన్ మిత్రో నవాక్షరేణ త్రివృతగ్గ్ స్తోమముదజయ [౪౩] ద్వరుణో దశాక్షరేణ విరాజముదజయదిన్ద్ర ఏకాదశాక్షరేణ త్రిష్టుభముదజయద్విశ్వే దేవా ద్వాదశాక్షరేణ జగతీముదజయన్వసవస్త్రయోదశాక్షరేణ త్రయోదశగ్గ్ స్తోమముదజయన్ రుద్రాశ్చతుర్దశాక్షరేణ చతుర్దశగ్గ్ స్తోమముదజయన్నాదిత్యాః పఞ్చదశాక్షరేణ పఞ్చదశగ్గ్ స్తోమముదజయన్నదితిః షోడశాక్షరేణ షోడశగ్గ్ స్తోమముదజయన్ ప్రజాపతిః సప్తదశాక్షరేణ సప్తదశగ్గ్ స్తోమముదజయత్॥[౪౪]

త్రివృతగ్గ్ స్తోమముదజయథ్షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ॥1.7.11॥

ఉపయామగృహీతోఽసి నృషదం త్వా ద్రుషదం భువనసదమిన్ద్రాయ జుష్టం గృహ్ణామ్యేష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వోపయామగృహీతోఽస్యప్సుషదం త్వా ఘృతసదం వ్యోమసదమిన్ద్రాయ జుష్టం గృహ్ణామ్యేష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వోపయామగృహీతోఽసి పృథివిషదం త్వాఽన్తరిక్షసదం నాకసదమిన్ద్రాయ జుష్టం గృహ్ణామ్యేష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా॥ యే గ్రహాః పఞ్చజనీనా యేషాం తిస్రః పరమజాః। దైవ్యః కోశ [౪౫] స్సముబ్జితః। తేషాం విశిప్రియాణామిషమూర్జగ్ం సమగ్రభీమేష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా॥ అపాగ్ం రసముద్వయసగ్ం సూర్యరశ్మిగ్ం సమాభృతమ్। అపాగ్ం రసస్య యో రసస్తం వో గృహ్ణామ్యుత్తమమేష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా॥ అయా విష్ఠా జనయన్కర్వరాణి స హి ఘృణిరురుర్వరాయ గాతుః। స ప్రత్యుదైద్ధరుణో మధ్వో అగ్రగ్గ్ స్వాయాం యత్తనువాం తనూమైరయత। ఉపయామగృహీతోఽసి ప్రజాపతయే త్వా జుష్టం గృహ్ణామ్యేష తే యోనిః ప్రజాపతయే త్వా॥[౪౬]

కోశస్తనువాం త్రయోదశ చ॥1.7.12॥

అన్వహ మాసా అన్విద్వనాన్యన్వోషధీరను పర్వతాసః। అన్విన్ద్రగ్ం రోదసీ వావశానే అన్వాపో అజిహత జాయమానమ్॥ అను తే దాయి మహ ఇన్ద్రియాయ సత్రా తే విశ్వమను వృత్రహత్యే। అను క్షత్రమను సహో యజత్రేన్ద్ర దేవేభిరను తే నృషహ్యే। ఇన్ద్రాణీమాసు నారిషు సుపత్నీమహమశ్రవమ్। న హ్యస్యా అపరం చన జరసా [౪౭] మరతే పతిః॥ నాహమిన్ద్రాణి రారణ సఖ్యుర్వృషాకపేర్ ఋతే। యస్యేదమప్యగ్ం హవిః ప్రియం దేవేషు గచ్ఛతి॥ యో జాత ఏవ ప్రథమో మనస్వాన్దేవో దేవాన్ క్రతునా పర్యభూషత్। యస్య శుష్మాద్రోదసీ అభ్యసేతాం నృమ్ణస్య మహ్నా స జనాస ఇన్ద్రః॥ ఆ తే మహ ఇన్ద్రోత్యుగ్ర

సమన్యవో యత్సమరన్త సేనాః। పతాతి దిద్యున్నర్యస్య బాహువోర్మా తే [४०] మనో విష్వద్రియగ్వి చారీత్॥ మా నో మర్ధీరా భరా దద్ధి తన్నః ప్ర దాశుషే దాతవే భూరి యత్తే। నవ్యే దేష్ణే శస్తే అస్మిన్త ఉక్థే ప్ర బ్రవామ వయమిన్ద్ర స్తువన్తః॥ ఆ తూ భర మాకిరేతత్ పరిష్ఠాద్విద్మా హి త్వా వసుపతిం వసూనామ్। ఇన్ద్ర యత్తే మాహినం దత్రమస్త్యస్మభ్యం తద్ధర్యశ్వ [४६] ప్ర యన్ధి॥ ప్రదాతారగ్ం హవామహ ఇన్ద్రమా హవిషా వయమ్। ఉభా హి హస్తా వసునా పృణస్వాఽఽ ప్ర యచ్ఛ దక్షిణాదోత సవ్యాత్॥ ప్రదాతా వజ్రీ వృషభస్తురాషాట్ఛుష్మీ రాజా వృత్రహా సోమపా వా। అస్మిన్ యజ్ఞే బర్హిష్యా నిషద్యాఽథా భవ యజమానాయ శం యోః॥ ఇన్ద్రః సుత్రామా స్వవాగ్ం అవోభిః సుమృడీకో భవతు విశ్వవేదాః। బాధతాం ద్వేషో అభయం కృణోతు సువీర్యస్య [५०] పతయః స్యామ॥ తస్య వయగ్ం సుమతౌ యజ్ఞియస్యాఽపి భద్రే సౌమనసే స్యామ। స సుత్రామా స్వవాగ్ం ఇన్ద్రో అస్మే ఆరాచ్చిద్ద్వేషః సనుతర్యుయోతు॥ రేవతీర్నః సధమాద ఇన్ద్రే సన్తు తువివాజాః। క్షుమన్తో యాభిర్మదేమ॥ ప్రో ష్వస్మై పురోరథమిన్ద్రాయ శూషమర్చత। అభీకే చిదు లోకకృత్సఙ్గే సమత్సు వృత్రహా। అస్మాకం బోధి చోదితా నభన్తామన్యకేషామ్। జ్యాకా అధి ధన్వసు॥[५०]

*జరసా మా తే హర్యశ్వ సువీర్యస్యాఽధ్యేకం చ॥**1.7.13**॥*

*పాకయజ్ఞగ్ం సగ్గ్ శ్రవాః పరోక్షం బర్హిషోఽహం ధ్రువామగన్మేత్యాహ దేవ సవితర్దేవస్యాహం క్షత్రస్యోల్బం వాజస్యాగ్నిరేకాక్షరేణోపయామగృహీతోసి నృషదమన్వహ త్రయోదశ॥**13**॥*

*పాకయజ్ఞం పరోక్షం ధ్రువాం వి సృజతే చ నః సర్వవీరాం పతయః స్యామైకపఞ్చాశత్॥**51**॥*

పాకయజ్ఞం ధన్వసు॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి ప్రథమకాణ్డే సప్తమః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ ప్రథమ కాణ్డే అష్టమః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ అనుమత్యై పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపతి ధేనుర్దక్షిణా యే ప్రత్యఞ్చః శమ్యాయా అవశీయన్తే తం నైర్‌ఋతమేకకపాలం కృష్ణం వాసః కృష్ణతూషం దక్షిణా వీహి స్వాహాఽఽహుతిం జుషాణ ఏష తే నిర్‌ఋతే భాగో భూతే హవిష్మత్యసి ముఞ్చేమమగ్ం హసః స్వాహా నమో య ఇదం చకారాఽఽదిత్యం చరుం నిర్వపతి వరో దక్షిణాఽఽగ్నావైష్ణవమేకాదశకపాలం వామనో వహీ దక్షిణాఽగ్నీషోమీయ- [1]

మేకాదశకపాలగ్ం హిరణ్యం దక్షిణైన్ద్రమేకాదశకపాలమృషభో వహీ దక్షిణాఽఽగ్నేయమష్టాకపాలమైన్ద్రం దధ్యృషభో వహీ దక్షిణైన్ద్రాగ్నం ద్వాదశకపాలం వైశ్వదేవం చరుం ప్రథమజో వత్సో దక్షిణా సౌమ్యగ్గ్ శ్యామాకం చరుం వాసో దక్షిణా సరస్వత్యై చరుగ్ం సరస్వతే చరుం మిథునౌ గావౌ దక్షిణా॥[2]

*అగ్నీషోమీయం చతుస్త్రిగ్ంశచ్చ॥**1.8.1**॥*

ఆగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపతి సౌమ్యం చరుగ్ం సావిత్రం ద్వాదశకపాలగ్ం సారస్వతం చరుం పౌష్ణం చరుం మారుతగ్ం సప్తకపాలం వైశ్వదేవీమామిక్షాం ద్యావాపృథివ్యమేకకపాలమ్॥[3]

*ఆగ్నేయగ్ం సౌమ్యం మారుతమష్టాదశ॥**1.8.2**॥*

ఐన్ద్రాగ్నమేకాదశకపాలం మారుతీమామిక్షాం వారుణీమామిక్షాం కాయమేకకపాలం ప్రఘాస్యాన్ హవామహే మరుతో యజ్ఞవాహసః కరమ్భేణ సజోషసః॥ మో షూ ణ ఇన్ద్ర

పృథ్సు దేవాకస్తు స్మ తే శుష్మిన్నవయా। మహీ హ్యస్య మీఢుషో యవ్యా। హవిష్మతో మరుతో వన్దతే గీః॥ యద్గ్రామే యదరణ్యే యథ్సభాయాం యదిన్ద్రియే। యచ్ఛూద్రే యదర్య ఏనశ్చకృమా వయమ్। యదేకస్యాధి ధర్మణి తస్యావయజనమసి స్వాహా॥ అక్రన్కర్మ కర్మకృతః సహ వాచా మయోభువా। దేవేభ్యః కర్మ కృత్వాకస్తం ప్రేత సుదానవః॥[౪]

వయం యద్విగ్ంశతిశ్చ॥1.8.3॥

అగ్నయేఽనీకవతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపతి సాకగ్ం సూర్యేణోద్యతా మరుద్భ్యః సాన్తపనేభ్యో మధ్యన్దినే చరుం మరుద్భ్యో గృహమేధిభ్యః సర్వాసాం దుగ్ధే సాయం చరుం పూర్ణా దర్వి పరా పత సుపూర్ణా పునరా పత। వస్నేవ వి క్రీణావహా ఇషమూర్జగ్ం శతక్రతో॥ దేహి మే దదామి తే ని మే ధేహి ని తే దధే। నిహారమిన్ని మే హరా ని హార-
[౫] న్ని హరామి తే॥ మరుద్భ్యః క్రీడిభ్యః పురోడాశగ్ం సప్తకపాలం నిర్వపతి సాకగ్ం సూర్యేణోద్యతాఽఽగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపతి సౌమ్యం చరుగ్ం సావిత్రం ద్వాదశకపాలగ్ం సారస్వతం చరుం పౌష్ణం చరుమైన్ద్రాగ్నమేకాదశకపాలమైన్ద్రం చరుం వైశ్వకర్మణమేకకపాలమ్॥[౬]

హరా నిహారం త్రిగ్ంశచ్చ॥1.8.4॥

సోమాయ పితృమతే పురోడాశగ్ం షట్కపాలం నిర్వపతి పితృభ్యో బర్హిషద్భ్యో ధానాః పితృభ్యోఽగ్నిష్వాత్తేభ్యోఽభివాన్యాయై దుగ్ధే మన్థమేతత్తే తత యే చ త్వామన్వేతత్తే పితామహ ప్రపితామహ యే చ త్వామన్వత్ర పితరో యథాభాగం మన్దధ్వగ్ం సుసందృశం త్వా వయం మఘవన్ మన్దిషీమహి। ప్ర నూనం పూర్ణవన్ధురః స్తుతో యాసి వశాగ్ం అను। యోజా న్విన్ద్ర తే హరీ॥[౭] అక్షన్నమీమదన్త హ్యవ ప్రియా అధూషత। అస్తోషత స్వభానవో

విప్రా నవిష్టయా మతీ। యోజా న్విన్ద్ర తే హరీ॥ అక్షన్ పితరోఽమీ మదన్త పితరోఽతీతృపన్త పితరోఽమీమృజన్త పితరః। పరేత పితరః సోమ్యా గమ్భీరైః పథిభిః పూర్వ్యైః। అథా పితౄన్థ్సువిదత్రాగ్ం అపీత యమేన యే సధమాదం మదన్తి॥ మనో న్వా హువామహే నారాశగ్ంసేన స్తోమేన పితౄణాం చ మన్మభిః। ఆ [౧] న ఏతు మనః పునః క్రత్వే దక్షాయ జీవసే। జ్యోక్చ సూర్యం దృశే॥ పునర్నః పితరో మనో దదాతు దైవ్యో జనః। జీవం వ్రాతగ్ం సచేమహి॥ యదన్తరిక్షం పృథివీముత ద్యాం యన్మాతరం పితరం వా జిహిగ్ంసిమ। అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్ర ముఞ్చతు దురితా యాని చకృమ కరోతు మామనేనసమ్॥[౬]

హరీ మన్మభిరా చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ॥1.8.5॥

ప్రతిపూరుషమేకకపాలాన్నిర్వపత్యేకమతిరిక్తం యావన్తో గృహ్యాః స్మస్తేభ్యః కమకరం పశూనాగ్ం శర్మాఽసి శర్మ యజమానస్య శర్మ మే యచ్ఛైక ఏవ రుద్రో న ద్వితీయాయ తస్థ ఆఖుస్తే రుద్ర పశుస్తం జుషస్వైష తే రుద్ర భాగః సహ స్వస్రాఽమ్బికయా తం జుషస్వ భేషజం గవేఽశ్వాయ పురుషాయ భేషజమథో అస్మభ్యం భేషజగ్ం సుభేషజం [౧౦] యథాఽసతి। సుగం మేషాయ మేష్యా అవామ్బ రుద్రమదిమహ్యవ దేవం త్ర్యమ్బకమ్। యథా నః శ్రేయసః కరద్యథా నో వస్యసః కరద్యథా నః పశుమతః కరద్యథా నో వ్యవసాయయాత్॥ త్ర్యంబకం యజామహే సుగన్ధిం పుష్టివర్ధనమ్। ఉర్వారుకమివ బన్ధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయ మాఽమృతాత్। ఏష తే రుద్ర భాగస్తం జుషస్వ తేనాఽవసేన పరో మూజవతోఽతీహ్యవతతధన్వా పినాకహస్తః కృత్తివాసాః॥[౧౧]

సుభేషజమిహి త్రీణి చ॥1.8.6॥

ఐన్ద్రాగ్నం ద్వాదశకపాలం వైశ్వదేవం చరుమిన్ద్రాయ శునాసీరాయ పురోడాశం

ద్వాదశకపాలం వాయవ్యం పయః సౌర్యమేకకపాలం ద్వాదశగవగ్ం సీరం దక్షిణాఽఽగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపతి రౌద్రం గావీధుకం చరుమైన్ద్రం దధి వారుణం యవమయం చరుం వహినీ ధేనుర్దక్షిణా యే దేవాః పురః సదోఽగ్నినేత్రా దక్షిణసదో యమనేత్రాః పశ్చాథ్సదః సవితృనేత్రా ఉత్తరసదో వరుణనేత్రా ఉపరిషదో బృహస్పతినేత్రా రక్షోహణస్తే నః పాన్తు తే నోఽవన్తు తేభ్యో [౧౨] నమస్తేభ్యః స్వాహా సమూఢగ్ం రక్షః సన్దగ్ధగ్ం రక్ష ఇదమహగ్ం రక్షోఽభి సం దహామ్యగ్నయే రక్షోఘ్నే స్వాహా యమాయ సవిత్రే వరుణాయ బృహస్పతయే దువస్వతే రక్షోఘ్నే స్వాహా ప్రష్టివాహీ రథో దక్షిణా దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాగ్ం రక్షసో వధం జుహోమి హతగ్ం రక్షోఽవధిష్మ రక్షో యద్వస్తే తద్దక్షిణా॥[౧౩]

*తేభ్యః పఞ్చచత్వారిగ్ంశచ్చ॥**1.8.7**॥*

ధాత్రే పురోడాశం ద్వాదశకపాలం నిర్వపత్యనుమత్యై చరుగ్ం రాకాయై చరుగ్ం సినీవాల్యై చరుం కుహ్వై చరుం మిథునౌ గావౌ దక్షిణాఽఽగ్నావైష్ణవమేకాదశకపాలం నిర్వపత్యైన్ద్రావైష్ణవమేకాదశకపాలం వైష్ణవం త్రికపాలం వామనో వహీ దక్షిణాఽగ్నీషోమీయమేకాదశకపాలం నిర్వపతీన్ద్రాసోమీయమేకాదశకపాలగ్ం సౌమ్యం చరుం బభ్రుర్దక్షిణా సోమాపౌష్ణం చరుం నిర్వపత్యైన్ద్రాపౌష్ణం చరుం పౌష్ణం చరుగ్గ్ శ్యామో దక్షిణా వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపతి హిరణ్యం దక్షిణా వారుణం యవమయం చరుమశ్వో దక్షిణా॥[౧౪]

*వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిరష్టౌ చ॥**1.8.8**॥*

బార్హస్పత్యం చరుం నిర్వపతి బ్రహ్మణో గృహే శితిపృష్ఠో దక్షిణైన్ద్రమేకాదశకపాలగ్ం రాజన్యస్య గృహ ఋషభో దక్షిణాఽఽదిత్యం చరుం మహిష్యై గృహే ధేనుర్దక్షిణా

నైర్‌ఋతం చరుం పరివృక్త్యై గృహే కృష్ణానాం వ్రీహీణాం నఖనిర్భిన్నం కృష్ణా కూటా దక్షిణాఽఽగ్నేయమష్టాకపాలగ్ం సేనాన్యో గృహే హిరణ్యం దక్షిణా వారుణం దశకపాలగ్ం సూతస్య గృహే మహానిరష్టో దక్షిణా మారుతగ్ం సప్తకపాలం గ్రామణ్యో గృహే పృశ్నిర్దక్షిణా సావిత్రం ద్వాదశకపాలం [౧౫] క్షత్తుర్గృహ ఉపధ్వస్తో దక్షిణాఽఽశ్వినం ద్వికపాలగ్ం సంగ్రహీతుర్గృహే సవాత్యౌ దక్షిణా పౌష్ణం చరుం భాగదుఘస్య గృహే శ్యామో దక్షిణా రౌద్రం గావీధుకం చరుమక్షావాపస్య గృహే శబల ఉద్వారో దక్షిణేన్ద్రాయ సుత్రామ్ణే పురోడాశమేకాదశకపాలం ప్రతి నిర్వపతీన్ద్రాయాఽగ్ంహోముచేఽయం నో రాజా వృత్రహా రాజా భూత్వా వృత్రం వధ్యాన్ మైత్రాబార్హస్పత్యం భవతి శ్వేతాయై శ్వేతవత్సాయై దుగ్ధే స్వయం మూర్తే స్వయం మథిత ఆజ్య ఆశ్వత్థే [౧౬] పాత్రే చతుః స్రక్తౌ స్వయమవపన్నాయై శాఖాయై కర్ణాగ్ శ్చాకర్ణాగ్ శ్చ తణ్డులాన్ వి చినుయాద్యే కర్ణాః స పయసి బార్హస్పత్యో యేఽకర్ణాః స ఆజ్యే మైత్రః స్వయంకృతా వేదిర్భవతి స్వయందినం బర్హిః స్వయంకృత ఇధ్మః సైవ శ్వేతా శ్వేతవత్సా దక్షిణా॥[౧౭]

*సావిత్రం ద్వాదశకపాలమాశ్వత్థే త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ॥***1.8.9**॥

అగ్నయే గృహపతయే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపతి కృష్ణానాం వ్రీహీణాగ్ం సోమాయ వనస్పతయే శ్యామాకం చరుగ్ం సవిత్రే సత్యప్రసవాయ పురోడాశం ద్వాదశకపాలమాశూనాం వ్రీహీణాగ్ం రుద్రాయ పశుపతయే గావీధుకం చరుం బృహస్పతయే వాచస్పతయే నైవారం చరుమిన్ద్రాయ జ్యేష్ఠాయ పురోడాశమేకాదశకపాలం మహావ్రీహీణాం మిత్రాయ సత్యాయాఽఽమ్బానాం చరుం వరుణాయ ధర్మపతయే యవమయం చరుగ్ం సవితా త్వా ప్రసవానాగ్ం సువతామగ్నిర్ గృహపతీనాగ్ం సోమో వనస్పతీనాగ్ం రుద్రః పశూనాం [౧౮] బృహస్పతిర్వాచామిన్ద్రో జ్యేష్ఠానాం మిత్రః సత్యానాం వరుణో ధర్మపతీనాం యే దేవా దేవసువః స్థ త ఇమమాముష్యాయణమనమిత్రాయ

సువధ్వం మహతే క్షత్రాయ మహత ఆధిపత్యాయ మహతే జానరాజ్యాయైష వో భరతా
రాజా సోమోఽస్మాకం బ్రాహ్మణానాగ్ం రాజా ప్రతి త్యన్నామ రాజ్యమధాయి స్వాం తనువం
వరుణో అశిశ్రేచ్ఛుచేర్మిత్రస్య వ్రత్యా అభూమాఽమన్మహి మహత ఋతస్య నామ సర్వే
వ్రాతా వరుణస్యాఽభూవన్వి మిత్ర ఏవైరరాతిమతారీదసూషుదన్త యజ్ఞియా ఋతేన వ్య
త్రితో జరిమాణం న ఆనడ్విష్ణోః క్రమోఽసి విష్ణోః క్రాన్తమసి విష్ణోర్విక్రాన్తమసి॥[౧౯]

*పశూనాం వ్రాతాః పంచవిగ్ంశతిశ్చ॥**1.8.10**॥*

అర్థేతస్థాఽపాం పతిరసి వృషాఽస్యూర్మిర్వృషసేనోఽసి వ్రజక్షితస్స్థ మరుతామోజస్స్థ
సూర్యవర్చసస్స్థ సూర్యత్వచసస్స్థ మాన్దాః స్థ వాశాస్థ శక్వరీస్థ విశ్వభృతస్థ
జనభృతస్థాఽగ్నేస్తేజస్యాస్థాఽపామోషధీనాగ్ం రసస్థాఽపో
దేవీర్మధుమతీరగృహ్ణన్నూర్జస్వతీ రాజసూయాయ చితానాః।
యాభిర్మిత్రావరుణావభ్యషిఞ్చన్ యాభిరిన్ద్రమనయన్నత్యరాతీః॥ రాష్ట్రదాస్థ రాష్ట్రం దత్త
స్వాహా రాష్ట్రదాస్థ రాష్ట్రమముష్మై దత్త॥[౨౦]

*అర్థేత్యేకాదశ చ॥**1.8.11**॥*

దేవీరాపః సం మధుమతీర్మధుమతీభిః సృజ్యధ్వం మహి వర్చః క్షత్రియాయ వన్వానా
అనాధృష్టాః సీదతోర్జస్వతీర్మహి వర్చః క్షత్రియాయ దధతీరనిభృష్టమసి వాచో
బన్ధుస్తపోజాః సోమస్య దాత్రమసి శుక్రా వః శుక్రేణోత్పునామి చన్ద్రాశ్చన్ద్రేణాఽమృతా
అమృతేన స్వాహా రాజసూయాయ చితానాః॥ సధమాదో ద్యుమ్నినీరూర్జ ఏతా అనిభృష్టా
అపస్యువో వసానః। పస్త్యాసు చక్రే వరుణః సధస్థమపాగ్ం శిశు [౨౧] ర్మాతృతమాస్వన్తః॥
క్షత్రస్యోల్బమసి క్షత్రస్య యోనిరస్యావిన్నో అగ్నిర్గృహపతిరావిన్న ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవా ఆవిన్నః
పూషా విశ్వవేదా ఆవిన్నౌ మిత్రావరుణావృతావృధావావిన్నే ద్యావాపృథివీ ధృతవ్రతే ఆవిన్నా

దేవ్యదితిర్విశ్వరూప్యావిన్నోఽయమసావాముష్యాయణోఽస్యాం విశ్యస్మిన్ రాష్ట్రే మహతే క్షత్రాయ మహత ఆధిపత్యాయ మహతే జానరాజ్యాయైష వో భరతా రాజా సోమోఽస్మాకం బ్రాహ్మణానాగ్ం రాజేన్ద్రస్య [౨౨] వజ్రోఽసి వార్త్రఘ్నస్త్వయాయం వృత్రం వధ్యాచ్ఛత్రుబాధనాస్థ్స పాత మా ప్రత్యఞ్చం పాత మా తిర్యఞ్చమన్వఞ్చం మా పాత దిగ్భ్యో మా పాత విశ్వాభ్యో మా నాష్ట్రాభ్యః పాత హిరణ్యవర్ణావుషసాం విరోకేఽయస్థూణావుదితౌ సూర్యస్యారోహతం వరుణ మిత్ర గర్తం తతశ్చక్షాథామదితిం దితిం చ॥[౨౩]

శిఖరిన్ద్రస్యైకచత్వారిగ్ంశచ్చ॥1.8.12॥

సమిధమా తిష్ఠ గాయత్రీ త్వా ఛన్దసామవతు త్రివృథ్స్తోమో రథన్తరగ్ం సామాగ్నిర్దేవతా బ్రహ్మ ద్రవిణముగ్రామా తిష్ఠ త్రిష్టుప్త్వా ఛన్దసామవతు పఞ్చదశస్తోమో బృహథ్సామేన్ద్రో దేవతా క్షత్రం ద్రవిణం విరాజమా తిష్ఠ జగతీ త్వా ఛన్దసామవతు సప్తదశస్తోమో వైరూపగ్ం సామ మరుతో దేవతా విడ్ద్రవిణముదీచీమా తిష్ఠాఽనుష్టుప్త్వా [౨౪] ఛన్దసామవత్వేకవిగ్ంశః స్తోమో వైరాజగ్ం సామ మిత్రావరుణౌ దేవతా బలం ద్రవిణమూర్ధ్వామా తిష్ఠ పఙ్క్తిస్త్వా ఛన్దసామవతు త్రిణవత్రయస్త్రిగ్ంశౌ స్తోమౌ శాక్వరరైవతే సామనీ బృహస్పతిర్దేవతా వర్చో ద్రవిణమీ దృఙ్చాఽన్యాదృఙ్చైతాదృఙ్చ ప్రతిదృఙ్చ మితశ్చ సం మితశ్చ సభరాః। శుక్రజ్యోతిశ్చ చిత్రజ్యోతిశ్చ సత్యజ్యోతిశ్చ జ్యోతిష్మాగ్శ్చ సత్యశ్చర్తపాశ్చా [౨౫] ఽత్యగ్ంహాః। అగ్నయే స్వాహా సోమాయ స్వాహా సవిత్రే స్వాహా సరస్వత్యై స్వాహా పూష్ణే స్వాహా బృహస్పతయే స్వాహేన్ద్రాయ స్వాహా ఘోషాయ స్వాహా శ్లోకాయ స్వాహాగ్ంశాయ స్వాహా భగాయ స్వాహా క్షేత్రస్య పతయే స్వాహా పృథివ్యై స్వాహాఽన్తరిక్షాయ స్వాహా దివే స్వాహా సూర్యాయ స్వాహా చన్ద్రమసే స్వాహా నక్షత్రేభ్యః స్వాహాఽద్భ్యః స్వాహౌషధీభ్యః స్వాహా వనస్పతిభ్యః స్వాహా చరాచరేభ్యః స్వాహా

పరిప్లవేభ్యః స్వాహా సరీసృపేభ్యః స్వాహా॥[౨౯]

*అనుష్టుప్త్వార్తపాశ్చ సరీసృపేభ్యస్స్వాహా॥**1.8.13**॥*

సోమస్య త్విషిరసి తవేవ మే త్విషిర్భూయాదమృతమసి మృత్యోర్మా పాహి దిద్యోన్మా పాహ్యవేష్టా దన్దశూకా నిరస్తం నముచేః శిరః॥ సోమో రాజా వరుణో దేవా ధర్మసువశ్చ యే। తే తే వాచగ్ం సువన్తాం తే తే ప్రాణగ్ం సువన్తాం తే తే చక్షుః సువన్తాం తే తే శ్రోత్రగ్ం సువన్తాగ్ం సోమస్య త్వా ద్యుమ్నేనాఽభి షిఞ్చామ్యగ్నే [౨౭] స్తేజసా సూర్యస్య వర్చసేన్ద్రస్యేన్ద్రియేణ మిత్రావరుణయోర్వీర్యేణ మరుతామోజసా క్షత్రాణాం క్షత్రపతిరస్యతి దివస్పాహి సమావవృత్రన్నధరాగుదీచీరహిం బుధ్నియమను సంచరన్తీస్తాః పర్వతస్య వృషభస్య పృష్ఠే నావశ్చరన్తి స్వసిచ ఇయానాః॥ రుద్ర యత్తే క్రయీ పరం నామ తస్మై హుతమసి యమేష్టమసి। ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరి తా బభూవ। యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్ం స్యామ పతయో రయీణామ్॥[౨౦]

*అగ్నేస్తేకాదశ చ॥**1.8.14**॥*

ఇన్ద్రస్య వజ్రోఽసి వార్త్రఘ్నస్త్వయాఽయం వృత్రం వధ్యాన్ మిత్రావరుణయోస్త్వా ప్రశాస్త్రోః ప్రశిషా యునజ్మి యజ్ఞస్య యోగేన విష్ణోః క్రమోఽసి విష్ణోః క్రాన్తమసి విష్ణోర్విక్రాన్తమసి మరుతాం ప్రసవే జేషమాప్తం మనః సమహమిన్ద్రియేణ వీర్యేణ పశూనాం మన్యురసి తవేవ మే మన్యుర్ భూయాన్నమో మాత్రే పృథివ్యై మాఽహం మాతరం పృథివీగ్ం హిగ్ంసిషం మా [౨౯] మాం మాతా పృథివీ హిగ్ంసీదియదస్యాయురస్యాయుర్మే ధేహ్యూర్గస్యూర్జం మే ధేహి యుఙ్ఙసి వర్చోఽసి వర్చో మయి ధేహ్యగ్నయే గృహపతయే స్వాహా సోమాయ వనస్పతయే స్వాహేన్ద్రస్య బలాయ స్వాహా మరుతామోజసే స్వాహా హగ్ంసః శుచిషద్వసురన్తరిక్షసద్ధోతా వేదిషదతిథిర్దురోణసత్। నృషద్వరసదృతసద్వ్యోమసదబ్జా

గోజా ఋతజా అద్రిజా ఋతం బృహత్॥[30]

*హిగ్ంసిషం మర్తజాస్త్రీణి చ॥**1.8.15**॥*

మిత్రోఽసి వరుణోఽసి సమహం విశ్వైర్దేవైః క్షత్రస్య నాభిరసి క్షత్రస్య యోనిరసి స్యోనామా సీద సుషదామా సీద మా త్వా హిగ్ంసీన్మా మా హిగ్ంసీన్నిషసాద ధృతవ్రతో వరుణః పస్త్యాస్వా సామ్రాజ్యాయ సుక్రతుర్బ్రహ్మా ३ న్త్వగ్ం రాజన్ బ్రహ్మాఽసి సవితాఽసి సత్యసవో బ్రహ్మా ३ న్త్వగ్ం రాజన్ బ్రహ్మాఽసీన్ద్రోఽసి సత్యౌజా [30] బ్రహ్మా ३ న్త్వగ్ం రాజన్ బ్రహ్మాఽసి మిత్రోఽసి సుశేవో బ్రహ్మా ३ న్త్వగ్ం రాజన్ బ్రహ్మాఽసి వరుణోఽసి సత్యధర్మేన్ద్రస్య వజ్రోఽసి వార్త్రఘ్నస్తేన మే రధ్య దిశోఽభ్యయగ్ం రాజాఽభూత్సుశ్లోకా(౮ సుమఙ్గలా(౮ సత్యరాజా ३ న్॥ అపాం నప్త్రే స్వాహోర్జో నప్త్రే స్వాహాఽగ్నయే గృహపతయే స్వాహా॥[32]

*సత్యౌజాశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ॥**1.8.16**॥*

ఆగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపతి హిరణ్యం దక్షిణా సారస్వతం చరుం వత్సతరీ దక్షిణా సావిత్రం ద్వాదశకపాలముపధ్వస్తో దక్షిణా పౌష్ణం చరుగ్ం శ్యామో దక్షిణా బార్హస్పత్యం చరుగ్ం శితిపృష్ఠో దక్షిణైన్ద్రమేకాదశకపాలమృషభో దక్షిణా వారుణం దశకపాలం మహానిరష్టో దక్షిణా సౌమ్యం చరుం బభ్రుర్దక్షిణా త్వాష్ట్రమష్టాకపాలగ్ం శుణ్ఠో దక్షిణా వైష్ణవం త్రికపాలం వామనో దక్షిణా॥[33]

*ఆగ్నేయగ్ం హిరణ్యగ్ం సారస్వతం ద్విచత్వారిగ్ంశత్॥**1.8.17**॥*

సద్యో దీక్షయన్తి సద్యః సోమం క్రీణన్తి పుణ్డరిస్త్రజాం ప్ర యచ్ఛతి దశభిర్వత్సతరైః సోమం క్రీణాతి దశపేయో భవతి శతం బ్రాహ్మణాః పిబన్తి సప్తదశగ్గ్ స్తోత్రం భవతి ప్రాకాశావధ్వర్యవే దదాతి స్రజముద్గాత్రే రుక్మగ్ం హోత్రేఽశ్వం ప్రస్తోతృప్రతిహర్తృభ్యాం

ద్వాదశ పష్ఠౌహీర్బ్రహ్మణే వశాం మైత్రావరుణాయ ఋషభం బ్రాహ్మణాచ్ఛగ్ంసినే వాససీ నేష్టాపోతృభ్యాగ్ స్థూరి యవాచితమచ్ఛావాకాయాఽనడ్వాహమగ్నీధే భార్గవో హోతా భవతి శ్రాయన్తీయం బ్రహ్మసామం భవతి వారవన్తీయమగ్నిష్టోమసామగ్ం సారస్వతీరపో గృహ్ణాతి॥[౩౪]

*వారవన్తీయం చత్వారి చ॥**1.8.18**॥*

ఆగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపతి హిరణ్యం దక్షిణైన్ద్రమేకాదశకపాలమృషభో దక్షిణా వైశ్వదేవం చరుం పిశఙ్గీ పష్ఠౌహీ దక్షిణా మైత్రావరుణీమామిక్షాం వశా దక్షిణా బార్హస్పత్యం చరుగ్ం శితిపృష్ఠో దక్షిణాఽఽదిత్యాం మల్హాం గర్భిణీమా లభతే మారుతీం పృశ్నిం పష్ఠౌహీమశ్విభ్యాం పూష్ణే పురోడాశం ద్వాదశకపాలం నిర్వపతి సరస్వతే సత్యవాచే చరుగ్ం సవిత్రే సత్య ప్రసవాయ పురోడాశం ద్వాదశకపాలం తిసృధన్వగ్ం శుష్కదృతిర్దక్షిణా॥[౩౫]

*ఆగ్నేయగ్ం హిరణ్యమైన్ద్రమృషభో వైశ్వదేవం పిశఙ్గీ బార్హస్పత్యగ్ం సప్తచత్వారిగ్ంశత్॥**1.8.19**॥*

ఆగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపతి సౌమ్యం చరుగ్ం సావిత్రం ద్వాదశకపాలం బార్హస్పత్యం చరుం త్వాష్ట్రమష్టాకపాలం వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం దక్షిణో రథవాహనవాహో దక్షిణా సారస్వతం చరుం నిర్వపతి పౌష్ణం చరుం మైత్రం చరుం వారుణం చరుం క్షైత్రపత్యం చరుమాదిత్యం చరుముత్తరో రథవాహనవాహో దక్షిణా॥[౩౬]

*ఆగ్నేయగ్ం సౌమ్యం బార్హస్పత్యం చతుస్త్రిగ్ంశత్॥**1.8.20**॥*

స్వాద్వీం త్వా స్వాదునా తీవ్రాం తీవ్రేణాఽమృతామమృతేన సృజామి సగ్ం సోమేన సోమోఽస్యశ్విభ్యాం పచ్యస్వ సరస్వత్యై పచ్యస్వేన్ద్రాయ సుత్రామ్ణే పచ్యస్వ పునాతు తే

పరిస్రుతగ్ం సోమగ్ం సూర్యస్య దుహితా। వారేణ శశ్వతా తనా॥ వాయుః పూతః పవిత్రేణ ప్రత్యఙ్ఙ్సోమో అతిద్రుతః। ఇన్ద్రస్య యుజ్యః సఖా॥ కువిదఙ్గ యవమన్తో యవం చిద్యథా దాన్త్యనుపూర్వం వియూయ। ఇహేహైషాం కృణుత భోజనాని యే బర్హిషో నమోవృక్తిం న జగ్ముః॥ ఆశ్వినం ధూమ్రమా లభతే సారస్వతం మేషమైన్ద్రమృషభమైన్ద్రమేకాదశకపాలం నిర్వపతి సావిత్రం ద్వాదశకపాలం వారుణం దశకపాలగ్ం సోమప్రతీకాః పితరస్తృప్ణుత వడబా దక్షిణా॥[౩౭]

*భోజనాని షడ్విగ్ంశతిశ్చ॥**1.8.21**॥*

అగ్నావిష్ణూ మహి తద్వాం మహిత్వం వీతం ఘృతస్య గుహ్యాని నామ। దమేదమే సప్త రత్నా దధానా ప్రతి వాం జిహ్వా ఘృతమా చరణ్యేత్॥ అగ్నావిష్ణూ మహి ధామ ప్రియం వాం వీథో ఘృతస్య గుహ్యా జుషాణా। దమేదమే సుష్టుతీర్వావృధానా ప్రతి వాం జిహ్వా ఘృతముచ్చరణ్యేత్॥ ప్ర ణో దేవీ సరస్వతీ వాజేభిర్వాజినీవతీ। ధీనామవిత్ర్యవతు॥ ఆ నో దివో బృహతః [౩౮] పర్వతాదా సరస్వతీ యజతా గన్తు యజ్ఞమ్। హవం దేవీ జుజుషాణా ఘృతాచీ శగ్మాం నో వాచముశతీ శృణోతు॥ బృహస్పతే జుషస్వ నో హవ్యాని విశ్వదేవ్య। రాస్వ రత్నాని దాశుషే॥ ఏవా పిత్రే విశ్వదేవాయ వృష్ణే యజ్ఞైర్విధేమ నమసా హవిర్భిః। బృహస్పతే సుప్రజా వీరవన్తో వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణామ్॥ బృహస్పతే అతి యదర్యో అర్హాద్ద్యుమద్విభాతి క్రతుమజ్జనేషు। యద్దీదయచ్ఛవసా [౩౯] ఋతప్రజాత తదస్మాసు ద్రవిణం ధేహి చిత్రమ్॥ ఆ నో మిత్రావరుణా ఘృతైర్గవ్యూతిముక్షతమ్। మధ్వా రజాగ్ంసి సుక్రతూ॥ ప్ర బాహవా సిసృతం జీవసే న ఆ నో గవ్యూతి ముక్షతం ఘృతేన। ఆ నో జనే శ్రవయతం యువానా శ్రుతం మే మిత్రావరుణా హవేమా॥ అగ్నిం వః పూర్వ్యం గిరా దేవమీడే వసూనామ్। సపర్యన్తః పురుప్రియం మిత్రం న క్షేత్రసాధసమ్॥ మక్షూ దేవవతో రథః [౪౦] శూరో వా పృత్సు కాసు చిత్। దేవానాం య ఇన్మనో యజమాన

ఇయక్షత్యభీదయజ్వనో భువత్॥ న యజమాన రిష్యసి న సున్వాన న దేవయో। అసదత్ర సువీర్యముత త్యదాశ్వశ్వ్యియమ్। నకిష్టం కర్మణా నశన్న ప్ర యోషన్న యోషతి॥ ఉప క్షరన్తి సిన్ధవో మయోభువ ఈజానం చ యక్ష్యమాణం చ ధేనవః। పృణన్తం చ పపురిం చ
[౪౧] శ్రవస్యవో ఘృతస్య ధారా ఉప యన్తి విశ్వతః॥ సోమారుద్రా వి వృహతం విషూచీమమీవా యా నో గయమావివేశ। ఆరే బాధేథాం నిర్‌ఋతిం పరాచైః కృతం చిదేనః ప్ర ముముక్తమస్మత్॥ సోమారుద్రా యువమేతాన్యస్మే విశ్వా తనూషు భేషజాని ధత్తమ్। అవ స్యతం ముఞ్చతం యన్నో అస్తి తనూషు బద్ధం కృతమేనో అస్మత్॥ సోమాపూషణా జననా రయీణాం జననా దివో జననా పృథివ్యాః। జాతౌ విశ్వస్య భువనస్య గోపౌ దేవా అకృణ్వన్నమృతస్య నాభిమ్॥ ఇమౌ దేవౌ జాయమానౌ జుషన్తేమౌ తమాగ్ంసి గూహతామజుష్టా। ఆభ్యామిన్ద్రః పక్వమామాస్వన్తః సోమాపూషభ్యాం జనదుస్రియాసు॥[౪౨]

*బృహతః శవసా రథః పపురిం చ దివో జననా పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ॥**1.8.22**॥*

*అనుమత్యా ఆగ్నేయమైన్ద్రాగ్నమగ్నయే సోమాయ ప్రతిపూరుషమైన్ద్రాగ్నం ధాత్రే బార్హస్పత్యమగ్నయే గృహపతయేఽర్ధేతో దేవీః సమిధగ్ం సోమస్యేన్ద్రస్య మిత్ర ఆగ్నేయగ్ం సద్య ఆగ్నేయగ్ం హిరణ్యమాగ్నేయగ్గ్ స్వాద్వీం త్వాఽగ్నావిష్ణూ ద్వావిగ్ంశతిః॥**22**॥*

*అనుమత్యై యథాఽసతి దేవీరాపో మిత్రోఽసి శూరో వా ద్విచత్వారిగ్ంశత్॥**42**॥*

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి ప్రథమకాణ్డే అష్టమః ప్రశ్నః॥

॥ప్రథమకాణ్డః సమాప్తః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ ద్వితీయ కాణ్డే ప్రథమః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ వాయవ్యగ్గ్ శ్వేతమా లభేత భూతికామో వాయుర్వై క్షేపిష్ఠా దేవతా వాయుమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనం భూతిం గమయతి భవత్యేవాఽతిక్షిప్రా దేవతేత్యాహుః సైనమీశ్వరా ప్రదహ ఇత్యేతమేవ సన్తం వాయవే నియుత్వత ఆ లభేత నియుద్వా అస్య ధృతిర్ధృత ఏవ భూతిముపైత్యప్రదాహాయ భవత్యేవ [1] వాయవే నియుత్వత ఆ లభేత గ్రామకామో వాయుర్వా ఇమాః ప్రజా నస్యోతా నేనీయతే వాయుమేవ నియుత్వన్తగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మై ప్రజానః స్యోతా ని యచ్ఛతి గ్రామ్యేవ భవతి నియుత్వతే భవతి ధ్రువా ఏవాఽస్మా అనపగాః కరోతి వాయవే ని యుత్వత ఆ లభేత ప్రజాకామః ప్రాణో వై వాయురపానో నియుత్ప్రాణాపానౌ ఖలు వా ఏతస్య ప్రజాయా [2] అప క్రామతో యోఽలం ప్రజాయై సన్ప్రజాం న విన్దతే వాయుమేవ నియుత్వన్తగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మై ప్రాణాపానాభ్యాం ప్రజాం ప్ర జనయతి విన్దతే ప్రజాం వాయవే నియుత్వత ఆ లభేత జ్యోగామయావీ ప్రాణో వై వాయురపానో నియుత్ప్రాణాపానౌ ఖలు వా ఏతస్మాదపక్రామతో యస్య జ్యోగామయతి వాయుమేవ నియుత్వన్తగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప [3] ధావతి స ఏవాఽస్మిన్ ప్రాణాపానౌ దధాత్యుత యదీతాసుర్భవతి జీవత్యేవ ప్రజాపతిర్వా ఇదమేక ఆసీథ్సోఽకామయత ప్రజాః పశూన్థ్సృజేయేతి స ఆత్మనో వపాముదక్ఖిదత్తామగ్నౌ ప్రాఽగృహ్ణాత్తతోఽజస్తూపరః సమభవత్తగ్గ్ స్వాయై దేవతాయా ఆఽలభత తతో వై స ప్రజాః పశూనసృజత యః ప్రజాకామః [4] పశుకామః స్యాథ్స ఏతం ప్రాజాపత్యమజం తూపరమా లభేత ప్రజాపతిమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మై ప్రజాం పశూన్ ప్ర జనయతి యచ్ఛ్మశ్రుణస్తత్పురుషాణాగ్ం రూపం యత్తూపరస్తదశ్వానాం యదన్యతోదన్తద్గవాం యదవ్యా ఇవ శఫాస్తదవీనాం

యదజస్తదజానామేతావన్తో వై గ్రామ్యాః పశవస్తా- [5] న్రూపేణైవాఽవ రున్ధే సోమాపౌష్ణం త్రైతమా లభేత పశుకామో ద్వౌ వా అజాయై స్తనౌ నానైవ ద్వావభి జాయేతే ఊర్జం పుష్టిం తృతీయః సోమాపూషణావేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాఽస్మై పశూన్ ప్ర జనయతః సోమో వై రేతోధాః పూషా పశూనాం ప్రజనయితా సోమ ఏవాఽస్మై రేతో దధాతి పూషా పశూన్ ప్ర జనయత్యౌదుమ్బరో యూపో భవత్యూర్గ్వా ఉదుమ్బర ఊర్క్పశవ ఊర్జైవాఽస్మా ఊర్జం పశూనవ రున్ధే॥[6]

అపద్రాహోయ భవత్యేవ ప్రజాయా ఆమయతి వాయుమేవ నియుత్వన్తగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ప్రజాకామ-స్తాన్ యూపస్త్రయోదశ చ **||2.1.1||**

ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తా అస్మాథ్సృష్టాః పరాచీరాయన్తా వరుణమగచ్ఛన్తా అన్వైత్తాః పునరయాచత తా అస్మై న పునరదదాథ్సోఽబ్రవీద్వరం వృణీష్వాఽథ మే పునర్దేహీతి తాసాం వరమాఽలభత స కృష్ణ ఏకశితిపాదభవద్యో వరుణగృహీతః స్యాథ్స ఏతం వారుణం కృష్ణమేకశితిపాదమా లభేత వరుణ- [7] మేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనం వరుణపాశాన్ముఞ్చతి కృష్ణ ఏకశితిపాద్భవతి వారుణో హ్యేష దేవతయా సమృద్ధ్యై సువర్భానురాసురః సూర్యం తమసాఽవిధ్యత్తస్మై దేవాః ప్రాయశ్చిత్తిమైచ్ఛన్తస్య యత్ప్రథమం తమోఽపాఘ్నన్థ్సా కృష్ణాఽవిరభవద్యద్ద్వితీయగ్ం సా ఫల్గునీ యత్తృతీయగ్ం సా బలక్షీ యదధ్యస్థాదపాకృన్తన్థ్సాఽవిర్వశా [8] సమభవత్తే దేవా అబ్రువన్దేవపశుర్వా అయగ్ం సమభూత్కస్మా ఇమమా లప్స్యామహ ఇత్యథ వై తర్హ్యల్పా పృథివ్యాసీదజాతా ఓషధయస్తామవిం వశామాదిత్యేభ్యః కామాయాఽఽలభన్త తతో వా అప్రథత పృథివ్యజాయన్తౌషధయో యః కామయేత ప్రథేయ పశుభిః ప్ర ప్రజయా జాయేయేతి స ఏతామవిం వశామాదిత్యేభ్యః కామాయా- [9] ఽఽలభేతాదిత్యా నేవ కామగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి త ఏవైనం ప్రథయన్తి పశుభిః ప్ర ప్రజయా

జనయన్త్యసావాదిత్యో న వ్యరోచత తస్మై దేవాః ప్రాయశ్చిత్తిమైచ్ఛన్తస్మా ఏతా మల్హా
ఆఽలభన్తాఽఽగ్నేయీం కృష్ణగ్రీవీగ్ం సగ్ంహితామైన్ద్రీగ్ శ్వేతాం బార్హస్పత్యాం
తాభిరేవాఽస్మిన్రుచమదధుర్యో బ్రహ్మవర్చసకామః స్యాత్తస్మా ఏతా మల్హా ఆ లభేతా-
[10] ఽఽగ్నేయీం కృష్ణగ్రీవీగ్ం సగ్ంహితామైన్ద్రీగ్ శ్వేతాం బార్హస్పత్యామేతా ఏవ
దేవతాః స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తా ఏవాఽస్మిన్ బ్రహ్మవర్చసం దధతి
బ్రహ్మవర్చస్యేవ భవతి వసన్తా ప్రాతరాగ్నేయీం కృష్ణగ్రీవీమా లభేత గ్రీష్మే మధ్యన్దినే
సగ్ంహితామైన్ద్రీగ్ం శరద్యపరాహ్ణే శ్వేతాం బార్హస్పత్యాం త్రీణి వా ఆదిత్యస్య
తేజాగ్ంసి వసన్తా ప్రాతర్గ్రీష్మే మధ్యన్దినే శరద్యపరాహ్ణే యావన్త్యేవ తేజాగ్ంసి
తాన్యేవా- [11] ఽవ రున్ధే సంవథ్సరం పర్యాలభ్యన్తే సంవథ్సరో వై బ్రహ్మవర్చసస్య
ప్రదాతా సంవథ్సర ఏవాఽస్మై బ్రహ్మవర్చసం ప్ర యచ్ఛతి బ్రహ్మవర్చస్యేవ భవతి
గర్భిణయో భవన్తీన్ద్రియం వై గర్భ ఇన్ద్రియమేవాఽస్మిన్దధతి సారస్వతీం మేషీమా లభేత
య ఈశ్వరో వాచో వదితోః సన్వాచం న వదేద్వాగ్వై సరస్వతీ సరస్వతీమేవ స్వేన
భాగధేయేనోప ధావతి సైవాఽస్మి- [12] న్వాచం దధాతి ప్రవదితా వాచో భవత్యపన్నదతీ
భవతి తస్మాన్మనుష్యాః సర్వాం వాచం వదన్త్యాగ్నేయం కృష్ణగ్రీవమా లభేత సౌమ్యం
బభ్రుం జ్యోగామయావ్యగ్నిం వా ఏతకస్య శరీరం గచ్ఛతి సోమగ్ం రసో యస్య
జ్యోగామయత్యగ్నేరేవాఽస్య శరీరం నిష్క్రీణాతి సోమాద్రసముత యదీతాసుర్భవతి
జీవత్యేవ సౌమ్యం బభ్రుమా లభేతాఽఽగ్నేయం కృష్ణగ్రీవం ప్రజాకామః సోమో [13] వై
రేతోధా అగ్నిః ప్రజానాం ప్రజనయితా సోమ ఏవాఽస్మై రేతో దధాత్యగ్నిః ప్రజాం ప్ర
జనయతి విన్దతే ప్రజామాగ్నేయం కృష్ణగ్రీవమా లభేత సౌమ్యం బభ్రుం యో బ్రాహ్మణో
విద్యామనూచ్య న విరోచేత యదాగ్నేయో భవతి తేజ ఏవాఽస్మిన్తేన దధాతి యథ్సౌమ్యో
బ్రహ్మవర్చసం తేన కృష్ణగ్రీవ ఆగ్నేయో భవతి తమ ఏవాఽస్మాదప హన్తి శ్వేతో భవతి
[14] రుచమేవాఽస్మిన్దధాతి బభ్రుః సౌమ్యో భవతి బ్రహ్మవర్చసమేవాఽస్మిన్త్విషిం
దధాత్యాగ్నేయం కృష్ణగ్రీవమా లభేత సౌమ్యం బభ్రుమాగ్నేయం కృష్ణగ్రీవం

పురోధాయాగ్ స్పర్ధమాన ఆగ్నేయో పై బ్రాహ్మణః సౌమ్యో రాజన్యోఽభితః సౌమ్యమాగ్నేయౌ భవతస్తేజస్సైవ బ్రహ్మణోభయతో రాష్ట్రం పరి గృహ్ణాత్యేకధా సమావృజ్య్క్తే పుర ఏనం దధతే॥[15]

లభేత వరుణం వశైతామవిం వశామాదిత్యేభ్యః కామాయ మల్హా ఆ లభేత తాన్యేవ సైవాఽస్మిన్థ్సమః శ్వేతోభవతి త్రిచత్వారిగ్ం శచ్చ ||**2.1.2**||

దేవాసురా ఏషు లోకేష్వస్పర్ధన్త స ఏతం విష్ణుర్వామనమపశ్యత్తగ్గ్ స్వాయై దేవతాయా ఆఽలభత తతో వై స ఇమాన్లోకానభ్యజయద్వైష్ణవం వామనమా లభేత స్పర్ధమానో విష్ణురేవ భూత్వేమాన్లోకానభి జయతి విషమ ఆ లభేత విషమా ఇవ హీమే లోకాః సమృద్ధ్యా ఇన్ద్రాయ మన్యుమతే మనస్వతే లలామం ప్రాశృఙ్గమా లభేత సంగ్రామే [16] సంయత్త ఇన్ద్రియేణ వై మన్యునా మనసా సంగ్రామం జయతీన్ద్రమేవ మన్యుమన్తం మనస్వన్తగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మిన్నిన్ద్రియం మన్యుం మనో దధాతి జయతి తగ్ం సంగ్రామమిన్ద్రాయ మరుత్వతే పృశ్నిసక్థమా లభేత గ్రామకామ ఇన్ద్రమేవ మరుత్వన్తగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మై సజాతాన్ ప్ర యచ్ఛతి గ్రామ్యేవ భవతి యదృషభస్తేనై [17] న్ద్రో యత్పృశ్నిస్తేన మారుతః సమృద్ధ్యై పశ్చాత్పృశ్నిసక్థో భవతి పశ్చాదన్వవసాయినీమేవాఽస్మై విశం కరోతి సౌమ్యం బభ్రుమా లభేతాఽన్నకామః సౌమ్యం వా అన్నగ్ం సోమమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మా అన్నం ప్రయచ్ఛత్యన్నాద ఏవ భవతి బభ్రుర్భవత్యేతద్వా అన్నస్య రూపగ్ం సమృద్ధ్యై సౌమ్యం బభ్రుమా లభేత యమలగ్ం [18] రాజ్యాయ సన్తగ్ం రాజ్యం నోపనమేథ్సౌమ్యం వై రాజ్యగ్ం సోమమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మై రాజ్యం ప్ర యచ్ఛత్యుపైనగ్ం రాజ్యం నమతి బభ్రుర్భవత్యేతద్వై సోమస్య రూపగ్ం సమృద్ధ్యా ఇన్ద్రాయ వృత్రతురే లలామం ప్రాశృఙ్గమా లభేత గతశ్రీః ప్రతిష్ఠాకామః పాప్మానమేవ వృత్రం తీర్త్వా ప్రతిష్ఠాం గచ్ఛతీన్ద్రాయాభిమాతిఘ్నే లలామం ప్రాశృఙ్గమా

[19] లభేత యః పాప్మనా గృహీతః స్యాత్పాప్మా వా అభిమాతిరిన్ద్రమేవాఽభిమాతిహనగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మాత్పాప్మానమభిమాతిం ప్ర ణుదత ఇన్ద్రాయ వజ్రిణే లలామం ప్రాశృఙ్గమా లభేత యమలగ్ం రాజ్యాయ సన్తగ్ం రాజ్యం నోపనమేదిన్ద్రమేవ వజ్రిణగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మై వజ్రం ప్ర యచ్ఛతి స ఏనం వజ్రో భూత్వా ఇన్ద ఉపైనగ్ం రాజ్యం నమతి లలామః ప్రాశృఙ్గో భవత్యేతద్వై వజ్రస్య రూపగ్ం సమృద్ధ్యై॥[20]

సంగ్రామే తేనాఽలమభిమాతిఘ్నే లలామం ప్రాశృఙ్గమైనం పఞ్చదశ చ ||**2.1.3**||

అసావాదిత్యో న వ్యరోచత తస్మై దేవాః ప్రాయశ్చిత్తిమైచ్ఛన్తస్మా ఏతాం దశర్షభామాఽలభన్త తయైవాఽస్మిన్రుచమదధుర్యో బ్రహ్మవర్చసకామః స్యాత్తస్మా ఏతాం దశర్షభామా లభేతాఽముమేవాఽఽదిత్యగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మిన్ బ్రహ్మవర్చసం దధాతి బ్రహ్మవర్చస్యేవ భవతి వసన్తా ప్రాతస్త్రీన్లలామానా లభేత గ్రీష్మే మధ్యన్దినే [21] త్రీఞ్ఛితి పృష్ఠాఞ్ఛరద్యపరాహ్ణే త్రీఞ్ఛితివారాన్త్రీణి వా ఆదిత్యస్య తేజాగ్ంసి వసన్తా ప్రాతర్గ్రీష్మే మధ్యన్దినే శరద్యపరాహ్ణే యావన్త్యేవ తేజాగ్ంసి తాన్యేవాఽవ రున్ధే త్రయస్త్రయ ఆ లభ్యన్తేఽభిపూర్వమేవాఽస్మిన్తేజో దధాతి సంవత్సరం పర్యాలభ్యన్తే సంవత్సరో వై బ్రహ్మవర్చసస్య ప్రదాతా సంవత్సర ఏవాఽస్మై బ్రహ్మవర్చసం ప్ర యచ్ఛతి బ్రహ్మవర్చస్యేవ భవతి సంవత్సరస్య పరస్తాత్ప్రాజాపత్యం కద్రు [22] మా లభేత ప్రజాపతిః సర్వా దేవతా దేవతాస్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి యది బిభీయాద్దుశ్చర్మా భవిష్యామీతి సోమాపౌష్ణగ్గ్ శ్యామమా లభేత సౌమ్యో వై దేవతయా పురుషః పౌష్ణాః పశవః స్వయైవాఽస్మై దేవతయా పశుభిస్త్వచం కరోతి న దుశ్చర్మా భవతి దేవాశ్చ వై యమశ్చాఽస్మిన్లోకేఽస్పర్ధన్త స యమో దేవానామిన్ద్రియం వీర్యమయువత తద్యమస్య [23] యమత్వం తే దేవా అమన్యన్త యమో వా ఇదమభూద్యద్వయగ్గ్ స్మ ఇతి తే ప్రజాపతిముపాఽధావన్థ్స ఏతౌ ప్రజాపతిరాత్మన

ఉక్షవశౌ నిరమిమీత తే దేవా వైష్ణావరుణీం వశామాఽలభన్త్సైన్ద్రముక్షాణం తం వరుణేనైవ గ్రాహయిత్వా విష్ణునా యజ్ఞేన ప్రాఽణుదన్త్సైన్ద్రేణైవాఽస్యేన్ద్రియమవృఞ్జత యో భ్రాతృవ్యవాన్థ్స్యాథ్స స్పర్ధమానో వైష్ణావరుణీం [24] వశామా లభేతైన్ద్రముక్షాణం వరుణేనైవ భ్రాతృవ్యం గ్రాహయిత్వా విష్ణునా యజ్ఞేన ప్ర ణుదత ఐన్ద్రేణైవాఽస్యేన్ద్రియం వృఙ్క్తే భవత్యాత్మనా పరాఽఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతీన్ద్రో వృత్రమహన్తం వృత్రో హతః షోడశభిర్భోగైరసినాత్తస్య వృత్రస్య శీర్షతో గావ ఉదాయన్తా వైదేహ్యోఽభవన్తాసామృషభో జఘనేఽనూదైత్తమిన్ద్రో [25] ఽచాయథ్సోఽమన్యత యో వా ఇమమాలభేత ముచ్యేతాస్మాత్పాప్మన ఇతి స ఆగ్నేయం కృష్ణగ్రీవమా ఽలభతైన్ద్రమృషభం తస్యాఽగ్నిరేవ స్వేన భాగధేయేనోపసృతః షోడశధా వృత్రస్య భోగానప్యదహదైన్ద్రేణేన్ద్రియమాత్మన్నధత్త యః పాప్మనా గృహీతః స్యాథ్స ఆగ్నేయం కృష్ణగ్రీవమా లభేతైన్ద్రమృషభమగ్నిరేవాఽస్య స్వేన భాగధేయేనోపసృతః [26] పాప్మానమపి దహత్యైన్ద్రేణేన్ద్రియమాత్మన్ధత్తే ముచ్యతే పాప్మనో భవత్యేవ ద్యావాపృథివ్యాం ధేనుమా లభేత జ్యోగపరుద్ధోఽనయోర్హి వా ఏషోఽప్రతిష్ఠితోఽథైష జ్యోగపరుద్ధో ద్యావాపృథివీ ఏవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తే ఏవైనం ప్రతిష్ఠాం గమయతః ప్రత్యేవ తిష్ఠతి పర్యారిణీ భవతి పర్యారీవ హ్యేతస్య రాష్ట్రం యో జ్యోగపరుద్ధః సమృద్ధ్యై వాయవ్యం [27] వథ్సమా లభేత వాయుర్వా అనయోర్వథ్స ఇమే వా ఏతస్మై లోకా అపశుష్కా విడ పశుష్కాఽథైష జ్యోగపరుద్ధో వాయుమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మా ఇమాన్లోకాన్ విశం ప్ర దాపయతి ప్రాస్మా ఇమే లోకాః స్నువన్తి భుఞ్జత్యేనం విడుప తిష్ఠతే॥[28]

మధ్యందినే కద్రుం యమస్య స్పర్ధమానో వైష్ణావరుణీం తమిన్ద్రోఽస్య స్వేన భాగధేయేనోపసృతో వాయవ్యం ద్విచత్వారిగ్ంశచ్చ ||***2.1.4***||

ఇన్ద్రో వలస్య బిలమపౌర్ణోథ్సయ ఉత్తమః పశురాసీత్తం పృష్ఠం ప్రతి

సంగృహ్యోదక్షిదత్తగ్ం సహస్రం పశవోఽనూదాయన్థ్స ఉన్నతోఽభవద్యః పశుకామః స్యాథ్స ఏతమైన్ద్రమున్నతమా లభేతేన్ద్రమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మై పశూన్ ప్ర యచ్ఛతి పశుమానేవ భవత్యున్నతో [29] భవతి సాహస్రీ వా ఏషా లక్ష్మీ యదున్నతో లక్ష్మియైవ పశూనవ రున్ధే యదా సహస్రం పశూన్ ప్రాప్నుయాదథ వైష్ణవం వామనమా లభేతైతస్మిన్వై తథ్సహస్రమధ్యతిష్ఠత్తస్మాదేష వామనః సమీషితః పశుభ్య ఏవ ప్రజాతేభ్యః ప్రతిష్ఠాం దధాతి కోఽర్హతి సహస్రం పశూన్ ప్రాప్తుమిత్యాహురహోరాత్రాణ్యేవ సహస్రగ్ం సం పాద్యాఽఽలభేత పశవో [30] వా అహోరాత్రాణి పశూనేవ ప్రజాతాన్ ప్రతిష్ఠాం గమయత్యోషధీభ్యో వేహతమా లభేత ప్రజాకామ ఓషధయో వా ఏతం ప్రజాయై పరి బాధన్తే యోఽలం ప్రజాయై సన్ ప్రజాం న విన్దత ఓషధయః ఖలు వా ఏతస్యై సూతుమపి ఘ్నన్తి యా వేహద్భవత్యోషధీరేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తా ఏవాఽస్మై స్వాద్యోనేః ప్రజాం ప్ర జనయన్తి విన్దతే [31] ప్రజామాపో వా ఓషధయోఽసత్పురుష ఆప ఏవాఽస్మా అసతః సద్దదతి తస్మాదాహుర్యశ్చైవం వేద యశ్చ నాఽఽపస్త్వేవాఽసతః సద్దదతీత్యైన్ద్రీగ్ం సూతవశామా లభేత భూతికామోఽజాతో వా ఏష యోఽలం భూత్యై సన్ భూతిం న ప్రాప్నోతీన్ద్రం ఖలు వా ఏషా సూత్వా వశాఽభవ- [32] దిన్ద్రమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనం భూతిం గమయతి భవత్యేవ యగ్ం సూత్వా వశా స్యాత్తమైన్ద్రమేవాఽఽ లభేతైతద్వావ తదిన్ద్రియగ్ం సాక్షాదేవేన్ద్రియమవ రున్ధ ఐన్ద్రాగ్నం పునరుథ్సృష్టమా లభేత య ఆ తృతీయాత్పురుషాథ్సోమం న పిబేద్విచ్ఛిన్నో వా ఏతస్య సోమపీథో యో బ్రాహ్మణః సన్నా [33] తృతీయాత్పురుషాథ్సోమం న పిబతీన్ద్రాగ్నీ ఏవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాఽస్మై సోమపీథం ప్ర యచ్ఛత ఉపైనగ్ం సోమపీథో నమతి యదైన్ద్రో భవతీన్ద్రియం వై సోమపీథ ఇన్ద్రియమేవ సోమపీథమవ రున్ధే యదాగ్నేయో భవత్యాగ్నేయో వై బ్రాహ్మణః స్వామేవ దేవతామను సం తనోతి పునరుథ్సృష్టో భవతి పునరుథ్సృష్ట ఇవ హ్యేతస్య [34] సోమపీథః సమృద్ధ్యై

బ్రాహ్మణస్పత్యం తూపరమా లభేతాఽభిచరన్ బ్రహ్మణస్పతిమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తస్మా ఏవైనమా వృశ్చతి తాజగార్తిమార్ఛతి తూపరో భవతి క్షురపవిర్వా ఏషా లక్ష్మీ యత్తూపరః సమృద్ధ్యై స్ఫ్యో యూపో భవతి వజ్రో వై స్ఫ్యో వజ్రమేవాఽస్మై ప్ర హరతి శరమయం బర్హిః శృణాత్యేవైనం వైభీదక ఇధ్మో భినత్త్యేవైనమ్॥[35]

భవత్యున్నతః పశవో జనయన్తి విన్దతేఽభవతస్సైనతస్యైధ్మస్త్రీణి చ॥ **2.1.5**॥

బార్హస్పత్యగ్ం శితిపృష్ఠమా లభేత గ్రామకామో యః కామయేత పృష్ఠగ్ం సమానానాగ్ స్యామితి బృహస్పతిమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనం పృష్ఠగ్ం సమానానాం కరోతి గ్రామ్యేవ భవతి శితిపృష్ఠో భవతి బార్హస్పత్యో హ్యేష దేవతయా సమృద్ధ్యై పౌష్ణగ్గ్ శ్యామమా లభేతాఽన్నకామోఽన్నం వై పూషా పూషణమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మా [36] అన్నం ప్ర యచ్ఛత్యన్నాద ఏవ భవతి శ్యామో భవత్యేతద్వా అన్నస్య రూపగ్ం సమృద్ధ్యై మారుతం పృశ్నిమా లభేతాఽన్నకామోఽన్నం వై మరుతో మరుత ఏవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి త ఏవాఽస్మా అన్నం ప్ర యచ్ఛన్త్యన్నాద ఏవ భవతి పృశ్నిర్భవత్యేతద్వా అన్నస్య రూపగ్ం సమృద్ధ్యై ఐన్ద్రమరుణమా లభేతేన్ద్రియకామ ఇన్ద్రమేవ [37] స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మిన్నిన్ద్రియం దధాతీన్ద్రియావ్యేవ భవత్యరుణో భ్రూమాన్ భవత్యేతద్వా ఇన్ద్రస్య రూపగ్ం సమృద్ధ్యై సావిత్రముపధ్వస్తమా లభేత సనికామః సవితా వై ప్రసవానామీశే సవితారమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మై సనిం ప్ర సువతి దానకామా అస్మై ప్రజా భవన్త్యుపధ్వస్తో భవతి సావిత్రో హ్యేషః [38] దేవతయా సమృద్ధ్యై వైశ్వదేవం బహురూపమా లభేతాఽన్నకామో వైశ్వదేవం వా అన్నం విశ్వానేవ దేవాన్థ్స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి త ఏవాఽస్మా అన్నం ప్ర యచ్ఛన్త్యన్నాద ఏవ భవతి బహురూపో భవతి బహురూపగ్గ్ హ్యన్నగ్ం సమృద్ధ్యై వైశ్వదేవం బహురూపమా లభేత గ్రామకామో వైశ్వదేవా వై సజాతా విశ్వానేవ దేవాన్థ్స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి త

ఏవాఽస్మై [39] సజాతాన్ ప్ర యచ్ఛన్తి గ్రామ్యేవ భవతి బహురూపో భవతి బహుదేవత్యో 1 హ్యేష సమృద్ధ్యై ప్రాజాపత్యం తూపరమా లభేత యస్యాఽనాజ్ఞాతమివ జ్యోగామయేత్ప్రాజాపత్యో వై పురుషః ప్రజాపతిః ఖలు వై తస్య వేద యస్యాఽనాజ్ఞాతమివ జ్యోగామయతి ప్రజాపతిమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనం తస్మాథ్స్రామాన్ ముఞ్చతి తూపరో భవతి ప్రాజాపత్యో హ్యేష దేవతయా సమృద్ధ్యై॥[40]

అస్మై ఇన్ద్రమేవైష సజాతా విశ్వానేవ దేవాన్థ్స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి త ఏవాఽస్మై ప్రాజాపత్యో హి త్రీణి చ

||2.1.6||

వషట్కారో వై గాయత్రియై శిరోఽచ్ఛినత్తస్యై రసః పరాఽపతత్తం బృహస్పతిరుపాఽగృహ్ణాథ్సా శితిపృష్ఠా వశాఽభవద్యో ద్వితీయః పరాఽపతత్తం మిత్రావరుణావుపాఽగృహ్ణీతాగ్ం సా ద్విరూపా వశాఽభవద్యస్తృతీయః పరాఽపతత్తం విశ్వే దేవా ఉపాఽగృహ్ణన్థ్సా బహురూపా వశాఽభవద్యశ్చతుర్థః పరాఽపతథ్స పృథివీం ప్రాఽవిశత్తం బృహస్పతిరభ్య- [41] గృహ్ణాదస్త్వేవాఽయం భోగాయేతి స ఉక్షవశః సమభవద్యల్లోహితం పరాఽపతత్తద్రుద్ర ఉపాఽగృహ్ణాథ్సా రౌద్రీ రోహిణీ వశాఽభవద్బార్హస్పత్యాగ్ం శితిపృష్ఠామా లభేత బ్రహ్మవర్చసకామో బృహస్పతిమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మిన్ బ్రహ్మవర్చసం దధాతి బ్రహ్మవర్చస్యేవ భవతి ఛన్దసాం వా ఏష రసో యద్వశా రస ఇవ ఖలు [42] వై బ్రహ్మవర్చసం ఛన్దసామేవ రసేన రసం బ్రహ్మవర్చసమవ రున్ధే మైత్రావరుణీం ద్విరూపామా లభేత వృష్టికామో మైత్రం వా అహర్వారుణీ రాత్రిరహోరాత్రాభ్యాం ఖలు వై పర్జన్యో వర్షతి మిత్రావరుణావేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాఽస్మా అహోరాత్రాభ్యాం పర్జన్యం వర్షయతశ్ఛన్దసాం వా ఏష రసో యద్వశా రస ఇవ ఖలు వై వృష్టిశ్ఛన్దసామేవ రసేన [43] రసం వృష్టిమవ రున్ధే మైత్రావరుణీం ద్విరూపామా లభేత ప్రజాకామో మైత్రం వా అహర్వారుణీ రాత్రిరహోరాత్రాభ్యాం ఖలు వై ప్రజాః ప్ర జాయన్తే మిత్రావరుణావేవ స్వేన

భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాఽస్మా అహోరాత్రాభ్యాం ప్రజాం ప్ర జనయతశ్ఛన్దసాం వా
ఏష రసో యద్వశా రస ఇవ ఖలు వై ప్రజా ఛన్దసామేవ రసేన రసం ప్రజామవ [44]
రున్ధే వైశ్వదేవీం బహురూపామా లభేతాన్నకామో వైశ్వదేవం వా అన్నం విశ్వానేవ
దేవాన్థ్స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి త ఏవాఽస్మా అన్నం ప్ర యచ్ఛన్త్యన్నాద ఏవ
భవతి ఛన్దసాం వా ఏష రసో యద్వశా రస ఇవ ఖలు వా అన్నం ఛన్దసామేవ రసేన
రసమన్నమవ రున్ధే వైశ్వదేవీం బహురూపామా లభేత గ్రామకామో వైశ్వదేవా వై [45]
సజాతా విశ్వానేవ దేవాన్థ్స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి త ఏవాఽస్మై సజాతాన్ ప్ర
యచ్ఛన్తి గ్రామ్యేవ భవతి ఛన్దసాం వా ఏష రసో యద్వశా రస ఇవ ఖలు వై
సజాతాశ్ఛన్దసామేవ రసేన రసగ్ం సజాతానవ రున్ధే బార్హస్పత్యముక్షవశమా లభేత
బ్రహ్మవర్చసకామో బృహస్పతిమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మిన్
బ్రహ్మవర్చసం [46] దధాతి బ్రహ్మవర్చస్యేవ భవతి వశం వా ఏష చరతి యదుక్షా వశ
ఇవ ఖలు వై బ్రహ్మవర్చసం వశేనైవ వశం బ్రహ్మవర్చసమవ రున్ధే రౌద్రీగ్ం రోహిణీమా
లభేతాఽభిచరన్ రుద్రమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తస్మా ఏవైనమా వృశ్చతి
తాజగార్తిమార్ఛతి రోహిణీ భవతి రౌద్రీ హ్యేషా దేవతయా సమృద్ధ్యై స్ఫ్యో యూపో
భవతి వజ్రో వై స్ఫ్యో వజ్రమేవాఽస్మై ప్ర హరతి శరమయమ్బర్హిః శృణాత్యేవైనం
వైభీదక ఇధ్మో భినత్త్యేవైనమ్||[47]

అభి ఖలు వృష్టిశ్ఛన్దసామేవ రసేన రసం ప్రజామవ వైశ్వదేవా వై బ్రహ్మవర్చసం యూప ఏకాన్న విగ్ంశతిశ్చ ||**2.1.7**||

అసావాదిత్యో న వ్యరోచత తస్మై దేవాః ప్రాయశ్చిత్తిమైచ్ఛన్తస్మా ఏతాగ్ం సౌరీగ్ శ్వేతాం
వశామాఽఽలభన్త తయైవాఽస్మిన్రుచమదధుర్యో బ్రహ్మవర్చసకామః స్యాత్తస్మా ఏతాగ్ం
సౌరీగ్ శ్వేతాం వశామా లభేతాఽముమేవాఽఽదిత్యగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స
ఏవాఽస్మిన్ బ్రహ్మవర్చసం దధాతి బ్రహ్మవర్చస్యేవ భవతి బైల్వో యూపో భవత్యసౌ [48]
వా ఆదిత్యో యతోఽజాయత తతో బిల్వ ఉదతిష్ఠథ్సయోన్యేవ బ్రహ్మవర్చసమవ రున్ధే

బ్రాహ్మణస్పత్యాం బభ్రుకర్ణీమా లభేతాఽభి చరన్వారుణం దశకపాలం పురస్తాన్నిర్వపేద్వరుణేనైవ భ్రాతృవ్యం గ్రాహయిత్వా బ్రహ్మణా స్తృణుతే బభ్రుకర్ణీ భవత్యేతద్వై బ్రహ్మణో రూపగ్ం సమృద్ధ్యై స్ఫ్యో యూపో భవతి వజ్రో వై స్ఫ్యో వజ్రమేవాఽస్మై ప్ర హరతి శరమయం బర్హిః శృణా- [49] త్యేవై నం వైభీదక ఇధ్మో భినత్త్యేవైనం వైష్ణవం వామనమా లభేత యం యజ్ఞో నోపనమేద్విష్ణుర్వై యజ్ఞో విష్ణుమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మై యజ్ఞం ప్ర యచ్ఛత్యుపైనం యజ్ఞో నమతి వామనో భవతి వైష్ణవో హ్యేష దేవతయా సమృద్ధ్యై త్వాష్ట్రం వడబమా లభేత పశుకామస్త్వష్టా వై పశూనాం మిథునానాం [50] ప్రజనయితా త్వష్టారమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మై పశూన్మిథునాన్ ప్ర జనయతి ప్రజా హి వా ఏతస్మిన్ పశవః ప్రవిష్టా అథైష పుమాన్థ్సన్వడబః సాక్షాదేవ ప్రజాం పశూనవ రున్ధే మైత్రగ్గ్ శ్వేతమా లభేత సంగ్రామే సంయత్తే సమయకామో మిత్రమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనం మిత్రేణ సం నయతి [51] విశాలో భవతి వ్యవసాయయత్యేవైనం ప్రాజాపత్యం కృష్ణమా లభేత వృష్టికామః ప్రజాపతిర్వై వృష్ట్యా ఈశే ప్రజాపతిమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మై పర్జన్యం వర్షయతి కృష్ణో భవత్యేతద్వై వృష్ట్యై రూపగ్ం రూపేణైవ వృష్టిమవ రున్ధే శబలో భవతి విద్యుతమేవాఽస్మై జనయిత్వా వర్షయత్యవాశృఙ్గో భవతి వృష్టిమేవాఽస్మై ని యచ్ఛతి॥[52]

అసౌ శృణాతి మిథునానాం నయతి యచ్ఛతి ||**2.1.8**||

వరుణగ్ం సుషువాణమన్నాద్యం నోపాఽనమథ్స ఏతాం వారుణీం కృష్ణాం వశామపశ్యత్తాగ్ స్వాయై దేవతాయా ఆఽలభత తతో వై తమన్నాద్యముపాఽనమద్యమలమన్నాద్యాయ సన్తమన్నాద్యం నోపనమేథ్స ఏతాం వారుణీం కృష్ణాం వశామా లభేత వరుణమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మై

అన్నం ప్ర యచ్ఛత్యన్నాద [53] ఏవ భవతి కృష్ణా భవతి వారుణీ హ్యేషా దేవతయా సమృద్ధ్యై మైత్రగ్గ్ శ్వేతమా లభేత వారుణం కృష్ణమపాం చౌషధీనాం చ సంధావన్నకామో మైత్రీర్వా ఓషధయో వారుణీరాపోఽపాం చ ఖలు వా ఓషధీనాం చ రసముప జీవామో మిత్రావరుణావేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాఽస్మా అన్నం ప్ర యచ్ఛతోఽన్నాద ఏవ భవ- [54] త్యపాంచౌషధీనాం చ సంధావా లభత ఉభయస్యాఽవరుద్ధ్యై విశాఖో యూపో భవతి ద్వే హ్యేతే దేవతే సమృద్ధ్యై మైత్రగ్గ్ శ్వేతమా లభేత వారుణం కృష్ణం జ్యోగామయావీ యన్మైత్రో భవతి మిత్రేణైవాఽస్మై వరుణగ్ం శమయతి యద్వారుణః సాక్షాదేవైనం వరుణపాశాన్ముఞ్చత్యుత యదీతాసుర్భవతి జీవత్యేవ దేవా వై పుష్టిం నాఽవిన్దన్ [55] తాం మిథునేఽపశ్యన్తస్యాం న సమరాధయన్తావశ్వినావబ్రూతామావయోర్వా ఏషా మైతస్యాం వదధ్వమితి సాఽశ్వినోరేవాఽభవద్యః పుష్టికామః స్యాత్స ఏతామాశ్వినీం యమీం వశామా లభేతాఽశ్వినావేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాఽస్మిన్ పుష్టిం ధత్తః పుష్యతి ప్రజయా పశుభిః॥[56]

అన్నాదోఽన్నాద ఏవ భవత్యవిన్దన్నుఞ్చత్వారిగ్ంశచ్చ ||**2.1.9**||

ఆశ్వినం ధూమ్రలలామమా లభేత యో దుర్బ్రాహ్మణః సోమం పిపాసేదశ్వినౌ వై దేవానామసోమపావాస్తాం తౌ పశ్చా సోమపీథం ప్రాఽఽప్నుతామశ్వినావేతస్య దేవతా యో దుర్బ్రాహ్మణః సోమం పిపాసత్యశ్వినావేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాఽస్మై సోమపీథం ప్ర యచ్ఛత ఉపైనగ్ం సోమపీథో నమతి యద్ధూమ్రో భవతి ధూమ్రిమాణమేవాఽస్మాదప హన్తి లలామో [57] భవతి ముఖత ఏవాఽస్మిన్తేజో దధాతి వాయవ్యం గోమృగమా లభేత యమజఘ్నివాగ్ం సమభిశగ్ం సేయురపూతా వా ఏతం వాగృచ్ఛతి యమజఘ్నివాగ్ం సమభిశగ్ంసన్తి నైష గ్రామ్యః పశుర్నాఽఽరణ్యో యద్గోమృగో నేవైష గ్రామే నాఽరణ్యే యమజఘ్నివాగ్ం సమభిశగ్ంసన్తి వాయుర్వై

దేవానాం పవిత్రం వాయుమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవై- [58] నం పవయతి పరాచీ వా ఏతస్మై వ్యుచ్ఛన్తీ వ్యుచ్ఛతి తమః పాప్మానం ప్ర విశతి యస్యాఽఽశ్వినే శస్యమానే సూర్యో నాఽఽవిర్భవతి సౌర్యం బహురూపమా లభేతాఽముమేవాఽఽదిత్యగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మాత్తమః పాప్మానమప హన్తి ప్రతీచ్యస్మై వ్యుచ్ఛన్తీ వ్యుచ్ఛత్యప తమః పాప్మానగ్ం హతే॥[59]

లలామః స ఏవ షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ ||**2.1.10**||

ఇన్ద్రం వో విశ్వతస్పరీన్ద్రం నరో మరుతో యద్ధ వో దివోయా వః శర్మ॥ భరేష్విన్ద్రగ్ం సుహవగ్ం హవామహేఽగ్ంహోముచగ్ం సుకృతం దైవ్యం జనమ్। అగ్నిం మిత్రం వరుణగ్ం సాతయే భగం ద్యావాపృథివీ మరుతః స్వస్తయే॥ మమత్తు నః పరిజ్మా వసర్హా మమత్తు వాతో అపాం వృషణ్వాన్। శిశీతమిన్ద్రాపర్వతా యువం నస్తన్నో విశ్వే వరివస్యన్తు దేవాః॥ ప్రియా వో నామ [60] హువే తురాణామ్। ఆ యత్తృపన్మరుతో వావశానాః॥ శ్రియసే కం భానుభిః సం మిమిక్షిరే తే రశ్మిభిస్త ఋక్వభిః సుఖాదయః। తే వాశీమన్త ఇష్మిణో అభీరవో విద్రే ప్రియస్య మారుతస్య ధామ్నః॥ అగ్నిః ప్రథమో వసుభిర్నో అవ్యాథ్సోమో రుద్రేభిరభి రక్షతు త్మనా। ఇన్ద్రో మరుద్భిర్ ఋతుధా కృణోత్వాదిత్యైర్నో వరుణః సగ్ం శిశాతు॥ సం నో దేవో వసుభిరగ్నిః సగ్ం [61] సోమస్తనూభీ రుద్రియాభిః। సమిన్ద్రో మరుద్భిర్యజ్ఞియైః సమాదిత్యైర్నో వరుణో అజిజ్ఞిపత్॥ యథాఽఽదిత్యా వసుభిః సమ్బభూవుర్మరుద్భీ రుద్రాః సమజానతాఽభి। ఏవా త్రిణామన్నహృణీయమానా విశ్వే దేవాః సమనసో భవన్తు॥ కుత్రా చిద్యస్య సమృతౌ రణ్వా నరో నృషదనే। అర్హన్తశ్చిద్యమిన్ధతే సంజనయన్తి జన్తవః॥ సం యదిషో వనామహే సగ్ం హవ్యా మానుషాణామ్। ఉత ద్యుమ్నస్య శవసః [62] ఋతస్య రశ్మిమా దదే॥ యజ్ఞో దేవానాం ప్రత్యేతి సుమ్నమాదిత్యాసో భవతా మృడయన్తః। ఆ వోఽర్వాచీ సుమతిర్వవృత్యాదగ్ంహోశ్చిద్యా వరివోవిత్తరాఽసత్॥ శుచిరపః సూయవసా అదబ్ధ ఉప

క్షేతి వృద్ధవయాః సువీరః। నకిష్టం 2 ఘ్నన్త్యన్తితో న దూరాద్య ఆదిత్యానాం భవతి ప్రణీతౌ॥ ధారయన్త ఆదిత్యాసో జగత్స్థా దేవా విశ్వస్య భువనస్య గోపాః। దీర్ఘాధియో రక్షమాణా [63] అసుర్యమృతావానశ్చయమానా ఋణాని॥ తిస్రో భూమీర్ధారయన్త్రీగ్ం రుత ద్యూన్త్రీణి వ్రతా విదథే అన్తరేషామ్। ఋతేనాదిత్యా మహి వో మహిత్వం తదర్యమన్వరుణ మిత్ర చారు॥ త్యాన్ను క్షత్రియాగ్ం అవ ఆదిత్యాన్ యాచిషామహే। సుమృడీకాగ్ం అభిష్టయే॥ న దక్షిణా వి చికితే న సవ్యా న ప్రాచీనమాదిత్యా నోత పశ్చా। పాక్యా చిద్వసవో ధీర్యా చి- [64] ద్యుష్మానీతో అభయం జ్యోతిరశ్యామ్॥ ఆదిత్యానామవసా నూతనేన సక్షీమహి శర్మణా శంతమేన। అనాగాస్త్వే అదితిత్వే తురాస ఇమం యజ్ఞం దధతు శ్రోషమాణాః॥ ఇమం మే వరుణ శ్రుధీ హవమద్యా చ మృడయ। త్వామవస్యురా చకే॥ తత్త్వా యామి బ్రహ్మణా వన్దమానస్తదా శాస్తే యజమానో హవిర్భిః। అహేడమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ంస మా న ఆయుః ప్ర మోషీః॥[65]

*నామాఽగ్నిస్సగ్ం శవసో రక్షమాణా ధీర్యా చిదేకాన్న పశ్చాశచ్చ ||**2.1.11**||*

*వాయవ్యం ప్రజాపతిస్తా వరుణం దేవాసురా ఏష్వసావాదిత్యో దశర్షభామిన్ద్రో వలస్య బార్హస్పత్యం వషట్కారోఽసౌ సౌరీం వరుణమాశ్వినమిన్ద్రం వో నర ఏకాదశ ||**11**||*

వాయవ్యమాగ్నేయీం కృష్ణగ్రీవీమసావాదిత్యో వా అహోరాత్రాణి వషట్కారః ప్రజనయితా హువే తురాణాం పఞ్చషష్టిః ***||65||***

వాయవ్యాం ప్రమోషీః॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి ద్వితీయకాణ్డే ప్రథమః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ ద్వితీయ కాణ్డే ద్వితీయః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తాః సృష్టా ఇన్ద్రాగ్నీ అపాఽగూహతాగ్ం సోఽచాయత్ప్రజాపతిరిన్ద్రాగ్నీ వై మే ప్రజా అపాఽఘుక్షతామితి స ఏతమైన్ద్రాగ్నమేకాదశకపాలమపశ్యత్తం నిరవపత్తావస్మై ప్రజాః ప్రాఽసాధయతామిన్ద్రాగ్నీ వా ఏతస్య ప్రజామప గూహతో యోఽలం ప్రజాయై సన్ప్రజాం న విన్దత ఐన్ద్రాగ్నమేకాదశకపాలం నిర్వపేత్ప్రజాకామ ఇన్ద్రాగ్నీ [1] ఏవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాఽస్మై ప్రజాం ప్ర సాధయతో విన్దతే ప్రజామైన్ద్రాగ్నమేకాదశకపాలం నిర్వపేత్ స్పర్ధమానః క్షేత్రే వా సజాతేషు వేన్ద్రాగ్నీ ఏవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తాభ్యామేవేన్ద్రియం వీర్యం భ్రాతృవ్యస్య వృఙ్క్తే వి పాప్మనా భ్రాతృవ్యేణ జయతేఽప వా ఏతస్మాదిన్ద్రియం వీర్యం క్రామతి యః సంగ్రామముపప్రయాత్యైన్ద్రాగ్నమేకాదశకపాలం ని- [2] ర్వపేథ్సంగ్రామముపప్రయాస్యన్నిన్ద్రాగ్నీ ఏవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాఽస్మిన్నిన్ద్రియం వీర్యం ధత్తః సహేన్ద్రియేణ వీర్యేణోప ప్ర యాతి జయతి తగ్ం సంగ్రామం వి వా ఏష ఇన్ద్రియేణ వీర్యేణర్ధ్యతే యః సంగ్రామం జయత్యైన్ద్రాగ్నమేకాదశకపాలం నిర్వపేథ్సంగ్రామం జిత్వేన్ద్రాగ్నీ ఏవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాఽస్మిన్నిన్ద్రియం వీర్యం [3] ధత్తో నేన్ద్రియేణ వీర్యేణ వ్యృధ్యతేఽప వా ఏతస్మాదిన్ద్రియం వీర్యం క్రామతి య ఏతి జనతామైన్ద్రాగ్నమేకాదశకపాలం నిర్వపేజ్జనతామేష్యన్నిన్ద్రాగ్నీ ఏవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాఽస్మిన్నిన్ద్రియం వీర్యం ధత్తః సహేన్ద్రియేణ వీర్యేణ జనతామేతి పౌష్ణం చరుమను నిర్వపేత్పూషా వా ఇన్ద్రియస్య వీర్యస్యాఽనుప్రదాతా పూషణమేవ [4] స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మా ఇన్ద్రియం వీర్యమను ప్ర యచ్ఛతి క్షైత్రపత్యం చరుం నిర్వపేజ్జనతామాగత్యేయం వై క్షేత్రస్య పతిరస్యామేవ ప్రతి

తిష్ఠత్యైన్ద్రాగ్నమేకాదశకపాలముపరిష్టాన్నిర్వపేదస్యామేవ ప్రతిష్ఠాయేన్ద్రియం వీర్యముపరిష్టాదాత్మన్ధత్తే॥[5]

ప్రజాకామ ఇన్ద్రాగ్నీ ఉపప్రయాత్యైన్ద్రాగ్నమేకాదశకపాలం నిర్వీర్యం పూషణమేవైకాన్నచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥**2.2.1**॥

అగ్నయే పథికృతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్యో దర్శపూర్ణమాసయాజీ సన్నమావాస్యాం వా పౌర్ణమాసీం వాఽతిపాదయేత్పథో వా ఏషోఽధ్యపథేనైతి యో దర్శపూర్ణమాసయాజీ సన్నమావాస్యాం వా పౌర్ణమాసీం వాఽతిపాదయత్యగ్నిమేవ పథికృతగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనమపథాత్పన్థామపి నయత్యనడ్వాన్దక్షిణా వహీ హ్యేష సమృద్ధ్యా అగ్నయే వ్రతపతయే [6] పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్య ఆహితాగ్నిః సన్నవ్రత్యమివ చరేదగ్నిమేవ వ్రతపతిగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనం వ్రతమా లమ్భయతి వ్రత్యో భవత్యగ్నయే రక్షోఘ్నే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్యగ్ం రక్షాగ్ంసి సచేరన్నగ్నిమేవ రక్షోహణగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మాద్రక్షాగ్ం స్యప హన్తి నిశితాయాం నిర్వపే [7] న్నిశితాయాగ్ం హి రక్షాగ్ంసి ప్రేరతే సంప్రేర్ణాన్యేవైనాని హన్తి పరిశ్రితే యాజయేద్రక్షసామనన్వవచారాయ రక్షోఘ్నీ యాజ్యానువాక్యే భవతో రక్షసాగ్ స్తృత్యా అగ్నయే రుద్రవతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేదభిచరన్నేషా వా అస్య ఘోరా తనూర్యద్రుద్రస్తస్మా ఏవైనమా వృశ్చతి తాజగార్తిమార్ఛత్యగ్నయే సురభిమతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్యస్య గావో వా పురుషా [8] వా ప్రమీయేరన్ యో వా బిభీయాదేషా వా అస్య భేషజ్యా తనూర్యథ్సురభిమతీ తయైవాఽస్మై భేషజం కరోతి సురభిమతే భవతి పూతీగన్ధస్యాఽపహత్యా అగ్నయే క్షామవతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేథ్సంగ్రామే సంయత్తే భాగధేయేనైవైనగ్ం శమయిత్వా పరానభి నిర్దిశతి యమవరేషాం విధ్యన్తి జీవతి స యం పరేషాం ప్ర స మీయతే జయతి తగ్ం సంగ్రామ- [9] మభి వా ఏష ఏతానుచ్యతి యేషాం పూర్వాపరా అన్వఞ్చః ప్రమీయన్తే

పురుషాహుతిర్హ్యస్య ప్రియతమాఽగ్నయే క్షామవతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్భాగధేయేనైవైనగ్ం శమయతి నైషాం పురాఽఽయుషోఽపరః ప్ర మీయతేఽభి వా ఏష ఏతస్య గృహాన్చ్యతి యస్య గృహాన్దహత్యగ్నయే క్షామవతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్భాగధేయేనైవైనగ్ం శమయతి నాస్యాపరం గృహాన్దహతి॥ [10]

*వ్రతపతయే నిశితాయాం నిర్వపేత్పురుషాహుంగ్రామంన చత్వారి చ॥***2.2.2**॥

అగ్నయే కామాయ పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్యం కామో నోపనమేదగ్నిమేవ కామగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనం కామేన సమర్ధయత్యుపైనం కామో నమత్యగ్నయే యవిష్ఠాయ పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేథ్స్పర్ధమానః క్షేత్రే వా సజాతేషు వాఽగ్నిమేవ యవిష్ఠగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తేనైవేన్ద్రియం వీర్యం భ్రాతృవ్యస్య [11] యువతే వి పాప్మనా భ్రాతృవ్యేణ జయతేఽగ్నయే యవిష్ఠాయ పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేదభిచర్యమాణోఽగ్నిమేవ యవిష్ఠగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మాద్రక్షాగ్ంసి యవయతి నైనమభిచరన్థ్స్పృణుతేఽగ్నయ ఆయుష్మతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్యః కామయేత సర్వమాయురియామిత్యగ్నిమేవాఽఽయుష్మన్తగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మి- [12] న్నాయుర్దధాతి సర్వమాయురేత్యగ్నయే జాతవేదసే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్భూతికామోఽగ్నిమేవ జాతవేదసగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనం భూతిం గమయతి భవత్యేవాఽగ్నయే రుక్మతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్రుక్కామోఽగ్నిమేవ రుక్మన్తగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మిన్రుచం దధాతి రోచత ఏవాఽగ్నయే తేజస్వతే పురోడాశ- [13] మష్టాకపాలం నిర్వపేత్తేజస్కామోఽగ్నిమేవ తేజస్వన్తగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మిన్తేజో దధాతి తేజస్వ్యేవ భవత్యగ్నయే సాహన్త్యాయ పురోడాశమష్టాకపాలం

నిర్వపేథ్సీక్షమాణోఽగ్నిమేవ సాహన్త్యగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తేనైవ సహతే యగ్ం సీక్షతే॥[14]

*భ్రాతృవ్యస్యాఽస్మిన్తేజస్వతే పురోడాశమష్టాత్రిగ్ంశచ్చ ॥**2.2.3**॥*

అగ్నయేఽన్నవతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్యః కామయేతాఽన్నవాన్థ్స్యామిత్యగ్నిమేవాఽన్నవన్తగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనమన్నవన్తం కరోత్యన్నవానేవ భవత్యగ్నయేఽన్నాదాయ పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్యః కామయేతాఽన్నాదః స్యామిత్యగ్నిమేవాఽన్నాదగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనమన్నాదం కరోత్యన్నాద [15] ఏవ భవత్యగ్నయేఽన్నపతయే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్యః కామయేతాఽన్నపతిః స్యామిత్యగ్నిమేవాఽన్నపతిగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనమన్నపతిం కరోత్యన్నపతిరేవ భవత్యగ్నయే పవమానాయ పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేదగ్నయే పావకాయాఽగ్నయే శుచయే జ్యోగామయావీ యదగ్నయే పవమానాయ నిర్వపతి ప్రాణమేవాఽస్మిన్తేన దధాతి యదగ్నయే [16] పావకాయ వాచమేవాఽస్మిన్తేన దధాతి యదగ్నయే శుచయ ఆయురేవాఽస్మిన్తేన దధాత్యుత యదీతాసుర్భవతి జీవత్యేవైతామేవ నిర్వపేచ్చక్షుష్కామో యదగ్నయే పవమానాయ నిర్వపతి ప్రాణమేవాఽస్మిన్తేన దధాతి యదగ్నయే పావకాయ వాచమేవాఽస్మిన్తేన దధాతి యదగ్నయే శుచయే చక్షురేవాఽస్మిన్తేన దధా-

[17] త్యుత యద్యన్ధో భవతి ప్రైవ పశ్యత్యగ్నయే పుత్రవతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేదిన్ద్రాయ పుత్రిణే పురోడాశమేకాదశకపాలం ప్రజాకామోఽగ్నిరేవాఽస్మై ప్రజాం ప్రజనయతి వృద్ధామిన్ద్రః ప్ర యచ్ఛత్యగ్నయే రసవతేఽజక్షీరే చరుం నిర్వపేద్యః కామయేత రసవాన్థ్స్యామిత్యగ్నిమేవ రసవన్తగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనగ్ం రసవన్తం కరోతి [18] రసవానేవ భవత్యజక్షీరే భవత్యాగ్నేయీ వా ఏషా యదజా సాక్షాదేవ రసమవ రున్ధేఽగ్నయే వసుమతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్యః

కామయేత వసుమాన్థ్స్యామిత్యగ్నిమేవ వసుమన్తగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనం వసుమన్తం కరోతి వసుమానేవ భవత్యగ్నయే వాజసృతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేథ్సంగ్రామే సంయత్తే వాజం [19] వా ఏష సిసీర్షతి యః సంగ్రామం జిగీషత్యగ్నిః ఖలు వై దేవానాం వాజసృదగ్నిమేవ వాజసృతగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి ధావతి వాజగ్ం హన్తి వృత్రం జయతి తగ్ం సంగ్రామమథో అగ్నిరివ న ప్రతిధృషే భవత్యగ్నయేఽగ్నివతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్యస్యాఽగ్నావగ్నిమభ్యుద్ధరేయుర్నిర్దిష్టభాగో వా ఏతయోరన్యోఽనిర్దిష్టభాగోఽన్యస్తౌ సమ్భవన్తౌ యజమాన- [20] మభి సమ్భవతః స ఈశ్వర ఆర్తిమార్తోర్యదగ్నయేఽగ్నివతే నిర్వపతి భాగధేయేనైవైనౌ శమయతి నాఽఽర్తిమార్ఛతి యజమానోఽగ్నయే జ్యోతిష్మతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్యస్యాఽగ్నిరుద్ధృతోఽహుతేఽగ్నిహోత్ర ఉద్వాయేదపర ఆదీప్యాఽనూద్ధృత్య ఇత్యాహుస్తత్తథా న కార్యం యద్భాగధేయమభి పూర్వ ఉద్ధ్రియతే కిమపరోఽభ్యు- [21] ద్ధ్రియేతేతి తాన్యేవావక్షాణాని సంనిధాయ మన్థేదితః ప్రథమం జజ్ఞే అగ్నిః స్వాద్యోనేరధి జాతవేదాః। స గాయత్రియా త్రిష్టుభా జగత్యా దేవేభ్యో హవ్యం వహతు ప్రజానన్నితి ఛన్దోభిరేవైనగ్గ్ స్వాద్యోనేః ప్ర జనయత్యేష వావ సోఽగ్నిరిత్యాహుర్జ్యోతిస్త్వా అస్య పరాపతితమితి యదగ్నయే జ్యోతిష్మతే నిర్వపతి యదేవాస్య జ్యోతిః పరాపతితం తదేవాఽవ రున్ధే॥[22]

కరోత్యన్నాదో దధాతి యదగ్నయే శుచయే చక్షురేవాఽస్మిన్తేన దధాతి కరోతి వాజం యజమానముదేవాఽస్య షట్చ ॥
2.2.4॥

వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపేద్వారుణం చరుం దధిక్రావ్ణ్ణే చరుమభిశస్యమానో యద్వైశ్వానరో ద్వాదశకపాలో భవతి సంవథ్సరో వా అగ్నిర్వైశ్వానరః సంవథ్సరేణైవైనగ్గ్ స్వదయత్యప పాపం వర్ణగ్ం హతే వారుణేనైవైనం వరుణపాశాన్ముఞ్చతి దధిక్రావ్ణ్ణా పునాతి హిరణ్యం దక్షిణా పవిత్రం వై హిరణ్యం పునాత్యేవైనమాద్యమస్యాన్నం

భవత్యేతామేవ నిర్వపేత్ప్రజాకామః సంవథ్సరో [23] వా ఏతస్యాఽశాన్తో యోనిం ప్రజాయై పశూనాం నిర్దహతి యోఽలం ప్రజాయై సన్ప్రజాం న విన్దతే యద్వైశ్వానరో ద్వాదశకపాలో భవతి సంవథ్సరో వా అగ్నిర్వైశ్వానరః సంవథ్సరమేవ భాగధేయేన శమయతి సోఽస్మై శాన్తః స్వాద్యోనేః ప్రజాం ప్ర జనయతి వారుణేనైవైనం వరుణపాశాన్ముఞ్చతి దధిక్రావ్ణ్ణా పునాతి హిరణ్యం దక్షిణా పవిత్రం వై హిరణ్యం పునాత్యేవైనం [24] విన్దతే ప్రజాం వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపేత్ పుత్రే జాతే యదష్టాకపాలో భవతి గాయత్రియైవైనం బ్రహ్మవర్చసేన పునాతి యన్నవకపాలస్త్రివృతైవాఽస్మిన్తేజో దధాతి యద్దశకపాలో విరాజైవాఽస్మిన్నన్నాద్యం దధాతి యదేకాదశకపాలస్త్రిష్టుభైవాఽస్మిన్నిన్ద్రియం దధాతి యద్ద్వాదశకపాలో జగత్యైవాఽస్మిన్పశూన్దధాతి యస్మిఞ్జాత ఏతామిష్టిం నిర్వపతి పూత [25] ఏవ తేజస్వ్యన్నాద ఇన్ద్రియావీ పశు మాన్భవత్యవ వా ఏష సువర్గాల్లోకాచ్ఛిద్యతే యో దర్శపూర్ణమాసయాజీ సన్నమావాస్యాం వా పౌర్ణమాసీం వాఽతిపాదయతి సువర్గాయ హి లోకాయ దర్శపూర్ణమాసావిజ్యేతే వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపేదమావాస్యాం వా పౌర్ణమాసీం వాఽతిపాద్య సంవథ్సరో వా అగ్నిర్వైశ్వానరః సంవథ్సరమేవ ప్రీణాత్యథో సంవథ్సరమేవాఽస్మా ఉప దధాతి సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై [26] అథో దేవతా ఏవాఽన్వారభ్య సువర్గం లోకమేతి వీరహా వా ఏష దేవానాం యోఽగ్నిముద్వాసయతే న వా ఏతస్య బ్రాహ్మణా ఋతాయవః పురాఽన్నమక్షన్నాగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపేద్వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలమగ్నిముద్వాసయిష్యన్ యదష్టాకపాలో భవత్యష్టాక్షరా గాయత్రీ గాయత్రోఽగ్నిర్యావానేవాఽగ్నిస్తస్మా ఆతిథ్యం కరోత్యథో యథా జనం యతేఽవసం కరోతి తాదృ- [27] గేవ తద్ద్వాదశకపాలో వైశ్వానరో భవతి ద్వాదశ మాసాః సంవథ్సరః సంవథ్సరః ఖలు వా అగ్నేర్యోనిః స్వామేవైనం యోనిం గమయత్యాద్యమస్యాఽన్నం భవతి వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపేన్మారుతగ్ం సప్తకపాలం గ్రామకామ ఆహవనీయే వైశ్వానరమధి శ్రయతి గార్హపత్యే మారుతం

పాపవస్యసస్య విధృత్త్యై ద్వాదశకపాలో వైశ్వానరో భవతి ద్వాదశ మాసాః సంవత్సరః సంవత్సరేణైవాఽస్మై సజాతాగ్ శ్చ్యావయతి మారుతో భవతి [28] మరుతో వై దేవానాం విశో దేవవిశేనైవాఽస్మై మనుష్యవిశమవ రున్ధే సప్తకపాలో భవతి సప్తగణా వై మరుతో గణశ ఏవాఽస్మై సజాతానవ రున్ధేఽనూచ్యమాన ఆ సాదయతి విశమేవాఽస్మా అనువర్త్మానం కరోతి॥[29]

ప్రజాకామస్సంవత్సరః పునాత్యేవైనం పూతస్సమష్ట్యై తాదృఙ్మారుతో భవత్యేకాన్న త్రిగ్ంశచ్చ **॥2.2.5॥**

ఆదిత్యం చరుం నిర్వపేథ్సంగ్రామముపప్రయాస్యన్నియం వా అదితిరస్యామేవ పూర్వే ప్రతి తిష్ఠన్తి వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపేదాయతనం గత్వా సంవత్సరో వా అగ్నిర్వైశ్వానరః సంవత్సరః ఖలు వై దేవానామాయతనమేతస్మాద్వా ఆయతనాద్దేవా అసురానజయన్ యద్వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపతి దేవానామేవాఽఽయతనే యతతే జయతి తగ్ం సంగ్రామమేతస్మిన్వా ఏతౌ మృజాతే [30] యో విద్విషాణయోరన్నమత్తి వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపేద్విద్విషాణయోరన్నం జగ్ధ్వా సంవత్సరో వా అగ్నిర్వైశ్వానరః సంవత్సరస్వదితమేవాఽత్తి నాఽస్మిన్మృజాతే సంవత్సరాయ వా ఏతౌ సమమాతే యౌ సమమాతే తయోర్యః పూర్వోఽభిద్రుహ్యతి తం వరుణో గృహ్ణాతి వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపేథ్సమమానయోః పూర్వోఽభిద్రుహ్య సంవత్సరో వా అగ్నిర్వైశ్వానరః సంవత్సరమేవాఽఽప్త్వా నిర్వరుణం [31] పరస్తాదభి ద్రుహ్యతి నైనం వరుణో గృహ్ణాత్యావ్యం వా ఏష ప్రతి గృహ్ణాతి యోఽవిం ప్రతిగృహ్ణాతి వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపేదవిం ప్రతిగృహ్య సంవత్సరో వా అగ్నిర్వైశ్వానరః సంవత్సరస్వదితామేవ ప్రతిగృహ్ణాతి నాఽఽవ్యం ప్రతి గృహ్ణాత్యాత్మనో వా ఏష మాత్రామాప్నోతి య ఉభయాదత్ప్రతిగృహ్ణాత్యశ్వం వా పురుషం వా వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపేదుభయాదత్ [32] ప్రతిగృహ్య సంవత్సరో వా అగ్నిర్వైశ్వానరః సంవత్సరస్వదితమేవ ప్రతి గృహ్ణాతి నాఽఽత్మనో మాత్రామాప్నోతి వైశ్వానరం

ద్వాదశకపాలం నిర్వపేథ్సనిమేష్యన్థ్సంవథ్సరో వా అగ్నిర్వైశ్వానరో యదా ఖలు వై సంవథ్సరం జనతాయాం చరత్యథ స ధనార్ఘో భవతి యద్వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపతి సంవథ్సరసాతామేవ సనిమభి ప్ర చ్యవతే దానకామా అస్మై ప్రజా భవన్తి యో వై సంవథ్సరం [33] ప్రయుజ్య న విముఞ్చత్యప్రతిష్ఠానో వై స భవత్యేతమేవ వైశ్వానరం పునరాగత్య నిర్వపేద్యమేవ ప్రయుఙ్క్తే తం భాగధేయేన వి ముఞ్చతి ప్రతిష్ఠిత్యై యయా రజ్జ్వోత్తమాం గామాజేత్తాం భ్రాతృవ్యాయ ప్ర హిణుయాన్నిర్‌ఋతిమేవాఽస్మై ప్ర హిణోతి॥[34]

మృజాతే నిర్వరుణం వపేదుభయాదద్యో వై సంవథ్సరగ్ం షట్త్రిగ్ంశచ్చ ॥**2.2.6**॥

ఐన్ద్రం చరుం నిర్వపేత్పశుకామ ఐన్ద్రా వై పశవ ఇన్ద్రమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మై పశూన్ ప్ర యచ్ఛతి పశుమానేవ భవతి చరుర్భవతి స్వాదేవాఽస్మై యోనేః పశూన్ ప్ర జనయతీన్ద్రాయేన్ద్రియావతే పురోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపేత్పశుకామ ఇన్ద్రియం వై పశవ ఇన్ద్రమేవేన్ద్రియావన్తగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స [35] ఏవాఽస్మా ఇన్ద్రియం పశూన్ ప్ర యచ్ఛతి పశుమానేవ భవతీన్ద్రాయ ఘర్మవతే పురోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపేద్బ్రహ్మవర్చసకామో బ్రహ్మవర్చసం వై ఘర్మ ఇన్ద్రమేవ ఘర్మవన్తగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మిన్ బ్రహ్మవర్చసం దధాతి బ్రహ్మవర్చస్యేవ భవతీన్ద్రాయాఽర్కవతే పురోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపేదన్నకామోఽర్కో వై దేవానామన్నమిన్ద్రమేవార్కవన్తగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనో- [36] ప ధావతి స ఏవాఽస్మా అన్నం ప్ర యచ్ఛత్యన్నాద ఏవ భవతీన్ద్రాయ ఘర్మవతే పురోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపేదిన్ద్రాయేన్ద్రియావత ఇన్ద్రాయాఽర్కవతే భూతికామో యదిన్ద్రాయ ఘర్మవతే నిర్వపతి శిర ఏవాస్య తేన కరోతి యదిన్ద్రాయేన్ద్రియావత ఆత్మానమేవాఽస్య తేన కరోతి యదిన్ద్రాయాఽర్కవతే భూత ఏవాన్నాద్యే ప్రతి తిష్ఠతి భవత్యైన్ద్రాయా- [37] కగ్ంహోముచే పురోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపేద్యః పాప్మనా

గృహీతః స్యాత్పాప్మ వా అగ్ంహ ఇన్ద్రమేవాగ్ంహోముచగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి
స ఏవైనం పాప్మనోఽగ్ంహసో ముఞ్చతీన్ద్రాయ వైమృధాయ పురోడాశమేకాదశకపాలం
నిర్వపేద్యం మృధోఽభి ప్రవేపేరన్రాష్ట్రాణి వాఽభి సమియురిన్ద్రమేవ వైమృధగ్గ్ స్వేన
భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మాన్మృధో- [38] ఽప హన్తీన్ద్రాయ త్రాత్రే
పురోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపేద్బద్ధో వా పరియత్తో వేన్ద్రమేవ త్రాతారగ్గ్ స్వేన
భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనం త్రాయత ఇన్ద్రాయాఽర్కాశ్వమేధవతే
పురోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపేద్యం మహాయజ్ఞో నో పనమేదేతే వై
మహాయజ్ఞస్యాఽన్త్యే తనూ యదర్కాశ్వమేధావిన్ద్రమేవార్కాశ్వమేధవన్తగ్గ్ స్వేన
భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మా అన్తతో మహాయజ్ఞం చ్యావయత్యుపైనం
మహాయజ్ఞో నమతి॥[39]

ఇన్ద్రియావన్తగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి సోఽర్కవన్తగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనైవేన్ద్రాయాఽస్మాన్మృధోఽస్మై సప్త చ ॥
2.2.7॥

ఇన్ద్రాయాఽన్వృజవే పురోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపేద్గ్రామకామ ఇన్ద్రమేవాఽన్వృజుగ్గ్
స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మై సజాతాననుకాన్కరోతి గ్రామ్యేవ
భవతీన్ద్రాణ్యై చరుం నిర్వపేద్యస్య సేనాఽసగ్ం శితేవ స్యాదిన్ద్రాణీ వై సేనాయై
దేవతేన్ద్రాణీమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి సైవాఽస్య సేనాగ్ం సగ్గ్ శ్యతి బల్బజానపీ-
[40] ధ్మే సం నహ్యేద్గౌర్యత్రాఽధిష్కన్నా న్యమేహత్తతో బల్బజా ఉదతిష్ఠన్గవామేవైనం
న్యాయమపినీయ గా వేదయతీన్ద్రాయ మన్యుమతే మనస్వతే పురోడాశమేకాదశకపాలం
నిర్వపేత్సంగ్రామే సంయత్త ఇన్ద్రియేణ వై మన్యునా మనసా సంగ్రామం జయతీన్ద్రమేవ
మన్యుమన్తం మనస్వన్తగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మిన్నిన్ద్రియం మన్యుం
మనో దధాతి జయతి తగ్ం [41] సంగ్రామమేతామేవ నిర్వపేద్యో హతమనాః స్వయం
పాప ఇవ స్యాదేతాని హి వా ఏతస్మాదపక్రాన్తాన్యథైష హతమనాః స్వయం పాప

ఇన్ద్రమేవ మన్యుమన్తం మనస్వన్తగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మిన్నిన్ద్రియం మన్యుం మనో దధాతి న హతమనాః స్వయం పాపో భవతీన్ద్రాయ దాత్రే పురోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపేద్యః కామయేత దానకామా మే ప్రజాః స్యు- [42] రితీన్ద్రమేవ దాతారగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మై దానకామాః ప్రజాః కరోతి దానకామా అస్మై ప్రజా భవన్తీన్ద్రాయ ప్రదాత్రే పురోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపేద్యస్మై ప్రత్తమివ సన్న ప్రదీయేతేన్ద్రమేవ ప్రదాతారగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మై ప్ర దాపయతీన్ద్రాయ సుత్రామ్ణే పురోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపేదపరుద్ధో వా [43] ఽపరుధ్యమానో వేన్ద్రమేవ సుత్రామాణగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనం త్రాయతేఽనపరుధ్యో భవతీన్ద్రో వై సదృఙ్దేవతాభిరాసీథ్స న వ్యావృతమగచ్ఛథ్స ప్రజాపతిముపాఽధావత్తస్మా ఏతమైన్ద్రమేకాదశకపాలం నిరవపత్తేనైవాఽస్మిన్నిన్ద్రియమదధాచ్ఛక్వరీ యాజ్యానువాక్యే అకరోద్వజ్రో వై శక్వరీ స ఏనం వజ్రో భూత్వా ఐన్ధ [44] సోఽభవథ్సోఽబిభేద్భూతః ప్ర మా ధక్ష్యతీతి స ప్రజాపతిం పునరుపాఽధావథ్స ప్రజాపతిః శక్వర్యా అధి రేవతీం నిరమిమీత శాన్త్యా అప్రదాహాయ యోఽలగ్గ్ శ్రియై సన్థ్సదృఙ్ఖ్సమానైః స్యాత్తస్మా ఏతమైన్ద్రమేకాదశకపాలం నిర్వపేదిన్ద్రమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మిన్నిన్ద్రియం దధాతి రేవతీ పురోఽనువాక్యా భవతి శాన్త్యా అప్రదాహాయ శక్వరీ యాజ్యా వజ్రో వై శక్వరీ స ఏనం వజ్రో భూత్వా ఇన్ద్ధే భవత్యేవ॥[45]

అపి తగ్గ్ స్యుర్వైన్ధ భవతి చతుర్దశ చ ***॥2.2.8॥***

ఆగ్నావైష్ణవమేకాదశకపాలం నిర్వపేదభి చరన్థ్సరస్వత్యాజ్యభాగా స్యాద్బార్హస్పత్యశ్చరుర్యదాగ్నావైష్ణవ ఏకాదశకపాలో భవత్యగ్నిః సర్వా దేవతా విష్ణుర్యజ్ఞో దేవతాభిశ్చైవైనం యజ్ఞేన చాఽభి చరతి సరస్వత్యాజ్యభాగా భవతి వాగ్వై సరస్వతీ వాచైవైన మభిచరతి బార్హస్పత్యశ్చరుర్భవతి బ్రహ్మ వై దేవానాం

బృహస్పతిర్బ్రహ్మణైవైనమభి చరతి [46] ప్రతి వై పరస్తాదభిచరన్తమభి చరన్తి ద్వేద్వే పురోఽనువాక్యే కుర్యాదతి ప్రయుక్త్యా ఏతయైవ యజేతాఽభి చర్యమాణో దేవతాభిరేవ దేవతాః ప్రతిచరతి యజ్ఞేన యజ్ఞం వాచా వాచం బ్రహ్మణా బ్రహ్మ స దేవతాశ్చైవ యజ్ఞం చ మధ్యతో వ్యవసర్పతి తస్య న కుతశ్చనోపావ్యాధో భవతి నైనమభిచరన్త్స్పృణుత ఆగ్నావైష్ణవమేకాదశకపాలం నిర్వపేద్యం యజ్ఞో నో [47] పనమేదగ్నిః సర్వా దేవతా విష్ణుర్యజ్ఞోఽగ్నిం చైవ విష్ణుం చ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాఽస్మై యజ్ఞం ప్ర యచ్ఛత ఉపైనం యజ్ఞో నమత్యాగ్నావైష్ణవం ఘృతే చరుం నిర్వపేచ్చక్షుష్కామోఽగ్నేర్వై చక్షుషా మనుష్యా వి పశ్యన్తి యజ్ఞస్య దేవా అగ్నిం చైవ విష్ణుం చ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవా- [48] ఽస్మిఞ్చక్షుర్ధత్తశ్చక్షుష్మానేవ భవతి ధేన్వై వా ఏతద్రేతో యదాజ్యమనడుహస్తణ్డులా మిథునాదేవాఽస్మై చక్షుః ప్ర జనయతి ఘృతే భవతి తేజో వై ఘృతం తేజశ్చక్షుస్తేజసైవాఽస్మై తేజశ్చక్షురవ రున్ధ ఇన్ద్రియం వై వీర్యం వృఙ్క్తే భ్రాతృవ్యో యజమానోఽయజమానస్యాఽధ్వరకల్పాం ప్రతి నిర్వపేద్భ్రాతృవ్యే యజమానే నాఽస్యేన్ద్రియం [49] వీర్యం వృఙ్క్తే పురా వాచః ప్ర వదితోర్నిర్వపేద్యావత్యేవ వాక్తామప్రోదితాం భ్రాతృవ్యస్య వృఙ్క్తే తామస్య వాచం ప్రవదన్తీమన్యా వాచోఽను ప్ర వదన్తి తా ఇన్ద్రియం వీర్యం యజమానే దధత్యాగ్నావైష్ణవమష్టాకపాలం నిర్వపేత్ప్రాతఃసవనస్యాఽఽకాలే సరస్వత్యాజ్యభాగా స్యాద్బార్హస్పత్యశ్చరుర్యదష్టాకపాలో భవత్యష్టాక్షరా గాయత్రీ గాయత్రం ప్రాతఃసవనం ప్రాతఃసవనమేవ తేనాఽఽప్నో- [50] త్యాఽగ్నావైష్ణవమేకాదశకపాలం నిర్వపేన్మాధ్యన్దినస్య సవనస్యాఽఽకాలే సరస్వత్యాజ్యభాగా స్యాద్బార్హస్పత్యశ్చరుర్యదేకాదశకపాలో భవత్యేకాదశాక్షరా త్రిష్టుప్త్రైష్టుభం మాధ్యన్దినగ్ం సవనం మాధ్యన్దినమేవ సవనం తేనాఽఽప్నోత్యాగ్నావైష్ణవం ద్వాదశకపాలం నిర్వపేత్తృతీయసవనస్యాఽఽకాలే సరస్వత్యాజ్యభాగా స్యాద్బార్హస్పత్యశ్చరుర్యద్ద్వాదశకపాలో భవతి ద్వాదశాక్షరా జగతీ జాగతం తృతీయసవనం తృతీయసవనమేవ తేనాఽఽప్నోతి దేవతాభిరేవ దేవతాః [51]

ప్రతిచరతి యజ్ఞేన యజ్ఞం వాచా వాచం బ్రహ్మణా బ్రహ్మ కపాలైరేవ ఛన్దాగ్ స్యాప్నోతి పురోడాశైః సవనాని మైత్రావరుణమేకకపాలం నిర్వపేద్వశాయై కాలే యైవాఽసౌ భ్రాతృవ్యస్య వశాఽనూబన్ధ్యా సో ఏవైషైతస్యైకకపాలో భవతి న హి కపాలైః పశుమర్హత్యాప్తుమ్॥[52]

బ్రహ్మణోవైనమభి చరతి యజ్ఞో న తావేవాఽస్యేన్ద్రియమాప్నోతి దేవతాస్సప్తత్రిగ్ంశచ్చ ***॥2.2.9॥***

అసావాదిత్యో న వ్యరోచత తస్మై దేవాః ప్రాయశ్చిత్తిమైచ్ఛన్తస్మా ఏతగ్ం సోమారౌద్రం చరుం నిరవపన్తేనైవాఽస్మిన్రుచమదధుర్యో బ్రహ్మవర్చసకామః స్యాత్తస్మా ఏతగ్ం సోమారౌద్రం చరుం నిర్వపేథ్సోమం చైవ రుద్రం చ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాఽస్మిన్బ్రహ్మవర్చసం ధత్తో బ్రహ్మవర్చస్యేవ భవతి తిష్యాపూర్ణమాసే నిర్వపేద్రుద్రో [53] వై తిష్యః సోమః పూర్ణమాసః సాక్షాదేవ బ్రహ్మవర్చసమవ రున్ధే పరిశ్రితే యాజయతి బ్రహ్మవర్చసస్య పరిగృహీత్యై శ్వేతాయై శ్వేతవథ్సాయై దుగ్ధం మథితమాజ్యం భవత్యాజ్యం ప్రోక్షణమాజ్యేన మార్జయన్తే యావదేవ బ్రహ్మవర్చసం తథ్సర్వం కరోత్యతి బ్రహ్మవర్చసం క్రియత ఇత్యాహురీశ్వరో దుశ్చర్మా భవితోరితి మానవీ ఋచౌ ధాయ్యే కుర్యాద్యద్వై కిం చ మనురవదత్తద్భేషజం [54] భేషజమేవాఽస్మై కరోతి యది బిభీయాద్దుశ్చర్మా భవిష్యామీతి సోమాపౌష్ణం చరుం నిర్వపేథ్సౌమ్యో వై దేవతయా పురుషః పౌష్ణః పశవః స్వయైవాఽస్మై దేవతయా పశుభిస్త్వచం కరోతి న దుశ్చర్మా భవతి సోమారౌద్రం చరుం నిర్వపేత్ప్రజాకామః సోమో వై రేతోధా అగ్నిః ప్రజానాం ప్రజనయితా సోమ ఏవాఽస్మై రేతో దధాత్యగ్నిః ప్రజాం ప్ర జనయతి విన్దతే [55] ప్రజాగ్ం సోమారౌద్రం చరుం నిర్వపేదభిచరన్థ్సౌమ్యో వై దేవతయా పురుష ఏష రుద్రో యదగ్నిః స్వాయా ఏవైనం దేవతాయై నిష్క్రీయ రుద్రాయాఽపి దధాతి తాజగార్తిమార్ఛతి సోమారౌద్రం చరుం నిర్వపేజ్జ్యోగామయావీ సోమం వా ఏతస్య రసో గచ్ఛత్యగ్నిగ్ం శరీరం యస్య జ్యోగామయతి సోమాదేవాఽస్య

రసం నిష్క్రీణాత్యగ్నేః శరీరముత యదీ- [56] తాసుర్భవతి జీవత్యేవ సోమారుద్రయోర్వా ఏతం గ్రసితగ్ం హోతా నిష్ఖిదతి స ఈశ్వర ఆర్తిమార్తోరనడ్వాన్ హోత్రా దేయో వహ్నిర్వా అనడ్వాన్ వహ్నిర్ హోతా వహ్నినైవ వహ్నిమాత్మానగ్గ్ స్పృణోతి సోమారౌద్రం చరుం నిర్వపేద్యః కామయేత స్వేకస్మా ఆయతనే భ్రాతృవ్యం జనయేయమితి వేదిం పరిగృహ్యాకర్ధముద్ధన్యాదర్ధం నార్ధం బర్హిషః స్తృణీయాదర్ధం నాకర్ధమిధ్మస్యాకభ్యాదధ్యాదర్ధం న స్వ ఏవాకస్మా ఆయతనే భ్రాతృవ్యం జనయతి॥[57]

*రుద్రో భేషజం విన్దతే యది స్తృణీయాదర్ధం ద్వాదశ చ॥***2.2.10**॥

ఐన్ద్రమేకాదశకపాలం నిర్వపేన్మారుతగ్ం సప్తకపాలం గ్రామకామ ఇన్ద్రం చైవ మరుతశ్చ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి త ఏవాకస్మై సజాతాన్ ప్ర యచ్ఛన్తి గ్రామ్యేవ భవత్యాహవనీయ ఐన్ద్రమధి శ్రయతి గార్హపత్యే మారుతం పాపవస్యసస్య విధృత్యై సప్తకపాలో మారుతో భవతి సప్తగణా వై మరుతో గణశ ఏవాకస్మై సజాతానవ రున్ధేకనూచ్యమాన ఆ సాదయతి విశమేవా- [58] కస్మా అనువర్త్మానం కరోత్యేతామేవ నిర్వపేద్యః కామయేత క్షత్రాయ చ విశే చ సమదం దధ్యామిత్యైన్ద్రస్యాకవద్యన్ బ్రూయాదిన్ద్రాయాకను బ్రూహీత్యాశ్రావ్య బ్రూ యాన్మరుతో యజేతి మారుతస్యాకవద్యన్ బ్రూయాన్మరుద్భ్యోకను బ్రూహీత్యాశ్రావ్య బ్రూయాదిన్ద్రం యజేతి స్వ ఏవైభ్యో భాగధేయే సమదం దధాతి వితృగ్ం హాణాస్తిష్ఠన్త్యేతామేవ [59] నిర్వపేద్యః కామయేత కల్పేరన్నితి యథాదేవతమవదాయ యథాదేవతం యజేద్భాగధేయేనైవైనాన్, యథాయథం కల్పయతి కల్పన్త ఏవైన్ద్రమేకాదశకపాలం నిర్వపేద్వైశ్వదేవం ద్వాదశకపాలం గ్రామకామ ఇన్ద్రం చైవ విశ్వాగ్ శ్చ దేవాన్థ్స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి త ఏవాకస్మై సజాతాన్ ప్ర యచ్ఛన్తి గ్రామ్యేవ భవత్యైన్ద్రస్యాకవదాయ వైశ్వదేవస్యాకవ ద్యేదథైన్ద్రస్యో- [60] పరిష్టాదిన్ద్రియేణైవాకస్మా ఉభయతః సజాతాన్పరి గృహ్ణాత్యుపాధాయ్యపూర్వయం వాసో దక్షిణా

సజాతానాముపహిత్యై పృశ్నియై దుగ్ధే ప్రైయఙ్గవం చరుం నిర్వపేన్మరుద్భ్యో గ్రామకామః పృశ్నియై వై పయసో మరుతో జాతాః పృశ్నియై ప్రియఙ్గవో మారుతాః ఖలు వై దేవతయా సజాతా మరుత ఏవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి త ఏవాఽస్మై సజాతాన్ప్ర యచ్ఛన్తి గ్రామ్యేవ భవతి ప్రియవతీ యాజ్యానువాక్యే [61] భవతః ప్రియమేవైనగ్ం సమానానాం కరోతి ద్విపదా పురోఽనువాక్యా భవతి ద్విపద ఏవాఽవ రున్ధే చతుష్పదా యాజ్యా చతుష్పద ఏవ పశూనవ రున్ధే దేవాసురాః సంయత్తా ఆసన్తే దేవా మిథో విప్రియా ఆసన్తే 1 ఽన్యోఽన్యస్మై జ్యైష్ఠ్యాయాతిష్ఠమానాశ్చతుర్ధా వ్యక్రామన్నగ్నిర్వసుభిః సోమో రుద్రైరిన్ద్రో మరుద్భిర్వరుణ ఆదిత్యైః స ఇన్ద్రః ప్రజాపతి ముపాధావత్త- [62] మేతయా సంజ్ఞాన్యాఽయాజయదగ్నయే వసుమతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిరవపథ్సోమాయ రుద్రవతే చరుమిన్ద్రాయ మరుత్వతే పురోడాశమేకాదశకపాలం వరుణాయాఽఽదిత్యవతే చరుం తతో వా ఇన్ద్రం దేవా జ్యైష్ఠ్యాయాఽభి సమజానత యః సమానైర్మిథో విప్రియః స్యాత్తమేతయా సంజ్ఞాన్యా యాజయేదగ్నయే వసుమతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేథ్సోమాయ రుద్రవతే చరుమిన్ద్రాయ మరుత్వతే పురోడాశమేకాదశకపాలం వరుణాయాఽఽదిత్యవతే చరుమిన్ద్రమేవైనం భూతం జ్యైష్ఠ్యాయ సమానా అభి సం జానతే వసిష్ఠః సమానానాం భవతి॥[63]

*విశమేవ తిష్ఠన్త్యేతామేవాఽఽైన్ద్రస్య యాజ్యానువాక్యే తం వరుణాయ చతుర్దశ చ॥**2.2.11**॥*

హిరణ్యగర్భ ఆపో హ యత్ప్రజాపతే॥ స వేద పుత్రః పితరగ్ం స మాతరగ్ం స సూనుర్భువథ్స భువత్పునర్మఘః। స ద్యామౌర్ణోదన్తరిక్షగ్ం స సువః స విశ్వా భువో అభవథ్స ఆఽభవత్॥ ఉదు త్యం చిత్రమ్॥ స ప్రత్నవన్నవీయసాఽగ్నే ద్యుమ్నేన సంయతా। బృహత్తతన్థ భానునా॥ ని కావ్యా వేధసః శశ్వతస్కర్హస్తే దధానో [64] నర్యా పురూణి। అగ్నిర్భువద్రయిపతీ రయీణాగ్ం సత్రా చక్రాణో అమృతాని విశ్వా॥

హిరణ్యపాణిమూతయే సవితారముప హ్వయే। స చేత్తా దేవతా పదమ్॥ వామమద్య సవితర్వామము శ్వో దివేదివే వామమస్మభ్యగ్ం సావీః। వామస్య హి క్షయస్య దేవ భూరేరయా ధియా వామభాజః స్యామ॥ బడిత్థా పర్వతానాం ఖిద్రం బిభర్షి పృథివి। ప్ర యా భూమి ప్రవత్వతి మహ్నా జినోషి [65] మహిని॥ స్తోమాసస్త్వా విచారిణి ప్రతి ష్టోభన్త్యక్తుభిః। ప్ర యా వాజం న హేషన్తం పేరుమస్యస్యర్జుని॥ ఋదూదరేణ సఖ్యా సచేయ యో మా న రిష్యేద్ధర్యశ్వ పీతః। అయం యః సోమో న్యధాయ్యస్మే తస్మా ఇన్ద్రం ప్రతిరమేమ్యచ్ఛ॥ ఆపాన్తమన్యుస్తృపలప్రభర్మా ధునిః శిమీవాఞ్ఛరుమాగ్ం ఋజీషీ। సోమో విశ్వాన్యతసా వనాని నార్వాగిన్ద్రం ప్రతిమానాని దేభుః॥ ప్ర [66] సువానః సోమ ఋతయుశ్చికేతేన్ద్రాయ బ్రహ్మ జమదగ్నిరర్చన్న్। వృషా యన్తాऽసి శవసస్తురస్యాన్తర్యచ్ఛ గృణతే ధర్త్రం దృగ్ంహ॥ సబాధస్తే మదం చ శుష్మయం చ బ్రహ్మ నరో బ్రహ్మకృతః సపర్యన్న్। అర్కో వా యత్తురతే సోమచక్షాస్తత్రేదిన్ద్రో దధతే పృత్సు తుర్యామ్॥ వషట్తే విష్ణవాస ఆ కృణోమి తన్మే జుషస్వ శిపివిష్ట హవ్యమ్। [67] వర్ధన్తు త్వా సుష్టుతయో గిరో మే యూయం పాత స్వస్తిభిః సదా నః॥ ప్ర తత్తే అద్య శిపివిష్ట నామార్యః శగ్ంసామి వయునాని విద్వాన్। తం త్వా గృణామి తవసమతవీయాన్ క్షయన్తమస్య రజసః పరాకే॥ కిమిత్తే విష్ణో పరిచక్ష్యం భూత్ప్ర యద్వవక్షే శిపివిష్టో అస్మి। మా వర్పో అస్మదప గూహ ఏతద్యదన్యరూపః సమిథే బభూథ॥ [68] అగ్నే దా దాశుషే రయిం వీరవన్తం పరీణసమ్। శిశీహి నః సూనుమతః॥ దా నో అగ్నే శతినో దాః సహస్రిణో దురో న వాజగ్గ్ శ్రుత్యా అపా వృధి। ప్రాచీ ద్యావాపృథివీ బ్రహ్మణా కృధి సువర్ణ శుక్రముషసో వి దిద్యుతుః॥ అగ్నిర్దా ద్రవిణం వీరపేశా అగ్నిర్ఋషిం యః సహస్రా సనోతి। అగ్నిర్దివి హవ్యమా తతానాగ్నేర్ధామాని విభృతా పురుత్రా॥ మా [69] నో మర్ధీరా తూ భర॥ ఘృతం న పూతం తనూరరేపాః శుచి హిరణ్యమ్। తత్తే రుక్మో న రోచత స్వధావః। ఉభే సుశ్చన్ద్ర సర్పిషో దర్వీ శ్రీణీష ఆసని। ఉతో న ఉత్పుపూర్యా ఉక్థేషు శవసస్పత ఇషగ్గ్ స్తోతృభ్య ఆ భర॥ వాయో

శతగ్ం హరీణాం యువస్వ పోష్యానామ్। ఉత వా తే సహస్రిణో రథ ఆ యాతు పాజసా॥ ప్ర యాభి- [70] ర్యాసి దాశ్వాగ్ం సమచ్ఛా నియుద్భిర్వాయవిష్టయే దురోణే। ని నో రయిగ్ం సుభోజసం యువేహ ని వీరవద్గవ్యమశ్వియం చ రాధః॥ రేవతీర్నః సధమాద ఇన్ద్రే సన్తు తువివాజాః। క్షుమన్తో యాభిర్మదేమ॥ రేవాగ్ం ఇద్రేవతః స్తోతా స్యాత్త్వావతో మఘోనః। ప్రేదు హరివః శ్రుతస్య॥[71]

*దధానో జినోషి దేభుః ప్ర హవ్యం బభూథ మా యాభిశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥**2.2.12**॥*

ప్రజాపతిస్తాన్సృష్టా అగ్నయే పథికృతేఽగ్నయే కామాయాఽగ్నయేఽన్నవతేవైశ్వానరమాదిత్యం చరుమైన్ద్రం చరుమిన్ద్రాయాఽన్వృజవ అగ్నావైష్ణవమసౌ సోమారౌద్రమైన్ద్రమేకాదశకపాలగ్ం హిరణ్యగర్భో ద్వాదశ॥12॥

*ప్రజాపతిరగ్నయే కామాయాఽభి సం భవతో యో విద్విషాణయోరిధ్మే సంనహ్యేదాగ్నావైష్ణవముపరిష్టాద్యాసి దాశ్వాగ్ంసమేకసప్తతిః ॥**71**॥*

ప్రజాపతిః ప్రేదు హరిః శ్రుతస్య॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి ద్వితీయకాణ్డే ద్వితీయః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ ద్వితీయ కాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ ఆదిత్యేభ్యో భువద్వద్భ్యశ్చరుం నిర్వపేద్భూతికామ ఆదిత్యా వా ఏతం భూత్యై ప్రతి నుదన్తే యోఽలం భూత్యై సన్భూతిం న ప్రాప్నోత్యాదిత్యానేవ భువద్వతః స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి త ఏవైనం భూతిం గమయన్తి భవత్యేవాఽఽదిత్యేభ్యో ధారయద్వద్భ్యశ్చరుం నిర్వపేదపరుద్ధో వాఽపరుధ్యమానో వాఽఽదిత్యా వా అపరోద్ధార ఆదిత్యా అవగమయితార ఆదిత్యానేవ ధారయద్వత- [1] స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి త ఏవైనం విశి దాధృత్యనపరుధ్యో భవత్యదితేఽను మన్యస్వేత్యపరుధ్యమానోఽస్య పదమా దదీతేయం వా అదితిరియమేవాఽస్మై రాజ్యమను మన్యతే సత్యాఽఽశీరిత్యాహ సత్యాఽఽమేవాశిషం కురుత ఇహ మన ఇత్యాహ ప్రజా ఏవాఽస్మై సమనసః కరోత్యుప ప్రేత మరుతః [2] సుదానవ ఏనా విశ్పతినాఽభ్యముగ్ం రాజానమిత్యాహ మారుతీ వై విడ్జ్యేష్ఠో విశ్పతిర్విశైవైనగ్ం రాష్ట్రేణ సమర్ధయతి యః పరస్తాద్గ్రామ్యవాదీ స్యాత్తస్య గృహాద్వ్రీహీనా హరేచ్ఛుక్లాగ్శ్చ కృష్ణాగ్శ్చ వి చినుయాద్యే శుక్లాః స్యుస్తమాదిత్యం చరుం నిర్వపేదాదిత్యా వై దేవతయా విడ్విశమేవావ గచ్ఛ- [3] త్యవగతాఽస్య విడనవగతగ్ం రాష్ట్రమిత్యాహుర్యే కృష్ణాః స్యుస్తం వారుణం చరుం నిర్వపేద్వారుణం వై రాష్ట్రముభే ఏవ విశం చ రాష్ట్రం చాఽవ గచ్ఛతి యది నాఽవగచ్ఛేదిమమహమాదిత్యేభ్యో భాగం నిర్వపామ్యాఽముష్మాదముష్యై విశోఽవగన్తోరితి నిర్వపేదాదిత్యా ఏవైనం భాగధేయం ప్రేప్సన్తో విశమవ [4] గమయన్తి యది నాఽవగచ్ఛేదాశ్వత్థాన్మయూఖాన్థ్సప్త మధ్యమేషాయాముప హన్యాదిదమహమాదిత్యాన్బధ్నామ్యాఽముష్మాదముష్యై విశోఽవగన్తోరిత్యాదిత్యా ఏవైనం బద్ధవీరా విశమవ గమయన్తి యది నాఽవగచ్ఛేదేతమేవాఽఽదిత్యం చరుం నిర్వపేదిధ్మేఽపి మయూఖాన్థ్సం నహ్యేదనపరుధ్యమేవాఽవ గచ్ఛత్యాశ్వత్థా భవన్తి

మరుతాం వా ఏతదోజో యదశ్వత్థ ఓజసైవ విశమవ గచ్ఛతి సప్త భవన్తి సప్తగణా వై మరుతో గణశ ఏవ విశమవ గచ్ఛతి॥[5]

ధారయద్వతో మరుతో గచ్ఛతి విశమవైతదష్టాదశ చ||**2.3.1**||

దేవా వై మృత్యోరబిభయుస్తే ప్రజాపతిముపాఽధావన్తేభ్య ఏతాం ప్రాజాపత్యాగ్ం శతకృష్ణలాం నిరవపత్తయైవైష్వమృతమదధాద్యో మృత్యోర్బిభీయాత్తస్మా ఏతాం ప్రాజాపత్యాగ్ం శతకృష్ణలాం నిర్వపేత్ప్రజాపతిమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మిన్నాయుర్దధాతి సర్వమాయురేతి శతకృష్ణలా భవతి శతాయుః పురుషః శతేన్ద్రియ ఆయుష్యేవేన్ద్రియే [6] ప్రతి తిష్ఠతి ఘృతే భవత్యాయుర్వై ఘృతమమృతగ్ం హిరణ్యమాయుశ్చైవాఽస్మా అమృతం చ సమీచీ దధాతి చత్వారిచత్వారి కృష్ణలాన్యవ ద్యతి చతురవత్తస్యాఽఽప్త్యై ఏకధా బ్రహ్మణ ఉప హరత్యేకధైవ యజమాన ఆయుర్దధాత్యసావాదిత్యో న వ్యరోచత తస్మై దేవాః ప్రాయశ్చిత్తిమైచ్ఛన్తస్మా ఏతగ్ం సౌర్యం చరుం నిరవపన్తేనైవాఽస్మి- [7] న్రుచమదధుర్యో బ్రహ్మవర్చసకామః స్యాత్తస్మా ఏతగ్ం సౌర్యం చరుం నిర్వపేదముమేవాఽఽదిత్యగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మిన్బ్రహ్మవర్చసం దధాతి బ్రహ్మవర్చస్యేవ భవత్యుభయతో రుక్మౌ భవత ఉభయత ఏవాఽస్మిన్రుచం దధాతి ప్రయాజేప్రయాజే కృష్ణలం జుహోతి దిగ్భ్య ఏవాఽస్మై బ్రహ్మవర్చసమవ రున్ధ ఆగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపేథ్సావిత్రం ద్వాదశకపాలం భూమ్యై [8] చరుం యః కామయేత హిరణ్యం విన్దేయ హిరణ్యం మోప నమేదితి యదాగ్నేయో భవత్యాగ్నేయం వై హిరణ్యం యస్యైవ హిరణ్యం తేనైవైనద్విన్దతే సావిత్రో భవతి సవితృప్రసూత ఏవైనద్విన్దతే భూమ్యై చరుర్భవత్యస్యామేవైనద్విన్దత ఉపైనగ్ం హిరణ్యం నమతి వి వా ఏష ఇన్ద్రియేణ వీర్యేణర్ధ్యతే యో హిరణ్యం విన్దత ఏతా [9] మేవ నిర్వపేద్ధిరణ్యం విత్త్వా సేన్ద్రియేణ వీర్యేణ వ్యృధ్యత ఏతామేవ నిర్వపేద్యస్య హిరణ్యం నశ్యేద్యదాగ్నేయో భవత్యాగ్నేయం

వై హిరణ్యం యస్యైవ హిరణ్యం తేనైవైనద్విన్దతి సావిత్రో భవతి సవితృప్రసూత ఏవైనద్విన్దతి భూమ్యై చరుర్భవత్యస్యాం వా ఏతన్నశ్యతి యన్నశ్యత్యస్యామేవైనద్విన్దతీన్ద్ర- [10] స్త్వష్టుః సోమమభీషహాఽపిబథ్స విష్వఙ్వ్యార్ఛథ్స ఇన్ద్రియేణ సోమపీథేన వ్యార్ధ్యత స యదూర్ధ్వముదవమీత్తే శ్యామాకా అభవన్థ్స ప్రజాపతిముపాఽధావత్తస్మా ఏతగ్ం సోమేన్ద్రగ్గ్ శ్యామాకం చరుమ్నిరవపత్తేనైవాఽస్మిన్నిన్ద్రియగ్ం సోమపీథమదధాద్వి వా ఏష ఇన్ద్రియేణ సోమపీథేనర్ధ్యతే యః సోమం వమితి యః సోమవామీ స్యాత్తస్మా [11] ఏతగ్ం సోమేన్ద్రగ్గ్ శ్యామాకం చరుం నిర్వపేథ్సోమం చైవేన్ద్రం చ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాఽస్మిన్నిన్ద్రియగ్ం సోమపీథం ధత్తో నేన్ద్రియేణ సోమపీథేన వ్యృధ్యతే యథ్సౌమ్యో భవతి సోమపీథమేవావ రున్ధే యదైన్ద్రో భవతీన్ద్రియం వై సోమపీథ ఇన్ద్రియమేవ సోమపీథమవ రున్ధే శ్యామాకో భవత్యేష వావ స సోమః [12] సాక్షాదేవ సోమపీథమవ రున్ధేఽగ్నయే దాత్రే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేదిన్ద్రాయ ప్రదాత్రే పురోడాశమేకాదశకపాలం పశుకామోఽగ్నిరేవాఽస్మై పశూన్ ప్ర జనయతి వృద్ధానిన్ద్రః ప్ర యచ్ఛతి దధి మధు ఘృతమాపో ధానా భవన్త్యేతద్వై పశూనాగ్ం రూపగ్ం రూపేణైవ పశూనవ రున్ధే పఞ్చగృహీతం భవతి పాఙ్క్తా హి పశవో బహురూపం భవతి బహురూపా హి పశవః [13] సమృద్ధ్యై ప్రాజాపత్యం భవతి ప్రాజాపత్యా వై పశవః ప్రజాపతిరేవాఽస్మై పశూన్ప్ర జనయత్యాత్మా వై పురుషస్య మధు యన్మధ్వగ్నౌ జుహోత్యాత్మానమేవ తద్యజమానోఽగ్నౌ ప్ర దధాతి పఙ్క్త్యౌ యాజ్యానువాక్యే భవతః పాఙ్క్తః పురుషః పాఙ్క్తాః పశవ ఆత్మానమేవ మృత్యోర్నిష్క్రీయ పశూనవ రున్ధే॥[14]

ఇన్ద్రియేఽస్మిన్ భూమ్యా ఏతామిన్ద్రః స్యాత్తస్మై సోమో బహురూపా హి పశవ ఏకచత్వారిగ్ంశచ్చ **||2.3.2||**

దేవా వై సత్త్రమాసతర్ద్ధిపరిమితం యశస్కామాస్తేషాగ్ం సోమగ్ం రాజానం యశ ఆర్ఛథ్స గిరిముదైత్తమగ్నిరనూదైత్తావగ్నీషోమౌ సమభవతాం తావిన్ద్రో

యజ్ఞవిభ్రష్టోకను పర్యైత్తావబ్రవీద్యాజయతం మేతి తస్మా ఏతామిష్టిం నిరవపతామాగ్నేయమష్టాకపాలమైన్ద్రమేకాదశకపాలగ్ం సౌమ్యం చరుం తయైవాకస్మిన్తేజ [15] ఇన్ద్రియం బ్రహ్మవర్చసమధత్తాం యో యజ్ఞవిభ్రష్టః స్యాత్తస్మా ఏతా మిష్టిం నిర్వపేదాగ్నేయమష్టాకపాలమైన్ద్రమేకాదశకపాలగ్ం సౌమ్యం చరుం యదాగ్నేయో భవతి తేజ ఏవాకస్మిన్తేన దధాతి యదైన్ద్రో భవతీన్ద్రియమేవాకస్మిన్తేన దధాతి యథ్సౌమ్యో బ్రహ్మవర్చసం తేనాకకగ్నేయస్య చ సౌమ్యస్య చైన్ద్రే సమాశ్లేషయేత్తేజశ్చైవాకస్మిన్బ్రహ్మవర్చసం చ సమీచీ [16] దధాత్యగ్నీషోమీయమేకాదశకపాలం నిర్వపేద్యం కామో నోపనమేదాగ్నేయో వై బ్రాహ్మణః స సోమం పిబతి స్వామేవ దేవతాగ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి సైవైనం కామేన సమర్ధయత్యుపైనం కామో నమత్యగ్నీషోమీయమష్టాకపాలం నిర్వపేద్బ్రహ్మవర్చసకామోకగ్నీషోమావేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాకస్మిన్బ్రహ్మవర్చసం ధత్తో బ్రహ్మవర్చస్యేవ [17] భవతి యదష్టాకపాలస్తేనాకకగ్నేయో యచ్ఛ్యామాకస్తేన సౌమ్యః సమృద్ధ్యై సోమాయ వాజినే శ్యామాకం చరుం నిర్వపేద్యః క్లైబ్యాద్బిభీయాద్రేతో హి వా ఏతస్మాద్వాజినమపక్రామత్యథైష క్లైబ్యాద్బిభాయ సోమమేవ వాజినగ్గ్ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాకస్మిన్రేతో వాజినం దధాతి న క్లీబో భవతి బ్రాహ్మణస్పత్యమేకాదశకపాలం నిర్వపేద్గ్రామకామో [18] బ్రహ్మణస్పతిమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాకస్మై సజాతాన్ప్ర యచ్ఛతి గ్రామ్యేవ భవతి గణవతీ యాజ్యానువాక్యే భవతః సజాతైరేవైనం గణవన్తం కరోత్యేతామేవనిర్వపేద్యః కామయేత బ్రహ్మన్విశం వి నాశయేయమితి మారుతీ యాజ్యానువాక్యే కుర్యాద్బ్రహ్మన్నేవ విశం వి నాశయతి||[19]

*తేజః సమీచీ బ్రహ్మవర్చస్యేవ గ్రామకామస్త్రిచత్వారిగ్ంశచ్చ||**2.3.3**||*

అర్యమ్ణే చరుం నిర్వపేథ్సువర్గకామోఽసౌ వా ఆదిత్యోఽర్యమాఽర్యమణమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనగ్ం సువర్గం లోకం గమయత్యర్యమ్ణే చరుం నిర్వపేద్యః కామయేత దానకామా మే ప్రజాః స్యురిత్యసౌ వా ఆదిత్యోఽర్యమా యః ఖలు వై దదాతి సోఽర్యమాఽర్యమణమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవా [20] ఽస్మై దానకామాః ప్రజాః కరోతి దానకామా అస్మై ప్రజా భవన్త్యర్యమ్ణే చరుం నిర్వపేద్యః కామయేత స్వస్తి జనతామియామిత్యసౌ వా ఆదిత్యోఽర్యమాఽర్యమణమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనం తద్గమయతి యత్ర జిగమిషతీన్ద్రో వై దేవానామానుజావర ఆసీథ్స ప్రజాపతిముపాఽధావత్తస్మా ఏతమైన్ద్రమానుషూకమేకాదశకపాలం న్ని- [21]
రవపత్తేనైవైనమగ్రం దేవతానాం పర్యణయద్బుధ్నవతీ అగ్రవతీ యాజ్యానువాక్యే అకరోద్బుధ్నాదేవైనమగ్రం పర్యణయద్యో రాజన్య ఆనుజావరః స్యాత్తస్మా ఏతమైన్ద్రమానుషూకమేకాదశకపాలం నిర్వపేదిన్ద్రమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనమగ్రగ్ం సమానానాం పరి ణయతి బుధ్నవతీ అగ్రవతీ యాజ్యానువాక్యే భవతో బుధ్నాదేవైనమగ్రం [22] పరి ణయత్యానుషూకో భవత్యేషా హ్యేతస్య దేవతా య ఆనుజావరః సమృద్ధ్యై యో బ్రాహ్మణ ఆనుజావరః స్యాత్తస్మా ఏతం బార్హస్పత్యమానుషూకం చరుం నిర్వపేద్బృహస్పతిమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనమగ్రగ్ం సమానానాం పరి ణయతి బుధ్నవతీ అగ్రవతీ యాజ్యానువాక్యే భవతో బుధ్నాదేవైనమగ్రం పరి ణయత్యానుషూకో భవత్యేషా హ్యేతస్య దేవతా య ఆనుజావరః సమృద్ధ్యై॥[23]

*ఏవ నిరగ్రమేతస్య చత్వారి చ॥**2.3.4**॥*

ప్రజాపతేస్త్రయస్త్రిగ్ంశద్దుహితర ఆసన్తాః సోమాయ రాజ్ఞేఽదదాత్తాసాగ్ం రోహిణీముపైత్తా ఈర్ష్యన్తీః పునరగచ్ఛన్తా అన్వైత్తాః పునరయాచత తా అస్మై న పునరదదాథ్సోఽబ్రవీదృతమమీష్వ యథా సమావచ్ఛ ఉపైష్యామ్యథ తే పునర్దాస్యామీతి

స బ్రుతమామీత్తా అస్మై పునరదదాత్తాసాగ్ం రోహిణీమేవోపై- [24] త్తం యక్ష్మ ఆర్ఛద్రాజానం యక్ష్మ ఆరదితి తద్రాజయక్ష్మస్య జన్మ యత్పాపీయానభవత్తత్పాపయక్ష్మస్య యజ్జాయాభ్యోఽవిన్దత్తజ్జాయేన్యస్య య ఏవమేతేషాం యక్ష్మాణాం జన్మ వేద నైనమేతే యక్ష్మా విన్దన్తి స ఏతా ఏవ నమస్యన్నుఽపాధావత్తా అబ్రువన్వరం వృణామహై సమావచ్ఛ ఏవ న ఉపాయ ఇతి తస్మా ఏత- [25] మాదిత్యం చరుం నిరవపస్తేనైవైనం పాపాత్స్రామాదముఞ్చన్ యః పాపయక్ష్మగృహీతః స్యాత్తస్మా ఏతమాదిత్యం చరుం నిర్వపేదాదిత్యానేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి త ఏవైనం పాపాత్స్రామాన్ముఞ్చన్త్యమావాస్యాయాం నిర్వపేదముమేవైనమాప్యాయమానమన్వా ప్యాయయతి నవోనవో భవతి జాయమాన ఇతి పురోఽనువాక్యా భవత్యాయురేవాఽస్మిన్తయా దధాతి యమాదిత్యా అగ్ంశుమాప్యాయయన్తీతి యాజ్యైవైనమేతయా ఽఽప్యాయయతి||[26]

ఏవోపైతమస్మిన్ త్రయోదశ||**2.3.5**||

ప్రజాపతిర్దేవేభ్యోఽన్నాద్యం వ్యాదిశథ్సోఽబ్రవీద్యదిమాన్లోకానభ్యతిరిచ్యాతై తన్మమాఽసదితి తదిమాన్లోకానభ్యత్యరిచ్యతేన్ద్రగ్ం రాజానమిన్ద్రమధిరాజమిన్ద్రగ్గ్ స్వరాజానం తతో వై స ఇమాన్లోకాగ్ స్త్రేధాఽదుహత్తత్త్రిధాతోస్త్రిధాతుత్వం యం కామయేతాఽన్నాదః స్యాదితి తస్మా ఏతం త్రిధాతుం నిర్వపేదిన్ద్రాయ రాజ్ఞే పురోడాశ- [27] మేకాదశకపాలమిన్ద్రాయాఽధిరాజాయేన్ద్రాయ స్వరాజ్ఞేఽయం వా ఇన్ద్రో రాజాఽయమిన్ద్రోఽధిరాజోఽసావిన్ద్రః స్వరాడిమానేవ లోకాన్థ్స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి త ఏవాఽస్మా అన్నం ప్ర యచ్ఛన్త్యన్నాద ఏవ భవతి యథా వథ్సేన ప్రత్తాం గాం దుహ ఏవమేవేమాన్లోకాన్ప్రత్తాన్కామమన్నాద్యం దుహ ఉత్తానేషు కపాలేష్వధి శ్రయత్యయాతయామత్వాయ త్రయః పురోడాశా భవన్తి త్రయ ఇమే లోకా ఏషాం లోకానామాప్త్యై ఉత్తర ఉత్తరో జ్యాయాన్భవత్యేవమివ హీమే లోకాః సమృద్ధ్యై

సర్వేషామభిగమయన్నవ ద్యత్యఛం బటకారం వ్యత్యాసమన్వాహానిర్వాహాయ॥[28]
పురోడాశం త్రయష్షడ్విగ్ం శతిశ్చ||**2.3.6**||

దేవాసురాః సంయత్తా ఆసన్తాన్దేవానసురా అజయన్తే దేవాః పరాజిగ్యానా అసురాణాం
వైశ్యముపాఽఽయన్తేభ్య ఇన్ద్రియం
వీర్యమపాఽఽక్రామత్తదిన్ద్రోఽచాయత్తదన్వపాఽఽక్రామత్తదవరుధం
నాఽశక్నోత్తదస్మాదభ్యర్ధోఽచరత్స ప్రజాపతిముపాఽధావత్తమేతయా
సర్వపృష్ఠయాఽఽయాజయత్తయైవాఽస్మిన్నిన్ద్రియం వీర్యమదధాద్య ఇన్ద్రియకామో [29]
వీర్యకామః స్యాత్తమేతయా సర్వపృష్ఠయా యాజయేదేతా ఏవ దేవతాః స్వేన
భాగధేయేనోప ధావతి తా ఏవాఽస్మిన్నిన్ద్రియం వీర్యం దధతి యదిన్ద్రాయ
రాథంతరాయ నిర్వపతి యదేవాఽగ్నేస్తేజస్తదేవాఽవ రున్ధే యదిన్ద్రాయ
బార్హతాయయ దేవేన్ద్రస్య తేజస్తదేవాఽవ రున్ధే యదిన్ద్రాయ వైరూపాయ యదేవ
సవితుస్తేజస్త [30] దేవాఽవ రున్ధే యదిన్ద్రాయ వైరాజాయ యదేవ ధాతుస్తేజస్తదేవాఽవ
రున్ధే యదిన్ద్రాయ శాక్వరాయ యదేవ మరుతాం తేజస్తదేవాఽవ రున్ధే యదిన్ద్రాయ
రైవతాయ యదేవ బృహస్పతేస్తేజస్తదేవావ రున్ధ ఏతావన్తి వై తేజాగ్ంసి తాన్యేవావ
రున్ధ ఉత్తానేషు కపాలేష్వధి శ్రయత్యయాతయామత్వాయ ద్వాదశకపాలః పురోడాశో
[31] భవతి వైశ్వదేవత్వాయ సమన్తం పర్యవద్యతి సమన్తమేవేన్ద్రియం వీర్యం యజమానే
దధాతి వ్యత్యాసమన్వాహానిర్వాహాయాఽశ్వ ఋషభో వృష్ణిర్బస్తః సా దక్షిణా
వృషస్త్వాయైతయైవ యజేతాఽభిశస్యమాన ఏతాశ్చేద్వా అస్య దేవతా
అన్నమదన్త్యదన్త్యు వేవాఽస్య మనుష్యాః॥[32]
ఇన్ద్రియకామః సవితుస్తేజస్తత్పురోడాశోఽష్టాత్రిగ్ంశచ్చ||**2.3.7**||

రజనో వై కౌణేయః క్రతుజితం జానకిం చక్షుర్వన్యమయాత్తస్మా ఏతామిష్టిం

నిరవపదగ్నయే భ్రాజస్వతే పురోడాశమష్టాకపాలగ్ం సౌర్యం చరుమగ్నయే భ్రాజస్వతే
పురోడాశమష్టాకపాలం తయైవాఽస్మిఞ్చక్షురదధాద్యశ్చక్షుష్కామః స్యాత్తస్మా ఏతామిష్టిం
నిర్వపేదగ్నయే భ్రాజస్వతే పురోడాశమష్టాకపాలగ్ం సౌర్యం చరుమగ్నయే భ్రాజస్వతే
పురోడాశమష్టాకపాలమగ్నేర్వై చక్షుషా మనుష్యా వి [33] పశ్యన్తి సూర్యస్య దేవా అగ్నిం
చైవ సూర్యం చ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాఽస్మిఞ్చక్షుర్ధత్తశ్చక్షుష్మానేవ భవతి
యదాగ్నేయౌ భవతశ్చక్షుషీ ఏవాఽస్మిన్తత్ప్రతి దధాతి యథ్సౌర్యో నాసికాం తేనాఽభితః
సౌర్యమాగ్నేయౌ భవతస్తస్మాదభితో నాసికాం చక్షుషీ తస్మాన్నాసికయా చక్షుషీ విధృతే
సమానీ యాజ్యానువాక్యే భవతః సమానగ్ం హి చక్షుః సమృద్ధ్యై ఉదు త్యం
జాతవేదసగ్ం సప్త త్వా హరితో రథే చిత్రం దేవానాముదగాదనీకమితి పిణ్డాన్ప్ర
యచ్ఛతి చక్షురేవాఽస్మై ప్ర యచ్ఛతి యదేవ తస్య తత్॥[34]

వి హ్యాష్టావిగ్ంశతిశ్చ||**2.3.8**||

ధ్రువోఽసి ధ్రువోఽహగ్ం సజాతేషు భూయాసం ధీరశ్చేత్తా వసువిద్ధ్రువోఽసి
ధ్రువోఽహగ్ం సజాతేషు భూయాసముగ్రశ్చేత్తా వసువిద్ధ్రువోఽసి ధ్రువోఽహగ్ం
సజాతేషు భూయాసమభిభూశ్చేత్తా వసువిదామనమస్యామనస్య దేవా యే సజాతాః
కుమారాః సమనసస్తానహం కామయే హృదా తే మాం కామయన్తాగ్ం హృదా తాన్మ
ఆమనసః కృధి స్వాహాఽఽమనమ- [35] స్యామనస్య దేవా యాః స్త్రియః సమనసస్తా
అహం కామయే హృదా తా మాం కామయన్తాగ్ం హృదా తా మ ఆమనసః కృధి
స్వాహా వైశ్వదేవీగ్ం సాం గ్రహణీం నిర్వపేద్గ్రామకామో వైశ్వదేవా వై సజాతా విశ్వానేవ
దేవాన్థ్స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి త ఏవాఽస్మై సజాతాన్ప్ర యచ్ఛన్తి గ్రామ్యేవ భవతి
సాంగ్రహణీ భవతి మనోగ్రహణం వై సంగ్రహణం మన ఏవ సజాతానాం [36] గృహ్ణాతి
ధ్రువోఽసి ధ్రువోఽహగ్ం సజాతేషు భూయాసమితి పరిధీన్పరి దధాత్యాశిషమేవైతామా
శాస్తేఽథో ఏతదేవ సర్వగ్ం సజాతేష్వధి భవతి యస్యైవం విదుష ఏతే పరిధయః

పరిధీయన్త ఆమనమస్యామనస్య దేవా ఇతి తిస్ర ఆహుతీర్జుహోత్యేతావన్తో వై సజాతా యే మహాన్తో యే క్షుల్లకా యాః స్త్రియః తానేవావ రున్ధే త ఏనమవరుద్ధా ఉప తిష్ఠన్తే॥[37]

స్వాహాఽఽమనమసి సజాతానాగ్ం రున్ధే పఞ్చచ॥***2.3.9***॥

యన్నవమైత్తన్నవనీతమభవద్యదసర్పత్తథ్సర్పిరభవద్యదధ్రియత తద్ఘృతమభవదశ్వినోః ప్రాణోఽసి తస్య తే దత్తాం యయోః ప్రాణోఽసి స్వాహేన్ద్రస్య ప్రాణోఽసి తస్య తే దదాతు యస్య ప్రాణోఽసి స్వాహా మిత్రావరుణయోః ప్రాణోఽసి తస్య తే దత్తాం యయోః ప్రాణోఽసి స్వాహా విశ్వేషాం దేవానాం ప్రాణోఽసి [38] తస్య తే దదతు యేషాం ప్రాణోఽసి స్వాహా ఘృతస్య ధారామమృతస్య పన్థామిన్ద్రేణ దత్తాం ప్రయతాం మరుద్భిః। తత్త్వా విష్ణుః పర్యపశ్యత్తత్త్వేడా గవ్యైరయత్॥ పావమానేన త్వా స్తోమేన గాయత్రస్య వర్తన్యోపాగ్ం శోర్వీర్యేణ దేవస్త్వా సవితోథ్సృజతు జీవాతవే జీవనస్యాయై బృహద్రథన్తరయోస్త్వా స్తోమేన త్రిష్టుభో వర్తన్యా శుక్రస్య వీర్యేణ దేవస్త్వా సవితో- [39] థ్సృజతు జీవాతవే జీవనస్యాయా అగ్నేస్త్వా మాత్రయా జగత్యై వర్తన్యాఽఽగ్రయణస్య వీర్యేణ దేవస్త్వా సవితోథ్సృజతు జీవాతవే జీవనస్యాయా ఇమమగ్న ఆయుషే వర్చసే కృధి ప్రియగ్ం రేతో వరుణ సోమ రాజన్। మాతేవాస్మా అదితే శర్మ యచ్ఛ విశ్వే దేవా జరదష్టిర్యథాఽసత్॥ అగ్నిరాయుష్మాన్థ్స వనస్పతిభిరాయుష్మాన్తేన త్వాఽఽయుషాఽఽయుష్మన్తం కరోమి సోమ ఆయుష్మాన్థ్స ఓషధీభిర్యజ్ఞ ఆయుష్మాన్థ్స దక్షిణాభిర్బ్రహ్మాఽఽయుష్మత్తద్బ్రాహ్మణైరాయుష్మద్దేవా ఆయుష్మన్తస్తేఽమృతేన పితర ఆయుష్మన్తస్తే స్వధయాఽఽయుష్మన్తస్తేన త్వాఽఽయుషాఽఽయుష్మన్తం కరోమి॥[40]

విశ్వేషాం దేవానాం ప్రాణోఽసి త్రిష్టుభో వర్తన్యా శుక్రస్య వీర్యేణ దేవస్త్వా సవితోథ్సోమ ఆయుష్మాన్పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ
॥***2.3.10***॥

అగ్నిం వా ఏతస్య శరీరం గచ్ఛతి సోమగ్ం రసో వరుణ ఏనం వరుణపాశేన గృహ్ణాతి సరస్వతీం వాగగ్నావిష్ణూ ఆత్మా యస్య జ్యోగామయతి యో జ్యోగామయావీ స్యాద్యో వా కామయేత సర్వమాయురియామితి తస్మా ఏతామిష్టిం నిర్వపేదాగ్నేయమష్టాకపాలగ్ం సౌమ్యం చరుం వారుణం దశకపాలగ్ం సారస్వతం చరుమాగ్నావైష్ణవమేకాదశకపాలమగ్నేరేవాస్య శరీరం నిష్క్రీణాతి సోమాద్రసం [41] వారుణేనైవైనం వరుణపాశాన్ముఞ్చతి సారస్వతేన వాచం దధాత్యగ్నిః సర్వా దేవతా విష్ణుర్యజ్ఞో దేవతాభిశ్చైవైనం యజ్ఞేన చ భిషజ్యత్యుత యదీతాసుర్భవతి జీవత్యేవ యన్నవమైత్తన్నవనీతమభవదిత్యాజ్యమవేక్షతే రూపమేవాస్యైతన్మహిమానం వ్యాచష్టేఽశ్వినోః ప్రాణోఽసీత్యాహాఽశ్వినౌ వై దేవానాం [42] భిషజౌ తాభ్యామేవాస్మై భేషజం కరోతీన్ద్రస్య ప్రాణోఽసీత్యాహేన్ద్రియమేవాఽస్మిన్నేతేన దధాతి మిత్రావరుణయోః ప్రాణోఽసీత్యాహ ప్రాణాపానావేవాఽస్మిన్నేతేన దధాతి విశ్వేషాం దేవానాం ప్రాణోఽసీత్యాహ వీర్యమేవాఽస్మిన్నేతేన దధాతి ఘృతస్య ధారామమృతస్య పన్థామిత్యాహ యథాయజురేవైతత్పావమానేన త్వా స్తోమేనేత్యా- [43] హ ప్రాణమేవాఽస్మిన్నేతేన దధాతి బృహద్రథన్తరయోస్త్వా స్తోమేనేత్యాహౌజ ఏవాఽస్మిన్నేతేన దధాత్యగ్నేస్త్వా మాత్రయేత్యాహాఽఽత్మానమేవాఽస్మిన్నేతేన దధాత్యృత్విజః పర్యాహుర్యావన్త ఏవర్త్విజస్త ఏనం భిషజ్యన్తి బ్రహ్మణో హస్తమన్వారభ్య పర్యాహురేకధైవ యజమాన ఆయుర్దధతి యదేవ తస్య తద్ధిరణ్యా [44] ద్ఘృతం నిష్పిబత్యాయుర్వై ఘృతమమృతగ్ం హిరణ్యమమృతాదేవాఽఽయుర్నిష్పిబతి శతమానం భవతి శతాయుః పురుషః శతేన్ద్రియ ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతి తిష్ఠత్యథో ఖలు యావతీః సమా ఏష్యన్మన్యేత తావన్మానగ్గ్ స్యాత్సమృద్ధ్యా ఇమమగ్న ఆయుషే వర్చసే కృధీత్యాహాఽఽయురేవాఽస్మిన్వర్చో దధాతి విశ్వే దేవా జరదష్టిర్యథాఽసదిత్యాహ జరదష్టిమేవైనం కరోత్యగ్నిరాయుష్మానితి హస్తం గృహ్ణాత్యేతే వై దేవా ఆయుష్మన్తస్త ఏవాఽస్మిన్నాయుర్దధతి సర్వమాయురేతి||[45]

రసం దేవానాగ్ స్తోమేనేతి హిరణ్యాదసదితి ద్వావిగ్ంశతిశ్చ ||**2.3.11**||

ప్రజాపతిర్వరుణాయాఽశ్వమనయథ్స స్వాం దేవతామార్ఛథ్స పర్యదీర్యత స ఏతం వారుణం చతుష్కపాలమపశ్యత్తం నిరవపత్తతో వై స వరుణపాశాదముచ్యత వరుణో వా ఏతం గృహ్ణాతి యోఽశ్వం ప్రతిగృహ్ణాతి యావతోఽశ్వాన్ ప్రతిగృహ్ణీయాత్తావతో వారుణాఞ్చతుష్కపాలాన్నిర్వపేద్వరుణమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనం వరుణపాశాన్ముఞ్చతి [46] చతుష్కపాలా భవన్తి చతుష్పాద్ధ్యశ్వః సమృద్ధ్యా ఏకమతిరిక్తం నిర్వపేద్యమేవ ప్రతిగ్రాహీ భవతి యం వా నాఽధ్యేతి తస్మాదేవ వరుణపాశాన్ముచ్యతే యద్యపరం ప్రతిగ్రాహీ స్యాథ్సౌర్యమేకకపాలమను నిర్వపేదముమేవాఽఽదిత్యముచ్చారం కురుతేఽపోఽవభృథమవైత్యప్సు వై వరుణః సాక్షాదేవ వరుణమవ యజతేఽపోనప్త్రీయం చరుం పునరేత్య నిర్వపేదప్సుయోనిర్వా అశ్వః స్వామేవైనం యోనిం గమయతి స ఏనగ్ం శాన్త ఉప తిష్ఠతే||[47]

ముఞ్చతి చరుగ్ం సప్తదశ చ||2.3.12||

యా వామిన్ద్రావరుణా యతవ్యా తనూస్తయేమమగ్ంహసో ముఞ్చతం యా వామిన్ద్రావరుణా సహస్యా రక్షస్యా తేజస్యా తనూస్తయేమమగ్ంహసో ముఞ్చతం యో వామిన్ద్రావరుణావగ్నౌ స్రామస్తం వామేతేనావ యజే యో వామిన్ద్రావరుణా ద్విపాథ్సు పశుషు చతుష్పాథ్సు గోష్ఠే గృహేష్వప్స్వోషధీషు వనస్పతిషు స్రామస్తం వామేతేనాఽవ యజ ఇన్ద్రో వా ఏతస్య- [48] న్ద్రియేణాఽప క్రామతి వరుణ ఏనం వరుణపాశేన గృహ్ణాతి యః పాప్మనా గృహీతో భవతి యః పాప్మనా గృహీతః స్యాత్తస్మా ఏతామైన్ద్రావరుణీం పయస్యాం నిర్వపేదిన్ద్ర ఏవాఽస్మిన్నిన్ద్రియం దధాతి వరుణ ఏనం వరుణపాశాన్ముఞ్చతి పయస్యా భవతి పయో హి వా ఏతస్మాదపక్రామత్యథైష పాప్మనా గృహీతో యత్పయస్యా భవతి పయ ఏవాఽస్మిన్తయా దధాతి పయస్యాయాం [49] పురోడాశమవ దధాత్యాత్మన్వన్తమేవైనం కరోత్యథో ఆయతనవన్తమేవ చతుర్ధా వ్యూహతి దిక్ష్వేవ ప్రతి

తిష్ఠతి పునః సమూహతి దిగ్భ్య ఏవాఽస్మై భేషజం కరోతి సమూహ్యైవ ద్యతి యథాఽఽవిద్ధం నిష్కృన్తతి తాదృగేవ తద్యో వామిన్ద్రావరుణావగ్నౌ స్రామస్తం వామేతేనాఽవ యజ ఇత్యాహ దురిష్ట్యా ఏవైనం పాతి యో వామిన్ద్రావరుణా ద్విపాత్సు పశుషు స్రామస్తం వామేతేనాఽవ యజ ఇత్యాహైతావతీర్వా ఆప ఓషధయో వనస్పతయః ప్రజాః పశవ ఉపజీవనీయాస్తా ఏవాఽస్మై వరుణపాశాన్ముఞ్చతి॥[50]

ఏతస్య పయస్యాయాం పాతి షడ్విగ్ంశతిశ్చ||**2.3.13**||

స ప్రత్నవన్ని కావ్యేన్ద్రం వో విశ్వతస్పరీన్ద్రం నరః। త్వం నః సోమ విశ్వతో రక్షా రాజన్నఘాయతః। న రిష్యేత్త్వావతః సఖా॥ యా తే ధామాని దివి యా పృథివ్యాం యా పర్వతేష్వోషధీష్వప్సు। తేభిర్నో విశ్వైః సుమనా అహేడన్రాజన్థ్సోమ ప్రతి హవ్యా గృభాయ॥ అగ్నీషోమా సవేదసా సహూతీ వనతం గిరః। సం దేవత్రా బభూవథుః॥ యువ [51] మేతాని దివి రోచనాన్యగ్నిశ్చ సోమ సక్రతూ అధత్తమ్। యువగ్ం సిన్ధూగ్ం రభిశస్తేరవద్యాదగ్నీషోమావముఞ్చతం గృభీతాన్॥ అగ్నీషోమావిమగ్ం సు మే శృణుతం వృషణా హవమ్। ప్రతి సూక్తాని హర్యతం భవతం దాశుషే మయః॥ ఆఽన్యం దివో మాతరిశ్వా జభారాఽమథ్నాదన్యం పరి శ్యేనో అద్రేః। అగ్నీషోమా బ్రహ్మణా వావృధానోరుం యజ్ఞాయ చక్రథురు లోకమ్॥ అగ్నీషోమా హవిషః ప్రస్థితస్య వీతగ్ం [52] హర్యతం వృషణా జుషేథామ్। సుశర్మాణా స్వవసా హి భూతమథా ధత్తం యజమానాయ శం యోః॥ ఆ ప్యాయస్వ సం తే॥ గణానాం త్వా గణపతిగ్ం హవామహే కవిం కవీనాముపమశ్రవస్తమమ్। జ్యేష్ఠరాజం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆ నః శృణ్వన్నూతిభిః సీద సాదనమ్॥ స ఇజ్జనేన స విశా స జన్మనా స పుత్రైర్వాజం భరతే ధనా నృభిః। దేవానాం యః పితరమావివాసతి [53] శ్రద్ధామనా హవిషా బ్రహ్మణస్పతిమ్॥ స సుష్టుభా స ఋక్వతా గణేన వలగ్ం రురోజ ఫలిగగ్ం రవేణ। బృహస్పతిరుస్రియా హవ్యసూదః కనిక్రదద్వావశతీరుదాజత్॥ మరుతో యద్ధ వో దివో యా వః శర్మ॥ అర్యమాఽఽ

యాతి వృషభస్తువిష్మాన్దాతా వసూనాం పురుహూతో అర్హన్న్। సహస్రాక్షో గోత్రభిద్వజ్రబాహురస్మాసు దేవో ద్రవిణం దధాతు॥ యే తేఽర్యమన్బహవో దేవయానాః పన్థానో [54] రాజన్దివ ఆచరన్తి। తేభిర్నో దేవ మహి శర్మ యచ్ఛ శం న ఏధి ద్విపదే శం చతుష్పదే॥ బుధ్నాదగ్రమఙ్గిరోభిర్గృణానో వి పర్వతస్య దృగ్ంహితాన్యైరత్। రుజద్రోధాగ్ంసి కృత్రిమాణ్యేషాగ్ం సోమస్య తా మద ఇన్ద్రశ్చకార॥ బుధ్నాదగ్రేణ వి మిమాయ మానైర్వజ్రేణ ఖాన్యతృణన్నదీనామ్। వృథాఽసృజత్పథిభిర్దీర్ఘయాథైః సోమస్య తా మద ఇన్ద్రశ్చకార। [55] ప్ర యో జజ్ఞే విద్వాగ్ం అస్య బన్ధుం విశ్వాని దేవో జనిమా వివక్తి। బ్రహ్మ బ్రహ్మణ ఉజ్జభార మధ్యాన్నీచాదుచ్చా స్వధయాఽభి ప్ర తస్థౌ॥ మహాన్మహీ అస్తభాయద్వి జాతో ద్యాగ్ం సద్మ పార్థివం చ రజః। స బుధ్నాదాష్ట జనుషాఽభ్యగ్రం బృహస్పతిర్దేవతా యస్య సమ్రాట్॥ బుధ్నాద్యో అగ్రమభ్యర్త్యోజసా బృహస్పతిమా వివాసన్తి దేవాః। భినద్వలం వి పురో దర్దరీతి కనిక్రదథ్సువరపో జిగాయ॥

[56]

*యువం వీతమావివాసతి పన్థానో దీర్ఘయాథైః సోమస్య తా మద ఇన్ద్రశ్చకార దేవా నవ చ॥**2.3.14**॥*

ఆదిత్యేభ్యో దేవా వై మృత్యోర్దేవా వై సత్రమర్యమ్ణే ప్రజాపతేస్త్రయస్త్రిగ్ం శత్ప్రజాపతిర్దేవేభ్యోఽన్నాద్యం దేవాసురాస్తాన్ప్రజనో ధ్రువోఽసి యన్నవమైదగ్నిం వై ప్రజాపతిర్వరుణాయ యావామిన్ద్రావరుణా స ప్రత్నవచ్చతుర్దశ॥14॥

*ఆదిత్యేభ్యస్త్వష్టురస్మై దానకామా ఏవాఽవ రున్ధేఽగ్నిం వై స ప్రత్నవథ్షట్పఞ్చాశత్॥**56**॥*

ఆదిత్యేభ్యః సువరపో జిగాయ॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి ద్వితీయకాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ ద్వితీయ కాణ్డే చతుర్థః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ దేవా మనుష్యాః పితరస్తేఽన్యత ఆసన్నసురా రక్షాగ్ంసి పిశాచాస్తేఽన్యతస్తేషాం దేవానాముత యదల్పం లోహితమకుర్వన్తద్రక్షాగ్ంసి రాత్రీభిరసుభ్నన్తాన్థ్సుబ్ధాన్మృతానభి వ్యౌచ్ఛత్తే దేవా అవిదుర్యో వై నోఽయం మ్రియతే రక్షాగ్ంసి వా ఇమం ఘ్నన్తీతి తే రక్షాగ్ స్యుపాఽమన్త్రయన్త తాన్యబ్రువన్వరం వృణామహై య- [1] దసురాఞ్జయామ తన్నః సహాఽసదితి తతో వై దేవా అసురానజయన్తేఽసురాఞ్జిత్వా రక్షాగ్ స్యపానుదన్త తాని రక్షాగ్ స్యనృతమకర్తేతి సమన్తం దేవాన్పర్యవిశన్తే దేవా అగ్నావనాథన్త తేఽగ్నయే ప్రవతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిరవపన్నగ్నయే విబాధవతేఽగ్నయే ప్రతీకవతే యదగ్నయే ప్రవతే నిరవపన్ యాన్యేవ పురస్తాద్రక్షాగ్ స్యా- [2] సన్తాని తేన ప్రాఽణుదన్త యదగ్నయే విబాధవతే యాన్యేవాఽభితో రక్షాగ్ స్యాసన్తాని తేన వ్యబాధన్త యదగ్నయే ప్రతీకవతే యాన్యేవ పశ్చాద్రక్షాగ్ స్యాసన్తాని తేనాఽపాఽనుదన్త తతో దేవా అభవన్పరాఽసురా యో భ్రాతృవ్యవాన్థ్స్యాథ్స స్పర్ధమాన ఏతయేష్ట్యా యజేతాగ్నయే ప్రవతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేదగ్నయే విబాధవతే [3] ఽగ్నయే ప్రతీకవతే యదగ్నయే ప్రవతే నిర్వపతి య ఏవాఽస్మాచ్ఛ్రేయాన్భ్రాతృవ్యస్తం తేన ప్ర ణుదతే యదగ్నయే విబాధవతే య ఏవైనేన సదృఙ్ఙ్తం తేన వి బాధతే యదగ్నయే ప్రతీకవతే య ఏవాఽస్మాత్పాపీయాన్తం తేనాఽప నుదతే ప్ర శ్రేయాగ్ంసం భ్రాతృవ్యం నుదతేఽతి సదృశం క్రామతి నైనం పాపీయానాప్నోతి య ఏవం విద్వానేతయేష్ట్యా యజతే॥[4]

వృణామహై యత్పురస్తాద్రక్షాగ్ంసి వపేదగ్నయే విబాధవత ఏవం చత్వారి చ॥**2.4.1**॥

దేవాసురాః సంయత్తా ఆసన్తే దేవా అబ్రువన్ యో నో వీర్యావత్తమస్తమను

సమారభామహా ఇతి త ఇన్ద్రమబ్రువన్త్వం పై నో వీర్యావత్తమోఽసి త్వామను సమారభామహా ఇతి సోఽబ్రవీత్తిస్రో మ ఇమాస్తనువో వీర్యావతీస్తాః ప్రీణీతాఽథాసురానభి భవిష్యథేతి తా పై బ్రూహీత్యబ్రువన్నియమగ్ంహోముగియం విమృధేయమిన్ద్రియావతీ- [5] ఽత్యబ్రవీత్త ఇన్ద్రాయాఽగ్ంహోముచే పురోడాశమేకాదశకపాలం నిరవపన్నిన్ద్రాయ పైమృధాయేన్ద్రాయేన్ద్రియావతే యదిన్ద్రాయాఽగ్ంహోముచే నిరవపన్నగ్ంహస ఏవ తేనాఽముచ్యన్త యదిన్ద్రాయ పైమృధాయ మృధ ఏవ తేనాఽపాఽఘ్నత యదిన్ద్రాయేన్ద్రియావత ఇన్ద్రియమేవ తేనాఽఽత్మన్నదధత త్రయస్త్రిగ్ంశత్కపాలం పురోడాశం నిరవపన్త్రయస్త్రిగ్ంశద్వై దేవతాస్తా ఇన్ద్ర ఆత్మన్ననుసమారం భయత భూత్యై [6] తాం వావ దేవా విజితిముత్తమామసురైర్వ్యజయన్త యో భ్రాతృవ్యవాన్థ్స్యాత్థ్స స్పర్ధమాన ఏతయేష్ట్యా యజేతేన్ద్రాయాఽగ్ంహోముచే పురోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపేదిన్ద్రాయ పైమృధాయేన్ద్రాయేన్ద్రియావతేఽగ్ంహసా వా ఏష గృహీతో యస్మాచ్ఛ్రేయాన్భ్రాతృవ్యోయదిన్ద్రాయాఽగ్ంహోముచే నిర్వపత్యగ్ంహస ఏవ తేన ముచ్యతే మృధా వా ఏషోఽభిషణ్ణో యస్మాథ్సమానేష్వన్యః శ్రేయానుతా- [7] ఽభ్రాతృవ్యో యదిన్ద్రాయ పైమృధాయ మృధ ఏవ తేనాఽప హతే యదిన్ద్రాయేన్ద్రియావత ఇన్ద్రియమేవ తేనాఽఽత్మన్ధత్తే త్రయస్త్రిగ్ంశత్కపాలం పురోడాశం నిర్వపతి త్రయస్త్రిగ్ంశద్వై దేవతాస్తా ఏవ యజమాన ఆత్మన్ననుసమారం భయతే భూత్యై సా వా ఏషా విజితిర్నామేష్టిర్య ఏవం విద్వానేతయేష్ట్యా యజత ఉత్తమామేవవిజితిం భ్రాతృవ్యేణ వి జయతే॥[8]

ఇన్ద్రియావతీ భూత్యా ఉత్తైకాన్న పఞ్చాశచ్చ||**2.4.2**||

దేవాసురాః సంయత్తా ఆసన్తేషాం గాయత్ర్యోజో బలమిన్ద్రియం వీర్యం ప్రజాం పశూన్థ్సంగృహ్యాఽఽదాయాపక్రమ్యాఽతిష్ఠత్తేఽమన్యన్త యతరాన్ వా

ఇయముపావర్థ్స్యతి త ఇదం భవిష్యన్తీతి తాం వ్యహ్వాయన్త విశ్వకర్మన్నితి దేవా
దాభీత్యసురాః సా నాఽన్యతరాగ్ శ్చనోపావర్తత తే దేవా ఏతద్యజురపశ్యన్నోజోఽసి
సహోఽసి బలమసి [9] భ్రాజోఽసి దేవానాం ధామ నామాఽసి విశ్వమసి విశ్వాయుః
సర్వమసి సర్వాయురభిభూరితి వావ దేవా అసురాణామోజో బలమిన్ద్రియం వీర్యం
ప్రజాం పశూనవృఞ్జత యద్గాయత్ర్యపక్రమ్యాఽతిష్ఠత్తస్మాదేతాం గాయత్రీతీష్టిమాహుః
సంవథ్సరో వై గాయత్రీ సంవథ్సరో వై తదపక్రమ్యాఽతిష్ఠద్యదేతయా దేవా
అసురాణామోజో బలమిన్ద్రియం వీర్యం [10] ప్రజాం పశూనవృఞ్జత తస్మాదేతాగ్ం
సంవర్గ ఇతీష్టిమాహుర్యో భ్రాతృవ్యవాన్థ్స్యాథ్స స్పర్ధమాన ఏతయేష్ట్యా
యజేతాఽగ్నయే సంవర్గాయ పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేత్తగ్ం శృతమాసన్నమేతేన
యజుషాఽభి మృశేదోజ ఏవ బలమిన్ద్రియం వీర్యం ప్రజాం పశూన్భ్రాతృవ్యస్య వృఙ్క్తే
భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి॥[11]

బలమస్యేతయా దేవా అసురాణామోజో బలమిన్ద్రియం వీర్యం పఞ్చ చత్వారిగ్ంశచ్చ||***2.4.3***||

ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తా అస్మాథ్సృష్టాః పరాచీరాయన్తా యత్రాఽవసన్తతో
గర్ముదుదతిష్ఠత్తా బృహస్పతిశ్చాఽన్వవైత్తాగ్ం సోఽబ్రవీద్బృహస్పతిరనయా త్వా ప్ర
తిష్ఠాన్యథ త్వా ప్రజా ఉపావర్థ్స్యన్తీతి తం ప్రాఽతిష్ఠత్తతో వై ప్రజాపతిం ప్రజా
ఉపావర్తన్త యః ప్రజాకామః స్యాత్తస్మా ఏతం ప్రాజాపత్యం గార్ముతం చరుం
నిర్వపేత్ప్రజాపతి- [12] మేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మై ప్రజాం ప్ర
జనయతి ప్రజాపతిః పశూనసృజత తేఽస్మాథ్సృష్టాః పరాఞ్చ ఆయన్తే యత్రాఽవసన్తతో
గర్ముదుదతిష్ఠత్తాన్పూషా చాఽన్వవైత్తాగ్ం సోఽబ్రవీత్పూషాఽనయా మా ప్ర తిష్ఠాఽథ త్వా
పశవ ఉపావర్థ్స్యన్తీతి మాం ప్ర తిష్ఠేతి సోమోఽబ్రవీన్మమ వా [13] అకృష్టపచ్యమిత్యుభౌ
వాం ప్ర తిష్ఠానీత్యబ్రవీత్తౌ ప్రాఽతిష్ఠత్తతో వై ప్రజాపతిం పశవ ఉపావర్తన్త యః
పశుకామః స్యాత్తస్మా ఏతగ్ం సోమాపౌష్ణం గార్ముతం చరుం నిర్వపేథ్సోమాపూషణావేవ

స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాఽస్మై పశూన్ప్ర జనయతః సోమో వై రేతోధాః పూషా పశూనాం ప్రజనయితా సోమ ఏవాఽస్మై రేతో దధాతి పూషా పశూన్ప్ర జనయతి॥[14]

వపేత్ప్రజాపతిం వై దధాతి పూషా త్రీణి చ||**2.4.4**||

అగ్నే గోభిర్న ఆ గహీన్దో పుష్ట్యా జుషస్వ నః। ఇన్ద్ర ధర్తా గృహేషు నః॥ సవితా యః సహస్రియః స నో గృహేషు రారణత్। ఆ పూషా ఏత్వా వసు॥ ధాతా దదాతు నో రయిమీశానో జగతస్పతిః। స నః పూర్ణేన వావనత్॥ త్వష్టా యో వృషభో వృషా స నో గృహేషు రారణత్। సహస్రేణాఽయుతేన చ॥ యేన దేవా అమృతం [15] దీర్ఘగ్గ్ శ్రవో దివ్యైరయన్త। రాయస్పోష త్వమస్మభ్యం గవాం కుల్మిం జీవస ఆ యువస్వ॥ అగ్నిర్గృహపతిః సోమో విశ్వవనిః సవితా సుమేధాః స్వాహా। అగ్నే గృహపతే యస్తే ఘృత్యో భాగస్తేన సహ ఓజ ఆక్రమమాణాయ ధేహి శ్రైష్ఠ్యాత్పథో మా యోషం మూర్ధా భూయాసగ్గ్ స్వాహా॥[16]

అమృతమష్టాత్రిగ్‍ంశచ్చ||**2.4.5**||

చిత్రయా యజేత పశుకామ ఇయం వై చిత్రా యద్వా అస్యాం విశ్వం భూతమధి ప్రజాయతే తేనేయం చిత్రా య ఏవం విద్వాగ్ శ్చిత్రయా పశుకామో యజతే ప్ర ప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయతే ప్రైవాఽఽగ్నేయేన వాపయతి రేతః సౌమ్యేన దధాతి రేత ఏవ హితం త్వష్టా రూపాణి వి కరోతి సారస్వతౌ భవత ఏతద్వై దైవ్యం మిథునం దైవ్యమేవాఽస్మై [17] మిథునం మధ్యతో దధాతి పుష్ట్యై ప్రజననాయ సినీవాల్యై చరుర్భవతి వాగ్వై సినీవాలీ పుష్టిః ఖలు వై వాక్పుష్టిమేవ వాచముపైత్యైన్ద్ర ఉత్తమో భవతి తేనైవ తన్మిథునగ్‍ం సప్తైతాని హవీగ్‍ంషి భవన్తి సప్త గ్రామ్యాః పశవః సప్తాఽఽరణ్యాః సప్త ఛన్దాగ్ స్యుభయస్యాఽవరుద్ధ్యా అథైతా ఆహుతీర్జుహోత్యేతే వై

దేవాః పుష్టి పతయస్త ఏవాఽస్మిన్పుష్టిం దధతి పుష్యతిప్రజయా పశుభిరథో యదేతా ఆహుతీర్జుహోతి ప్రతిష్ఠిత్యై॥[18]

అస్మై త ఏవ ద్వాదశ చ॥**2.4.6**॥

మారుతమసి మరుతామోజోఽపాం ధారాం భిన్ధి రమయత మరుతః శ్యేనమాయినం మనోజవసం వృషణగ్ం సువృక్తిమ్। యేన శర్ధ ఉగ్రమవసృష్టమేతి తదశ్వినా పరి ధత్తగ్గ్ స్వస్తి॥ పురోవాతో వర్షఞ్జిన్వరావృథ్స్వాహా వాతావద్వర్షన్నుగ్రరావృథ్స్వాహా స్తనయన్ వర్షన్భీమరావృథ్స్వాహాఽ నశన్యవస్ఫూర్జన్దిద్యుద్వర్షన్త్వేషరావృథ్స్వాహాఽతిరాత్రం వర్షన్పూర్తిరావృ- [19]
థ్స్వాహా బహు హాఽయమవృషాదితి శ్రుతరావృథ్స్వాహాఽఽతపతి వర్షన్విరాడావృథ్స్వాహాఽ వస్ఫూర్జన్దిద్యుద్వర్షన్భూతరావృథ్స్వాహా మాన్దా వాశాః శున్ధ్యూరజిరాః। జ్యోతిష్మతీస్తమస్వరీరున్దతీః సుఫేనాః। మిత్రభృతః క్షత్రభృతః సురాష్ట్రా ఇహ మాఽవత। వృష్ణో అశ్వస్య సందానమసి వృష్ట్యై త్వోపనహ్యామి॥[20]

పూర్తిరావృద్ద్వచత్వారిగ్ంశచ్చ॥**2.4.7**॥

దేవా వసవ్యా అగ్నే సోమ సూర్య। దేవాః శర్మణ్యా మిత్రావరుణాఽర్యమన్। దేవాః సపీతయో ఽపాం నపాదాశుహేమన్। ఉద్నో దత్తోఽదధిం భిన్త దివః పర్జన్యాదన్తరిక్షాత్పృథివ్యాస్తతో నో వృష్ట్యాఽవత। దివా చిత్తమః కృణ్వన్తి పర్జన్యేనోదవాహేన। పృథివీం యద్వ్యున్దన్తి॥ ఆ యం నరః సుదానవో దదాశుషే దివః కోశమచుచ్యవుః। వి పర్జన్యాః సృజన్తి రోదసీ అను ధన్వనా యన్తి [21] వృష్టయః॥ ఉదీరయథా మరుతః సముద్రతో యూయం వృష్టిం వర్షయథా పురీషిణః। న వో దస్రా ఉప దస్యన్తి ధేనవః శుభం యాతామను రథా అవృథ్సత॥ సృజా వృష్టిం దివ ఆద్భిః సముద్రం పృణ। అబ్జా అసి ప్రథమజా బలమసి సముద్రియమ్॥ ఉన్నం భయ

పృథివీం భిన్ధీదం దివ్యం నభః। ఉద్నో దివ్యస్య నో దేహీశానో వి సృజా దృతిమ్॥ యే దేవా దివిభాగా యేఽన్తరిక్షభాగా యే పృథివిభాగాః। త ఇమం యజ్ఞమవన్తు త ఇదం క్షేత్రమా విశన్తు త ఇదం క్షేత్రమను వి విశన్తు॥[22]

యన్తి దేవా విగ్ంశతిశ్చ||**2.4.8**||

మారుతమసి మరుతామోజ ఇతి కృష్ణం వాసః కృష్ణతూషం పరి ధత్త ఏతద్వై వృష్ట్యై రూపగ్ం సరూప ఏవ భూత్వా పర్జన్యం వర్షయతి రమయత మరుతః శ్యేనమాయినమితి పశ్చాద్వాతం ప్రతి మీవతి పురోవాతమేవ జనయతి వర్షస్యాఽవరుద్ధ్యై వాతనామాని జుహోతి వాయుర్వై వృష్ట్యా ఈశే వాయుమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాఽస్మై పర్జన్యం వర్షయత్యష్టౌ [23] జుహోతి చతస్రో వై దిశశ్చతస్రోఽవాన్తరదిశా దిగ్భ్య ఏవ వృష్టిగ్ం సం ప్ర చ్యావయతి కృష్ణాజినే సం యౌతి హవిరేవాఽకరన్తర్వేది సం యౌత్యవరుద్ధ్యై యతీనామద్యమానానాగ్ం శీర్షాణి పరాఽపతన్తే ఖర్జూరా అభవన్తేషాగ్ం రస ఊర్ధ్వోఽపతత్తానికరీరాణ్యభవన్త్సౌమ్యాని వై కరీరాణి సౌమ్యా ఖలు వా ఆహుతిర్దివో వృష్టిం చ్యావయతి యత్కరీరాణి భవన్తి [24] సౌమ్యయైవాఽఽహుత్యా దివో వృష్టిమవ రున్ద్ధే మధుషా సం యౌత్యపాం వా ఏష ఓషధీనాగ్ం రసో యన్మధ్వద్భ్య ఏవౌషధీభ్యో వర్షత్యథో అద్భ్య ఏవౌషధీభ్యో వృష్టిం ని నయతి మాన్దా వాశా ఇతి సం యౌతి నామధేయైరేవైనా అచ్ఛైత్యథో యథా బ్రూయాదసావేహీత్యేవమేవైనా నామధేయైరా [25] చ్యావయతి వృష్ణో అశ్వస్య సందానమసి వృష్ట్యై త్వోప నహ్యామీత్యాహ వృషా వా అశ్వో వృషా పర్జన్యః కృష్ణ ఇవ ఖలు వై భూత్వా వర్షతి రూపేణైవైనగ్ం సమర్ధయతి వర్షస్యావరుద్ధ్యై॥[26]

అష్టౌ భవన్తి నామధేయైరేకాన్న త్రిగ్ంశచ్చ||**2.4.9**||

దేవా వసవ్యా దేవాః శర్మణ్యా దేవాః సపీతయ ఇత్యా బధ్నాతి దేవతాభిరేవాఽన్వహం

వృష్టిమిచ్ఛతి యది వర్షేత్తావత్యేవ హోతవ్యం యది న వర్షేచ్ఛ్వో భూతే హవిర్నిర్వపేదహోరాత్రే వై మిత్రావరుణావహోరాత్రాభ్యాం ఖలు వై పర్జన్యో వర్షతి నక్తం వా హి దివా వా వర్షతి మిత్రావరుణావేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాఽస్మా [27] అహోరాత్రాభ్యాం పర్జన్యం వర్షయతోఽగ్నయే ధామచ్ఛదే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేన్మారుతగ్ం సప్తకపాలగ్ం సౌర్యమేకకపాలమగ్నిర్వా ఇతో వృష్టిముదీరయతి మరుతః సృష్టాం నయన్తి యదా ఖలు వా అసావాదిత్యో న్య ఙ్రశ్మిభిః పర్యావర్తతేఽథ వర్షతి ధామచ్ఛదివ ఖలు వై భూత్వా వర్షత్యేతా వై దేవతా వృష్ట్యా ఈశతే తా ఏవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తా [28] ఏవాఽస్మై పర్జన్యం వర్షయన్త్యుతావర్షిష్యన్వర్షత్యేవ సృజా వృష్టిం దివ ఆఽద్భిః సముద్రం పృణేత్యాహేమాశ్చైవాఽమూశ్చాఽపః సమర్ధయత్యథో ఆభిరేవాఽమూరచ్ఛైత్యబ్జా అసి ప్రథమజా బలమసి సముద్రియమిత్యాహ యథాయజురేవైతదున్నం భయ పృథివీమితి వర్షాహ్వాం జుహోత్యేషా వా ఓషధీనాం వృష్టివనిస్తయైవ వృష్టిమా చ్యావయతి యే దేవా దివిభాగా ఇతి కృష్ణాజినమవ ధూనోతీమ ఏవాఽస్మై లోకాః ప్రీతా అభీష్టా భవన్తి॥ [29]

అస్మై ధావతి తా వా ఏకవిగ్ంశతిశ్చ||***2.4.10***||

సర్వాణి ఛన్దాగ్ స్యేతస్యామిష్ట్యామనూచ్యానీత్యాహుస్త్రిష్టుభో వా ఏతద్వీర్యం యత్కకుదుష్ణిహా జగత్యై యదుష్ణిహకకుభావన్వాహ తేనైవ సర్వాణి ఛన్దాగ్ స్యవ రున్ధే గాయత్రీ వా ఏషా యదుష్ణిహా యాని చత్వార్యధ్యక్షరాణి చతుష్పాద ఏవ తే పశవో యథా పురోడాశే పురోడాశోఽధ్యేవమేవ తద్యదృచ్యధ్యక్షరాణి యజ్జగత్యా [30] పరిదధ్యాదన్తం యజ్ఞం గమయేత్త్రిష్టుభా పరి దధాతీన్ద్రియం వై వీర్యం త్రిష్టుగిన్ద్రియ ఏవ వీర్యే యజ్ఞం ప్రతి ష్ఠాపయతి నాఽన్తం గమయత్యగ్నే త్రీ తే వాజినా త్రీ షధస్థేతి త్రివత్యా పరి దధాతి సరూపత్వాయ సర్వో వా ఏష యజ్ఞో యత్త్రైధాతవీయం

కామాయకామాయ ప్ర యుజ్యతే సర్వేభ్యో హి కామేభ్యో యజ్ఞః ప్రయుజ్యతే త్రైధాతవీయేన యజేతాఽభిచరన్సర్వో వా [31] ఏష యజ్ఞో యత్త్రైధాతవీయగ్ం సర్వేణైవైనం యజ్ఞేనాఽభి చరతి స్తృణుత ఏవైనమేతయైవ యజేతాఽభిచర్యమాణః సర్వో వా ఏష యజ్ఞో యత్త్రైధాతవీయగ్ం సర్వేణైవ యజ్ఞేన యజతే నైనమభిచరన్థ్స్తృణుత ఏతయైవ యజేత సహస్రేణ యక్ష్యమాణః ప్రజాతమేవైనద్దదాత్యేతయైవ యజేత సహస్రేణేజానోఽన్తం వా ఏష పశూనాం గచ్ఛతి [32] యః సహస్రేణ యజతే ప్రజాపతిః ఖలు వై పశూనసృజత తాగ్ స్త్రైధాతవీయేనైవాసృజత య ఏవం విద్వాగ్ స్త్రైధాతవీయేన పశుకామో యజతే యస్మాదేవ యోనేః ప్రజాపతిః పశూనసృజత తస్మాదేవైనాన్థ్స్తృజత ఉపైనముత్తరగ్ం సహస్రం నమతి దేవతాభ్యో వా ఏష ఆ వృశ్చ్యతే యో యక్ష్య ఇత్యుక్త్వా న యజతే త్రైధాతవీయేన యజేత సర్వో వా ఏష యజ్ఞో [33] యత్త్రైధాతవీయగ్ం సర్వేణైవ యజ్ఞేన యజతే న దేవతాభ్య ఆ వృశ్చ్యతే ద్వాదశకపాలః పురోడాశో భవతి తే త్రయశ్చతుష్కపాలాత్త్రిషమృద్ధత్వాయ త్రయః పురోడాశా భవన్తి త్రయ ఇమే లోకా ఏషాం లోకా నామాప్త్యై ఉత్తర ఉత్తరో జ్యాయాన్భవత్యేవమివ హీమే లోకా యవమయో మధ్య ఏతద్వా అన్తరిక్షస్య రూపగ్ం సమృద్ధ్యై సర్వేషామభిగమయన్నవ ద్యత్యఛం బట్కారగ్ం హిరణ్యం దదాతి తేజ ఏవా- [34] ఽవ రున్ధే తార్ప్యం దదాతి పశూనేవాఽవ రున్ధే ధేనుం దదాత్యాశిష ఏవాఽవ రున్ధే సామ్నో వా ఏష వర్ణో యద్ధిరణ్యం యజుషాం తార్ప్యముక్థామదానాం ధేనురేతానేవ సర్వాన్వర్ణానవ రున్ధే॥[35]

జగత్యాఽభిచరన్థ్సర్వో వై గచ్ఛతి యజ్ఞస్తేజ ఏవ త్రిగ్ంశచ్చ||**2.4.11**||

త్వష్టా హతపుత్రో వీన్ద్రగ్ం సోమమాఽహరత్తస్మిన్నిన్ద్ర ఉపహవమైచ్ఛత తం నోపాఽహ్వయత పుత్రం మేఽవధీరితి స యజ్ఞవేశసం కృత్వా ప్రాసహా సోమమపిబత్తస్య యదత్యశిష్యత తత్త్వష్టాఽఽహవనీయముప ప్రాఽవర్తయథ్స్వాహేన్ద్రశత్రుర్వర్ధస్వేతి స

యావదూర్ధ్వః పరావిధ్యతి తావతి స్వయమేవ వ్యరమత యది వా తావత్ప్రవణమా-
[36] ऽसीत्యది వా తావదధ్యగ్నేరాసీత్స సం భవన్నగ్నీషోమావభి సమభవత్స
ఇషుమాత్రమిషుమాత్రం విష్వఙ్ఙవర్ధత స
ఇమాఀల్లోకానవృణోద్యదిమాఀల్లోకానవృణోత్తద్వృత్రస్య వృత్రత్వం తస్మాదిన్ద్రోऽబిభేదపి
త్వష్టా తస్మై త్వష్టా వజ్రమసిఞ్చత్తపో వై స వజ్ర ఆసీత్తముద్యన్తుం నాశక్నోదథ వై
తర్హి విష్ణు- [37] రన్యా దేవతాऽऽసీత్సోऽబ్రవీద్విష్ణవేహీదమా హరిష్యావో
యేనాऽయమిదమితి స విష్ణుస్త్రేధాऽऽత్మానం వి న్యధత్త పృథివ్యాం తృతీయమన్తరిక్షే
తృతీయం దివి తృతీయమభిపర్యావర్తాద్ధ్యబిభేద్యత్పృథివ్యాం తృతీయమాసీత్తేనేన్ద్రో
వజ్రముదయచ్ఛద్విష్ణ్వనుస్థితః సోऽబ్రవీన్మా మే ప్ర హారస్తి వా ఇదం [38] మయి వీర్యం
తత్తే ప్ర దాస్యామీతి తదస్మై ప్రాऽయచ్ఛత్తత్ప్రత్యగృహ్ణాదऽధా మేతి తద్విష్ణవేऽతి
ప్రాऽయచ్ఛత్తద్విష్ణుః ప్రత్యగృహ్ణాదస్మాస్విన్ద్ర ఇన్ద్రియం దధాత్వితి యదన్తరిక్షే
తృతీయమాసీత్తేనేన్ద్రో వజ్రముదయచ్ఛద్విష్ణ్వనుస్థితః సోऽబ్రవీన్మా మే ప్ర హారస్తి వా
ఇదం [39] మయి వీర్యం తత్తే ప్ర దాస్యామీతి తదస్మై
ప్రాయచ్ఛత్తత్ప్రత్యగృహ్ణాద్ద్విర్మాऽధా ఇతి తద్విష్ణవేతి ప్రాయచ్ఛత్తద్విష్ణుః
ప్రత్యగృహ్ణాదస్మాస్విన్ద్ర ఇన్ద్రియం దధాత్వితి యద్దివి తృతీయమాసీత్తేనేన్ద్రో
వజ్రముదయచ్ఛద్విష్ణ్వనుస్థితః సోऽబ్రవీన్మా మే ప్ర హార్యేనాऽహ- [40] మిదమస్మి తత్తే
ప్ర దాస్యామీతి త్వీ 3 ఇత్యబ్రవీత్సంధాం తు సం దధావహై త్వామేవ ప్ర విశానీతి
యన్మాం ప్రవిశేః కిం మా భుఞ్జ్యా ఇత్యబ్రవీత్త్వామేవేన్ధీయ తవ భోగాయ త్వాం ప్ర
విశేయమిత్యబ్రవీత్తం వృత్రః ప్రాऽవిశదుదరం వై వృత్రః క్షుత్ఖలు వై మనుష్యస్య
భ్రాతృవ్యో [41] య ఏవం వేద హన్తి క్షుధం భ్రాతృవ్యం తదస్మై
ప్రాऽయచ్ఛత్తత్ప్రత్యగృహ్ణాత్త్రిర్మాऽధా ఇతి తద్విష్ణవేऽతి ప్రాऽయచ్ఛత్తద్విష్ణుః
ప్రత్యగృహ్ణాదస్మాస్విన్ద్ర ఇన్ద్రియం దధాత్వితి యత్త్రిః ప్రాऽయచ్ఛత్త్రిః
ప్రత్యగృహ్ణాత్తత్త్రిధాతోస్త్రిధాతుత్వం యద్విష్ణురన్వతిష్ఠత విష్ణవేऽతి

ప్రాఽయచ్ఛత్తస్మాదైన్ద్రావైష్ణవగ్ం హవిర్భవతి యద్వా ఇదం కించ తదస్మై తత్ప్రాఽయచ్ఛదృచః సామాని యజూగ్ంషి సహస్రం వా అస్మై తత్ప్రాఽయచ్ఛత్తస్మాథ్సహస్రదక్షిణమ్॥[42]
ప్రవణం విష్ణుర్వా ఇదమిదమహం యో భవత్యేకవిగ్ంశతిశ్చ||**2.4.12**||

దేవా వై రాజన్యాజ్జాయమానాదబిభయుస్తమన్తరేవ సన్తం దామ్నాఽపౌం భన్థ్స వా ఏషోఽపోబ్ధో జాయతే యద్రాజన్యో యద్వా ఏషోఽనపోబ్ధో జాయేత వృత్రాన్ ఘ్నగ్గ్శ్చరేద్యం కామయేత రాజన్యమనపోబ్ధో జాయేత వృత్రాన్ ఘ్నగ్గ్శ్చరేదితి తస్మా ఏతమైన్ద్రాబార్హస్పత్యం చరుం నిర్వపేదైన్ద్రో వై రాజన్యో బ్రహ్మ బృహస్పతిర్బ్రహ్మణైవైనం దామ్నోఽపౌం భనాన్ముఞ్చతి హిరణ్మయం దామ దక్షిణా సాక్షాదేవైనం దామ్నోఽపౌం భనాన్ముఞ్చతి॥[43]
ఏనం ద్వాదశ చ||**2.4.13**||

నవోనవో భవతి జాయమానోఽహ్నాం కేతురుషసామేత్యగ్రే। భాగం దేవేభ్యో వి దధాత్యాయన్ప్ర చన్ద్రమాస్తిరతి దీర్ఘమాయుః॥ యమాదిత్యా అగ్ంశుమాప్యాయయన్తి యమక్షితమక్షితయః పిబన్తి। తేన నో రాజా వరుణో బృహస్పతిరా ప్యాయయన్తు భువనస్య గోపాః॥ ప్రాచ్యాం దిశి త్వమిన్ద్రాసి రాజోతోదీచ్యాం వృత్రహన్వృత్రహోఽసి। యత్ర యన్తి స్రోత్యాస్త- [44] జ్జితం తే దక్షిణతో వృషభ ఏధి హవ్యః। ఇన్ద్రో జయాతి న పరా జయాతా అధిరాజో రాజసు రాజయాతి। విశ్వా హి భూయాః పృతనా అభిష్టీరుపసద్యో నమస్యో యథాఽసత్॥ అస్యేదేవ ప్ర రిరిచే మహిత్వం దివః పృథివ్యాః పర్యన్తరిక్షాత్। స్వరాడిన్ద్రో దమ ఆ విశ్వగూర్తః స్వరిరమత్రో వవక్షే రణాయ। అభి త్వా శూర నోనుమో ఽదుగ్ధా ఇవ ధేనవః। ఈశాన- [45] మస్య జగతః సువర్దృశమీశానమిన్ద్ర తస్థుషః॥ త్వామిద్ధి హవామహే సాతా వాజస్య కారవః। త్వాం వృత్రేష్విన్ద్ర సత్పతిం

నరస్త్వాం కాష్ఠాస్వర్వతః॥ యద్ద్యావ ఇన్ద్ర తే శతగ్ం శతం భూమీరుత స్యుః। న త్వా వజ్రిన్థ్సహస్రగ్ం సూర్యా అను న జాతమష్ట రోదసీ॥ పిబా సోమమిన్ద్ర మన్దతు త్వా యం తే సుషావ హర్యశ్వాఽద్రిః।[46] సోతుర్బాహుభ్యాగ్ం సుయతో నాఽర్వా॥ రేవతీర్నః సధమాద ఇన్ద్రే సన్తు తువివాజాః। క్షుమన్తో యాభిర్మదేమ॥ ఉదగ్నే శుచయస్తవ వి జ్యోతిషోదు త్యం జాతవేదసగ్ం సప్త త్వా హరితో రథే వహన్తి దేవ సూర్య। శోచిష్కేశం విచక్షణ॥ చిత్రం దేవానాముదగాదనీకం చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యాఽగ్నేః। ఆఽప్రా ద్యావా పృథివీ అన్తరిక్షగ్ం సూర్య ఆత్మా జగతస్తస్థుష [47] శ్చ॥ విశ్వే దేవా ఋతావృధ ఋతుభిర్హవనశ్రుతః। జుషన్తాం యుజ్యం పయః॥ విశ్వే దేవాః శృణుతేమగ్ం హవం మే యే అన్తరిక్షే య ఉప ద్యవిష్ఠ। యే అగ్నిజిహ్వా ఉత వా యజత్రా ఆసద్యాఽస్మిన్బర్హిషి మాదయధ్వమ్॥[48]

*తదీశానమద్రిస్తస్థుషస్త్రిగ్ంశచ్చ॥**2.4.14**॥*

*దేవా మనుష్యా దేవాసురా అబ్రువన్దేవాసురాస్తేషాం గాయత్రీ ప్రజాపతిస్తా యత్రాఽగ్నే గోభిశ్చిత్రయా మారుతం దేవా వసవ్యా అగ్నే మారుతమితి దేవా వసవ్యా దేవాః శర్మణ్యాః సర్వాణి త్వష్టా హతపుత్రో దేవా వై రాజన్యాన్నవోనవశ్చతుర్దశ ॥**14**॥*

దేవా మనుష్యాః ప్రజాం పశూన్దేవా వసవ్యాః పరిదధ్యాదిదమస్మ్యష్టాచత్వారిగ్ంశత్॥48॥

దేవా మనుష్యా మాదయధ్వమ్॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి ద్వితీయకాణ్డే చతుర్థః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥ అథ ద్వితీయ కాణ్డే పఞ్చమః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ విశ్వరూపో వై త్వాష్ట్రః పురోహితో దేవానామాసీథ్స్వస్రీయోఽసురాణాం తస్య త్రీణి శీర్‌షాణ్యాసన్థ్సోమపానగ్ం సురాపానమన్నాదనగ్ం స ప్రత్యక్షం దేవేభ్యో భాగమవదత్పరోఽక్షమసురేభ్యః సర్వస్మై వై ప్రత్యక్షం భాగం వదన్తి యస్మా ఏవ పరోఽక్షం వదన్తి తస్య భాగ ఉదితస్తస్మాదిన్ద్రోఽబిభేదీదృఙ్వై రాష్ట్రం వి పర్యావర్తయతీతి తస్య వజ్రమాదాయ శీర్‌షాణ్యచ్ఛినద్యథ్సోమపాన- [1] మాసీథ్స కపిఞ్జలోఽభవద్యథ్సురాపానగ్ం స కలవిఙ్కో యదన్నాదనగ్ం స తిత్తిరిస్తస్యాఽఞ్జలినా బ్రహ్మహత్యాముపాఽగృహ్ణాత్తాగ్ం సంవథ్సరమబిభస్తం భూతాన్యభ్యక్రోశన్బ్రహ్మహన్నితి స పృథివీముపాఽసీదదస్యై బ్రహ్మహత్యాయై తృతీయం ప్రతి గృహాణేతి సాఽబ్రవీద్వరం వృణై ఖాతాత్పరాభవిష్యన్తీ మన్యే తతో మా పరా భూవమితి పురా తే [2] సంవథ్సరాదపి రోహాదిత్యబ్రవీత్తస్మాత్పురా సంవథ్సరాత్పృథివ్యై ఖాతమపి రోహతి వారేవృతగ్గ్ హ్యస్యై తృతీయం బ్రహ్మహత్యాయై ప్రత్యగృహ్ణాత్తథ్స్వకృతమిరిణమభవత్తస్మాదాహితాగ్నిః శ్రద్ధాదేవః స్వకృత ఇరిణే నాఽవ స్యేద్బ్రహ్మహత్యాయై హ్యేష వర్ణః స వనస్పతీనుపాఽసీదదస్యై బ్రహ్మహత్యాయై తృతీయం ప్రతి గృహ్ణీతేతి తేఽబ్రువన్వరం వృణామహై వృక్ణాత్- [3] పరాభవిష్యన్తో మన్యామహే తతో మా పరా భూమేత్యావ్రశ్చనాద్వో భూయాగ్ంస ఉత్తిష్ఠానిత్యబ్రవీత్తస్మాదావ్రశ్చనాద్వృక్షాణాం భూయాగ్ంస ఉత్తిష్ఠన్తి వారేవృతగ్గ్ హ్యేషాం తృతీయం బ్రహ్మహత్యాయై ప్రత్యగృహ్ణన్థ్స నిర్యాసోఽభవత్తస్మాన్నిర్యాసస్య నాఽఽశ్యం బ్రహ్మహత్యాయై హ్యేష వర్ణోఽథో ఖలు య ఏవ లోహితో యో వాఽఽవ్రశ్చనాన్నిర్యేషతి తస్య నాఽఽశ్యం [4] కామమన్యస్య స్త్రీషగ్ంసాదముపాఽసీదదస్యై బ్రహ్మహత్యాయై తృతీయం ప్రతి గృహ్ణీతేతి తా

అబ్రువన్వరం వృణామహా ఋత్వియాత్ప్రజాం విన్దామహై కామమా విజనితోః సం భవామేతి తస్మాదృత్వియాథ్స్రియః ప్రజాం విన్దన్తే కామమా విజనితోః సం భవన్తి వారేవృతగ్గ్ హ్యాసాం తృతీయం బ్రహ్మహత్యాయై ప్రత్యగృహ్ణన్థ్సా మలవద్వాసా అభవత్తస్మాన్మలవద్వాససా న సం వదేత [5] న సహాఽఽసీత నాఽస్యా అన్నమద్యాద్బ్రహ్మహత్యాయై హ్యేషా వర్ణం ప్రతిముచ్యాఽఽస్తేఽథో ఖల్వాహురభ్యఞ్జనం వావ స్త్రియా అన్నమభ్యఞ్జనమేవ న ప్రతిగృహ్యం కామమన్యదితి యాం మలవద్వాససగ్ం సం భవన్తి యస్తతో జాయతే సోఽభిశస్తో యామరణ్యే తస్యై స్తేనో యాం పరాచీం తస్యై హ్రీతముఖ్యపగల్భో యా స్నాతి తస్యా అప్సు మారుకో యా [6] ఽభ్యఙ్క్తే తస్యై దుశ్చర్మా యా ప్రలిఖతే తస్యై ఖలతిరపమారీ యాఽఽఙ్క్తే తస్యై కాణో యా దతో ధావతే తస్యై శ్యావదన్ యా నఖాని నికృన్తతే తస్యై కునఖీ యా కృణత్తి తస్యై క్లీబో యా రజ్జుగ్ం సృజతి తస్యా ఉద్బన్ధుకో యా పర్ణేన పిబతి తస్యా ఉన్మాదుకో యా ఖర్వేణ పిబతి తస్యై ఖర్వస్తిస్రో రాత్రీర్వ్రతం చరేదఞ్జలినా వా పిబేదఖర్వేణ వా పాత్రేణ ప్రజాయై గోపీథాయ॥[7]

*యథ్సోమపానం తే వృక్ణాత్తస్య నాశ్యం వదేత మారుకో యాఽఽఖర్వేణ వా త్రీణి చ॥***2.5.1***॥*

త్వష్టా హతపుత్రో వీన్ద్రగ్ం సోమమాఽహరత్తస్మిన్నిన్ద్ర ఉపహవమైచ్ఛత తన్నోఽపాహ్వయత పుత్రం మేఽవధీరితి స యజ్ఞవేశసం కృత్వా ప్రాసహా సోమమపిబత్తస్య యదత్యశిష్యత తత్త్వష్టాఽఽహవనీయముప ప్రాఽవర్తయథ్స్వాహేన్ద్రశత్రుర్వర్ధస్వేతి యదవర్తయత్తద్వృత్రస్య వృత్రత్వం యదబ్రవీథ్స్వాహేన్ద్రశత్రుర్వర్ధస్వేతి తస్మాదస్యే- [8] న్ద్రః శత్రురభవథ్స సం భవన్నగ్నీషోమావభి సమభవథ్స ఇషుమాత్రమిషుమాత్రం విష్వఙ్ఙవర్ధత స ఇమాఁల్లోకానవృణోద్యదిమాఁల్లోకానవృణోత్తద్వృత్రస్య వృత్రత్వం తస్మాదిన్ద్రోఽబిభేథ్స ప్రజాపతిముపాఽధావచ్ఛత్రుర్మేఽజనీతి తస్మై వజ్రగ్ం సిక్త్వా ప్రాఽయచ్ఛదేతేన జహీతి

తేనాఽభ్యాయత తావబ్రూతామగ్నీషోమౌ మా [9] ప్ర హోరావమన్తః స్వ ఇతి మమ పై యువగ్గ్ స్థ ఇత్యబ్రవీన్మామభ్యేతమితి తౌ భాగధేయమైచ్ఛేతాం తాభ్యామేతమగ్నీషోమీయమేకాదశకపాలం పూర్ణమాసే ప్రాఽయచ్ఛత్తావబ్రూతామభి సందష్టౌ పై స్వో న శక్నువ ఐతుమితి స ఇన్ద్ర ఆత్మనః శీతరూరావజనయత్తచ్ఛీతరూరయోర్జన్మ య ఏవగ్ం శీతరూరయోర్జన్మ వేద [10] నైనగ్ం శీతరూరౌ హతస్తాభ్యామేనమభ్యనయత్తస్మాజ్జఞ్జభ్యమానాదగ్నీషోమౌ నిరక్రామతాం ప్రాణాపానౌ వా ఏనం తదజహితాం ప్రాణో పై దక్షోఽపానః క్రతుస్తస్మాజ్జఞ్జభ్యమానో బ్రూయాన్మయి దక్షక్రతూ ఇతి ప్రాణాపానావేవాఽఽత్మన్ధత్తే సర్వమాయురేతి స దేవతా వృత్రాన్నిర్హూయ వార్త్రఘ్నగ్ం హవిః పూర్ణమాసే నిరవపద్ఘ్నన్తి వా ఏనం పూర్ణమాస ఆ- [11] ఽమావాస్యాయాం ప్యాయయన్తి తస్మాద్వార్త్రఘ్నీ పూర్ణమాసేఽనూచ్యేతే వృధన్వతీ అమావాస్యాయాం తత్సగ్గ్ స్థాప్య వార్త్రఘ్నగ్ంహవిర్వజ్రమాదాయ పునరభ్యాయత తే అబ్రూతాం ద్యావాపృథివీ మా ప్ర హోరావయోర్వై శ్రిత ఇతి తే అబ్రూతాం వరం వృణావహై నక్షత్రవిహితాఽహమసానీత్యసావబ్రవీచ్చిత్రవిహితాఽహమితీయం తస్మాన్నక్షత్రవిహితాఽసౌ చిత్రవిహితేఽయం య ఏవం ద్యావాపృథివ్యో- [12] ర్వరం వేదైనం వరో గచ్ఛతి స ఆభ్యామేవ ప్రసూత ఇన్ద్రో వృత్రమహన్తే దేవా వృత్రగ్ం హత్వాఽగ్నీషోమావబ్రువన్ హవ్యం నో వహతమితి తావబ్రూతామపతేజసౌ పై త్యౌ వృత్రే పై త్యయోస్తేజ ఇతి తేఽబ్రువన్క ఇదమచ్ఛైతీతి గౌరిత్యబ్రువన్గౌర్వావ సర్వస్య మిత్రమితి సాఽబ్రవీ- [13] త్వరం వృణై మయ్యేవ సతోఽభయేన భునజాధ్వా ఇతి తద్గౌరాఽహరత్తస్మాద్గవి సతోఽభయేన భుఞ్జత ఏతద్వా అగ్నేస్తేజో యద్ఘృతమేతత్సోమస్య యత్పయో య ఏవమగ్నీషోమయోస్తేజో వేద తేజస్వ్యేవ భవతి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కిందేవత్యం పౌర్ణమాసమితి ప్రాజాపత్యమితి బ్రూయాత్తేనేన్ద్రం జ్యేష్ఠం పుత్రం నిరవాసా-యయదితి తస్మాజ్జ్యేష్ఠం పుత్రం ధనేన

నిరవసాయయన్తి॥[14]

అస్య మా వేదా ద్యావాపృథివ్యోరబ్రవీదితి తస్మాచ్చత్వారి చ॥**2.5.2**॥

ఇన్ద్రం వృత్రం జఘ్నివాగ్ంసం మృధోఽభి ప్రావేపన్త స ఏతం వైమృధం పూర్ణమాసేఽనునిర్వాప్యమపశ్యత్తం నిరవపత్తేన వై స మృధోఽపాఽహత యద్వైమృధః పూర్ణమాసేఽనునిర్వాప్యో భవతి మృధ ఏవ తేన యజమానోఽప హత ఇన్ద్రో వృత్రగ్ం హత్వా దేవతాభిశ్చేన్ద్రియేణ చ వ్యార్ధ్యత స ఏతమాగ్నేయమష్టాకపాలమమావాస్యాయామపశ్యదైన్ద్రం దధి [15] తం నిరవపత్తేన వై స దేవతాశ్చేన్ద్రియం చావారున్ధ యదాగ్నేయోఽష్టాకపాలోఽమావాస్యాయాం భవత్యైన్ద్రం దధి దేవతాశ్చైవ తేనేన్ద్రియం చ యజమానోఽవ రున్ధ ఇన్ద్రస్య వృత్రం జఘ్నుష ఇన్ద్రియం వీర్యం పృథివీమను వ్యార్ఛత్తదోషధయో వీరుధోఽభవన్థ్స ప్రజాపతిముపాఽధావద్వృత్రం మే జఘ్నుష ఇన్ద్రియం వీర్యం [16] పృథివీమను వ్యారత్తదోషధయో వీరుధోఽభూవన్నితి స ప్రజాపతిః పశూనబ్రవీదేతదస్మై సం నయతేతి తత్పశవ ఓషధీభ్యోఽధ్యాత్మన్థ్సమనయన్తత్ప్రత్యదుహన్ యథ్సమనయన్తథ్సాం నాయ్యస్య సాన్నాయ్యత్వం యత్ప్రత్యదుహన్తత్ప్రతిధుషః ప్రతిధుక్త్వగ్ం సమనైషుః ప్రత్యధుక్షన్న తు మయి శ్రయత ఇత్యబ్రవీదేతదస్మై [17] శృతం కురుతేత్యబ్రవీత్తదస్మై శృతమకుర్వన్నిన్ద్రియం వావాఽస్మిన్వీర్యం తదశ్రయన్తచ్ఛృతస్య శృతత్వగ్ం సమనైషుః ప్రత్యధుక్షఞ్ఛృతమక్రన్న తు మా ధినోతీత్యబ్రవీదేతదస్మై దధి కురుతేత్యబ్రవీత్తదస్మై దధ్యకుర్వన్తదేనమధినోత్తద్దధ్నో దధిత్వం బ్రహ్మవాదినో వదన్తి దధ్నః పూర్వస్యావదేయం [18] దధి హి పూర్వం క్రియత ఇత్యనాదృత్య తచ్ఛృతస్యైవ పూర్వస్యాఽవ ద్యేదిన్ద్రియమేవాఽస్మిన్వీర్యగ్గ్ శ్రిత్వా దధ్నోపరిష్టాద్ధినోతి యథాపూర్వముపైతి యత్పూతీకైర్వా పర్ణవల్కైర్వాఽఽతఞ్చ్యాథ్సౌమ్యం తద్యత్క్వలై రాక్షసం తద్యత్తణ్డులైర్వైశ్వదేవం

తద్యదాతఞ్చనేన మానుషం తద్యద్దధ్నా తథ్సేన్ద్రం దధ్నాఽఽతనక్తి [19]
సేన్ద్రత్వాయాఽగ్నిహోత్రోచ్ఛేషణమభ్యాతనక్తి యజ్ఞస్య సన్తత్యా ఇన్ద్రో వృత్రగ్ం హత్వా
పరాం పరావతమగచ్ఛదపాఽరాధమితి మన్యమానస్తం దేవతాః
ప్రైషమైచ్ఛన్త్సోఽబ్రవీత్ప్రజాపతిర్యః ప్రథమోఽనువిన్దతి తస్య ప్రథమం భాగధేయమితి
తం పితరోఽన్వవిన్దన్తస్మాత్పితృభ్యః పూర్వేద్యుః క్రియతే సోఽమావాస్యాం
ప్రత్యాఽగచ్ఛత్తం దేవా అభి సమగచ్ఛన్తాఽమా వై నో [20] ఽద్య వసు వసతీతీన్ద్రో హి
దేవానాం వసు తదమావాస్యాయా అమావాస్యత్వం బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కిందేవత్యగ్ం
సాన్నాయ్యమితి వైశ్వదేవమితి బ్రూయాద్విశ్వే హి తద్దేవా భాగధేయమభి
సమగచ్ఛన్తేత్యథో ఖల్వైన్ద్రమిత్యేవ బ్రూయాదిన్ద్రం వావ తే తద్భిషజ్యన్తోఽభి
సమగచ్ఛన్తేతి||[21]

*దధి మే జఘ్నుష ఇన్ద్రియం వీర్యమిత్యబ్రవీదేతదస్మా అవదేయం తనక్తి నో ద్విచత్వారిగ్ంశచ్చ||**2.5.3**||*

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి స త్వై దర్శపూర్ణమాసౌ యజేత య ఏనౌ సేన్ద్రౌ యజేతేతి
వైమృధః పూర్ణమాసేఽనునిర్వాప్యో భవతి తేన పూర్ణమాసః సేన్ద్ర ఐన్ద్రం
దధ్యమావాస్యాయాం తేనాఽమావాస్యా సేన్ద్రా య ఏవం విద్వాన్దర్శపూర్ణమాసౌ యజతే
సేన్ద్రావేవైనౌ యజతే శ్వఃశ్వోఽస్మా ఈజానాయ వసీయో భవతి దేవా వై
యద్యజ్ఞేఽకుర్వత తదసురా అకుర్వత తే దేవా ఏతా- [22]
మిష్టిమపశ్యన్నాగ్నావైష్ణవమేకాదశకపాలగ్ం సరస్వత్యై చరుగ్ం సరస్వతే చరుం తాం
పౌర్ణమాసగ్ం సగ్గ్స్థాప్యాఽను నిరవపన్తతో దేవా అభవన్పరాఽసురా యో
భ్రాతృవ్యవాన్థ్స్యాథ్స పౌర్ణమాసగ్ం సగ్గ్స్థాప్యైతామిష్టిమను నిర్వపేత్పౌర్ణమాసేనైవ
వజ్రం భ్రాతృవ్యాయ ప్రహృత్యాఽఽగ్నావైష్ణవేన దేవతాశ్చ యజ్ఞం చ భ్రాతృవ్యస్య
వృఙ్క్తే మిథునాన్పశూన్థ్సరస్వతాభ్యాం యావదేవాఽస్యాఽస్తి తత్- [23] సర్వం వృఙ్క్తే
పౌర్ణమాసీమేవ యజేత భ్రాతృవ్యవాన్నాఽమావాస్యాగ్ం హత్వా భ్రాతృవ్యన్నాఽఽ

ప్యాయయతి సాకం ప్రస్థాయీయేన యజేత పశుకామో యస్మై వా అల్పేనాఽఽహరన్తి
నాఽఽత్మనా తృప్యతి నాఽన్యస్మై దదాతి యస్మై మహతా తృప్యత్యాత్మనా
దదాత్యన్యస్మై మహతా పూర్ణగ్ం హోతవ్యం తృప్త ఏవైనమిన్ద్రః ప్రజయా
పశుభిస్తర్పయతి దారుపాత్రేణ జుహోతి న హి మృన్మయమాహుతిమానశ ఔదుమ్బరం
[24] భవత్యూర్గ్వా ఉదుం బర ఊర్క్పశవ ఊర్జైవాఽస్మా ఊర్జం పశూనవ రున్ధే
నాఽగతశ్రీర్మహేన్ద్రం యజేత త్రయో వై గతశ్రియః శుశ్రువాన్గ్రామణీ రాజన్యస్తేషాం
మహేన్ద్రో దేవతా యో వై స్వాం దేవతామతియజతే ప్ర స్వాయై దేవతాయై చ్యవతే న
పరాం ప్రాఽఽప్నోతి పాపీయాన్భవతి సంవత్సరమిన్ద్రం యజేత సంవత్సరగ్ం హి వ్రతం
నాఽతి స్వైవ– [25] వైనం దేవతేజ్యమానా భూత్యా ఇన్ధే వసీయాన్భవతి సంవత్సరస్య
పరస్తాదగ్నయే వ్రతపతయే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేత్సంవత్సరమేవైనం వృత్రం
జఘ్నివాగ్ం సమగ్నిర్వ్రతపతిర్వ్రతమా లమ్భయతి తతోఽధి కామం యజేత॥[26]

ఏతాం తదౌదుంభరగ్గ్ స్వా త్రిగ్ంశచ్చ॥**2.5.4**॥

నాఽసోమయాజీ సం నయేదనాగతం వా ఏతస్య పయో యోఽసోమయాజీ
యదసోమయాజీ సం నయేత్పరిమోష ఏవ సోఽనృతం కరోత్యథో పరైవ సిచ్యతే
సోమయాజ్యేవ సం నయేత్పయో వై సోమః పయః సాన్నాయ్యం పయసైవ పయ
ఆత్మన్ధత్తే వి వా ఏతం ప్రజయా పశుభిరర్ధయతి వర్ధయత్యస్య భ్రాతృవ్యం యస్య
హవిర్నిరుప్తం పురస్తాచ్చన్ద్రమా [27] అభ్యుదేతి త్రేధా తణ్డులాన్వి భజేద్యే మధ్యమాః
స్యుస్తానగ్నయే దాత్రే పురోడాశమష్టాకపాలం కుర్యాద్యే స్థవిష్ఠాస్తానిన్ద్రాయ ప్రదాత్రే
దధగ్గ్శ్చరుం యేఽణిష్ఠాస్తాన్విష్ణవే శిపివిష్టాయ శృతే చరుమగ్నిరేవాఽస్మై ప్రజాం
ప్రజనయతి వృద్ధామిన్ద్రః ప్ర యచ్ఛతి యజ్ఞో వై విష్ణుః పశవః శిపిర్యజ్ఞ ఏవ పశుషు
ప్రతి తిష్ఠతి న ద్వే [28] యజేత యత్పూర్వయా సం ప్రతి యజేతోత్తరయా ఛం
బట్కుర్యాద్యదుత్తరయా సం ప్రతి యజేత పూర్వయా ఛం బట్కుర్యాన్నేష్టిర్భవతి న

యజ్ఞస్తదను హ్రీత ముఖ్యపగల్భో జాయత ఏకామేవ యజేత ప్రగల్భోఽస్య జాయతేఽనాదృత్య తద్వే ఏవ యజేత యజ్ఞముఖమేవ పూర్వయాఽఽలభతే యజత ఉత్తరయా దేవతా ఏవ పూర్వయాఽఽవరున్ధ ఇన్ద్రియముత్తరయా దేవలోకమేవ [29] పూర్వయాఽభిజయ తిమనుష్యలోకముత్తరయా భూయసో యజ్ఞక్రతూనుపైత్యేషా పై సుమనా నామేష్టిర్యమద్యేజానం పశ్చాచ్చన్ద్రమా అభ్యుదేత్యస్మిన్నేవాఽస్మై లోకేఽర్ధుకం భవతి దాక్షాయణయజ్ఞేన సువర్గకామో యజేత పూర్ణమాసే సం నయేన్మైత్రావరుణ్యాఽఽమిక్షయాఽమావాస్యాయాం యజేత పూర్ణమాసే పై దేవానాగ్ం సుతస్తేషామేతమర్ధమాసం ప్రసుతస్తేషాం మైత్రావరుణీ వశాఽమావాస్యాయామనూబన్ధ్య యత్- [30] పూర్వేద్యుర్యజతే వేదిమేవ తత్కరోతి యద్వత్సానపాకరోతి సదోహవిర్ధానే ఏవ సం మినోతి యద్యజతే దేపైరేవ సుత్యాగ్ం సం పాదయతి స ఏతమర్ధమాసగ్ం సధమాదం దేపైః సోమం పిబతి యన్మైత్రావరుణ్యాఽఽమిక్షయాఽమావాస్యాయాం యజతే యైవాసౌ దేవానాం వశాఽనూబన్ధ్య సో ఏపైషైతస్య సాక్షాద్వా ఏష దేవానభ్యారోహతి య ఏషాం యజ్ఞం [31] అభ్యారోహతి యథా ఖలు పై శ్రేయానభ్యారూఢః కామయతే తథా కరోతి యద్యవవిధ్యతి పాపీయాన్భవతి యది నాఽవవిధ్యతి సదృఙ్వ్యావృత్కామ ఏతేన యజ్ఞేన యజేత క్షురపవిర్హ్యేష యజ్ఞస్తాజకర్పుణ్యో వా భవతి ప్ర వా మీయతే తస్యైతద్వ్రతం నానృతం వదేన్న మాగ్ం సమశ్నీయాన్న స్త్రియముపేయాన్నాస్య పల్పూలనేనవాసః పల్పూలయేయురేతద్ధి దేవాః సర్వం నకుర్వన్తి॥[32]

చన్ద్రమా ద్వే దేవలోకమేవ యద్యజ్ఞం పల్పూలయేయుష్షట్చ ||**2.5.5**||

ఏష పై దేవరథో యద్దర్శపూర్ణమాసౌ యో దర్శపూర్ణమాసావిష్ట్వా సోమేన యజతే రథస్పష్ట ఏవాఽవసానే వరే దేవానామవ స్యత్యేతాని వా అఙ్గాపరూగ్ంషి సంవత్సరస్య యద్దర్శపూర్ణమాసౌ య ఏవం విద్వాన్దర్శపూర్ణమాసౌ యజతేఽఙ్గాపరూగ్ష్యేవ

సంవథ్సరస్య ప్రతి దధాత్యేతే వై సంవథ్సరస్య చక్షుషీ యద్దర్శపూర్ణమాసౌ య ఏవం విద్వాన్దర్శపూర్ణమాసౌ యజతే తాభ్యామేవ సువర్గం లోకమను పశ్య- [33] త్యేషా వై దేవానాం విక్రాన్తిర్యద్దర్శపూర్ణమాసౌ య ఏవం విద్వాన్దర్శపూర్ణమాసౌ యజతే దేవానామేవ విక్రాన్తిమను వి క్రమత ఏష వై దేవయానః పన్థా యద్దర్శపూర్ణమాసౌ య ఏవం విద్వాన్దర్శపూర్ణమాసౌ యజతే య ఏవ దేవయానః పన్థాస్తగ్ం సమారోహత్యేతౌ వై దేవానాగ్ం హరీ యద్దర్శపూర్ణమాసౌ య ఏవం విద్వాన్దర్శపూర్ణమాసౌ యజతే యావేవ దేవానాగ్ం హరీ తాభ్యా- [34] మేవైభ్యో హవ్యం వహత్యేతద్వై దేవానామాస్యం యద్దర్శపూర్ణమాసౌ య ఏవం విద్వాన్దర్శపూర్ణమాసౌ యజతే సాక్షాదేవ దేవానామాస్యే జుహోత్యేష వై హవిర్ధానీ యో దర్శపూర్ణమాసయాజీ సాయం ప్రాతరగ్నిహోత్రం జుహోతి యజతే దర్శపూర్ణమాసావహరహర్హవిర్ధానినాగ్ం సుతో య ఏవం విద్వాన్దర్శపూర్ణమాసౌ యజతే హవిర్ధాన్యస్మీతి సర్వమేవాఽస్య బర్హిష్యం దత్తం భవతి దేవా వా అహ- [35] ర్యజ్ఞియన్నాఽవిన్దన్తే దర్శపూర్ణమాసావపునన్తౌ వా ఏతౌ పూతౌ మేధ్యౌ యద్దర్శపూర్ణమాసౌ య ఏవం విద్వాన్దర్శపూర్ణమాసౌ యజతే పూతావేవైనౌ మేధ్యౌ యజతే నాఽమావాస్యాయాం చ పౌర్ణమాస్యాం చ స్త్రియముపేయాద్యదుపేయాన్నిరిన్ద్రియః స్యాథ్సోమస్య వై రాజ్ఞోఽర్ధమాసస్య రాత్రయః పత్నయ ఆసన్తాసామమావాస్యాం చ పౌర్ణమాసీం చ నోపై- [36] త్తే ఏనమభి సమనహ్యేతాం తం యక్ష్మ ఆర్ఛద్రాజానం యక్ష్మ ఆరదితి తద్రాజయక్ష్మస్య జన్మ యత్పాపీయానభవత్తత్పాపయక్ష్మస్య యజ్జాయాభ్యామవిన్దత్తజ్జాయేన్యస్య య ఏవమేతేషాం యక్ష్మాణాం జన్మ వేద నైనమేతే యక్ష్మా విన్దన్తి స ఏతే ఏవ నమస్యన్నుపాధావత్తే అబ్రూతాం వరం వృణావహా ఆవం దేవానాం భాగధే అసావా- [37] ఽఽవదధి దేవా ఇజ్యాన్తా ఇతి తస్మాథ్సదృశీనాగ్ం రాత్రీణామమావాస్యాయాం చ పౌర్ణమాస్యాం చ దేవా ఇజ్యన్త ఏతే హి దేవానాం భాగధే భాగధా అస్మై మనుష్యా

భవన్తి య ఏవం వేద భూతాని క్షుధమఘ్నన్త్సద్యో మనుష్యా అర్ధమాసే దేవా మాసి పితరః సంవత్సరే వనస్పతయస్తస్మాదహరహర్మనుష్యా అశనమిచ్ఛన్తేఽర్ధమాసే దేవా ఇజ్యన్తే మాసి పితృభ్యః క్రియతే సంవత్సరే వనస్పతయః ఫలం గృహ్ణన్తి య ఏవం వేద హన్తి క్షుధం భ్రాతృవ్యమ్॥[38]

పశ్యతి తాభ్యామహరైదసావ ఫలగ్ం సప్త చ॥**2.5.6**॥

దేవా వై నర్చి న యజుష్యశ్రయన్త తే సామన్నేవాఽశ్రయన్త హిం కరోతి సామైవాఽకర్హిం కరోతి యత్రైవ దేవా అశ్రయన్త తత ఏవైనాన్ప్ర యుఙ్క్తే హిం కరోతి వాచ ఏవైష యోగో హిం కరోతి ప్రజా ఏవ తద్యజమానః సృజతే త్రిః ప్రథమామన్వాహ త్రిరుత్తమాం యజ్ఞస్యైవ తద్బర్సం [39] నహ్యత్యప్రస్రగ్ంసాయ సంతతమన్వాహ ప్రాణానామన్నాద్యస్య సంతత్యా అథో రక్షసామపహత్యై రాథంతరీం ప్రథమామన్వాహ రాథంతరో వా అయం లోక ఇమమేవ లోకమభి జయతి త్రిర్వి గృహ్ణాతి త్రయ ఇమే లోకా ఇమానేవ లోకానభి జయతి బార్హతీముత్తమామన్వాహ బార్హతో వా అసౌ లోకోఽముమేవ లోకమభి జయతి ప్ర వో [40] వాజా ఇత్యనిరుక్తాం ప్రాజాపత్యామన్వాహ యజ్ఞో వై ప్రజాపతిర్యజ్ఞమేవ ప్రజాపతిమా రభతే ప్ర వో వాజా ఇత్యన్వాహాన్నం వై వాజోఽన్నమేవాఽవ రున్ధే ప్ర వో వాజా ఇత్యన్వాహ తస్మాత్ప్రాచీనగ్ం రేతో ధీయతేఽగ్న ఆ యాహి వీతయ ఇత్యాహ తస్మాత్ప్రతీచీః ప్రజా జాయన్తే ప్ర వో వాజా [41] ఇత్యన్వాహ మాసా వై వాజా అర్ధమాసా అభిద్యవో దేవా హవిష్మన్తో గౌర్ఘృతాచీ యజ్ఞో దేవాఞ్జిగాతి యజమానః సుమ్నయురిదమసీదమసీత్యేవ యజ్ఞస్య ప్రియం ధామాఽవ రున్ధే యం కామయేత సర్వమాయురియాదితి ప్ర వో వాజా ఇతి తస్యాఽనూచ్యాగ్న ఆ యాహి వీతయ ఇతి సం తతముత్తరమర్ధర్చమా లభేత [42] ప్రాణేనైవాఽస్యాఽపానం దాధార సర్వమాయురేతి యో వా అరత్నిగ్ం సామిధేనీనాం వేదారత్నావేవ భ్రాతృవ్యం కురుతేఽర్ధర్చౌ సం దధాత్యేష వా అరత్నిః సామిధేనీనాం య

ఏవం వేదాఽకరత్నావేవ భ్రాతృవ్యం కురుత ఋషేర్ఋషేర్వా ఏతా నిర్మితా యత్సామిధేన్యస్తా యదసంయుక్తాః స్యుః ప్రజయా పశుభిర్యజమానస్య వి తిష్ఠేరన్నర్ధర్చౌ సందధాతి సం యునక్త్యేవైనాస్తా అస్మై సంయుక్తా అవరుద్ధాః సర్వామాశిషం దుహ్రే॥[43]

బర్సం వో జాయన్తే ప్ర వో వాజా లభేత దధాతి సన్దశ చ||**2.5.7**||

అయజ్ఞో వా ఏష యోఽసామాఽగ్న ఆ యాహి వీతయ ఇత్యాహ రథంతరస్యైవైష వర్ణస్తం త్వా సమిద్భిరఙ్గిర ఇత్యాహ వామదేవ్యస్యైవైష వర్ణో బృహదగ్నే సువీర్యమిత్యాహ బృహత ఏష వర్ణో యదేతం తృచమన్వాహ యజ్ఞమేవ తత్సామన్వన్తం కరోత్యగ్నిరముష్మింల్లోక ఆసీదాదిత్యోఽస్మిన్తావిమౌ లోకావశాన్తా- [44] వాస్తాం తే దేవా అబ్రువన్నేతేమౌ వి పర్యూహామేత్యగ్న ఆ యాహి వీతయ ఇత్యస్మింల్లోకేఽగ్నిమదధుర్బృహదగ్నే సువీర్యమిత్యముష్మింల్లోక ఆదిత్యం తతో వా ఇమౌ లోకావశామ్యతాం యదేవమన్వాహాఽనయోర్లోకయోః శాన్త్యై శామ్యతోఽస్మా ఇమౌ లోకౌ య ఏవం వేద పఞ్చదశ సామిధేనీరన్వాహ పఞ్చదశ [45] వా అర్ధమాసస్య రాత్రయోఽర్ధమాసశః సంవత్సర ఆప్యతే తాసాం త్రీణి చ శతాని షష్టిశ్చాఽక్షరాణి తావతీః సంవత్సరస్య రాత్రయోఽక్షరశ ఏవ సంవత్సరమాప్నోతి నృమేధశ్చ పరుచ్ఛేపశ్చ బ్రహ్మవాద్యమవదేతామస్మిన్దారావార్ద్రేఽగ్నిం జనయావ యతరో నౌ బ్రహ్మీయానితి నృమేధోఽభ్యవదత్స ధూమమజనయత్పరుచ్ఛేపోఽభ్యవదత్సోఽగ్నిమజనయదృష ఇత్యబ్రవీ- [46] ద్యత్సమావద్వి ద్వఽకథా త్వమగ్నిమజీజనో నాఽహమితి సామిధేనీనామేవాఽహం వర్ణం వేదేత్యబ్రవీద్యద్ఘృతవత్పదమనూచ్యతే స ఆసాం వర్ణస్తం త్వా సమిద్భిరఙ్గిర ఇత్యాహ సామిధేనీష్వేవ తజ్జ్యోతిర్జనయతి స్త్రియస్తేన యదృచ స్త్రియస్తేన యద్గాయత్రియః స్త్రియస్తేన యత్సామిధేన్యో వృషణ్వతీమన్వాహ [47] తేన పుంస్వతీస్తేన సేన్ద్రాస్తేన మిథునా అగ్నిర్దేవానాం దూత ఆసీదుశనా కావ్యోఽసురాణాం తౌ

ప్రజాపతిం ప్రశ్నమైతాగ్ం స ప్రజాపతిరగ్నిం దూతం వృణీమహ ఇత్యభి పర్యావర్తత
తతో దేవా అభవన్పరాఽసురా యస్యైవం విదుషోఽగ్నిం దూతం వృణీమహ ఇత్యన్వాహ
భవత్యాత్మనా పరాస్య భ్రాతృవ్యో భవత్యధ్వరవతీమన్వాహ భ్రాతృవ్యమేవైతయా [48]
ధ్వరతి శోచిష్కేశస్తమీమహ ఇత్యాహ పవిత్రమేవైతద్యజమానమేవైతయా పవయతి
సమిద్ధో అగ్న ఆహుతేత్యాహ పరిధిమేవైతం పరి దధాత్యస్కన్దాయ యదత
ఊర్ధ్వమభ్యాదధ్యాద్యథా బహిః పరిధి స్కన్దతి తాదృగేవ తత్త్రయో వా అగ్నయో
హవ్యవాహనో దేవానాం కవ్యవాహనః పితృణాగ్ం సహరక్షా అసురాణాం త ఏతర్హ్యా
శగ్ంసన్తే మాం వరిష్యతే మా- [49] మితి వృణీధ్వగ్ం హవ్యవాహనమిత్యాహ య ఏవ
దేవానాం తం వృణీత ఆర్షేయం వృణీతే బన్ధోరేవ నైత్యథో సంతత్యై పరస్తాదర్వాచో
వృణీతే తస్మాత్పరస్తాదర్వాఞ్చో మనుష్యాన్పితరోఽను ప్ర పిపతే॥[50]

ఆశాన్తావాహ పఞ్చదశాఽబ్రవీదనావాహైతయా వరిష్యతే మామేకాన్న త్రిగ్ంశచ్చ||**2.5.8**||

అగ్నే మహాగ్ం అసీత్యాహ మహాన్ హ్యేష యదగ్నిర్బ్రాహ్మణేత్యాహ బ్రాహ్మణో హ్యేష
భారతేత్యాహైష హి దేవేభ్యో హవ్యం భరతి దేవేద్ధ ఇత్యాహ దేవా హ్యేతమైన్ధత మన్విద్ధ
ఇత్యాహ మనుర్హ్యేతముత్తరో దేవేభ్య ఐన్ధర్షిష్టుత ఇత్యాహర్షయో
హ్యేతమస్తువన్విప్రానుమదిత ఇత్యాహ [51] విప్రా హ్యేతే యచ్ఛుశ్రువాగ్ంసః కవిశస్త
ఇత్యాహ కవయో హ్యేతే యచ్ఛుశ్రువాగ్ంసో బ్రహ్మసగ్ంశిత ఇత్యాహ బ్రహ్మసగ్ంశితో
హ్యేష ఘృతాహవన ఇత్యాహ ఘృతాహుతిర్హ్యస్య ప్రియతమా ప్రణీర్యజ్ఞానామిత్యాహ
ప్రణీర్హ్యేష యజ్ఞానాగ్ం రథీరధ్వరాణామిత్యాహైష హి దేవరథోఽతూర్తో హోతేత్యాహ
న హ్యేతం కశ్చన [52] తరతి తూర్ణిర్హవ్యవాడిత్యాహ సర్వగ్గ్ హ్యేష తరత్యాస్పాత్రం
జుహూర్దేవానామిత్యాహ జుహూర్హ్యేష దేవానాం చమసో దేవపాన ఇత్యాహ చమసో
హ్యేష దేవపానోఽరాగ్ం ఇవాగ్నే నేమిర్దేవాగ్ స్త్వం పరిభూరసీత్యాహ దేవాన్ హ్యేష
పరిభూర్యద్బ్రూయాదా వహ దేవాన్దేవయతే యజమానాయేతి భ్రాతృవ్యమస్మై [53]

జనయేదా వహ దేవాన్ యజమానాయేత్యాహ యజమానమేవైతేన వర్ధయత్యగ్నిమగ్న ఆ వహ సోమమా వహేత్యాహ దేవతా ఏవ తద్యథాపూర్వముప హ్వాయత ఆ చాఽగ్నే దేవాన్వహ సుయజా చ యజ జాతవేద ఇత్యాహాగ్నిమేవ తథ్సగ్గ్ శ్యతి సోఽస్య సగ్ంశితో దేవేభ్యో హవ్యం వహత్యగ్నిర్హోతే- [54] త్యాహాఽగ్నిర్వై దేవానాగ్ం హోతా య ఏవ దేవానాగ్ం హోతా తం వృణీతే స్మో వయమిత్యాహాఽఽత్మానమేవ సత్త్వం గమయతి సాధు తే యజమాన దేవతేత్యాహాఽఽశిషమేవైతామా శాస్తే యద్బ్రూయాద్యోఽగ్నిగ్ం హోతారమవృథా ఇత్యగ్నినోఽభయతో యజమానం పరి గృహ్ణీయాత్ప్రమాయుకః స్యాద్యజమానదేవత్యా వై జుహూర్భ్రాతృవ్యదేవత్యోఽపభృ- [55] ద్యద్ద్వే ఇవ బ్రూయాద్భ్రాతృవ్యమస్మై జనయేద్ఘృతవతీమధ్వర్యో స్రుచమాఽస్యస్వేత్యాహ యజమానమేవైతేన వర్ధయతి దేవాయువమిత్యాహ దేవాన్ హ్యేషాఽవతి విశ్వవారామిత్యాహ విశ్వగ్గ్ హ్యేషాఽవతీడామహై దేవాగ్ం ఈడేన్యాన్నమస్యామ నమస్యాన్ యజామ యజ్ఞియానిత్యాహ మనుష్యా వా ఈడేన్యాః పితరో నమస్యా దేవా యజ్ఞియా దేవతా ఏవ తద్యథాభాగం యజతి||[56]

విప్రానుమదిత ఇత్యాహ చనాఽస్మై హోతోపభృద్దేవతా ఏవ త్రీణి చ **||2.5.9||**

త్రీగ్స్త్రుచాననుబ్రూయాద్రాజన్యస్య త్రయో వా అన్యే రాజన్యాత్పురుషా బ్రాహ్మణో వైశ్యః శూద్రస్తానేవాఽస్మా అనుకాన్కరోతి పఞ్చదశాఽనుబ్రూయాద్రాజన్యస్య పఞ్చదశో వై రాజన్యః స్వ ఏవైనగ్గ్ స్తోమే ప్రతిష్ఠాపయతి త్రిష్టుభా పరి దధ్యాదిన్ద్రియం వై త్రిష్టుగిన్ద్రియకామః ఖలు వై రాజన్యో యజతే త్రిష్టుభైవాఽస్మా ఇన్ద్రియం పరి గృహ్ణాతి యది కామయేత [57] బ్రహ్మవర్చసమస్త్వితి గాయత్రియా పరి దధ్యాద్బ్రహ్మవర్చసం వై గాయత్రీ బ్రహ్మవర్చసమేవ భవతి సప్తదశాఽనుబ్రూయాద్వైశ్యస్య సప్తదశో వై వైశ్యః స్వ ఏవైనగ్గ్ స్తోమే ప్రతిష్ఠాపయతి జగత్యా పరి దధ్యాజ్జాగతా వై పశవః పశుకామః ఖలు వై వైశ్యో యజతే జ్జగత్యైవాఽస్మై పశూన్పరి గృహ్ణాత్యేకవిగ్ంశతిమను

బ్రూయాత్ప్రతిష్ఠాకామస్యైకవిగ్ంశః స్తోమానాం ప్రతిష్ఠా ప్రతిష్ఠిత్యై [58] చతుర్విగ్ంశతిమను బ్రూయాద్బ్రహ్మవర్చసకామస్య చతుర్విగ్ంశత్యక్షరా గాయత్రీ గాయత్రీ బ్రహ్మవర్చసం గాయత్రియైవాఽస్మై బ్రహ్మవర్చసమవ రున్ధే త్రిగ్ంశతమను బ్రూయాదన్నకామస్య త్రిగ్ంశదక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవాఽస్మా అన్నాద్యమవ రున్ధే ద్వాత్రిగ్ంశతమను బ్రూయాత్ప్రతిష్ఠాకామస్య ద్వాత్రిగ్ంశదక్షరానుష్టుగనుష్టుప్ఛన్దసాం ప్రతిష్ఠా ప్రతిష్ఠిత్యై షట్త్రిగ్ంశతమను బ్రూయాత్పశుకామస్య షట్త్రిగ్ంశదక్షరా బృహతీ బార్హతాః పశవో బృహత్యైవాఽస్మై పశూ- [59] నవ రున్ధే చతుశ్చత్వారిగ్ంశతమను బ్రూయాదిన్ద్రియకామస్య చతుశ్చత్వారిగ్ంశదక్షరా త్రిష్టుగిన్ద్రియం త్రిష్టుప్త్రిష్టుభైవాఽస్మా ఇన్ద్రియమవ రున్ధేఽష్టాచత్వారిగ్ంశతమను బ్రూయాత్పశుకామస్యాఽష్టాచత్వారిగ్ంశదక్షరా జగతీ జాగతాః పశవో జగత్యైవాఽస్మై పశూనవ రున్ధే సర్వాణి ఛన్దాగ్ స్యను బ్రూయాద్బహుయాజినః సర్వాణి వా ఏతస్య ఛన్దాగ్ స్యవరుద్ధాని యో బహుయాజ్యపరిమితమను బ్రూయాదపరిమితస్యావరుద్ధ్యై॥[60]

*కామయేత ప్రతిష్ఠిత్యై పశూన్థ్సప్త చత్వారిగ్ంశచ్చ॥**2.5.10**॥*

నివీతం మనుష్యాణాం ప్రాచీనావీతం పితృణాముపవీతం దేవానాముప వ్యయతే దేవలక్ష్మమేవ తత్కురుతే తిష్ఠన్నన్వాహ తిష్ఠన్ హ్యాశ్రుతతరం వదతి తిష్ఠన్నన్వాహ సువర్గస్య లోకస్యాఽభిజిత్యా ఆసీనో యజత్యస్మిన్నేవ లోకే ప్రతి తిష్ఠతి యత్క్రౌఞ్చమన్వాహాఽఽసురం తద్యన్మన్ద్రం మానుషం తద్యదన్తరా తథ్సదేవమన్తరాఽనూచ్యగ్ం సదేవత్వాయ విద్వాగ్ంసో వై [61] పురా హోతారోఽభూవన్తస్మాద్విధృతా అధ్వానోఽభూవన్న పన్థానః సమరుక్షన్నన్తర్వేద్యన్యః పాదో భవతి బహిర్వేద్యన్యోఽథాఽన్వాహాఽధ్వనాం విధృత్యై పథామసగ్ంరోహాయాఽథో భూతం చైవ భవిష్యచ్చాఽవ రున్ధేఽథో పరిమితం చైవాఽపరిమితం చాఽవ రున్ధేఽథో

గ్రామ్యాగ్శ్చైవ పశూనారణ్యాగ్శ్చాఽవ రున్ధేఽథో [62] దేవలోకం చైవ మనుష్యలోకం చాఽభి జయతి దేవా వై సామిధేనీరనూచ్య యజ్ఞం నాఽన్వపశ్యన్థ్స ప్రజాపతిస్తూష్ణీమాఘారమాఽఘారయత్తతో వై దేవా యజ్ఞమన్వపశ్యన్ యత్తూష్ణీమాఘారమాఘారయతి యజ్ఞస్యాఽనుఖ్యాత్యా అథో సామిధేనీరేవాఽభ్యనక్త్యలూక్షో భవతి య ఏవం వేదాఽథో తర్పయత్యేవైనాస్తృప్యతి ప్రజయా పశుభి- [63] ర్య ఏవం వేద యదేకయాఽఽఘారయేదేకాం ప్రీణీయాద్యద్వాభ్యాం ద్వే ప్రీణీయాద్యత్తిసృభిరతి తద్రేచయేన్మనసాఽఽ ఘారయతి మనసా హ్యనాప్తమాప్యతే తిర్యఞ్చమా ఘారయత్యఛం బట్కారం వాక్చ మనశ్చాఽఽర్తీయేతామహం దేవేభ్యో హవ్యం వహామీతి వాగబ్రవీదహం దేవేభ్య ఇతి మనస్తౌ ప్రజాపతిం ప్రశ్నమైతాగ్ం సోఽబ్రవీత్ [64] ప్రజాపతిర్దూతీరేవ త్వం మనసోఽసి యద్ధి మనసా ధ్యాయతి తద్వాచా వదతీతి తత్ఖలు తుభ్యం న వాచా జుహవన్నిత్యబ్రవీత్తస్మాన్మనసా ప్రజాపతయే జుహ్వతి మన ఇవ హి ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యై పరిధీన్థ్సం మార్ష్టి పునాత్యేవైనాన్త్రిర్మధ్యమం త్రయో వై ప్రాణాః ప్రాణనేవాఽభి జయతి త్రిర్దక్షిణార్ధ్యం త్రయ [65] ఇమే లోకా ఇమానేవ లోకానభి జయతి త్రిరుత్తరార్ధ్యం త్రయో వై దేవయానాః పన్థానస్తానేవాభి జయతి త్రిరుప వాజయతి త్రయో వై దేవలోకా దేవలోకానేవాఽభి జయతి ద్వాదశ సం పద్యన్తే ద్వాదశ మాసాః సంవథ్సరః సంవథ్సరమేవ ప్రీణాత్యథో సంవథ్సరమేవాఽస్మా ఉప దధాతి సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై ఆఘారమా ఘారయతి తిర ఇవ [66] వై సువర్గో లోకః సువర్గమేవాఽస్మై లోకం ప్ర రోచయత్యృజుమా ఘారయత్యృజురివ హి ప్రాణః సంతతమా ఘారయతి ప్రాణానామన్నాద్యస్య సంతత్యా అథో రక్షసామపహత్యై యం కామయేత ప్రమాయుకః స్యాదితి జిహ్మం తస్యాఽఽ ఘారయేత్ప్రాణమేవాఽస్మాజ్జిహ్మం నయతి తాజక్ప్ర మీయతే శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య యదాఘార ఆత్మా ధ్రువా- [67] ఽఽఘారమాఘార్య ధ్రువాగ్ం సమనక్త్యాత్మన్నేవ యజ్ఞస్య శిరః ప్రతి

దధాత్యగ్నిర్దేవానాం దూత ఆసీద్దైవ్యోఽసురాణాం తౌ ప్రజాపతిం ప్రశ్నమైతాగ్ం స
ప్రజాపతిర్బ్రాహ్మణమబ్రవీదేతద్వి బ్రూహీత్యా శ్రావయేతీదం దేవాః శృణుతేతి వావ
తదబ్రవీదగ్నిర్దేవో హోతేతి య ఏవ దేవానాం తమవృణీత తతో దేవా [68]
అభవన్పరాఽసురా యస్యైవం విదుషః ప్రవరం ప్రవృణతే భవత్యాత్మనా పరాస్య
భ్రాతృవ్యో భవతి యద్బ్రాహ్మణశ్చాఽబ్రాహ్మణశ్చ ప్రశ్నమేయాతాం బ్రాహ్మణాయాఽధి
బ్రూయాద్యద్బ్రాహ్మణాయాఽధ్యాహాఽఽత్మనేఽధ్యాహ యద్బ్రాహ్మణం పరాహాఽఽత్మానం
పరాఽఽహ తస్మాద్బ్రాహ్మణో న పరోచ్యః॥[69]

వా ఆరణ్యాగ్శ్చావ రున్ధేఽథో పశుభిః సోఽబ్రవీద్దక్షిణార్ధ్యం త్రయ ఇవ ధ్రువా దేవాశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ||**2.5.11**||

ఆయుష్ట ఆయుర్దా అగ్న ఆ ప్యాయస్వ సన్తేఽవ తే హేడ ఉదుత్తమం ప్ర ణో దేవ్యా నో
దివోఽగ్నావిష్ణూ అగ్నావిష్ణూ ఇమం మే వరుణ తత్త్వా యామ్యుదు త్యం చిత్రమ్॥
అపాం నపాదా హ్యస్థాదుపస్థం జిహ్మానామూర్ధ్వో విద్యుతం వసానః। తస్య జ్యేష్ఠం
మహిమానం వహన్తీర్హిరణ్యావర్ణాః పరి యన్తి యహ్వీః॥ స- [70] మన్యా యన్త్యుప
యన్త్యన్యాః సమానమూర్వం నద్యః పృణన్తి। తమూ శుచిగ్ం శుచయో
దీదివాగ్ంసమపాం నపాతం పరి తస్థురాపః॥ తమస్మేరా యువతయో యువానం
మర్మృజ్యమానాః పరి యన్త్యాపః। స శుక్రేణ శిక్వనా రేవదగ్నిర్దీదాయాఽనిధ్మో
ఘృతనిర్ణిగప్సు॥ ఇన్ద్రావరుణయోరహగ్ం సమ్రాజోరవ ఆ వృణే। తా నో మృడాత
ఈదృశే॥ ఇన్ద్రావరుణా యువమధ్వరాయ నో [71] విశే జనాయ మహి శర్మ
యచ్ఛతమ్। దీర్ఘప్రయజ్యుమతి యో వనుష్యతి వయం జయేమ పృతనాసు దూఢ్యః॥
ఆ నో మిత్రావరుణా ప్ర బాహవా। త్వం నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్దేవస్య హేడోఽవ యా
సిసీష్ఠాః। యజిష్ఠో వహ్నితమః శోశుచానో విశ్వా ద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్॥ స త్వం
నో అగ్నేఽవమో భవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో వ్యుష్టౌ। అవ యక్ష్వ నో వరుణగ్ం [72]
రరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవో న ఏధి॥ ప్రప్రాయమగ్నిర్భరతస్య శృణ్వే వి

యథ్సూర్యో న రోచతే బృహద్భాః। అభి యః పూరుం పృతనాసు తస్థౌ దీదాయ దైవ్యో అతిథిః శివో నః॥ ప్ర తే యక్షి ప్ర త ఇయర్మి మన్మ భువో యథా వన్ద్యో నో హవేషు। ధన్వన్నివ ప్రపా అసి త్వమగ్న ఇయక్షవే పూరవే ప్రత్న రాజన్॥ [73] వి పాజసా వి జ్యోతిషా॥ స త్వమగ్నే ప్రతీకేన ప్రత్యోష యాతుధాన్యః। ఉరుక్షయేషు దీద్యత్॥ తగ్ం సుప్రతీకగ్ం సుదృశగ్గ్ స్వఞ్చమవిద్వాగ్ంసో విదుష్టరగ్ం సపేమ। స యక్షద్విశ్వా వయునాని విద్వాన్ప్ర హవ్యమగ్నిరమృతేషు వోచత్॥ అగ్ంహోముచే వివేష యన్మా వి న ఇన్ద్రేన్ద్ర క్షత్రమిన్ద్రియాణి శతక్రతోఽను తే దాయి॥[74]

యస్వ్యాస్సమధ్వరాయ నో వరుణగ్ం రాజగ్గ్ శ్వతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ ***||2.5.12||***

విశ్వ రూపస్త్వష్టేన్ద్రం వృత్రం బ్రహ్మవాదినస్స త్వై నాఽఽసోమయాజ్యేష వై దేవరథో దేవా వై నర్చి నాఽఽయజ్ఞోఽగ్నే మహాన్త్రీన్నివీతమాయుష్టే ద్వాదశ ***||12||***

విశ్వరూపో నైనగ్ం శీతరూరావద్య వసు పూర్వేద్యుర్వ్యాజా ఇత్యగ్నే మహాన్నివీతమన్యా యన్తి చతుస్సప్తతిః॥74॥

విశ్వరూపోఽను తే దాయి॥

॥ హరిః ఓమ్॥

॥ శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ ఇతి ద్వితీయకాణ్డే పఞ్చమః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥ అథ ద్వితీయ కాణ్డే షష్ఠః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ సమిధో యజతి వసన్తమేవర్తూనామవ రున్ధే తనూనపాతం యజతి గ్రీష్మమేవాఽవ రున్ధ ఇడో యజతి వర్షా ఏవాఽవ రున్ధే బర్హిర్యజతి శరదమేవాఽవ రున్ధే స్వాహాకారం యజతి హేమన్తమేవాఽవ రున్ధే తస్మాథ్స్వాహాకృతా హేమన్పశవోఽవ సీదన్తి సమిధో యజత్యుషస ఏవ దేవతానామవ రున్ధే తనూనపాతం యజతి యజ్ఞమేవాఽవ రున్ధ [1] ఇడో యజతి పశూనేవాఽవరున్ధే బర్హిర్యజతి ప్రజామేవాఽవ రున్ధే సమానయత ఉపభృతస్తేజో వా ఆజ్యం ప్రజా బర్హిః ప్రజాస్వేవ తేజో దధాతి స్వాహాకారం యజతి వాచమేవాఽవ రున్ధే దశ సం పద్యన్తే దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవాఽన్నాద్యమవ రున్ధే సమిధో యజత్యస్మిన్నేవ లోకే ప్రతి తిష్ఠతి తనూనపాతం యజతి [2] యజ్ఞ ఏవాఽన్తరిక్షే ప్రతి తిష్ఠతీడో యజతి పశుష్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి బర్హిర్యజతి య ఏవ దేవయానాః పన్థానస్తేష్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి స్వాహాకారం యజతి సువర్గ ఏవ లోకే ప్రతి తిష్ఠత్యేతావన్తో వై దేవలోకాస్తేష్వేవ యథాపూర్వం ప్రతి తిష్ఠతి దేవాసురా ఏషు లోకేష్వస్పర్ధన్త తే దేవాః ప్రయాజైరేభ్యో లోకేభ్యోఽసురాన్ప్రాణుదన్త తత్ప్రయాజానాం [3] ప్రయాజత్వం యస్యైవం విదుషః ప్రయాజా ఇజ్యన్తే ప్రైభ్యో లోకేభ్యో భ్రాతృవ్యాన్నుదతేఽభిక్రామం జుహోత్యభిజిత్యై యో వై ప్రయాజానాం మిథునం వేద ప్ర ప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయతే సమిధో బహ్వీరివ యజతి తనూనపాతమేకమివ మిథునం తదిడో బహ్వీరివ యజతి బర్హిరేకమివ మిథునం తదేతద్వై ప్రయాజానాం మిథునం య ఏవం వేద ప్ర [4] ప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయతే దేవానాం వా అనిష్టా దేవతా ఆసన్నథాఽసురా యజ్ఞమజిఘాగ్ంసన్తే దేవా గాయత్రీం వ్యౌహన్పఞ్చాఽక్షరాణి ప్రాచీనాని త్రీణి ప్రతీచీనాని తతో వర్మ యజ్ఞాయాఽభవద్వర్మ యజమానాయయ

త్ప్రయాజానూయాజా ఇజ్యన్తే వర్మైవ తద్యజ్ఞాయ క్రియతే వర్మ యజమానాయ భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై తస్మాద్వరూథం పురస్తాద్వర్షీయః పశ్చాద్ధ్రసీయో దేవా వై పురా రక్షోభ్య [5] ఇతి స్వాహాకారేణ ప్రయాజేషు యజ్ఞగ్ం సగ్గ్ స్థాప్యమపశ్యన్తగ్గ్ స్వాహాకారేణ ప్రయాజేషు సమస్థాపయన్వి వా ఏతద్యజ్ఞం ఛిన్దన్తి యథ్స్వాహాకారేణ ప్రయాజేషు సగ్గ్ స్థాపయన్తి ప్రయాజానిష్ట్వా హవీగ్ ష్యభి ఘారయతి యజ్ఞస్య సంతత్యా అథో హవిరేవాఽకరథో యథాపూర్వముపైతి పితా వై ప్రయాజాః ప్రజాఽనూయాజా యత్ప్రయాజానిష్ట్వా హవీగ్ ష్యభిఘారయతి పితైవ తత్పుత్రేణ సాధారణం [6] కురుతే తస్మాదాహుర్యశ్చైవం వేద యశ్చ న కథా పుత్రస్య కేవలం కథా సాధారణం పితురిత్యస్కన్నమేవ తద్యత్ప్రయాజేష్విష్టేషు స్కన్దతి గాయత్ర్యేవ తేన గర్భం ధత్తే సా ప్రజాం పశూన్ యజమానాయ ప్ర జనయతి||[7]

యజతి యజ్ఞమేవాఽవ రున్ధే తనూనపాతం యజతి ప్రయాజానామేవం వేద ప్ర రక్షోభ్యస్సాధారణం పఞ్చత్రిగ్ంశచ్చ

||2.6.1||

చక్షుషీ వా ఏతే యజ్ఞస్య యదాజ్యభాగౌ యదాజ్యభాగౌ యజతి చక్షుషీ ఏవ తద్యజ్ఞస్య ప్రతి దధాతి పూర్వార్ధే జుహోతి తస్మాత్పూర్వార్ధే చక్షుషీ ప్రబాహుగ్జుహోతి తస్మాత్ప్రబాహుక్చక్షుషీ దేవలోకం వా అగ్నినా యజమానోఽను పశ్యతి పితృలోకగ్ం సోమేనోత్తరార్ధేఽగ్నయే జుహోతి దక్షిణార్ధే సోమాయైవమివ హీమౌ లోకావనయోర్లోకయోరనుఖ్యాత్యై రాజానౌ వా ఏతౌ దేవతానాం [8] యదగ్నీషోమావన్తరా దేవతా ఇజ్యేతే దేవతానాం విధృత్యై తస్మాద్రాజ్ఞా మనుష్యా విధృతా బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కిం తద్యజ్ఞే యజమానః కురుతే యేనాఽన్యతోదతశ్చ పశూన్దాధారోఽభయతోదతశ్చేత్యృచమనూచ్యాఽఽజ్యభాగస్య జుషాణేన యజతి తేనాఽన్యతోదతో దాధారర్చమనూచ్య హవిష ఋచా యజతి తేనోభయతోదతో దాధార మూర్ధన్వతీ పురోఽనువాక్యా భవతి మూర్ధానమేవైనగ్ం సమానానాం కరోతి [9] నియుత్వత్యా యజతి భ్రాతృవ్యస్యైవ పశూన్ని యువతే కేశినగ్ం హ దార్భ్యం కేశీ

సాత్యకామిరువాచ సప్తపదాం తే శక్వరీగ్ శ్వో యజ్ఞే ప్రయోక్తాసే యస్యై వీర్యేణ ప్ర జాతాన్భ్రాతృవ్యాన్నుదతే ప్రతి జనిష్యమాణాన్ యస్యై వీర్యేణోభయోర్లోకయోర్జ్యోతిర్ధత్తే యస్యై వీర్యేణ పూర్వార్ధేనాఽనడ్వాన్భునక్తి జఘనార్ధేన ధేనురితి పురస్తాల్లక్ష్మా పురోఽనువాక్యా భవతి జాతానేవ భ్రాతృవ్యాన్ప్ర ణుదత ఉపరిష్టాల్లక్ష్మా [10] యాజ్యా జనిష్యమాణానేవ ప్రతి నుదతే పురస్తాల్లక్ష్మా పురోఽ నువాక్యా భవత్యస్మిన్నేవ లోకే జ్యోతిర్ధత్త ఉపరిష్టాల్లక్ష్మా యాజ్యాఽముష్మిన్నేవ లోకే జ్యోతిర్ధత్తే జ్యోతిష్మన్తావస్మా ఇమౌ లోకౌ భవతో య ఏవం వేద పురస్తాల్లక్ష్మా పురోఽనువాక్యా భవతి తస్మాత్పూర్వార్ధేనాఽనడ్వాన్భునక్త్యుపరిష్టాల్లక్ష్మా యాజ్యా తస్మాజ్జఘనార్ధేన ధేనుర్య ఏవం వేద భుఙ్క్త ఏనమేతౌ వజ్ర ఆజ్యం వజ్ర ఆజ్యభాగౌ [11] వజ్రో వషట్కారస్త్రివృతమేవ వజ్రగ్ం సం భృత్య భ్రాతృవ్యాయ ప్ర హరత్యఛం బట్కారమపగూర్య వషట్కరోతి స్తృత్యై గాయత్రీ పురోఽనువాక్యా భవతి త్రిష్టుగ్యాజ్యా బ్రహ్మన్నేవ క్షత్రమన్వారం భయతి తస్మాద్బ్రాహ్మణో ముఖ్యో ముఖ్యో భవతి య ఏవం వేద ప్రైవైనం పురోఽనువాక్యయాహ ప్ర ణయతి యాజ్యయా గమయతి వషట్కారేణైవైనం పురోఽనువాక్యయా దత్తే ప్ర యచ్ఛతి యాజ్యయా ప్రతి [12] వషట్కారేణ స్థాపయతి త్రిపదా పురోఽనువాక్యా భవతి త్రయ ఇమే లోకా ఏష్వేవ లోకేషు ప్రతి తిష్ఠతి చతుష్పదా యాజ్యా చతుష్పద ఏవ పశూనవ రున్ధే ద్వ్యక్షరో వషట్కారో ద్విపాద్యజమానః పశుష్వేవోపరిష్టాత్ప్రతి తిష్ఠతి గాయత్రీ పురోఽనువాక్యా భవతి త్రిష్టుగ్యాజ్యైషా వై సప్తపదా శక్వరీ యద్వా ఏతయా దేవా అశిక్షన్తదశక్నువన్ య ఏవం వేద శక్నోత్యేవ యచ్ఛిక్షతి॥[13]

దేవతానాం కరోత్యుపరిష్టాల్లక్ష్మాఽఽజ్య భాగో ప్రతి శక్నోత్యేవ ద్వే చ||**2.6.2**||

ప్రజాపతిర్దేవేభ్యో యజ్ఞాన్వ్యాదిశథ్స ఆత్మన్నాజ్యమధత్త తం దేవా అబ్రువన్నేష వావ యజ్ఞో యదాజ్యమప్యేవ నోఽత్రాఽస్త్వితి సోఽబ్రవీద్యజాన్ వ ఆజ్యభాగావుప స్తృణానభి

ఘారయానితి తస్మాద్యజన్త్యాజ్యభాగావుప స్తృణన్త్యభి ఘారయన్తి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కస్మాథ్సత్యాద్యాతయామాన్యన్యాని హవీగ్ ష్యయాతయామమాజ్యమితి ప్రాజాపత్య- [14] మితి బ్రూయాదయాతయామా హి దేవానాం ప్రజాపతిరితి ఛన్దాగ్ంసి దేవేభ్యోఽపాఽక్రామన్న వోఽభాగాని హవ్యం వక్ష్యామ ఇతి తేభ్య ఏతచ్చతురవత్తమధారయన్పురోఽనువాక్యాయై యాజ్యాయై దేవతాయై వషట్కారాయ యచ్చతురవత్తం జుహోతి ఛన్దాగ్ స్యేవ తత్ప్రీణాతి తాన్ యస్య ప్రీతాని దేవేభ్యో హవ్యం వహన్త్యఙ్గిరసో వా ఇత ఉత్తమాః సువర్గం లోకమాయన్తదృషయో యజ్ఞవాస్త్వభ్యవాయన్తే- [15] ఽపశ్యన్పురోడాశం కూర్మం భూతగ్ం సర్పన్తం తమబ్రువన్నిన్ద్రాయ ధ్రియస్వ బృహస్పతయే ధ్రియస్వ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో ధ్రియస్వేతి స నాఽధ్రియత తమబ్రువన్నగ్నయే ధ్రియస్వేతి సోఽగ్నయేఽధ్రియత యదాగ్నేయోఽష్టాకపాలోఽమావాస్యాయాం చ పౌర్ణమాస్యాం చాఽచ్యుతో భవతి సువర్గస్య లోకస్యాఽభిజిత్యై తమబ్రువన్కథాఽహాస్థా ఇత్యనుపాక్తోఽభూవమిత్యబ్రవీద్యథాక్షోఽనుపాక్తో- [16] ఽవార్ఛత్యేవమవాఽఽరమిత్యుపరిష్టాద భ్యజ్యాధస్తాదుపాఽనక్తి సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై సర్వాణి కపాలాన్ యభి ప్రథయతి తావతః పురోడాశానముష్మింల్లోకేఽభి జయతి యో విదగ్ధః స నైర్ఋతో యోఽశృతః స రౌద్రో యః శృతః స సదేవస్తస్మాదవిదహతా శృతంకృత్యః సదేవత్వాయ భస్మనాఽభి వాసయతి తస్మాన్మాగ్ంసేనాఽస్థి ఛన్నం వేదేనాఽభి వాసయతి తస్మాత్- [17] కేశైః శిరశ్ఛన్నం ప్రచ్యుతం వా ఏతదస్మాల్లోకాదగతం దేవలోకం యచ్ఛృతగ్ం హవిరనభిఘారితమభిఘార్యోద్వాసయతి దేవత్రైవైనద్గమయతి యద్యేకం కపాలం నశ్యేదేకో మాసః సంవథ్సరస్యాఽనపేతః స్యాదథ యజమానః ప్ర మీయేత యద్ద్వే నశ్యేతాం ద్వౌ మాసౌ సంవథ్సరస్యాఽనపేతౌ స్యాతామథ యజమానః ప్ర మీయేత సంఖ్యాయోద్వాసయతి యజమానస్య [18] గోపీథాయ యది నశ్యేదాశ్వినం ద్వికపాలం

నిర్వపేద్ద్యావాపృథివ్యమేకకపాలమశ్వినౌ వై దేవానాం భిషజౌ తాభ్యామేవాఽస్మై భేషజం కరోతి ద్యావాపృథివ్య ఏకకపాలో భవత్యనయోర్వా ఏతన్నశ్యతి యన్నశ్యత్యనయోరేవైనద్విన్దతి ప్రతిష్ఠిత్యై॥[19]

ప్రాజాపత్యం తేఽక్షోఽనుపాక్తో వేదేనాఽభి వానయతి తస్మాద్యజమానస్య ద్వాత్రిగ్ంశచ్చ||**2.6.3**||

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇతి స్ఫ్యమా దత్తే ప్రసూత్యా అశ్వినోర్బాహుభ్యామిత్యాహాఽశ్వినౌ హి దేవానామధ్వర్యూ ఆస్తాం పూష్ణో హస్తాభ్యామిత్యాహ యత్యై శతభృష్టిరసి వానస్పత్యో ద్విషతో వధ ఇత్యాహ వజ్రమేవ తథ్సగ్ంశ్యతి భ్రాతృవ్యాయ ప్రహరిష్యన్థ్స్తంబయజుర్హరత్యేతావతీ వై పృథివీ యావతీ వేదిస్తస్యా ఏతావత ఏవ భ్రాతృవ్యం నిర్భజతి [20] తస్మాన్నాభాగం నిర్భజన్తి త్రిర్హరతి త్రయ ఇమే లోకా ఏభ్య ఏవైనం లోకేభ్యో నిర్భజతి తూష్ణీం చతుర్థగ్ం హరత్యపరిమితాదేవైనం నిర్భజత్యుద్ధన్తి యదేవాస్యా అమేధ్యం తదప హన్త్యుద్ధన్తి తస్మాదోషధయః పరా భవన్తి మూలం ఛినత్తి భ్రాతృవ్యస్యైవ మూలం ఛినత్తి పితృదేవత్యాఽతిఖాతేయతీం ఖనతి ప్రజాపతినా [21] యజ్ఞముఖేన సం మితామా ప్రతిష్ఠాయై ఖనతి యజమానమేవ ప్రతిష్ఠాం గమయతి దక్షిణతో వర్షీయసీం కరోతి దేవయజనస్యైవ రూపమకః పురీషవతీం కరోతి ప్రజా వై పశవః పురీషం ప్రజయైవైనం పశుభిః పురీషవన్తం కరోత్యుత్తరం పరిగ్రాహం పరి గృహ్ణాత్యేతావతీ వై పృథివీ యావతీ వేదిస్తస్యా ఏతావత ఏవ భ్రాతృవ్యం నిర్భజ్యాఽఽత్మన ఉత్తరం పరిగ్రాహం పరి గృహ్ణాతి క్రూరమివ వా [22] ఏతత్కరోతి యద్వేదిం కరోతి ధా అసి స్వధా అసీతి యోయుప్యతే శాన్త్యై ప్రోక్షణీరా సాదయత్యాపో వై రక్షోఘ్నీ రక్షసామపహత్యై స్ఫ్యస్య వర్త్మన్థ్సాదయతి యజ్ఞస్య సంతత్యై యం ద్విష్యాత్తం ధ్యాయేచ్ఛుచైవైనమర్పయతి॥

[23]

భజతి ప్రజాపతినేవ వై త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ||**2.6.4**||

బ్రహ్మవాదినో వదన్త్యద్భిర్హవీగ్ంషి ప్రౌక్షీః కేనాఽప ఇతి బ్రహ్మణేతి బ్రూయాదద్భిర్హ్యేవ హవీగ్ంషి ప్రోక్షతి బ్రహ్మణాఽప ఇధ్మాబర్హిః ప్రోక్షతి మేధ్యమేవైనత్కరోతి వేదిం ప్రోక్షత్యృక్షా వా ఏషాఽలోమకాఽమేధ్యా యద్వేదిర్మేధ్యామేవైనాం కరోతి దివే త్వాఽన్తరిక్షాయ త్వా పృథివ్యై త్వేతి బర్హిరాసాద్య ప్రో- [24] క్షత్యేభ్య ఏవైనల్లోకేభ్యః ప్రోక్షతి క్రూరమివ వా ఏతత్కరోతి యత్ఖనత్యపో ని నయతి శాన్త్యై పురస్తాత్ప్రస్తరం గృహ్ణాతి ముఖ్యమేవైనం కరోతీయన్తం గృహ్ణాతి ప్రజాపతినా యజ్ఞముఖేన సం మితం బర్హిః స్తృణాతి ప్రజా వై బర్హిః పృథివీ వేదిః ప్రజా ఏవ పృథివ్యాం ప్రతి ష్ఠాపయత్యనతిదృశ్నగ్గ్ స్తృణాతి ప్రజయైవైనం పశుభిరనతిదృశ్నం కరో- [25] త్యుత్తరం బర్హిషః ప్రస్తరగ్ం సాదయతి ప్రజా వై బర్హిర్యజమానః ప్రస్తరో యజమానమేవాఽయజమానాదుత్తరం కరోతి తస్మాద్యజమానోఽయజమానాదుత్తరోఽన్తర్దధాతి వ్యావృత్త్యా అనక్తి హవిష్కృతమేవైనగ్ం సువర్గం లోకం గమయతి త్రేధాఽనక్తి త్రయ ఇమే లోకా ఏభ్య ఏవైనం లోకేభ్యోఽనక్తి న ప్రతి శృణాతి యత్ప్రతిశృణీయాదనూర్ధ్వం భావుకం యజమానస్య స్యాదుపరీవ ప్ర హర- [26] త్యుపరీవ హి సువర్గో లోకో ని యచ్ఛతి వృష్టిమేవాఽస్మై ని యచ్ఛతి నాఽత్యగ్రం ప్ర హరేద్యదత్యగ్రం ప్రహరేదత్యాసారిణ్యధ్వర్యోర్నాశుకా స్యాన్న పురస్తాత్ప్రత్యస్యేద్యత్పురస్తాత్ప్రత్యస్యేథ్సువర్గాల్లోకాద్యజమానం ప్రతి నుదేత్ప్రాఞ్చం ప్ర హరతి యజమానమేవ సువర్గం లోకం గమయతి న విష్వఞ్చం వి యుయాద్యద్విష్వఞ్చం వియుయా- [27] త్స్త్ర్యస్య జాయేతోర్ధ్వముద్యౌత్యూర్ధ్వమివ హి పుగ్ంసః పుమానేవాస్య జాయతే యథ్స్ఫ్యేన వోపవేషేణ వా యోయుప్యేత స్తృతిరేవాస్య సా హస్తేన యోయుప్యతే యజమానస్య గోపీథాయ బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కిం యజ్ఞస్య యజమాన ఇతి ప్రస్తర ఇతి తస్య క్వ సువర్గో లోక ఇత్యాహవనీయ ఇతి బ్రూయాద్యత్ప్రస్తరమాహవనీయే ప్రహరతి యజమానమేవ [28] సువర్గం లోకం

గమయతి వి వా ఏతద్యజమానో లిశతే యత్ప్రస్తరం యోయుప్యస్తే బర్హిరను ప్ర
హరతి శాన్త్యా అనారంభణ ఇవ వా ఏతర్హ్యధ్వర్యుః స ఈశ్వరో వేపనో
భవితోర్ధ్రువాఽసీతీమామభి మృశతీయం వై ధ్రువాఽస్యామేవ ప్రతి తిష్ఠతి న వేపనో
భవత్యగా 3 నగ్నీదిత్యాహ యద్బ్రూయాదగన్నగ్నిరిత్యగ్నావగ్నిం
గమయేన్నిర్యజమానగ్ం సువర్గాల్లోకాద్భజేదగన్నిత్యేవ బ్రూయాద్యజమానమేవ సువర్గం
లోకం గమయతి॥[29]

*ఆసాద్య ప్రాఽనతిదృశ్నం కరోతి హరతి వియుయాద్యజమానమేవాఽగ్నిరితి సప్తదశ చ॥***2.6.5**॥

అగ్నేస్త్రయో జ్యాయాగ్ంసో భ్రాతర ఆసన్తే దేవేభ్యో హవ్యం వహన్తః ప్రాఽమీయన్త
సోఽగ్నిరబిభేదిత్థం వావ స్య ఆర్తిమాఽరిష్యతీతి స నిలాయత సోఽపః ప్రాఽవిశత్తం
దేవతాః ప్రైషమైచ్ఛన్తం మత్స్యః ప్రాఽబ్రవీత్తమశపద్ధియాధియా త్వా వధ్యాసుర్యో మా
ప్రాఽవోచ ఇతి తస్మాన్మత్స్యం ధియాధియా ఘ్నన్తి శప్తో [30] హి
తమన్వవిన్దన్తమబ్రువన్నుప న ఆ వర్తస్వ హవ్యం నో వహేతి సోఽబ్రవీద్వరం వృణై
యదేవ గృహీతస్యాఽహుతస్య బహిఃపరిధి స్కన్దాత్తన్మే భ్రాతౄణాం భాగధేయమసదితి
తస్మాద్యద్గృహీతస్యాఽహుతస్య బహిఃపరిధి స్కన్దతి తేషాం తద్భాగధేయం తానేవ తేన
ప్రీణాతి పరిధీన్పరి దధాతి రక్షసామపహత్యై సగ్ం స్పర్శయతి [31]
రక్షసామనన్వవచారాయ న పురస్తాత్పరి దధాత్యాదిత్యో హ్యేవోద్యన్పురస్తాద్రక్షాగ్
స్యపహన్త్యూర్ధ్వే సమిధావా దధాత్యుపరిష్టాదేవ రక్షాగ్ స్యప హన్తి
యజుషాఽన్యాన్తూష్ణీమన్యాం మిథునత్వాయ ద్వే ఆ దధాతి ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యై
బ్రహ్మవాదినో వదన్తి స త్వై యజేత యో యజ్ఞస్యాఽఽర్త్యా వసీయాన్త్స్యాదితి
భూపతయే స్వాహా భువనపతయే స్వాహా భూతానాం [32] పతయే స్వాహేతి
స్కన్నమను మన్త్రయేత యజ్ఞస్యైవ తదార్త్యా యజమానో వసీయాన్భవతి
భూయసీర్హి దేవతాః ప్రీణాతి జామి వా ఏతద్యజ్ఞస్య క్రియతే యదన్వఞ్చౌ

పురోడాశావుపాగ్ంశుయాజమన్తరా యజత్యజామిత్వాయాఽథో మిథునత్వాయాఽగ్నిరముష్మింల్లోక ఆసీద్యమోఽస్మిన్తే దేవా అబ్రువన్నేతేమౌ వి పర్యూహామేత్యన్నాద్యేన దేవా అగ్ని- [33] ముపామన్త్రయన్త రాజ్యేన పితరో యమం తస్మాదగ్నిర్దేవానామన్నాదో యమః పితృణాగ్ం రాజా య ఏవం వేద ప్ర రాజ్యమన్నాద్యమాప్నోతి తస్మా ఏతద్భాగధేయం ప్రాయచ్ఛన్ యదగ్నయే స్విష్టకృతేఽవద్యన్తి యదగ్నయే స్విష్టకృతేఽవద్యతి భాగధేయేనైవ తద్రుద్రగ్ం సమర్ధయతి సకృథ్సకృదవ ద్యతి సకృదివ హి రుద్ర ఉత్తరార్ధాదవ ద్యత్యేషా వై రుద్రస్య [34] దిక్స్వాయామేవ దిశి రుద్రం నిరవదయతే ద్విరభి ఘారయతి చతురవత్తస్యాఽఽప్త్యై పశవో వై పూర్వా ఆహుతయ ఏష రుద్రో యదగ్నిర్యత్పూర్వా ఆహుతీరభి జుహుయాద్రుద్రాయ పశూనపి దధ్యాదపశుర్యజమానః స్యాదతిహాయ పూర్వా ఆహుతీర్జుహోతి పశూనాం గోపీథాయ॥[35]

శప్తస్పర్శయతి భూతానామగ్నిగ్ం రుద్రస్య సప్తత్రిగ్ంశచ్చ||**2.6.6**||

మనుః పృథివ్యా యజ్ఞియమైచ్ఛథ్స ఘృతం నిషిక్తమవిన్దథ్సోఽబ్రవీత్కోఽస్యేశ్వరో యజ్ఞేఽపి కర్తోరితి తావబ్రూతాం మిత్రావరుణౌ గోరేవాఽఽవమీశ్వరౌ కర్తోః స్వ ఇతి తౌ తతో గాగ్ం సమైరయతాగ్ం సా యత్రయత్ర న్యక్రామత్తతో ఘృతమపీడ్యత తస్మాద్ఘృతపద్యుచ్యతే తదస్యై జన్మోపహూతగ్ం రథంతరగ్ం సహ పృథివ్యేత్యాహే- [36] యం వై రథంతరమిమామేవ సహాఽన్నాద్యేనోప హ్వయత ఉపహూతం వామదేవ్యగ్ం సహాఽన్తరిక్షేణేత్యాహ పశవో వై వామదేవ్యం పశూనేవ సహాన్తరిక్షేణోప హ్వయత ఉపహూతం బృహథ్సహ దివేత్యాహైరం వై బృహదిరామేవ సహ దివోప హ్వయత ఉపహూతాః సప్త హోత్రా ఇత్యాహ హోత్రా ఏవోప హ్వయత ఉపహూతా ధేనుః [37] సహర్షభేత్యాహ మిథునమేవోప హ్వయత ఉపహూతో భక్షః సఖేత్యాహ సోమపీథమేవోప హ్వయత ఉపహూతాం 4 హో ఇత్యాహాఽఽత్మానమేవోప హ్వయత

ఆత్మా హ్యుపహూతానాం వసిష్ఠ ఇడాముప హ్వయతే పశవో వా ఇడా పశూనేవోప
హ్వయతే చతురుప హ్వయతే చతుష్పాదో హి పశవో మానవీత్యాహ మనుర్హ్యేతా-
[38] మగ్రేఽపశ్యద్ఘృతపదీత్యాహ యదేవాఽస్యై పదాద్ఘృతమపీడ్యత తస్మాదేవమాహ
మైత్రావరుణీత్యాహ మిత్రావరుణౌ హ్యేనాగ్ం సమైరయతాం బ్రహ్మ
దేవకృతముపహూతమిత్యాహ బ్రహ్మైవోప హ్వయతే దైవ్యా అధ్వర్యవ ఉపహూతా
ఉపహూతా మనుష్యా ఇత్యాహ దేవమనుష్యానేవోప హ్వయతే య ఇమం యజ్ఞమవాన్
యే యజ్ఞపతిం వర్ధానిత్యాహ [39] యజ్ఞాయ చైవ యజమానాయ చాఽఽశిషమా శాస్త
ఉపహూతే ద్యావాపృథివీ ఇత్యాహ ద్యావాపృథివీ ఏవోప హ్వయతే పూర్వజే ఋతావరీ
ఇత్యాహ పూర్వజే హ్యేతే ఋతావరీ దేవీ దేవపుత్రే ఇత్యాహ దేవీ హ్యేతే దేవపుత్రే
ఉపహూతోఽయం యజమాన ఇత్యాహ యజమానమేవోప హ్వయత ఉత్తరస్యాం
దేవయజ్యాయాముపహూతో భూయసి హవిష్కరణ ఉపహూతో దివ్యే
ధామన్నుపహూత [40] ఇత్యాహ ప్రజా వా ఉత్తరా దేవయజ్యా పశవో భూయో
హవిష్కరణగ్ం సువర్గో లోకో దివ్యం ధామేదమసీదమసీత్యేవ యజ్ఞస్య ప్రియం ధామోప
హ్వయతే విశ్వమస్య ప్రియముపహూతమిత్యాహాఽచ్ఛంబట్కారమేవోప హ్వయతే॥[41]
ఆహ ధేనురేతాం వర్ధానిత్యాహ ధామన్నుపహూతశ్చతుస్త్రిగ్ంశచ్చ||**2.6.7**||

పశవో వా ఇడా స్వయమా దత్తే కామమేవాఽఽత్మనా పశూనామా దత్తే న హ్యన్యః
కామం పశూనాం ప్రయచ్ఛతి వాచస్పతయే త్వా హుతం ప్రాఽశ్నామీత్యాహ వాచమేవ
భాగధేయేన ప్రీణాతి సదసస్పతయే త్వా హుతం ప్రాఽశ్నామీత్యాహ స్వగాకృత్యై
చతురవత్తం భవతి హవిర్వై చతురవత్తం పశవశ్చతురవత్తం యద్ధోతా
ప్రాశ్నీయాద్ధోతా- [42] ఽఽర్తిమార్ఛేద్యదగ్నౌ జుహుయాద్రుద్రాయ పశూనపి
దధ్యాదపశుర్యజమానః స్యాద్వాచస్పతయే త్వా హుతం ప్రాఽశ్నామీత్యాహ
పరోఽక్షమేవైనజ్జుహోతి సదసస్పతయే త్వా హుతం ప్రాఽశ్నామీత్యాహ స్వగాకృత్యై

ప్రాశ్నన్తి తీర్థ ఏవ ప్రాశ్నన్తి దక్షిణాం దదాతి తీర్థ ఏవ దక్షిణాం దదాతి వి వా ఏతద్యజ్ఞం [43] ఛిన్దన్తి యన్మధ్యతః ప్రాశ్నన్త్యద్భిర్మార్జయన్త ఆపో వై సర్వా దేవతా దేవతాభిరేవ యజ్ఞగ్ం సం తన్వన్తి దేవా వై యజ్ఞాద్రుద్రమన్తరాయన్థ్స యజ్ఞమవిధ్యత్తం దేవా అభి సమగచ్ఛన్త కల్పతాం న ఇదమితి తేఽబ్రువన్థ్స్విష్టం వై న ఇదం భవిష్యతి యదిమగ్ం రాధయిష్యామ ఇతి తథ్స్విష్టకృతః స్విష్టకృత్త్వం తస్యాఽఽవిద్ధం [44] నిరకృన్తన్ యవేన సం మితం తస్మాద్యవమాత్రమవ ద్యేద్యజ్జ్యాయోఽవద్యేద్రోపయేత్తద్యజ్ఞస్య యదుప చ స్తృణీయాదభి చ ఘారయేదుభయతః సగ్గ్ శ్వాయి కుర్యాదవదాయాఽభి ఘారయతి ద్వేః సం పద్యతే ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యై యత్తిరశ్చీనమతిహరేదనభివిద్ధం యజ్ఞస్యాభి విధ్యేదగ్రేణ పరి హరతి తీర్థేనైవ పరి హరతి తత్పూష్ణే పర్య హరన్తత్- [45] పూషా ప్రాశ్యదతోఽరుణత్తస్మాత్పూషా ప్రపిష్టభాగోఽదన్తకో హి తం దేవా అబ్రువన్వి వా అయమార్ధ్యప్రాశిత్రియో వా అయమభూదితి తద్బృహస్పతయే పర్యహరన్థ్సోఽబిభేద్బృహస్పతిరిత్థం వావ స్య ఆర్తిమాఽరిష్యతీతి స ఏతం మన్త్రమపశ్యథ్సూర్యస్య త్వా చక్షుషా ప్రతి పశ్యామీత్యబ్రవీన్న హి సూర్యస్య చక్షుః [46] కిం చన హినస్తి సోఽబిభేత్ప్రతిగృహ్ణన్తం మా హిగ్ంసిష్యతీతి దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతి గృహ్ణామీత్యబ్రవీథ్సవితృప్రసూత ఏవైనద్బ్రహ్మణా దేవతాభిః ప్రత్యగృహ్ణాథ్సోఽబిభేత్ప్రాశ్నన్తం మా హిగ్ంసిష్యతీత్యగ్నేస్త్వాఽఽస్యేన ప్రాశ్నామీత్యబ్రవీన్న హ్యగ్నేరాస్యం కిం చన హినస్తి సోఽబిభేత్- [47] ప్రాశితం మా హిగ్ంసిష్యతీతి బ్రాహ్మణస్యోదరేణేత్యబ్రవీన్న హి బ్రాహ్మణస్యోదరం కిం చన హినస్తి బృహస్పతేర్బ్రహ్మణేతి స హి బ్రహ్మిష్ఠోఽప వా ఏతస్మాత్ప్రాణాః క్రామన్తి యః ప్రాశిత్రం ప్రాశ్నా త్యద్భిర్మార్జయిత్వా ప్రాణాన్థ్సం మృశతేఽమృతం వై ప్రాణా అమృతమాపః ప్రాణానేవ యథాస్థానముప హ్వయతే॥[48]

ప్రాశ్ఞీయాద్ధోతా యజ్ఞం నిరహరన్తచ్చక్షురాస్యం కించన హినస్తి సోఽబిభేచ్చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ **||2.6.8||**

అగ్నీధ ఆ దధాత్యగ్నిముఖానేవర్తూన్ ప్రీణాతి సమిధమా దధాత్యుత్తరాసామాహుతీనాం ప్రతిష్ఠిత్యా అథో సమిద్వత్యేవ జుహోతి పరిధీన్థ్సం మార్ష్టి పునాత్యేవైనాన్థ్సకృథ్సకృథ్సం మార్ష్టి పరా జీవ హ్యేతర్హి యజ్ఞశ్చతుః సం పద్యతే చతుష్పాదః పశవః పశూనేవాఽవ రున్ధే బ్రహ్మన్ప్ర స్థాస్యామ ఇత్యాహాత్ర వా ఏతర్హి యజ్ఞః శ్రితో [49] యత్ర బ్రహ్మా యత్రైవ యజ్ఞః శ్రితస్తత ఏవైనమా రభతే యద్ధస్తేన ప్రమీవేద్వేపనః స్యాద్యచ్ఛీర్ష్ణా శీర్షక్తిమాన్థ్స్యాద్యత్తూష్ణీమాసీతాఽసంప్రత్తో యజ్ఞః స్యాత్ప్ర తిష్ఠేత్యేవ బ్రూయాద్వాచి వై యజ్ఞః శ్రితో యత్రైవ యజ్ఞః శ్రితస్తత ఏవైనగ్ం సం ప్ర యచ్ఛతి దేవ సవితరేతత్తే ప్రా- [50] ఽఽహేత్యాహ ప్రసూత్యై బృహస్పతిర్బ్రహ్మేత్యాహ స హి బ్రహ్మిష్ఠః స యజ్ఞం పాహి స యజ్ఞపతిం పాహి స మాం పాహీత్యాహ యజ్ఞాయ యజమానాయాఽఽత్మనే తేభ్య ఏవాఽఽశిషమా శాస్తేఽనార్త్యా ఆశ్రావ్యాఽహ దేవాన్ యజేతి బ్రహ్మవాదినో వదన్తీష్టా దేవతా అథ కతమ ఏతే దేవా ఇతి ఛన్దాగ్ంసీతి బ్రూయాద్గాయత్రీం త్రిష్టుభం [51] జగతీమిత్యథో ఖల్వాహుర్బ్రాహ్మణా వై ఛన్దాగ్ంసీతి తానేవ తద్యజతి దేవానాం వా ఇష్టా దేవతా ఆసన్నథాఽగ్నిర్నోదజ్వలత్తం దేవా ఆహుతీభిరనూయాజేష్వన్వవిన్దన్ యదనూయాజాన్ యజత్యగ్నిమేవ తథ్సమిన్ధ ఏతదుర్వై నామాసుర ఆసీథ్స ఏతర్హి యజ్ఞస్యాఽఽశిషమవృఙ్క్త యద్బ్రూయాదేత- [52] దు ద్యావాపృథివీ భద్రమభూదిత్యేతదుమేవాఽఽసురం యజ్ఞస్యాఽఽశిషం గమయేదిదం ద్యావాపృథివీభద్రమభూదిత్యేవ బ్రూయాద్యజమానమేవ యజ్ఞస్యాఽఽశిషం గమయత్యార్ధ్మ సూక్తవాకముత నమోవాకమిత్యాహేదమరాథ్స్మేతి వావైతదాహోపశ్రితో దివః పృథివ్యోరిత్యాహ ద్యావాపృథివ్యోర్హి యజ్ఞ ఉపశ్రిత ఓమన్వతీ తేఽస్మిన్ యజ్ఞే యజమాన ద్యావాపృథివీ [53] స్తామిత్యాహాఽఽశిషమేవైతామా శాస్తే యద్బ్రూయాథ్సూపావసానా చ స్వధ్యవసానా చేతి ప్రమాయుకో యజమానః

స్యాద్యదా హి ప్రమీయతేఽథేమాముపావస్యతి సూపచరణా చ స్వధిచరణా చేత్యేవ బ్రూయాద్వరీయసీమేవాఽస్మై గవ్యూతిమా శాస్తే న ప్రమాయుకో భవతి తయోరావిద్యగ్నిరిదగ్ం హవిరజుషతేత్యాహ యా అయాక్ష్మ [54] దేవతాస్తా అరీరధామేతి వావైతదాహ యన్న నిర్దిశేత్ప్రతివేశం యజ్ఞస్యాఽఽశీర్గచ్ఛేదా శాస్తేఽయం యజమానోఽసావిత్యాహ నిర్దిశ్యైవైనగ్ం సువర్గం లోకం గమయత్యాయురా శాస్తే సుప్రజాస్త్వమా శాస్త ఇత్యాహాఽఽశిషమేవైతామా శాస్తే సజాతవనస్యామా శాస్త ఇత్యాహ ప్రాణా వై సజాతాః ప్రాణానేవ [55] నాఽన్తరేతి తదగ్నిర్దేవో దేవేభ్యో వనతే వయమగ్నేర్మానుషా ఇత్యాహాఽగ్నిర్దేవేభ్యో వనుతే వయం మనుష్యేభ్య ఇతి వావైతదాహేహ గతిర్వామస్యేదం చ నమో దేవేభ్య ఇత్యాహ యాశ్చైవ దేవతా యజతి యాశ్చ న తాభ్య ఏవోభయీభ్యో నమస్కరోత్యాత్మనోఽనార్త్యై॥[56]

శ్రితస్తే ప్ర త్రిష్టుభమేతద్ద్యావాపృథివీ యా అయాక్ష్మ ప్రాణానేవ షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ ||**2.6.9**||

దేవా వై యజ్ఞస్య స్వగాకర్తారం నాఽవిన్దన్తే శంయుం బార్హస్పత్యమబ్రువన్నిమం నో యజ్ఞగ్గ్ స్వగా కుర్వితి సోఽబ్రవీద్వరం వృణై యదేవాబ్రాహ్మణోక్తోఽశ్రద్దధానో యజాతై సా మే యజ్ఞస్యాఽఽశీరసదితి తస్మాద్యదబ్రాహ్మణోక్తోఽశ్రద్దధానో యజతే శంయుమేవ తస్య బార్హస్పత్యం యజ్ఞస్యాఽఽశీర్గచ్ఛత్యేతన్మమేత్యబ్రవీత్కిం మే ప్రజాయాః [57] ఇతి యోఽపగురాతై శతేన యాతయాద్యో నిహనత్సహస్రేణ యాతయాద్యో లోహితం కరవద్యావతః ప్రస్కద్య పాగ్ంసూన్థ్సంగృహ్ణాత్తావతః సంవథ్సరాన్పితృలోకం న ప్ర జానాదితి తస్మాద్బ్రాహ్మణాయ నాఽప గురేత న ని హన్యాన్న లోహితం కుర్యాదేతావతా హైనసా భవతి తచ్ఛంయోరా వృణీమహ ఇత్యాహ యజ్ఞమేవ తథ్స్వగా కరోతి త- [58] చ్ఛం యోరా వృణీమహ ఇత్యాహ శంయుమేవ బార్హస్పత్యం భాగధేయేన సమర్ధయతి గాతుం యజ్ఞాయ గాతుం యజ్ఞపతయ ఇత్యాహాఽఽశిషమేవైతామా శాస్తే సోమం యజతి రేత ఏవ తద్దధాతి త్వష్టారం యజతి

రేత ఏవ హితం త్వష్టా రూపాణి వి కరోతి దేవానాం పత్నీర్యజతి మిథునత్వాయాఽగ్నిం గృహపతిం యజతి ప్రతిష్ఠిత్యై జామి వా ఏతద్యజ్ఞస్య క్రియతే [59] యదాజ్యేన ప్రయాజా ఇజ్యన్త ఆజ్యేన పత్నీసంయాజా ఋచమనూచ్య పత్నీసంయాజానామృచా యజత్యజామిత్వాయాఽథో మిథునత్వాయ పఙ్క్త్రప్రాయణో వై యజ్ఞః పఙ్క్త్యుదయనః పఞ్చ ప్రయాజా ఇజ్యన్తే చత్వారః పత్నీసంయాజాః సమిష్టయజుః పఞ్చమం పఙ్క్తిమేవాఽను ప్రయన్తి పఙ్క్తిమనూద్యన్తి॥[60]

ప్రజాయాః కరోతి తత్క్రియతే త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ||**2.6.10**||

యుక్ష్వా హి దేవహూతమాగ్ం అశ్వాగ్ం అగ్నే రథీరివ। ని హోతా పూర్వ్యః సదః॥ ఉత నో దేవ దేవాగ్ం అచ్ఛా వోచో విదుష్టరః। శ్రద్విశ్వా వార్యా కృధి॥ త్వగ్ం హ యద్యవిష్ఠ్య సహసః సూనవాహుత। ఋతావా యజ్ఞియో భువః॥ అయమగ్నిః సహస్రిణో వాజస్య శతినస్పతిః। మూర్ధా కవీ రయీణామ్॥ తం నేమిమృభవో యథాఽఽనమస్వ సహూతిభిః। నేదీయో యజ్ఞ- [61] మఙ్గిరః॥ తస్మై నూనమభిద్యవే వాచా విరూప నిత్యయా। వృష్ణే చోదస్వ సుష్టుతిమ్॥ కము ష్విదస్య సేనయాఽగ్నేరపాకచక్షసః। పణిం గోషు స్తరామహే॥ మా నో దేవానాం విశః ప్రస్నాతీరివోస్రాః। కృశం న హాసురఘ్నియాః॥ మా నః సమస్య దూఢ్యః పరిద్వేషసో అగ్ంహతిః। ఊర్మిర్న నావమా వధీత్॥ నమస్తే అగ్న ఓజసే గృణన్తి దేవ కృష్టయః। అమై- [62] రమిత్రమర్దయ॥ కువిత్సు నో గవిష్టయేఽగ్నే సంవేషిషో రయిమ్। ఉరుకృదురు ణస్కృధి॥ మా నో అస్మిన్మహాధనే పరా వర్గ్భారభృద్యథా। సంవర్గగ్ం సగ్ం రయిం జయ॥ అన్యమస్మద్భియా ఇయమగ్నే సిషక్తు దుచ్ఛునా। వర్ధా నో అమవచ్ఛవః॥ యస్యాఽజుషన్నమస్వినః శమీమదుర్మఖస్య వా। తం ఘేదగ్నిర్వృధాఽవతి॥ పరస్యా అధి [63] సంవతోఽవరాగ్ం అభ్యా తర। యత్రాహమస్మి తాగ్ం అవ॥ విద్మా హి తే పురా వయమగ్నే పితుర్యథాఽవసః। అధా తే సుమ్నమీమహే। య ఉగ్ర ఇవ శర్యహా

తిగ్మశృఙ్గో న వగ్ంసగః। అగ్నే పురో రురోజిథ॥ సఖాయః సం వః సమ్యఞ్చమిషగ్గ్ స్తోమం చాగ్నయే। వర్షిష్ఠాయ క్షితీనామూర్జో నప్త్రే సహస్వతే॥ సగ్ంసమిద్యువసే వృషన్నగ్నే విశ్వాన్యర్య ఆ। ఇడస్పదే సమిధ్యసే స నోవసూన్యా భర॥ ప్రజాపతే స వేద సోమాపూషణేమౌ దేవౌ॥[64]

యజ్ఞమమైరథ వృషన్నేకాన్న విగ్ంశతిశ్చ||2.6.11||

ఉశన్తస్త్వా హవామహ ఉశన్తః సమిధీమహి। ఉశన్నుశత ఆ వహ పితౄన్ హవిషే అత్తవే॥ త్వగ్ం సోమ ప్రచికితో మనీషా త్వగ్ం రజిష్ఠమను నేషి పన్థామ్। తవ ప్రణీతీ పితరో న ఇన్దో దేవేషు రత్నమభజన్త ధీరాః॥ త్వయా హి నః పితరః సోమ పూర్వే కర్మాణి చక్రుః పవమాన ధీరాః। వన్వన్నవాతః పరిధీగ్ంరపోర్ణు వీరేభిరశ్వైర్మఘవా భవా [65] నః॥ త్వగ్ం సోమ పితృభిః సంవిదానోఽను ద్యావాపృథివీ ఆ తతన్థ। తస్మై త ఇన్దో హవిషా విధేమ వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణామ్॥ అగ్నిష్వాత్తాః పితర ఏహ గచ్ఛత సదఃసదః సదత సుప్రణీతయః। అత్తా హవీగ్ంషి ప్రయతాని బర్హిష్యథా రయిగ్ం సర్వవీరం దధాతన॥ బర్హిషదః పితర ఊత్యర్వాగిమా వో హవ్యా చకృమా జుషధ్వమ్। త ఆ గతాఽవసా శంతమేనాఽథాఽస్మభ్యగ్ం [66] శం యోరరపో దధాత॥ ఆఽహం పితౄన్థ్సువిదత్రాగ్ం అవిథ్సి నపాతం చ విక్రమణం చ విష్ణోః। బర్హిషదో యే స్వధయా సుతస్య భజన్త పిత్వస్త ఇహాఽఽగమిష్ఠాః॥ ఉపహూతాః పితరః సోమ్యాసో బర్హిష్యేషు నిధిషు ప్రియేషు। త ఆ గమన్తు త ఇహ శ్రువన్త్వధి బ్రువన్తు తే అవన్త్వస్మాన్॥ ఉదీరతామవర ఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాః పితరః సోమ్యాసః। అసుం [67] య ఈయురవృకా ఋతజ్ఞాస్తే నోఽవన్తు పితరో హవేషు॥ ఇదం పితృభ్యో నమో అస్త్వద్య యే పూర్వాసో య ఉపరాస ఈయుః। యే పార్థివే రజస్యా నిషత్తా యే వా నూనగ్ం సువృజనాసు విక్షు॥ అధా యథా నః పితరః పరాసః ప్రత్నాసో అగ్న ఋతమాశుషాణాః। శుచీదయన్దీధితిముక్థశాసః క్షామా భిన్దన్తో అరుణీరప వ్రన్॥

యదగ్నే [68] కవ్యవాహన పిత్రూన్ యక్ష్యృతావృధః। ప్ర చ హవ్యాని వక్ష్యసి దేవేభ్యశ్చ పితృభ్య ఆ॥ త్వమగ్న ఈడితో జాతవేదో ఽవాడ్ఢవ్యాని సురభీణి కృత్వా। ప్రాదాః పితృభ్యః స్వధయా తే అక్షన్నద్ధి త్వం దేవ ప్రయతా హవీగ్ంషి॥ మాతలీ కవ్యైర్యమో అఙ్గిరోభిర్బృహస్పతిర్ఋక్వభిర్వావృధానః। యాగ్ శ్చ దేవా వావృధుర్యే చ దేవాన్థ్స్వాహాన్ యే స్వధయాఽన్యే మదన్తి। [69] ఇమం యమ ప్రస్తరమా హి సీదాఙ్గిరోభిః పితృభిః సంవిదానః। ఆ త్వా మన్త్రాః కవిశస్తా వహన్త్వేనా రాజన్ హవిషా మాదయస్వ॥ అఙ్గిరోభిరా గహి యజ్ఞియేభిర్యమ వైరూపైరిహ మాదయస్వ। వివస్వన్తగ్ం హువే యః పితా తేఽస్మిన్ యజ్ఞే బర్హిష్యా నిషద్య॥ అఙ్గిరసో నః పితరో నవగ్వా అథర్వాణో భృగవః సోమ్యాసః। తేషాం వయగ్ం సుమతౌ యజ్ఞియానామపి భద్రే సౌమనసే స్యామ॥[70]

భవాస్మభ్యమసుం యదగ్నే మదన్తి సౌమనస ఏకం చ॥ ***2.6.12***||

సమిధశ్చక్షుషీ ప్రజాపతిరాజ్యం దేవస్య త్వ్యం బ్రహ్మవాదినోఽద్భిరగ్నేస్త్రయో మనుః పృథివ్యాః పశవోఽగ్నీధే దేవా వై యజ్ఞస్య యుక్ష్వోశన్తస్త్వా ద్వాదశ॥ ***12***||

సమిధో యాజ్యా తస్మాన్నాఽభాగగ్ం హితమన్విత్యాహ ప్రజా వా ఆహేత్యాహ యుక్ష్వా హి సప్తతిః॥70॥

సమిధస్సౌమనసే స్యామ॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి ద్వితీయకాణ్డే షష్ఠః ప్రశ్నః॥

॥ద్వితీయకాణ్డః సమాప్తః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥ అథ తృతీయ కాణ్డే ప్రథమః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాః సృజేయేతి స తపోఽతప్యత స సర్పానసృజత సోఽకామయత ప్రజాః సృజేయేతి స ద్వితీయమతప్యత స వయాగ్ స్యసృజత సోఽకామయత ప్రజాః సృజేయేతి స తృతీయమతప్యత స ఏతం దీక్షితవాదమపశ్యత్తమవదత్తతో వై స ప్రజా అసృజత యత్తపస్తప్త్వా దీక్షితవాదం వదతి ప్రజా ఏవ తద్యజమానః [౧] సృజతే యద్వై దీక్షితోఽమేధ్యం పశ్యత్యపాఽస్మాద్దీక్షా క్రామతి నీలమస్య హరో వ్యేత్యబద్ధం మనో దరిద్రం చక్షుః సూర్యో జ్యోతిషాగ్ శ్రేష్ఠో దీక్షే మా మా హాసీరిత్యాహ నాఽస్మాద్దీక్షాఽప క్రామతి నాఽస్య నీలం న హరో వ్యేతి యద్వై దీక్షితమభివర్షతి దివ్యా ఆపోఽశాన్తా ఓజో బలం దీక్షాం [౨] తపోఽస్య నిర్ఘ్నన్త్యున్దతీర్బలం ధత్తౌజో ధత్త బలం ధత్త మా మే దీక్షాం మా తపో నిర్వధిష్టేత్యాహైతదేవ సర్వమాత్మన్ధత్తే నాఽస్యౌజో బలం న దీక్షాం న తపో నిర్ఘ్నన్త్యగ్నిర్వై దీక్షితస్య దేవతా సోఽస్మాదేతర్హి తిర ఇవ యర్హి యాతి తమీశ్వరగ్ం రక్షాగ్ంసి హన్తో [3] ర్భద్రాదభి శ్రేయః ప్రేహి బృహస్పతిః పుర ఏతా తే అస్త్విత్యాహ బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిస్తమేవాఽన్వారభతే స ఏనగ్ం సం పారయత్యేదమగన్మ దేవయజనం పృథివ్యా ఇత్యాహ దేవయజనగ్గ్ హ్యేష పృథివ్యా ఆగచ్ఛతి యో యజతే విశ్వే దేవా యదజుషన్త పూర్వ ఇత్యాహ విశ్వే హ్యేతద్దేవా జోషయన్తే యద్బ్రాహ్మణా ఋక్సామాభ్యాం యజుషా సన్తరన్త ఇత్యాహర్క్సామాభ్యాగ్ హ్యేష యజుషా సన్తరతి యో యజతే రాయస్పోషేణ సమిషా మదేమేత్యాహాఽశిషమేవైతామా శాస్తే॥[౪]

యజమానో దీక్షాగ్ం హన్తోర్బ్రాహ్మణాశ్చతుర్విగ్ంశతిశ్చ॥3.1.1॥

ఏష తే గాయత్రో భాగ ఇతి మే సోమాయ బ్రూతాదేష తే త్రైష్టుభో జాగతో భాగ ఇతి మే సోమాయ బ్రూతాచ్ఛన్దోమానాగ్ం సామ్రాజ్యం గచ్ఛేతి మే సోమాయ బ్రూతాద్యో వై సోమగ్ం రాజానగ్ం సామ్రాజ్యం లోకం గమయిత్వా క్రీణాతి గచ్ఛతి స్వానాగ్ం సామ్రాజ్యం ఛన్దాగ్ంసి ఖలు వై సోమస్య రాజ్ఞః సామ్రాజ్యో లోకః పురస్తాథ్సోమస్య క్రయాదేవమభి మన్త్రయేత సామ్రాజ్యమేవై- [౫] నం లోకం గమయిత్వా క్రీణాతి గచ్ఛతి స్వానాగ్ం సామ్రాజ్యం యో వై తానూనప్త్రస్య ప్రతిష్ఠాం వేద ప్రత్యేవ తిష్ఠతి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి న ప్రాశ్నన్తి న జుహ్వత్యథ క్వ తానూనప్త్రం ప్రతి తిష్ఠతీతి ప్రజాపతౌ మనసీతి బ్రూయాత్త్రిరవ జిఘ్రేత్ప్రజాపతౌ త్వా మనసి జుహోమీత్యేషా వై తానూనప్త్రస్య ప్రతిష్ఠా య ఏవం వేద ప్రత్యేవ తిష్ఠతి యో [౬] వా అధ్వర్యోః ప్రతిష్ఠాం వేద ప్రత్యేవ తిష్ఠతి యతో మన్యేతాఽనభిక్రమ్య హోష్యామీతి తత్తిష్ఠన్నా శ్రావయేదేషా వా అధ్వర్యోః ప్రతిష్ఠా య ఏవం వేద ప్రత్యేవ తిష్ఠతి యదభిక్రమ్య జుహుయాత్ప్రతిష్ఠాయా ఇయాత్తస్మాథ్సమానత్ర తిష్ఠతా హోతవ్యం ప్రతిష్ఠిత్యై యో వా అధ్వర్యోః స్వం వేద స్వవానేవ భవతి స్రుగ్వా అస్య స్వం వాయవ్యమస్య [౭] స్వం చమసోఽస్య స్వం యద్వాయవ్యం వా చమసం వాఽనన్వారభ్యాఽఽశ్రావయేథ్స్వాదియాత్తస్మాదన్వారభ్యాఽఽశ్రావ్యగ్గ్ స్వాదేవ నైతి యో వై సోమమప్రతిష్ఠాప్య స్తోత్రముపాకరోత్యప్రతిష్ఠితః సోమో భవత్యప్రతిష్ఠితః స్తోమోఽప్రతిష్ఠితాన్యుక్థాన్యప్రతిష్ఠితో యజమానోఽప్రతిష్ఠితోఽధ్వర్యుర్వాయవ్యం వై సోమస్య ప్రతిష్ఠా చమసోఽస్య ప్రతిష్ఠా సోమః స్తోమస్య స్తోమ ఉక్థానాం గ్రహం వా గృహీత్వా చమసం వోన్నీయ స్తోత్రముపాకుర్యాత్ప్రత్యేవ సోమగ్గ్ స్థాపయతి ప్రతి స్తోమం ప్రత్యుక్థాని ప్రతి యజమానస్తిష్ఠతి ప్రత్యధ్వర్యుః॥[౮]

ఏవ తిష్ఠతి యో వాయవ్యమస్య గ్రహంవైకాన్న విగ్ంశతిశ్చ||**3.1.2**||

యజ్ఞం వా ఏతథ్సం భరన్తి యథ్సోమక్రయణ్యై పదం యజ్ఞముఖగ్ం హవిర్ధానే యర్హి హవిర్ధానే ప్రాచీ ప్రవర్తయేయుస్తర్హి తేనాఽక్షముపాఽఞ్జ్యాద్యజ్ఞముఖ ఏవ యజ్ఞమను సం తనోతి ప్రాఞ్చమగ్నిం ప్ర హరన్త్యుత్పత్నీమా నయన్త్యన్వనాగ్ంసి ప్ర వ ర్తయన్త్యథ వా అస్యైష ధిష్ణియో హీయతే సోఽను ధ్యాయతి స ఈశ్వరో రుద్రో భూత్వా [౯] ప్రజాం పశూన్ యజమానస్య శమయితోర్యర్హి పశుమాప్రీతముదఞ్చం నయన్తి తర్హి తస్య పశుశ్రపణగ్ం హరేత్తేనైవైనం భాగినం కరోతి యజమానో వా ఆహవనీయో యజమానం వా ఏతద్వి కర్షన్తే యదాహవనీయాత్పశుశ్రపణగ్ం హరన్తి స వైవ స్యాన్నిర్మన్థ్యం వా కుర్యాద్యజమానస్య సాత్మత్వాయ యది పశోరవదానం నశ్యేదాజ్యస్య ప్రత్యాఖ్యాయమవ ద్యేథ్సైవ తతః ప్రాయశ్చిత్తిర్యే పశుం విమథ్నీరన్ యస్తాన్కామయేతాఽఽర్తిమార్ఛేయురితి కువిదఙ్గేతి నమోవృక్తివత్యర్చాఽఽగ్నీధ్రే జుహుయాన్నమోవృక్తిమేవైషాం వృఙ్క్తే తాజగార్తిమార్ఛన్తి॥[౧౦]

భూత్వా తతష్షడ్విగ్ంశతిశ్చ||**3.1.3**||

ప్రజాపతేర్జాయమానాః ప్రజా జాతాశ్చ యా ఇమాః। తస్మై ప్రతి ప్ర వేదయ చికిత్వాగ్ం అను మన్యతామ్॥ ఇమం పశుం పశుపతే తే అద్య బధ్నామ్యగ్నే సుకృతస్య మధ్యే। అను మన్యస్వ సుయజా యజామ జుష్టం దేవానామిదమస్తు హవ్యమ్॥ ప్రజానన్తః ప్రతి గృహ్ణన్తి పూర్వే ప్రాణమఙ్గేభ్యః పర్యాచరన్తమ్। సువర్గం యాహి పథిభిర్దేవయానైరోషధీషు ప్రతి తిష్ఠా శరీరైః॥ యేషామీశే [౧౧] పశుపతిః పశూనాం చతుష్పదాముత చ ద్విపదామ్। నిష్క్రీతోఽయం యజ్ఞియం భాగమేతు రాయస్పోషా యజమానస్య సన్తు॥ యే బధ్యమానమను బధ్యమానా అభ్యైక్షన్త మనసా చక్షుషా చ। అగ్నిస్తాగ్ం అగ్రే ప్ర ముమోక్తు దేవః ప్రజాపతిః ప్రజయా సంవిదానః॥ య ఆరణ్యాః పశవో విశ్వరూపా విరూపాః సన్తో బహుధైకరూపాః। వాయుస్తాగ్ం అగ్రే ప్ర ముమోక్తు దేవః ప్రజాపతిః

ప్రజయా సంవిదానః॥ ప్రముఞ్చమానా [౧౨] భువనస్య రేతో గాతుం ధత్త యజమానాయ దేవాః। ఉపాకృతగ్ం శశమానం యదస్థాజ్జీవం దేవానామప్యేతు పాథః॥ నానా ప్రాణో యజమానస్య పశునా యజ్ఞో దేవేభిః సహ దేవయానః। జీవం దేవానామప్యేతు పాథః సత్యాః సన్తు యజమానస్య కామాః॥ యత్పశుర్మాయుమకృతోరో వా పద్భిరాహతే। అగ్నిర్మా తస్మాదేనసోవిశ్వాన్ముఞ్చత్వగ్ంహసః॥ శమితార ఉపేతన యజ్ఞం [౧౩] దేవేభిరిన్వితమ్। పాశాత్పశుం ప్ర ముఞ్చత బన్ధాద్యజ్ఞపతిం పరి॥ అదితిః పాశం ప్ర ముమోక్త్వేతం నమః పశుభ్యః పశుపతయే కరోమి। అరాతీయన్తమధరం కృణోమి యం ద్విష్మస్తస్మిన్ప్రతి ముఞ్చామి పాశమ్॥ త్వాము తే దధిరే హవ్యవాహగ్ం శృతంకర్తారముత యజ్ఞియం చ। అగ్నే సదక్షః సతనుర్హి భూత్వాఽథ హవ్యా జాతవేదో జుషస్వ॥ జాతవేదో వపయా గచ్ఛ దేవాన్త్వగ్ం హి హోతా ప్రథమో బభూథ। ఘృతేన త్వం తనువో వర్ధయస్వ స్వాహాకృతగ్ం హవిరదన్తు దేవాః॥ స్వాహా దేవేభ్యో దేవేభ్యః స్వాహా॥[౧౪]

ఈశే ప్రముఞ్చమానా యజ్ఞం త్వగ్ం షోడశ చ॥**3.1.4**॥

ప్రాజాపత్యా వై పశవస్తేషాగ్ం రుద్రోఽధిపతిర్యదేతాభ్యాముపాకరోతి తాభ్యామేవైనం ప్రతిప్రోచ్యాఽఽలభత ఆత్మనోఽనావ్రస్కాయ ద్వాభ్యాముపాకరోతి ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యా ఉపాకృత్య పఞ్చ జుహోతి పాఙ్క్తాః పశవః పశూనేవావ రున్ధే మృత్యవే వా ఏష నీయతే యత్పశుస్తం యదన్వారభేత ప్రమాయుకో యజమానః స్యాన్నానా ప్రాణో యజమానస్య పశునేత్యాహ వ్యావృత్త్యై [౧౫] యత్పశుర్మాయుమకృతేతి జుహోతి శాన్త్యై శమితార ఉపేతనేత్యాహ యథాయజురేవైతద్వపాయాం వా ఆహ్రియమాణాయామగ్నేర్మేధోఽప క్రామతి త్వాము తే దధిరే హవ్యవాహమితి వపామభి జుహోత్యగ్నేరేవ మేధమవ రున్ధేఽథో శృతత్వాయ పురస్తాత్స్వాహాకృతయో వా అన్యే దేవా ఉపరిష్టాత్స్వాహాకృతయోఽన్యే స్వాహా దేవేభ్యో దేవేభ్యః స్వాహేత్యభితో వపాం జుహోతి

తాసేవోభయాన్ప్రీణాతి॥[౧౬]

వ్యావృత్యా అభితో వపాం పశ్చ చ||**3.1.5**||

యో వా అయథాదేవతం యజ్ఞముపచరత్యా దేవతాభ్యో వృశ్చ్యతే పాపీయాన్భవతి యో యథాదేవతం న దేవతాభ్య ఆ వృశ్చ్యతే వసీయాన్భవత్యాగ్నేయ్యర్చాఽఽగ్నీధ్రమభి మృశేద్వైష్ణవ్యా హవిర్ధానమాగ్నేయ్యా స్రుచో వాయవ్యయా వాయవ్యాన్యైన్ద్రియా సదో యథాదేవతమేవ యజ్ఞముప చరతి న దేవతాభ్య ఆ వృశ్చ్యతే వసీయాన్భవతి యునజ్మి తే పృథివీం జ్యోతిషా సహ యునజ్మి వాయుమన్తరిక్షేణ [౧౭] తే సహ యునజ్మి వాచగ్ం సహ సూర్యేణ తే యునజ్మి తిస్రో విపృచః సూర్యస్య తే। అగ్నిర్దేవతా గాయత్రీ ఛన్ద ఉపాగ్ంశోః పాత్రమసి సోమో దేవతా త్రిష్టుప్ఛన్దోఽన్తర్యామస్య పాత్రమసీన్ద్రో దేవతా జగతీ ఛన్ద ఇన్ద్రవాయువోః పాత్రమసి బృహస్పతిర్దేవతాఽనుష్టుప్ఛన్దో మిత్రావరుణయోః పాత్రమస్యశ్వినౌ దేవతా పఙ్క్తిశ్ఛన్దోఽశ్వినోః పాత్రమసి సూర్యో దేవతా బృహతీ [౧౮] ఛన్దః శుక్రస్య పాత్రమసి చన్ద్రమా దేవతా సతోబృహతీ ఛన్దో మన్థినః పాత్రమసి విశ్వే దేవా దేవతోష్ణిహా ఛన్ద ఆగ్రయణస్య పాత్రమసీన్ద్రో దేవతా కకుచ్ఛన్ద ఉక్థానాం పాత్రమసి పృథివీ దేవతా విరాట్ఛన్దో ధ్రువస్య పాత్రమసి॥[౧౯]

అన్తరిక్షేణ బృహతీత్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ||**3.1.6**||

ఇష్టర్గో వా అధ్వర్యుర్యజమానస్యేష్టర్గః ఖలు వై పూర్వోఽర్ష్టుః క్షీయత ఆసన్యాన్మా మన్త్రాత్పాహి కస్యాశ్చిదభిశస్త్యా ఇతి పురా ప్రాతరనువాకాజ్జుహుయాదాత్మన ఏవ తదధ్వర్యుః పురస్తాచ్ఛర్మ నహ్యతేఽనార్త్యై సంవేశాయ త్వోపవేశాయ త్వా గాయత్రియాస్త్రిష్టుభో జగత్యా అభిభూత్యై స్వాహా ప్రాణాపానౌ మృత్యోర్మా పాతం ప్రాణాపానౌ మా మా హాసిష్టం దేవతాసు వా ఏతే ప్రాణాపానయో [౨౦] ర్వ్యాయచ్ఛన్తే

యేషాగ్ం సోమః సమృచ్ఛతే సంపేశాయ త్వోపపేశాయ త్వేత్యాహ ఛన్దాగ్ంసి వై సంపేశ ఉపపేశశ్ఛన్దోభిరేవాఽస్య ఛన్దాగ్ంసి వృఙ్క్తే ప్రేతివన్త్యాజ్యాని భవన్త్యభిజిత్యై మరుత్వతీః ప్రతిపదో విజిత్యా ఉభే బృహద్రథన్తరే భవత ఇయం వావ రథన్తరమసౌ బృహదాభ్యామేవైనమన్తరేత్యద్య వావ రథన్తరగ్గ్ శ్వో బృహదద్యాశ్వాదేవైనమన్తరేతి భూతం [౨౧] వావ రథన్తరం భవిష్యద్బృహద్భూతాచ్చైవైనం భవిష్యతశ్చాఽన్తరేతి పరిమితం వావ రథన్తరమపరిమితం బృహత్పరిమితాచ్చైవైనమపరిమితాచ్చాఽన్తరేతి విశ్వామిత్రజమదగ్నీ వసిష్ఠేనాఽస్పర్ధేతాగ్ం స ఏతజ్జమదగ్నిర్విహవ్యమపశ్యత్తేన వై స వసిష్ఠస్యేన్ద్రియం వీర్యమవృఙ్క్త యద్విహవ్యగ్ం శస్యత ఇన్ద్రియమేవ తద్వీర్యం యజమానో భ్రాతృవ్యస్య వృఙ్క్తే యస్య భూయాగ్ంసో యజ్ఞక్రతవ ఇత్యాహుః స దేవతా వృఙ్క్త ఇతి యద్యగ్నిష్టోమః సోమః పరస్తాథ్స్యాదుక్థ్యం కుర్వీత యద్యుక్థ్యః స్యాదతిరాత్రం కుర్వీత యజ్ఞక్రతుభిరేవాఽస్య దేవతా వృఙ్క్తే వసీయాన్భవతి॥[౨౨]

ప్రాణాపానయోర్భూతం వృఙ్క్తేఽష్టావిగ్ంశతిశ్చ||**3.1.7**||

నిగ్రాభ్యాః స్థ దేవశ్రుత ఆయుర్మే తర్పయత ప్రాణం మే తర్పయతాఽపానం మే తర్పయతవ్యానం మే తర్పయత చక్షుర్మే తర్పయత శ్రోత్రం మే తర్పయత మనో మే తర్పయత వాచం మే తర్పయతాఽఽత్మానం మే తర్పయతాఽఙ్గాని మే తర్పయత ప్రజాం మే తర్పయత పశూన్మే తర్పయత గృహాన్మే తర్పయత గణాన్మే తర్పయత సర్వగణం మా తర్పయత తర్పయత మా [౨౩] గణా మే మా వి తృషన్నోషధయో వై సోమస్య విశో విశః ఖలు వై రాజ్ఞః ప్రదాతోరీశ్వరా ఐన్ద్రః సోమోఽవీవృధం వో మనసా సుజాతా ఋతప్రజాతా భగ ఇద్వః స్యామ। ఇన్ద్రేణ దేవీర్వీరుధః సంవిదానా అను మన్యన్తాగ్ం సవనాయ సోమమిత్యాహౌషధీభ్య ఏవైనగ్గ్ స్వాయై విశః స్వాయై దేవతాయై నిర్యాచ్యాఽభి షుణోతి యో వై సోమస్యాఽభిషూయమాణస్య [౨౪] ప్రథమోఽగ్ంశుః స్కన్దతి స ఈశ్వర

ఇన్ద్రియం వీర్యం ప్రజాం పశూన్ యజమానస్య నిర్హన్తోస్తమభి మన్త్రయేతాఽఽ మాఽస్కాన్థ్సహ ప్రజయా సహ రాయస్పోషేణేన్ద్రియం మే వీర్యం మా నిర్వధీరిత్యాశిషమేవైతామా శాస్త ఇన్ద్రియస్య వీర్యస్య ప్రజాయై పశూనామనిర్ఘాతాయ ద్రప్సశ్చస్కన్ద పృథివీమను ద్యామిమం చ యోనిమను యశ్చ పూర్వః। తృతీయం యోనిమను సంచరన్తం ద్రప్సం జుహోమ్యను సప్త హోత్రాః॥[౧౫]

తర్పయత మాఽభిషాయమాణస్య యశ్చ దశ చ॥3.1.8॥

యో వై దేవాన్దేవయశసేనాఽర్పయతి మనుష్యాన్మనుష్యయశసేన దేవయశస్యేవ దేవేషు భవతి మనుష్యయశసీ మనుష్యేషు యాన్ప్రాచీనమాగ్రయణాద్గ్రహాన్ గృహ్ణీయాత్తానుపాగ్ంశు గృహ్ణీయాద్యానూర్ధ్వాగ్ స్తానుపబ్దిమతో దేవానేవ తద్దేవయశసేనాఽర్పయతి మనుష్యాన్మనుష్యయశసేన దేవయశస్యేవ దేవేషు భవతి మనుష్యయశసీ మనుష్యేష్వగ్నిః ప్రాతఃసవనే పాత్వస్మాన్ వైశ్వానరో మహినా విశ్వశం భూః। స నః పావకో ద్రవిణం దధా- [౧౬] త్వాయుష్మన్తః సహభక్షాః స్యామ॥ విశ్వే దేవా మరుత ఇన్ద్ర అస్మానస్మిన్ద్వితీయే సవనే న జహ్యుః। ఆయుష్మన్తః ప్రియమేషాం వదన్తో వయం దేవానాగ్ం సుమతౌ స్యామ॥ ఇదం తృతీయగ్ం సవనం కవీనామృతేన యే చమసమైరయన్త। తే సౌధన్వనాః సువరానశానాః స్విష్టిం నో అభి వసీయో నయన్తు॥ ఆయతనవతీర్వా అన్యా ఆహుతయో హూయన్తేఽనాయతనా అన్యా యా ఆఘారవతీస్తా ఆయతనవతీర్యాః [౧౭] సౌమ్యాస్తా అనాయతనా ఐన్ద్రవాయవమాదాయాఽఽఘారమాఘారయేదధ్వరో యజ్ఞోఽయమస్తు దేవా ఓషధీభ్యః పశవే నో జనాయ విశ్వస్మై భూతాయాఽధ్వరోఽసి స పిన్వస్వ ఘృతవద్దేవ సోమేతి సౌమ్యా ఏవ తదాహుతీరాయతనవతీః కరోత్యాయతనవాన్భవతి య ఏవం వేదాఽథో ద్యావాపృథివీ ఏవ ఘృతేన వ్యునత్తి తే వ్యుత్తే ఉపజీవనీయే భవత ఉపజీవనీయో భవతి [౧౮] య ఏవం

పేద్దైష తే రుద్ర భాగో యం నిరయాచథాస్తం జుషస్వ విదేర్గాపత్యగ్ం రాయస్పోషగ్ంసువీర్యగ్ం సంవథ్సరీణాగ్ స్వస్తిమ్॥ మనుః పుత్రేభ్యో దాయం వ్యభజథ్స నాభానేదిష్ఠం బ్రహ్మచర్యం వసన్తం నిరభజథ్స ఆఽగచ్ఛథ్సోఽబ్రవీత్కథా మా నిరభాగితి న త్వా నిరభాక్షమిత్యబ్రవీదఙ్గిరస ఇమే సత్రమాసతే తే [౨౯] సువర్గం లోకం న ప్ర జానన్తి తేభ్య ఇదం బ్రాహ్మణం బ్రూహి తే సువర్గం లోకం యన్తో య ఏషాం పశవస్తాగ్ స్తే దాస్యన్తీతి తదేభ్యోఽబ్రవీత్తే సువర్గం లోకం యన్తో య ఏషాం పశవ ఆసన్తానస్మా అదదుస్తం పశుభిశ్చరన్తం యజ్ఞవాస్తౌ రుద్ర ఆఽగచ్ఛథ్సోఽబ్రవీన్మమ వా ఇమే పశవ ఇత్యదుర్వై [30] మహ్యామిమానిత్యబ్రవీన్న వై తస్య త ఈశత ఇత్యబ్రవీద్యద్యజ్ఞవాస్తౌ హీయతే మమ వై తదితి తస్మాద్యజ్ఞవాస్తు నాఽభ్యవేత్యగ్ం సోఽబ్రవీద్యజ్ఞే మాఽఽ భజాఽథ తే పశూన్నాఽభి మగ్గ్ స్య ఇతి తస్మా ఏతం మన్థినః సగ్గ్ స్రావమజుహోత్తతో వై తస్య రుద్రః పశూన్నాఽభ్యమన్యత యత్రైతమేవం విద్వాన్మన్థినః సగ్గ్ స్రావం జుహోతి న తత్ర రుద్రః పశూనభి మన్యతే॥[30]

దధాత్యాయతనవతీర్యా ఉప జీవనీయో భవతి తేఽదుర్వై యత్రైతమేకాదశ చ||**3.1.9**||

జుష్టో వాచో భూయాసం జుష్టో వాచస్పతయే దేవి వాక్। యద్వాచో మధుమత్తస్మిన్మా ధాః స్వాహా సరస్వత్యై॥ ఋచా స్తోమగ్ం సమర్ధయ గాయత్రేణ రథన్తరమ్। బృహద్గాయత్రవర్తని॥ యస్తే ద్రప్స స్కన్దతి యస్తే అగ్ంశుర్బాహుచ్యుతో ధిషణయోరుపస్థాత్। అధ్వర్యోర్వా పరి యస్తే పవిత్రాథ్స్వాహాకృతమిన్ద్రాయ తం జుహోమి॥ యో ద్రప్సో అగ్ంశుః పతితః పృథివ్యాం పరివాపాత్- [౩౨] పురోడాశాత్కరమ్భాత్। ధానాసోమాన్మన్థిన ఇన్ద్ర శుక్రాథ్స్వాహాకృతమిన్ద్రాయ తం జుహోమి॥ యస్తే ద్రప్సో మధుమాగ్ం ఇన్ద్రియావాన్థ్స్వాహాకృతః పునరప్యేతి దేవాన్। దివః పృథివ్యాః పర్యన్తరిక్షాథ్స్వాహాకృతమిన్ద్రాయ తం జుహోమి॥ అధ్వర్యుర్వా ఋత్విజాం

ప్రథమో యుజ్యతే తేన స్తోమో యోక్తవ్య ఇత్యాహుర్వాగగ్రేగా అగ్ర ఏత్వృజుగా దేవేభ్యో యశో మయి దధతీ ప్రాణాన్పశుషు ప్రజాం మయి [33] చ యజమానే చేత్యాహ వాచమేవ తద్యజ్ఞముఖే యునక్తి వాస్తు వా ఏతద్యజ్ఞస్య క్రియతే యద్గ్రహాన్గృహీత్వా బహిష్పవమానగ్ం సర్పన్తి పరాఞ్చో హి యన్తి పరాచీభిః స్తువతే వైష్ణవ్యర్చా పునరేత్యోప తిష్ఠతే యజ్ఞో వై విష్ణుర్యజ్ఞమేవాఽకర్విష్ణో త్వం నో అన్తమః శర్మ యచ్ఛ సహన్త్య। ప్ర తే ధారా మధుశ్చుత ఉత్సం దుహ్రతే అక్షితమిత్యాహ యదేవాఽస్య శయానస్యోపశుష్యతి తదేవాస్యైతేనాఽఽప్యాయయతి॥[34]

పరివాపాత్ప్రజాం మయి దుహ్రతే చతుర్దశ చ॥**3.1.10**॥

అగ్నినా రయిమశ్నవత్పోషమేవ దివేదివే। యశసం వీరవత్తమమ్॥ గోమాగ్ం అగ్నేఽవిమాగ్ం అశ్వీ యజ్ఞో నృవత్సఖా సదమిదప్రమృష్యః। ఇడావాగ్ం ఏషో అసుర ప్రజావాన్దీర్ఘో రయిః పృథుబుధ్నః సభావాన్॥ ఆ ప్యాయస్వ సం తే॥ ఇహ త్వష్టారమగ్రియం విశ్వరూపముప హ్వయే। అస్మాకమస్తు కేవలః॥ తన్నస్తురీపమధ పోషయిత్ను దేవ త్వష్టర్వి రరాణః స్యస్వ। యతో వీరః [35] కర్మణ్యః సుదక్షో యుక్తగ్రావా జాయతే దేవకామః॥ శివస్త్వష్టరిహాఽఽ గహి విభుః పోష ఉత త్మనా। యజ్ఞేయజ్ఞే న ఉదవ॥ పిశంగరూపః సుభరో వయోధాః శ్రుష్టీ వీరో జాయతే దేవకామః। ప్రజాం త్వష్టా వి ష్యతు నాభిమస్మే అథా దేవానామప్యేతు పాథః॥ ప్ర ణో దేవ్యా నో దివః॥ పీపివాగ్ంసగ్ం సరస్వతః స్తనం యో విశ్వదర్శతః॥ ధుక్షీమహి ప్రజామిషమ్॥[36] యే తే సరస్వ ఊర్మయో మధుమన్తో ఘృతశ్చుతః। తేషాం తే సుమ్నమీమహే॥ యస్య వ్రతం పశవో యన్తి సర్వే యస్య వ్రతముపతిష్ఠన్త ఆపః। యస్య వ్రతే పుష్టిపతిర్నివిష్టస్తగ్ం సరస్వన్తమవసే హువేమ॥ దివ్యగ్ం సుపర్ణం వయసం బృహన్తమపాం గర్భం వృషభమోషధీనామ్। అభీపతో వృష్ట్యా తర్పయన్తం తగ్ం సరస్వన్తమవసే హువేమ॥ సినీవాలి పృథుష్టుకే యా దేవానామసి స్వసా। జుషస్వ హవ్య-

[౩౭] మాహుతం ప్రజాం దేవి దిదిడ్ఢి నః॥ యా సుపాణిః స్వఙ్గురిః సుషూమా బహుసూవరీ।
తస్యై విశ్పత్నియై హవిః సినీవాల్యై జుహోతన॥ ఇన్ద్రం వో విశ్వతస్పరీన్ద్రం నరః॥
అసితవర్ణా హరయః సుపర్ణా మిహో వసానా దివముత్పతన్తి। త ఆఽవవృత్రన్థ్సదనాని
కృత్వాఽఽదిత్పృథివీ ఘృతైర్వ్యుద్యతే॥ హిరణ్యకేశో రజసో విసారేఽహిర్ధునిర్వాత ఇవ
ధ్రజీమాన్। శుచిభ్రాజా ఉషసో [౩౮] నవేదా యశస్వతీరపస్యువో న సత్యాః॥ ఆ తే సుపర్ణా
అమినన్త ఏవైః కృష్ణో నోనావ వృషభో యదీదమ్। శివాభిర్న స్మయమానాభిరాఽగాత్పతన్తి
మిహః స్తనయన్త్యభ్రా॥ వాశ్రేవ విద్యున్మిమాతి వత్సం న మాతా సిషక్తి। యదేషాం
వృష్టిరసర్జి॥ పర్వతశ్చిన్మహి వృద్ధో బిభాయ దివశ్చిత్సాను రేజత స్వనే వః। యత్క్రీడథ
మరుతః [౩౯] ఋష్టిమన్త ఆప ఇవ సధ్రియఞ్చో ధవధ్వే॥ అభి క్రన్ద స్తనయ గర్భమా ధా
ఉదన్వతా పరి దీయా రథేన। దృతిగ్ం సు కర్ష విషితం న్యఞ్చగ్ం సమా భవన్తూద్వతా
నిపాదాః॥ త్వం త్యా చిదచ్యుతాగ్నే పశుర్న యవసే। ధామా హ యత్తే అజర వనా వృశ్చన్తి
శిక్వసః॥ అగ్నే భూరీణి తవ జాతవేదో దేవ స్వధావోఽమృతస్య ధామ। యాశ్చ [౪౦]
మాయా మాయినాం విశ్వమిన్వ త్వే పూర్వీః సందధుః పృష్టబన్ధో॥ దివో నో వృష్టిం మరుతో
రరీధ్వం ప్ర పిన్వత వృష్ణో అశ్వస్య ధారాః। అర్వాఙేతేన స్తనయిత్నునేహ్యపో నిషిఞ్చన్నసురః
పితా నః॥ పిన్వన్త్యపో మరుతః సుదానవః పయో ఘృతవద్విదథేష్వాభువః। అత్యం న
మిహే వి నయన్తి వాజినముత్సం దుహన్తి స్తనయన్తమక్షితమ్॥ ఉదప్రుతో మరుతస్తాగ్ం
ఇయర్త వృష్టిం [౪౧] యే విశ్వే మరుతో జునన్తి। క్రోశాతి గర్దా కన్యేవ తున్నా పేరుం
తుఞ్జానా పత్యేవ జాయా॥ ఘృతేన ద్యావాపృథివీ మధునా సముక్షత పయస్వతీః
కృణుతాఽఽప ఓషధీః। ఊర్జం చ తత్ర సుమతిం చ పిన్వథ యత్రా నరో మరుతః సిఞ్చథా
మధు॥ ఉదు త్యం చిత్రమ్॥ ఔర్వభృగువచ్ఛుచిమప్నవానవదా హువే। అగ్నిగ్ం
సముద్రవాససమ్॥ ఆ సవగ్ం సవితుర్యథా భగస్యేవ భుజిగ్ం హువే। అగ్నిగ్ం
సముద్రవాససమ్॥ హువే వాతస్వనం కవిం పర్జన్యక్రన్ద్యగ్ం సహః। అగ్నిగ్ం

సముద్రవాససమ్॥[౪౨]

వీర ఇషగ్ం హవ్యముషసో మరుతశ్చ వృష్టిం భగస్య ద్వాదశ చ॥3.1.11॥

ప్రజాపతిరకామయతైష తే గాయత్రో యజ్ఞం వై ప్రజాపతేర్జాయమానాః ప్రాజాపత్యా యో వా అయథా దేవతమిష్టర్గో నిగ్రాభ్యాస్థ్స యో వై దేవాఙ్జుష్టోఽగ్నినా రయిమేకాదశ॥11॥

ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాపతేర్జాయమానా వ్యాయచ్ఛన్తే మహ్యామిమాన్మాయా మాయినాం ద్విచత్వారిగ్ంశత్॥౪౨॥

ప్రజాపతిరకామయతాఽగ్నిగ్ం సముద్రవాససమ్॥

॥ హరిః ఓమ్॥

॥ శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ ఇతి తృతీయకాణ్డే ప్రథమః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥ అథ తృతీయ కాణ్డే ద్వితీయః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ యో వై పవమానానామన్వారోహాన్ విద్వాన్ యజతేఽను పవమానానా రోహతి న పవమానేభ్యోఽవ చ్ఛిద్యతే శ్యేనోఽసి గాయత్రఛన్దా అను త్వాఽఽరభే స్వస్తి మా సం పారయ సుపర్ణోఽసి త్రిష్టుప్ఛన్దా అను త్వాఽఽరభే స్వస్తి మా సం పారయ సఘాఽసి జగతీఛన్దా అను త్వాఽఽరభే స్వస్తి మా సం పారయేత్యాహైతే [౧] వై పవమానానామన్వారోహాస్తాన్ య ఏవం విద్వాన్ యజతేఽను పవమానానా రోహతి న పవమానేభ్యోఽవ చ్ఛిద్యతే యో వై పవమానస్య సన్తతిం వేద సర్వమాయురేతి న పురాఽఽయుషః ప్ర మీయతే పశుమాన్భవతి విన్దతే ప్రజాం పవమానస్య గ్రహా గృహ్యన్తేఽథ వా అస్యైతేఽగృహీతా ద్రోణకలశ ఆధవనీయః పూతభృత్తాన్ యదగృహీత్వోపాకుర్యాత్పవమానం వి [౨] చ్ఛిన్ద్యాత్తం విచ్ఛిద్యమానమధ్వర్యోః ప్రాణోఽను విచ్ఛిద్యేతోపయామగృహీతోఽసి ప్రజాపతయే త్వేతి ద్రోణకలశమభి మృశేదిన్ద్రాయ త్వేత్యాధవనీయం విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్య ఇతి పూతభృతం పవమానమేవ తథ్సం తనోతి సర్వమాయురేతి న పురాయుషః ప్ర మీయతే పశుమాన్భవతి విన్దతేప్రజామ్॥[3]

ఏతే వి ద్విచత్వారిగ్ంశచ్చ||**3.2.1**||

త్రీణి వావ సవనాన్ యథ తృతీయగ్ం సవనమవలుం పన్త్యనగ్ంశు కుర్వన్త ఉపాగ్ంశుగ్ం హుత్వోపాగ్ంశుపాత్రేఽగ్ంశుమవాస్య తం తృతీయసవనేఽపిసృజ్యాఽభి షుణుయాద్యదాప్యాయయతి తేనాఽగ్ంశుమద్యదభిషుణోతి తేనర్జీషి సర్వాణ్యేవ తథ్సవనాన్యగ్ంశుమన్తి శుక్రవన్తి సమావద్వీర్యాణి కరోతి ద్వౌ సముద్రౌ వితతావజూర్యౌ

పర్యావర్తేతే జఠరేవ పాదాః। తయోః పశ్యన్తో అతి యన్త్యన్ యమపశ్యన్తః [౪] సేతునాఽతి
యన్త్యన్యమ్॥ ద్వే ద్రధసీ సతతీ వస్త ఏకః కేశీ విశ్వా భువనాని విద్వాన్।
తిరోధాయైత్యసితం వసానః శుక్రమా దత్తే అనుహాయ జార్యై॥ దేవా వై యద్యజ్ఞేఽకుర్వత
తదసురా అకుర్వత తే దేవా ఏతం మహాయజ్ఞమపశ్యన్తమతన్వతాఽగ్నిహోత్రం
వ్రతమకుర్వత తస్మాద్ద్వివ్రతః స్యాద్ద్విర్హ్యగ్నిహోత్రం జుహ్వతి పౌర్ణమాసం
యజ్ఞమగ్నీషోమీయం [౫] పశుమకుర్వత దార్శ్యం యజ్ఞమాగ్నేయం పశుమకుర్వత
వైశ్వదేవం ప్రాతః సవనమకుర్వత వరుణప్రఘాసాన్మాధ్యన్దినగ్ం సవనగ్ం సాకమేధాన్
పితృయజ్ఞం త్ర్యమ్బకాగ్ స్తృతీయసవనమకుర్వత తమేషామసురా
యజ్ఞమన్వవాజిగాగ్ంసన్తం ఽనాన్వవాయన్తేఽబ్రువన్నధ్వర్తవ్యా వా ఇమే దేవా అభూవన్నితి
తదధ్వరస్యాధ్వరత్వం తతో దేవా అభవన్పరాఽసురా య ఏవం విద్వాన్త్సోమేన యజతే
భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి॥[౬]

*అపశ్యన్తోఽగ్నీషోమీయమాత్మనా పరా త్రీణి చ॥***3.2.2**॥

పరిభూరగ్నిం పరిభూరిన్ద్రం పరిభూర్విశ్వాన్దేవాన్పరిభూర్మాగ్ం సహ బ్రహ్మవర్చసేన స నః
పవస్వ శం గవే శం జనాయ శమర్వతే శగ్ం రాజన్నోషధీభ్యోఽచ్ఛిన్నస్య తే రయిపతే
సువీర్యస్య రాయస్పోషస్య దదితారః స్యామ। తస్య మే రాస్వ తస్య తే భక్షీయ తస్య త
ఇదమున్మృజే॥ ప్రాణాయ మే వర్చోదా వర్చసే పవస్వాఽపానాయ వ్యానాయ వాచే [౭]
దక్షక్రతుభ్యాం చక్షుర్భ్యాం మే వర్చోదౌ వర్చసే పవేథాగ్ శ్రోత్రాయాఽఽత్మనేఽఙ్గేభ్య
ఆయుషే వీర్యాయ విష్ణోరిన్ద్రస్య విశ్వేషాం దేవానాం జఠరమసి వర్చోదా మే వర్చసే పవస్వ
కోఽసి కో నామ కస్మై త్వా కాయ త్వా యం త్వా సోమేనాఽతీతృపం యం త్వా
సోమేనాఽమీమదగ్ం సుప్రజాః ప్రజయా భూయాసగ్ం సువీరో వీరైః సువర్చా వర్చసా
సుపోషః పోషైర్విశ్వేభ్యో మే రూపేభ్యో వర్చోదా [౮] వర్చసే పవస్వ తస్య మే రాస్వ తస్య తే

భక్షీయ తస్య త ఇదమున్మృజే॥ బుభూషన్నపేక్షేతైష పై పాత్రియః ప్రజాపతిర్యజ్ఞః ప్రజాపతిస్తమేవ తర్పయతి స ఏనం తృప్తో భూత్యాఽభి పవతే బ్రహ్మవర్చసకామోఽపేక్షేతైష పై పాత్రియః ప్రజాపతిర్యజ్ఞః ప్రజాపతిస్తమేవ తర్పయతి స ఏనం తృప్తో బ్రహ్మవర్చసేనాఽభి పవత ఆమయావ్య- [౯] పేక్షేతైష పై పాత్రియః ప్రజాపతిర్యజ్ఞః ప్రజాపతిస్తమేవ తర్పయతి స ఏనం తృప్త ఆయుషాఽభి పవతేఽభిచరన్నపేక్షేతైష పై పాత్రియః ప్రజాపతిర్యజ్ఞః ప్రజాపతిస్తమేవ తర్పయతి స ఏనం తృప్తః ప్రాణాపానాభ్యాం వాచో దక్షక్రతుభ్యాం చక్షుర్భ్యాగ్ శ్రోత్రాభ్యామాత్మనోఽఙ్గేభ్య ఆయుషోఽన్తరేతి తాజక్ప్ర ధన్వతి॥[౧౦]

వాచే రూపేభ్యో వర్పేదా ఆమయావీ పఞ్చ చత్వారిగ్ంశచ్చ||**3.2.3**||

స్ఫ్యః స్వస్తిర్విఘనః స్వస్తిః పర్శుర్వేదిః పరశుర్నః స్వస్తిః। యజ్ఞియా యజ్ఞకృతః స్థ తే మాఽస్మిన్ యజ్ఞ ఉప హ్వయధ్వముప మా ద్యావాపృథివీ హ్వయేతాముపాఽఽస్తావః కలశః సోమో అగ్నిరుప దేవా ఉప యజ్ఞ ఉప మా హోత్రా ఉపహవే హ్వయన్తాం నమోఽగ్నయే మఖఘ్నే మఖస్య మా యశోఽర్యాదిత్యాహవనీయముప తిష్ఠతే యజ్ఞో పై మఖో [౧౧] యజ్ఞం వావ స తదహన్తస్మా ఏవ నమస్కృత్య సదః ప్ర సర్పత్యాత్మనోఽనార్త్యై నమో రుద్రాయ మఖఘ్నే నమస్కృత్యా మా పాహీత్యాగ్నీధ్రం తస్మా ఏవ నమస్కృత్య సదః ప్ర సర్పత్యాత్మనోఽనార్త్యై నమ ఇన్ద్రాయ మఖఘ్న ఇన్ద్రియం మే వీర్యం మా నిర్వధీరితి హోత్రీయమాశిషమేపైతామా శాస్త ఇన్ద్రియస్య వీర్యస్యాఽనిర్ఘాతాయ యా పై [౧౨] దేవతాః సదస్యార్తిమార్పయన్తి యస్తా విద్వాన్ప్రసర్పతి న సదస్యార్తిమార్ఛతి నమోఽగ్నయే మఖఘ్న ఇత్యాహైతా పై దేవతాః సదస్యార్తిమాఽర్పయన్తి తా య ఏవం విద్వాన్ప్రసర్పతి న సదస్యార్తిమార్ఛతి దృఢే స్థః శిథిరే సమీచీ మాఽగ్ంహసస్పాతగ్ం సూర్యో మా దేవో దివ్యాదగ్ంహసస్పాతు వాయురన్తరిక్షా- [౧౩] దగ్నిః పృథివ్యా యమః

పిత్రుభ్యః సరస్వతీ మనుష్యేభ్యో దేవీ ద్వారౌ మా మా సం తాప్తం నమః సదసే నమః సదసస్పతయే నమః సఖీనాం పురోగాణాఞ్చక్షుషే నమో దివే నమః పృథివ్యా అహే దైధిషవ్యోదతస్తిష్ఠాఽన్యస్య సదనే సీద యోఽస్మత్పాకతర ఉన్నివత ఉదుద్వతశ్చ గేషం పాతం మా ద్యావాపృథివీ అద్యాఽహ్నః సదో వై ప్రసర్పన్తం [౧౪] పితరోఽను ప్ర సర్పన్తి త ఏనమీశ్వరా హిగ్ంసితోః సదః ప్రసృప్య దక్షిణార్ధం పరేక్షేతాఽఽగన్త పితరః పిత్రుమానహం యుష్మాభిర్భూయాసగ్ం సుప్రజసో మయా యూయం భూయాస్తేతి తేభ్య ఏవ నమస్కృత్య సదః ప్ర సర్పత్యాత్మనోఽనార్త్యై॥[౧౫]

మఖో వా అన్తరిక్షాత్ప్ర సర్పన్తం త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ॥**3.2.4**॥

భక్షేహి మా ఽఽవిశ దీర్ఘాయుత్వాయ శన్తనుత్వాయ రాయస్పోషాయ వర్చసే సుప్రజాస్త్వాయేహి వసో పురోవసో ప్రియో మే హృదోఽస్యశ్వినోస్త్వా బాహుభ్యాగ్ం సఘ్యాసం నృచక్షసం త్వా దేవ సోమ సుచక్షా అవ ఖ్యేషం మన్ద్రాఽభిభూతిః కేతుర్యజ్ఞానాం వాగ్జుషాణా సోమస్య తృప్యతు మన్ద్రా స్వర్వాచ్యదితిరనాహతశీర్ష్ణీ వాగ్జుషాణా సోమస్య తృప్యత్వేహి విశ్వచర్షణే [౧౬] శం భూర్మయోభూః స్వస్తి మా హరివర్ణ ప్ర చర క్రత్వే దక్షాయ రాయస్పోషాయ సువీరతాయై మా మా రాజన్వి బీభిషో మా మే హార్ది త్విషా వధీః। వృషణే శుష్మాయాయుషే వర్చసే॥ వసుమద్గణస్య సోమ దేవ తే మతివిదః ప్రాతః సవనస్య గాయత్రఛన్దస ఇన్ద్రపీతస్య నరాశగ్ంసపీతస్య పిత్రుపీతస్య మధుమత ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామి రుద్రవద్గణస్య సోమ దేవ తే మతివిదో మాధ్యన్దినస్య సవనస్య త్రిష్టుప్ఛన్దస ఇన్ద్రపీతస్య నరాశగ్ంసపీతస్య [౧౭] పిత్రుపీతస్య మధుమత ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామ్యాదిత్యవద్గణస్య సోమ దేవ తే మతివిదస్తృతీయస్య సవనస్య జగతీఛన్దస ఇన్ద్రపీతస్య నరాశగ్ంసపీతస్య పిత్రుపీతస్య మధుమత ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామి॥ ఆ ప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వతః సోమ

వృష్ణియమ్। భవా వాజస్య సంగథే॥ హిన్వ మే గాత్రా హరివో గణాన్మే మా వి తీతృషః।
శివో మే సప్తర్షీనుప తిష్ఠస్వ మా మేఽవాఙ్నాభిమతి [౧౦] గాః॥ అపామ సోమమమృతా
అభూమాఽదర్శ్మ జ్యోతిరవిదామ దేవాన్। కిమస్మాన్కృణవదరాతిః కిము ధూర్తిరమృత
మర్త్యస్య॥ యన్మ ఆత్మనో మిన్దాఽభూదగ్నిస్తత్పునరాఽహార్జ్ఞాతవేదా విచర్షణిః।
పునరగ్నిశ్చక్షురదాత్పునరిన్ద్రో బృహస్పతిః। పునర్మే అశ్వినా యువం చక్షురా ధత్తమక్ష్యోః॥
ఇష్టయజుషస్తే దేవ సోమ స్తుతస్తోమస్య [౧౮] శస్తోక్థస్య హరివత ఇన్ద్రపీతస్య మధుమత
ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామి॥ ఆపూర్యాః స్థాఽఽ మా పూరయత ప్రజయా చ
ధనేన చ॥ ఏతత్తే తత యే చ త్వామన్వేతత్తే పితామహ ప్రపితామహ యే చ
త్వామన్వత్ర పితరో యథాభాగం మన్దధ్వం నమో వః పితరో రసాయ నమో వః పితరః
[౨౦] శుష్మాయ నమో వః పితరో జీవాయ నమో వః పితరః స్వధాయై నమో వః పితరో
మన్యవే నమో వః పితరో ఘోరాయ పితరో నమో వో య ఏతస్మింల్లోకే స్థ
యుష్మాగ్స్తేఽను యేఽస్మింల్లోకే మాం తేఽను య ఏతస్మింల్లోకే స్థ యూయం తేషాం
వసిష్ఠా భూయాస్త యేఽస్మింల్లోకేఽహం తేషాం వసిష్ఠో భూయాసం ప్రజాపతే న
త్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరి తా బభూవ [౨౦] యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు
వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణామ్॥ దేవకృతస్యైనసోఽవయజనమసి
మనుష్యకృతస్యైనసోఽవయజనమసి పితృకృతస్యైనసోఽవయజనమస్యప్సు ధౌతస్య
సోమ దేవ తే నృభిః సుతస్యేష్టయజుషః స్తుతస్తోమస్య శస్తోక్థస్య యో భక్షో అశ్వసనిర్యో
గోసనిస్తస్య తే పితృభిర్భక్షంకృతస్యోపహూతస్యోపహూతో భక్షయామి॥[౨౨]

విశ్వచర్షణే త్రిష్టుప్ఛన్దస ఇన్ద్రపీతస్య నరాశగ్ంసపీతస్యాతి స్తుతస్తోమస్య జీవాయ నమో వః పితరో బభూవ చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ||**3.2.5**||

మహీనాం పయోఽసి విశ్వేషాం దేవానాం తనూర్ఋధ్యాసమద్య పృషతీనాం గ్రహం

పృషతీనాం గ్రహోఽసి విష్ణోర్హృదయమస్యేకమిష విష్ణుస్త్వాఽను వి చక్రమే భూతిర్ద్ధ్నా ఘృతేన వర్ధతాం తస్య మేష్టస్య వీతస్య ద్రవిణమా గమ్యాజ్జ్యోతిరసి వైశ్వానరం పృశ్నియై దుగ్ధం యావతీ ద్యావాపృథివీ మహిత్వా యావచ్చ సప్త సిన్ధవో వితస్థుః। తావన్తమిన్ద్ర తే [౨౩] గ్రహగ్ం సహోర్జా గృహ్ణామ్యస్తృతమ్॥ యత్కృష్ణశకునః పృషదాజ్యమవమృశేచ్ఛూద్రా అస్య ప్రమాయుకాః స్యుర్యచ్ఛ్వాఽవ మృశేచ్చతుష్పాదోఽస్య పశవః ప్రమాయుకాః స్యుర్యత్ స్కన్దేద్యజమానః ప్రమాయుకః స్యాత్పశవో వై పృషదాజ్యం పశవో వా ఏతస్య స్కన్దన్తి యస్య పృషదాజ్యగ్గ్ స్కన్దతి యత్పృషదాజ్యం పునర్గృహ్ణాతి పశూనేవాఽస్మై పునర్గృహ్ణాతి ప్రాణో వై పృషదాజ్యం ప్రాణో వా [౨౪] ఏతస్య స్కన్దతి యస్య పృషదాజ్యగ్గ్ స్కన్దతి యత్పృషదాజ్యం పునర్గృహ్ణాతి ప్రాణమేవాఽస్మై పునర్గృహ్ణాతి హిరణ్యమవధాయ గృహ్ణాత్యమృతం వై హిరణ్యం ప్రాణః పృషదాజ్యమమృతమేవాఽస్య ప్రాణే దధాతి శతమానం భవతి శతాయుః పురుషః శతేన్ద్రియ ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతి తిష్ఠత్యశ్వమవ ఘ్రాపయతి ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః ప్రాజాపత్యః ప్రాణః స్వాదేవాస్మై యోనేః ప్రాణం నిర్మిమీతే వి వా ఏతస్య యజ్ఞశ్ఛిద్యతే యస్య పృషదాజ్యగ్గ్ స్కన్దతి వైష్ణవ్యర్చా పునర్గృహ్ణాతి యజ్ఞో వై విష్ణుర్యజ్ఞేనైవ యజ్ఞగ్ం సం తనోతి॥[౨౫]

తే పృషదాజ్యం ప్రాణో వై యోనేః ప్రాణం ద్వావిగ్ంశతిశ్చ||**3.2.6**||

దేవ సవితరేతత్తే ప్రాఽహ తత్ప్ర చ సువ ప్ర చ యజ బృహస్పతిర్బ్రహ్మాఽఽయుష్మత్యా ఋచో మా గాత తనూపాత్సామ్నః సత్యా వ ఆశిషః సన్తు సత్యా ఆకూతయ ఋతం చ సత్యం చ వదత స్తుత దేవస్య సవితుః ప్రసవే స్తుతస్య స్తుతమస్యూర్జం మహ్యగ్గ్ స్తుతం దుహామా మా స్తుతస్య స్తుతం గమ్యాచ్ఛస్త్రస్య శస్త్ర- [౨౬] మస్యూర్జం మహ్యగ్ం శస్త్రం దుహామా మా శస్త్రస్య శస్త్రం గమ్యాదిన్ద్రియావన్తో వనామహే ధుక్షీమహి ప్రజామిషమ్॥ సా మే సత్యాఽఽశీర్దేవేషు భూయాద్బ్రహ్మవర్చసం మాఽఽ గమ్యాత్॥ యజ్ఞో బభూవ స ఆ

బభూవ స ప్ర జజ్ఞే స వావృధే। స దేవానామధిపతిర్బభూవ సో అస్మాగ్ం అధిపతీన్కరోతు వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణామ్॥ యజ్ఞో వా పై [౨౭] యజ్ఞపతిం దుహే యజ్ఞపతిర్వా యజ్ఞం దుహే స యః స్తుతశస్త్రయోర్దోహమవిద్వాన్ యజతే తం యజ్ఞో దుహే స ఇష్ట్వా పాపీయాన్భవతి య ఏనయోర్దోహం విద్వాన్ యజతే స యజ్ఞం దుహే స ఇష్ట్వా వసీయాన్భవతి స్తుతస్య స్తుతమస్యూర్జం మహ్యగ్గ్ స్తుతన్దుహామా మా స్తుతస్య స్తుతజ్గమ్యాచ్ఛస్త్రస్య శస్త్రమస్యూర్జం మహ్యగ్ం శస్త్రం దుహామా మా శస్త్రస్య శస్త్రజ్గమ్యాదిత్యాహైష పై స్తుతశస్త్రయోర్దోహస్తం య ఏవం విద్వాన్ యజతే దుహ ఏవ యజ్ఞమిష్ట్వా వసీయాన్భవతి॥[౨౦]

శస్త్రంపై శస్త్రం దుహాం ద్వావిగ్ంశతిశ్చ||**3.2.7**||

శ్యేనాయ పత్వనే స్వాహా వట్స్వయమభిగూర్తాయ నమో విష్టంభాయ ధర్మణే స్వాహా వట్స్వయమభిగూర్తాయ నమః పరిధయే జనప్రథనాయ స్వాహా వట్స్వయమభిగూర్తాయ నమ ఊర్జే హోత్రాణాగ్ స్వాహా వట్స్వయమభిగూర్తాయ నమః పయసే హోత్రాణాగ్ స్వాహా వట్స్వయమభిగూర్తాయ నమః ప్రజాపతయే మనవే స్వాహా వట్స్వయమభిగూర్తాయ నమ ఋతమృతపాః సువర్వాట్స్వాహా వట్స్వయమభిగూర్తాయ నమస్తృం పన్తాగ్ం హోత్రా మధోర్ఘృతస్య యజ్ఞపతిమృషయ ఏనసా- [౨౯] ఽఽహుః। ప్రజా నిర్భక్తా అనుతప్యమానా మధవ్యౌ స్తోకావప తౌ రరాధ। సం నస్తాభ్యాగ్ం సృజతు విశ్వకర్మా ఘోరా ఋషయో నమో అస్త్వేభ్యః। చక్షుష ఏషాం మనసశ్చ సన్ధౌ బృహస్పతయే మహి షద్ద్యుమన్నమః। నమో విశ్వకర్మణే స ఉ పాత్వస్మాననన్యాన్థ్సోమపాన్ మన్యమానః। ప్రాణస్య విద్వాన్థ్సమరే న ధీర ఏనశ్చకృవాన్మహి బద్ధ ఏషామ్॥ తం విశ్వకర్మ- [౩౦] న్ప్ర ముఞ్చా స్వస్తయే యే భక్షయన్తో న వసూన్యానృహుః। యానగ్నయోఽన్వతప్యన్త ధిష్ణియా ఇయం తేషామవయా దురిష్ట్యై

స్విష్టిం నస్తాం కృణోతు విశ్వకర్మా॥ నమః పితృభ్యో అభి యే నో అఖ్యన్ యజ్ఞకృతో యజ్ఞకామాః సుదేవా అకామా వోదక్షిణాం న నీనిమ మా నస్తస్మాదేనసః పాపయిష్ట। యావన్తో వై సదస్యాస్తే సర్వే దక్షిణ్యాస్తేభ్యో యో దక్షిణాం న [30] నయేదైభ్యో వృశ్చ్యేత యద్వైశ్వకర్మణాని జుహోతి సదస్యానేవ తత్ప్రీణాత్యస్మే దేవాసో వపుషే చికిత్సత యమాశిరా దమ్పతీ వామమశ్నుతః। పుమాన్పుత్రో జాయతే విన్దతే వస్వథ విశ్వే అరపా ఏధతే గృహః॥ ఆశీర్దాయా దమ్పతీ వామమశ్నుతామరిష్టో రాయః సచతాగ్ం సమోకసా। య ఆకసిచథ్సందుగ్ధం కుమ్భ్యా సహేష్టేన యామన్నమతిం జహాతు సః॥ సర్పిర్గ్రీవీ [32] పీవర్యస్య జాయా పీవానః పుత్రా అకృశాసో అస్య। సహజానిర్యః సుమఖస్యమాన ఇన్ద్రాయాऽऽశిరగ్ం సహ కుమ్భ్యాऽదాత్॥ ఆశీర్మ ఊర్జముత సుప్రజాస్త్వమిషం దధాతు ద్రవిణగ్ం సవర్చసమ్। సఞ్జయన్ క్షేత్రాణి సహసాऽహమిన్ద్ర కృణ్వానో అన్యాగ్ం అధరాన్థ్సపత్నాన్॥ భూతమసి భూతే మా ధా ముఖమసి ముఖం భూయాసం ద్యావాపృథివీభ్యాం త్వా పరిగృహ్ణామి విశ్వే త్వా దేవా వైశ్వానరాః [33] ప్ర చ్యావయన్తు దివి దేవాన్దృగ్ంహాన్తరిక్షేవయాగ్ంసి పృథివ్యాం పార్థివాన్ధ్రువం ధ్రువేణ హవిషాऽవ సోమం నయామసి। యథా నః సర్వమిజ్జగదయక్ష్మగ్ం సుమనా అసత్॥ యథా న ఇన్ద్ర ఇద్విశః కేవలీః సర్వాః సమనసః కరత్। యథా నః సర్వా ఇద్దిశోऽస్మాకం కేవలీరసన్॥[34]

*ఏనసా విశ్వకర్మన్ యో దక్షిణాం నసర్పిర్గ్రీవీ వైశ్వానరాశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ||**3.2.8**||*

యద్వై హోతాऽధ్వర్యుమభ్యాహ్వయతే వజ్రమేనమభి ప్ర వర్తయత్యుక్థశా ఇత్యాహ ప్రాతః సవనం ప్రతిగీర్య త్రీణ్యేతాన్యక్షరాణి త్రిపదా గాయత్రీ గాయత్రం ప్రాతః సవనం గాయత్రియైవ ప్రాతః సవనే వజ్రమన్తర్ధత్త ఉక్థం వాచీత్యాహ మాధ్యన్దినగ్ం సవనం ప్రతిగీర్య చత్వార్యేతాన్యక్షరాణి చతుష్పదా త్రిష్టుప్త్రైష్టుభం మాధ్యన్దినగ్ం సవనం త్రిష్టుభైవ మాధ్యన్దినే సవనే వజ్రమన్తర్ధత్త [35] ఉక్థం వాచీన్ద్రాయేత్యాహ తృతీయసవనం

ప్రతిగీర్య సప్తైతాన్యక్షరాణి సప్తపదా శక్వరీ శాక్వరో వజ్రో వజ్రేణైవ తృతీయసవనే వజ్రమన్తర్ధత్తే బ్రహ్మవాదినో వదన్తి స త్వా అధ్వర్యుః స్యాద్యో యథాసవనం ప్రతిగరే ఛన్దాగ్ంసి సం పాదయేత్తేజః ప్రాతః సవన ఆత్మన్దధీతేన్ద్రియం మాధ్యన్దినే సవనే పశూగ్స్తృతీయసవన ఇత్యుక్థశా ఇత్యాహ ప్రాతః సవనం ప్రతిగీర్య త్రీణ్యేతాన్యక్షరాణి [౩౬] త్రిపదా గాయత్రీ గాయత్రం ప్రాతః సవనం ప్రాతః సవన ఏవ ప్రతిగరే ఛన్దాగ్ంసి సం పాదయత్యథో తేజో వై గాయత్రీ తేజః ప్రాతః సవనం తేజ ఏవ ప్రాతః సవన ఆత్మన్ధత్త ఉక్థం వాచీత్యాహ మాధ్యన్దినగ్ం సవనం ప్రతిగీర్య చత్వార్యేతాన్యక్షరాణి చతుష్పదా త్రిష్టుప్త్రైష్టుభం మాధ్యన్దినగ్ం సవనం మాధ్యన్దిన ఏవ సవనే ప్రతిగరే ఛన్దాగ్ంసి సం పాదయత్యథో ఇన్ద్రియం వై త్రిష్టుగిన్ద్రియం మాధ్యన్దినగ్ం సవన- [౩౭] మిన్ద్రియమేవ మాధ్యన్దినే సవన ఆత్మన్ధత్త ఉక్థం వాచీన్ద్రాయేత్యాహ తృతీయసవనం ప్రతిగీర్య సప్తైతాన్యక్షరాణి సప్తపదా శక్వరీ శాక్వరాః పశవో జాగతం తృతీయసవనం తృతీయసవన ఏవ ప్రతిగరే ఛన్దాగ్ంసి సం పాదయత్యథో పశవో వై జగతీ పశవస్తృతీయసవనం పశూనేవ తృతీయసవన ఆత్మన్ధత్తే యద్వై హోతాధ్వర్యుమభ్యాహ్వయత ఆవ్యమస్మిన్దధాతి తద్యన్నా- [౩౦] ఽపహనీత పురాఽస్య సంవత్సరాద్గృహ ఆ వేవీరఞ్ఛోగ్ంసా మోద ఇవేతి ప్రత్యాహ్వయతే తేనైవ తదప హతే యథా వా ఆయతాం ప్రతీక్షత ఏవమధ్వర్యుః ప్రతిగరం ప్రతీక్షతే యదభిప్రతిగృణీయాద్యథాయతయా సమృచ్ఛతే తాదృగేవ తద్యదర్ధర్చాల్లుప్యేత యథా ధావద్భ్యో హీయతే తాదృగేవ తత్ప్రబాహుగ్వా ఋత్విజాముద్గీథా ఉద్గీథ ఏవోద్గాతృణా- [౩౯] మృచః ప్రణవ ఉక్థశగ్ంసినాం ప్రతిగరోఽధ్వర్యూణాం య ఏవం విద్వాన్ప్రతిగృణాత్యన్నాద ఏవ భవత్యాఽస్య ప్రజాయాం వాజీ జాయత ఇయం వై హోతాఽసావధ్వర్యుర్యదాసీనః శగ్ంసత్యస్యా ఏవ తద్ధోతా నైత్యాస్త ఇవ హీయమథో ఇమామేవ తేన యజమానో దుహే యత్తిష్ఠన్ప్రతిగృణాత్యముష్యా ఏవ తదధ్వర్యుర్నైతి [౪౦] తిష్ఠతీవ హ్యసావథో అమూమేవ

తేన యజమానో దుహే యదాసీనః శగ్ంసతి తస్మాదితః ప్రదానం దేవా ఉప జీవన్తి యత్తిష్ఠన్ప్రతిగృణాతి తస్మాదముతః ప్రదానం మనుష్యా ఉప జీవన్తి యత్ప్రాఙాసీనః శగ్ంసతి ప్రత్యఙ్తిష్ఠన్ప్రతిగృణాతి తస్మాత్ప్రాచీనగ్ం రేతో ధీయతే ప్రతీచీః ప్రజా జాయన్తే యద్వై హోతాఽధ్వర్యుమభ్యాహ్వయతే వజ్రమేనమభి ప్ర వర్తయతి పరాఙా వర్తతే వజ్రమేవతన్ని కరోతి॥[౪౧]

సవనే వజ్రమన్తర్ధత్తే త్రీణ్యేతాన్యక్షరాణీన్ద్రియం మాధ్యం దినగ్ం సవనం నోద్గాతృణామధ్వర్యుర్వైతి వర్తయత్యష్టౌ చ ||**3.2.9**||

ఉపయామగృహీతోఽసి వాక్షసదసి వాక్పాభ్యాం త్వా క్రతుపాభ్యామస్య యజ్ఞస్య ధ్రువస్యాఽధ్యక్షాభ్యాం గృహ్ణామ్యుపయామగృహీతో ఽస్యృతసదసి చక్షుష్పాభ్యాం త్వా క్రతుపాభ్యామస్య యజ్ఞస్య ధ్రువస్యాఽధ్యక్షాభ్యాం గృహ్ణామ్యుపయామగృహీతోఽసి శ్రుతసదసి శ్రోత్రపాభ్యాం త్వా క్రతుపాభ్యామస్య యజ్ఞస్య ధ్రువస్యాఽధ్యక్షాభ్యాం గృహ్ణామి దేవేభ్యస్త్వా విశ్వదేవేభ్యస్త్వా విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్యో విష్ణవురుక్రమైష తే సోమస్తగ్ం రక్షస్వ [౪౨] తం తే దుశ్చక్షా మాఽవ ఖ్యన్మయి వసుః పురోవసుర్వాక్పా వాచం మే పాహి మయి వసుర్విదద్వసుశ్చక్షుష్పాశ్చక్షుర్మే పాహి మయి వసుః సంయద్వసుః శ్రోత్రపాః శ్రోత్రం మే పాహి భూరసి శ్రేష్ఠో రశ్మీనాం ప్రాణపాః ప్రాణం మే పాహి ధూరసి శ్రేష్ఠో రశ్మీనామపానపా అపానం మే పాహి యో న ఇన్ద్రవాయూ మిత్రావరుణావశ్వినావభిదాసతి భ్రాతృవ్య ఉత్పిపీతే శుభస్పతీ ఇదమహం తమధరం పాదయామి యథేన్ద్రాఽహముత్తమశ్చేతయాని॥ [౪౩]

రక్షస్వ భ్రాతృవ్యస్త్రయోదశ చ||**3.2.10**||

ప్ర సో అగ్నే తవోతిభిః సువీరాభిస్తరతి వాజకర్మభిః। యస్య త్వగ్ం సఖ్యమావిథ॥ ప్ర హోత్రే

పూర్వ్యం వచోఽగ్నయే భరతా బృహత్। విప్రాం జ్యోతీంగ్ంషి బిభ్రతే న వేధసే॥ అగ్నే త్రీ తే వాజినా త్రీ షధస్థా తిస్రస్తే జిహ్వా ఋతజాత పూర్వీః। తిస్ర ఉ తే తనువో దేవవాతాస్తాభిర్నః పాహి గిరో అప్రయుచ్ఛన్॥ సం వాం కర్మణా సమిషా [౪౪] హినోమీన్ద్రావిష్ణూ అపసస్పారే అస్య। జుషేథాం యజ్ఞం ద్రవిణం చ ధత్తమరిష్టైర్నః పథిభిః పారయన్తా॥ ఉభా జిగ్యథుర్న పరా జయేథే న పరా జిగ్యే కతరశ్చనైనోః। ఇన్ద్రశ్చ విష్ణో యదపస్పృధేథాం త్రేధా సహస్రం వి తదైరయేథామ్॥ త్రీణ్యాయూగ్ంషి తవ జాతవేదస్తిస్ర ఆజానీరుషసస్తే అగ్నే। తాభిర్దేవానామవో యక్షి విద్వానథా [౪౫] భవ యజమానాయ శం యోః॥ అగ్నిస్త్రీణి త్రిధాతూన్ యా క్షేతి విదథా కవిః। స త్రీగ్ంరేకాదశాగ్ం ఇహ। యక్షచ్చ పిప్రయచ్చ నో విప్రో దూతః పరిష్కృతః। నభన్తామన్యకే సమే॥ ఇన్ద్రావిష్ణూ దృగ్ంహితాః శమ్బరస్య నవ పురో నవతిం చ శ్నథిష్టమ్। శతం వర్చినః సహస్రం చ సాకగ్ం హథో అప్రత్యసురస్య వీరాన్॥ ఉత మాతా మహిషమన్వవేనదమీ త్వా జహతి పుత్ర దేవాః। అథాఽబ్రవీద్వృత్రమిన్ద్రో హనిష్యన్థ్సఖే విష్ణో వితరం వి క్రమస్వ॥[౪౬]

*ఇషాఽథ త్వా త్రయోదశ చ॥**3.2.11**॥*

*యో వై పవమానానాం త్రీణి పరిభూస్స్ఫ్యస్స్వస్తిర్భక్షేహి మహీనాం పయోఽసి దేవ సవితరేతత్తే శ్యేనాయ యద్వై హోతోపయామగృహీతోఽసి వాక్షసదసి ప్ర సో అగ్న ఏకాదశ॥**11**॥*

యోవై స్ఫ్యస్స్వస్తి స్స్వధాయినమః ప్రముఞ్చ తిష్ఠతీవషట్చత్వారిగ్ంశత్॥౪౬॥

యోవై పవమానానాం వి క్రమస్వ॥

॥ హరిః ఓమ్॥

॥ శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ ఇతి తృతీయకాణ్డే ద్వితీయః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥ అథ తృతీయ కాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ అగ్నే తేజస్విన్తేజస్వీ త్వం దేవేషు భూయాస్తేజస్వన్తం మామాయుష్మన్తం వర్చస్వన్తం మనుష్యేషు కురు దీక్షాయై చ త్వా తపసశ్చ తేజసే జుహోమి తేజోవిదసి తేజో మా మా హాసీన్మాఽహం తేజో హాసిషం మా మాం తేజో హాసీదిన్ద్రౌజస్విన్నోజస్వీ త్వం దేవేషు భూయా ఓజస్వన్తం మామాయుష్మన్తం వర్చస్వన్తం మనుష్యేషు కురు బ్రహ్మణశ్చ త్వా క్షత్రస్య చౌ- [౧] జసే జుహోమ్యోజోవిదస్యోజో మా మా హాసీన్మాఽహమోజో హాసిషం మా మామోజో హాసీథ్సూర్య భ్రాజస్విన్భ్రాజస్వీ త్వం దేవేషు భూయా భ్రాజస్వన్తం మామాయుష్మన్తం వర్చస్వన్తం మనుష్యేషు కురు వాయోశ్చ త్వాఽపాఞ్చ భ్రాజసే జుహోమి సువర్విదసి సువర్మా మా హాసీన్మాహగ్ం సువర్హాసిషం మా మాగ్ం సువర్హాసీన్మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేజో దధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయీన్ద్ర ఇన్ద్రియం దధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు॥[౨]

క్షత్రస్య చ మయి త్రయోవిగ్ంశతిశ్చ||**3.3.1**||

వాయుర్హింకర్తాఽగ్నిః ప్రస్తోతా ప్రజాపతిః సామ బృహస్పతిరుద్గాతా విశ్వే దేవా ఉపగాతారో మరుతః ప్రతిహర్తార ఇన్ద్రో నిధనం తే దేవాః ప్రాణభృతః ప్రాణం మయి దధత్వేతద్వై సర్వమధ్వర్యురుపాకుర్వన్నుద్గాతృభ్య ఉపాకరోతి తే దేవాః ప్రాణభృతః ప్రాణం మయి దధత్విత్యాహైతదేవ సర్వమాత్మన్ధత్త ఇడా దేవహూర్మనుర్యజ్ఞనీర్బృహస్పతిరుక్థామదాని శగ్ంసిషద్విశ్వే దేవాః [౩] సూక్తవాచః పృథివి మాతర్మా మా హిగ్ంసీర్మధు మనిష్యే మధు జనిష్యే మధు వక్ష్యామి మధు వదిష్యామి

మధుమతీం దేవేభ్యో వాచముద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాం మనుష్యేభ్యస్తం మా దేవా అవన్తు శోభాయై పితరోఽను మదన్తు॥[౪]
శగ్ంసిషద్విశ్వే దేవా అష్టావిగ్ంశతిశ్చ॥3.3.2॥

వసవస్త్వా ప్ర బృహన్తు గాయత్రేణ ఛన్దసాఽగ్నేః ప్రియం పాథ ఉపేహి రుద్రాస్త్వా ప్ర బృహన్తు త్రైష్టుభేన ఛన్దసేన్ద్రస్య ప్రియం పాథ ఉపేహ్యాదిత్యాస్త్వా ప్ర బృహన్తు జాగతేన ఛన్దసా విశ్వేషాం దేవానాం ప్రియం పాథ ఉపేహి మాన్దాసు తే శుక్ర శుక్రమా ధూనోమి భన్దనాసు కోతనాసు నూతనాసు రేశీషు మేషీషు వాశీషు విశ్వభృత్సు మాధ్వీషు కకుహాసు శక్వరీషు [౫] శుక్రాసు తే శుక్ర శుక్రమా ధూనోమి శుక్రం తే శుక్రేణ గృహ్ణామ్యహ్నో రూపేణ సూర్యస్య రశ్మిభిః। ఆఽస్మిన్నుగ్రా అచుచ్యవుర్దివో ధారా అసశ్చత॥ కకుహగ్ం రూపం వృషభస్య రోచతే బృహథ్సోమః సోమస్య పురోగాః శుక్రః శుక్రస్య పురోగాః। యత్తే సోమాఽదాభ్యం నామ జాగృవి తస్మై తే సోమ సోమాయ స్వాహోశిక్త్వం దేవ సోమ గాయత్రేణ ఛన్దసాఽగ్నేః [౬] ప్రియం పాథో అపీహి వశీ త్వం దేవ సోమ త్రైష్టుభేన ఛన్దసేన్ద్రస్య ప్రియం పాథో అపీహ్యస్మథ్సఖా త్వం దేవ సోమ జాగతేన ఛన్దసా విశ్వేషాం దేవానాం ప్రియం పాథో అపీహ్యా నః ప్రాణ ఏతు పరావత ఆఽన్తరిక్షాద్దివస్పరి। ఆయుః పృథివ్యా అధ్యమృతమసి ప్రాణాయ త్వా। ఇన్ద్రాగ్నీ మే వర్చః కృణుతాం వర్చః సోమో బృహస్పతిః। వర్చో మే విశ్వే దేవా వర్చో మే ధత్తమశ్వినా॥ దధన్వే వా యదీమను వోచద్బ్రహ్మాణి వేరు తత్। పరి విశ్వాని కావ్యా నేమిశ్చక్రమివాభవత్॥[౭]
శక్వరీష్వగ్నేర్బృహస్పతిః పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ॥3.3.3॥

ఏతద్వా అపాం నామధేయం గుహ్యం యదాధావా మాన్దాసు తే శుక్ర శుక్రమా ధూనోమీత్యాహాఽపామేవ నామధేయేన గుహ్యేన దివో వృష్టిమవ రున్ధే శుక్రం తే శుక్రేణ

గృహ్ణామీత్యాహైతద్వా అహ్నో రూపం యద్రాత్రిః సూర్యస్య రశ్మయో వృష్ట్యా ఈశతేఽహ్న ఏవ రూపేణ సూర్యస్య రశ్మిభిర్దివో వృష్టిం చ్యావయత్యాఽస్మిన్నుగ్రా [౦] అచుచ్యవురిత్యాహ యథాయజురేవైతత్కకుహగ్ం రూపం వృషభస్య రోచతే బృహదిత్యాహైతద్వా అస్య కకుహగ్ం రూపం యద్వృష్టీ రూపేణైవ వృష్టిమవ రున్ధే యత్తే సోమాఽదాభ్యం నామ జాగృవీత్యాహైష హ వై హవిషా హవిర్యజతి యోఽదాభ్యం గృహీత్వా సోమాయ జుహోతి పరా వా ఏతస్యాఽయుః ప్రాణ ఏతి [౯] యోఽగ్ంశుం గృహ్ణాత్యా నః ప్రాణ ఏతు పరావత ఇత్యాహాఽఽయురేవ ప్రాణమాత్మన్ధత్తేఽమృతమసి ప్రాణాయ త్వేతి హిరణ్యమభి వ్యనిత్యమృతం వై హిరణ్యమాయుః ప్రాణోఽమృతేనైవాఽయురాత్మన్ధత్తే శతమానం భవతి శతాయుః పురుషః శతేన్ద్రియ ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతి తిష్ఠత్యప ఉప స్పృశతి భేషజం వా ఆపో భేషజమేవ కురుతే॥[౧౦]

ఉగ్రా ఏత్యాపస్త్రీణి చ॥3.3.4॥

వాయురసి ప్రాణో నామ సవితురాధిపత్యేఽపానం మే దాశ్చక్షురసి శ్రోత్రం నామ ధాతురాధిపత్య ఆయుర్మే దా రూపమసి వర్ణో నామ బృహస్పతేరాధిపత్యే ప్రజాం మే దా ఋతమసి సత్యం నామేన్ద్రస్యాఽధిపత్యే క్షత్రం మే దా భూతమసి భవ్యం నామ పితృణామాధిపత్యేఽపామోషధీనాం గర్భం ధా ఋతస్య త్వా వ్యోమన ఋతస్య త్వా [౧౧] విభూమన ఋతస్య త్వా విధర్మణ ఋతస్య త్వా సత్యాయర్తస్య త్వా జ్యోతిషే ప్రజాపతిర్విరాజమపశ్యత్తయా భూతం చ భవ్యం చాఽసృజత తామృషిభ్యస్తిరోఽదధాత్తాం జమదగ్నిస్తపసాఽపశ్యత్తయా వై స పృశ్నీన్కామానసృజత తత్పృశ్నీనాం పృశ్నిత్వం యత్పృశ్నయో గృహ్యన్తే పృశ్నీనేవ తైః కామాన్ యజమానోఽవ రున్ధే వాయురసి ప్రాణో [౧౨] నామేత్యాహ ప్రాణాపానావేవాఽవ రున్ధే చక్షురసి శ్రోత్రం నామేత్యాహాఽఽయురేవాఽవ రున్ధే రూపమసి వర్ణో నామేత్యాహ ప్రజామేవాఽవ రున్ధ ఋతమసి సత్యం నామేత్యాహ

క్షత్రమేవాఽవ రున్ధే భూతమసి భవ్యం నామేత్యాహ పశవో వా అపామోషధీనాం గర్భః పశూనేవా- [౧౩] ఽవ రున్ధ ఏతావద్వై పురుషం పరితస్తదేవాఽవ రున్ధ ఋతస్య త్వా వ్యోమన ఇత్యాహేయం వా ఋతస్య వ్యోమేమామేవాభి జయత్యృతస్య త్వా విభూమన ఇత్యాహాన్తరిక్షం వా ఋతస్య విభూమాఽన్తరిక్షమేవాఽభి జయత్యృతస్య త్వా విధర్మణ ఇత్యాఽహ ద్యౌర్వా ఋతస్య విధర్మ దివమేవాఽభి జయత్యృతస్య [౧౪] త్వా సత్యాయేత్యాహ దిశో వా ఋతస్యసత్యం దిశ ఏవాఽభి జయత్యృతస్య త్వా జ్యోతిష ఇత్యాహ సువర్గో వై లోక ఋతస్య జ్యోతిః సువర్గమేవ లోకమభి జయత్యేతావన్తో వై దేవలోకాస్తానేవాఽభి జయతి దశ సం పద్యన్తే దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజ్యేవాఽన్నాద్యే ప్రతి తిష్ఠతి||[౧౫]

వ్యోమన ఋతస్య ప్రాణః పశూనేవ విధర్మ దివమేవాఽభి జయత్యృతస్య షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ ||**3.3.5**||

దేవా వై యద్యజ్ఞేన నాఽవారున్ధత తత్పరైరవాఽరున్ధత తత్పరాణాం పరత్వం యత్పరే గృహ్యన్తే యదేవ యజ్ఞేన నాఽవరున్ధే తస్యాఽవరుద్ధ్యై యం ప్రథమం గృహ్ణాతీమమేవ తేన లోకమభి జయతి యం ద్వితీయమన్తరిక్షం తేన యం తృతీయమముమేవ తేన లోకమభి జయతి యదేతే గృహ్యన్త ఏషాం లోకానామభిజిత్యా [౧౬] ఉత్తరేష్వహః స్వముతోఽర్వాఞ్చో గృహ్యన్తేఽభిజిత్యైవేమాఽల్లోకాన్పునరిమం లోకం ప్రత్యవరోహన్తి యత్పూర్వేష్వహః స్వితః పరాఞ్చో గృహ్యన్తే తస్మాదితః పరాఞ్చ ఇమే లోకా యదుత్తరేష్వహః స్వముతోఽర్వాఞ్చో గృహ్యన్తే తస్మాదముతోఽర్వాఞ్చ ఇమే లోకాస్తస్మాదయాతయామ్నో లోకాన్మనుష్యా ఉప జీవన్తి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కస్మాత్సత్యాదద్భ్య ఓషధయః సం భవన్త్యోషధయో [౧౭] మనుష్యాణామన్నం ప్రజాపతిం ప్రజా అను ప్ర జాయన్త ఇతి పరానన్వితి బ్రూయాద్యద్గృహ్ణాత్యద్భ్యస్త్వౌషధీభ్యో గృహ్ణామీతి తస్మాదద్భ్య ఓషధయః సం భవన్తి యద్గృహ్ణాత్యోషధీభ్యస్త్వా ప్రజాభ్యో గృహ్ణామీతి తస్మాదోషధయో మనుష్యాణామన్నం యద్గృహ్ణాతి ప్రజాభ్యస్త్వా ప్రజాపతయే

గృహ్ణామీతి తస్మాత్ప్రజాపతిం ప్రజా అను ప్ర జాయన్తే॥[౧౮]

అభిజిత్యై భవన్త్యోషధయోఽష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ **||3.3.6||**

ప్రజాపతిర్దేవాసురానసృజత తదను యజ్ఞోఽసృజ్యత యజ్ఞం ఛన్దాగ్ంసి తే విష్వఞ్చో వ్యక్రామన్థ్సోఽసురానను యజ్ఞోఽపాఽక్రామద్యజ్ఞం ఛన్దాగ్ంసి తే దేవా అమన్యన్తాఽమీ వా ఇదమభూవన్ యద్వయగ్గ్ స్మ ఇతి తే ప్రజాపతిముపాఽధావన్థ్సోఽబ్రవీత్ప్రజాపతిశ్ఛన్దసాం వీర్యమాదాయ తద్వః ప్ర దాస్యామీతి స ఛన్దసాం వీర్య- [౧౯] మాదాయ తదేభ్యః ప్రాఽయచ్ఛత్తదను ఛన్దాగ్స్యపాఽక్రామఞ్ఛన్దాగ్ంసి యజ్ఞస్తతో దేవా అభవన్పరాఽసురా య ఏవం ఛన్దసాం వీర్యం వేదాఽఽ శ్రావయాఽస్తు శ్రౌషడ్యజ యే యజామహే వషట్కారో భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కస్మై కమధ్వర్యురా శ్రావయతీతి ఛన్దసాం వీర్యాయేతి బ్రూయాదేతద్వై [౨౦] ఛన్దసాం వీర్యమా శ్రావయాఽస్తు శ్రౌషడ్యజ యే యజామహే వషట్కారో య ఏవం వేద సవీర్యైరేవ ఛన్దోభిరర్చతి యత్కిఞ్చాఽర్చతి యదిన్ద్రో వృత్రమహన్నమేధ్యం తద్యద్యతీనపావపదమేధ్యం తదథ కస్మాదైన్ద్రో యజ్ఞ ఆ సగ్గ్స్థాతోరిత్యాహురిన్ద్రస్య వా ఏషా యజ్ఞియా తనూర్యద్యజ్ఞస్తామేవ తద్యజన్తి య ఏవం వేదోపైనం యజ్ఞో నమతి॥[౨౧]

ఛన్దసాం వీర్యం వా ఏవ తదష్టౌ చ **||3.3.7||**

ఆయుర్దా అగ్నే హవిషో జుషాణో ఘృతప్రతీకో ఘృతయోనిరేధి। ఘృతం పీత్వా మధు చారు గవ్యం పితేవ పుత్రమభి రక్షతాదిమమ్॥ ఆ వృశ్చ్యతే వా ఏతద్యజమానోఽగ్నిభ్యాం యదేనయోః శృతంకృత్యాఽథాఽన్యత్రాఽవభృథమవైత్యాయుర్దా అగ్నే హవిషో జుషాణ ఇత్యవభృథమవైష్యఞ్జుహుయాదాహుత్యైవైనౌ శమయతి నాఽఽర్తిమార్ఛతి యజమానో యత్కుసీద- [౨౨] మప్రతీత్తం మయి యేన యమస్య బలినా చరామి। ఇహైవ

సన్నిరవదయే తదేతత్తదగ్నే అనృణో భవామి। విశ్వలోప విశ్వదావస్య త్వాఽఽసఞ్జుహోమ్యగ్ధాదేకోఽహుతాదేకః సమసనాదేకః। తే నః కృణ్వన్తు భేషజగ్ం సదః సహో వరేణ్యమ్॥ అయం నో నభసా పురః సగ్గ్స్ఫానో అభి రక్షతు। గృహాణామసమర్త్యై బహవో నో గృహా అసన్॥ స త్వం నో [౨౩] నభసస్పత ఊర్జం నో ధేహి భద్రయా। పునర్నో నష్టమా కృధి పునర్నో రయిమా కృధి॥ దేవ సగ్గ్స్ఫాన సహస్రపోషస్యేశిషే స నో రాస్వాజ్యానిగ్ం రాయస్పోషగ్ం సువీర్యగ్ం సంవథ్సరీణాగ్ స్వస్తిమ్॥ అగ్నిర్వావ యమ ఇయం యమీ కుసీదం వా ఏతద్యమస్య యజమాన ఆ దత్తే యదోషధీభిర్వేదిగ్గ్ స్తృణాతి యదనుపోష్య ప్రయాయాద్గ్రీవబద్ధమేన- [౨౪] మముష్మింల్లోకే నేనీయేరన్ యత్కుసీదమప్రతీత్తం మయీత్యుపోషతీహైవ సన్ యమం కుసీదం నిరవదాయాఽనృణః సువర్గం లోకమేతి యది మిశ్రమివ చరేదఞ్జలినా సక్తూన్ప్రదావ్యే జుహుయాదేష వా అగ్నిర్వైశ్వానరో యత్ప్రదావ్యః స ఏవైనగ్గ్ స్వదయత్యహ్నాం విధాన్యామేకాష్టకాయామపూపం చతుః శరావం పక్త్వా ప్రాతరేతేన కక్షముపోషేద్యది [౨౫] దహతి పుణ్యసమం భవతి యది న దహతి పాపసమమేతేన హ స్మ వా ఋషయః పురా విజ్ఞానేన దీర్ఘసత్త్రముప యన్తి యో వా ఉపద్రష్టారముపశ్రోతారమనుఖ్యాతారం విద్వాన్యజతే సమముష్మింల్లోక ఇష్టాపూర్తేన గచ్ఛతేఽగ్నిర్వా ఉపద్రష్టా వాయురుపశ్రోతాఽఽదిత్యోఽనుఖ్యాతా తాన్ య ఏవం విద్వాన్ యజతే సమముష్మింల్లోక ఇష్టాపూర్తేన గచ్ఛతేఽయం నో నభసా పుర [౨౬] ఇత్యాహాఽగ్నిర్వై నభసా పురోఽగ్నిమేవ తదాహైతస్మై గోపాయేతి స త్వం నో నభసస్పత ఇత్యాహ వాయుర్వై నభసస్పతిర్వాయుమేవ తదాహైతస్మై గోపాయేతి దేవ సగ్గ్స్ఫానేత్యాహాసౌ వా ఆదిత్యో దేవః సగ్గ్స్ఫాన ఆదిత్యమేవ తదాహైతస్మై గోపాయేతి॥[౨౭]

కుసీదం త్వం న ఏనమోషేద్యది పుర ఆదిత్యమేవ తదాహైతస్మై గోపాయేతి॥**3.3.8**॥

ఏతం యువానం పరి వో దదామి తేన క్రీడన్తీశ్చరత ప్రియేణ। మా నః శాప్త జనుషా సుభాగా రాయస్పోషేణ సమిషా మదేమ॥ నమో మహిమ్న ఉత చక్షుషే తే మరుతాం పితస్తదహం గృణామి। అను మన్యస్వ సుయజా యజామ జుష్టం దేవానామిదమస్తు హవ్యమ్॥ దేవానామేష ఉపనాహ ఆసీదపాం గర్భ ఓషధీషు న్యక్తః। సోమస్య ద్రప్సమవృణీత పూషా [౨౦] బృహన్నద్రిరభవత్తదేషామ్॥ పితా వత్సానాం పతిరఘ్నియానామథో పితా మహతాం గర్గరాణామ్। వత్సో జరాయు ప్రతిధుక్పీయూష ఆమిక్షా మస్తు ఘృతమస్య రేతః॥ త్వాం గావోఽవృణత రాజ్యాయ త్వాగ్ం హవన్త మరుతః స్వర్కాః। వర్ష్మన్ క్షత్రస్య కకుభి శిశ్రియాణస్తతో న ఉగ్రో వి భజా వసూని॥ వ్యృద్ధేన వా ఏష పశునా యజతే యస్యైతాని న క్రియన్త ఏష హ త్వై సమృద్ధేన యజతే యస్యైతాని క్రియన్తే॥[౨౮]

పూషా క్రియన్త ఏషోఽష్టౌ చ||**3.3.9**||

సూర్యో దేవో దివిషద్భ్యో ధాతా క్షత్రాయ వాయుః ప్రజాభ్యః। బృహస్పతిస్త్వా ప్రజాపతయే జ్యోతిష్మతీం జుహోతు॥ యస్యాస్తే హరితో గర్భోఽథో యోనిర్హిరణ్యయీ। అఙ్గాన్యహ్రుతా యస్యై తాం దేవైః సమజీగమమ్॥ ఆ వర్తన వర్తయ ని నివర్తన వర్తయేన్ద్ర నర్దబుద। భూమ్యాశ్చతస్రః ప్రదిశస్తాభిరా వర్తయా పునః॥ వి తే భినద్మి తకరీం వి యోనిం వి గవీన్యౌ। వి [30] మాతరం చ పుత్రం చ వి గర్భం చ జరాయు చ। బహిస్తే అస్తు బాలితి। ఉరుద్రప్సో విశ్వరూప ఇన్దుః పవమానో ధీర ఆనఞ్జ గర్భమ్॥ ఏకపదీ ద్విపదీ త్రిపదీ చతుష్పదీ పఞ్చపదీ షట్పదీ సప్తపద్యష్టాపదీ భువనాఽను ప్రథతాగ్ం స్వాహా। మహీ ద్యౌః పృథివీ చ న ఇమం యజ్ఞం మిమిక్షతామ్। పిపృతాం నో భరీమభిః॥[30]

గవీన్యౌ విచతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ||**3.3.10**||

ఇదం వామాస్యే హవిః ప్రియమిన్ద్రాబృహస్పతీ। ఉక్థం మదశ్చ శస్యతే॥ అయం వాం పరి
షిచ్యతే సోమ ఇన్ద్రాబృహస్పతీ। చారుర్మదాయ పీతయే॥ అస్మే ఇన్ద్రాబృహస్పతీ రయిం
ధత్తగ్ం శతగ్వినమ్। అశ్వావన్తగ్ం సహస్రిణమ్॥ బృహస్పతిర్నః పరి పాతు
పశ్చాదుతోత్తరస్మాదధరాదఘాయోః। ఇన్ద్రః పురస్తాదుత మధ్యతో నః సఖా సఖిభ్యో
వరివః కృణోతు॥ వి తే విష్వగ్వాతజూతాసో అగ్నే భామాసః [3౨] శుచే శుచయశ్చరన్తి।
తువిమ్రక్షాసో దివ్యా నవగ్వా వనా వనన్తి ధృషతా రుజన్తః॥ త్వామగ్నే మానుషీరీడతే విశో
హోత్రావిదం వివిచిగ్ం రత్నధాతమమ్। గుహా సన్తగ్ం సుభగ విశ్వదర్శతం తువిష్మణసగ్ం
సుయజం ఘృతశ్రియమ్॥ ధాతా దదాతు నో రయిమీశానో జగతస్పతిః। స నః పూర్ణేన
వావనత్॥ ధాతా ప్రజాయా ఉత రాయ ఈశే ధాతేదం విశ్వం భువనం జజాన। ధాతా
పుత్రం యజమానాయ దాతా [33] తస్మా ఉ హవ్యం ఘృతవద్విధేమ॥ ధాతా దదాతు నో
రయిం ప్రాచీం జీవాతుమక్షితామ్। వయం దేవస్య ధీమహి సుమతిగ్ం సత్యరాధసః॥ ధాతా
దదాతు దాశుషే వసూని ప్రజాకామాయ మీఢుషే దురోణే। తస్మై దేవా అమృతాః సం
వ్యయన్తాం విశ్వే దేవాసో అదితిః సజోషాః॥ అను నోఽద్యానుమతిర్యజ్ఞం దేవేషు
మన్యతామ్। అగ్నిశ్చ హవ్యవాహనో భవతాం దాశుషే మయః॥ అన్విదనుమతే త్వం [3౪]
మన్యాసై శం చ నః కృధి। క్రత్వే దక్షాయ నో హిను ప్ర ణ ఆయూగ్ంషి తారిషః॥ అను
మన్యతామనుమన్యమానా ప్రజావన్తగ్ం రయిమక్షీయమాణమ్। తస్యై వయగ్ం హేడసి
మాఽపి భూమ సా నో దేవీ సుహవా శర్మ యచ్ఛతు॥ యస్యామిదం ప్రదిశి
యద్విరోచతేఽనుమతిం ప్రతి భూషన్త్యాయవః। యస్యా ఉపస్థ ఉర్వన్తరిక్షగ్ం సా నో దేవీ
సుహవా శర్మ యచ్ఛతు [3౫] రాకామహగ్ం సుహవాగ్ం సుష్టుతీ హువే శృణోతు నః
సుభగా బోధతు త్మనా। సీవ్యత్వపః సూచ్యాఽచ్ఛిద్యమానయా దదాతు వీరగ్ం
శతదాయముక్థ్యమ్॥ యాస్తే రాకే సుమతయః సుపేశసో యాభిర్దదాసి దాశుషే వసూని।
తాభిర్నో అద్య సుమనా ఉపాగహి సహస్రపోషగ్ం సుభగే రరాణా॥ సినీవాలియా సుపాణిః॥

కుహూమహగ్ం సుభగాం విద్మనాపసమస్మిన్ యజ్ఞే సుహవాం జోహవీమి। సా నో దదాతు శ్రవణం పితౄణాం తస్యాస్తే దేవి హవిషా విధేమ॥ కుహూర్దేవానామమృతస్య పత్నీ హవ్యా నో అస్య హవిషశ్చికేతు। సం దాశుషే కిరతు భూరి వామగ్ం రాయస్పోషం చికితుషే దధాతు॥[౩౬]

*భామాసో దాతా త్వమన్తరిక్షగ్ం సా నో దేవీ సుహవా శర్మ యచ్ఛతు శ్రవణం చతుర్విగ్ంశతిశ్చ||**3.3.11**||*

*అగ్నే తేజస్విన్నాయుర్వసవస్త్వేతద్వా అపాం నామధేయం నాయురసి ప్రాణో నామ దేవా వై యద్యజ్ఞేన న ప్రజాపతిర్దేవాసురానాయుర్దా ఏతం యువానగ్ం సూర్యో దేవ ఇదంవామేకాదశ||**11**||*

అగ్నే తేజస్విన్నాయురసి ఛన్దసాం వీర్యం మాతరంచ షట్త్రిగ్ంశత్॥౩౬॥

అగ్నే తేజస్విఞ్చికితుషే దధాతు॥

॥ హరిః ఓమ్॥

॥ శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ ఇతి తృతీయకాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥ అథ తృతీయ కాణ్డే చతుర్థః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ వి వా ఏతస్య యజ్ఞ ఋధ్యతే యస్య హవిరతిరిచ్యతే సూర్యో దేవో దివిషద్భ్య ఇత్యాహ బృహస్పతినా చైవాస్య ప్రజాపతినా చ యజ్ఞస్య వ్యృద్ధమపి వపతి రక్షాగ్ంసి వా ఏతత్పశుగ్ం సచన్తే యదేకదేవత్య ఆలబ్ధో భూయాన్భవతి యస్యాస్తే హరితో గర్భ ఇత్యాహ దేవత్రైవైనాం గమయతి రక్షసామపహత్యా ఆ వర్తన వర్తయేత్యాహ [౧] బ్రహ్మణైవైనమా వర్తయతి వి తే భినద్మి తకరీమిత్యాహ యథాయజురేవైతదురుద్రప్సో విశ్వరూప ఇన్దురిత్యాహ ప్రజా వై పశవ ఇన్దుః ప్రజయైవైనం పశుభిః సమర్ధయతి దివం వై యజ్ఞస్య వ్యృద్ధం గచ్ఛతి పృథివీమతిరిక్తం తద్యన్న శమయేదార్తిమార్ఛేద్యజమానో మహీ ద్యౌః పృథివీ చ న ఇత్యా- [౨] హ ద్యావాపృథివీభ్యామేవ యజ్ఞస్య వ్యృద్ధం చాఽతిరిక్తం చ శమయతి నాఽఽర్తిమార్ఛతి యజమానో భస్మనాఽభి సమూహతి స్వగాకృత్యా అథో అనయోర్వా ఏష గర్భోఽనయోరేవైనం దధాతి యదవద్యేదతి తద్రేచయేద్యన్నాఽవద్యేత్పశోరాలబ్ధస్య నాఽవ ద్యేత్పురస్తాన్నాభ్యా అన్యదవద్యేదుపరిష్టాదన్యత్పురస్తాద్వై నాభ్యై [3] ప్రాణ ఉపరిష్టాదపానో యావానేవ పశుస్తస్యాఽవ ద్యతి విష్ణవే శిపివిష్టాయ జుహోతి యద్వై యజ్ఞస్యాఽతిరిచ్యతే యః పశోర్భూమా యా పుష్టిస్తద్విష్ణుః శిపివిష్టోఽతిరిక్త ఏవాఽతిరిక్తం దధాత్యతిరిక్తస్య శాన్త్యా అష్టాప్రూద్ధిరణ్యం దక్షిణాష్టాపదీ హ్యేషాఽఽత్మా నవమః పశోరాప్త్యా అన్తరకోశ ఉష్ణీషేణాఽఽవిష్టితం భవత్యేవమివ హి పశురుల్బమివ చర్మేవ మాగ్ంసమివాఽస్థీవ యావానేవ పశుస్తమాప్త్వాఽవ రున్ధే యస్యైషా యజ్ఞే ప్రాయశ్చిత్తిః క్రియత ఇష్ట్వా వసీయాన్భవతి॥[౪]

వర్తయేత్యాహ న ఇతి వైనాభ్యా ఉల్బమివైకవిగ్ంశతిశ్చ||**3.4.1**||

ఆ వాయో భూష శుచిపా ఉప నః సహస్రం తే నియుతో విశ్వవార। ఉపో తే అన్ధో మద్యమయామి యస్య దేవ దధిషే పూర్వపేయమ్॥ ఆకూత్యై త్వా కామాయ త్వా సమృధే త్వా కిక్కిటా తే మనః ప్రజాపతయే స్వాహా కిక్కిటా తే ప్రాణం వాయవే స్వాహా కిక్కిటా తే చక్షుః సూర్యాయ స్వాహా కిక్కిటా తే శ్రోత్రం ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ స్వాహా కిక్కిటా తే వాచగ్ం సరస్వత్యై స్వాహా [౫] త్వం తురీయా వశినీ వశాఽసి సకృద్యత్త్వా మనసా గర్భ ఆఽశయత్। వశా త్వం వశినీ గచ్ఛ దేవాన్థ్సత్యాః సన్తు యజమానస్యకామాః॥ అజాఽసి రయిష్ఠా పృథివ్యాగ్ం సీదోర్ధ్వాఽన్తరిక్షముప తిష్ఠస్వ దివి తే బృహద్భాః। తన్తుం తన్వన్రజసో భానుమన్విహి జ్యోతిష్మతః పథో రక్ష ధియా కృతాన్। అనుల్బణం వయత జోగువామపో మనుర్భవ జనయా దైవ్యం జనమ్॥ మనసో హవిరసి ప్రజాపతేర్వర్ణో గాత్రాణాం తే గాత్రభాజో భూయాస్మ॥[౬]

సరస్వత్యై స్వాహా మనుస్త్రయోదశ చ||**3.4.2**||

ఇమే వై సహాఽఽస్తాం తే వాయుర్వ్యవాత్తే గర్భమదధాతాం తగ్ం సోమః ప్రాఽజనయదగ్నిరగ్రసత స ఏతం ప్రజాపతిరాగ్నేయమష్టాకపాలమపశ్యత్తం నిరవపత్తేనైవైనామగ్నేరధి నిరక్రీణాత్తస్మాదప్యన్యదేవత్యామాలభమాన ఆగ్నేయమష్టాకపాలం పురస్తాన్నిర్వపేదగ్నేరేవైనామధి నిష్క్రీయాఽఽలభతే యద్- [౭] వాయుర్వ్యవాత్తస్మాద్వాయవ్యా యదిమే గర్భమదధాతాం తస్మాద్ద్యావాపృథివ్యా యథ్సోమః ప్రాఽజనయదగ్నిరగ్రసత తస్మాదగ్నీషోమీయా యదనయోర్వియత్యోర్వాగవదత్తస్మాథ్సారస్వతీ యత్ప్రజాపతిరగ్నేరధి నిరక్రీణాత్తస్మాత్ప్రాజాపత్యా సా వా ఏషా సర్వదేవత్యా యదజా వశా వాయవ్యామా లభేత

భూతికామో వాయుర్వై క్షేపిష్ఠా దేవతా వాయుమేవ స్వేన [౦] భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనం భూతిం గమయతి ద్యావాపృథివ్యామా లభేత కృషమాణః ప్రతిష్ఠాకామో దివ ఏవాస్మై పర్జన్యో వర్షతి వ్యస్యామోషధయో రోహన్తి సమర్ధుకమస్య సస్యం భవత్యగ్నీషోమీయామా లభేత యః కామయేతాఽన్నవానన్నాదః స్యామిత్యగ్నినైవాఽన్నమవ రున్ధే సోమేనాఽన్నాద్యమన్నవానేవాఽన్నాదో భవతి సారస్వతీమా లభేత య [౯] ఈశ్వరో వాచో వదితోః సన్వాచం న వదేద్వాగ్వై సరస్వతీ సరస్వతీమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి సైవాఽస్మిన్వాచం దధాతి ప్రాజాపత్యామా లభేత యః కామయేతాఽనభిజితమభి జయేయమితి ప్రజాపతిః సర్వా దేవతా దేవతాభిరేవానభిజితమభి జయతి వాయవ్యయోపాకరోతి వాయోరేవైనామవరుధ్యాఽఽ లభత ఆకూత్యై త్వా కామాయ త్వే- [౧౦] త్యాహ యథాయజురేవైతత్కిక్కిటాకారం జుహోతి కిక్కిటాకారేణ వై గ్రామ్యాః పశవో రమన్తే ప్రాఽఽరణ్యాః పతన్తి యత్కిక్కిటాకారం జుహోతి గ్రామ్యాణాం పశూనాం ధృత్యై పర్యగ్నౌ క్రియమాణే జుహోతి జీవన్తీమేవైనాగ్ం సువర్గం లోకం గమయతి త్వం తురీయా వశినీ వశాసీత్యాహ దేవత్రైవైనాం గమయతి సత్యాః సన్తు యజమానస్య కామా ఇత్యాహైష వై కామో [౧౧] యజమానస్య యదనార్త ఉదృచం గచ్ఛతి తస్మాదేవమాహాఽజాఽసి రయిష్ఠేత్యాహైష్వేవైనాం లోకేషు ప్రతిష్ఠాపయతి దివి తే బృహద్భా ఇత్యాహ సువర్గ ఏవాఽస్మై లోకే జ్యోతిర్దధాతి తన్తుం తన్వన్రజసో భానుమన్విహీత్యాహేమానేవాఽస్మై లోకాఞ్జ్యోతిష్మతః కరోత్యనుల్బణం వయత జోగువామప ఇత్యా- [౧౨] హ యదేవ యజ్ఞ ఉల్బణం క్రియతే తస్యైవైషా శాన్తిర్మనుర్భవ జనయా దైవ్యం జనమిత్యాహ మానవ్యో వై ప్రజాస్తా ఏవాఽద్యాః కురుతే మనసో హవిరసీత్యాహ స్వగాకృత్యై గాత్రాణాం తే గాత్రభాజో భూయాస్మేత్యాహాఽఽశిషమేవైతామా శాస్తే తస్యై వా ఏతస్యా ఏకమేవాఽదేవయజనం యదాలబ్ధాయామభ్రో [౧౩] భవతి యదాలబ్ధాయామభ్రః స్యాదప్సు వా ప్రవేశయేత్సర్వాం వా ప్రాఽశ్నీయాద్యదప్సు

ప్రవేశయేద్యజ్ఞవేశసం కుర్యాథ్సర్వామేవ ప్రాఽశ్నీయాదిన్ద్రియమేవాత్మన్ధత్తే సా వా ఏషా
త్రయాణామేవాఽవరుద్ధా సంవథ్సరసదః సహస్రయాజినో గృహమేధినస్త ఏవైతయా
యజేరన్తేషామేవైషాఽఽప్తా॥[౧౪]

*యథ్స్వేన సారస్వతీమా లభేత యః కామాయ త్వా కామోఽప ఇత్యబ్భ్రూ ద్విచత్వారిగ్ంశచ్చ॥**3.4.3**॥*

చిత్తం చ చిత్తిశ్చాఽఽకూతం చాఽఽకూతిశ్చ విజ్ఞాతం చ విజ్ఞానం చ మనశ్చ శక్వరీశ్చ
దర్శశ్చ పూర్ణమాసశ్చ బృహచ్చ రథన్తరం చ ప్రజాపతిర్జయానిన్ద్రాయ వృష్ణే
ప్రాఽయచ్ఛదుగ్రః పృతనాజ్యేషు తస్మై విశః సమనమన్త సర్వాః స ఉగ్రః స హి హవ్యో
బభూవ దేవాసురాః సంయత్తా ఆసన్థ్స ఇన్ద్రః ప్రజాపతిముపాఽధావత్తస్మా
ఏతాఞ్జయాన్ప్రాఽయచ్ఛత్తానజుహోత్తతో వై దేవా అసురానజయన్ యదజయన్తజ్జయానాం
జయత్వగ్గ్ స్పర్ధమానేనైతే హోతవ్యా జయత్యేవ తాం పృతనామ్॥[౧౫]

*ఉప పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ॥**3.4.4**॥*

అగ్నిర్భూతానామధిపతిః స మాఽవత్విన్ద్రో జ్యేష్ఠానాం యమః పృథివ్యా వాయురన్తరిక్షస్య
సూర్యో దివశ్చన్ద్రమా నక్షత్రాణాం బృహస్పతిర్బ్రహ్మణో మిత్రః సత్యానాం వరుణోఽపాగ్ం
సముద్రః స్రోత్యానామన్నగ్ం సామ్రాజ్యానామధిపతి తన్మాఽవతు సోమ ఓషధీనాగ్ం సవితా
ప్రసవానాగ్ం రుద్రః పశూనాం త్వష్టా రూపాణాం విష్ణుః పర్వతానాం మరుతో
గణానామధిపతయస్తే మావన్తు పితరః పితామహాః పరేఽవరే తతాస్తతామహా ఇహ
మాఽవత। అస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్ కర్మన్నస్యాం
దేవహూత్యామ్॥[౧౬]

*అవరే సప్తదశ చ॥**3.4.5**॥*

దేవా వై యద్యజ్ఞే ఽకుర్వత తదసురా అకుర్వత తే దేవా ఏతానభ్యాతానానపశ్యన్తానభ్యాతన్వత యద్దేవానాం కర్మాఽఽసీదార్ధ్యత తద్యదసురాణాం న తదార్ధ్యత యేన కర్మణేర్త్సేత్తత్ర హోతవ్యా ఋధ్నోత్యేవ తేన కర్మణా యద్విశ్వే దేవాః సమభరన్తస్మాదభ్యాతానా వైశ్వదేవా యత్ప్రజాపతిర్జయాన్ప్రాఽయచ్ఛత్తస్మాజ్జయాః ప్రాజాపత్యాః [౧౭] యద్రాష్ట్రభృద్భీ రాష్ట్రమాఽదదత తద్రాష్ట్రభృతాగ్ం రాష్ట్రభృత్త్వం తే దేవా అభ్యాతానైరసురానభ్యాతన్వత జయైరజయన్రాష్ట్రభృద్భీ రాష్ట్రమాదదత యద్దేవా అభ్యాతానైరసురానభ్యాతన్వత తదభ్యాతానానామభ్యాతానత్వం యజ్జయైరజయన్తజ్జయానాం జయత్వం యద్రాష్ట్రభృద్భీ రాష్ట్రమాఽదదత తద్రాష్ట్రభృతాగ్ం రాష్ట్రభృత్త్వం తతో దేవా అభవన్పరాఽసురా యో భ్రాతృవ్యవాన్థ్స్యాత్స ఏతాఞ్జుహుయాదభ్యాతానైరేవ భ్రాతృవ్యానభ్యాతనుతే జయైర్జయతి రాష్ట్రభృద్భీ రాష్ట్రమా దత్తే భవత్యాత్మనా పరాస్య భ్రాతృవ్యో భవతి॥[౧౮]

*ప్రాజాపత్యాస్సోఽష్టాదశ చ॥**3.4.6**॥*

ఋతాషాడృతధామాఽగ్నిర్గన్ధర్వస్తస్యౌషధయోఽప్సరస ఊర్జో నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాన్తు తస్మై స్వాహా తాభ్యః స్వాహా సగ్ంహితో విశ్వసామా సూర్యో గన్ధర్వస్తస్య మరీచయోఽప్సరస ఆయువః సుషుమ్నః సూర్యరశ్మిశ్చన్ద్రమా గన్ధర్వస్తస్య నక్షత్రాణ్యప్సరసో బేకురయో భుజ్యుః సుపర్ణో యజ్ఞో గన్ధర్వస్తస్య దక్షిణా అప్సరసః స్తవాః ప్రజాపతిర్విశ్వకర్మా మనో [౧౯] గన్ధర్వస్తస్యర్ఖ్సామాన్యప్సరసో వహ్నయ ఇషిరో విశ్వవ్యచా వాతో గన్ధర్వస్తస్యాఽఽపోఽప్సరసో ముదా భువనస్య పతే యస్య త ఉపరి గృహా ఇహ చ। స నో రాస్వాఽజ్యానిగ్ం రాయస్పోషగ్ం సువీర్యగ్ం సంవత్సరీణాగ్ స్వస్తిమ్॥ పరమేష్ఠ్యధిపతిర్మృత్యుర్గన్ధర్వస్తస్య విశ్వమప్సరసో భువః సుక్షితిః సుభూతిర్భద్రకృత్సువర్వాన్పర్జన్యో గన్ధర్వస్తస్య విద్యుతోఽప్సరసో రుచో

దూరేహేతిరమృడయో [౨౦] మృత్యుర్గన్ధర్వస్తస్య ప్రజా అప్సరసో భీరువశ్చారుః కృపణకాశీ కామో గన్ధర్వస్తస్యాఽఽధయోఽప్సరసః శోచయన్తీర్నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాన్తు తస్మై స్వాహా తాభ్యః స్వాహా స నో భువనస్య పతే యస్య త ఉపరి గృహా ఇహ చ। ఉరు బ్రహ్మణేఽస్మై క్షత్రాయ మహి శర్మ యచ్ఛ॥[౨౧]

మనోఽమృడయష్షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ||**3.4.7**||

రాష్ట్రకామాయ హోతవ్యా రాష్ట్రం వై రాష్ట్రభృతో రాష్ట్రేణైవాఽస్మై రాష్ట్రమవ రున్ధే రాష్ట్రమేవ భవత్యాత్మనే హోతవ్యా రాష్ట్రం వై రాష్ట్రభృతో రాష్ట్రం ప్రజా రాష్ట్రం పశవో రాష్ట్రం యచ్ఛ్రేష్ఠో భవతి రాష్ట్రేణైవ రాష్ట్రమవ రున్ధే వసిష్ఠః సమానానాం భవతి గ్రామకామాయ హోతవ్యా రాష్ట్రం వై రాష్ట్రభృతో రాష్ట్రగ్ం సజాతా రాష్ట్రేణైవాస్మై రాష్ట్రగ్ం సజాతానవ రున్ధే గ్రా- [౨౨] మ్యేవ భవత్యధిదేవనే జుహోత్యధిదేవన ఏవాఽస్మై సజాతానవ రున్ధే త ఏనమవరుద్ధా ఉప తిష్ఠన్తే రథముఖ ఓజస్కామస్య హోతవ్యా ఓజో వై రాష్ట్రభృత ఓజో రథ ఓజసైవాఽస్మా ఓజోఽవ రున్ధ ఓజస్వ్యేవ భవతి యో రాష్ట్రాదపభూతః స్యాత్తస్మై హోతవ్యా యావన్తోఽస్య రథాః స్యుస్తాన్బ్రూయాద్యుఙ్గ్ధ్వమితి రాష్ట్రమేవాఽస్మై యునక్త్యా- [౨౩] హుతయో వా ఏతస్యాఽక్లృప్తా యస్య రాష్ట్రం న కల్పతే స్వరథస్య దక్షిణం చక్రం ప్రవృహ్య నాడీమభి జుహుయాదాహుతీరేవాఽస్య కల్పయతి తా అస్య కల్పమానా రాష్ట్రమను కల్పతే సంగ్రామే సంయత్తే హోతవ్యా రాష్ట్రం వై రాష్ట్రభృతో రాష్ట్రే ఖలు వా ఏతే వ్యాయచ్ఛన్తే యే సంగ్రామగ్ం సంయన్తి యస్య పూర్వస్య జుహ్వతి స ఏవ భవతి జయతి తగ్ం సంగ్రామం మాన్ధుక ఇధ్మో [౨౪] భవత్యఙ్గారా ఏవ ప్రతివేష్టమానా అమిత్రాణామస్య సేనాం ప్రతి వేష్టయన్తి య ఉన్మాద్యేత్తస్మై హోతవ్యా గన్ధర్వాప్సరసో వా ఏతమున్మాదయన్తి య ఉన్మాద్యత్యేతే ఖలు వై గన్ధర్వాప్సరసో యద్రాష్ట్రభృతస్తస్మై స్వాహా తాభ్యః స్వాహేతి జుహోతి తేనైవైనాఞ్ఛమయతి నైయగ్రోధ ఔదుమ్బర ఆశ్వత్థః

ప్లాక్ష ఇతీధ్మో భవత్యేతే వై గన్ధర్వాప్సరసాం గృహాః స్వ ఏవైనా- [౨౪] నాయతనే శమయత్యభిచరతా ప్రతిలోమగ్ం హోతవ్యాః ప్రాణానేవాఽస్య ప్రతీచః ప్రతి యౌతి తం తతో యేన కేన చ స్తృణుతే స్వకృత ఇరిణే జుహోతి ప్రదరే వైతద్వా అస్యై నిర్‌ఋతిగృహీతం నిర్‌ఋతిగృహీత ఏవైనం నిర్‌ఋత్యా గ్రాహయతి యద్వాచః క్రూరం తేన వషట్కరోతి వాచ ఏవైనం క్రూరేణ ప్ర వృశ్చతి తాజగార్తిమార్ఛతి యస్య కామయేతాఽన్నాద్య- [౨౮] మా దదీయేతి తస్య సభాయాముత్తానో నిపద్య భువనస్య పత ఇతి తృణాని సం గృహ్ణీయాత్ప్రజాపతిర్వై భువనస్య పతిః ప్రజాపతినైవాఽస్యాఽన్నాద్యమా దత్త ఇదమహమముష్యాముష్యాఽఽయణస్యాఽన్నాద్యగ్ం హరామీ త్యాహాఽన్నాద్యమేవాఽస్య హరతిషడ్భిర్‌హరతి షడ్వా ఋతవః ప్రజాపతినైవాఽస్యాఽన్నాద్యమాదాయర్తవోఽస్మా అను ప్ర యచ్ఛన్తి [౨౭] యో జ్యేష్ఠబన్ధురపభూతః స్యాత్తగ్గ్ స్థలేఽవసాయ్య బ్రహ్మౌదనం చతుఃశరావం పక్త్వా తస్మై హోతవ్యా వర్‌ష్మ వై రాష్ట్రభృతో వర్‌ష్మ స్థలం వర్‌ష్మణైవైనం వర్‌ష్మ సమానానాం గమయతి చతుఃశరావో భవతి దిక్ష్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి క్షీరే భవతి రుచమేవాఽస్మిన్దధాత్యుద్ధరతి శృతత్వాయ సర్పిష్వాన్భవతి మేధ్యత్వాయ చత్వార ఆర్‌షేయాః ప్రాఽశ్నన్తి దిశామేవ జ్యోతిషి జుహోతి॥[౨౦]

గ్రామీ యునక్తీధ్మస్స్వ ఏవైనానన్నాద్యం యచ్ఛన్త్యేకాన్న పఞ్చాశచ్చ||**3.4.8**||

దేవికా నిర్వపేత్ప్రజాకామశ్ఛన్దాగ్ంసి వై దేవికాశ్ఛన్దాగ్ంసీవ ఖలు వై ప్రజాశ్ఛన్దోభిరేవాఽస్మై ప్రజాః ప్ర జనయతి ప్రథమం ధాతారం కరోతి మిథునీ ఏవ తేన కరోత్యన్వేవాఽస్మా అనుమతిర్మన్యతే రాతే రాకా ప్ర సినీవాలీ జనయతి ప్రజాస్వేవ ప్రజాతాసు కుహ్వా వాచం దధాత్యేతా ఏవ నిర్వపేత్పశుకామశ్ఛన్దాగ్ంసి వై దేవికాశ్ఛన్దాగ్ంసీ- [౨౧] వ ఖలు వై పశవశ్ఛన్దోభిరేవాఽస్మై పశూన్ప్ర జనయతి ప్రథమం ధాతారం కరోతి ప్రైవ తేన వాపయత్యన్వేవాఽస్మా అనుమతిర్మన్యతే రాతే రాకా ప్ర సినీవాలీ జనయతి పశూనేవ

ప్రజాతాన్కృహ్వ్ ప్రతి ష్ఠాపయత్యేతా ఏవ నిర్వపేద్గ్రామకామశ్ఛన్దాగ్ంసి వై
దేవికాశ్ఛన్దాగ్ంసీవ ఖలు వై గ్రామశ్ఛన్దోభిరేవాఽస్మై గ్రామ- [30] మవ రున్ధే మధ్యతో
ధాతారం కరోతి మధ్యత ఏవైనం గ్రామస్య దధాత్యేతా ఏవ నిర్వపేజ్జ్యోగామయావీ
ఛన్దాగ్ంసి వై దేవికాశ్ఛన్దాగ్ంసి ఖలు వా ఏతమభి మన్యన్తే యస్య జ్యోగామయతి
ఛన్దోభిరేవైనమగదం కరోతి మధ్యతో ధాతారం కరోతి మధ్యతో వా ఏతస్యాఽకల్పం యస్య
జ్యోగామయతి మధ్యత ఏవాఽస్య తేన కల్పయత్యేతా ఏవ ర్ని- [30] వపేద్యం యజ్ఞో
నోపనమేచ్ఛన్దాగ్ంసి వై దేవికాశ్ఛన్దాగ్ంసి ఖలు వా ఏతం నోప నమన్తి యం యజ్ఞో
నోపనమతి ప్రథమం ధాతారం కరోతి ముఖత ఏవాఽస్మై ఛన్దాగ్ంసి దధాత్యుపైనం యజ్ఞో
నమత్యేతా ఏవ నిర్వపేదీజానశ్ఛన్దాగ్ంసి వై దేవికా యాతయామానీవ ఖలు వా ఏతస్య
ఛన్దాగ్ంసి య ఈజాన ఉత్తమం ధాతారం కరో- [32] త్యుపరిష్టాదేవాఽస్మై ఛన్దాగ్
స్యయాతయామాన్యవ రున్ధ ఉపైనముత్తరో యజ్ఞో నమత్యేతా ఏవ నిర్వపేద్యం మేధా
నోపనమేచ్ఛన్దాగ్ంసి వై దేవికాశ్ఛన్దాగ్ంసి ఖలు వా ఏతం నోప నమన్తి యం మేధా
నోపనమతి ప్రథమం ధాతారం కరోతి ముఖత ఏవాఽస్మై ఛన్దాగ్ంసి దధాత్యుపైనం మేధా
నమత్యేతా ఏవ నిర్వపే- [33] ద్రుక్కామశ్ఛన్దాగ్ంసి వై దేవికాశ్ఛన్దాగ్ంసీవ ఖలు వై
రుక్ఛన్దోభిరేవాఽస్మిన్రుచం దధాతి క్షీరే భవన్తి రుచమేవాఽస్మిన్దధతి మధ్యతో ధాతారం
కరోతి మధ్యత ఏవైనగ్ం రుచో దధాతి గాయత్రీ వా అనుమతిస్త్రిష్టుగ్రాకా జగతీ
సినీవాల్యనుష్టుప్కుహూర్ధాతా వషట్కారః పూర్వపక్షో రాకాఽపరపక్షః కుహూరమావాస్యా
సినీవాలీ పౌర్ణమాస్యనుమతిశ్చన్ద్రమా ధాతాఽష్టౌ [34] వసవోఽష్టాక్షరా గాయత్ర్యేకాదశ
రుద్రా ఏకాదశాక్షరా త్రిష్టుబ్ద్వాదశాఽఽదిత్యా ద్వాదశాక్షరా జగతీ ప్రజాపతిరనుష్టుబ్ధాతా
వషట్కార ఏతద్వై దేవికాః సర్వాణి చ ఛన్దాగ్ంసి సర్వాశ్చ దేవతా వషట్కారస్తా
యత్సహ సర్వా నిర్వపేదీశ్వరా ఏనం ప్రదహో ద్వే ప్రథమే నిరుప్య ధాతుస్తృతీయం
నిర్వపేత్తథో ఏవోత్తరే నిర్వపేత్తథైనం న ప్ర దహన్త్యథో యస్మై కామాయ నిరుప్యన్తే

తమేవాఽఽభిరుపాఽఽప్నోతి॥[౩౫]

పశుకామశ్ఛన్దాగ్ంసి వై దేవికాశ్ఛన్దాగ్ంసి గ్రామం కల్పయత్యేతా ఏవ నిరుత్తమం ధాతారం కరోతి మేధా నమత్యేతా ఏవ నిర్వపేదష్టౌ దహన్తి నవ చ||**3.4.9**||

దేవికాః ప్రజాకామో మిథునీ ప్రజాను పశుకామః ప్రైవ గ్రామకామో జ్యోగామయావీయం యజ్ఞో య ఈజానో యం మేధా రుక్కామోఽష్టౌ॥ దేవికా భవన్తి దధతి రాష్ట్రకామాయ భవతి దధాతి॥

వాస్తోష్పతే ప్రతి జానీహ్యస్మాన్థ్స్వావేశో అనమీవో భవా నః। యత్త్వేమహే ప్రతి తన్నో జుషస్వ శం న ఏధి ద్విపదే శం చతుష్పదే॥ వాస్తోష్పతే శగ్మయా సగ్ంసదా తే సక్షీమహి రణ్వయా గాతుమత్యా। ఆవః క్షేమ ఉత యోగే వరం నో యూయం పాత స్వస్తిభిః సదా నః॥ యథ్సాయం ప్రాతరగ్నిహోత్రం జుహోత్యాహుతీష్టకా ఏవ తా ఉప ధత్తే [౩౬] యజమానోఽహోరాత్రాణి వా ఏతస్యేష్టకా య ఆహితాగ్నిర్యథ్సాయం ప్రాతర్జుహోత్యహోరాత్రాణ్యేవాఽఽప్త్వేష్టకాః కృత్వోప ధత్తే దశ సమానత్ర జుహోతి దశాక్షరా విరాడ్విరాజమేవాఽఽప్త్వేష్టకాం కృత్వోప ధత్తేఽథో విరాజ్యేవ యజ్ఞమాప్నోతి చిత్యశ్చిత్యోఽస్య భవతి తస్మాద్యత్ర దశోషిత్వా ప్రయాతి తద్యజ్ఞవాస్త్వవాస్త్వేవ తద్యత్తతోఽర్వాచీనగ్ం [౩౭] రుద్రః ఖలు వై వాస్తోష్పతిర్యదహుత్వా వాస్తోష్పతీయం ప్రయాయాద్రుద్ర ఏనం భూత్వాఽగ్నిరనూత్థాయ హన్యాద్వాస్తోష్పతీయం జుహోతి భాగధేయేనైవైనగ్ం శమయతి నాఽఽర్తిమార్ఛతి యజమానో యద్యుక్తే జుహుయాద్యథా ప్రయాతే వాస్తావాహుతిం జుహోతి తాదృగేవ తద్యదయుక్తే జుహుయాద్యథా క్షేమ ఆహుతిం జుహోతి తాదృగేవ తదహుతమస్య వాస్తోష్పతీయగ్గ్ స్యా- [౩౮] ద్దక్షిణో యుక్తో భవతి సవ్యోఽయుక్తోఽథ వాస్తోష్పతీయం జుహోత్యుభయమేవాఽకరపరివర్గమేవైనగ్ం శమయతి యదేకయా జుహుయాద్దర్విహోమం కుర్యాత్పురోఽనువాక్యామనూచ్య యాజ్యయా జుహోతి సదేవత్వాయ యదుద్ధత ఆదధ్యాద్రుద్రం

గృహాన్వారోహయేద్యదవక్షాణాన్యసం ప్రక్షాప్య ప్రయాయాద్యథా యజ్ఞవేశసం వాఽఽదహనం వా తాదృగేవ తదయం తే యోనిర్‌ఋత్వియ ఇత్యరణ్యోః సమారోహయ-
[౩౯] త్యేష వా అగ్నేర్యోనిః స్వ ఏవైనం యోనౌ సమారోహయత్యథో ఖల్వాహుర్యదరణ్యోః సమారూఢో నశ్యేదుదస్యాఽగ్నిః సీదేత్పునరాధేయః స్యాదితి యా తే అగ్నే యజ్ఞియా తనూస్తయేహ్యా రోహేత్యాత్మన్థ్సమారోహయతే యజమానో వా అగ్నేర్యోనిః స్వాయామేవైనం యోన్యాగ్ం సమారోహయతే॥[౪౦]

*ధత్తేఽర్వాచీనగ్గ్ స్వాథ్సమారోహయతి పఞ్చచత్వారిగ్ంశచ్చ॥***3.4.10**॥

త్వమగ్నే బృహద్వయో దధాసి దేవ దాశుషే। కవిర్గృహపతిర్యువా॥ హవ్యవాడగ్నిరజరః పితా నో విభుర్విభావా సుదృశీకో అస్మే। సుగార్‌హపత్యాః సమిషో దిదీహ్యస్మద్రియక్సం మిమీహి శ్రవాగ్ంసి॥ త్వం చ సోమ నో వశో జీవాతుం న మరామహే। ప్రియస్తోత్రో వనస్పతిః॥ బ్రహ్మా దేవానాం పదవీః కవీనామృషిర్విప్రాణాం మహిషో మృగాణామ్। శ్యేనో గృధ్రాణాగ్ స్వధితిర్వనానాగ్ం సోమః [౪౧] పవిత్రమత్యేతి రేభన్న్॥ ఆ విశ్వదేవగ్ం సత్పతిగ్ం సూక్తైరద్యా వృణీమహే। సత్యసవగ్ం సవితారమ్॥ ఆ సత్యేన రజసా వర్తమానో నివేశయన్నమృతం మర్త్యం చ। హిరణ్యయేన సవితా రథేనాఽఽ దేవో యాతి భువనా విపశ్యన్న్॥ యథా నో అదితిః కరత్పశ్వే నృభ్యో యథా గవే। యథా తోకాయ రుద్రియమ్॥ మా నస్తోకే తనయే మా న ఆయుషి మా నో గోషు మా [౪౨] నో అశ్వేషు రీరిషః। వీరాన్మా నో రుద్ర భామితో వధీర్‌హవిష్మన్తో నమసా విధేమ తే॥ ఉదప్రుతో న వయో రక్షమాణా వావదతో అభ్రియస్యేవ ఘోషాః। గిరిభ్రజో నోర్మయో మదన్తో బృహస్పతిమభ్యర్కా అనావన్న్॥ హగ్ంసైరివ సఖిభిర్వావదద్భిరశ్మన్మయాని నహనా వ్యస్యన్న్। బృహస్పతిరభికనిక్రదద్గా ఉత ప్రాస్తౌదుచ్చ విద్వాగ్ం అగాయత్॥ ఏన్ద్ర సానసిగ్ం రయిగ్ం
[౪౩] సజిత్వానగ్ం సదాసహమ్। వర్‌షిష్ఠమూతయే భర॥ ప్ర ససాహిషే పురుహూత

శత్రూ॒షాళ్జ్యేష్ఠస్తే శుష్మ ఇహ రా॒తిర॑స్తు। ఇన్ద్రాఽఽ భ॑ర॒ దక్షి॑ణేనా॒ వసూ॑ని॒ పతిః॒ సిన్ధూ॑నామసి రే॒వతీ॑నామ్॥ త్వగం॑ సు॒తస్య॑ పీ॒తయే॑ స॒ద్యో వృ॒ద్ధో అ॑జాయథాః। ఇన్ద్ర॒ జ్యైష్ఠ్యా॑య సుక్రతో॥ భువ॒స్త్వమి॑న్ద్ర॒ బ్రహ్మ॑ణా మ॒హాన్భువో॒ విశ్వే॑షు॒ సవ॑నేషు య॒జ్ఞియః॑। భువో॒ నౄగ్శ్చ్యౌ॒త్నో విశ్వ॑స్మి॒న్భరే॒ జ్యేష్ఠ॑శ్చ॒ మన్త్రో॑ [౪౪] విశ్వచర్షణే॥ మి॒త్రస్య॑ చర్షణీ॒ధృతః॒ శ్రవో॑ దే॒వస్య॑ సాన॒సిమ్। స॒త్యం చి॒త్రశ్ర॑వస్తమమ్॥ మి॒త్రో జనా॑న్ యాతయతి ప్రజా॒నన్మి॒త్రో దా॑ధార పృథి॒వీము॒త ద్యామ్। మి॒త్రః కృ॒ష్టీరని॑మిషా॒ఽభి చ॑ష్టే స॒త్యాయ॑ హ॒వ్యం ఘృ॒తవ॑ద్విధేమ॥ ప్ర స మి॑త్ర॒ మర్తో॑ అస్తు॒ ప్రయ॑స్వా॒న్ యస్త॑ ఆదిత్య॒ శిక్ష॑తి వ్ర॒తేన॑। న హ॑న్యతే॒ న జీ॑యతే॒ త్వోతో॒ నైన॒మగం॒హో అ॑శ్నో॒త్యన్తి॑తో॒ న దూ॒రాత్॥ య- [౪౫] చ్చి॒ద్ధి తే॒ విశో॑ య॒థా ప్ర దే॑వ వరుణ వ్ర॒తమ్। మి॒మీ॒మసి॒ ద్యవి॑ద్యవి॥ యత్కిం చే॒దం వ॑రుణ॒ దైవ్యే॒ జనే॑ఽభిద్రో॒హం మ॑ను॒ష్యా॑శ్చరా॑మసి। అచి॑త్తీ॒ యత్తవ॒ ధర్మా॑ యుయోపి॒మ మా న॒స్తస్మా॒దేన॑సో దేవ రీరిషః॥ కి॒త॒వాసో॒ యద్రి॑రి॒పుర్న దీ॒వి యద్వా॑ ఘా స॒త్యము॒త యన్న వి॒ద్మ। సర్వా॒ తా వి ష్య॑ శిథి॒రేవ॑ దే॒వాఽథా॑ తే స్యామ వరుణ ప్రి॒యాసః॥[౪౬]

సోమో॒ గోషు॒ మా ర॒యిం మన్త్రో॒ యచ్చి॒ద్ధిరా॒ సప్త॒ చ॥ ***3.4.11***||

వి॒ వా ఏ॒తస్యా॒ ఽఽవా॒యో ఇ॒మేవై॒ చిత్తం॒ వాగ్నిర్భూ॒తానాం॒ దేవా॒ వా అ॒భ్యా॒తానా॒సృ॒తా॒షాడ్రా॒ష్ట్ర కామా॑య॒ దేవి॑కా వాస్తో॑ష్పతే॒ త్వమ॑గ్నే బృ॒హద్వ॒య ఏకాద॑శ||***11***||

వి॒వా ఏ॒తస్యే॒ త్యాహ మృ॒త్యుర్గ॑న్ధ॒ర్వోఽవ॑ రున్ధే॒ మధ్య॒తస్త్వమ॑గ్నే బృ॒హథ్షట్చ॑త్వారిగం॒శత్॥౪౬॥

వి॒వా ఏ॒తస్య॑ ప్రి॒యాసః॥

॥ హరిః ఓమ్॥

॥ శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ ఇతి తృతీయకాణ్డే చతుర్థః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥ అథ తృతీయ కాణ్డే పఞ్చమః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ పూర్ణా పశ్చాదుత పూర్ణా పురస్తాదున్మధ్యతః పౌర్ణమాసీ జిగాయ। తస్యాం దేవా అధి సంవసన్త ఉత్తమే నాక ఇహ మాదయన్తామ్॥ యత్తే దేవా అదధుర్భాగధేయమమావాస్యే సంవసన్తో మహిత్వా। సా నో యజ్ఞం పిపృహి విశ్వవారే రయిం నో ధేహి సుభగే సువీరమ్॥ నివేశనీ సఙ్గమనీ వసూనాం విశ్వా రూపాణి వసూన్యావేశయన్తీ। సహస్రపోషగ్ం సుభగా రరాణా సా న ఆ గన్వర్చసా [1] సంవిదానా॥ అగ్నీషోమౌ ప్రథమౌ వీర్యేణ వసూన్రుద్రానాదిత్యానిహ జిన్వతమ్। మాధ్యగ్ం హి పౌర్ణమాసం జుషేథాం బ్రహ్మణా వృద్ధౌ సుకృతేన సాతావథాఽస్మభ్యగ్ం సహవీరాగ్ం రయిం ని యచ్ఛతమ్॥ ఆదిత్యాశ్చాఽఙ్గిరసశ్చాఽగ్నీనాఽదధత తే దర్శపూర్ణమాసౌ ప్రైప్సన్తేషామఙ్గిరసాం నిరుప్తగ్ం హవిరాసీదథాఽఽదిత్యా ఏతౌ హోమావపశ్యన్తావజుహవుస్తతో వై తే దర్శపూర్ణమాసౌ [2] పూర్వ ఆఽలభన్త దర్శపూర్ణమాసావాలభమాన ఏతౌ హోమౌ పురస్తాజ్జుహుయాత్సాక్షాదేవ దర్శపూర్ణమాసావా లభతే బ్రహ్మవాదినో వదన్తి స త్వై దర్శపూర్ణమాసావా లభేత య ఏనయోరనులోమం చ ప్రతిలోమం చ విద్యాదిత్యమావాస్యాయా ఊర్ధ్వం తదనులోమం పౌర్ణమాస్యై ప్రతీచీనం తత్ప్రతిలోమం యత్పౌర్ణమాసీం పూర్వామాలభేత ప్రతిలోమమేనావా లభేతాఽముమపక్షీయమాణమన్వప [3] క్షీయేత సారస్వతౌ హోమౌ పురస్తాజ్జుహుయాదమావాస్యా వై సరస్వత్యనులోమమేవైనావా లభతేఽముమాప్యాయమానమన్వా ప్యాయత ఆగ్నావైష్ణవమేకాదశకపాలం పురస్తాన్నిర్వపేత్సరస్వత్యై చరుగ్ం సరస్వతే ద్వాదశకపాలం యదాగ్నేయో భవత్యగ్నిర్వై

యజ్ఞముఖం యజ్ఞముఖమేవర్ధిం పురస్తాద్ధత్తే యద్వైష్ణవో భవతి యజ్ఞో వై విష్ణుర్యజ్ఞమేవారభ్య ప్ర తనుతే సరస్వత్యై చరుర్భవతి సరస్వతే ద్వాదశకపాలోఽమావాస్యా వై సరస్వతీ పూర్ణమాసః సరస్వాన్తావేవ సాక్షాదా రభత ఋధ్నోత్యాభ్యాం ద్వాదశకపాలః సరస్వతే భవతి మిథునత్వాయ ప్రజాత్యై మిథునౌ గావౌ దక్షిణా సమృద్ధ్యై ||౪||

వర్చసా వై తే దర్శపూర్ణమాసావప తనుతే సరస్వత్యై పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ **||3.5.1||**

ఋషయో వా ఇన్ద్రం ప్రత్యక్షం నాఽపశ్యన్తం వసిష్ఠః ప్రత్యక్షమపశ్యత్సోఽబ్రవీద్బ్రాహ్మణం తే వక్ష్యామి యథా త్వత్పురోహితాః ప్రజాః ప్రజనిష్యన్తేఽథ మేతరేభ్య ఋషిభ్యో మా ప్ర వోచ ఇతి తస్మా ఏతాన్త్స్తోమభాగానబ్రవీత్తతో వసిష్ఠపురోహితాః ప్రజాః ప్రాఽజాయన్త తస్మాద్వాసిష్ఠో బ్రహ్మా కార్యః ప్రైవ జాయతే రశ్మిరసి క్షయాయ త్వా క్షయం జిన్వ- [౫] త్యాహ దేవా వై క్షయో దేవేభ్య ఏవ యజ్ఞం ప్రాఽఽహ ప్రేతిరసి ధర్మాయ త్వా ధర్మం జిన్వేత్యాహ మనుష్యా వై ధర్మో మనుష్యేభ్య ఏవ యజ్ఞం ప్రాఽఽహాఽన్వితిరసి దివే త్వా దివం జిన్వేత్యాహైభ్య ఏవ లోకేభ్యో యజ్ఞం ప్రాఽఽహ విష్టం భోఽసి వృష్ట్యై త్వా వృష్టిం జిన్వేత్యాహ వృష్టిమేవాఽవ [౬] రున్ధే ప్రవాఽస్యనువాఽసీత్యాహ మిథునత్వాయోశిగసి వసుభ్యస్త్వా వసూఞ్జిన్వేత్యాహాఽష్టౌ వసవ ఏకాదశ రుద్రా ద్వాదశాఽఽదిత్యా ఏతావన్తో వై దేవాస్తేభ్య ఏవ యజ్ఞం ప్రాఽఽహౌజోఽసి పితృభ్యస్త్వా పితౄఞ్జిన్వేత్యాహ దేవానేవ పితౄనను సం తనోతి తన్తురసి ప్రజాభ్యస్త్వా ప్రజా జిన్వ- [౭] త్యాహ పితౄనేవ ప్రజా అను సం తనోతి పృతనాషాడసి పశుభ్యస్త్వా పశూఞ్జిన్వేత్యాహ ప్రజా ఏవ పశూనను సం తనోతి రేవదస్యోషధీభ్యస్త్వౌషధీర్జిన్వేత్యాహౌషధీష్వేవ పశూన్ప్రతి ష్ఠాపయత్యభిజిదసి యుక్తగ్రావేన్ద్రాయ త్వేన్ద్రం జిన్వేత్యాహాభిజిత్యా అధిపతిరసి ప్రాణాయ త్వా ప్రాణం [౮] జిన్వేత్యాహ ప్రజాస్వేవ ప్రాణాన్దధాతి త్రివృదసి ప్రవృదసీత్యాహ మిథునత్వాయ

సగ్ంరోహోఽసి నీరోహోఽసీత్యాహ ప్రజాత్యై వసుకోఽసి వేషశ్రిరసి వస్యష్టిరసీత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై॥[౯]

జిన్వేత్యేవ ప్రజా జిన్వ ప్రాణం త్రిగ్ంశచ్చ||**3.5.2**||

అగ్నినా దేవేన పృతనా జయామి గాయత్రేణ ఛన్దసా త్రివృతా స్తోమేన రథన్తరేణ సామ్నా వషట్కారేణ వజ్రేణ పూర్వజాన్ భ్రాతృవ్యానధరాన్పాదయామ్యవైనాన్ బాధే ప్రత్యేనాన్నుదేఽస్మిన్ క్షయేఽస్మిన్భూమిలోకే యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మో విష్ణోః క్రమేణాఽత్యేనాన్ క్రామామీన్ద్రేణ దేవేన పృతనా జయామి త్రైష్టుభేన ఛన్దసా పఞ్చదశేన స్తోమేన బృహతా సామ్నా వషట్కారేణ వజ్రేణ [౧౦] సహజాన్విశ్వేభిర్దేవేభిః పృతనా జయామి జాగతేన ఛన్దసా సప్తదశేన స్తోమేన వామదేవ్యేన సామ్నా వషట్కారేణ వజ్రేణాఽపరజానిన్ద్రేణ సయుజో వయగ్ం సాసహ్యామ పృతన్యతః। ఘ్నన్తో వృత్రాణ్యప్రతి। యత్తే అగ్నే తేజస్తేనాఽహం తేజస్వీ భూయాసం యత్తే అగ్నే వర్చస్తేనాఽహం వర్చస్వీ భూయాసం యత్తే అగ్నే హరస్తేనాఽహగ్ం హరస్వీ భూయాసమ్॥[౧౧]

బృహతా సామ్నా వషట్కారేణ వజ్రేణ షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ||**3.5.3**||

యే దేవా యజ్ఞహనో యజ్ఞముషః పృథివ్యామధ్యాసతే। అగ్నిర్మా తేభ్యో రక్షతు గచ్ఛేమ సుకృతో వయమ్॥ ఆఽగన్మ మిత్రావరుణా వరేణ్యా రాత్రీణాం భాగో యువయోర్యో అస్తి। నాకం గృహ్ణానాః సుకృతస్య లోకే తృతీయే పృష్ఠే అధి రోచనే దివః॥ యే దేవా యజ్ఞహనో యజ్ఞముషోఽన్తరిక్షేఽధ్యాసతే। వాయుర్మా తేభ్యో రక్షతు గచ్ఛేమ సుకృతో వయమ్॥ యాస్తే రాత్రీః సవిత- [౧౨] ర్దేవయానీరన్తరా ద్యావాపృథివీ వియన్తి। గృహైశ్చ సర్వైః ప్రజయాన్వగ్రే సువో రుహాణాస్తరతా రజాగ్ంసి॥ యే దేవా యజ్ఞహనో యజ్ఞముషో దివ్యధ్యాసతే। సూర్యో మా తేభ్యో రక్షతు గచ్ఛేమ సుకృతో వయమ్॥ యేనేన్ద్రాయ

సమభరః పయాగ్స్యుత్తమేన హవిషా జాతవేదః। తేనాఽగ్నే త్వముత వర్ధయేమగ్ం సజాతానాగ్ శ్రైష్ఠ్య ఆ ధేహ్యేనమ్॥ యజ్ఞహనో వై దేవా యజ్ఞముషః [౧౩] సన్తి త ఏషు లోకేష్వాసత ఆదదానా విమథ్నానా యో దదాతి యో యజతే తస్య। యే దేవా యజ్ఞహనః పృథివ్యామధ్యాసతే యే అన్తరిక్షే యే దివీత్యాహేమానేవ లోకాగ్ స్తీర్త్వా సగృహః సపశుః సువర్గం లోకమేత్యప వై సోమేనేజానాద్దేవతాశ్చ యజ్ఞశ్చ క్రామన్త్యాగ్నేయం పఞ్చకపాలముదవసానీయం నిర్వపేదగ్నిః సర్వా దేవతాః [౧౪] పాఙ్క్తో యజ్ఞో దేవతాశ్చైవ యజ్ఞం చాఽవ రున్ధే గాయత్రో వా అగ్నిర్గాయత్రఛన్దాస్తం ఛన్దసా వ్యర్ధయతి యత్పఞ్చకపాలం కరోత్యష్టాకపాలః కార్యోఽష్టాక్షరా గాయత్రీ గాయత్రోఽగ్నిర్గాయత్ర ఛన్దాః స్వేనైవైనం ఛన్దసా సమర్ధయతి పఙ్క్త్యౌ యాజ్యానువాక్యే భవతః పాఙ్క్తో యజ్ఞస్తేనైవ యజ్ఞాన్నైతి॥[౧౫]

సవితర్దేవా యజ్ఞముషస్సర్వా దేవతాస్త్రిచత్వారిగ్ంశచ్చ||**3.5.4**||

సూర్యో మా దేవో దేవేభ్యః పాతు వాయురన్తరిక్షాద్యజమానోఽగ్నిర్మా పాతు చక్షుషః। సక్ష శూష సవితర్విశ్వచర్షణ ఏతేభిః సోమ నామభిర్విధేమ తే తేభిః సోమ నామభిర్విధేమ తే। అహం పరస్తాదహమవస్తాదహం జ్యోతిషా వి తమో వవార। యదన్తరిక్షం తదు మే పితాఽభూదహగ్ం సూర్యముభయతో దదర్శాఽహం భూయాసముత్తమః సమానానా- [౧౬] మా సముద్రాదాఽన్తరిక్షాత్ప్రజాపతిరుదధిం చ్యావయాతీన్ద్రః ప్ర స్నౌతు మరుతో వర్షయన్తూన్నం భయ పృథివీం భిన్ధీదం దివ్యం నభః। ఉద్నో దివ్యస్య నో దేహీశానో వి సృజా దృతిమ్॥ పశవో వా ఏతే యదాదిత్య ఏష రుద్రో యదగ్నిరోషధీః ప్రాస్యాఽగ్నావాదిత్యం జుహోతి రుద్రాదేవ పశూనన్తర్దధాత్యథో ఓషధీష్వేవ పశూన్ [౧౭] ప్రతి ష్ఠాపయతి కవిర్యజ్ఞస్య వి తనోతి పన్థాం నాకస్య పృష్ఠే అధి రోచనే దివః। యేన హవ్యం వహసి యాసి దూత ఇతః ప్రచేతా అముతః సనీయాన్॥ యాస్తే విశ్వాః సమిధః సన్త్యగ్నే

యాః పృథివ్యాం బర్హిషి సూర్యే యాః। తాస్తే గచ్ఛన్త్వాహుతిం ఘృతస్య దేవాయతే యజమానాయ శర్మ॥ ఆశాసానః సువీర్యగ్ం రాయ స్పోషగ్ం స్వశ్వియమ్। బృహస్పతినా రాయాస్వగాకృతో మహ్యం యజమానాయ తిష్ఠ॥[౧౮]

సమానానామోషధీష్వేవ పశూన్మహ్యం యజమానాయైకంచ||**3.5.5**||

సం త్వా నహ్యామి పయసా ఘృతేన సం త్వా నహ్యామ్యప ఓషధీభిః। సం త్వా నహ్యామి ప్రజయాఽహమద్య సా దీక్షితా సనవో వాజమస్మే॥ ప్రైతు బ్రహ్మణస్పత్నీ వేదిం వర్ణేన సీదతు। అథాఽహమనుకామినీ స్వే లోకే విశా ఇహ। సుప్రజసస్త్వా వయగ్ం సుపత్నీరుప సేదిమ। అగ్నే సపత్నదమ్భనమదబ్ధాసో అదాభ్యమ్॥ ఇమం విష్యామి వరుణస్య పాశం [౧౯] యమబధ్నీత సవితా సుకేతః। ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకే స్యోనం మే సహ పత్యా కరోమి॥ ప్రేహ్యుదేహ్యృతస్య వామీరన్వగ్నిస్తేఽగ్రం నయత్వదితిర్మధ్యం దదతాగ్ం రుద్రావసృష్టాసి యువా నామ మా మా హిగ్ంసీర్వసుభ్యో రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్యో విశ్వేభ్యో వో దేవేభ్యః పన్నేజనీర్గృహ్ణామి యజ్ఞాయ వః పన్నేజనీః సాదయామి విశ్వస్య తే విశ్వావతో వృష్ణియావత- [౨౦] స్తవాఽగ్నే వామీరను సందృశి విశ్వా రేతాగ్ంసి ధిషీయాఽగన్దేవాన్ యజ్ఞో ని దేవీర్దేవేభ్యో యజ్ఞమశిషన్నస్మిన్థ్సున్వతి యజమాన ఆశిషః స్వాహాకృతాః సముద్రేష్ఠా గన్ధర్వమా తిష్ఠతాను। వాతస్య పత్మన్నిడ ఈడితాః॥[౨౧]

పాశం వృష్ణియావతస్త్రిగ్ం శచ్ఛ||**3.5.6**||

వషట్కారో వై గాయత్రియై శిరోఽచ్ఛినత్తస్యై రసః పరాఽపతథ్స పృథివీం ప్రాఽవిశథ్స ఖదిరోఽభవద్యస్య ఖాదిరః స్రువో భవతి ఛన్దసామేవ రసేనాఽవ ద్యతి సరసా అస్యాఽఽహుతయో భవన్తి తృతీయస్యామితో దివి సోమ ఆసీత్తం గాయత్ర్యాఽహరత్తస్య పర్ణమచ్ఛిద్యత తత్పర్ణోఽభవత్తత్పర్ణస్య పర్ణత్వం యస్య పర్ణమయీ జుహూ- [౨౨] ర్భవతి

సౌమ్యా అస్యాऽऽహుతయో భవన్తి జుషన్తేऽస్య దేవా ఆహుతీర్దేవా వై బ్రహ్మన్నవదన్త
తత్పర్ణ ఉపాऽశృణోథ్సుశ్రవా వై నామ యస్య పర్ణమయీ జుహూర్భవతి న పాపగ్గ్
శ్లోకగ్ం శృణోతి బ్రహ్మ వై పర్ణో విణ్మరుతోऽన్నం విణ్మారుతోऽశ్వత్థో యస్య పర్ణమయీ
జుహూర్భవత్యాశ్వత్థ్యుపభృద్బ్రహ్మణైవాన్నమవ రున్ధేऽథో బ్రహ్మై- [౨౩] వ విశ్యధ్యూహతి
రాష్ట్రం వై పర్ణో విడశ్వత్థో యత్పర్ణమయీ జుహూర్భవత్యాశ్వత్థ్యుపభృద్రాష్ట్రమేవ
విశ్యధ్యూహతి ప్రజాపతిర్వా అజుహోథ్స యత్రాऽऽహుతిః ప్రత్యతిష్ఠత్తతో వికఙ్కత
ఉదతిష్ఠత్తతః ప్రజా అసృజత యస్య వైకఙ్కతీ ధ్రువా భవతి
ప్రత్యేవాऽస్యాऽऽహుతయస్తిష్ఠన్త్యథో ప్రైవ జాయత ఏతద్వై స్రుచాగ్ం రూపం
యస్యైవగ్ం రూపాః స్రుచో భవన్తి సర్వాణ్యేవైనగ్ం రూపాణి పశూనాముప తిష్ఠన్తే
నాऽస్యాऽపరూపమాత్మఞ్జాయతే॥[౨౪]

జుహూరథో బ్రహ్మ స్రుచాగ్ం సప్తదశ చ॥**3.5.7**॥

ఉపయామగృహీతోऽసి ప్రజాపతయే త్వా జ్యోతిష్మతే జ్యోతిష్మన్తం గృహ్ణామి దక్షాయ
దక్షవృధే రాతం దేవేభ్యోऽగ్నిజిహ్వేభ్యస్త్వర్తాయుభ్య ఇన్ద్రజ్యేష్ఠేభ్యో వరుణరాజభ్యో
వాతాపిభ్యః పర్జన్యాత్మభ్యో దివే త్వాऽన్తరిక్షాయ త్వా పృథివ్యై త్వాऽపేన్ద్ర ద్విషతో మనోऽప
జిజ్యాసతో జహ్యప యో నోऽరాతీయతి తం జహి ప్రాణాయ త్వాऽపానాయ త్వా వ్యానాయ
త్వా సతే త్వాసతే త్వాऽద్భ్యస్త్వౌషధీభ్యో విశ్వేభ్యస్త్వా భూతేభ్యో యతః ప్రజా అక్ఖిద్రా
అజాయన్త తస్మై త్వా ప్రజాపతయే విభూదావ్న్నే జ్యోతిష్మతే జ్యోతిష్మన్తం జుహోమి॥[౨౫]

ఓషధీభ్యశ్చతుర్దశ చ॥**3.5.8**॥

యాం వా అధ్వర్యుశ్చ యజమానశ్చ దేవతామన్తరితస్తస్యా ఆ వృశ్చ్యేతే ప్రాజాపత్యం
దధిగ్రహం గృహ్ణీయాత్ప్రజాపతిః సర్వా దేవతా దేవతాభ్య ఏవ ని హ్నువాతే జ్యేష్ఠో వా ఏష

గ్రహాణాం యస్యైష గృహ్యతే జ్యైష్ఠ్యమేవ గచ్ఛతి సర్వాసాం వా ఏతద్దేవతానాగ్ం రూపం యదేష గ్రహో యస్యైష గృహ్యతే సర్వాణ్యేవైనగ్ం రూపాణి పశూనాముప తిష్ఠన్త ఉపయామగృహీతో- [౨౬] ఽసి ప్రజాపతయే త్వా జ్యోతిష్మతే జ్యోతిష్మన్తం గృహ్ణామీత్యాహ జ్యోతిరేవైనగ్ం సమానానాం కరోత్యగ్నిజిహ్వేభ్యస్త్వర్తాయుభ్య ఇత్యాహైతావతీర్వై దేవతాస్తాభ్య ఏవైనగ్ం సర్వాభ్యో గృహ్ణాత్యపేన్ద్ర ద్విషతో మన ఇత్యాహ భ్రాతృవ్యాపనుత్త్యై ప్రాణాయ త్వాఽపానాయ త్వేత్యాహ ప్రాణానేవ యజమానే దధాతి తస్మై త్వా ప్రజాపతయే విభూదావ్న్నే జ్యోతిష్మతే జ్యోతిష్మన్తం జుహోమీ- [౨౭] త్యాహ ప్రజాపతిః సర్వా దేవతాః సర్వాభ్య ఏవైనం దేవతాభ్యో జుహోత్యాజ్యగ్రహం గృహ్ణీయాత్తేజస్కామస్య తేజో వా ఆజ్యం తేజస్వ్యేవ భవతి సోమగ్రహం గృహ్ణీయాద్బ్రహ్మవర్చసకామస్య బ్రహ్మవర్చసం వై సోమో బ్రహ్మవర్చస్యేవ భవతి దధిగ్రహం గృహ్ణీయాత్పశుకామస్యోర్గ్వై దధ్యూర్క్పశవ ఊర్జైవాస్మా ఊర్జం పశూనవ రున్ధే॥[౨౮]

ఉపయామగృహీతో జుహోమి త్రిచత్వారిగ్ంశచ్చ||**3.5.9**||

త్వే క్రతుమపి వృఞ్జన్తి విశ్వే ద్విర్యదేతే త్రిర్భవన్త్యూమాః। స్వాదోః స్వాదీయః స్వాదునా సృజా సమత ఊ షు మధు మధునాఽభి యోధి॥ ఉపయామగృహీతోఽసి ప్రజాపతయే త్వా జుష్టం గృహ్ణామ్యేష తే యోనిః ప్రజాపతయే త్వా। ప్రాణగ్రహాన్ గృహ్ణాత్యేతావద్వా అస్తి యావదేతే గ్రహాః స్తోమాశ్ఛన్దాగ్ంసి పృష్ఠాని దిశో యావదేవాఽస్తి త- [౨౯] దవ రున్ధే జ్యేష్ఠా వా ఏతాన్ బ్రాహ్మణాః పురా విద్వామక్రన్తస్మాత్తేషాగ్ం సర్వా దిశోఽభిజితా అభూవన్ యస్యైతే గృహ్యన్తే జ్యైష్ఠ్యమేవ గచ్ఛత్యభి దిశో జయతి పఞ్చ గృహ్యన్తే పఞ్చ దిశః సర్వాస్వేవ దిక్ష్వృధ్నువన్తి నవనవ గృహ్యన్తే నవ వై పురుషే ప్రాణాః ప్రాణానేవ యజమానేషు దధతి ప్రాయణీయే చోదయనీయే చ గృహ్యన్తే ప్రాణా వై ప్రాణగ్రహాః [30] ప్రాణైరేవ ప్ర యన్తి ప్రాణైరుద్యన్తి దశమేఽహన్ గృహ్యన్తే ప్రాణా వై ప్రాణగ్రహాః ప్రాణేభ్యః

ఖలు వా ఏతత్ప్రజా యన్తి యద్వామదేవ్యం యోనేశ్చ్యవతే దశమే ఽహన్వామదేవ్యం యోనేశ్చ్యవతే యద్దశమేఽహన్ గృహ్యన్తే ప్రాణేభ్య ఏవ తత్ప్రజా న యన్తి॥[30]

తత్ప్రాణ గ్రహాస్సప్తత్రిగ్ంశచ్చ||**3.5.10**||

ప్ర దేవం దేవ్యా ధియా భరతా జాతవేదసమ్। హవ్యా నో వక్షదానుషక్॥ అయము ష్య ప్ర దేవయుర్హోతా యజ్ఞాయ నీయతే। రథో న యోరభీవృతో ఘృణీవాఞ్చేతతి త్మనా॥ అయమగ్నిరురుష్యత్యమృతాదివ జన్మనః। సహసశ్చిథ్సహీయాన్దేవో జీవాతవే కృతః॥ ఇడాయాస్త్వా పదే వయం నాభా పృథివ్యా అధి। జాతవేదో ని ధీమహ్యగ్నే హవ్యాయ వోఢవే [32] అగ్నే విశ్వేభిః స్వనీక దేవైరూర్ణావన్తం ప్రథమః సీద యోనిమ్। కులాయినం ఘృతవన్తగ్ం సవిత్రే యజ్ఞం నయ యజమానాయ సాధు॥ సీద హోతః స్వ ఉ లోకే చికిత్వాన్థ్సాదయా యజ్ఞగ్ం సుకృతస్య యోనౌ। దేవావీర్దేవాన్ హవిషా యజాస్యగ్నే బృహద్యజమానే వయో ధాః॥ ని హోతా హోతృషదనే విదానస్త్వేషో దీదివాగ్ం అసదథ్సుదక్షః। అదబ్ధవ్రతప్రమతిర్వసిష్ఠః సహస్రం భరః శుచిజిహ్వో అగ్నిః॥ త్వం దూతస్త్వ- [33] ము నః పరస్పాస్త్వం వస్య ఆ వృషభ ప్రణేతా। అగ్నే తోకస్య నస్తనే తనూనామప్రయుచ్ఛన్దీద్యద్బోధి గోపాః॥ అభి త్వా దేవ సవితరీశానం వార్యాణామ్। సదాఽవన్భాగమీమహే॥ మహీ ద్యౌః పృథివీ చ న ఇమం యజ్ఞం మిమిక్షతామ్। పిపృతాం నో భరీమభిః॥ త్వామగ్నే పుష్కరాదధ్యథర్వా నిరమన్థత। మూర్ధ్నో విశ్వస్య వాఘతః॥ తము [34] త్వా దధ్యఙ్ఙృషిః పుత్ర ఈధే అథర్వణః। వృత్రహణం పురన్దరమ్॥ తము త్వా పాథ్యో వృషా సమీధే దస్యుహన్తమమ్। ధనఞ్జయగ్ం రణేరణే॥ ఉత బ్రువన్తు జన్తవ ఉదగ్నిర్వృత్రహాఽజని। ధనఞ్జయో రణేరణే॥ ఆ యగ్ం హస్తే న ఖాదినగ్ం శిశుం జాతం న బిభ్రతి। విశామగ్నిగ్గ్ స్వధ్వరమ్॥ ప్ర దేవం దేవవీతయే భరతా వసువిత్తమమ్। ఆ స్వే యోనౌ ని షీదతు॥ ఆ [35] జాతం జాతవేదసి ప్రియగ్ం శిశీతాఽతిథిమ్। స్యోన ఆ

గృహపతిమ్॥ అగ్నినాऽగ్నిః సమిధ్యతే కవిర్గృహపతిర్యువా। హవ్యవాడ్జుహ్వాస్యః॥ త్వగ్గ్ హ్యగ్నే అగ్నినా విప్రో విప్రేణ సన్థ్సతా। సఖా సఖ్యా సమిధ్యసే॥ తం మర్జయన్త సుక్రతుం పురోయావానమాజిషు। స్వేషు క్షయేషు వాజినమ్॥ యజ్ఞేన యజ్ఞమయజన్త దేవాస్తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్। తే హ నాకం మహిమానః సచన్తే యత్ర పూర్వే సాధ్యాః సన్తి దేవాః॥[౩౬]

*వోఢవే దూతస్త్వం తముసీదత్వా యత్ర చత్వారి చ॥**3.5.11**॥*

*పూర్ణా ఋషయోऽగ్నినా యే దేవాస్సూర్యో మా సం త్వా నహ్యామి వషట్కారస్స ఖదిర ఉపయామగృహీతోऽసి యాం వై త్వే క్రతుం ప్ర దేవమేకాదశ॥**11**॥*

పూర్ణా సహజాన్తవాऽగ్నే ప్రాణైరేవ షట్త్రిగ్ంశత్॥౩౬॥

పూర్ణా సన్తి దేవాః॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి తృతీయకాణ్డే పఞ్చమః ప్రశ్నః॥

॥తృతీయకాణ్డః సమాప్తః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ చతుర్థ కాణ్డే ప్రథమః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ యుఞ్జానః ప్రథమం మనస్తత్వాయ సవితా ధియః। అగ్నిం జ్యోతిర్నిచాయ్య పృథివ్యా అధ్యాఽభరత్॥ యుక్త్వాయ మనసా దేవాన్థ్సువర్యతో ధియా దివమ్। బృహజ్జ్యోతిః కరిష్యతః సవితా ప్ర సువాతి తాన్॥ యుక్తేన మనసా వయం దేవస్య సవితుః సవే। సువర్గేయాయ శక్త్యై॥ యుఞ్జతే మన ఉత యుఞ్జతే ధియో విప్రా విప్రస్య బృహతో విపశ్చితః। వి హోత్రా దధే వయునావిదేక ఇ- [౧] న్మహీ దేవస్య సవితుః పరిష్టుతిః॥ యుజే వాం బ్రహ్మ పూర్వ్యం నమోభిర్వి శ్లోకా యన్తి పథ్యేవ సూరాః। శృణ్వన్తి విశ్వే అమృతస్య పుత్రా ఆ యే ధామాని దివ్యాని తస్థుః॥ యస్య ప్రయాణమన్వన్య ఇద్యయుర్దేవా దేవస్య మహిమానమర్చతః। యః పార్థివాని వి మమే స ఏతశో రజాగ్ంసి దేవః సవితా మహిత్వనా॥ దేవ సవితః ప్ర సువ యజ్ఞం ప్ర సువ [౨] యజ్ఞపతిం భగాయ దివ్యో గన్ధర్వః। కేతపూః కేతం నః పునాతు వాచస్పతిర్వాచమద్య స్వదాతి నః॥ ఇమం నో దేవ సవితర్యజ్ఞం ప్ర సువ దేవాయువగ్ం సఖివిదగ్ం సత్రాజితన్ధనజితగ్ం సువర్జితమ్॥ ఋచా స్తోమగ్ం సమర్ధయ గాయత్రేణ రథంతరమ్। బృహద్గాయత్రవర్తని॥ దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాం గాయత్రేణ ఛన్దసాఽఽదదేఽఙ్గిరస్వదభ్రిరసి నారి- [3] రసి పృథివ్యాః సధస్థాదగ్నిం పురీష్యమఙ్గిరస్వదా భర త్రైష్టుభేన త్వా ఛన్దసాఽఽదదేఽఙ్గిరస్వద్బభ్రిరసి నారిరసి త్వయా వయగ్ం సధస్థ ఆఽగ్నిగ్ం శకేమ ఖనితుం పురీష్యం జాగతేన త్వా ఛన్దసాఽఽదదే ఽఙ్గిరస్వద్ధస్త ఆధాయ సవితా బిభ్రదభ్రిగ్ం హిరణ్యయీమ్। తయా జ్యోతిరజస్రమిదగ్నిం ఖాత్వీ న ఆ భరాఽఽనుష్టుభేన త్వా ఛన్దసాఽఽదదేఽఙ్గిరస్వత్॥[౪]

*ఇద్యజ్ఞం ప్ర సువ నారిరనుష్టుభేన త్వా ఛన్దసా త్రీణి చ॥**4.1.1**॥*

ఇమామగృభ్ణన్రశనామృతస్య పూర్వ ఆయుషి విదథేషు కవ్యా। తయా దేవాః సుతమా బభూవుర్‌ఋతస్య సామన్థ్సరమారపన్తీ॥ ప్రతూర్తం వాజిన్నా ద్రవ వరిష్ఠామను సంవతమ్। దివి తే జన్మ పరమమన్తరిక్షే నాభిః పృథివ్యామధి యోనిః॥ యుఞ్జాథాగ్ం రాసభం యువమస్మిన్ యామే వృషణ్వసూ। అగ్నిం భరన్తమస్మయుమ్॥ యోగేయోగే తవస్తరం వాజేవాజే హవామహే। సఖాయ ఇన్ద్రమూతయే॥ ప్రతూర్వ- [౫] న్నేహ్యవక్రామన్నశస్తీ రుద్రస్య గాణపత్యాన్మయోభూరేహి। ఉర్వన్తరిక్షమన్విహి స్వస్తిగవ్యూతిరభయాని కృణ్వన్న్॥ పూష్ణా సయుజా సహ। పృథివ్యాః సధస్థాదగ్నిం పురీష్యమఙ్గిరస్వదచ్ఛేహ్యగ్నిం పురీష్యమఙ్గిరస్వదచ్ఛేమోఽగ్నిం పురీష్యమఙ్గిరస్వద్భరిష్యామోఽగ్నిం పురీష్యమఙ్గిరస్వద్భరామః॥ అన్వగ్నిరుషసామగ్రమఖ్యదన్వహాని ప్రథమో జాతవేదాః। అను సూర్యస్య [౬] పురుత్రా చ రశ్మీనను ద్యావాపృథివీ ఆ తతాన॥ ఆగత్య వాజ్యధ్వనః సర్వా మృధో వి ధూనుతే। అగ్నిగ్ం సధస్థే మహతి చక్షుషా ని చికీషతే॥ ఆక్రమ్య వాజిన్ పృథివీమగ్నిమిచ్ఛ రుచా త్వమ్। భూమ్యా వృత్వాయ నో బ్రూహి యతః ఖనామ తం వయమ్॥ ద్యౌస్తే పృష్ఠం పృథివీ సధస్థమాత్మాఽన్తరిక్షగ్ం సముద్రస్తే యోనిః। విఖ్యాయ చక్షుషా త్వమభి తిష్ఠ [౭] పృతన్యతః॥ ఉత్క్రామ మహతే సౌభగాయాఽస్మాదాస్థానాద్ద్రవిణోదా వాజిన్న్। వయగ్గ్ స్యామ సుమతౌ పృథివ్యా అగ్నిం ఖనిష్యన్త ఉపస్థే అస్యాః॥ ఉదక్రమీద్ద్రవిణోదా వాజ్యర్వాఽకః స లోకగ్ం సుకృతం పృథివ్యాః। తతః ఖనేమ సుప్రతీకమగ్నిగ్ం సువో రుహాణా అధి నాక ఉత్తమే॥ అపో దేవీరుప సృజ మధుమతీరయక్ష్మాయ ప్రజాభ్యః। తాసాగ్ స్థానాదుజ్జిహతామోషధయః సుపిప్పలాః॥ జిఘర్మ్య- [౮] గ్నిం మనసా ఘృతేన ప్రతిక్ష్యన్తం భువనాని విశ్వా। పృథుం తిరశ్చా వయసా బృహన్తం వ్యచిష్ఠమన్నగ్ం రభసం

విదానమ్॥ ఆ త్వా జిఘర్మి వచసా ఘృతేనాఽరక్షసా మనసా తజ్జుషస్వ। మర్యశ్రీః స్పృహయద్వర్ణో అగ్నిర్నాఽభిమృశే తనువా జర్హృషాణః॥ పరి వాజపతిః కవిరగ్నిర్హవ్యాన్యక్రమీత్। దధద్రత్నాని దాశుషే॥ పరి త్వాఽగ్నే పురం వయం విప్రగ్ం సహస్య ధీమహి। ధృషద్వర్ణం దివేదివే భేత్తారం భఙ్గురావతః॥ త్వమగ్నే ద్యుభిస్త్వమాశుశుక్షణిస్త్వమద్భ్యస్త్వమశ్మనస్పరి। త్వం వనేభ్యస్త్వమోషధీభ్యస్త్వం నృణాం నృపతే జాయసే శుచిః॥[౯]

ప్రతూర్వన్నూర్ధ్వస్య తిష్ఠ జిఘర్మి భేత్తారం విగ్ంశతిశ్చ॥ ***4.1.2***॥

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాం పృథివ్యాః సధస్థేఽగ్నిం పురీష్యమఙ్గిరస్వత్ఖనామి॥ జ్యోతిష్మన్తం త్వాఽగ్నే సుప్రతీకమజస్రేణ భానునా దీద్యానమ్। శివం ప్రజాభ్యోఽహిగ్ంసన్తం పృథివ్యాః సధస్థేఽగ్నిం పురీష్యమఙ్గిరస్వత్ఖనామి॥ అపాం పృష్ఠమసి సప్రథా ఉర్వగ్నిం భరిష్యదపరావపిష్ఠమ్। వర్ధమానం మహ ఆ చ పుష్కరం దివో మాత్రయా వరిణా ప్రథస్వ॥ శర్మ చ స్థో [౧౦] వర్మ చ స్థో అచ్ఛిద్రే బహులే ఉభే। వ్యచస్వతీ సం వసాథాం భర్తమగ్నిం పురీష్యమ్॥ సం వసాథాగ్ం సువర్విదా సమీచీ ఉరసా త్మనా। అగ్నిమన్తర్భరిష్యన్తీ జ్యోతిష్మన్త మజస్రమిత్॥ పురీష్యోఽసి విశ్వభరాః। అథర్వా త్వా ప్రథమో నిరమన్థదగ్నే॥ త్వామగ్నే పుష్కరాదధ్యథర్వా నిరమన్థత। మూర్ధ్నో విశ్వస్య వాఘతః॥ తము త్వా దధ్యఙ్ఙృషిః పుత్ర ఈధే [౧౧] అథర్వణః। వృత్రహణం పురన్దరమ్॥ తము త్వా పాథ్యో వృషా సమీధే దస్యుహన్తమమ్। ధనఞ్జయగ్ం రణేరణే॥ సీద హోతః స్వ ఉ లోకే చికిత్వాన్థ్సాదయా యజ్ఞగ్ం సుకృతస్య యోనౌ। దేవావీర్దేవాన్ హవిషా యజాస్యగ్నే బృహద్యజమానే వయో ధాః॥ ని హోతా హోతృషదనే విదానస్త్వేషో దీదివాగ్ం అసదథ్సుదక్షః। అదబ్ధవ్రతప్రమతిర్వసిష్ఠః సహస్రం భరః శుచిజిహ్వో అగ్నిః॥ సగ్ం సీదస్వ మహాగ్ం అసి శోచస్వ [౧౨] దేవవీతమః। వి ధూమమగ్నే అరుషం మియేధ్య

సృజ ప్రశస్త దర్శతమ్॥ జనిష్వా హి జేన్యో అగ్రే అహ్నాగ్ం హితో హితేష్వరుషో వనేషు। దమేదమే సప్తరత్నా దధానోఽగ్నిర్హోతా ని షసాదా యజీయాన్॥[౧౩]

*స్థ ఈఢే శోచస్వ సప్తవిగ్ంశతిశ్చ॥**4.1.3**॥*

సన్తే వాయుర్మాతరిశ్వా దధాతూత్తానాయై హృదయం యద్విలిష్టమ్। దేవానాం యశ్చరతి ప్రాణథేన తస్మై చ దేవి వషడస్తు తుభ్యమ్॥ సుజాతో జ్యోతిషా సహ శర్మ వరూథమాఽసదః సువః। వాసో అగ్నే విశ్వరూపగ్ం సం వ్యయస్వ విభావసో॥ ఉదు తిష్ఠ స్వధ్వరాఽవా నో దేవ్యా కృపా। దృశే చ భాసా బృహతా సుశుక్వనిరాఽగ్నే యాహి సుశస్తిభిః॥[౧౪] ఊర్ధ్వ ఊ షు ణ ఊతయే తిష్ఠా దేవో న సవితా। ఊర్ధ్వో వాజస్య సనితా యదఞ్జిభిర్వాఘద్భిర్విహ్వయామహే॥ స జాతో గర్భో అసి రోదస్యోరగ్నే చారుర్విభృత ఓషధీషు। చిత్రః శిశుః పరితమాగ్ంస్యక్తః ప్ర మాతృభ్యో అధి కనిక్రదద్గాః॥ స్థిరో భవ వీడ్వఙ్గ ఆశుర్భవ వాజ్యర్వన్। పృథుర్భవ సుషదస్త్వమగ్నేః పురీషవాహనః॥ శివో భవ [౧౫] ప్రజాభ్యో మానుషీభ్యస్త్వమఙ్గిరః। మా ద్యావాపృథివీ అభి శూశుచో మాఽన్తరిక్షం మా వనస్పతీన్॥ ప్రైతు వాజీ కనిక్రదన్నానదద్రాసభః పత్వా। భరన్నగ్నిం పురీష్యం మా పాద్యాయుషః పురా॥ రాసభో వాం కనిక్రదథ్సుయుక్తో వృషణా రథే। స వామగ్నిం పురీష్యమాశుర్దూతో వహాదితః॥ వృషాఽగ్నిం వృషణం భరన్నపాం గర్భగ్ం సముద్రియమ్। అగ్న ఆ యాహి [౧౬] వీతయ ఋతగ్ం సత్యమ్॥ ఓషధయః ప్రతి గృహ్ణీతాఽగ్నిమేతగ్ం శివమాయన్తమభ్యత్ర యుష్మాన్। వ్యస్యన్విశ్వా అమతీరరాతీర్నిషీదన్నో అప దుర్మతిగ్ం హనత్॥ ఓషధయః ప్రతి మోదధ్వమేనం పుష్పావతీః సుపిప్పలాః। అయం వో గర్భఋత్వియః ప్రత్నగ్ం సధస్థమాఽసదత్॥[౧౭]

*సుశస్తిభిః శివో భవ యాహి షట్త్రిగ్ంశచ్చ॥**4.1.4**॥*

వి పాజసా పృథునా శోశుచానో బాధస్వ ద్విషో రక్షసో అమీవాః। సుశర్మణో బృహతః శర్మణి స్యామగ్నేరహగ్ం సుహవస్య ప్రణీతౌ॥ ఆపో హి ష్ఠా మయోభువ స్తాన ఊర్జే దధాతన। మహే రణాయ చక్షసే॥ యో వః శివతమో రసస్తస్య భాజయతేహ నః। ఉశతీరివ మాతరః॥ తస్మా అరం గమామ వో యస్య క్షయాయ జిన్వథ। ఆపో జనయథా చ నః॥ మిత్రః [౧౦] సగ్ంసృజ్య పృథివీం భూమిం చ జ్యోతిషా సహ। సుజాతం జాతవేదసమయక్ష్మాయ త్వా సగ్ంసృజామి ప్రజాభ్యః। విశ్వే త్వా దేవా వైశ్వానరాః సగ్ంసృజన్త్వానుష్టుభేన ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వత్॥ రుద్రాః సమ్భృత్య పృథివీం బృహజ్జ్యోతిః సమీధిరే। తేషాం భానురజస్ర ఇచ్ఛుక్రో దేవేషు రోచతే॥ సగ్ంసృష్టాం వసుభీ రుద్రైర్ధీరైః కర్మణ్యాం మృదమ్। హస్తాభ్యాం మృద్వీం కృత్వా సినీవాలీ కరోతు [౧౧] తామ్॥ సినీవాలీ సుకపర్దా సుకురీరా స్వౌపశా। సా తుభ్యమదితే మహ ఓఖాం దధాతు హస్తయోః॥ ఉఖాం కరోతు శక్త్యా బాహుభ్యామదితిర్ధియా। మాతా పుత్రం యథోపస్థేసాఽగ్నిం బిభర్తు గర్భ ఆ॥ మఖస్య శిరోఽసి యజ్ఞస్య పదే స్థః। వసవస్త్వా కృణ్వన్తు గాయత్రేణ ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వత్పృథివ్యసి రుద్రాస్త్వాకృణ్వన్తు త్రైష్టుభేన ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వదన్తరిక్షమస్యా [౧౨] దిత్యాస్త్వా కృణ్వన్తు జాగతేన ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వద్ద్యౌరసి విశ్వే త్వా దేవా వైశ్వానరాః కృణ్వన్త్వానుష్టుభేన ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వద్దిశోఽసి ధ్రువాఽసి ధారయా మయి ప్రజాగ్ం రాయస్పోషం గౌపత్యగ్ం సువీర్యగ్ం సజాతాన్ యజమానాయాఽదిత్యై రాస్నాఽస్యదితిస్తే బిలం గృహ్ణాతు పాఙ్క్తేన ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వత్। కృత్వాయ సా మహీముఖాం మృన్మయీం యోనిమగ్నయే। తాం పుత్రేభ్యః సం ప్రాఽయచ్ఛదదితిః శ్రపయానితి॥[౧౩]

*మిత్రః కరోత్వన్తరిక్షమసి ప్ర చత్వారి చ॥**4.1.5**॥*

వసవస్త్వా ధూపయన్తు గాయత్రేణ ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వద్రుద్రాస్త్వా ధూపయన్తు త్రైష్టుభేన

ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వదాదిత్యాస్త్వా ధూపయన్తు జాగతేన ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వద్విశ్వే త్వా దేవా వైశ్వానరా ధూపయన్త్వానుష్టుభేన ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వదిన్ద్రస్త్వా ధూపయత్వఙ్గిరస్వద్విష్ణుస్త్వా ధూపయత్వఽఙ్గిరస్వద్వరుణస్త్వాధూపయత్వఙ్గిరస్వదదితిస్త్వా దేవీ విశ్వదేవ్యావతీ పృథివ్యాః సధస్థేఽఙ్గిరస్వత్ఖనత్వవట దేవానాం త్వా పత్నీ- [౨౨] ర్దేవీర్విశ్వదేవ్యావతీః పృథివ్యాః సధస్థేఽఙ్గిరస్వద్దధతూఖే ధిషణాస్త్వా దేవీర్విశ్వదేవ్యావతీః పృథివ్యాః సధస్థేఽఙ్గిరస్వదభీన్ధతాముఖే గ్నాస్త్వా దేవీర్విశ్వదేవ్యావతీః పృథివ్యాః సధస్థేఽఙ్గిరస్వచ్ఛ్రపయన్తూఖే వరూత్రయో జనయస్త్వా దేవీర్విశ్వదేవ్యావతీః పృథివ్యాః సధస్థేఽఙ్గిరస్వత్పచన్తూఖే। మిత్రైతాముఖాం పచైషా మా భేది। ఏతాం తే పరి దదామ్యభిత్త్యై। అభీమాం [౨౩] మహినా దివం మిత్రో బభూవ సప్రథాః। ఉత శ్రవసా పృథివీమ్॥ మిత్రస్య చర్షణీధృతః శ్రవో దేవస్య సానసిమ్। ద్యుమ్నం చిత్రశ్రవస్తమమ్॥ దేవస్త్వా సవితోద్వపతు సుపాణిః స్వఙ్గురిః। సుబాహురుత శక్త్యా॥ అపద్యమానా పృథివ్యాశా దిశ ఆ పృణ। ఉత్తిష్ఠ బృహతీ భవోర్ధ్వా తిష్ఠధ్రువా త్వమ్॥ వసవస్త్వాఽఽచ్ఛృన్దన్తు గాయత్రేణ ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వద్రుద్రాస్త్వాఽఽచ్ఛృన్దన్తు త్రైష్టుభేన ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వదాదిత్యాస్త్వాఽఽ చ్ఛృన్దన్తు జాగతేన ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వద్విశ్వేత్వా దేవా వైశ్వానరా ఆ చ్ఛృన్దన్త్వానుష్టుభేన ఛన్దసాఙ్గిరస్వత్॥[౨౪]

*పత్నీరిమాగ్ం రుద్రాస్త్వాఽఽ చ్ఛృన్దన్త్వేకాన్న విగ్ంశతిశ్చ॥***4.1.6***॥*

సమాస్త్వాఽగ్న ఋతవో వర్ధయన్తు సంవత్సరా ఋషయో యాని సత్యా। సం దివ్యేన దీదిహి రోచనేన విశ్వా ఆ భాహి ప్రదిశః పృథివ్యాః॥ సంచేధ్యస్వాఽగ్నే ప్ర చ బోధయైనముచ్చ తిష్ఠ మహతే సౌభగాయ। మా చ రిషదుపసత్తా తే అగ్నే బ్రహ్మాణస్తే యశసః సన్తు మాఽన్యే॥ త్వామగ్నే వృణతే బ్రాహ్మణా ఇమే శివో అగ్నే [౨౫] సం వరణే

భవా నః। సపత్నహా నో అభిమాతిజిచ్చ స్వే గయే జాగృహ్యప్రయుచ్ఛన్॥ ఇహైవాఽగ్నే అధి ధారయా రయిం మా త్వా ని క్రన్ పూర్వచితో నికారిణః। క్షత్రమగ్నే సుయమమస్తు తుభ్యముపసత్తా వర్ధతాం తే అనిష్టృతః॥ క్షత్రేణాఽగ్నే స్వాయుః సగ్ం రభస్వ మిత్రేణాఽగ్నే మిత్రధేయే యతస్వ। సజాతానాం మధ్యమస్థా ఏధి రాజ్ఞామగ్నే విహవ్యో దీదిహీహ॥ అతి [౧౮] నిహో అతి స్రిధోఽత్యచిత్తిమత్యరాతిమగ్నే। విశ్వా హ్యగ్నే దురితా సహస్వాథాఽస్మభ్యగ్ం సహవీరాగ్ం రయిం దాః॥ అనాధృష్యో జాతవేదా అనిష్టృతో విరాడగ్నే క్షత్రభృద్దీదిహీహ। విశ్వా ఆశాః ప్రముఞ్చన్మానుషీర్భియః శివాభిరద్య పరి పాహి నో వృధే॥ బృహస్పతే సవితర్బోధయైనగ్ం సగ్ంశితం చిత్సంతరాగ్ం సగ్ం శిశాధి। వర్ధయైనం మహతే సౌభగాయ [౧౯] విశ్వ ఏనమను మదన్తు దేవాః॥ అముత్రభూయాదధ యద్యమస్య బృహస్పతే అభిశస్తేరముఞ్చః। ప్రత్యౌహతామశ్వినా మృత్యుమస్మాద్దేవానామగ్నే భిషజా శచీభిః॥ ఉద్వయం తమసస్పరి పశ్యన్తో జ్యోతిరుత్తరమ్। దేవం దేవత్రా సూర్యమగన్మ జ్యోతిరుత్తమమ్॥[౨౦]

*ఇమే శివో అగ్నేఽతి సౌభగాయ చతుస్త్రిగ్ంశచ్చ॥**4.1.7**॥*

ఊర్ధ్వా అస్య సమిధో భవన్త్యూర్ధ్వా శుక్రా శోచీగ్ం ష్యగ్నేః। ద్యుమత్తమా సుప్రతీకస్య సూనోః॥ తనూనపాదసురో విశ్వవేదా దేవో దేవేషు దేవః। పథ ఆనక్తి మధ్వా ఘృతేన॥ మధ్వా యజ్ఞం నక్షసే ప్రీణానో నరాశగ్ంసో అగ్నే। సుకృద్దేవః సవితా విశ్వవారః॥ అచ్ఛాఽయమేతి శవసా ఘృతేనేడానో వహ్నిర్నమసా। అగ్నిగ్ం స్రుచో అధ్వరేషు ప్రయత్సు॥ స యక్షదస్య మహిమానమగ్నేః స [౨౧] ఈ మన్ద్రాసు ప్రయసః। వసుశ్చేతిష్ఠో వసుధాతమశ్చ॥ ద్వారో దేవీరన్వస్య విశ్వే వ్రతా దదన్తే అగ్నేః। ఉరువ్యచసో ధామ్నా పత్యమానాః॥ తే అస్య యోషణే దివ్యే న యోనావుషాసానక్తా। ఇమం యజ్ఞమవతామధ్వరం నః॥ దైవ్యా హోతారావూర్ధ్వమధ్వరం నోఽగ్నేర్జిహ్వామభి గృణీతమ్।

కృణుతం నః స్విష్టిమ్॥ తిస్రో దేవీర్బర్హిరేదగ్ం సదన్త్విడా సరస్వతీ [30] భారతీ। మహీ గృణానా॥ తన్నస్తురీపమద్భుతం పురుక్షు త్వష్టా సువీరమ్। రాయస్పోషం వి ష్యతు నాభిమస్మే॥ వనస్పతేఽవ సృజా రరాణస్త్మనా దేవేషు। అగ్నిర్హవ్యగ్ం శమితా సూదయాతి॥ అగ్నే స్వాహా కృణుహి జాతవేద ఇన్ద్రాయ హవ్యమ్। విశ్వే దేవా హవిరిదం జుషన్తామ్॥ హిరణ్యగర్భః సమవర్తతాఽగ్రే భూతస్య జాతః పతిరేక ఆసీత్। స దాధారపృథివీం ద్యా- [30] ముతేమాం కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ॥ యః ప్రాణతో నిమిషతో మహిత్వైక ఇద్రాజా జగతో బభూవ। య ఈశే అస్య ద్విపదశ్చతుష్పదః కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ॥ య ఆత్మదా బలదా యస్య విశ్వ ఉపాసతే ప్రశిషం యస్య దేవాః। యస్య ఛాయాఽమృతం యస్య మృత్యుః కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ॥ యస్యేమే హిమవన్తో మహిత్వా యస్య సముద్రగ్ం రసయా సహా- [32] ఽఽహుః। యస్యేమాః ప్రదిశో యస్య బాహూ కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ॥ యం క్రన్దసీ అవసా తస్తభానే అభ్యైక్షేతాం మనసా రేజమానే। యత్రాఽధి సూర ఉదితౌ వ్యేతి కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ॥ యేన ద్యౌరుగ్రా పృథివీ చ దృఢే యేన సువః స్తభితం యేన నాకః। యో అన్తరిక్షేరజసో విమానః కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ॥ ఆపో హ యన్మహతీర్విశ్వ- [33] మాయన్దక్షం దధానా జనయన్తీరగ్నిమ్। తతో దేవానాం నిరవర్తతాఽసురేకః కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ॥ యశ్చిదాపో మహినా పర్యపశ్యద్దక్షం దధానా జనయన్తీరగ్నిమ్। యో దేవేష్వధి దేవ ఏక ఆసీత్ కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ॥[34]

*అగ్నేస్స సరస్వతీ ద్యాగ్ం సహ విశ్వాఽఽప్తతుస్త్రిగ్ంశచ్చ॥**4.1.8**॥*

ఊర్ధ్వా యః ప్రాణతో య ఆత్మదా యస్యేమే యం క్రన్దసీ యేన ద్యౌరాపో హ యత్తతో దేవానాం యశ్చిదాపో యో దేవేషు నవ॥

ఆకూతిమగ్నిం ప్రయుజగ్గ్ స్వాహా మనో మేధామగ్నిం ప్రయుజగ్గ్ స్వాహా చిత్తం

విజ్ఞాతమగ్నిం ప్రయుజగ్గ్ స్వాహా వాచో విధృతిమగ్నిం ప్రయుజగ్గ్ స్వాహా ప్రజాపతయే మనవే స్వాహాऽగ్నయే వైశ్వానరాయ స్వాహా విశ్వే దేవస్య నేతుర్మర్తో వృణీత సఖ్యం విశ్వే రాయ ఇషుధ్యసి ద్యుమ్నం వృణీత పుష్యసే స్వాహా మాసుభిత్థా మాసురిషో దృగ్ంహస్వ వీడయస్వ సు। అమ్బ ధృష్ణు వీరయస్వా- [౩౫] ऽగ్నిశ్చేదం కరిష్యథః॥ దృగ్ంహస్వ దేవి పృథివి స్వస్తయ ఆసురీ మాయా స్వధయా కృతాऽసి। జుష్టం దేవానామిదమస్తు హవ్యమరిష్టా త్వముదిహి యజ్ఞే అస్మిన్న్॥ మిత్రైతాముఖాం తపైషా మా భేది। ఏతాం తే పరి దదామ్యభిత్త్యై। ద్రువన్నః సర్పిరాసుతిః ప్రత్నో హోతా వరేణ్యః। సహసస్పుత్రో అద్భుతః॥ పరస్యా అధి సంవతోऽవరాగ్ం అభ్యా [౩౬] తర। యత్రాऽహమస్మి తాగ్ం అవ॥ పరమస్యాః పరావతో రోహిదశ్వ ఇహాऽऽగహి। పురీష్యః పురుప్రియోऽగ్నే త్వం తరా మృధః॥ సీద త్వం మాతురస్యా ఉపస్థే విశ్వాన్యగ్నే వయునాని విద్వాన్। మైనామర్చిషా మా తపసాऽభి శూశుచోऽన్తరస్యాగ్ం శుక్రజ్యోతిర్వి భాహి॥ అన్తరగ్నే రుచా త్వముఖాయై సదనే స్వే। తస్యాస్త్వగ్ం హరసా తపఞ్జాతవేదః శివో భవ॥ శివో భూత్వా మహ్యమగ్నేऽథో సీద శివస్త్వమ్। శివాః కృత్వా దిశః సర్వాః స్వాం యోనిమిహాऽऽసదః॥[౩౭]

*వీరయస్వాऽऽతపన్విగ్ంశతిశ్చ॥***4.1.9***॥*

యదగ్నే యాని కాని చాऽऽ తే దారూణి దధ్మసి। తదస్తు తుభ్యమిద్ఘృతం తజ్జుషస్వ యవిష్ఠ్య॥ యదత్త్యుపజిహ్వికా యద్వమ్రో అతిసర్పతి। సర్వం తదస్తు తే ఘృతం తజ్జుషస్వ యవిష్ఠ్య॥ రాత్రిగ్ం రాత్రిమప్రయావం భరన్తోऽశ్వాయేవ తిష్ఠతే ఘాసమస్మై। రాయస్పోషేణ సమిషా మదన్తోऽగ్నే మా తే ప్రతివేశా రిషామ॥ నాభా [౩౮] పృథివ్యాః సమిధానమగ్నిగ్ం రాయస్పోషాయ బృహతే హవామహే। ఇరం మదం బృహదుక్థం యజత్రం జేతారమగ్నిం పృతనాసు సాసహిమ్॥ యాః సేనా అభీత్వరీరావ్యాధినీరుగణా ఉత। యే స్తేనా యే చ తస్కరాస్తాగ్ స్తే అగ్నేऽపి దధామ్యాస్యే॥ దగ్గ్ష్ట్రాభ్యాం

మలిమ్లూఞ్జంభ్యైస్తస్కరాగ్ం ఉత। హనూభ్యాగ్ స్తేనాన్ భగవస్తాగ్ స్త్వంఖాద
సుఖాదితాన్॥ యే జనేషు మలిమ్లవః స్తేనాసస్తస్కరా వనే। యే [౩౯] కక్షేష్వఘాయవస్తాగ్స్తే
దధామి జమ్భయోః॥ యో అస్మభ్యమరాతీయాద్యశ్చ నో ద్వేషతే జనః। నిన్దాద్యో
అస్మాన్దిప్సాచ్చ సర్వం తం మస్మసా కురు॥ సగ్ంశితం మే బ్రహ్మ సగ్ంశితం వీర్యం బలమ్।
సగ్ంశితం క్షత్రం జిష్ణు యస్యాఽహమస్మి పురోహితః॥ ఉదేషాం బాహూ అతిరముద్వర్చ
ఉదూ బలమ్। క్షిణోమి బ్రహ్మణాఽమిత్రానున్నయామి [౪౦] స్వాగ్ం అహమ్। దృశానో రుక్మ
ఉర్వ్యా వ్యద్యౌద్దుర్మర్షమాయుః శ్రియే రుచానః। అగ్నిరమృతో అభవద్వయోభిర్యదేనం
ద్యౌరజనయథ్సురేతాః॥ విశ్వా రూపాణి ప్రతి ముఞ్చతే కవిః ప్రాఽసావీద్భద్రం ద్విపదే
చతుష్పదే। వినాకమఖ్యథ్సవితా వరేణ్యోఽను ప్రయాణముషసో వి రాజతి॥ నక్తోషాసా
సమనసా విరూపే ధాపయేతే శిశుమేకగ్ం సమీచీ। ద్యావా క్షామా రుక్మో [౪౧] అన్తర్వి భాతి
దేవా అగ్నిం ధారయన్ద్రవిణోదాః॥ సుపర్ణోఽసి గరుత్మాన్ త్రివృత్తే శిరో గాయత్రం చక్షు
స్తోమ ఆత్మా సామ తే తనూర్వామదేవ్యం బృహద్రథన్తరే పక్షౌ యజ్ఞాయజ్ఞియం పుచ్ఛం
ఛన్దాగ్ స్యఙ్గాని ధిష్ణియాః శఫా యజూగ్ంషి నామ। సుపర్ణోఽసి గరుత్మాన్ దివం గచ్ఛ
సువః పత॥[౪౨]

*నాభా వనే యే నయామి క్షామా రుక్మోఽష్టాత్రిగ్ంశచ్చ॥***4.1.10***॥*

అగ్నే యం యజ్ఞమధ్వరం విశ్వతః పరిభూరసి। స ఇద్దేవేషు గచ్ఛతి॥ సోమ యాస్తే
మయోభువ ఊతయః సన్తి దాశుషే। తాభిర్నోఽవితా భవ॥ అగ్నిర్మూర్ధా భువః॥ త్వం నః
సోమ యా తే ధామాని॥ తథ్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియో యో నః
ప్రచోదయాత్॥ అచిత్తీ యచ్చకృమా దైవ్యే జనే దీనైర్దక్షైః ప్రభూతీ పూరుషత్వతా। [౪౩]
దేవేషు చ సవితర్మానుషేషు చ త్వం నో అత్ర సువతాదనాగసః॥ చోదయిత్రీ సూనృతానాం
చేతన్తీ సుమతీనామ్। యజ్ఞం దధే సరస్వతీ॥ పావీరవీ కన్యా చిత్రాయుః సరస్వతీ వీరపత్నీ

ధియం ధాత్। గ్నాభిరచ్ఛిద్రగ్ం శరణగ్ం సజోషా దురాధర్షం గృణతే శర్మ యగ్ంసత్॥ పూషా గా అన్వేతు నః పూషా రక్షత్వర్వతః। పూషా వాజగ్ం సనోతు నః॥ శుక్రం తే అన్యద్యజతం తే అన్య- [౪౪] ద్విషురూపే అహనీ ద్యౌరివాఽసి। విశ్వా హి మాయా అవసి స్వధావో భద్రా తే పూషన్నిహ రాతిరస్తు॥ తేఽవర్ధన్త స్వతవసో మహిత్వనాఽఽనాకం తస్థురురు చక్రిరే సదః। విష్ణుర్యద్ధాఽఽవద్వృషణం మదచ్యుతం వయో న సీదన్నధి బర్హిషి ప్రియే। ప్ర చిత్రమర్కం గృణతే తురాయ మారుతాయ స్వతవసే భరధ్వమ్। యే సహాగ్ంసి సహసా సహన్తే [౪౪] రేజతే అగ్నే పృథివీ మఖేభ్యః॥ విశ్వే దేవా విశ్వే దేవాః॥ ద్యావా నః పృథివీ ఇమగ్ం సిధ్రమద్య దివిస్పృశమ్। యజ్ఞం దేవేషు యచ్ఛతామ్॥ ప్ర పూర్వజే పితరా నవ్యసీభిర్గీర్భిః కృణుధ్వగ్ం సదనే ఋతస్య। ఆ నోద్యావాపృథివీ దైవ్యేన జనేన యాతం మహి వాం వరూథమ్॥ అగ్నిగ్గ్ స్తోమేన బోధయ సమిధానో అమర్త్యమ్। హవ్యా దేవేషు నో దధత్॥ స హవ్యవాడమర్త్య ఉశిగ్దూతశ్చనోహితః। అగ్నిర్ధియా సమృణ్వతి॥ శం నో భవన్తు వాజేవాజే॥[౪౩]

*పూరుషత్వతా యజతం తే అన్యథ్సహన్తే చనోహితోఽష్టౌ చ॥**4.1.11**॥*

*యుఞ్జాన ఇమామగృభ్ణన్దేవస్య సం తే వి పాజసా వసవస్త్వా సమాస్త్వోర్ధ్వా అస్యాకూతిం యదగ్నే యాన్యగ్నే యం యజ్ఞమేకాదశ॥**11**॥*

*యుఞ్జానో వర్మ చ స్థ ఆదిత్యాస్త్వా భారతీ స్వాగం అహగం షట్చత్వారిగ్ంశత్॥**43**॥యుఞ్జానో వాజేవాజే॥*

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి చతుర్థ కాణ్డే ప్రథమః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ చతుర్థ కాణ్డే ద్వితీయః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ విష్ణోః క్రమోఽస్యభిమాతిహా గాయత్రం ఛన్ద ఆ రోహ పృథివీమను వి క్రమస్వ నిర్భక్తః స యం ద్విష్మో విష్ణోః క్రమోఽస్యభిశస్తిహా త్రైష్టుభం ఛన్ద ఆ రోహాఽన్తరిక్షమను వి క్రమస్వ నిర్భక్తః స యం ద్విష్మో విష్ణోః క్రమోఽస్యరాతీయతో హన్తా జాగతం ఛన్ద ఆ రోహ దివమను వి క్రమస్వ నిర్భక్తః స యం ద్విష్మో విష్ణోః [౧] క్రమోఽసి శత్రూయతో హన్తాఽఽనుష్టుభం ఛన్ద ఆ రోహ దిశోఽను వి క్రమస్వ నిర్భక్తః స యం ద్విష్మః। అక్రన్దదగ్ని స్తనయన్నివ ద్యౌః క్షామా రేరిహద్వీరుధః సమఞ్జన్। సద్యో జజ్ఞానో వి హీమిద్ధో అఖ్యదా రోదసీ భానునా భాత్యన్తః॥ అగ్నేఽభ్యావర్తిన్నభి న ఆ వర్తస్వాఽఽయుషా వర్చసా సన్యా మేధయా ప్రజయా ధనేన॥ అగ్నే [౨] అఙ్గిరః శతం తే సన్త్వావృతః సహస్రం త ఉపావృతః। తాసాం పోషస్య పోషేణ పునర్నో నష్టమా కృధి పునర్నో రయిమా కృధి॥ పునరూర్జా ని వర్తస్వ పునరగ్న ఇషాఽఽయుషా। పునర్నః పాహి విశ్వతః॥ సహ రయ్యా ని వర్తస్వాఽగ్నే పిన్వస్వ ధారయా। విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరి॥ ఉదుత్తమం వరుణ పాశమస్మదవాఽధమం [౩] వి మధ్యమగ్గ్ శ్రథాయ। అథా వయమాదిత్య వ్రతే తవాఽనాగసో అదితయే స్యామ॥ ఆ త్వాఽహార్షమన్తరభూర్ధ్రువస్తిష్ఠాఽవిచాచలిః। విశస్త్వా సర్వా వాఞ్ఛన్త్వస్మిన్రాష్ట్రమధి శ్రయ॥ అగ్రే బృహన్నుషసామూర్ధ్వో అస్థాన్నిర్జగ్మివాన్తమసో జ్యోతిషాఽఽగాత్। అగ్నిర్భానునా రుశతా స్వఙ్గ ఆ జాతో విశ్వా సద్మాన్యప్రాః॥ సీద త్వం మాతురస్యా [౪] ఉపస్థే విశ్వాన్యగ్నే వయునాని విద్వాన్। మైనామర్చిషా మా తపసాఽభి శూశుచోఽన్తరస్యాగ్ం శుక్రజ్యోతిర్వి భాహి॥ అన్తరగ్నే రుచా త్వముఖాయై సదనే స్వే। తస్యాస్త్వగ్ం హరసా తపఞ్జాతవేదః శివో భవ॥ శివో భూత్వా మహ్యమగ్నేఽథో సీద

శివస్త్వమ్। శివాః కృత్వా దిశః సర్వాః స్వాం యోనిమిహాఽఽసదః॥ హగ్ంసః శుచిషద్వసురన్తరిక్షసద్ధోతా వేదిషదతిథిర్దురోణసత్। నృషద్వరసదృతసద్వ్యో మసదబ్జా గోజా ఋతజా అద్రిజా ఋతం బృహత్॥[౫]

*దివమను వి క్రమస్వ నిర్భక్తస్స యంద్విష్మో విష్ణోర్ధనోఽగ్నేఽధమమస్యాః శుచిషథ్షోడశ చ॥***4.2.1**॥

దివస్పరి ప్రథమం జజ్ఞే అగ్నిరస్మద్ద్వితీయం పరి జాతవేదాః। తృతీయమప్సు నృమణా అజస్రమిన్ధాన ఏనం జరతే స్వాధీః॥ విద్మా తే అగ్నే త్రేధా త్రయాణి విద్మా తే సద్మ విభృతం పురుత్రా। విద్మా తే నామ పరమం గుహా యద్విద్మా తముత్సం యత ఆజగన్థ॥ సముద్రే త్వా నృమణా అప్స్వన్తర్నృచక్షా ఈధే దివో అగ్న ఊధన్న్। తృతీయే త్వా [౬] రజసి తస్థివాగ్ంసమృతస్య యోనౌ మహిషా అహిన్వన్న్॥ అక్రన్దదగ్నిః స్తనయన్నివ ద్యౌః క్షామా రేరిహద్వీరుధః సమఞ్జన్న్। సద్యో జజ్ఞానో వి హీమిద్ధో అఖ్యదా రోదసీ భానునా భాత్యన్తః॥ ఉశిక్పావకో అరతిః సుమేధా మర్తేష్వగ్నిరమృతో ని ధాయి। ఇయర్తి ధూమమరుషం భరిభ్రదుచ్ఛుక్రేణ శోచిషా ద్యామినక్షత్॥ విశ్వస్య కేతుర్భువనస్య గర్భ ఆ [౭] రోదసీ అపృణాజ్జాయమానః। వీడుం చిదద్రిమభినత్పరాయఞ్జనా యదగ్నిమయజన్త పఞ్చ॥ శ్రీణాముదారో ధరుణో రయీణాం మనీషాణాం ప్రార్పణః సోమగోపాః। వసోః సూనుః సహసో అప్సు రాజా వి భాత్యగ్ర ఉషసామిధానః॥ యస్తే అద్య కృణవద్భద్రశోచేఽపూపం దేవ ఘృతవన్తమగ్నే। ప్ర తం నయ ప్రతరాం వస్యో అచ్ఛాఽభి ద్యుమ్నం దేవభక్తం యవిష్ఠ॥ ఆ [౮] తం భజ సౌశ్రవసేష్వగ్న ఉక్థ ఉక్థ ఆ భజ శస్యమానే। ప్రియః సూర్యే ప్రియో అగ్నా భవాత్యుజ్జాతేన భినదదుజ్జనిత్వైః॥ త్వామగ్నే యజమానా అను ద్యూన్ విశ్వా వసూని దధిరే వార్యాణి। త్వయా సహ ద్రవిణమిచ్ఛమానా వ్రజం గోమన్తముశిజో వి వవ్రుః॥ దృశానో రుక్మ ఉర్వ్యా వ్యద్యౌద్దుర్మర్షమాయుః శ్రియే రుచానః। అగ్నిరమృతో అభవద్వయోభిర్యదేనం ద్యౌరజనయథ్సురేతాః॥[౯]

*తృతీయే త్వా గర్భ ఆ యవిష్ఠాఽఽ యచ్చత్వారి చ॥***4.2.2**॥

అన్నపతేఽన్నస్య నో దేహ్యనమీవస్య శుష్మిణః। ప్ర ప్రదాతారం తారిష ఊర్జం నో ధేహి ద్విపదే చతుష్పదే॥ ఉదు త్వా విశ్వే దేవా అగ్నే భరన్తు చిత్తిభిః। స నో భవ శివతమః సుప్రతీకో విభావసుః॥ ప్రేదగ్నే జ్యోతిష్మాన్ యాహి శివేభిరర్చిభిస్త్వమ్। బృహద్భిర్భానుభిర్భాసన్మా హిగ్ంసీస్తనువా ప్రజాః॥ సమిధాఽగ్నిం దువస్యత ఘృతైర్బోధయతాతిథిమ్। ఆ- [౧౦] ఽస్మిన్ హవ్యా జుహోతన॥ ప్రప్రాఽయమగ్నిర్భరతస్య శృణ్వే వి యథ్సూర్యో న రోచతే బృహద్భాః। అభి యః పూరుం పృతనాసు తస్థౌ దీదాయ దైవ్యో అతిథిః శివో నః॥ ఆపో దేవీః ప్రతి గృహ్ణీత భస్మైతథ్స్యోనే కృణుధ్వగ్ం సురభావు లోకే। తస్మై నమన్తాం జనయః సుపత్నీర్మాతేవ పుత్రం బిభృతా స్వేనమ్॥ అప్స్వగ్నే సధిష్టవ [౧౧] సౌషధీరను రుధ్యసే। గర్భే సఞ్జాయసే పునః॥ గర్భో అస్యోషధీనాం గర్భో వనస్పతీనాం। గర్భో విశ్వస్య భూతస్యాఽగ్నే గర్భో అపామసి॥ ప్రసద్య భస్మనా యోనిమపశ్చ పృథివీమగ్నే। సగ్ంసృజ్య మాతృభిస్త్వం జ్యోతిష్మాన్ పునరాఽసదః॥ పునరాసద్య సదనమపశ్చ పృథివీమగ్నే। శేషే మాతుర్యథోపస్థేఽన్తరస్యాగ్ం శివతమః॥ పునరూర్జా [౧౨] ని వర్తస్వ పునరగ్న ఇషాఽఽయుషా। పునర్నః పాహి విశ్వతః॥ సహ రయ్యా ని వర్తస్వాఽగ్నే పిన్వస్వ ధారయా। విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరి॥ పునస్త్వాఽఽదిత్యా రుద్రా వసవః సమిన్ధతాం పునర్బ్రహ్మాణో వసునీథ యజ్ఞైః। ఘృతేన త్వం తనువో వర్ధయస్వ సత్యాః సన్తు యజమానస్య కామాః॥ బోధా నో అస్య వచసో యవిష్ఠ మగ్ంహిష్ఠస్య ప్రభృతస్య స్వధావః। పీయతి త్వో అను త్వో గృణాతి వన్దారుస్తే తనువం వన్దే అగ్నే॥ స బోధి సూరిర్మఘవా వసుదావా వసుపతిః। యుయోధ్యస్మద్ద్వేషాగ్ంసి॥[౧౩]

*ఆ తవోర్జాఽను షోడశ చ॥***4.2.3**॥

అపేత వీత వి చ సర్పతాఽతో యేఽత్ర స్థ పురాణా యే చ నూతనాః। అదాదిదం యమోఽవసానం పృథివ్యా అక్రన్నిమం పితరో లోకమస్మై॥ అగ్నేర్భస్మాఽస్యగ్నేః పురీషమసి సంజ్ఞానమసి కామధరణం మయి తే కామధరణం భూయాత్॥ సం యా వః ప్రియాస్తనువః సం ప్రియా హృదయాని వః। ఆత్మా వో అస్తు [౧౪] సం ప్రియః సం ప్రియాస్తనువో మమ॥ అయగ్ం సో అగ్నిర్యస్మిన్థ్సోమమిన్ద్రః సుతం దధే జఠరే వావశానః। సహస్రియం వాజమత్యం న సప్తిగ్ం ససవాన్థ్సన్థ్స్తూయసే జాతవేదః॥ అగ్నే దివో అర్ణమచ్ఛా జిగాస్యచ్ఛా దేవాగ్ం ఊచిషే ధిష్ణియా యే। యాః పరస్తాద్రోచనే సూర్యస్య యాశ్చాఽవస్తాదుపతిష్ఠన్త ఆపః॥ అగ్నే యత్తే దివి వర్చః పృథివ్యాం యదోషధీ [౧౫] ష్వప్సు వా యజత్ర। యేనాఽన్తరిక్షముర్వాతతన్థ త్వేషః స భానురర్ణవో నృచక్షాః॥ పురీష్యాసో అగ్నయః ప్రావణేభిః సజోషసః। జుషన్తాగ్ం హవ్యమాహుతమనమీవా ఇషో మహీః॥ ఇడామగ్నే పురుదగ్ం సగ్ం సనిం గోః శశ్వత్తమగ్ం హవమానాయ సాధ। స్యాన్నః సూనుస్తనయో విజావాఽగ్నే సా తే సుమతిర్భూత్వస్మే॥ అయం తే యోనిర్ ఋత్వియో యతో జాతో అరోచథాః। తం జాన [౧౬] న్నగ్న ఆ రోహాఽథా నో వర్ధయా రయిమ్॥ చిదసి తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద పరిచిదసి తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద లోకం పృణ ఛ్ఛిద్రం పృణాఽథో సీద శివా త్వమ్। ఇన్ద్రాగ్నీ త్వా బృహస్పతిరస్మిన్ యోనావసీషదన్॥ తా అస్య సూదదోహసః సోమగ్గ్ శ్రీణన్తి పృశ్నయః। జన్మన్దేవానాం విశస్త్రిష్వా రోచనే దివః॥[౧౭]

*అస్త్వోషధీషు జానన్నష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ॥***4.2.4***॥*

సమితగ్ం సం కల్పేథాగ్ం సం ప్రియౌ రోచిష్ణూ సుమనస్యమానౌ। ఇషమూర్జమభి సంవసానౌ సం వాం మనాగ్ంసి సం వ్రతా సము చిత్తాన్యాఽకరమ్॥ అగ్నే పురీష్యాఽధిపా భవా త్వం నః। ఇషమూర్జం యజమానాయ ధేహి॥ పురీష్యస్త్వమగ్నే రయిమాన్

పుష్టిమాగ్ం అసి। శివాః కృత్వా దిశః సర్వాః స్వాం యోనిమిహాఽఽసదః॥ భవతం నః
సమనసౌ సమోకసా [౧౦] వరేపసౌ। మా యజ్ఞగ్ం హిగ్ంసిష్టం మా యజ్ఞపతిం జాతపేదసౌ
శివౌ భవతమద్య నః॥ మాతేవ పుత్రం పృథివీ పురీష్యమగ్నిగ్ం స్వే యోనావభారుఖా। తాం
విశ్వైర్దేపైర్ఋతుభిః సంవిదానః ప్రజాపతిర్విశ్వకర్మా వి ముఞ్చతు॥ యదస్య పారే రజసః
శుక్రం జ్యోతిరజాయత। తన్నః పర్షదతి ద్విషోఽగ్నే పైశ్వానర స్వాహా॥ నమః సు తే
నిర్ఋతే విశ్వరూపే [౧౯] ఽయస్మయం వి చృతా బన్ధమేతమ్। యమేన త్వం యమ్యా
సంవిదానోత్తమం నాకమధి రోహయేమమ్॥ యత్తే దేవీ నిర్ఋతిరాబబన్ధ దామ
గ్రీవాస్వవిచర్త్యమ్। ఇదం తే తద్వి ష్యామ్యాయుషో న మధ్యాదథా జీవః పితుమద్ధి
ప్రముక్తః॥ యస్యాస్తే అస్యాః క్రూర ఆసఞ్జుహోమ్యేషాం బన్ధానామవసర్జనాయ। భూమిరితి
త్వా జనా విదుర్నిర్ఋతి [౨౦] రితి త్వాఽహం పరి పేద విశ్వతః॥
అసున్వన్తమయజమానమిచ్ఛ స్తేనస్యేత్యాం తస్కరస్యాఽన్వేషి। అన్యమస్మదిచ్ఛ సా త ఇత్యా
నమో దేవి నిర్ఋతే తుభ్యమస్తు॥ దేవీమహం నిర్ఋతిం వన్దమానః పితేవ పుత్రం
దసయే వచోభిః। విశ్వస్య యా జాయమానస్య పేద శిరః శిరః ప్రతి సూరీ వి చష్టే॥
నిపేశనః సంగమనో వసూనాం విశ్వా రూపాఽభి చష్టే [౨౧] శచీభిః। దేవ ఇవ సవితా
సత్యధర్మేన్ద్రో న తస్థౌ సమరే పథీనామ్॥ సం వరత్రా దధాతన నిరాహావాన్ కృణోతన।
సిఞ్చామహా అవటముద్రిణం వయం విశ్వాఽహాఽదస్తమక్షితమ్॥ నిష్కృతాహావమవటగ్ం
సువరత్రగ్ం సుషేచనమ్। ఉద్రిణగ్ం సిఞ్చే అక్షితమ్॥ సీరా యుఞ్జన్తి కవయో యుగా వి
తన్వతే పృథక్। ధీరా దేపేషు సుమ్నయా। యునక్త సీరా వి యుగా తనోత కృతే యోనౌ
వపతేహ [౨౨] బీజమ్। గిరా చ శ్రుష్టిః సభరా అసన్నో సేదీయ ఇథ్సృణ్యా పక్వమాఽయత్॥
లాఙ్గలం పవీరవగ్ం సుశేవగ్ం సుమతిథ్సరు। ఉదిత్కృషతి గామవిం ప్రఫర్వ్యం చ
పీవరీమ్। ప్రస్థావద్రథవాహనమ్॥ శునం నః ఫాలా వి తుదన్తు భూమిగ్ం శునం కీనాశా
అభి యన్తు వాహాన్। శునం పర్జన్యో మధునా పయోభిః శునాసీరా శునమస్మాసు ధత్తమ్॥

కామం కామదుఘే ధుక్ష్వ మిత్రాయ వరుణాయ చ। ఇన్ద్రాయాఽగ్నయే పూష్ణ ఓషధీభ్యః ప్రజాభ్యః॥ ఘృతేన సీతా మధునా సమక్తా విశ్వైర్దేవైరనుమతా మరుద్భిః। ఊర్జస్వతీ పయసా పిన్వమానాఽస్మాన్థ్సీతే పయసాఽభ్యావవృథ్స్వ॥[౨౩]

*సమోఽసా విశ్వరూపే విదుర్విర్బుతిరభి చష్ట ఇహ మిత్రాయ ద్వావిగ్ం శతిశ్చ॥***4.2.5**॥

యా జాతా ఓషధయో దేవేభ్యస్త్రియుగం పురా। మన్దామి బభ్రూణామహగ్ం శతం ధామాని సప్త చ॥ శతం వో అంబధామాని సహస్రముత వో రుహః। అథా శతక్రత్వో యూయమిమం మే అగదం కృత॥ పుష్పావతీః ప్రసూవతీః ఫలినీరఫలా ఉత। అశ్వా ఇవ సజిత్వరీర్వీరుధః పారయిష్ణవః॥ ఓషధీరితి మాతరస్తద్వో దేవీరుప బ్రువే। రపాగ్ంసి విఘ్నతీరిత రప- [౨౪] శ్చాతయమానాః॥ అశ్వత్థే వో నిషదనం పర్ణే వో వసతిః కృతా। గోభాజ ఇత్కిలాఽసథ యత్సనవథ పూరుషమ్॥ యదహం వాజయన్నిమా ఓషధీర్హస్త ఆదధే। ఆత్మా యక్ష్మస్య నశ్యతి పురా జీవగృభో యథా॥ యదోషధయః సంగచ్ఛన్తే రాజానః సమితావివ। విప్రః స ఉచ్యతే భిషగ్రక్షోహామీవచాతనః॥ నిష్కృతిర్నామ వో మాతాఽథా యూయగ్గ్ స్థ సంకృతీః। సరాః పతత్రిణీః [౨౫] స్థన యదామయతి నిష్కృత॥ అన్యా వో అన్యామవత్వన్యాఽన్యస్యా ఉపాఽవత। తాః సర్వా ఓషధయః సం విదానా ఇదం మే ప్రాఽవతా వచః॥ ఉచ్ఛుష్మా ఓషధీనాం గావో గోష్ఠాదివేరతే। ధనగ్ం సనిష్యన్తీనామాత్మానం తవ పూరుష॥ అతి విశ్వాః పరిష్ఠా స్తేన ఇవ వ్రజమక్రముః। ఓషధయః ప్రాఽచుచ్యవుర్యత్కిం చ తనువాగ్ం రపః॥ యా- [౨౬] స్త ఆతస్థురాత్మానం యా ఆవివిశుః పరుఃపరుః। తాస్తే యక్ష్మం వి బాధన్తాముగ్రో మధ్యమశీరివ॥ సాకం యక్ష్మ ప్ర పత శ్యేనేన కికిదీవినా। సాకం వాతస్య ధ్రాజ్యా సాకం నశ్య నిహాకయా॥ అశ్వావతీగ్ం సోమవతీమూర్జయన్తీముదోజసమ్। ఆ విత్సి సర్వా ఓషధీరస్మా అరిష్టతాతయే॥ యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పా యాశ్చ పుష్పిణీః। బృహస్పతిప్రసూతాస్తా నో

ముఞ్చన్త్వగ్ంహసః॥ యా [౨౭] ఓషధయః సోమరాజ్ఞీః ప్రవిష్టాః పృథివీమను। తాసాం త్వమస్యుత్తమా ప్ర ణో జీవాతవే సువ॥ అవపతన్తీరవదన్దివ ఓషధయః పరి। యం జీవమశ్నవామహై న స రిష్యాతి పూరుషః॥ యాశ్చేదముపశృణ్వన్తి యాశ్చ దూరం పరాగతాః। ఇహ సంగత్య తాః సర్వా అస్మై సం దత్త భేషజమ్॥ మా వో రిషత్ఖనితా యస్మై చాఽహం ఖనామి వః। ద్విపచ్చతుష్పదస్మాకగ్ం సర్వమస్త్వనాతురమ్॥ ఓషధయః సం వదన్తే సోమేన సహ రాజ్ఞా। యస్మై కరోతి బ్రాహ్మణస్తగ్ం రాజన్ పారయామసి॥[౨౦]

*రపః పతత్రిణీర్యా అగ్ంహసో యాః ఖనామి వోఽష్టాదశ చ॥***4.2.6***॥*

మా నో హిగ్ంసీజ్జనితా యః పృథివ్యా యో వా దివగ్ం సత్యధర్మా జజాన। యశ్చాఽపశ్చన్ద్రా బృహతీర్జజాన కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ॥ అభ్యావర్తస్వ పృథివి యజ్ఞేన పయసా సహ। వపాం తే అగ్నిరిషితోఽవ సర్పతు॥ అగ్నే యత్తే శుక్రం యచ్చన్ద్రం యత్ పూతం యద్యజ్ఞియమ్। తద్దేవేభ్యో భరామసి॥ ఇషమూర్జమహమిత ఆ [౨౯] దద ఋతస్య ధామ్నో అమృతస్య యోనేః। ఆ నో గోషు విశత్వౌషధీషు జహామి సేదిమనిరామమీవామ్॥ అగ్నే తవ శ్రవో వయో మహి భ్రాజన్త్యర్చయో విభావసో। బృహద్భానో శవసా వాజముక్థ్యం దధాసి దాశుషే కవే॥ ఇరజ్యన్నగ్నే ప్రథయస్వ జన్తుభిరస్మే రాయో అమర్త్య। స దర్శతస్య వపుషో వి రాజసి పృణక్షి సానసిగ్ం రయిమ్॥ ఊర్జో నపాజ్జాతవేదః సుశస్తిభిర్మన్దస్వ [30] ధీతిభిర్హితః। త్వే ఇషః సం దధుర్భూరిరేతసశ్చిత్రోతయో వామజాతాః॥ పావకవర్చాః శుక్రవర్చా అనూనవర్చా ఉదియర్షి భానునా। పుత్రః పితరా విచరన్నుపాఽవస్యుభే పృణక్షి రోదసీ॥ ఋతావానం మహిషం విశ్వచర్షణిమగ్నిగ్ం సుమ్నాయ దధిరే పురో జనాః। శ్రుత్కర్ణగ్ం సప్రథస్తమం త్వా గిరా దైవ్యం మానుషా యుగా॥ నిష్కర్తారమధ్వరస్య ప్రచేతసం క్షయన్తగ్ం రాధసే మహే। రాతిం భృగూణాముశిజం కవిక్రతుం పృణక్షి సానసిగ్ం [30] రయిమ్॥ చితః స్థ

పరిచిత ఊర్ధ్వచితః శ్రయధ్వం తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువాః సీదత॥ ఆ ప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వతః సోమ వృష్ణియమ్। భవా వాజస్య సంగథే॥ సం తే పయాగ్ంసి సము యన్తు వాజాః సం వృష్ణియాన్యభిమాతిషాహః। ఆప్యాయమానో అమృతాయ సోమ దివి శ్రవాగ్ స్యుత్తమాని ధిష్వ॥[౩౨]

*ఆ మన్దస్వ సనసిమేకాన్న చత్వారిగ్ంశచ్చ॥***4.2.7**॥

అభ్యస్థాద్విశ్వాః పృతనా అరాతీస్తదగ్నిరాహ తదు సోమ ఆహ। బృహస్పతిః సవితా తన్మ ఆహ పూషా మాఽధాథ్సుకృతస్య లోకే॥ యదక్రన్దః ప్రథమం జాయమాన ఉద్యన్థ్సముద్రాదుత వా పురీషాత్। శ్యేనస్య పక్షాహరిణస్య బాహూ ఉపస్తుతం జనిమ తత్తే అర్వన్॥ అపాం పృష్ఠమసి యోనిరగ్నేః సముద్రమభితః పిన్వమానమ్। వర్ధమానం మహ [33] ఆ చ పుష్కరం దివో మాత్రయా వరిణా ప్రథస్వ॥ బ్రహ్మ జజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్వి సీమతః సురుచో వేన ఆవః। స బుధ్నియా ఉపమా అస్య విష్ఠాః సతశ్చ యోనిమసతశ్చ వివః॥ హిరణ్యగర్భః సమవర్తతాఽగ్రే భూతస్య జాతః పతిరేక ఆసీత్। స దాధార పృథివీం ద్యాముతేమాం కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ॥ ద్రప్సశ్చస్కన్ద పృథివీమను [౩౪] ద్యామిమం చ యోనిమను యశ్చ పూర్వః। తృతీయం యోనిమను సంచరన్తం ద్రప్సం జుహోమ్యను సప్త హోత్రాః॥ నమో అస్తు సర్పేభ్యో యే కే చ పృథివీమను। యే అన్తరిక్షే యే దివి తేభ్యః సర్పేభ్యో నమః॥ యేఽదో రోచనే దివో యే వా సూర్యస్య రశ్మిషు। యేషామప్సు సదః కృతం తేభ్యః సర్పేభ్యో నమః॥ యా ఇషవో యాతుధానానాం యే వా వనస్పతీగ్ంరను। యే వాఽవటేషు శేరతే తేభ్యః సర్పేభ్యో నమః॥ [౩౫]

*మహోఽను యతుధానానామేకాదశ చ॥***4.2.8**॥

ధ్రువాఽసి ధరుణాఽస్తృతా విశ్వకర్మణా సుకృతా। మా త్వా సముద్ర ఉద్వధీన్మా సుపర్ణోఽవ్యథమానా పృథివీం దృగ్ంహ॥ ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు పృథివ్యాః పృష్ఠే వ్యచస్వతీం ప్రథస్వతీం ప్రథోఽసి పృథివ్యసి భూరసి భూమిరస్యదితిరసి విశ్వధాయా విశ్వస్య భువనస్య ధర్త్రీ పృథివీం యచ్ఛ పృథివీం దృగ్ంహ పృథివీం మా హిగ్ంసీర్విశ్వస్మై ప్రాణాయాఽపానాయ వ్యానాయోదానాయ ప్రతిష్ఠాయై [౩౬] చరిత్రాయాఽగ్నిస్త్వాఽభి పాతు మహ్యా స్వస్త్యా ఛర్దిషా శంతమేన తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద॥ కాణ్డాత్కాణ్డాత్ ప్రరోహన్తీ పరుషః పరుషః పరి। ఏవా నో దూర్వే ప్ర తను సహస్రేణ శతేన చ॥ యా శతేన ప్రతనోషి సహస్రేణ విరోహసి। తస్యాస్తే దేవీష్టకే విధేమ హవిషా వయమ్॥ అషాఢాఽసి సహమానా సహస్వారాఽతీః సహస్వాఽరాతీయతః సహస్వ పృతనాః సహస్వ పృతన్యతః। సహస్రవీర్యా [౩౭] ఽసి సా మా జిన్వ॥ మధు వాతా ఋతాయతే మధు క్షరన్తి సిన్ధవః। మాధ్వీర్నః సన్త్వోషధీః॥ మధు నక్తముతోషసి మధుమత్పార్థివగ్ం రజః। మధు ద్యౌరస్తు నః పితా॥ మధుమాన్నో వనస్పతిర్మధుమాగ్ం అస్తు సూర్యః। మాధ్వీర్గావో భవన్తు నః॥ మహీ ద్యౌః పృథివీ చ న ఇమం యజ్ఞం మిమిక్షతామ్। పిపృతాం నో భరీమభిః॥ తద్విష్ణోః పరమం [౩౦] పదగ్ం సదా పశ్యన్తి సూరయః। దివీవ చక్షురాతతమ్॥ ధ్రువాఽసి పృథివి సహస్వ పృతన్యతః। స్యూతా దేవేభిరమృతేనాఽఽగాః॥ యాస్తే అగ్నే సూర్యే రుచ ఉద్యతో దివమాతన్వన్తి రశ్మిభిః। తాభిః సర్వాభీ రుచే జనాయ నస్కృధి॥ యా వో దేవాః సూర్యే రుచో గోష్వశ్వేషు యా రుచః। ఇన్ద్రాగ్నీ తాభిః సర్వాభీ రుచం నో ధత్త బృహస్పతే॥ విరాడ్ [౩౯] జ్యోతిరధారయథ్సమ్రాడ్జ్యోతిరధారయథ్స్వరాడ్జ్యోతిరధారయత్॥ అగ్నే యుక్ష్వా హి యే తవాఽశ్వాసో దేవ సాధవః। అరం వహన్త్యాశవః॥ యుక్ష్వా హి దేవహూతమాగ్ం అశ్వాగ్ం అగ్నే రథీరివ। ని హోతా పూర్వ్యః సదః॥ ద్రప్సశ్చస్కన్ద పృథివీమను ద్యామిమం చ యోనిమను యశ్చ పూర్వః। తృతీయం యోనిమను సంచరన్తం ద్రప్సం జుహోమ్యను

సప్త [౪౦] హోత్రాః॥ అభూదిదం విశ్వస్య భువనస్య వాజినమగ్నేర్వైశ్వానరస్య చ। అగ్నిర్జ్యోతిషా జ్యోతిష్మాన్ రుక్మో వర్చసా వర్చస్వాన్॥ ఋచే త్వా రుచే త్వా సమిథ్స్రవన్తి సరితో న ధేనాః। అన్తర్హృదా మనసా పూయమానాః॥ ఘృతస్య ధారా అభి చాకశీమి। హిరణ్యయో వేతసో మధ్య ఆసామ్॥ తస్మిన్థ్సుపర్ణో మధుకృత్కులాయీ భజన్నాస్తే మధు దేవతాభ్యః। తస్యాऽऽసతే హరయః సప్త తీరే స్వధాం దుహానా అమృతస్య ధారామ్॥[౪౧]

*ప్రతిష్ఠాయై సహస్రవీర్యా పరమం విరాట్థ్సప్త తీరే చత్వారి చ॥***4.2.9**॥

ఆదిత్యం గర్భం పయసా సమఙ్ధ్సహస్రస్య ప్రతిమాం విశ్వరూపమ్। పరి వృఙ్గ్ధి హరసా మాऽభి మృక్షః శతాయుషం కృణుహి చీయమానః॥ ఇమం మా హిగ్ంసీర్ద్విపాదం పశూనాగ్ం సహస్రాక్ష మేధ ఆ చీయమానః। మయుమారణ్యమను తే దిశామి తేన చిన్వానస్తనువో ని షీద॥ వాతస్య ధ్రాజిం వరుణస్య నాభిమశ్వం జజ్ఞానగ్ం సరిరస్య మధ్యే। శిశుం నదీనాగ్ం హరిమద్రిబుద్ధమగ్నే మా హిగ్ంసీః [౪౨] పరమే వ్యోమన్॥ ఇమం మా హిగ్ంసీరేకశఫం పశూనాం కనిక్రదం వాజినం వాజినేషు। గౌరమారణ్యమను తే దిశామి తేన చిన్వానస్తనువో ని షీద॥ అజస్రమిన్దుమరుషం భురణ్యుమగ్నిమీడే పూర్వచిత్తౌ నమోభిః। స పర్వభిర్ఋతుశః కల్పమానో గాం మా హిగ్ంసీరదితిం విరాజమ్॥ ఇమగ్ం సముద్రగ్ం శతధారముథ్సం వ్యచ్యమానం భువనస్య మధ్యే। ఘృతం దుహానామదితిం జనాయాऽగ్నే మా [౪౩] హిగ్ంసీః పరమే వ్యోమన్న్। గవయమారణ్యమను తే దిశామి తేన చిన్వానస్తనువో ని షీద॥ వరూత్రిం త్వష్టుర్వరుణస్య నాభిమవిం జజ్ఞానాగ్ం రజసః పరస్మాత్। మహీగ్ం సాహస్రీమసురస్య మాయామగ్నే మా హిగ్ంసీః పరమే వ్యోమన్న్॥ ఇమామూర్ణాయుం వరుణస్య మాయాం త్వచం పశూనాం ద్విపదాం చతుష్పదామ్। త్వష్టుః ప్రజానాం ప్రథమం జనిత్రమగ్నే మా హిగ్ంసీః పరమే వ్యోమన్న్। ఉష్ట్రమారణ్యమను [౪౪] తే దిశామి తేన చిన్వానస్తనువో ని షీద॥ యో అగ్నిరగ్నేస్తపసోऽధి జాతః శోచాత్పృథివ్యా ఉత

వా దివస్పరి। యేన ప్రజా విశ్వకర్మా వ్యానట్తమగ్నే హేడః పరి తే వృణక్తు॥ అజా హ్యగ్నేరజనిష్ట గర్భాత్సా వా అపశ్యజ్జనితారమగ్రే। తయా రోహమాయన్నుప మేధ్యాసః తయా దేవా దేవతామగ్ర ఆయన్న్। శరభమారణ్యమను తే దిశామి తేన చిన్వానస్తనువో ని షీద॥[౪౫]

*అగ్నే మా హిగ్ంసీరగ్నే మోష్ట్రమారణ్యమను శరభన్నవ చ॥**4.2.10**॥*

ఆదిత్య మిమం ద్విపాదం మయుం వాతస్యాఽశ్వమిమమేకశఫం గౌరమజస్రం గవయంవరూత్రిమవిమిమామూర్ణాయుముష్ట్రం యో అగ్నిరగ్నేః శరభమ్॥

ఇన్ద్రాగ్నీ రోచనా దివః పరి వాజేషు భూషథః। తద్వాం చేతి ప్ర వీర్యమ్॥ శ్నథద్వృత్రముత సనోతి వాజమిన్ద్రా యో అగ్నీ సహురీ సపర్యాత్। ఇరజ్యన్తా వసవ్యస్య భూరేః సహస్తమా సహసా వాజయన్తా॥ ప్ర చర్షణిభ్యః పృతనా హవేషు ప్ర పృథివ్యా రిరిచాథే దివశ్చ। ప్ర సిన్ధుభ్యః ప్ర గిరిభ్యో మహిత్వా ప్రేన్ద్రాగ్నీ విశ్వా భువనాఽత్యన్యా॥ మరుతో యస్య హి [౪౬] క్షయే పాథా దివో విమహసః। స సుగోపాతమో జనః॥ యజ్ఞైర్వా యజ్ఞవాహసో విప్రస్య వా మతీనామ్। మరుతః శృణుతా హవమ్॥ శ్రియసే కం భానుభిః సం మిమిక్షిరే తే రశ్మిభిస్త ఋక్వభిః సుఖాదయః। తే వాశీమన్త ఇష్మిణో అభీరవో విద్రే ప్రియస్య మారుతస్య ధామ్నః॥ అవ తే హేడ ఉదుత్తమమ్। కయా నశ్చిత్ర ఆ భువదూతీ సదావృధః సఖా। కయా శచిష్ఠయా వృతా॥[౪౭] కో అద్య యుఙ్క్తే ధురి గా ఋతస్య శిమీవతో భామినో దుర్హృణాయూన్। ఆసన్నిషూన్ హృత్స్వసో మయోభూన్ య ఏషాం భృత్యామృణధత్స జీవాత్॥ అగ్నే నయాఽఽ దేవానాగ్ం శం నో భవన్తు వాజేవాజే। అప్స్వగ్నే సధిష్టవ సౌషధీరను రుధ్యసే। గర్భే సఞ్జాయసే పునః॥ వృషా సోమ ద్యుమాగ్ం అసి వృషా దేవ వృషవ్రతః। వృషా ధర్మాణి దధిషే॥ ఇమం మే వరుణ తత్త్వా యామి త్వం నో అగ్నే స త్వం నో అగ్నే॥[౪౮]

హి వృతా మ ఏకాదశ చ॥**4.2.11**॥

విష్ణోః క్రమోఽసి దివస్పర్యన్నపతేఽపేత సమితం యా జాతా మా నో హిగ్ంసీదభ్యస్థాద్ధ్రువాఽస్యాదిత్యం గర్భమిన్ద్రాగ్నీ రోచనైకాదశ॥**11**॥

విష్ణోరస్మిన్ హవ్యేతి త్వాఽహం ధీతిభిర్ హోత్రా అష్టాచత్వారిగ్ంశత్॥**48**॥

విష్ణోః క్రమోఽసి త్వన్నో అగ్నే స త్వన్నో అగ్నే॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి చతుర్థకాణ్డే ద్వితీయః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥ అథ చతుర్థ కాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ అపాం త్వేమన్త్సాదయామ్యపాం త్వోద్మన్త్సాదయామ్యపాం త్వా భస్మన్త్సాదయామ్యపాం త్వా జ్యోతిషి సాదయామ్యపాం త్వాఽయనే సాదయామ్యర్ణవే సదనే సీద సముద్రే సదనే సీద సలిలే సదనే సీదాఽపాంక్షయే సీదాఽపాగ్ం సధిషి సీదాఽపాం త్వా సదనే సాదయామ్యపాం త్వా సధస్థే సాదయామ్యపాం త్వా పురీషే సాదయామ్యపాం త్వా యోనౌ సాదయామ్యపాం త్వా పాథసి సాదయామి గాయత్రీ ఛన్దస్త్రిష్టుప్ఛన్దో జగతీ ఛన్దోఽనుష్టుప్ఛన్దః పఙ్క్తిశ్ఛన్దః॥[౧]

యోనౌ పఞ్చదశ చ॥4.3.1॥

అయం పురో భువస్తస్య ప్రాణో భౌవాయనో వసన్తః ప్రాణాయనో గాయత్రీ వాసన్తీ గాయత్రియై గాయత్రం గాయత్రాదుపాగ్ంశు రుపాగ్ంశో స్త్రివృత్త్రివృతో రథన్తరగ్ం రథన్తరాద్వసిష్ఠ ఋషిః ప్రజాపతిగృహీతయా త్వయా ప్రాణం గృహ్ణామి ప్రజాభ్యోఽయం దక్షిణా విశ్వకర్మా తస్య మనో వైశ్వకర్మణం గ్రీష్మో మానసస్త్రిష్టుగ్గ్రైష్మీ త్రిష్టుభ ఐడమైడాదన్తర్యామోఽన్తర్యామాత్పఞ్చదశః పఞ్చదశాద్బృహద్బృహతో భరద్వాజ ఋషిః ప్రజాపతిగృహీతయా త్వయా మనో
[౨] గృహ్ణామి ప్రజాభ్యో ఽయం పశ్చాద్విశ్వవ్యచాస్తస్య చక్షుర్వైశ్వవ్యచసం

వర్షాణి చాక్షుషాణి జగతీ వార్షీ జగత్యా ఋక్షమమృక్షమాచ్ఛుక్రః శుక్రాథ్సప్తదశః సప్తదశాద్వైరూపం వైరూపాద్విశ్వామిత్ర ఋషిః ప్రజాపతిగృహీతయా త్వయా చక్షుర్గృహ్ణామి ప్రజాభ్య ఇదముత్తరాథ్సువస్తస్య శ్రోత్రగ్ం సౌవగ్ం శరచ్ఛ్రౌత్ర్యనుష్టుప్శారద్యనుష్టుభః స్వారగ్గ్ స్వారాన్మన్థీ మన్థిన ఏకవిగ్ంశ ఏకవిగ్ంశాద్వైరాజం వైరాజాజ్జమదగ్నిర్ఋషిః ప్రజాపతిగృహీతయా [3] త్వయా శ్రోత్రం గృహ్ణామి ప్రజాభ్య ఇయముపరి మతిస్తస్యై వాఙ్మతీ హేమన్తో వాచ్యాయనః పఙ్క్తిర్హైమన్తీ పఙ్క్త్యై నిధనవన్నిధనవత ఆగ్రయణ ఆగ్రయణాత్త్రిణవత్రయస్త్రిగ్ంశౌ త్రిణవత్రయస్త్రిగ్ంశాభ్యాగ్ం శాక్వరరైవతే శాక్వరరైవతాభ్యాం విశ్వకర్మర్షిః ప్రజాపతిగృహీతయా త్వయా వాచం గృహ్ణామి ప్రజాభ్యః॥[४]

త్వయా మనో జమదగ్నిర్ ఋషిః ప్రజాపతిగృహీతయా త్రిగ్ంశచ్చ||**4.3.2**||

ప్రాచీ దిశాం వసన్త ఋతూనామగ్నిర్దేవతా బ్రహ్మ ద్రవిణం త్రివృథ్స్తోమః స ఉ పఞ్చదశవర్తనిస్త్ర్యవిర్వయః కృతమయానాం పురోవాతో వాతః సానగ ఋషిర్దక్షిణా దిశాం గ్రీష్మ ఋతూనామిన్ద్రో దేవతా క్షత్రం ద్రవిణం పఞ్చదశః స్తోమః స ఉ సప్తదశవర్తనిర్దిత్యవాడ్వయస్త్రేతాయానాం దక్షిణాద్వాతో వాతః సనాతన ఋషిః ప్రతీచీ దిశాం వర్షా ఋతూనాం విశ్వే దేవా దేవతా విడ్ [౫] ద్రవిణగ్ం సప్తదశః స్తోమః స ఉ ఏకవిగ్ంశవర్తనిస్త్రివథ్సో వయో ద్వాపరోఽయానాం పశ్చాద్వాతో వాతోఽహభూన ఋషిరుదీచీ దిశాగ్ం

శరదృతూనాం మిత్రావరుణౌ దేవతా పుష్టం ద్రవిణమేకవిగ్ంశః స్తోమః స ఉ త్రిణవవర్తనిస్తుర్యవాడ్వయ ఆస్కన్దోఽయానాముత్తరాద్వాతో వాతః ప్రత్న ఋషిరూర్ధ్వా దిశాగ్ం హేమన్తశిశిరావృతూనాం బృహస్పతిర్దేవతా వర్చో ద్రవిణం త్రిణవః స్తోమః స ఉ త్రయస్త్రిగ్ంశవర్తనిః పష్ఠవాద్వయోఽభిభూరయానాం విష్వగ్వాతో వాతః సుపర్ణ ఋషిః పితరః పితామహాః పరేఽవరే తే నః పాన్తు తే నోఽవన్త్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యామ్॥[౬]

విట్పృష్ఠవాద్వయోఽష్టావిగ్ంశతిశ్చ||**4.3.3**||

ధ్రువక్షితిర్ధ్రువయోనిర్ధ్రువాఽసి ధ్రువాం యోనిమా సీద సాధ్యా। ఉఖ్యస్య కేతుం ప్రథమం పురస్తాదశ్వినాఽధ్వర్యూ సాదయతామిహ త్వా॥ స్వే దక్షే దక్షపితేహ సీద దేవత్రా పృథివీ బృహతీ రరాణా। స్వాసస్థా తనువా సం విశస్వ పితేవైధి సూనవ ఆ సుశేవాఽశ్వినాఽధ్వర్యూ సాదయతామిహ త్వా॥ కులాయినీ వసుమతీ వయోధా రయిం నో వర్ధ బహులగ్ం సువీరమ్। [౭] అపాఽమతిం దుర్మతిం బాధమానా రాయస్పోషే యజ్ఞపతిమాభజన్తీ సువర్ధేహి యజమానాయ పోషమశ్వినాఽధ్వర్యూ సాదయతామిహ త్వా॥ అగ్నేః పురీషమసి దేవయానీ తాం త్వా విశ్వే అభి గృణన్తు దేవాః। స్తోమపృష్ఠా ఘృతవతీహ సీద ప్రజావదస్మే ద్రవిణాఽఽ యజస్వాఽశ్వినాఽధ్వర్యూ సాదయతామిహ త్వా॥ దివో మూర్ధాఽసి పృథివ్యా నాభిర్విష్టం భనీ దిశామధిపత్నీ భువనానామ్॥[౮] ఊర్మిర్ద్రప్సో అపామసి

విశ్వకర్మా త ఋషిరశ్వినాఽధ్వర్యూ సాదయతామిహ త్వా॥ సజూర్‌ఋతుభిః సజూర్విధాభిః సజూర్వసుభిః సజూ రుద్రైః సజూరాదిత్యైః సజూర్విశ్వైర్దేవైః సజూర్దేవైః సజూర్దేవైర్వయోనాధైరగ్నయే త్వా వైశ్వానరాయాఽశ్వినాఽధ్వర్యూ సాదయతామిహ త్వా॥ ప్రాణం మే పాహ్యపానం మే పాహి వ్యానం మే పాహి చక్షుర్మ ఉర్వ్యా వి భాహి శ్రోత్రం మే శ్లోకయాఽపస్పిన్వౌషధీ ర్జిన్వ ద్విపాత్పాహి చతుష్పాదవ దివో వృష్టిమేరయ॥[౯]

*సువీరం భువనాముర్వ్యా సప్తదశ చ॥***4.3.4**॥

త్ర్యవిర్వయస్త్రిష్టుప్ఛన్దో దిత్యవాడ్వయో విరాట్ఛన్దః పఞ్చావిర్వయో గాయత్రీ ఛన్దస్త్రివథ్సో వయ ఉష్ణిహా ఛన్దస్తుర్యవాడ్వయోఽనుష్టుప్ఛన్దః పష్ఠవాడ్వయో బృహతీ ఛన్ద ఉక్షా వయః సతోబృహతీ ఛన్ద ఋషభో వయః కకుచ్ఛన్దో ధేనుర్వయో జగతీ ఛన్దోఽనడ్వాన్వయః పఙ్క్తిశ్ఛన్దో బస్తో వయో వివలం ఛన్దో వృష్ణిర్వయో విశాలం ఛన్దః పురుషో వయస్తన్ద్రం ఛన్దో వ్యాఘ్రో వయోఽనాధృష్టం ఛన్దః సిగ్ంహో వయశ్ఛదిశ్ఛన్దో విష్టం భో వయోఽధిపతిశ్ఛన్దః క్షత్రం వయో మయన్దం ఛన్దో విశ్వకర్మా వయః పరమేష్ఠీ ఛన్దో మూర్ధా వయః ప్రజాపతిశ్ఛన్దః॥ [౧౦]

*పురుషో వయష్షడ్విగ్ంశతిశ్చ॥***4.3.5**॥

ఇన్ద్రాగ్నీ అవ్యథమానామిష్టకాం దృగ్ంహతం యువమ్। పృష్ఠేన ద్యావాపృథివీ

అన్తరిక్షం చ వి బాధతామ్॥ విశ్వకర్మా త్వా సాదయత్వన్తరిక్షస్య పృష్ఠే వ్యచస్వతీం ప్రథస్వతీం భాస్వతీగ్ం సూరిమతీమా యా ద్యాం భాస్యా పృథివీమోర్వన్తరిక్షమన్తరిక్షం యచ్ఛాన్తరిక్షందృగ్ంహాఽన్తరిక్షం మా హిగ్ంసీర్విశ్వస్మై ప్రాణాయాఽపానాయ వ్యానాయోదానాయ ప్రతిష్ఠాయై చరిత్రాయ వాయుస్త్వాఽభి పాతు మహ్యా స్వస్త్యా ఛర్దిషా [౧౧] శన్తమేన తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద। రాజ్ఞ్యసి ప్రాచీ దిగ్విరాడసి దక్షిణా దిక్సమ్రాడసి ప్రతీచీ దిక్స్వరాడస్యుదీచీ దిగధిపత్న్యసి బృహతీ దిగాయుర్మే పాహి ప్రాణం మే పాహ్యపానం మే పాహి వ్యానం మే పాహి చక్షుర్మే పాహి శ్రోత్రం మే పాహి మనో మే జిన్వ వాచం మే పిన్వాఽఽత్మానం మే పాహి జ్యోతిర్మే యచ్ఛ॥[౧౨]

ఛర్దిషా పిన్వ షట్చ||**4.3.6**||

మా ఛన్దః ప్రమా ఛన్దః ప్రతిమా ఛన్దోఽస్త్రీవిశ్ఛన్దః పఙ్క్తిశ్ఛన్ద ఉష్ణిహా ఛన్దో బృహతీ ఛన్దోఽనుష్టుప్ఛన్దో విరాట్ఛన్దో గాయత్రీ ఛన్దస్త్రిష్టుప్ఛన్దో జగతీ ఛన్దః పృథివీ ఛన్దోఽన్తరిక్షం ఛన్దో ద్యౌశ్ఛన్దః సమాశ్ఛన్దో నక్షత్రాణి ఛన్దో మనశ్ఛన్దో వాక్ఛన్దః కృషిశ్ఛన్దో హిరణ్యం ఛన్దో గౌశ్ఛన్దోఽజా ఛన్దోఽశ్వశ్ఛన్దః॥ అగ్నిర్దేవతా [౧౩] వాతో దేవతా సూర్యో దేవతా చన్ద్రమా దేవతా వసవో దేవతా రుద్రా దేవతాఽఽదిత్యా దేవతా విశ్వే దేవా దేవతా మరుతో దేవతా బృహస్పతిర్దేవతేన్ద్రో దేవతా వరుణో దేవతా మూర్ధాఽసి రాడ్ధ్రువాఽసి ధరుణా యన్త్ర్యసి యమిత్రీషే త్వోర్జే త్వా కృష్యై త్వా క్షేమాయ త్వా యన్త్రీ రాడ్ధ్రువాసి ధరణీ

ధర్త్ర్యఽసి ధరిత్ర్యాయుషే త్వా వర్చసే త్వౌజసే త్వా బలాయ త్వా॥[౧౪]
దేవతాఽఽయుషే త్వా షట్చ॥**4.3.7**॥

ఆశుస్త్రివృద్భాన్తః పఞ్చదశో వ్యోమ సప్తదశః ప్రతూర్తిరష్టాదశస్తపో నవదశోఽభివర్తః సవిగ్ంశో ధరుణ ఏకవిగ్ంశో వర్చో ద్వావిగ్ంశః సం భరణస్త్రయోవిగ్ంశో యోనిశ్చతుర్విగ్ంశో గర్భాః పఞ్చవిగ్ంశ ఓజస్త్రిణవః క్రతురేకత్రిగ్ంశః ప్రతిష్ఠా త్రయస్త్రిగ్ంశో బ్రధ్నస్య విష్టపం చతుస్త్రిగ్ంశో నాకః షట్త్రిగ్ంశో వివర్తోఽష్టాచత్వారిగ్ంశో ధర్త్రశ్చతుష్టోమః॥[౧౫]
ఆశుః సప్తత్రిగ్ంశత్॥**4.3.8**॥

అగ్నేర్భాగోఽసి దీక్షాయా ఆధిపత్యం బ్రహ్మ స్పృతం త్రివృథ్స్తోమ ఇన్ద్రస్య భాగోఽసి విష్ణోరాధిపత్యం క్షత్రగ్గ్ స్పృతం పఞ్చదశః స్తోమో నృచక్షసాం భాగోఽసి ధాతురాధిపత్యం జనిత్రగ్గ్ స్పృతగ్ం సప్తదశః స్తోమో మిత్రస్య భాగోఽసి వరుణస్యాఽఽధిపత్యం దివో వృష్టిర్వాతాః స్పృతా ఏకవిగ్ంశః స్తోమోఽదిత్యై భాగోఽసి పూష్ణ ఆధిపత్యమోజః స్పృతం త్రిణవః స్తోమో వసూనాం భాగోఽసి [౧౬] రుద్రాణామాధిపత్యం చతుష్పాథ్స్పృతం చతుర్విగ్ంశః స్తోమ ఆదిత్యానాం భాగోఽసి మరుతామాధిపత్యం గర్భాః స్పృతాః పఞ్చవిగ్ంశః స్తోమో దేవస్య సవితుర్భాగోఽసి బృహస్పతేరాధిపత్యగ్ం సమీచీర్దిశః స్పృతాశ్చతుష్టోమః స్తోమో యావానాం భాగోఽస్యయావానామాధిపత్యం ప్రజాః స్పృతాశ్చతుశ్చత్వారిగ్ంశః

స్తోమ ఋభూణాం భాగోఽసి విశ్వేషాం దేవానామాధిపత్యం భూతం నిశాన్తగ్గ్ స్పృతం త్రయస్త్రిగ్ంశః స్తోమః||[౧౨]
*వసూనాం భాగోసి షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ||**4.3.9**||*

ఏకయాఽస్తువత ప్రజా అధీయన్త ప్రజాపతిరధిపతిరాసీత్తిసృభిరస్తువత బ్రహ్మాఽసృజ్యత బ్రహ్మణస్పతిరధిపతిరాసీత్పఞ్చభిరస్తువత భూతాన్యసృజ్యన్త భూతానాం పతిరధిపతిరాసీథ్సప్తభిరస్తువత సప్తర్షయోఽసృజ్యన్త ధాతాఽధిపతిరాసీన్నవభిరస్తువత
పితరోఽసృజ్యన్తాఽదితిరధిపత్న్యాసీదేకాదశభిరస్తువతర్తవోఽసృజ్యన్తాఽఽర్తవో ఽధిపతిరాసీత్త్రయోదశభిరస్తువత మాసా అసృజ్యన్త సంవథ్సరోఽధిపతి- [౧౮]
రాసీత్పఞ్చదశభిరస్తువత క్షత్రమసృజ్యతేన్ద్రోఽధిపతిరాసీథ్సప్తదశభిరస్తువత పశవోఽసృజ్యన్త బృహస్పతిరధిపతిరాసీన్నవదశభిరస్తువత శూద్రార్యావసృజ్యేతామహోరాత్రే అధిపత్నీ ఆస్తామేకవిగ్ంశత్యాఽస్తువతైకశఫాః పశవో ఽసృజ్యన్త వరుణోఽధిపతిరాసీత్త్రయోవిగ్ంశత్యాఽస్తువత క్షుద్రాః పశవోఽసృజ్యన్త పూషాఽధిపతిరాసీత్పఞ్చవిగ్ంశత్యాఽస్తువతారణ్యాః పశవోఽసృజ్యన్త వాయురధిపతిరాసీథ్సప్తవిగ్ంశత్యాఽస్తువత ద్యావాపృథివీ వ్యై-
[౧౯] తాం వసవో రుద్రా ఆదిత్యా అను వ్యాయన్తేషామాధిపత్యమాసీన్నవవిగ్ంశత్యాఽస్తువత వనస్పతయోఽసృజ్యన్త సోమోఽధిపతిరాసీదేకత్రిగ్ంశతాస్తువత ప్రజా అసృజ్యన్త యావానాం

చాఽఽయవానాం చాఽఽధిపత్యమాసీత్త్రయస్త్రిగ్ంశతాఽస్తువత భూతాన్యశామ్యన్ ప్రజాపతిః పరమేష్ఠ్యధిపతిరాసీత్॥[౨౦]

సంవథ్సరోఽధిపతిర్వి పఞ్చత్రిగ్ంశచ్చ||**4.3.10**||

ఇయమేవ సా యా ప్రథమా వ్యౌచ్ఛదన్తరస్యాం చరతి ప్రవిష్టా। వధూర్జజాన నవగజ్జనిత్రీ త్రయ ఏనాం మహిమానః సచన్తే॥ ఛన్దస్వతీ ఉషసా పేపిశానే సమానం యోనిమను సంచరన్తీ। సూర్యపత్నీ వి చరతః ప్రజానతీ కేతుం కృణ్వానే అజరే భూరిరేతసా॥ ఋతస్య పన్థామను తిస్ర ఆఽగుస్త్రయో ఘర్మాసో అను జ్యోతిషాఽఽగుః। ప్రజామేకా రక్షత్యూర్జమేకా [౨౧] వ్రతమేకా రక్షతి దేవయూనామ్॥ చతుష్టోమో అభవద్యా తురీయా యజ్ఞస్య పక్షావృషయో భవన్తీ। గాయత్రీం త్రిష్టుభం జగతీమనుష్టుభం బృహదర్కం యుఞ్జానాః సువరాఽభరన్నిదమ్॥ పఞ్చభిర్ధాతా వి దధావిదం యత్తాసాగ్ స్వసౄరజనయత్పఞ్చపఞ్చ। తాసాము యన్తి ప్రయవేణ పఞ్చ నానా రూపాణి క్రతవో వసానాః॥ త్రిగ్ంశథ్స్వసార ఉప యన్తి నిష్కృతగ్ం సమానం కేతుం ప్రతిముఞ్చమానాః[౨౨] ఋతూగ్ స్తన్వతే కవయః ప్రజానతీర్మధ్యే ఛన్దసః పరి యన్తి భాస్వతీః॥ జ్యోతిష్మతీ ప్రతి ముఞ్చతే నభో రాత్రీ దేవీ సూర్యస్య వ్రతాని। వి పశ్యన్తి పశవో జాయమానా నానారూపా మాతురస్యా ఉపస్థే॥ ఏకాష్టకా తపసా తప్యమానా జజాన గర్భం మహిమానమిన్ద్రమ్। తేన దస్యూన్వ్యసహన్త దేవా హన్తాఽసురాణామభవచ్ఛచీభిః॥ అనానుజామనుజాం మామకర్త సత్యం

వదన్త్యన్విచ్ఛ ఏతత్। భూయాస- [౨౩] మస్య సుమతౌ యథా యూయమన్యా
వో అన్యామతి మా ప్ర యుక్త॥ అభూన్మమ సుమతౌ విశ్వవేదా ఆష్ట
ప్రతిష్ఠామవిదద్ధి గాధమ్। భూయాసమస్య సుమతౌ యథా యూయమన్యా వో
అన్యామతి మా ప్ర యుక్త॥ పఞ్చ వ్యుష్టీరను పఞ్చ దోహా గాం
పఞ్చనామ్నీమృతవోఽను పఞ్చ। పఞ్చ దిశః పఞ్చదశేన క్లృప్తాః
సమానమూర్ధ్నీరభి లోకమేకమ్॥[౨౪] ఋతస్య గర్భః ప్రథమా వ్యూషుష్యపామేకా
మహిమానం బిభర్తి। సూర్యస్యైకా చరతి నిష్కృతేషు ఘర్మస్యైకా సవితైకాం ని
యచ్ఛతి॥ యా ప్రథమా వ్యౌచ్ఛత్సా ధేనురభవద్యమే। సా నః పయస్వతీ
ధుక్ష్వోత్తరాముత్తరాగ్ం సమామ్॥ శుక్రర్షభా నభసా జ్యోతిషాఽఽగాద్విశ్వరూపా
శబలీరగ్నికేతుః। సమానమర్థగ్గ్ స్వపస్యమానా బిభ్రతీ జరామజర ఉష ఆఽగాః॥
ఋతూనాం పత్నీ ప్రథమేయమాఽగాదహ్నాం నేత్రీ జనిత్రీ ప్రజానామ్। ఏకా సతీ
బహుధోషో వ్యుచ్ఛస్యజీర్ణా త్వం జరయసి సర్వమన్యత్॥[౨౫]
ఊర్జమేకా ప్రతిముఞ్చమానా భూయాసమేకం పత్న్యేకాన్న విగ్ంశతిశ్చ||**4.3.11**||

అగ్నే జాతాన్ ప్ర ణుదా నః సపత్నాన్ ప్రత్యజాతాఞ్జాతవేదో నుదస్వ। అస్మే
దీదిహి సుమనా అహేడన్తవ స్యాగ్ం శర్మన్ త్రివరూథ ఉద్భిత్॥ సహసా జాతాన్
ప్ర ణుదా నః సపత్నాన్ ప్రత్యజాతాఞ్జాతవేదో నుదస్వ। అధి నో బ్రూహి
సుమనస్యమానో వయగ్గ్ స్యామ ప్ర ణుదా నః సపత్నాన్॥ చతుశ్చత్వారిగ్ంశః
స్తోమో వర్చో ద్రవిణగ్ం షోడశః స్తోమ ఓజో ద్రవిణం పృథివ్యాః పురీషమస్య-

[౨౬] ప్రోస్ నామ। ఏవశ్ఛన్దో వరివశ్ఛన్దః శం భూశ్ఛన్దః పరిభూశ్ఛన్ద ఆచ్ఛచ్ఛన్దో మనశ్ఛన్దో వ్యచశ్ఛన్దః సిన్ధుశ్ఛన్దః సముద్రం ఛన్దః సలిలం ఛన్దః సంయచ్ఛన్దో వియచ్ఛన్దో బృహచ్ఛన్దో రథన్తరం ఛన్దో నికాయశ్ఛన్దో వివధశ్ఛన్దో గిరశ్ఛన్దో భ్రజశ్ఛన్దః సష్టుప్ఛన్దోఽనుష్టుప్ఛన్దః కకుచ్ఛన్దస్త్రికకుచ్ఛన్దః కావ్యం ఛన్దోఽఙ్కుపం ఛన్దః [౨౭] పదపఙ్క్తిశ్ఛన్దోఽక్షరపఙ్క్తిశ్ఛన్దో విష్టారపఙ్క్తిశ్ఛన్దః క్షురో భృజ్వాఞ్ఛన్దః ప్రచ్ఛచ్ఛన్దః పక్షశ్ఛన్ద ఏవశ్ఛన్దో వరివశ్ఛన్దో వయశ్ఛన్దో వయస్కృచ్ఛన్దో విశాలం ఛన్దో విష్పర్ధాశ్ఛన్దశ్ఛదిశ్ఛన్దో దూరోహణం ఛన్దస్తన్ద్రం ఛన్దోఽఙ్కాఙ్కం ఛన్దః॥[౨౮]

అస్యఙ్కుపం ఛన్దస్త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ||**4.3.12**||

అగ్నిర్వృత్రాణి జఙ్ఘనద్ద్రవిణస్యుర్విపన్యయా। సమిద్ధః శుక్ర ఆహుతః॥ త్వగ్ం సోమాఽసి సత్పతిస్త్వగ్ం రాజోత వృత్రహా। త్వం భద్రో అసి క్రతుః॥ భద్రా తే అగ్నే స్వనీక సన్దృఙ్ఘోరస్య సతో విషుణస్య చారుః। న యత్తే శోచిస్తమసా వరన్త న ధ్వస్మానస్తనువి రేప ఆ ధుః॥ భద్రం తే అగ్నే సహసిన్ననీకముపాక ఆ రోచతే సూర్యస్య।[౨౯] రుశద్దృశే దదృశే నక్తయా చిదరూక్షితం దృశ ఆ రూపే అన్నమ్॥ సైనాఽనీకేన సువిదత్రో అస్మే యష్టా దేవాగ్ం ఆయజిష్ఠః స్వస్తి। అదబ్ధో గోపా ఉత నః పరస్పా అగ్నే ద్యుమదుత రేవద్దిదీహి॥ స్వస్తి నో దివో అగ్నే పృథివ్యా విశ్వాయుర్ధేహి యజథాయ దేవ। యథ్సీమహి దివిజాత ప్రశస్తం తదస్మాసు ద్రవిణం ధేహి చిత్రమ్॥ యథా హోతర్మనుషో [౩౦] దేవతా తా యజ్ఞేభిః సూనో

సహసో యజాసి। ఏవా నో అద్య సమనా సమానానుశన్నగ్న ఉశతో యక్షి దేవాన్॥
అగ్నిమీడే పురోహితం యజ్ఞస్య దేవమృత్విజమ్। హోతారగ్ం రత్నధాతమమ్॥
వృషా సోమ ద్యుమాగ్ం అసి వృషా దేవ వృషవ్రతః। వృషా ధర్మాణి దధిషే॥
సాన్తపనా ఇదగ్ం హవిర్మరుతస్తజ్జుజుష్టన। యుష్మాకోతీ రిశాదసః॥ యో నో
మర్తో వసవో దుర్హృణాయుస్తిరః సత్యాని మరుతో [30] జిఘాగ్ంసాత్। ద్రుహః
పాశం ప్రతి స ముచీష్ట తపిష్ఠేన తపసా హన్తనా తమ్॥ సంవత్సరీణా మరుతః
స్వర్కా ఉరుక్షయాః సగణా మానుషేషు। తేఽస్మత్పాశాన్ ప్ర ముఞ్చన్త్వగ్ంహసః
సాంతపనా మదిరా మాదయిష్ణవః॥ పిప్రీహి దేవాగ్ం ఉశతో యవిష్ఠ విద్వాగ్ం
ఋతూగ్ం ర్ఋతుపతే యజేహ। యే దైవ్యా ఋత్విజస్తేభిరగ్నే త్వగ్ం
హోతౄణామస్యాయజిష్ఠః॥ అగ్నే యదద్య విశో అధ్వరస్య హోతః పావక [32]
శోచే వేష్ట్వగ్ం హి యజ్వా। ఋతా యజాసి మహినా వి యద్భూర్హవ్యా వహ
యవిష్ఠ యా తే అద్య॥ అగ్నినా రయిమశ్నవత్పోషమేవ దివేదివే। యశసం
వీరవత్తమమ్॥ గయస్ఫానో అమీవహా వసువిత్పుష్టివర్ధనః। సుమిత్రః సోమ నో
భవ॥ గృహమేధాస ఆ గత మరుతో మాఽప భూతన। ప్రముఞ్చన్తో నో
అగ్ంహసః॥ పూర్వీభిర్హి దదాశిమ శరద్భిర్మరుతో వయమ్। మహోభి [33]
శ్చర్షణీనామ్॥ ప్ర బుధ్నియా ఈరతే వో మహాగ్ంసి ప్ర ణామాని
ప్రయజ్యవస్తిరధ్వమ్। సహస్రియం దమ్యం భాగమేతం గృహమేధీయం మరుతో
జుషధ్వమ్॥ ఉప యమేతి యువతిః సుదక్షం దోషా వస్తోర్హవిష్మతీ ఘృతాచీ।
ఉప స్వైనమరమతిర్వసూయుః॥ ఇమో అగ్నే వీతతమాని హవ్యాజస్రో వక్షి

దేవతాతిమచ్ఛ। ప్రతి న ఈగ్ం సురభీణి వియన్తు। క్రీడం వః శర్ధో మారుతమనర్వాణగ్ం రథేశుభమ్।[౩౪] కణ్వా అభి ప్ర గాయత॥ అత్యాసో న యే మరుతః స్వఞ్చో యక్షదృశో న శుభయన్త మర్యాః। తే హర్మ్యేష్ఠాః శిశవో న శుభ్రా వత్సాసో న ప్రక్రీడినః పయోధాః॥ ప్రైషామజ్మేషు విథురేవ రేజతే భూమిర్యామేషు యద్ధ యుఞ్జతే శుభే। తే క్రీడయో ధునయో భ్రాజదృష్టయః స్వయం మహిత్వం పనయన్త ధూతయః॥ ఉపహ్వరేషు యదచిధ్వం యయిం వయ ఇవ మరుతః కేన [౩౫] చిత్పథా। శ్చోతన్తి కోశా ఉప వో రథేష్వా ఘృతముక్షతా మధువర్ణమర్చతే॥ అగ్నిమగ్నిగ్ం హవీమభిః సదా హవన్త విశ్పతిమ్। హవ్యవాహం పురుప్రియమ్॥ తగ్ం హి శశ్వన్త ఈడతే స్రుచా దేవం ఘృతశ్చుతా। అగ్నిగ్ం హవ్యాయ వోఢవే॥ ఇన్ద్రాగ్నీ రోచనా దివః శ్నథద్వృత్రమిన్ద్రం వో విశ్వతస్పరీన్ద్రం నరోవిశ్వకర్మన్ హవిషా వావృధానో విశ్వకర్మన్ హవిషా వర్ధనేన॥[౩౬]

సూర్యస్య మనుషో మరుతః పావక మహోభీ రథే శుభం కేన షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ||**4.3.13**||

అపాంత్వేమన్నయం పురః ప్రాచీ ధ్రువక్షితిస్త్ర్య విరిన్ద్రాగ్నీ మా భన్ద ఆశుస్త్రివృదగ్నేర్భాగో౽స్యేకయేయమేవ సా యా౽గ్నే జాతానగ్నిర్వృత్రాణి త్రయోదశ||**13**||

అపాం త్వేన్ద్రాగ్నీ ఇయమేవ దేవతాతా షట్త్రిగ్ంశత్॥౩౬॥

అపాం త్వేర్మ హవిషా వర్ధనేన॥

॥ హరిః ఓమ్॥

॥ శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ ఇతి చతుర్థకాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సం హితా

॥ అథ చతుర్థ కాణ్డే చతుర్థః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ రశ్మిరసి క్షయాయ త్వా క్షయం జిన్వ ప్రేతిరసి ధర్మాయ త్వా ధర్మం జిన్వాఽన్వితిరసి దివే త్వా దివం జిన్వ సం ధిరస్యన్తరిక్షాయ త్వాఽన్తరిక్షం జిన్వ ప్రతిధిరసి పృథివ్యై త్వా పృథివీం జిన్వ విష్టం భోఽసి వృష్ట్యై త్వా వృష్టిం జిన్వ ప్రవాఽస్యహ్నే త్వాఽహర్జిన్వానువాసి రాత్రియై త్వా రాత్రిం జిన్వోశిగసి [౧] వసుభ్యస్త్వా వసూఞ్జిన్వ ప్రకేతోఽసి రుద్రేభ్యస్త్వా రుద్రాఞ్జిన్వ సుదీతిరస్యాదిత్యేభ్యస్త్వాఽఽదిత్యాఞ్జిన్వౌజోఽసి పితృభ్యస్త్వా పితౄఞ్జిన్వ తన్తురసి ప్రజాభ్యస్త్వా ప్రజా జిన్వ పృతనాషాడసి పశుభ్యస్త్వా పశూఞ్జిన్వ రేవదస్యోషధీభ్యస్త్వౌషధీర్జిన్వాఽభిజిదసి యుక్తగ్రావేన్ద్రాయ త్వేన్ద్రం జిన్వాఽధిపతిరసి ప్రాణాయ [౨] త్వా ప్రాణం జిన్వ యన్తాఽస్యపానాయ త్వాఽపానం జిన్వ సగ్ం సర్పోఽసి చక్షుషే త్వా చక్షుర్జిన్వ వయోధా అసి శ్రోత్రాయ త్వా శ్రోత్రం జిన్వ త్రివృదసి ప్రవృదసి సం వృదసి వివృదసి సగ్ం రోహోఽసి నీరోహోఽసి ప్రరోహోఽస్యనురోహోఽసి వసుకోఽసి వేషశ్రిరసి వస్యష్టిరసి॥[3]

ఉశిగసి ప్రాణాయ త్రిచత్వారిగ్ంశచ్చ||**4.4.1**||

రాజ్ఞ్యసి ప్రాచీ దిగ్వసవస్తే దేవా అధిపతయోఽగ్నిర్హేతీనాం ప్రతిధర్తా త్రివృత్త్వా స్తోమః పృథివ్యాగ్ శ్రయత్వాజ్యముక్థమవ్యథయథ్స్తభ్నాతు రథంతరగ్ం సామ ప్రతిష్ఠిత్యై విరాడసి దక్షిణా దిగ్రుద్రాస్తే దేవా అధిపతయ ఇన్ద్రో హేతీనాం ప్రతిధర్తా పఞ్చదశస్త్వా స్తోమః పృథివ్యాగ్ శ్రయతు ప్రౌగముక్థమవ్యథయథ్స్తభ్నాతు బృహథ్సామ ప్రతిష్ఠిత్యై సమ్రాడసి ప్రతీచీ ది- [౪] గాదిత్యాస్తే దేవా అధిపతయః సోమో హేతీనాం ప్రతిధర్తా

సప్తదశస్త్వా స్తోమః పృథివ్యాగ్ శ్రయతు మరుత్వతీయముక్థమవ్యథయథ్స్తభ్నాతు వైరూపగ్ం సామ ప్రతిష్ఠిత్యై స్వరాడస్యుదీచీ దిగ్విశ్వే తే దేవా అధిపతయో వరుణో హేతీనాం ప్రతిధర్తైకవిగ్ంశస్త్వా స్తోమః పృథివ్యాగ్ శ్రయతు నిష్కేవల్యముక్థమవ్యథయథ్స్తభ్నాతు వైరాజగ్ం సామ ప్రతిష్ఠిత్యా అధిపత్న్యసి బృహతీ దిఙ్మరుతస్తే దేవా అధిపతయో [౫] బృహస్పతిర్హేతీనాం ప్రతిధర్తా త్రిణవత్రయస్త్రిగ్ంశౌ త్వా స్తోమౌ పృథివ్యాగ్ శ్రయతాం వైశ్వదేవాగ్నిమారుతే ఉక్థే అవ్యథయన్తీ స్తభ్నీతాగ్ం శాక్వరరైవతే సామనీ ప్రతిష్ఠిత్యా అన్తరిక్షాయర్షయస్త్వా ప్రథమజా దేవేషు దివో మాత్రయా వరిణా ప్రథన్తు విధర్తా చాఽయమధిపతిశ్చ తే త్వా సర్వే సం విదానా నాకస్య పృష్ఠే సువర్గే లోకే యజమానం చ సాదయన్తు॥[౬]

ప్రతీచీ దిఙ్మరుతస్తే దేవా అధిపతయశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ॥**4.4.2**॥

అయం పురో హరికేశః సూర్యరశ్మిస్తస్య రథగృథ్సశ్చ రథౌజాశ్చ సేనానిగ్రామణ్యౌ పుఞ్జికస్థలా చ కృతస్థలా చాఽప్సరసౌ యాతుధానా హేతీ రక్షాగ్ంసి ప్రహేతిరయం దక్షిణా విశ్వకర్మా తస్య రథస్వనశ్చ రథేచిత్రశ్చ సేనానిగ్రామణ్యౌ మేనకా చ సహజన్యా చాఽప్సరసౌ దంక్ష్ణవః పశవో హేతిః పౌరుషేయో వధః ప్రహేతిరయం పశ్చాద్విశ్వవ్యచాస్తస్య రథప్రోతశ్చాఽసమరథశ్చ సేనానిగ్రామణ్యౌ ప్రమ్లోచన్తీ చా- [౭] ఽనుమ్లోచన్తీ చాప్సరసౌ సర్పా హేతిర్వ్యాఘ్రాః ప్రహేతిరయముత్తరాథ్సం యద్వసుస్తస్య సేనజిచ్చ సుషేణశ్చ సేనానిగ్రామణ్యౌ విశ్వాచీ చ ఘృతాచీ చాఽప్సరసావాపో హేతిర్వాతః ప్రహేతిరయముపర్యర్వాగ్వసుస్తస్య తార్క్ష్యశ్చాఽరిష్టనేమిశ్చ సేనానిగ్రామణ్యావుర్వశీ చ పూర్వచిత్తిశ్చాఽప్సరసౌ విద్యుద్ధేతిరవస్ఫూర్జన్ప్రహే తిస్తేభ్యో నమస్తే నో మృడయన్తు తే యం [౮] ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వో జంభే దధామ్యాయోస్త్వా సదనే సాదయామ్యవతశ్ఛాయాయాం నమః సముద్రాయ నమః సముద్రస్య చక్షసే పరమేష్ఠీ త్వా

సాదయతు దివః పృష్ఠే వ్యచస్వతీం ప్రథస్వతీం విభూమతీం ప్రభూమతీం పరిభూమతీం దివం యచ్ఛ దివం దృగ్ంహ దివం మా హిగ్ంసీర్విశ్వస్మై ప్రాణాయాఽపానాయ వ్యానాయోదానాయ ప్రతిష్ఠాయై చరిత్రాయ సూర్యస్త్వాఽభి పాతు మహ్యా స్వస్త్యా ఛర్దిషా శం తమేన తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద। ప్రోథదశ్వో న యవసే అవిష్యన్ యదా మహః సం వరణాద్వ్యస్థాత్। ఆదస్య వాతో అను వాతి శోచిరధ స్మ తే వ్రజనం కృష్ణమస్తి॥[౯]

ప్రమ్లోచన్తీ చ యగ్గ్ స్వస్త్యాఽష్టావిగ్ంశతిశ్చ||**4.4.3**||

అగ్నిర్మూర్ధా దివః కకుత్పతిః పృథివ్యా అయమ్। అపాగ్ం రేతాగ్ంసి జిన్వతి॥ త్వామగ్నే పుష్కరాదధ్యథర్వా నిరమన్థత। మూర్ధ్నో విశ్వస్య వాఘతః॥ అయమగ్నిః సహస్రిణో వాజస్య శతినస్పతిః। మూర్ధా కవీ రయీణామ్॥ భువో యజ్ఞస్య రజసశ్చ నేతా యత్రా నియుద్భిః సచసే శివాభిః। దివిమూర్ధానం దధిషే సువర్షాం జిహ్వామగ్నే చకృషే హవ్యవాహమ్॥ అబోధ్యగ్నిః సమిధా జనానాం [౧౦] ప్రతి ధేనుమివాఽఽయతీముషాసమ్। యహ్వా ఇవ ప్ర వయాముజ్జిహానాః ప్ర భానవః సిస్రతే నాకమచ్ఛ॥ అవోచామ కవయే మేధ్యాయ వచో వన్దారు వృషభాయ వృష్ణే। గవిష్ఠిరో నమసా స్తోమమగ్నౌ దివీవ రుక్మముర్వ్యఞ్చమశ్రేత్॥ జనస్య గోపా అజనిష్ట జాగృవిరగ్నిః సుదక్షః సువితాయ నవ్యసే। ఘృతప్రతీకో బృహతా దివి స్పృశా ద్యుమద్వి భాతి భరతేభ్యః శుచిః॥ త్వామగ్నే అఙ్గిరసో [౧౧] గుహా హితమన్వవిన్దఞ్ఛిశ్రియాణం వనేవనే। స జాయసే మథ్యమానః సహో మహత్త్వామాహుః సహసస్పుత్రమఙ్గిరః॥ యజ్ఞస్య కేతుం ప్రథమం పురోహితమగ్నిం నరస్త్రిషధస్థే సమిన్ధతే। ఇన్ద్రేణ దేవైః సరథగ్ంస బర్హిషి సీదన్ని హోతా యజథాయ సుక్రతుః॥ త్వాం చిత్రశ్రవస్తమ హవన్తే విక్షు జన్తవః। శోచిష్కేశం పురుప్రియాగ్నే హవ్యాయ వోఢవే॥ సఖాయః సం వః సమ్యఞ్చమిషగ్గ్ [౧౨] స్తోమం చాగ్నయే। వర్షిష్ఠాయ

క్షితీనామూర్జో నప్త్రే సహస్వతే॥ సగ్ం సమిద్యువసే వృషన్నగ్నే విశ్వాన్యర్య ఆ। ఇడస్పదే సమిధ్యసే స నో వసూన్యా భర॥ ఏనా వో అగ్నిం నమసోర్జో నపాతమా హువే। ప్రియం చేతిష్ఠమరతిగ్గ్ స్వధ్వరం విశ్వస్య దూతమమృతమ్॥ స యోజతే అరుషో విశ్వభోజసా స దుద్రవత్స్వాహుతః। సుబ్రహ్మా యజ్ఞః సుశమీ [౧౩] వసూనాం దేవగ్ం రాధో జనానామ్॥ ఉదస్య శోచిరస్థాదాజుహ్వానస్య మీఢుషః। ఉద్ధూమాసో అరుషాసో దివిస్పృశః సమగ్నిమిన్ధతే నరః॥ అగ్నే వాజస్య గోమత ఈశానః సహసో యహో। అస్మే ధేహి జాతవేదో మహిశ్రవః॥ స ఇధానో వసుష్కవిరగ్నిరీడేన్యో గిరా। రేవదస్మభ్యం పుర్వణీక దీదిహి॥ క్షపో రాజన్నుత త్మనాగ్నే వస్తోరుతోషసః। స తిగ్మజంభ [౧౪] రక్షసో దహ ప్రతి॥ ఆ తే అగ్న ఇధీమహి ద్యుమన్తం దేవాజరమ్। యద్ధ స్యా తే పనీయసీ సమిద్దీదయతి ద్యవీషగ్గ్ స్తోతృభ్య ఆ భర॥ ఆ తే అగ్న ఋచా హవిః శుక్రస్య జ్యోతిషస్పతే। సుశ్చన్ద్ర దస్మ విశ్పతే హవ్యవాట్తుభ్యగ్ం హూయత ఇషగ్గ్ స్తోతృభ్య ఆ భర॥ ఉభే సుశ్చన్ద్ర సర్పిషో దర్వీ శ్రీణీష ఆసని। ఉతో న ఉత్పుపూర్యా [౧౫] ఉక్థేషు శవసస్పత ఇషగ్గ్ స్తోతృభ్య ఆ భర॥ అగ్నే తమద్యాఽశ్వం న స్తోమైః క్రతుం న భద్రగ్ం హృదిస్పృశమ్। ఋధ్యామా త ఓహైః॥ అధా హ్యగ్నే క్రతోర్భద్రస్య దక్షస్య సాధోః। రథీర్ఋతస్య బృహతో బభూథ॥ ఆభిష్టే అద్య గీర్భిర్గృణన్తోఽగ్నే దాశేమ। ప్ర తే దివో న స్తనయన్తి శుష్మాః॥ ఏభిర్నో అర్కైర్భవా నో అర్వాఙ్- [౧౬] సువర్ణ జ్యోతిః। అగ్నే విశ్వేభిః సుమనా అనీకైః॥ అగ్నిగ్ం హోతారం మన్యే దాస్వన్తం వసోః సూనుగ్ం సహసో జాతవేదసమ్। విప్రం న జాతవేదసమ్॥ య ఊర్ధ్వయా స్వధ్వరో దేవో దేవాచ్యా కృపా। ఘృతస్య విభ్రాష్టిమను శుక్రశోచిష ఆజుహ్వానస్య సర్పిషః॥ అగ్నే త్వన్నో అన్తమః। ఉత త్రాతా శివో భవ వరూథ్యః॥ తం త్వా శోచిష్ఠ దీదివః। సుమ్నాయ నూనమీమహే సఖిభ్యః॥ వసురగ్నిర్వసుశ్రవాః। అచ్ఛా నక్షి ద్యుమత్తమో రయిం దాః॥[౧౭]

జనానామఙ్గిరస ఇషగ్ం సుశమీ తిగ్మజంభ పుపూర్యా అర్వాఙ్ వసుశ్రవాః పఞ్చ చ॥ ***4.4.4***॥

ఇన్ద్రాగ్నిభ్యాం త్వా సయుజా యుజా యునజ్మ్యాఘారాభ్యాం తేజసా వర్చసోక్థేభిః స్తోమేభిశ్ఛన్దోభీ రయ్యై పోషాయ సజాతానాం మధ్యమస్థేయాయ మయా త్వా సయుజా యుజా యునజ్మ్యం బా దులానితత్నిరభ్రయన్తీ మేఘయన్తీ వర్షయన్తీ చుపుణీకా నామాఽసి ప్రజాపతినా త్వా విశ్వాభిర్ధీభిరుప దధామి పృథివ్యుదపురమన్నేన విష్టా మనుష్యాస్తే గోప్తారోఽగ్నిర్వియత్తోఽస్యాం తామహం ప్ర పద్యే సా [౧౦] మే శర్మ చ వర్మ చాఽస్త్వధిద్యౌరన్తరిక్షం బ్రహ్మణా విష్టా మరుతస్తే గోప్తారో వాయుర్వియత్తోఽస్యాం తామహం ప్ర పద్యే సా మే శర్మ చ వర్మ చాస్తు ద్యౌరపరాజితాఽమృతేన విష్టాఽఽదిత్యాస్తే గోప్తారః సూర్యో వియత్తోఽస్యాం తామహం ప్ర పద్యే సా మే శర్మ చ వర్మ చాస్తు॥[౧౬]

సాఽష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ||**4.4.5**||

బృహస్పతిస్త్వా సాదయతు పృథివ్యాః పృష్ఠే జ్యోతిష్మతీం విశ్వస్మై ప్రాణాయాఽపానాయ విశ్వం జ్యోతిర్యచ్ఛాఽగ్నిస్తేఽధిపతిర్విశ్వకర్మా త్వా సాదయత్వన్తరిక్షస్య పృష్ఠే జ్యోతిష్మతీం విశ్వస్మై ప్రాణాయాఽపానాయ విశ్వం జ్యోతిర్యచ్ఛ వాయుస్తేఽధిపతిః ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు దివః పృష్ఠే జ్యోతిష్మతీం విశ్వస్మై ప్రాణాయాఽపానాయ విశ్వం జ్యోతిర్యచ్ఛ పరమేష్ఠీ తేఽధిపతిః పురోవాతసనిరస్యభ్రసనిరసి విద్యుథ్సని [౨౦] రసి స్తనయిత్నుసనిరసి వృష్టిసనిరస్యగ్నేర్యాన్యసి దేవానామగ్నేయాన్యసి వాయోర్యాన్యసి దేవానాం వాయోయాన్యస్యన్తరిక్షస్య యాన్యసి దేవానామన్తరిక్షయాన్యస్యన్తరిక్షమస్యన్తరిక్షాయ త్వా సలిలాయ త్వా సర్ణీకాయ త్వా సతీకాయ త్వా కేతాయ త్వా ప్రచేతసే త్వా వివస్వతే త్వా దివస్త్వా జ్యోతిష ఆదిత్యేభ్యస్త్వర్చే త్వా రుచే త్వా ద్యుతే త్వా భాసే త్వా జ్యోతిషే త్వా యశోదాం త్వా యశసి తేజోదాం త్వా తేజసి పయోదాం త్వా పయసి వర్చోదాం త్వా వర్చసి ద్రవిణోదాం త్వా ద్రవిణే సాదయామి తేనర్షిణా తేన బ్రహ్మణా తయా

దేవతయాఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద॥[౨౧]

విద్యుథ్సనిర్ధ్యుతే త్రైవ్కాన్న త్రిగ్ంశచ్ఛ||**4.4.6**||

భూయస్కృదసి వరివస్కృదసి ప్రాచ్యస్యూర్ధ్వాఽస్యన్తరిక్షసదస్యన్తరిక్షే సీదాఽప్సుషదసి శ్యేనసదసి గృధ్రసదసి సుపర్ణసదసి నాకసదసి పృథివ్యాస్త్వా ద్రవిణే సాదయామ్యన్తరిక్షస్య త్వా ద్రవిణే సాదయామి దివస్త్వా ద్రవిణే సాదయామి దిశాం త్వా ద్రవిణే సాదయామి ద్రవిణోదాం త్వా ద్రవిణే సాదయామి ప్రాణం మే పాహ్యపానం మే పాహి వ్యానం మే [౨౨] పాహ్యాయుర్మే పాహి విశ్వాయుర్మే పాహి సర్వాయుర్మే పాహ్యగ్నే యత్తే పరగ్ం హృన్నామ తావేహి సగ్ం రభావహై పాఞ్చజన్యేష్వప్యేధ్యగ్నే యావా అయావా ఏవా ఊమాః సబ్దః సగరః సుమేకః॥[౨౩]

వ్యానం మే ద్వాత్రిగ్ంశచ్ఛ||**4.4.7**||

అగ్నినా విశ్వాషాట్సూర్యేణ స్వరాట్క్రత్వా శచీపతిర్‌బుషభేణ త్వష్టా యజ్ఞేన మఘవాన్దక్షిణయా సువర్గో మన్యునా వృత్రహా సౌహార్ద్యేన తనూధా అన్నేన గయః పృథివ్యాఽసనోదృగ్భిరన్నాదో వషట్కారేణర్ధః సామ్నా తనూపా విరాజా జ్యోతిష్మాన్బ్రహ్మణా సోమపా గోభిర్యజ్ఞం దాధార క్షత్రేణ మనుష్యానశ్వేన చ రథేన చ వజ్ర్యృతుభిః ప్రభుః సంవథ్సరేణ పరిభూస్తపసాఽనాధృష్టః సూర్యః సన్తనూభిః॥[౨౪]

అగ్నినైకాన్న పఞ్చాశత్||**4.4.8**||

ప్రజాపతిర్మనసాఽన్ధోఽచ్ఛేతో ధాతా దీక్షాయాగ్ం సవితా భృత్యాం పూషా సోమక్రయణ్యాం వరుణ ఉపనద్ధోఽసురః క్రీయమాణో మిత్రః క్రీతః శిపివిష్ట ఆసాదితో నరం ధిషః ప్రోహ్యమాణోఽధిపతిరాగతః ప్రజాపతిః ప్రణీయమానోఽగ్నిరాగ్నీధ్రే

బృహస్పతిరాగ్నీధ్రాత్ప్రణీయమాన ఇన్ద్రో హవిర్ధానేఽదితిరాసాదితో విష్ణురుపావహ్రియమాణోఽథర్వోపోత్తో యమోఽభిషుతోఽపూతపా ఆధూయమానో వాయుః పూయమానో మిత్రః క్షీరశ్రీర్మన్థీ సక్తుశ్రీర్వైశ్వదేవ ఉన్నీతో రుద్ర ఆహుతో వాయురావృత్తో నృచక్షాః ప్రతిఖ్యాతో భక్ష ఆగతః పితృణాం నారాశగ్ంసోఽసురాత్తః సిన్ధురవభృథమవప్రయన్థ్సముద్రోఽవగతః సలిలః ప్రప్లుతః సువరుదృచం గతః॥[౨౫]

రుద్ర ఏకవిగ్ంశతిశ్చ॥**4.4.9**॥

కృత్తికా నక్షత్రమగ్నిర్దేవతాఽగ్నే రుచః స్థ ప్రజాపతేర్ధాతుః సోమస్యర్చే త్వా రుచే త్వా ద్యుతే త్వా భాసే త్వా జ్యోతిషే త్వా రోహిణీ నక్షత్రం ప్రజాపతిర్దేవతా మృగశీర్‌షం నక్షత్రగ్ం సోమో దేవతాఽఽర్ద్రా నక్షత్రగ్ం రుద్రో దేవతా పునర్వసూ నక్షత్రమదితిర్దేవతా తిష్యో నక్షత్రం బృహస్పతిర్దేవతాఽఽశ్రేషా నక్షత్రగ్ం సర్పా దేవతా మఘా నక్షత్రం పితరో దేవతా ఫల్గునీ నక్షత్ర- [౨౬] మర్యమా దేవతా ఫల్గునీ నక్షత్రం భగో దేవతా హస్తో నక్షత్రగ్ం సవితా దేవతా చిత్రా నక్షత్రమిన్ద్రో దేవతా స్వాతీ నక్షత్రం వాయుర్దేవతా విశాఖే నక్షత్రమిన్ద్రాగ్నీ దేవతాఽనూరాధా నక్షత్రం మిత్రో దేవతా రోహిణీ నక్షత్రమిన్ద్రో దేవతా విచృతౌ నక్షత్రం పితరో దేవతాఽషాఢా నక్షత్రమాపో దేవతాఽషాఢా నక్షత్రం విశ్వే దేవా దేవతా శ్రోణా నక్షత్రం విష్ణుర్దేవతా శ్రవిష్ఠా నక్షత్రం వసవో [౨౭] దేవతా శతభిషఙ్నక్షత్రమిన్ద్రో దేవతా ప్రోష్ఠపదా నక్షత్రమజ ఏకపాద్దేవతా ప్రోష్ఠపదా నక్షత్రమహిర్బుధ్నియో దేవతా రేవతీ నక్షత్రం పూషా దేవతాఽశ్వయుజౌ నక్షత్రమశ్వినౌ దేవతాఽపభరణీర్నక్షత్రం యమో దేవతా పూర్ణా పశ్చాద్యత్తే దేవా అదధుః॥[౨౮]

ఫల్గునీ నక్షత్రంవసవ స్త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ॥**4.4.10**॥

మధుశ్చ మాధవశ్చ వాసన్తికావృతూ శుక్రశ్చ శుచిశ్చ గ్రైష్మావృతూ నభశ్చ నభస్యశ్చ

వార్షికావృతూ ఇషశ్చోర్జశ్చ శారదావృతూ సహశ్చ సహస్యశ్చ హైమన్తికావృతూ తపశ్చ తపస్యశ్చ శైశిరావృతూ అగ్నేరన్తః శ్లేషోఽసి కల్పేతాం ద్యావాపృథివీ కల్పన్తామాప ఓషధీః కల్పన్తామగ్నయః పృథఙ్మమ జ్యైష్ఠ్యాయ సవ్రతా [౨౯] యేఽగ్నయః సమనసోఽన్తరా ద్యావాపృథివీ శైశిరావృతూ అభి కల్పమానా ఇన్ద్రమివ దేవా అభి సం విశన్తు సం యచ్ఛ ప్రచేతాశ్చాఽగ్నేః సోమస్య సూర్యస్యోగ్రా చ భీమా చ పితౄణాం యమస్యేన్ద్రస్య ధ్రువా చ పృథివీ చ దేవస్య సవితుర్మరుతాం వరుణస్య ధర్త్రీ చ ధరిత్రీ చ మిత్రావరుణయోర్మిత్రస్య ధాతుః ప్రాచీ చ ప్రతీచీ చ వసూనాగ్ం రుద్రాణా- [30] మాదిత్యానాం తే తేఽధిపతయస్తేభ్యో నమస్తే నో మృడయన్తు తే యం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వో జంభే దధామి సహస్రస్య ప్రమా అసి సహస్రస్య ప్రతిమా అసి సహస్రస్య విమా అసి సహస్రస్యోన్మా అసి సాహస్రోఽసి సహస్రాయ త్వేమా మే అగ్న ఇష్టకా ధేనవః సన్త్వేకా చ శతం చ సహస్రం చాఽయుతం చ [30] నియుతం చ ప్రయుతం చాఽర్బుదం చ న్యర్బుదం చ సముద్రశ్చ మధ్యం చాఽన్తశ్చ పరార్ధశ్చేమా మే అగ్న ఇష్టకా ధేనవః సన్తు షష్టిః సహస్రమయుతమక్షీయమాణా ఋతస్థాః స్థర్తావృధో ఘృతశ్చుతో మధుశ్చుత ఊర్జస్వతీః స్వధావినీస్తా మే అగ్న ఇష్టకా ధేనవః సన్తు విరాజో నామ కామదుఘా అముత్రాముష్మిన్లోకే॥[3౨]

సవ్రతా రుద్రాణామయుతంచపఞ్చ చత్వారిగ్ంశచ్చ||**4.4.11**||

సమిద్దిశామాశయా నః సువర్విన్మధోరతో మాధవః పాత్వస్మాన్। అగ్నిర్దేవో దుష్టరీతురదాభ్య ఇదం క్షత్రగ్ం రక్షతు పాత్వస్మాన్॥ రథన్తరగ్ం సామభిః పాత్వస్మాన్గాయత్రీ ఛన్దసాం విశ్వరూపా। త్రివృన్నో విష్ఠయా స్తోమో అహ్నాగ్ం సముద్రో వాత ఇదమోజః పిపర్తు॥ ఉగ్రా దిశామభిభూతిర్వయోధాః శుచిః శుక్రే అహన్యోజసీనా। ఇన్ద్రాఽధిపతిః పిపృతాదతో నో మహి [33] క్షత్రం విశ్వతో ధారయేదమ్॥ బృహథ్సామ

క్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం త్రిష్టుభౌజః శుభితముగ్రవీరమ్। ఇన్ద్ర స్తోమేన పఞ్చదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణ రక్ష॥ ప్రాచీ దిశాగ్ం సహయశా యశస్వతీ విశ్వే దేవాః ప్రావృషాహ్నాగ్ం సువర్వతీ। ఇదం క్షత్రం దుష్టరమస్త్వోజోఽనాధృష్టగ్ం సహస్రియగ్ం సహస్వత్॥ వైరూపే సామన్నిహ తచ్ఛకేమ జగత్యైనం విక్ష్వా వేశయామః। విశ్వే దేవాః సప్తదశేన [౩౪] వర్చ ఇదం క్షత్రగ్ం సలిలవాతముగ్రమ్॥ ధర్త్రీ దిశాం క్షత్రమిదం దాధారోపస్థాఽశానాం మిత్రవదస్త్వోజః। మిత్రావరుణా శరదాఽహ్నాం చికిత్నూ అస్మై రాష్ట్రాయ మహి శర్మ యచ్ఛతమ్॥ వైరాజే సామన్నధి మే మనీషాఽనుష్టుభా సం భృతం వీర్యగ్ం సహః। ఇదం క్షత్రం మిత్రవదార్ద్రదాను మిత్రావరుణా రక్షతమాధిపత్యైః॥ సమ్రాడ్దిశాగ్ం సహసామ్నీ సహస్వత్యృతుర్హేమన్తో విష్ఠయా నః పిపర్తు। అవస్యువాతా [౩౫] బృహతీర్ను శక్వరీరిమం యజ్ఞమవన్తు నో ఘృతాచీః॥ సువర్వతీ సుదుఘా నః పయస్వతీ దిశాం దేవ్యవతు నో ఘృతాచీ। త్వం గోపాః పురఏతోత పశ్చాద్బృహస్పతే యామ్యాం యుఙ్గ్ధి వాచమ్॥ ఊర్ధ్వా దిశాగ్ం రన్తిరాశౌషధీనాగ్ం సంవథ్సరేణ సవితా నో అహ్నామ్। రేవథ్సామాఽతిచ్ఛన్దా ఉ ఛన్దోఽజాతశత్రుః స్యోనా నో అస్తు॥ స్తోమత్రయస్త్రిగ్ం శే భువనస్య పత్ని వివస్వద్వాతే అభి నో [౩౬] గృణాహి। ఘృతవతీ సవితరాధిపత్యైః పయస్వతీ రన్తిరాశా నో అస్తు॥ ధ్రువా దిశాం విష్ణుపత్న్యఘోరాఽస్యేశానా సహసో యా మనోతా। బృహస్పతిర్మాతరిశ్వోత వాయుః సం ధువానా వాతా అభి నో గృణన్తు॥ విష్టం భో దివో ధరుణః పృథివ్యా అస్యేశానా జగతో విష్ణుపత్నీ। విశ్వవ్యచా ఇషయన్తీ సుభూతిః శివా నో అస్త్వదితిరుపస్థే॥ వైశ్వానరో న ఊత్యా పృష్టో దివ్యను నోఽద్యాఽనుమతిరన్విదనుమతే త్వం కయా నశ్చిత్ర ఆ భువత్కో అద్య యుఙ్క్తే॥[౩౭]

మహి సప్తదశేనాఽవస్యువాతా అభి నోఽను నశ్చతుర్దశ చ॥**4.4.12**॥

రశ్మిరసి రాజ్ఞ్యస్యయం పురోహరికేశోఽగ్నిర్మూర్ధేన్ద్రాగ్నిభ్యాం బృహస్పతిర్భూయస్కృదస్యగ్నినా విశ్వాషాట్ప్రజాపతిర్మనసా కృత్తికామధుశ్చ సమిద్ధిశాంద్వాదశ॥**12**॥

రమిరసి ప్రతిధేనుమసి స్తనయిత్ను సనిరస్యాదిత్యానాగ్ం సప్తత్రిగ్ంశత్॥32॥
రశ్మిరసి కో అద్యయుజ్తే ౹॥

॥ హరిః ఓమ్॥

॥ శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ ఇతి చతుర్థ కాణ్డే చతుర్థః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ చతుర్థ కాణ్డే పఞ్చమః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ నమస్తే రుద్ర మన్యవ ఉతో త ఇషవే నమః। నమస్తే అస్తు ధన్వనే
బాహుభ్యాముత తే నమః॥ యా త ఇషుః శివతమా శివం బభూవ తే ధనుః। శివా శరవ్యా
యా తవ తయా నో రుద్ర మృడయ॥ యా తే రుద్ర శివా తనూరఘోరాఽపాపకాశినీ।
తయా నస్తనువా శంతమయా గిరిశన్తాఽభి చాకశీహి॥ యామిషుం గిరిశన్త హస్తే [౧]
బిభర్ష్యస్తవే। శివాం గిరిత్ర తాం కురు మా హిగ్ంసీః పురుషం జగత్॥ శివేన వచసా త్వా
గిరిశాఽచ్ఛా వదామసి। యథా నః సర్వమిజ్జగదయక్ష్మగ్ం సుమనా అసత్॥
అధ్యవోచదధివక్తా ప్రథమో దైవ్యో భిషక్। అహీగ్శ్చ సర్వాఞ్జంభయన్త్సర్వాశ్చ
యాతుధాన్యః॥ అసౌ యస్తామ్రో అరుణ ఉత బభ్రుః సుమఙ్గలః। యే చేమాగ్ం రుద్రా
అభితో దిక్షు [౨] శ్రితాః సహస్రశోఽవైషాగ్ం హేడ ఈమహే॥ అసౌ యోఽవసర్పతి నీలగ్రీవో
విలోహితః। ఉతైనం గోపా అదృశన్నదృశన్నుదహార్యః। ఉతైనం విశ్వా భూతాని స దృష్టో
మృడయాతి నః॥ నమో అస్తు నీలగ్రీవాయ సహస్రాక్షాయ మీఢుషే। అథో యే అస్య
సత్వానోఽహం తేభ్యోఽకరం నమః॥ ప్ర ముఞ్చ ధన్వనస్త్వముభయోరార్త్నియోర్జ్యామ్।
యాశ్చ తే హస్త ఇషవః [౩] పరా తా భగవో వప॥ అవతత్య ధనుస్త్వగ్ం సహస్రాక్ష
శతేషుధే। నిశీర్య శల్యానాం ముఖా శివో నః సుమనా భవ॥ విజ్యం ధనుః కపర్దినో విశల్యో
బాణవాగ్ం ఉత। అనేశన్నస్యేషవ ఆభురస్య నిషఙ్గథిః॥ యా తే హేతిర్మీఢుష్టమ హస్తే
బభూవ తే ధనుః। తయాఽస్మాన్ విశ్వతస్త్వమయక్ష్మయా పరి బ్భుజ॥ నమస్తే
అస్త్వాయుధాయాఽనాతతాయ ధృష్ణవే। ఉభాభ్యాముత తే నమో బాహుభ్యాం తవ
ధన్వనే॥ పరి తే ధన్వనో హేతిరస్మాన్వృణక్తు విశ్వతః। అథో య ఇషుధిస్తవాఽఽరే అస్మన్ని

ధేహి తమ్॥[४]

*హస్తే దిక్షిషవ ఉభాభ్యాం ద్వావిగ్ంశతిశ్చ॥**4.5.1**॥*

నమో హిరణ్యబాహవే సేనాన్యే దిశాం చ పతయే నమో నమో వృక్షేభ్యో హరికేశేభ్యః పశూనాం పతయే నమో నమః సస్పిఞ్జరాయ త్విషీమతే పథీనాం పతయే నమో నమో బభ్లుశాయ వివ్యాధినేఽన్నానాం పతయే నమో నమో హరికేశాయోపవీతినే పుష్టానాం పతయే నమో నమో భవస్య హేత్యై జగతాం పతయే నమో నమో రుద్రాయాఽఽతతావినే క్షేత్రాణాం పతయే నమో నమః సూతాయాఽహన్త్యాయ వనానాం పతయే నమో నమో [४] రోహితాయ స్థపతయే వృక్షాణాం పతయే నమో నమో మన్త్రిణే వాణిజాయ కక్షాణాం పతయే నమో నమో భువన్తయే వారివస్కృతాయౌషధీనాం పతయే నమో నమ ఉచ్చైర్ఘోషాయాఽఽక్రన్దయతే పత్తీనాం పతయే నమో నమః కృత్స్నవీతాయ ధావతే సత్వనాం పతయే నమః॥[६]

*వనానాం పతయే నమో నమ ఏకాన్న త్రిగ్ంశచ్చ॥**4.5.2**॥*

నమః సహమానాయ నివ్యాధిన ఆవ్యాధినీనాం పతయే నమో నమః కకుభాయ నిషఙ్గిణే స్తేనానాం పతయే నమో నమో నిషఙ్గిణ ఇషుధిమతే తస్కరాణాం పతయే నమో నమో వఞ్చతే పరివఞ్చతే స్తాయూనాం పతయే నమో నమో నిచేరవే పరిచరాయాఽరణ్యానాం పతయే నమో నమః సృకావిభ్యో జిఘాగ్ంసద్భ్యో ముష్ణతాం పతయే నమో నమోఽసిమద్భ్యో నక్తం చరద్భ్యః ప్రకృన్తానాం పతయే నమో నమ ఉష్ణీషిణే గిరిచరాయ కులుఞ్చానాం పతయే నమో నమ [८] ఇషుమద్భ్యో ధన్వావిభ్యశ్చ వో నమో నమ ఆతన్వానేభ్యః ప్రతిదధానేభ్యశ్చ వో నమో నమ ఆయచ్ఛద్భ్యో విసృజద్భ్యశ్చ వో నమో నమోఽస్యద్భ్యో విధ్యద్భ్యశ్చ వో నమో నమ ఆసీనేభ్యః శయానేభ్యశ్చ వో నమో నమః

స్వపద్భ్యో జాగ్రద్భ్యశ్చ వో నమో నమస్తిష్ఠద్భ్యో ధావద్భ్యశ్చ వో నమో నమః సభాభ్యః సభాపతిభ్యశ్చ వో నమో నమో అశ్వేభ్యోఽశ్వపతిభ్యశ్చ వో నమః॥[౮]

*కులుఞ్చానాం పతయే నమో నమోఽశ్వపతిభ్యస్త్రీణి చ॥**4.5.3**॥*

నమ ఆవ్యాధినీభ్యో వివిధ్యన్తీభ్యశ్చ వో నమో నమ ఉగణాభ్యస్తృగ్ంహతీభ్యశ్చ వో నమో నమో గృత్సేభ్యో గృత్సపతిభ్యశ్చ వో నమో నమో వ్రాతేభ్యో వ్రాతపతిభ్యశ్చ వో నమో నమో గణేభ్యో గణపతిభ్యశ్చ వో నమో నమో విరూపేభ్యో విశ్వరూపేభ్యశ్చ వో నమో నమో మహద్భ్యః క్షుల్లకేభ్యశ్చ వో నమో నమో రథిభ్యోఽరథేభ్యశ్చ వో నమో నమో రథేభ్యో [౯] రథపతిభ్యశ్చ వో నమో నమః సేనాభ్యః సేనానిభ్యశ్చ వో నమో నమః క్షత్తృభ్యః సంగ్రహీతృభ్యశ్చ వో నమో నమస్తక్షభ్యో రథకారేభ్యశ్చ వో నమో నమః కులాలేభ్యః కర్మారేభ్యశ్చ వో నమో నమః పుఞ్జిష్టేభ్యో నిషాదేభ్యశ్చ వో నమో నమ ఇషుకృద్భ్యో ధన్వకృద్భ్యశ్చ వో నమో నమో మృగయుభ్యః శ్వనిభ్యశ్చ వో నమో నమః శ్వభ్యః శ్వపతిభ్యశ్చ వో నమః॥[౧౦]

*రథేభ్యః శ్వపతిభ్యశ్చ ద్వే చ॥**4.5.4**॥*

నమో భవాయ చ రుద్రాయ చ నమః శర్వాయ చ పశుపతయే చ నమో నీలగ్రీవాయ చ శితికణ్ఠాయ చ నమః కపర్దినే చ వ్యుప్తకేశాయ చ నమః సహస్రాక్షాయ చ శతధన్వనే చ నమో గిరిశాయ చ శిపివిష్టాయ చ నమో మీఢుష్టమాయ చేషుమతే చ నమో హ్రస్వాయ చ వామనాయ చ నమో బృహతే చ వర్షీయసే చ నమో వృద్ధాయ చ సంవృధ్వనే చ [౧౧] నమో అగ్రియాయ చ ప్రథమాయ చ నమ ఆశవే చాఽజిరాయ చ నమః శీఘ్రియాయ చ శీభ్యాయ చ నమ ఊర్మ్యాయ చాఽవస్వన్యాయ చ నమః స్రోతస్యాయ చ ద్వీప్యాయ చ॥[౧౨]

సంవృధ్వనే చ పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ॥**4.5.5**॥

నమో జ్యేష్ఠాయ చ కనిష్ఠాయ చ నమః పూర్వజాయ చాఽపరజాయ చ నమో మధ్యమాయ చాఽపగల్భాయ చ నమో జఘన్యాయ చ బుధ్నియాయ చ నమః సోభ్యాయ చ ప్రతిసర్యాయ చ నమో యామ్యాయ చ క్షేమ్యాయ చ నమ ఉర్వర్యాయ చ ఖల్యాయ చ నమః శ్లోక్యాయ చాఽవసాన్యాయ చ నమో వన్యాయ చ కక్ష్యాయ చ నమః శ్రవాయ చ ప్రతిశ్రవాయ చ [౧౩] నమ ఆశుషేణాయ చాఽఽశురథాయ చ నమః శూరాయ చాఽవభిన్దతే చ నమో వర్మిణే చ వరూథినే చ నమో బిల్మినే చ కవచినే చ నమః శ్రుతాయ చ శ్రుతసేనాయ చ॥[౧౪]

ప్రతిశ్రవాయ చ పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ॥**4.5.6**॥

నమో దున్దుభ్యాయ చాఽఽహనన్యాయ చ నమో ధృష్ణవే చ ప్రమృశాయ చ నమో దూతాయ చ ప్రహితాయ చ నమో నిషఙ్గిణే చేషుధిమతే చ నమస్తీక్ష్ణేషవే చాఽఽయుధినే చ నమః స్వాయుధాయ చ సుధన్వనే చ నమః స్రుత్యాయ చ పథ్యాయ చ నమః కాట్యాయ చ నీప్యాయ చ నమః సూద్యాయ చ సరస్యాయ చ నమో నాద్యాయ చ వైశన్తాయ చ [౧౫] నమః కూప్యాయ చాఽవట్యాయ చ నమో వర్ష్యాయ చాఽవర్ష్యాయ చ నమో మేఘ్యాయ చ విద్యుత్యాయ చ నమ ఈధ్రియాయ చాఽఽతప్యాయ చ నమో వాత్యాయ చ రేష్మియాయ చ నమో వాస్తవ్యాయ చ వాస్తుపాయ చ॥[౧౬]

వైశన్తాయ చ త్రిగ్ంశచ్చ॥**4.5.7**॥

నమః సోమాయ చ రుద్రాయ చ నమస్తామ్రాయ చాఽరుణాయ చ నమః శఙ్గాయ చ పశుపతయే చ నమ ఉగ్రాయ చ భీమాయ చ నమో అగ్రేవధాయ చ దూరేవధాయ చ

నమో హ్రస్వాయ చ వామనాయ చ నమో బృహతే చ వర్షీయసే చ నమో వృద్ధాయ చ సంవృధ్వనే చ

నమో హన్త్రే చ హనీయసే చ నమో వృక్షేభ్యో హరికేశేభ్యో నమస్తారాయ నమః శంభవే చ మయోభవే చ నమః శంకరాయ చ మయస్కరాయ చ నమః శివాయ చ శివతరాయ చ [౧౪] నమస్తీర్థ్యాయ చ కూల్యాయ చ నమః పార్యాయ చాఽవార్యాయ చ నమః ప్రతరణాయ చోత్తరణాయ చ నమ ఆతార్యాయ చాఽఽలాద్యాయ చ నమః శష్ప్యాయ చ ఫేన్యాయ చ నమః సికత్యాయ చ ప్రవాహ్యాయ చ॥[౧౫]

*శివతరాయ చ త్రిగ్ంశచ్చ॥**4.5.8**॥*

నమ ఇరిణ్యాయ చ ప్రపథ్యాయ చ నమః కిగ్ంశిలాయ చ క్షయణాయ చ నమః కపర్దినే చ పులస్తయే చ నమో గోష్ఠ్యాయ చ గృహ్యాయ చ నమస్తల్ప్యాయ చ గేహ్యాయ చ నమః కాట్యాయ చ గహ్వరేష్ఠాయ చ నమో హ్రదయ్యాయ చ నివేష్ప్యాయ చ నమః పాగ్ంసవ్యాయ చ రజస్యాయ చ నమః శుష్క్యాయ చ హరిత్యాయ చ నమో లోప్యాయ చోలప్యాయ చ [౧౬] నమ ఊర్వ్యాయ చ సూర్మ్యాయ చ నమః పర్ణ్యాయ చ పర్ణశద్యాయ చ నమోఽపగురమాణాయ చాఽభిఘ్నతే చ నమ ఆక్ఖిదతే చ ప్రక్ఖిదతే చ నమో వః కిరికేభ్యో దేవానాగ్ం హృదయేభ్యో నమో విక్షీణకేభ్యో నమో విచిన్వత్కేభ్యో నమ ఆనిర్‌హతేభ్యో నమ ఆమీవత్కేభ్యః॥[౧౭]

*ఉలప్యాయ చ త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ॥**4.5.9**॥*

ద్రాపే అన్ధసస్పతే దరిద్రన్నీలలోహిత। ఏషాం పురుషాణామేషాం పశూనాం మా భేర్మాఽరో మో ఏషాంకించనాఽఽమమత్॥ యా తే రుద్ర శివా తనూః శివా విశ్వాహభేషజీ। శివా రుద్రస్య భేషజీ తయా నో మృడ జీవసే॥ ఇమాగ్ం రుద్రాయ తవసే కపర్దినే క్షయద్వీరాయ ప్రభరామహే మతిమ్। యథా నః శమసద్ద్విపదే చతుష్పదే విశ్వం పుష్టం గ్రామే అస్మి-
[౧౮] న్ననాతురమ్॥ మృడా నో రుద్రోత నో మయస్కృధి క్షయద్వీరాయ నమసా విధేమ

తే। యచ్ఛం చ యోశ్చ మనురాయజే పితా తదశ్యామ తవ రుద్ర ప్రణీతౌ॥ మా నో మహాన్తముత మా నో అర్భకం మా న ఉక్షన్తముత మా న ఉక్షితమ్। మా నో వధీః పితరం మోత మాతరం ప్రియా మా నస్తనువో [౨౨] రుద్ర రీరిషః॥ మా నస్తోకే తనయే మా న ఆయుషి మా నో గోషు మా నో అశ్వేషు రీరిషః। వీరాన్మా నో రుద్ర భామితో వధీర్హవిష్మన్తో నమసా విధేమ తే॥ ఆరాత్తే గోఘ్న ఉత పూరుషఘ్నే క్షయద్వీరాయ సుమ్నమస్మే తే అస్తు। రక్షా చ నో అధి చ దేవ బ్రూహ్యధా చ నః శర్మ యచ్ఛ ద్విబర్హాః॥ స్తుహి [౨౩] శ్రుతం గర్తసదం యువానం మృగం న భీమముపహత్నుముగ్రమ్। మృడా జరిత్రే రుద్ర స్తవానో అన్యం తే అస్మన్ని వపన్తు సేనాః॥ పరి ణో రుద్రస్య హేతిర్వృణక్తు పరి త్వేషస్య దుర్మతిరఘాయోః। అవ స్థిరా మఘవద్భ్యస్తనుష్వ మీఢ్వస్తోకాయ తనయాయ మృడయ॥ మీఢుష్టమ శివతమ శివో నః సుమనా భవ। పరమే వృక్ష ఆయుధం నిధాయ కృత్తిం వసాన ఆ చర పినాకం [౨౪] బిభ్రదా గహి॥ వికిరిద విలోహిత నమస్తే అస్తు భగవః। యాస్తే సహస్రగ్ం హేతయోఽన్యమస్మన్ని వపన్తు తాః॥ సహస్రాణి సహస్రధా బాహువోస్తవ హేతయః। తాసామీశానో భగవః పరాచీనా ముఖా కృధి॥[౨౫]

*అస్మిగ్గ్ స్తమవః స్తుహి పినాకమేకాన్న త్రిగ్ంశచ్చ॥***4.5.10***॥*

సహస్రాణి సహస్రశో యే రుద్రా అధి భూమ్యామ్। తేషాగ్ం సహస్రయోజనేఽవ ధన్వాని తన్మసి॥ అస్మిన్మహత్యర్ణవేఽన్తరిక్షే భవా అధి। నీలగ్రీవాః శితికణ్ఠాః శర్వా అధః క్షమాచరాః॥ నీలగ్రీవాః శితికణ్ఠా దివగ్ం రుద్రా ఉపశ్రితాః। యే వృక్షేషు సస్పిఞ్జరా నీలగ్రీవా విలోహితాః। యే భూతానామధిపతయో విశిఖాసః కపర్దినః। యే అన్నేషు వివిధ్యన్తి పాత్రేషు పిబతో జనాన్। యే పథాం పథిరక్షయ ఐలబృదా యవ్యుధః। యే తీర్థాని [౨౬] ప్రచరన్తి సృకావన్తో నిషఙ్గిణః। య ఏతావన్తశ్చ భూయాగ్ంసశ్చ దిశో రుద్రా వితస్థిరే। తేషాగ్ం

సహస్రయోజనేఽవ ధన్వాని తన్మసి॥ నమో రుద్రేభ్యో యే పృథివ్యాం యేఽన్తరిక్షే యే దివి యేషామన్నం వాతో వర్షమిషవస్తేభ్యో దశ ప్రాచీర్దశ దక్షిణా దశ ప్రతీచీర్దశోదీచీర్దశోర్ధ్వాస్తేభ్యో నమస్తే నో మృడయన్తు తే యం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వో జమ్భే దధామి॥ [౨౬]

*తీర్థాని యశ్చ షట్చ॥**4.5.11**॥*

*నమస్తే రుద్ర నమో హిరణ్యబాహవే నమః సహమానాయ నమ ఆవ్యాధినీభ్యో నమో భవాయ నమో జ్యేష్ఠాయ నమో దున్దుభ్యాయ నమః సోమాయ నమ ఇరిణ్యాయ ద్రాపే సహస్రాణ్యేకాదశ॥**11**॥*

*నమస్తే రుద్ర నమో భవాయ ద్రాపో సప్తవిగ్ంశతిః॥**27**॥*

నమస్తే రుద్ర తం వో జంభే దధామి॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి చతుర్థ కాణ్డే పఞ్చమ ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥ అథ చతుర్థ కాణ్డే షష్ఠః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ అశ్మన్నూర్జం పర్వతే శిశ్రియాణాం వాతే పర్జన్యే వరుణస్య శుష్మే। అద్భ్య ఓషధీభ్యో వనస్పతిభ్యోఽధి సం భృతాం తాం న ఇషమూర్జం ధత్త మరుతః సగ్ం రరాణాః॥ అశ్మగ్గ్ స్తే క్షుదముం తే శుగృచ్ఛతు యం ద్విష్మః॥ సముద్రస్య త్వాఽవాకయాఽగ్నే పరి వ్యయామసి। పావకో అస్మభ్యగ్ం శివో భవ॥ హిమస్య త్వా జరాయుణాఽగ్నే పరి వ్యయామసి। పావకో అస్మభ్యగ్ం శివో భవ॥ ఉప [౧] జ్మన్నుప వేతసేఽవత్తరం నదీష్వా। అగ్నే పిత్తమపామసి॥ మణ్డూకి తాభిరా గహి సేమం నో యజ్ఞమ్। పావకవర్ణగ్ం శివం కృధి॥ పావక ఆ చితయన్త్యా కృపా। క్షామన్రురుచ ఉషసో న భానునా॥ తూర్వన్న యామన్నేతశస్య నూ రణ ఆ యో ఘృణే। న తతృషాణో అజరః॥ అగ్నే పావక రోచిషా మన్ద్రయా దేవ జిహ్వయా। ఆ దేవాన్ [౨] వక్షి యక్షి చ॥ స నః పావక దీదివోఽగ్నే దేవాగ్ం ఇహాఽఽ వహ। ఉప యజ్ఞగ్ం హవిశ్చ నః॥ అపామిదం న్యయనగ్ం సముద్రస్య నివేశనమ్। అన్యం తే అస్మత్తపన్తు హేతయః పావకో అస్మభ్యగ్ం శివో భవ॥ నమస్తే హరసే శోచిషే నమస్తే అస్త్వర్చిషే। అన్యం తే అస్మత్తపన్తు హేతయః పావకో అస్మభ్యగ్ం శివో భవ॥ నృషదే వడ- [౩] ప్సుషదే వడ్వనసదే వడ్బర్హిషదే వట్సువర్విదే వట్॥ యే దేవా దేవానాం యజ్ఞియా యజ్ఞియానాగ్ం సంవథ్సరీణముప భాగమాసతే। అహుతాదో హవిషో యజ్ఞే అస్మిన్థ్స్వయం జుహుధ్వం మధునో ఘృతస్య॥ యే దేవా దేవేష్వధి దేవత్వమాయన్ యే బ్రహ్మణః పురఏతారో అస్య। యేభ్యో నర్తే పవతే ధామ కిం చన న తే దివో న పృథివ్యా అధి స్నుషు॥ ప్రాణదా [౪] అపానదా వ్యానదాశ్చక్షుర్దా వర్చోదా వరివోదాః। అన్యం తే అస్మత్తపన్తు హేతయః పావకో అస్మభ్యగ్ం

శివో భవ॥ అగ్నిస్తిగ్మేన శోచిషా యగ్ం సద్విశ్వం న్యత్రిణమ్। అగ్నిర్నో వగ్ం సతే రయిమ్॥ సైనాఽనీకేన సువిదత్రో అస్మే యష్టా దేవాగ్ం ఆయజిష్ఠః స్వస్తి। అదబ్ధోగోపా ఉత నః పరస్పా అగ్నే ద్యుమదుత రేవద్దిదీహి॥[౫]

ఉప దేవాన్ వట్ప్రాణదాశ్చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ ||**4.6.1**||

య ఇమా విశ్వా భువనాని జుహ్వదృషిర్హోతా నిషసాదా పితా నః। స ఆశిషా ద్రవిణమిచ్ఛమానః పరమచ్ఛదో వర ఆ వివేశ॥ విశ్వకర్మా మనసా యద్విహాయా ధాతా విధాతా పరమోత సన్దృక్। తేషామిష్టాని సమిషా మదన్తి యత్ర సప్తర్షీన్పర ఏకమాహుః॥ యో నః పితా జనితా యో విధాతా యో నః సతో అభ్యా సజ్జజాన।[౬] యో దేవానాం నామధా ఏక ఏవ తగ్ం సం ప్రశ్నం భువనా యన్త్యన్యా॥ త ఆఽయజన్త ద్రవిణగ్ం సమస్మా ఋషయః పూర్వే జరితారో న భూనా। అసూర్తా సూర్తా రజసో విమానే యే భూతాని సమకృణ్వన్నిమాని॥ న తం విదాథ య ఇదం జజానాఽన్యద్యుష్మాకమన్తరం భవాతి। నీహారేణ ప్రావృతా జల్ప్యా చాఽసుతృప ఉక్థశాసశ్చరన్తి॥ పరో దివా పర ఏనా [౭] పృథివ్యా పరో దేవేభిరసురైర్గుహా యత్। కగ్గ్ స్విద్గర్భం ప్రథమం దధ్ర ఆపో యత్ర దేవాః సమగచ్ఛన్త విశ్వే॥ తమిద్గర్భం ప్రథమం దధ్ర ఆపో యత్ర దేవాః సమగచ్ఛన్త విశ్వే। అజస్య నాభావధ్యేకమర్పితం యస్మిన్నిదం విశ్వం భువనమధి శ్రితమ్॥ విశ్వకర్మా హ్యజనిష్ట దేవ ఆదిద్గన్ధర్వో అభవద్ద్వితీయః। తృతీయః పితా జనితౌషధీనా- [౮] మపాం గర్భం వ్యదధాత్పురుత్రా॥ చక్షుషః పితా మనసా హి ధీరో ఘృతమేనే అజనన్నన్నమానే। యదేదన్తా అదదృగ్ం హన్త పూర్వా ఆదిద్ద్యావాపృథివీ అప్రథేతామ్॥ విశ్వతశ్చక్షురుత విశ్వతోముఖో విశ్వతోహస్త ఉత విశ్వతస్పాత్। సం బాహుభ్యాం నమతి సం పతత్రైర్ద్యావాపృథివీ జనయన్దేవ ఏకః॥ కిగ్గ్ స్విదాసీదధిష్ఠానమారంభణం కతమథ్స్విత్కిమాసీత్। యదీ భూమిం జనయ- [౯] న్విశ్వకర్మా వి ద్యామౌర్ణోన్మహినా

విశ్వచక్షాః॥ కిగ్ం స్విద్వనం క ఉ స వృక్ష ఆసీద్యతో ద్యావాపృథివీ నిష్టతక్షుః। మనీషిణో మనసా పృచ్ఛతేదు తద్యదధ్యతిష్ఠద్భువనాని ధారయన్న్॥ యా తే ధామాని పరమాణి యాఽవమా యా మధ్యమా విశ్వకర్మన్నుతేమా। శిక్షా సఖిభ్యో హవిషి స్వధావః స్వయం యజస్వ తనువం జుషాణః॥ వాచస్పతిం విశ్వకర్మాణమూతయే [౧౦] మనోయుజం వాజే అద్యా హువేమ। స నో నేదిష్ఠా హవనాని జోషతే విశ్వశం భూరవసే సాధుకర్మా॥ విశ్వకర్మన్ హవిషా వావృధానః స్వయం యజస్వ తనువం జుషాణః। ముహ్యన్త్వన్యే అభితః సపత్నా ఇహాఽస్మాకం మఘవా సూరిరస్తు॥ విశ్వకర్మన్ హవిషా వర్ధనేన త్రాతారమిన్ద్రమకృణోరవధ్యమ్। తస్మై విశః సమనమన్త పూర్వీరయముగ్రో విహవ్యో యథాఽసత్॥ సముద్రాయ వయునాయ సిన్ధూనాం పతయే నమః। నదీనాగ్ం సర్వాసాం పిత్రే జుహుతా విశ్వకర్మణే విశ్వాఽహాఽమర్త్యగ్ం హవిః॥[౧౧]

జజ్ఞానైనౌషధీనాం భూమిం జనయన్నూతయే నమో నవ చ॥**4.6.2**॥

ఉదేనముత్తరాన్నయాఽగ్నే ఘృతేనాఽఽహుత। రాయస్పోషేణ సగ్ం సృజ ప్రజయా చ ధనేన చ॥ ఇన్ద్రేమం ప్రతరాం కృధి సజాతానామసద్వశీ। సమేనం వర్చసా సృజ దేవేభ్యో భాగధా అసత్॥ యస్య కుర్మో హవిర్గృహే తమగ్నే వర్ధయా త్వమ్। తస్మై దేవా అధి బ్రవన్నయం చ బ్రహ్మణస్పతిః॥ ఉదు త్వా విశ్వే దేవా [౧౨] అగ్నే భరన్తు చిత్తిభిః। స నో భవ శివతమః సుప్రతీకో విభావసుః॥ పఞ్చ దిశో దైవీర్యజ్ఞమవన్తు దేవీరపాఽమతిం దుర్మతిం బాధమానాః। రాయస్పోషే యజ్ఞపతిమాభజన్తీః॥ రాయస్పోషే అధి యజ్ఞో అస్థాథ్సమిద్ధే అగ్నావధి మామహానః। ఉక్థపత్ర ఈడ్యో గృభీతస్తప్తం ఘర్మం పరిగృహ్యాఽయజన్త॥ ఊర్జా యద్యజ్ఞమశమన్త దేవా దైవ్యాయ ధర్త్రే జోష్ట్రే। దేవశ్రీః శ్రీమణాః శతపయాః [౧౩] పరిగృహ్య దేవా యజ్ఞమాయన్న్॥ సూర్యరశ్మిర్హరికేశః పురస్తాథ్సవితా జ్యోతిరుదయాగ్ం అజస్రమ్। తస్య పూషా ప్రసవం యాతి దేవః సం

పశ్యన్విశ్వా భువనాని గోపాః॥ దేవా దేవేభ్యో అధ్వర్యన్తో అస్థుర్వీతగ్ం శమిత్రే శమితా యజధ్యై। తురీయో యజ్ఞో యత్ర హవ్యమేతి తతః పావకా ఆశిషో నో జుషన్తామ్॥ విమాన ఏష దివో మధ్య ఆస్త ఆపప్రివాన్రోదసీ అన్తరిక్షమ్। స విశ్వాచీరభి [౧౪] చష్టే ఘృతాచీరన్తరా పూర్వమపరం చ కేతుమ్॥ ఉక్షా సముద్రో అరుణః సుపర్ణః పూర్వస్య యోనిం పితురావివేశ। మధ్యే దివో నిహితః పృశ్నిరశ్మా వి చక్రమే రజసః పాత్యన్తౌ॥ ఇన్ద్రం విశ్వా అవీవృధన్థ్సముద్రవ్యచసం గిరః। రథీతమగ్ం రథీనాం వాజానాగ్ం సత్పతిం పతిమ్॥ సుమ్నహూర్యజ్ఞో దేవాగ్ం ఆ చ వక్షద్యక్షదగ్నిర్దేవో దేవాగ్ం ఆ చ వక్షత్। వాజస్య మా ప్రసవేనోద్గ్రాభేణోదగ్రభీత్। అథా సపత్నాగ్ం ఇన్ద్రో మే నిగ్రాభేణాఽధరాగ్ం అకః॥ ఉద్గ్రాభం చ నిగ్రాభం చ బ్రహ్మ దేవా అవీవృధన్। అథా సపత్నానిన్ద్రాగ్నీ మే విషూచీనాన్వ్యస్యతామ్॥[౧౫]

విశ్వేదేవాః శతపయా అభి వాజస్య షడ్విగ్ంశతిశ్చ||**4.6.3**||

ఆశుః శిశానో వృషభో న యుధ్మో ఘనాఘనః క్షోభణశ్చర్షణీనామ్। సంక్రన్దనోఽనిమిష ఏకవీరః శతగ్ం సేనా అజయథ్సాకమిన్ద్రః॥ సంక్రన్దనేనాఽనిమిషేణ జిష్ణునా యుత్కారేణ దుశ్చ్యవనేన ధృష్ణునా। తదిన్ద్రేణ జయత తథ్సహధ్వం యుధో నర ఇషుహస్తేన వృష్ణా॥ స ఇషుహస్తైః స నిషఙ్గిభిర్వశీ సగ్ం స్రష్టా స యుధ ఇన్ద్రో గణేన। సగ్ం సృష్టజిథ్సోమపా బాహుశర్ధ్యూర్ధ్వధన్వా ప్రతిహితాభిరస్తా॥ బృహస్పతే పరి దీయా [౧౬] రథేన రక్షోహాఽమిత్రాగ్ం అపబాధమానః। ప్రభఞ్జన్థ్సేనాః ప్రమృణో యుధా జయన్నస్మాకమేధ్యవితా రథానామ్॥ గోత్రభిదం గోవిదం వజ్రబాహుం జయన్తమజ్మ ప్రమృణన్తమోజసా। ఇమగ్ం సజాతా అను వీరయధ్వమిన్ద్రగ్ం సఖాయోఽను సగ్ం రభధ్వమ్॥ బలవిజ్ఞాయః స్థవిరః ప్రవీరః సహస్వాన్ వాజీ సహమాన ఉగ్రః। అభివీరో అభిసత్వా సహోజా జైత్రమిన్ద్ర రథమా తిష్ఠ గోవిత్॥ అభి గోత్రాణి సహసా

గాహమానోఽదాయో [౧౭] వీరః శతమన్యురిన్ద్రః। దుశ్చ్యవనః పృతనాషాడయుధ్యోఽస్మాకగ్ం సేనా అవతు ప్ర యుథ్సు॥ ఇన్ద్ర ఆసాం నేతా బృహస్పతిర్దక్షిణా యజ్ఞః పుర ఏతు సోమః। దేవసేనానామభిభఞ్జతీనాం జయన్తీనాం మరుతో యన్త్వగ్రే॥ ఇన్ద్రస్య వృష్ణో వరుణస్య రాజ్ఞ ఆదిత్యానాం మరుతాగ్ం శర్ధ ఉగ్రమ్। మహామనసాం భువనచ్యవానాం ఘోషో దేవానాం జయతాముదస్థాత్॥ అస్మాకమిన్ద్రః సమృతేషు ధ్వజేష్వస్మాకం యా ఇషవస్తా జయన్తు। [౧౮] అస్మాకం వీరా ఉత్తరే భవన్త్వస్మాను దేవా అవతా హవేషు॥ ఉద్ధర్షయ మఘవన్నాయుధాన్యుథ్సత్వనాం మామకానాం మహాగ్ం సి। ఉద్వృత్రహన్వాజినాం వాజినాన్యుద్రథానాం జయతామేతు ఘోషః॥ ఉప ప్రేత జయతా నరః స్థిరా వః సన్తు బాహవః। ఇన్ద్రో వః శర్మ యచ్ఛత్వనాధృష్యా యథాఽసథ॥ అవసృష్టా పరా పత శరవ్యే బ్రహ్మసగ్ం శితా। గచ్ఛాఽమిత్రాన్ప్ర [౧౯] విశ మైషాం కం చనోచ్ఛిషః॥ మర్మాణి తే వర్మభిశ్ఛాదయామి సోమస్త్వా రాజాఽమృతేనాఽభి వస్తామ్। ఉరోర్వరీయో వరివస్తే అస్తు జయన్తం త్వామను మదన్తు దేవాః॥ యత్ర బాణాః సం పతన్తి కుమారా విశిఖా ఇవ। ఇన్ద్రో నస్తత్ర వృత్రహా విశ్వాహా శర్మ యచ్ఛతు॥[౨౦]

దీయాఽదాయో జయన్త్వమిత్రాన్ప్ర చత్వారిగ్ంశచ్చ||**4.6.4**||

ప్రాచీమను ప్రదిశం ప్రేహి విద్వానగ్నేరగ్నే పురోఅగ్నిర్భవేహ। విశ్వా ఆశా దీద్యానో వి భాహ్యూర్జం నో ధేహి ద్విపదే చతుష్పదే॥ క్రమధ్వమగ్నినా నాకముఖ్యగ్ం హస్తేషు బిభ్రతః। దివః పృష్ఠగ్ం సువర్గత్వా మిశ్రా దేవేభిరాధ్వమ్॥ పృథివ్యా అహముదన్తరిక్షమాఽరుహమన్తరిక్షాద్దివమాఽరుహమ్। దివో నాకస్య పృష్ఠాథ్సువర్జ్యోతిరగా [౨౧] మహమ్॥ సువర్యన్తో నాఽపేక్షన్త ఆ ద్యాగ్ం రోహన్తి రోదసీ। యజ్ఞం యే విశ్వతోధారగ్ం సువిద్వాగ్ం సో వితేనిరే॥ అగ్నే ప్రేహి ప్రథమో దేవయతాం

చక్షుర్దేవానాముత మర్త్యానామ్। ఇయక్షమాణా భృగుభిః సజోషాః సువర్యన్తు యజమానాః స్వస్తి॥ నక్తోషాసా సమనసా విరూపే ధాపయేతే శిశుమేకగ్ం సమీచీ। ద్యావా క్షామా రుక్మో అన్తర్వి భాతి దేవా అగ్నిం ధారయన్ద్రవిణోదాః॥ అగ్నే సహస్రాక్ష [౨౨] శతమూర్ధఞ్ఛతం తే ప్రాణాః సహస్రమపానాః। త్వగ్ం సాహస్రస్య రాయ ఈశిషే తస్మై తే విధేమ వాజాయ స్వాహా॥ సుపర్ణోఽసి గరుత్మాన్పృథివ్యాగ్ం సీద పృష్ఠే పృథివ్యాః సీద భాసాఽన్తరిక్షమా పృణ జ్యోతిషా దివముత్తభాన తేజసా దిశ ఉద్దృగ్ం హ॥ ఆజుహ్వానః సుప్రతీకః పురస్తాదగ్నే స్వాం యోనిమా సీద సాధ్యా। అస్మిన్థ్సధస్థే అధ్యుత్తరస్మిన్విశ్వే దేవా [౨౩] యజమానశ్చ సీదత॥ ప్రేద్ధో అగ్నే దీదిహి పురో నోఽజస్రయా సూర్మ్యా యవిష్ఠ। త్వాగ్ం శశ్వన్త ఉప యన్తి వాజాః॥ విధేమ తే పరమే జన్మన్నగ్నే విధేమ స్తోమైరవరే సధస్థే। యస్మాద్యోనేరుదారిథా యజే తం ప్ర త్వే హవీగ్ంషి జుహురే సమిద్ధే॥ తాగ్ం సవితుర్వరేణ్యస్య చిత్రామాఽహం వృణే సుమతిం విశ్వజన్యామ్। యామస్య కణ్వో అదుహత్ప్రపీనాగ్ం సహస్రధారాం [౨౪] పయసా మహీం గామ్॥ సప్త తే అగ్నే సమిధః సప్త జిహ్వాః సప్తర్షయః సప్త ధామ ప్రియాణి। సప్తహోత్రాః సప్త ధా త్వా యజన్తి సప్త యోనీరా పృణస్వా ఘృతేన॥ ఈదృఙ్చాఽన్యాదృఙ్చైతాదృఙ్చ ప్రతిదృఙ్చ మితశ్చ సంమితశ్చ సభరాః। శుక్రజ్యోతిశ్చ చిత్రజ్యోతిశ్చ సత్యజ్యోతిశ్చ జ్యోతిష్మాగ్శ్చ సత్యశ్చర్తపాశ్చాఽత్యగ్ంహాః॥[౨౫] ఋతజిచ్చ సత్యజిచ్చ సేనజిచ్చ సుషేణశ్చాఽన్త్యమిత్రశ్చ దూరే అమిత్రశ్చ గణః। ఋతశ్చ సత్యశ్చ ధ్రువశ్చ ధరుణశ్చ ధర్తా చ విధర్తా చ విధారయః। ఈదృక్షాస ఏతాదృక్షాస ఊ షు ణః సదృక్షాసః ప్రతిసదృక్షాస ఏతన। మితాసశ్చ సంమితాసశ్చ న ఊతయే సభరసో మరుతో యజ్ఞే అస్మిన్నిన్ద్రం దైవీర్విశో మరుతోఽనువర్త్మానో యథేన్ద్రం దైవీర్విశో మరుతోఽనువర్త్మాన ఏవమిమం యజమానం దైవీశ్చ విశో మానుషీశ్చానువర్త్మానో భవన్తు॥[౨౬]

అగాగ్ం సజస్రాక్ష దేవాః సహస్రధారామత్యగ్ంహో అనువర్త్మానః షోడశ చ||**4.6.5**||

జీమూతస్యేవ భవతి ప్రతీకం యద్వర్మీ యాతి సమదాముపస్థే। అనావిద్ధయా తనువా జయ త్వగ్ం స త్వా వర్మణో మహిమా పిపర్తు॥ ధన్వనా గా ధన్వనాఽఽజిం జయేమ ధన్వనా తీవ్రాః సమదో జయేమ। ధనుః శత్రోరపకామం కృణోతి ధన్వనా సర్వాః ప్రదిశో జయేమ॥ వక్ష్యన్తీవేదా గనీగన్తి కర్ణం ప్రియగ్ం సఖాయం పరిషస్వజానా। యోషేవ శిఙ్క్తే వితతాఽధి ధన్వ- [౨౭] జ్యా ఇయగ్ం సమనే పారయన్తీ॥ తే ఆచరన్తీ సమనేవ యోషా మాతేవ పుత్రం బిభృతాముపస్థే। అప శత్రూన్ విధ్యతాగ్ం సం విదానే ఆర్త్నీ ఇమే విష్ఫురన్తీ అమిత్రాన్॥ బహ్వీనాం పితా బహురస్య పుత్రశ్చిశ్చా కృణోతి సమనాఽవగత్య। ఇషుధిః సఙ్కాః పృతనాశ్చ సర్వాః పృష్ఠే నినద్ధో జయతి ప్రసూతః॥ రథే తిష్ఠన్నయతి వాజినః పురో యత్రయత్ర కామయతే సుషారథిః। అభీశూనాం మహిమానం [౨౮] పనాయత మనః పశ్చాదను యచ్ఛన్తి రశ్మయః॥ తీవ్రాన్ ఘోషాన్ కృణ్వతే వృషపాణయోఽశ్వా రథేభిః సహ వాజయన్తః। అవక్రామన్తః ప్రపదైరమిత్రాన్ క్షిణన్తి శత్రూగ్ం రనపవ్యయన్తః॥ రథవాహనగ్ం హవిరస్య నామ యత్రాఽఽయుధం నిహితమస్య వర్మ। తత్రా రథముప శగ్మగ్ం సదేమ విశ్వాహా వయగ్ం సుమనస్యమానాః॥ స్వాదుషగ్ం సదః పితరో వయోధాః కృచ్ఛ్రేశ్రితః శక్తీవన్తో గభీరాః। చిత్రసేనా ఇషుబలా అమృధ్రాః సతోవీరా ఉరవో వ్రాతసాహాః॥ బ్రాహ్మణాసః [౨౯] పితరః సోమ్యాసః శివే నో ద్యావాపృథివీ అనేహసా। పూషా నః పాతు దురితాదృతావృధో రక్షా మాకిర్నో అఘశగ్ం స ఈశత॥ సుపర్ణం వస్తే మృగో అస్యా దన్తో గోభిః సన్నద్ధా పతతి ప్రసూతా। యత్రా నరః సం చ వి చ ద్రవన్తి తత్రాఽస్మభ్యమిషవః శర్మ యగ్ంసన్॥ ఋజీతే పరి వృఙ్గ్ధి నోఽశ్మా భవతు నస్తనూః। సోమో అధి బ్రవీతు నోఽదితి- [30] శర్మ యచ్ఛతు॥ ఆ జఙ్ఘన్తి సాన్వేషాం జఘనాగ్ం ఉప జిఘ్నతే। అశ్వాజని ప్రచేతసోఽశ్వాన్థ్సమత్సు చోదయ॥ అహిరివ భోగైః పర్యేతి బాహుం జ్యాయా హేతిం పరిబాధమానః। హస్తఘ్నో విశ్వా వయునాని విద్వాన్

పుమాన్ పుమాగ్ం సం పరి పాతు విశ్వతః॥ వనస్పతే వీడ్వఙ్గో హి భూయా అస్మత్సఖా ప్రతరణః సువీరః। గోభిః సన్నద్ధో అసి వీడయస్వాఽఽస్థాతా తే జయతు జేత్వాని॥ దివః పృథివ్యాః పర్యో- [30] జ ఉద్భృతం వనస్పతిభ్యః పర్యాభృతగ్ం సహః। అపామోజ్మానం పరి గోభిరావృతమిన్ద్రస్య వజ్రగ్ం హవిషా రథం యజ॥ ఇన్ద్రస్య వజ్రో మరుతామనీకం మిత్రస్య గర్భో వరుణస్య నాభిః। సేమాం నో హవ్యదాతిం జుషాణో దేవ రథ ప్రతి హవ్యా గృభాయ॥ ఉప శ్వాసయ పృథివీముత ద్యాం పురుత్రా తే మనుతాం విష్ఠితం జగత్। స దున్దుభే సజూరిన్ద్రేణ దేవైర్దూరా- [31] ద్దవీయో అప సేధ శత్రూన్॥ ఆ క్రన్దయ బలమోజో న ఆ ధా నిష్టనిహి దురితా బాధమానః। అప ప్రోథ దున్దుభే దుచ్ఛునాగ్ం ఇత ఇన్ద్రస్య ముష్టిరసి వీడయస్వ॥ ఆఽమూరజ ప్రత్యావర్తయేఽమాః కేతుమద్దున్దుభిర్వావదీతి। సమశ్వపర్ణాశ్చరన్తి నో నరో ఽస్మాకమిన్ద్ర రథినో జయన్తు॥[33]

ధన్వన్మహిమానం బ్రాహ్మణాసోఽదితిః పృథివ్యాః పరి దూరాదేక చత్వారిగ్ంశచ్చ ||**4.6.6**||

యదక్రన్దః ప్రథమం జాయమాన ఉద్యన్థ్సముద్రాదుత వా పురీషాత్। శ్యేనస్య పక్షా హరిణస్య బాహూ ఉపస్తుత్యం మహి జాతం తే అర్వన్॥ యమేన దత్తం త్రిత ఏనమాయునగిన్ద్ర ఏణం ప్రథమో అధ్యతిష్ఠత్। గన్ధర్వో అస్య రశనామగృభ్ణాథ్సూరాదశ్వం వసవో నిరతష్ట॥ అసి యమో అస్యాదిత్యో అర్వన్నసి త్రితో గుహ్యేన వ్రతేన। అసి సోమేన సమయా విపృక్త [34] ఆహుస్తే త్రీణి దివి బన్ధనాని॥ త్రీణి త ఆహుర్దివి బన్ధనాని త్రీణ్యప్సు త్రీణ్యన్తః సముద్రే। ఉతేవ మే వరుణశ్ఛన్థ్స్యర్వన్ యత్రా త ఆహుః పరమం జనిత్రమ్॥ ఇమా తే వాజిన్నవమార్జనానీమా శఫానాగ్ం సనితుర్నిధానా। అత్రా తే భద్రా రశనా అపశ్యమృతస్య యా అభిరక్షన్తి గోపాః॥ ఆత్మానం తే మనసాఽఽరాదజానామవో దివా [35] పతయన్తం పతఙ్గమ్। శిరో అపశ్యం పథిభిః సుగేభిరరేణుభిర్జేహమానం పతత్రి॥ అత్రా తే రూపముత్తమమపశ్యం జిగీషమాణమిష ఆ పదే గోః। యదా తే మర్తో అను

భోగమానడాదిద్గ్రసిష్ఠ ఓషధీరజీగః॥ అను త్వా రథో అను మర్యో అర్వన్నను గావోఽను భగః కనీనామ్। అను వ్రాతాసస్తవ సఖ్యమీయురను దేవా మమిరే వీర్యం [౩౬] తే॥ హిరణ్యశృఙ్గోఽయో అస్య పాదా మనోజవా అవర ఇన్ద్ర ఆసీత్। దేవా ఇదస్య హవిరద్యమాయన్ యో అర్వన్తం ప్రథమో అధ్యతిష్ఠత్॥ ఈర్మాన్తాసః సిలికమధ్యమాసః సగ్ం శూరణాసో దివ్యాసో అత్యాః। హగ్ంసా ఇవ శ్రేణిశో యతన్తే యదాక్షిషుర్దివ్యమజ్మమశ్వాః॥ తవ శరీరం పతయిష్ణ్వర్వన్తవ చిత్తం వాత ఇవ ధ్రజీమాన్। తవ శృఙ్గాణి విష్ఠితా పురుత్రాఽరణ్యేషు జర్భురాణా చరన్తి॥ ఉప [౩౭] ప్రాఽగాచ్ఛసనం వాజ్యర్వా దేవద్రీచా మనసా దీధ్యానః। అజః పురో నీయతే నాభిరస్యాఽను పశ్చాత్కవయో యన్తి రేభాః॥ ఉప ప్రాఽగాత్పరమం యత్సధస్థమర్వాగ్ం అచ్ఛా పితరం మాతరం చ। అద్యాదేవాఞ్జుష్టతమో హి గమ్యా అథాఽఽశాస్తే దాశుషే వార్యాణి॥[౩౮]

*విప్రుక్తో దివా వీర్యముపైకాన్న చత్వారిగ్ంశచ్చ॥**4.6.7**॥*

మా నో మిత్రో వరుణో అర్యమాఽఽయురిన్ద్ర ఋభుక్షా మరుతః పరి ఖ్యన్। యద్వాజినో దేవజాతస్య సప్తేః ప్రవక్ష్యామో విదథే వీర్యాణి॥ యన్నిర్ణిజా రేక్ణసా ప్రావృతస్య రాతిం గృభీతాం ముఖతో నయన్తి। సుప్రాఙజో మేమ్యద్విశ్వరూప ఇన్ద్రాపూష్ణోః ప్రియమప్యేతి పాథః॥ ఏష చ్ఛాగః పురో అశ్వేన వాజినా పూష్ణో భాగో నీయతే విశ్వదేవ్యః। అభిప్రియం యత్పురోడాశమర్వతా త్వష్టే- [౩౯] దేనగ్ం సౌశ్రవసాయ జిన్వతి॥ యద్ధవిష్యమృతుశో దేవయానం త్రిర్మానుషాః పర్యశ్వం నయన్తి। అత్రా పూష్ణః ప్రథమో భాగ ఏతి యజ్ఞం దేవేభ్యః ప్రతివేదయన్నజః॥ హోతాఽధ్వర్యురావయా అగ్నిమిన్ధో గ్రావగ్రాభ ఉత శగ్గ్ స్తా సువిప్రః। తేన యజ్ఞేన స్వరం కృతేన స్విష్టేన వక్షణా ఆ పృణధ్వమ్॥ యూపవ్రస్కా ఉత యే యూపవాహాశ్చషాలం యే అశ్వయూపాయ తక్షతి। యే చాఽర్వతే పచనగ్ం సం భరన్త్యుతో [౪౦] తేషామభిగూర్తిర్న ఇన్వతు॥ ఉప ప్రాఽగాథ్సుమన్మేఽధాయి మన్మ

దేవానామాశా ఉప వీతపృష్ఠః। అన్వేనం విప్రా ఋషయో మదన్తి దేవానాం పుష్టే చకృమా సుబన్ధుమ్॥ యద్వాజినో దామ సం దానమర్వతో యా శీర్‌షణ్యా రశనా రజ్జురస్య। యద్వా ఘాऽస్య ప్రభృతమాస్యే తృణగ్ం సర్వా తా తే అపి దేవేష్వస్తు॥ యదశ్వస్య క్రవిషో [౪౧] మక్షికాऽऽశ యద్వా స్వరౌ స్వధితౌ రిప్తమస్తి। యద్ధస్తయోః శమితుర్యన్నఖేషు సర్వా తా తే అపి దేవేష్వస్తు॥ యదూవధ్యముదరస్యాऽపవాతి య ఆమస్య క్రవిషో గన్ధో అస్తి। సుకృతా తచ్ఛమితారః కృణ్వన్తూత మేధగ్ం శృతపాకం పచన్తు॥ యత్తే గాత్రాదగ్నినా పచ్యమానాదభి శూలం నిహతస్యాऽవధావతి। మా తద్భూమ్యామా శ్రిషన్మా తృణేషు దేవేభ్యస్తదుశద్భ్యో రాతమస్తు॥[౪౨]

ఇదుతో క్రవిషః శ్రిషత్సప్త చ||**4.6.8**||

యే వాజినం పరిపశ్యన్తి పక్వం య ఈమాహుః సురభిర్నిర్‌హరేతి। యే చాऽర్వతో మాగ్ం సభిక్షాముపాసత ఉతో తేషామభిగూర్తిర్న ఇన్వతు॥ యన్నీక్షణం మాగ్ స్పచన్యా ఉఖాయా యా పాత్రాణి యూష్ణ ఆసేచనాని। ఊష్మణ్యాऽపిధానా చరూణామఙ్కాః సూనాః పరి భూషన్త్యశ్వమ్॥ నిక్రమణం నిషదనం వివర్తనం యచ్చ పడ్బీశమర్వతః। యచ్చ పపౌ యచ్చ ఘాసి [౪౩] జఘాస సర్వా తా తే అపి దేవేష్వస్తు॥ మా త్వాऽగ్నిర్ధ్వనయిద్ధూమగన్ధిర్మోఖా భ్రాజన్త్యభి విక్త జఘ్రిః। ఇష్టం వీతమభిగూర్తం వషట్కృతం తం దేవాసః ప్రతి గృభ్ణన్త్యశ్వమ్॥ యదశ్వాయ వాస ఉపస్తృణన్త్యధీవాసం యా హిరణ్యాన్యస్మై। సన్దానమర్వన్తం పడ్బీశం ప్రియా దేవేష్వా యామయన్తి॥ యత్తే సాదే మహసా శూకృతస్య పార్‌ష్ణియా వా కశయా [౪౪] వా తుతోద। స్రుచేవ తా హవిషో అధ్వరేషు సర్వా తా తే బ్రహ్మణా సూదయామి॥ చతుస్త్రిగ్ం శద్వాజినో దేవబన్ధోర్వఙ్క్రీరశ్వస్య స్వధితిః సమేతి। అచ్ఛిద్రా గాత్రా వయునా కృణోత పరుష్పరురనుఘుష్యా వి శస్త॥ ఏకస్త్వష్టురశ్వస్యా విశస్తా ద్వా యన్తారా భవతస్తథర్తుః।

యా తే గాత్రాణామృతుథా కృణోమి తాతా పిణ్డానాం ప్ర జుహోమ్యగ్నౌ। మా త్వా తపత్
[౪౫] ప్రియ ఆత్మాఽపియన్తం మా స్వధితిస్తనువ ఆ తిష్ఠిపత్తే। మా తే
గృధ్నురవిశస్తాఽతిహాయ చ్ఛిద్రా గాత్రాణ్యాసినా మిథూ కః॥ న వా ఉవేతన్మ్రియసే న
రిష్యసి దేవాగ్ం ఇదేషి పథిభిః సుగేభిః। హరీ తే యుఞ్జా పృషతీ అభూతాముపాఽస్థాద్వాజీ
ధురి రాసభస్య॥ సుగవ్యం నో వాజీ స్వశ్వియం పుగ్ం సః పుత్రాగ్ం ఉత విశ్వాపుషగ్ం
రయిమ్। అనాగాస్త్వం నో అదితిః కృణోతు క్షత్రం నో అశ్వో వనతాగ్ం హవిష్మాన్॥[౧]

ఘూసింకశయా తపద్రయింనవ చ॥ **4.6.9**॥

అశ్మన్ య ఇమోదేనమాహుః ప్రాచీం జీమూతస్య యదక్రన్దో మా నో మిత్రో యే వాజినం నవ॥ **9**॥

అశ్మన్ మనోయుజం ప్రాచీమను శర్మ యచ్ఛతు తేషామభిగూర్తిః షట్చత్వారిగ్ంశత్॥౪౬॥

అశ్మన్ హవిష్మాన్॥

॥ హరిః ఓమ్॥

॥ శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ ఇతి చతుర్థ కాణ్డే షష్ఠః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ చతుర్థ కాణ్డే సప్తమః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ అగ్నావిష్ణూ సజోషసేమా వర్ధన్తు వాంగిరః। ద్యుమ్నైర్వాజేభిరా గతమ్॥ వాజశ్చ మే ప్రసవశ్చ మే ప్రయతిశ్చ మే ప్రసితిశ్చ మే ధీతిశ్చ మే క్రతుశ్చ మే స్వరశ్చ మే శ్లోకశ్చ మే శ్రావశ్చ మే శ్రుతిశ్చ మే జ్యోతిశ్చ మే సువశ్చ మే ప్రాణశ్చ మేఽపాన- [1] శ్చ మే వ్యానశ్చ మేఽసుశ్చ మే చిత్తం చ మ ఆధీతం చ మే వాక్చ మే మనశ్చ మే చక్షుశ్చ మే శ్రోత్రం చ మే దక్షశ్చ మే బలం చ మ ఓజశ్చ మే సహశ్చ మ ఆయుశ్చ మే జరా చ మ ఆత్మా చ మే తనూశ్చ మే శర్మ చ మే వర్మ చ మేఽఙ్గాని చ మేఽస్థాని చ మే పరూగ్ంషి చ మే శరీరాణి చ మే॥[2]

*అపానస్తనూశ్చ మేఽష్టాదశ చ॥***4.7.1**॥

జ్యైష్ఠ్యం చ మ ఆధిపత్యం చ మే మన్యుశ్చ మే భామశ్చ మేఽమశ్చ మేఽమ్భశ్చ మే జేమా చ మే మహిమా చ మే వరిమా చ మే ప్రథిమా చ మే వర్ష్మా చ మే ద్రాఘుయా చ మే వృద్ధం చ మే వృద్ధిశ్చ మే సత్యం చ మే శ్రద్ధా చ మే జగచ్చ [3] మే ధనం చ మే వశశ్చ మే త్విషిశ్చ మే క్రీడా చ మే మోదశ్చ మే జాతం చ మే జనిష్యమాణం చ మే సూక్తం చ మే సుకృతం చ మే విత్తం చ మే వేద్యం చ మే భూతం చ మే భవిష్యచ్చ మే సుగం చ మే సుపథం చ మ ఋద్ధం చ మ ఋద్ధిశ్చ మే క్లృప్తం చ మే క్లృప్తిశ్చ మే మతిశ్చ మే సుమతిశ్చ మే॥[4]

*జగచ్చర్ద్ధిశ్చతుర్దశ చ॥***4.7.2**॥

శంచ మే మయశ్చ మే ప్రియం చ మేఽనుకామశ్చ మే కామశ్చ మే సౌమనసశ్చ మే భద్రం చ మే శ్రేయశ్చ మే వస్యశ్చ మే యశశ్చ మే భగశ్చ మే ద్రవిణం చ మే యన్తా చ మే ధర్తా చ మే క్షేమశ్చ మే ధృతిశ్చ మే విశ్వం చ [౫] మే మహశ్చ మే సంవిచ్చ మే జ్ఞాత్రం చ మే సూశ్చ మే ప్రసూశ్చ మే సీరం చ మే లయశ్చ మ ఋతం చ మేఽమృతం చ మేఽయక్ష్మం చ మేఽనామయచ్చ మే జీవాతుశ్చ మే దీర్ఘాయుత్వం చ మేఽనమిత్రం చ మేఽభయం చ మే సుగం చ మే శయనం చ మే సూషా చ మే సుదినం చ మే॥[౬]

*విశ్వంచ శయనమష్టౌ చ॥**4.7.3**॥*

ఊర్క్చ మే సూనృతా చ మే పయశ్చ మే రసశ్చ మే ఘృతం చ మే మధు చ మే సగ్ధిశ్చ మే శపీతిశ్చ మే కృషిశ్చ మే వృష్టిశ్చ మే జైత్రం చ మ ఔద్భిద్యం చ మే రయిశ్చ మే రాయశ్చ మే పుష్టం చ మే పుష్టిశ్చ మే విభు చ [౭] మే ప్రభు చ మే బహు చ మే భూయశ్చ మే పూర్ణం చ మే పూర్ణతరం చ మేఽక్షితిశ్చ మే కూయవాశ్చ మేఽన్నం చ మేఽక్షుచ్చ మే వ్రీహయశ్చ మే యవాశ్చ మే మాషాశ్చ మే తిలాశ్చ మే ముద్గాశ్చ మే ఖల్వాశ్చ మే గోధూమాశ్చ మే మసురాశ్చ మే ప్రియఙ్గవశ్చ మేఽణవశ్చ మే శ్యామాకాశ్చ మే నీవారాశ్చ మే॥[౮]

*విభు చ మసురాశ్చతుర్దశ చ॥**4.7.4**॥*

అశ్మా చ మే మృత్తికా చ మే గిరయశ్చ మే పర్వతాశ్చ మే సికతాశ్చ మే వనస్పతయశ్చ మే హిరణ్యం చ మేఽయశ్చ మే సీసం చ మే త్రపుశ్చ మే శ్యామం చ మే లోహం చ మేఽగ్నిశ్చ మ ఆపశ్చ మే వీరుధశ్చ మ ఓషధయశ్చ మే కృష్టపచ్యం చ [౯] మేఽకృష్టపచ్యం చ మే గ్రామ్యాశ్చ మే పశవ ఆరణ్యాశ్చ యజ్ఞేన కల్పన్తాం విత్తం చ మే విత్తిశ్చ మే భూతం చ మే భూతిశ్చ మే వసు చ మే వసతిశ్చ మే కర్మ చ మే శక్తిశ్చ

మేఽర్థశ్చ మ ఏమశ్చ మ ఇతిశ్చ మే గతిశ్చ మే॥[౧౦]
కృష్టపచ్యాశ్చాఽష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ॥ ***4.7.5***॥

అగ్నిశ్చ మ ఇన్ద్రశ్చ మే సోమశ్చ మ ఇన్ద్రశ్చ మే సవితా చ మ ఇన్ద్రశ్చ మే సరస్వతీ చ మ ఇన్ద్రశ్చ మే పూషా చ మ ఇన్ద్రశ్చ మే బృహస్పతిశ్చ మ ఇన్ద్రశ్చ మే మిత్రశ్చ మ ఇన్ద్రశ్చ మే వరుణశ్చ మ ఇన్ద్రశ్చ మే త్వష్టా చ [౧౧] మ ఇన్ద్రశ్చ మే ధాతా చ మ ఇన్ద్రశ్చ మే విష్ణుశ్చ మ ఇన్ద్రశ్చ మేఽశ్వినౌ చ మ ఇన్ద్రశ్చ మే మరుతశ్చ మ ఇన్ద్రశ్చ మే విశ్వే చ మే దేవా ఇన్ద్రశ్చ మే పృథివీ చ మ ఇన్ద్రశ్చ మేఽన్తరిక్షం చ మ ఇన్ద్రశ్చ మే ద్యౌశ్చ మ ఇన్ద్రశ్చ మే దిశశ్చ మ ఇన్ద్రశ్చ మే మూర్ధా చ మ ఇన్ద్రశ్చ మే ప్రజాపతిశ్చ మ ఇన్ద్రశ్చ మే॥[౧౨]
త్వష్టా చ ద్యౌశ్చ మ ఏకవిగ్ంశతిశ్చ॥ ***4.7.6***॥

అగ్ంశుశ్చ మే రశ్మిశ్చ మేఽదాభ్యశ్చ మేఽధిపతిశ్చ మ ఉపాగ్ంశుశ్చ మేఽన్తర్యామశ్చ మ ఐన్ద్రవాయవశ్చ మే మైత్రావరుణశ్చ మ ఆశ్వినశ్చ మే ప్రతిప్రస్థానశ్చ మే శుక్రశ్చ మే మన్థీ చ మ ఆగ్రయణశ్చ మే వైశ్వదేవశ్చ మే ధ్రువశ్చ మే వైశ్వానరశ్చ మ ఋతుగ్రహాశ్చ [౧౩] మేఽతిగ్రాహ్యాశ్చ మ ఐన్ద్రాగ్నశ్చ మే వైశ్వదేవశ్చ మే మరుత్వతీయాశ్చ మే మాహేన్ద్రశ్చ మ ఆదిత్యశ్చ మే సావిత్రశ్చ మే సారస్వతశ్చ మే పౌష్ణశ్చ మే పాత్నీవతశ్చ మే హారియోజనశ్చ మే॥[౧౪]
ఋతుగ్రహాశ్చ చతుస్త్రిగ్ంశచ్చ॥ ***4.7.7***॥

ఇధ్మశ్చ మే బర్హిశ్చ మే వేదిశ్చ మే ధిష్ణియాశ్చ మే స్రుచశ్చ మే చమసాశ్చ మే గ్రావాణశ్చ మే స్వరవశ్చ మ ఉపరవాశ్చ మేఽధిషవణే చ మే ద్రోణకలశశ్చ మే వాయవ్యాని చ మే పూతభృచ్చ మ ఆధవనీయశ్చ మ ఆగ్నీధ్రం చ మే హవిర్ధానం చ మే

గృహాశ్చ మే సదశ్చ మే పురోడాశాశ్చ మే పచతాశ్చ మేఽవభృథశ్చ మే స్వగాకారశ్చ మే॥
[౧౫]

*గృహాశ్చ షోడశ చ॥***4.7.8**॥

అగ్నిశ్చ మే ఘర్మశ్చ మేఽర్కశ్చ మే సూర్యశ్చ మే ప్రాణశ్చ మేఽశ్వమేధశ్చ మే పృథివీ చ మేఽదితిశ్చ మే దితిశ్చ మే ద్యౌశ్చ మే శక్వరీరఙ్గులయో దిశశ్చ మే యజ్ఞేన కల్పన్తాం ఋక్చ మే సామ చ మే స్తోమశ్చ మే యజుశ్చ మే దీక్షా చ మే తపశ్చ మ ఋతుశ్చ మే వ్రతం చ మేఽహోరాత్రయోర్వృష్ట్యా బృహద్రథన్తరే చ మే యజ్ఞేన కల్పేతామ్॥[౧౬]
*దీక్షాఽష్టాదశ చ॥***4.7.9**॥

గర్భాశ్చ మే వథ్సాశ్చ మే త్ర్యవిశ్చ మే త్ర్యవీ చ మే దిత్యవాట్ చ మే దిత్యౌహీ చ మే పఞ్చావిశ్చ మే పఞ్చావీ చ మే త్రివథ్సశ్చ మే త్రివథ్సా చ మే తుర్యవాట్ చ మే తుర్యౌహీ చ మే పష్ఠవాట్ చ మే పష్ఠౌహీ చ మ ఉక్షా చ మే వశా చ మ ఋషభశ్చ [౧౭] మే వేహచ్చ మేఽనడ్వాఞ్చ మే ధేనుశ్చ మ ఆయుర్యజ్ఞేన కల్పతాం ప్రాణో యజ్ఞేన కల్పతామపానో యజ్ఞేన కల్పతాం వ్యానో యజ్ఞేన కల్పతాం చక్షుర్యజ్ఞేన కల్పతాగ్ శ్రోత్రం యజ్ఞేన కల్పతాం మనో యజ్ఞేన కల్పతాం వాగ్యజ్ఞేన కల్పతామాత్మా యజ్ఞేన కల్పతాం యజ్ఞో యజ్ఞేన కల్పతామ్॥[౧౮]
*ఋషభశ్చ చత్వారిగ్ంశచ్చ॥***4.7.10**॥

ఏకా చ మే తిస్రశ్చ మే పఞ్చ చ మే సప్త చ మే నవ చ మ ఏకాదశ చ మే త్రయోదశ చ మే పఞ్చదశ చ మే సప్తదశ చ మే నవదశ చ మ ఏకవిగ్ంశతిశ్చ మే త్రయోవిగ్ంశతిశ్చ మే పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ మే సప్తవిగ్ంశతిశ్చ మే నవవిగ్ంశతిశ్చ మ ఏకత్రిగ్ంశచ్చ మే

త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ [౧౯] మే చతస్రశ్చ మేఽష్టౌ చ మే ద్వాదశ చ మే షోడశ చ మే వింగ్ంశతిశ్చ మే చతుర్విగ్ంశతిశ్చ మేఽష్టావిగ్ంశతిశ్చ మే ద్వాత్రిగ్ంశచ్చ మే షట్త్రిగ్ంశచ్చ మే చత్వారిగ్ంశచ్చ మే చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ మేఽష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ మే వాజశ్చ ప్రసవశ్చాఽపిజశ్చ క్రతుశ్చ సువశ్చ మూర్ధా చ వ్యశ్నియశ్చాఽఽన్త్యాయనశ్చాఽన్త్యశ్చ భౌవనశ్చ భువనశ్చాఽధిపతిశ్చ॥[౨౦]

*త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ వ్యశ్నియ ఏకాదశ చ॥**4.7.11**॥*

వాజో నః సప్త ప్రదిశశ్చతస్రో వా పరావతః। వాజో నో విశ్వైర్దేవైర్ధనసాతావిహాఽవతు॥ విశ్వే అద్య మరుతో విశ్వ ఊతీ విశ్వే భవన్త్వగ్నయః సమిద్ధాః। విశ్వే నో దేవా అవసాఽఽగమన్తు విశ్వమస్తు ద్రవిణం వాజో అస్మే ॥ వాజస్య ప్రసవం దేవా రథైర్యాతా హిరణ్యయైః। అగ్నిరిన్ద్రో బృహస్పతిర్మరుతః సోమపీతయే॥ వాజేవాజేఽవత వాజినో నో ధనేషు [౨౧] విప్రా అమృతా ఋతజ్ఞాః। అస్య మధ్వః పిబత మాదయధ్వం తృప్తా యాత పథిభిర్దేవయానైః॥ వాజః పురస్తాదుత మధ్యతో నో వాజో దేవాగ్ం ఋతుభిః కల్పయాతి। వాజస్య హి ప్రసవో నన్నమీతి విశ్వా ఆశా వాజపతిర్భవేయమ్॥ పయః పృథివ్యాం పయ ఓషధీషు పయో దివ్యన్తరిక్షే పయో ధామ్। పయస్వతీః ప్రదిశః సన్తు మహ్యమ్॥ సం మా సృజామి పయసా ఘృతేన సం మా సృజామ్యప [౨౨] ఓషధీభిః। సోఽహం వాజగ్ం సనేయమగ్నే॥ నక్తోషాసా సమనసా విరూపే ధాపయేతే శిశు మేకగ్ం సమీచీ। ద్యావా క్షామా రుక్మో అన్తర్వి భాతి దేవా అగ్నిం ధారయన్ద్రవిణోదాః॥ సముద్రోఽసి నభస్వానార్ద్రదానుః శం భూర్మయోభూరభి మా వాహి స్వాహా మారుతోఽసి మరుతాం గణః శం భూర్మయోభూరభి మా వాహి స్వాహాఽవస్యురసి దువస్వాఞ్ఛభూర్మయోభూరభి మా వాహి స్వాహా॥[౨౩]

*ధనేష్వపో దువస్వాఞ్ఛంభూర్మయోభూరభి మా ద్వే చ॥**4.7.12**॥*

అగ్నిం యునజ్మి శవసా ఘృతేన దివ్యగ్ం సుపర్ణం వయసా బృహన్తమ్। తేన వయం పతేమ బ్రధ్నస్య విష్టపగ్ం సువో రుహాణా అధి నాక ఉత్తమే ॥ ఇమౌ తే పక్షావజరౌ పతత్రిణో యాభ్యాగ్ం రక్షాగ్స్యపహగ్గ్స్యగ్నే। తాభ్యాం పతేమ సుకృతాము లోకం యత్రర్షయః ప్రథమజా యే పురాణాః॥ చిదసి సముద్రయోనిరిన్దుర్దక్షః శ్యేన ఋతావా। హిరణ్యపక్షః శకునో భురణ్యుర్మహాన్థ్సధస్థే ధ్రువః [౨౪] ఆ నిషత్తః॥ నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీర్విశ్వస్య మూర్ధన్నధి తిష్ఠసి శ్రితః। సముద్రే తే హృదయమన్తరాయుర్ద్యావాపృథివీ భువనేష్వర్పితే॥ ఉద్నో దత్తోదధిం భిన్త దివః పర్జన్యాదన్తరిక్షాత్పృథివ్యాస్తతో నో వృష్ట్యాఽవత। దివో మూర్ధాఽసి పృథివ్యా నాభిరూర్గపామోషధీనామ్। విశ్వాయుః శర్మ సప్రథా నమస్పథే॥ యేనర్షయస్తపసా సత్ర [౨౫] మాసతేన్ధానా అగ్నిగ్ం సువరాభరన్తః। తస్మిన్నహం ని దధే నాకే అగ్నిమే తం యమాహుర్మనవః స్తీర్ణబర్హిషమ్॥ తం పత్నీభిరను గచ్ఛేమ దేవాః పుత్రైర్భ్రాతృభిరుత వా హిరణ్యైః। నాకం గృహ్ణానాః సుకృతస్య లోకే తృతీయే పృష్ఠే అధి రోచనే దివః॥ ఆ వాచో మధ్యమరుహద్భురణ్యురయమగ్నిః సత్పతిశ్చేకితానః। పృష్ఠే పృథివ్యా నిహితో దవిద్యుతదధస్పదం కృణుతే [౨౬] యే పృతన్యవః॥ అయమగ్నిర్వీరతమో వయోధాః సహస్రియో దీప్యతామప్రయుచ్ఛన్। విభ్రాజమానః సరిరస్య మధ్య ఉప ప్ర యాత దివ్యాని ధామ॥ సం ప్ర చ్యవధ్వమను సం ప్ర యాతాఽగ్నే పథో దేవయానాన్ కృణుధ్వమ్। అస్మిన్థ్సధస్థే అధ్యుత్తరస్మిన్విశ్వే దేవా యజమానశ్చ సీదత॥ యేనా సహస్రం వహసి యేనాఽగ్నే సర్వవేదసమ్। తేనేమం యజ్ఞం నో వహ దేవయానో య [౨౭] ఉత్తమః॥ ఉద్బుధ్యస్వాఽగ్నే ప్రతి జాగృహ్యేనమిష్టాపూర్తే సగ్ం సృజేథామయంచ । పునః కృణ్వగ్గ్స్త్వా పితరం యువానమన్వాతాగ్ంసీత్త్వయి తన్తుమేతమ్॥ అయం తే యోనిర్‌ఋత్వియో యతో జాతో అరోచథాః। తం జానన్నగ్న ఆ రోహాఽథా నో వర్ధయా రయిమ్॥[౨౮]

ధ్రువస్సత్రంకృణుతే యస్సప్తత్రిగ్ంశచ్చ॥4.7.13॥

మమాఽగ్నే వర్చో విహవేష్వస్తు వయం త్వేన్ధానాస్తనువం పుషేమ। మహ్యం నమన్తాం ప్రదిశశ్చ తస్రస్త్వయాఽధ్యక్షేణ పృతనా జయేమ॥ మమ దేవా విహవే సన్తు సర్వ ఇన్ద్రావన్తో మరుతో విష్ణురగ్నిః। మమాఽన్తరిక్షమురు గోపమస్తు మహ్యం వాతః పవతాం కామే అస్మిన్న్॥ మయి దేవా ద్రవిణమా యజన్తాం మయ్యాశీరస్తు మయి దేవహూతిః। దైవ్యా హోతారా వనిషన్త [౨౯] పూర్వేఽరిష్టాః స్యామ తనువా సువీరాః॥ మహ్యం యజన్తు మమ యాని హవ్యాఽఽకూతిః సత్యా మనసో మే అస్తు। ఏనో మా ని గాం కతమచ్చనాఽహం విశ్వే దేవాసో అధి వోచతా మే॥ దేవీః షడుర్వీరురు ణః కృణోత విశ్వే దేవాస ఇహ వీరయధ్వమ్। మా హాస్మహి ప్రజయా మా తనూభిర్మా రధామ ద్విషతే సోమ రాజన్న్॥ అగ్నిర్మన్యుం ప్రతినుదన్పురస్తా- [30] దదబ్ధో గోపాః పరి పాహి నస్త్వమ్। ప్రత్యఞ్చో యన్తు నిగుతః పునస్తేఽమైషాం చిత్తం ప్రబుధా వి నేశత్॥ ధాతా ధాతృణాం భువనస్య యస్పతిర్దేవగ్ం సవితారమభిమాతిషాహమ్। ఇమం యజ్ఞమశ్వినోభా బృహస్పతిర్దేవాః పాన్తు యజమానం న్యర్థాత్॥ ఉరువ్యచా నో మహిషః శర్మ యగ్ంసదస్మిన్ హవే పురుహూతః పురుక్షు। స నః ప్రజాయై హర్యశ్వ మృడయేన్ద్ర మా [30] నో రీరిషో మా పరా దాః॥ యే నః సపత్నా అప తే భవన్త్విన్ద్రాగ్నిభ్యామవ బాధామహే తాన్। వసవో రుద్రా ఆదిత్యా ఉపరిస్పృశం మోగ్రం చేత్తారమధిరాజమక్రన్న్॥ అర్వాఞ్చమిన్ద్రమముతో హవామహే యో గోజిద్ధనజిదశ్వజిద్యః। ఇమం నో యజ్ఞం విహవే జుషస్వాఽస్య కుర్మో హరివో మే దినం త్వా॥[౩౨]

వనిషన్త పురస్తాన్మా త్రిచత్వారిగ్ంశచ్చ॥4.7.14॥

అగ్నేర్మన్వే ప్రథమస్య ప్రచేతసో యం పాఞ్చజన్యం బహవః సమిన్ధతే। విశ్వస్యాం విశి

ప్రవివిశివాగ్ం సమీమహే స నో ముఞ్చత్వగ్ంహసః॥ యస్యేదం ప్రాణన్నిమిషద్యదేజతి
యస్య జాతం జనమానఞ్చ కేవలమ్। స్తౌమ్యగ్నిం నాథితో జోహవీమి స నో
ముఞ్చత్వగ్ంహసః॥ ఇన్ద్రస్య మన్యే ప్రథమస్య ప్రచేతసో వృత్రఘ్నః స్తోమా ఉప
మాముపాగుః। యో దాశుషః సుకృతో హవముప గన్తా [౩౩] స నో ముఞ్చత్వగ్ంహసః॥
యః సంగ్రామం నయతి సం వశీ యుధే యః పుష్టాని సగ్ంసృజతి త్రయాణి। స్తౌమీన్ద్రం
నాథితో జోహవీమి స నో ముఞ్చత్వగ్ంహసః॥ మన్వే వాం మిత్రావరుణా తస్య విత్తగ్ం
సత్యౌజసా దృగ్ంహణా యం నుదేథే। యా రాజానగ్ం సరథం యాథ ఉగ్రా తా నో
ముఞ్చ తమాగసః॥ యో వాగ్ం రథ ఋజురశ్మిః సత్యధర్మా మిథుశ్చ రన్తముపయాతి
దూషయన్న్। స్తౌమి [౩౪] మిత్రావరుణా నాథితో జోహవీమి తౌ నో ముఞ్చ తమాగసః॥
వాయోః సవితుర్విదథాని మన్మహే యావాత్మన్వద్బిభృతో యౌ చ రక్షతః। యౌ విశ్వస్య
పరిభూ బభూవతుస్తౌ నో ముఞ్చ తమాగసః॥ ఉప శ్రేష్ఠా న ఆశిషో దేవయోర్ధర్మే
అస్థిరన్। స్తౌమి వాయుగ్ం సవితారం నాథితో జోహవీమి తౌ నో ముఞ్చ తమాగసః॥
రథీతమౌ రథీనామహ్వ ఊతయే శుభం గమిష్ఠౌ సుయమే భిరశ్వైః। యయో [౩౫] ర్వాం
దేవౌ దేవేష్వనిశితమోజస్తౌ నో ముఞ్చ తమాగసః॥ యదయాతం వహతుగ్ం
సూర్యాయాస్త్రి చక్రేణ సగ్ంసదమిచ్ఛమానౌ। స్తౌమి దేవావశ్వినౌ నాథితో జోహవీమి తౌ నో
ముఞ్చ తమాగసః॥ మరుతాం మన్వే అధి నో బ్రువన్తు ప్రేమాం వాచం విశ్వామవన్తు
విశ్వే। ఆశూన్ హువే సుయమానూతయే తే నో ముఞ్చన్త్వేనసః॥ తిగ్మమాయుధం
వీడితగ్ం సహస్వద్దివ్యగ్ం శర్ధః [౩౬] పృతనాసు జిష్ణు। స్తౌమి దేవాన్మరుతో నాథితో
జోహవీమి తే నో ముఞ్చన్త్వేనసః॥ దేవానాం మన్వే అధి నో బ్రువన్తు ప్రేమాం వాచం
విశ్వామవన్తు విశ్వే। ఆశూన్ హువే సుయమానూతయే తే నో ముఞ్చన్త్వేనసః॥ యదిదం
మాఽభిశోచతి పౌరుషేయేణ దైవ్యేన। స్తౌమి విశ్వాన్దేవాన్నాథితో జోహవీమి తే నో
ముఞ్చన్త్వేనసః॥ అను నోఽద్యానుమతిర- [౩౭] న్విదనుమతే త్వం వైశ్వానరో న ఊత్యా

పృష్ఠే దివి। యే అప్రథేతామమితేభిరోజోభిర్యే ప్రతిష్ఠే అభవతాం వసూనామ్। స్తామి ద్యావాపృథివీ నాథితో జోహవీమి తే నో ముఞ్చతమగ్ంహసః॥ ఉర్వీ రోదసీ వరివః కృణోతం క్షేత్రస్య పత్నీ అధి నో బ్రూయాతమ్। స్తామి ద్యావాపృథివీ నాథితో జోహవీమి తే నో ముఞ్చతమగ్ంహసః॥ యత్తే వయం పురుషత్రా యవిష్ఠాఽవిద్వాగ్ంసశ్చకృమా కచ్చనా [౩౦] ఽఽగః। కృధీ స్వస్మాగ్ం అదితేరనాగా వ్యేనాగ్ంసి శిశ్రథో విష్వగగ్నే॥ యథా హ తద్వసవో గౌర్యం చిత్పది షితామముఞ్చతా యజత్రాః। ఏవా త్వమస్మత్ప్ర ముఞ్చా వ్యగ్ంహః ప్రాఽతార్యగ్నే ప్రతరాం న ఆయుః॥[౩౯]

*గన్తా దూషయన్త్స్థామి యయోశ్శర్ధోఽనుమతిరను చన చతుస్త్రిగ్ంశచ్చ॥***4.7.15**॥

అగ్నేర్మన్వే యస్యేదమిన్ద్రస్య యస్సంగ్రామగ్ం సనో ముఞ్చత్వగ్ంహసః। మన్వే వాం తా నో ముఞ్చతమాగసః। యో వాం వాయోరుప రథీతమౌ యదయాతమశ్వినౌ తౌ నో ముఞ్చతమాగసః। మరుతాం తిగ్మం మరుతో దేవానాం యదిదం విశ్వాన్తే నో ముఞ్చన్త్వేనసః। అను న ఉర్వీ ద్యావాపృథివీ తే నో ముఞ్చతమగ్ంహసో యత్తే॥ చతురగ్ంహసష్షడాగసశ్చతురేనసో ద్విరగ్ంహసః॥

*అగ్నావిష్ణూ జ్యైష్ఠ్యగ్ం శంచోర్గ్చాఽఽశ్మా చాఽగ్నిశ్చాఽగ్ంశుశ్చేధ్మశ్చాఽగ్నిశ్చ గర్భాశ్చైకా చ వాజో నోఽగ్నిం యునజ్మి మమాఽగ్నేఽగ్నేర్మన్వే పఞ్చదశ॥***15**॥

*అగ్నావిష్ణూ అగ్నిశ్చ వాజో నో అదబ్ధో గోపా నవత్రిగ్ంశత్॥***39**॥

అగ్నావిష్ణూ ప్రతరాంన ఆయుః॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి చతుర్థ కాణ్డే సప్తమ ప్రశ్నః॥

॥చతుర్థకాణ్డః సమాప్తః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥ అథ పఞ్చమ కాణ్డే ప్రథమః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ సావిత్రాణి జుహోతి ప్రసూత్యై చతుర్గృహీతేన జుహోతి చతుష్పాదః పశవః పశూనేవాఽవ రున్ధే చతస్రో దిశో దిక్ష్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి ఛన్దాగ్ంసి దేవేభ్యోఽపాఽక్రామన్న వోఽభాగాని హవ్యం వక్ష్యామ ఇతి తేభ్య ఏతచ్చతుర్గృహీతమధారయన్పురోఽనువాక్యాయై యాజ్యాయై దేవతాయై వషట్కారాయ యచ్చతుర్గృహీతం జుహోతి ఛన్దాగ్స్యేవ తత్ప్రీణాతి తాన్యస్య ప్రీతాని దేవేభ్యో హవ్యం వహన్తి యం కామయేత [౧] పాపీయాన్థ్స్యాదిత్యేకైకం తస్య జుహుయాదాహుతీభిరేవైనమప గృహ్ణాతి పాపీయాన్భవతి యం కామయేత వసీయాన్థ్స్యాదితి సర్వాణి తస్యాఽనుద్రుత్య జుహుయాదాహుత్యైవైనమభి క్రమయతి వసీయాన్భవత్యథో యజ్ఞస్యైవైషాఽభిక్రాన్తిరేతి వా ఏష యజ్ఞముఖాదృద్ధ్యై యోఽగ్నేర్దేవతాయా ఏత్యష్టావేతాని సావిత్రాణి భవన్త్యష్టాక్షరా గాయత్రీ గాయత్రో- [౨] ఽగ్నిస్తేనైవ యజ్ఞముఖాదృద్ధ్యా అగ్నేర్దేవతాయై నైత్యష్టౌ సావిత్రాణి భవన్త్యాహుతిర్నవమీ త్రివృతమేవ యజ్ఞముఖే వి యాతయతి యది కామయేత ఛన్దాగ్ంసి యజ్ఞయశసేనాఽర్పయేయమిత్యృచమన్తమాం కుర్యాచ్ఛన్దాగ్స్యేవ యజ్ఞయశసేనార్పయతి యది కామయేత యజమానం యజ్ఞయశసేనాఽర్పయేయమితి యజురన్తమం కుర్యాద్యజమానమేవ యజ్ఞయశసేనాఽర్పయత్యృచా స్తోమగ్ం సమర్ధయేత్యా- [3] హ సమృద్ధ్యై చతుర్భిరభ్రిమా దత్తే చత్వారి ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దోభిరేవ దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇత్యాహ ప్రసూత్యా అగ్నిర్దేవేభ్యో నిలాయత స వేణుం ప్రాఽవిశథ్స ఏతామూతిమను సమచరద్యద్వేణోః సుషిరగ్ం సుషిరాఽభ్రిర్భవతి స యోనిత్వాయ సయత్రయత్రాఽవసత్తత్కృష్ణమభవత్కల్మాషీ భవతి రూపసమృద్ధ్యై

ఉభయతః క్ష్ణూర్భవతీతశ్చాఽముతశ్చాఽర్కస్యాఽవరుద్ధ్యై వ్యామమాత్రీ భవత్యేతావద్వై పురుషే వీర్యం వీర్యసమ్మితాఽపరిమితా భవత్యపరిమితస్యాఽవరుద్ధ్యై యో వనస్పతీనాం ఫలగ్రహిః స ఏషాం వీర్యావాన్ఫలగ్రహిర్వేణుర్వైణవీ భవతి వీర్యస్యాఽవరుద్ధ్యై॥[౮]

కామయేత గాయత్రోఽర్ధయేతి చ సప్తవిగ్ంశతిశ్చ||**5.1.1**||

వ్యృద్ధం వా ఏతద్యజ్ఞస్య యదయజుష్కేణ క్రియత ఇమామగృభ్ణన్రశనామృతస్యేత్యశ్వాభిధానీమా దత్తే యజుష్కృత్యై యజ్ఞస్య సమృద్ధ్యై ప్రతూర్తం వాజిన్నా ద్రవేత్యశ్వమభి దధాతి రూపమేవాఽస్యైతన్మహిమానం వ్యాచష్టే యుఞ్జాథాగ్ం రాసభం యువమితి గర్దభమసత్యేవ గర్దభం ప్రతి ష్ఠాపయతి తస్మాదశ్వాద్గర్దభోఽసత్తరో యోగేయోగే తవస్తరమిత్యాహ [౧] యోగేయోగ ఏవైనం యుఙ్క్తే వాజేవాజే హవామహ ఇత్యాహాఽన్నం వై వాజోఽన్నమేవావ రున్ద్ధే సఖాయ ఇన్ద్రమూతయ ఇత్యాహేన్ద్రియమేవావ రున్ద్ధేఽగ్నిర్దేవేభ్యో నిలాయత తం ప్రజాపతిరన్వవిన్దత్ప్రాజాపత్యోఽశ్వోఽశ్వేన సం భరత్యనువిత్త్యై పాపవస్యసం వా ఏతత్క్రియతే యచ్ఛ్రేయసా చ పాపీయసా చ సమానం కర్మ కుర్వన్తి పాపీయాన్- [౨] హ్యశ్వాద్గర్దభోఽశ్వం పూర్వం నయన్తి పాపవస్యసస్య వ్యావృత్త్యై తస్మాచ్ఛ్రేయాగ్ంసం పాపీయాన్పశ్చాదన్వేతి బహుర్వై భవతో భ్రాతృవ్యో భవతీవ ఖలు వా ఏష యోఽగ్నిం చినుతే వజ్ర్యశ్వః ప్రతూర్వన్నేహ్యవక్రామన్నశస్తీరిత్యాహ వజ్రేణైవ పాప్మానం భ్రాతృవ్యమవ క్రామతి రుద్రస్య గాణపత్యాదిత్యాహ రౌద్రా వై పశవో రుద్రాదేవ [౩] పశూన్నిర్యాచ్యాత్మనే కర్మ కురుతే పూష్ణా సయుజా సహేత్యాహ పూషా వా అధ్వనాగ్ం సన్నేతా సమష్ట్యై పురీషాయతనో వా ఏష యదగ్నిరఙ్గిరసో వా ఏతమగ్రే దేవతానాగ్ం సమభరన్పృథివ్యాః సధస్థాదగ్నిం పురీష్యమఙ్గిరస్వదచ్ఛేహీత్యాహ సాయతనమేవైనం దేవతాభిః సం భరత్యగ్నిం పురీష్యమఙ్గిరస్వదచ్ఛేమ ఇత్యాహ యేన [౪] సఙ్గచ్ఛతే వాజమేవాఽస్య వృఙ్క్తే

ప్రజాపతయే ప్రతిప్రోచ్యాఽగ్నిః సమ్భృత్య ఇత్యాహాఽఽరియం వై ప్రజాపతిస్తస్యా ఏతచ్ఛ్రోత్రం యద్వల్మీకోఽగ్నిం పురీష్యమఙ్గిరస్వద్భరిష్యామ ఇతి వల్మీకవపాముప తిష్ఠతే సాక్షాదేవ ప్రజాపతయే ప్రతిప్రోచ్యాఽగ్నిగ్ం సం భరత్యగ్నిం పురీష్యమఙ్గిరస్వద్భరామ ఇత్యాహ యేన సఙ్గచ్ఛతే వాజమేవాఽస్య వృఙ్క్తేఽన్వగ్నిరుషసామగ్ర- [౯] మఖ్యదిత్యాహాఽనుఽఖ్యాత్యా ఆగత్య వాజ్యధ్వన ఆక్రమ్య వాజిన్పృథివీమిత్యాహేచ్ఛత్యేవైనం పూర్వయా విన్దత్యుత్తరయా ద్వాభ్యామా క్రమయతి ప్రతిష్ఠిత్యా అనురూపాభ్యాం తస్మాదనురూపాః పశవః ప్ర జాయన్తే ద్యౌస్తే పృష్ఠం పృథివీ సధస్థమిత్యాహైభ్యో వా ఏతం లోకేభ్యః ప్రజాపతిః సమైరయద్రూపమేవాఽస్యైతన్మహిమానం వ్యాచష్టే వజ్రీ వా ఏష యదశ్వో దద్భిరన్యతోదద్భ్యో భూయాఽఽల్లోమభిరుభయాదద్భ్యో యం ద్విష్యాత్తమధస్పదం ధ్యాయేద్వజ్రేణైవైనగ్గ్ స్తృణుతే॥[౧౦]

ఆహ పాపీయాన్రుద్రాదేవ యేనాఽగ్రం వజ్రీ వై సప్తదశ చ॥ ***5.1.2***॥

ఉత్క్రామోదక్రమీదితి ద్వాభ్యాముత్క్రమయతి ప్రతిష్ఠిత్యా అనురూపాభ్యాం తస్మాదనురూపాః పశవః ప్ర జాయన్తేఽప ఉప సృజతి యత్ర వా ఆప ఉపగచ్ఛన్తి తదోషధయః ప్రతి తిష్ఠన్త్యోషధీః ప్రతితిష్ఠన్తీః పశవోఽను ప్రతి తిష్ఠన్తి పశూన్ యజ్ఞో యజ్ఞం యజమానో యజమానం ప్రజాస్తస్మాదప ఉప సృజతి ప్రతిష్ఠిత్యై యదధ్వర్యురనగ్నావాహుతిం జుహుయాదన్ధోఽధ్వర్యుః [౧౧] స్యాద్రక్షాగ్ంసి యజ్ఞగ్ం హన్యుర్హిరణ్యముపాస్య జుహోత్యగ్నివత్యేవ జుహోతి నాన్ధోఽధ్వర్యుర్భవతి న యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి ఘ్నన్తి జిఘర్మ్యగ్నిమ్మనసా ఘృతేనేత్యాహ మనసా హి పురుషో యజ్ఞమభిగచ్ఛతి ప్రతిక్ష్యన్తం భువనాని విశ్వేత్యాహ సర్వగ్గ్ హ్యేష ప్రత్యఙ్క్షేతి పృథుం తిరశ్చా వయసా బృహన్తమిత్యాహాల్పో హ్యేష జాతో మహాన్ [౧౨] భవతి వ్యచిష్ఠమన్నగ్ం రభసం విదానమిత్యాహాఽన్నమేవాఽస్మై స్వదయతి సర్వమస్మై స్వదతే య ఏవం వేదాఽఽ

త్వా జిఘర్మి వచసా ఘృతేనేత్యాహ తస్మాద్యత్పురుషో మనసాఽభిగచ్ఛతి తద్వాచా వదత్యరక్షసేత్యాహ రక్షసామపహత్యై మర్యశ్రీః స్పృహయద్వర్ణో అగ్నిరిత్యాహాఽపచితిమేవాఽస్మిన్దధాత్యపచితిమాన్భవతి య ఏవం [౧౩] వేద మనసా త్వై తామాప్నుమర్హతి యామధ్వర్యురనగ్నావాహుతిం జుహోతి మనస్వతీభ్యాం జుహోత్యాహుత్యోరాప్త్యై ద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యై యజ్ఞముఖేయజ్ఞముఖే వై క్రియమాణే యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి జిఘాగ్ంసన్త్యేతర్హి ఖలు వా ఏతద్యజ్ఞముఖం యర్హ్యేనదాహుతిరశ్నుతే పరి లిఖతి రక్షసామపహత్యై తిసృభిః పరి లిఖతి త్రివృద్వా అగ్నిర్యావానేవాఽగ్నిస్తస్మాద్రక్షాగ్స్యప హన్తి [౧౪] గాయత్రియా పరి లిఖతి తేజో వై గాయత్రీ తేజసైవైనం పరి గృహ్ణాతి త్రిష్టుభా పరి లిఖతీన్ద్రియం వై త్రిష్టుగిన్ద్రియేణైవైనం పరి గృహ్ణాత్యనుష్టుభా పరి లిఖత్యనుష్టుప్సర్వాణి ఛన్దాగ్ంసి పరిభూః పర్యాప్త్యై మధ్యతోఽనుష్టుభా వాగ్వా అనుష్టుప్తస్మాన్మధ్యతో వాచా వదామో గాయత్రియా ప్రథమయా పరి లిఖత్యథాఽనుష్టుభాథ త్రిష్టుభా తేజో వై గాయత్రీ యజ్ఞోఽనుష్టుగిన్ద్రియం త్రిష్టుప్తేజసా చైవేన్ద్రియేణ చోభయతో యజ్ఞం పరి గృహ్ణాతి॥[౧౫]

అన్ధోఽధ్వర్యుర్మహాన్భవతి య ఏవగ్ం హన్తి త్రిష్టుభా తేజో వై గాయత్రీ త్రయోదశ చ॥ ***5.1.3***॥

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇతి ఖనతి ప్రసూత్యా అథో ధూమమేవైతేన జనయతి జ్యోతిష్మన్తం త్వాఽగ్నే సుప్రతీకమిత్యాహ జ్యోతిరేవైతేన జనయతి సోఽగ్నిర్జాతః ప్రజాః శుచాఽఽర్పయత్తం దేవా అర్ధర్చేనాఽశమయఞ్ఛివం ప్రజాభ్యోఽహిగ్ంసన్తమిత్యాహ ప్రజాభ్య ఏవైనగ్ం శమయతి ద్వాభ్యాం ఖనతి ప్రతిష్ఠిత్యా అపాం పృష్ఠమసీతి పుష్కరపర్ణమా [౧౬] హరత్యపాం వా ఏతత్పృష్ఠం యత్పుష్కరపర్ణగ్ం రూపేణైవైనదా హరతి పుష్కరపర్ణేన సం భరతి యోనిర్వా అగ్నేః పుష్కరపర్ణగ్ం సయోనిమేవాగ్నిగ్ం సం భరతి కృష్ణాజినేన సం భరతి యజ్ఞో వై కృష్ణాజినం యజ్ఞేనైవ యజ్ఞగ్ం సం భరతి యద్గ్రామ్యాణాం పశూనాం

చర్మణా సమ్భరేద్గ్రామ్యాన్పశూఞ్ఛుచాఽర్పయేత్కృష్ణాజినేన సం భరత్యారణ్యానేవ
పశూన్- [౧౭] ఞ్ఛుచాఽర్పయతి తస్మాత్సమావత్పశూనాం ప్రజాయమానానామారణ్యాః
పశవః కనీయాగ్ంసః శుచా హ్యృతా లోమతః సం భరత్యతో హ్యస్య మేధ్యం కృష్ణాజినం
చ పుష్కరపర్ణం చ సగ్గ్ స్తృణాతీయం వై కృష్ణాజినమసౌ
పుష్కరపర్ణమాభ్యామేవైనముభయతః పరి గృహ్ణాత్యగ్నిర్దేవేభ్యో నిలాయత
తమథర్వాఽన్వపశ్యదథర్వా త్వా ప్రథమో నిరమన్థదగ్న ఇత్యా- [౧౮] హ య
ఏవైనమన్వపశ్యత్తేనైవైనగ్ం సం భరతి త్వామగ్నే పుష్కరాదధీత్యాహ పుష్కరపర్ణే
హ్యేనముపశ్రితమవిన్దత్తము త్వా దధ్య ఙ్ఙృషిరిత్యాహ దధ్యఙ్వా ఆథర్వణస్తేజస్వ్యాసీత్తేజ
ఏవాఽస్మిన్దధాతి తము త్వా పాథ్యో వృషేత్యాహ పూర్వమేవోదితముత్తరేణాఽభి గృహ్ణాతి
[౧౯] చతసృభిః సం భరతి చత్వారి ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దోభిరేవ గాయత్రీభిర్బ్రాహ్మణస్య గాయత్రో
హి బ్రాహ్మణస్త్రిష్టుగ్భీ రాజన్యస్య త్రైష్టుభో హి రాజన్యో యం కామయేత
వసీయాన్థ్స్యాదిత్యుభయీభిస్తస్య సం భరేత్తేజశ్చైవాఽస్మా ఇన్ద్రియం చ సమీచీ
దధాత్యష్టాభిః సం భరత్యష్టాక్షరా గాయత్రీ గాయత్రోఽగ్నిర్యావానేవాఽగ్నిస్తగ్ం సం భరతి
సీద హోతరిత్యాహ దేవతా ఏవాఽస్మై సగ్ం సాదయతి ని హోతేతి మనుష్యాన్థ్సగ్ం
సీదస్వేతి వయాగ్ంసి జనిష్వా హి జేన్యో అగ్రే అహ్నామిత్యాహ దేవమనుష్యానేవాఽస్మై
సగ్ంసన్నాన్ప్ర జనయతి॥[౨౦]

ఏవ పశూనితి గృణాతి హోతరితి సప్తవిగ్ంశతిశ్చ॥**5.1.4**॥

క్రూరమివ వా అస్యా ఏతత్కరోతి యత్ఖనత్యప ఉప సృజత్యాపో వై శాన్తాః
శాన్తాభిరేవాఽస్యై శుచగ్ం శమయతి సం తే వాయుర్మాతరిశ్వా దధాత్విత్యాహ ప్రాణో వై
వాయుః ప్రాణేనైవాఽస్యై ప్రాణగ్ం సం దధాతి సం తే వాయురిత్యాహ
తస్మాద్వాయుప్రచ్యుతా దివో వృష్టిరీర్తే తస్మై చ దేవి వషడస్తు [౨౧] తుభ్యమిత్యాహ

షడ్వా ఋతవ ఋతుష్వేవ వృష్టిం దధాతి తస్మాథ్సర్వానృతూన్వర్షతి యద్వషట్కుర్యాద్యాతయామాఽస్య వషట్కారః స్యాద్యన్న వషట్కుర్యాద్రక్షాగ్ంసి యజ్ఞగ్ం హన్యుర్వడిత్యాహ పరోఽక్షమేవ వషట్కరోతి నాఽస్య యాతయామా వషట్కారో భవతి న యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి ఘ్నన్తి సుజాతో జ్యోతిషా సహేత్యనుష్టుభోప నహ్యత్యనుష్టు-[౨౨] ప్సర్వాణి ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దాగ్ంసి ఖలు వా అగ్నేః ప్రియా తనూః ప్రియయైవైనం తనువా పరి దధాతి వేదుకో వాసో భవతి య ఏవం వేద వారుణో వా అగ్నిరుపనద్ధ ఉదు తిష్ఠ స్వధ్వరోర్ధ్వ ఊ షు ణ ఊతయ ఇతి సావిత్రీభ్యాముత్తిష్ఠతి సవితృప్రసూత ఏవాఽస్యోర్ధ్వాం వరుణమేనిముథ్సృజతి ద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యై స జాతో గర్భో అసి [౨౩] రోదస్యోరిత్యాహేమే వై రోదసీ తయోరేష గర్భో యదగ్నిస్తస్మాదేవమాహాగ్నే చారుర్విభృత ఓషధీష్విత్యాహ యదా హ్యేతం విభరన్త్యథ చారుతరో భవతి ప్ర మాతృభ్యో అధి కనిక్రదద్గా ఇత్యాహౌషధయో వా అస్య మాతరస్తాభ్య ఏవైనం ప్ర చ్యావయతి స్థిరో భవ వీడ్వఙ్గ ఇతి గర్దభ ఆ సాదయతి [౨౪] సన్నహ్యత్యేవైనమేతయా స్థేమ్నే గర్దభేన సం భరతి తస్మాద్గర్దభః పశూనాం భారభారితమో గర్దభేన సం భరతి తస్మాద్గర్దభోఽప్యనాలేశేఽత్యన్యాన్పశూన్మేద్యత్యన్నగ్గ్ హ్యేనేనాఽర్కగ్ం సం భరన్తి గర్దభేన సం భరతి తస్మాద్గర్దభో ద్విరేతాః సన్కనిష్ఠం పశూనాం ప్ర జాయతేఽగ్నిర్హ్యస్య యోనిం నిర్దహతి ప్రజాసు వా ఏష ఏతర్హ్యారూఢః [౨౫] స ఈశ్వరః ప్రజాః శుచా ప్రదహః శివో భవ ప్రజాభ్య ఇత్యాహ ప్రజాభ్య ఏవైనగ్ం శమయతి మానుషీభ్యస్త్వమఙ్గిర ఇత్యాహ మానవ్యో హి ప్రజా మా ద్యావాపృథివీ అభి శూశుచో మాఽన్తరిక్షం మా వనస్పతీనిత్యాహైభ్య ఏవైనం లోకేభ్యః శమయతి ప్రైతు వాజీ కనిక్రదదిత్యా హవాజీ హ్యేష నానదద్రాసభః పత్వేత్యా- [౨౬] హ రాసభ ఇతి హ్యేతమృషయోఽవదన్భరన్నగ్నిం పురీష్యమిత్యాహాఽగ్నిగ్గ్ హ్యేష భరతి మా పాద్యాయుషః పురేత్యాహాఽఽయురేవాఽస్మిన్దధాతి తస్మాద్గర్దభః సర్వమాయురేతి తస్మాద్గర్దభే పురాఽఽయుషః ప్రమీతే బిభ్యతి వృషాఽగ్నిం

వృషణం భరన్నిత్యాహ వృషా హ్యేష వృషాగ్నిరపాం గర్భగ్ం [౨౭]
సముద్రియమిత్యాహాపాఽగ్ హ్యేష గర్భో యదగ్నిరగ్న ఆ యాహి వీతయ ఇతి వా ఇమౌ లోకౌ ప్యైతామగ్న ఆ యాహి వీతయ ఇతి యదాహాఽనయోర్లోకయోర్వీత్త్యై ప్రచ్యుతో వా ఏష ఆయతనాదగతః ప్రతిష్ఠాగ్ం స ఏతర్హ్యాధ్వర్యుం చ యజమానం చ ధ్యాయత్యృతగ్ం సత్యమిత్యాహేయం వా బుతమసౌ [౨౦] సత్యమనయోరేవైనం ప్రతి ష్ఠాపయతి నాఽఽర్తిమార్ఛత్యధ్వర్యుర్న యజమానో వరుణో వా ఏష యజమానమభ్యైతి యదగ్నిరుపనద్ధ ఓషధయః ప్రతి గృహ్ణీతాఽగ్నిమేతమిత్యాహ శాన్త్యై వ్యస్యన్విశ్వా అమతీరరాతీరిత్యాహ రక్షసామప హత్యై నిషీదన్నో అప దుర్మతిగ్ం హనదిత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యా ఓషధయః ప్రతి మోదధ్వ- [౨౧] మ్మేనమిత్యాహౌషధయో వా అగ్నేర్భాగధేయం తాభిరేవైనగ్ం సమర్ధయతి పుష్పవతీః సుపిప్పలా ఇత్యాహ తస్మాదోషధయః ఫలం గృహ్ణన్త్యయం వో గర్భ బుత్వియః ప్రత్నగ్ం సధస్థమాఽసదదిత్యాహ యాభ్య ఏవైనం ప్రచ్యావయతి తాస్వేవైనం ప్రతి ష్ఠాపయతి ద్వాభ్యాముపావహరతి ప్రతిష్ఠిత్యై॥[౩౦]
అన్త్వనుష్టుబసి సాదయత్యారూఢః పత్వేతి గర్భమసౌ మోదధ్వం ద్విచత్వారిగ్ంశచ్చ||**5.1.5**||

వారుణో వా అగ్నిరుపనద్ధో వి పాజసేతి వి స్రగ్ంసయతి సవితృప్రసూత ఏవాఽస్య విషూచీం వరుణమేనిం వి సృజత్యప ఉప సృజత్యాపో వై శాన్తాః శాన్తాభిరేవాఽస్య శుచగ్ం శమయతి తిసృభిరుప సృజతి త్రివృద్వా అగ్నిర్యావానేవాఽగ్నిస్తస్య శుచగ్ం శమయతి మిత్రః సగ్ంసృజ్య పృథివీమిత్యాహ మిత్రో వై శివో దేవానాం తేనైవై- [౩౧] నగ్ం సగ్ం సృజతి శాన్త్యై యద్గ్రామ్యాణాం పాత్రాణాం కపాలైః సగ్ంసృజేద్గ్రామ్యాణి పాత్రాణి శుచాఽర్పయేదర్మకపాలైః సగ్ం సృజత్యేతాని వా అనుపజీవనీయాని తాన్యేవ శుచాఽర్పయతి శర్కరాభిః సగ్ం సృజతి ధృత్యా అథో శన్త్వాయాఽజలోమైః సగ్ం సృజత్యేషా వా అగ్నేః ప్రియా తనూర్యదజా ప్రియయైవైనం తనువా సగ్ం సృజత్యథో

తేజసా కృష్ణాజినస్య లోమభిః సగ్ం [౩౨] సృజతి యజ్ఞో వై కృష్ణాజినం యజ్ఞేనైవ యజ్ఞగ్ం సగ్ం సృజతి రుద్రాః సమ్భృత్య పృథివీమిత్యాహైతా వా ఏతం దేవతా అగ్రే సమభరన్తాభిరేవైనగ్ం సం భరతి మఖస్య శిరోఽసీత్యాహ యజ్ఞో వై మఖస్తస్యైతచ్ఛిరో యదుఖా తస్మాదేవమాహ యజ్ఞస్య పదే స్థ ఇత్యాహ యజ్ఞస్య హ్యేతే [౩౩] పదే అథో ప్రతిష్ఠిత్యై ప్రాఽన్యాభిర్యచ్ఛత్యన్వస్యైర్మన్త్రయతే మిథునత్వాయ త్ర్యుద్ధిం కరోతి త్రయ ఇమే లోకా ఏషాం లోకానామాప్త్యై ఛన్దోభిః కరోతి వీర్యం వై ఛన్దాగ్ంసి వీర్యేణైవైనాం కరోతి యజుషా బిలం కరోతి వ్యావృత్త్యా ఇయతీం కరోతి ప్రజాపతినా యజ్ఞముఖేన సమ్మితాం ద్విస్తనాం కరోతి ద్యావాపృథివ్యోర్దోహాయ చతుఃస్తనాం కరోతి పశూనాం దోహాయాఽష్టాస్తనాం కరోతి ఛన్దసాం దోహాయ నవాశ్రిమభిచరతః కుర్యాత్త్రివృతమేవ వజ్రగ్ం సమ్భృత్య భ్రాతృవ్యాయ ప్ర హరతి స్తృత్యై కృత్వాయ సా మహీముఖామితి ని దధాతి దేవతాస్వేవైనాం ప్రతి ష్ఠాపయతి||[౩౪]

తేనైవ లోమభిస్సమేతే అభిచరత ఏకవిగ్ంశతిశ్చ ||**5.1.6**||

సప్తభిర్ధూపయతి సప్త వై శీర్షణ్యాః ప్రాణాః శిర ఏతద్యజ్ఞస్య యదుఖా శీర్షన్నేవ యజ్ఞస్య ప్రాణాన్దధాతి తస్మాథ్సప్త శీర్షన్ప్రాణా అశ్వశకేన ధూపయతి ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః సయోనిత్వాయాఽదితిస్త్వేత్యాహేయం వా అదితిరదిత్యైవాఽదిత్యాం ఖనత్యస్యా అక్రూరఙ్కారాయ న హి స్వః స్వగ్ం హినస్తి దేవానాం త్వా పత్నీరిత్యాహ దేవానాం [౩౫] వా ఏతాం పత్నయోఽగ్రేఽకుర్వన్తాభిరేవైనాం దధాతి ధిషణాస్త్వేత్యాహ విద్యా వై ధిషణా విద్యాభిరేవైనామభీన్ధే గ్నాస్త్వేత్యాహ ఛన్దాగ్ంసి వై గ్నాశ్ఛన్దోభిరేవైనాగ్ శ్రపయతి వరూత్రయస్త్వేత్యాహ హోత్రా వై వరూత్రయో హోత్రాభిరేవైనాం పచతి జనయస్త్వేత్యాహ దేవానాం వై పత్నీ [౩౬] ర్జనయస్తాభిరేవైనాం పచతి షడ్భిః పచతి షడ్వా ఋతవ ఋతుభిరేవైనాం పచతి ద్విః పచన్త్వేత్యాహ తస్మాద్ ద్విః సంవథ్సరస్య సస్యం పచ్యతే

వారుణ్యుఖాఽభీద్ధా మైత్రియోపైతి శాన్త్యై దేవస్త్వా సవితోద్వపత్విత్యాహ సవితృప్రసూత ఏవైనాం బ్రహ్మణా దేవతాభిరుద్వపత్యపద్యమానా పృథివ్యాశా దిశ ఆ పృణే- [౩౭] త్యాహ తస్మాదగ్నిః సర్వా దిశోఽను వి భాత్యుత్తిష్ఠ బృహతీ భవోర్ధ్వా తిష్ఠ ధ్రువా త్వమిత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యా అసుర్యం పాత్రమనాచ్ఛృణ్ణమా ఛృణత్తి దేవత్రాఽకరజక్షీరేణాఽఽ చ్ఛృణత్తి పరమం వా ఏతత్పయో యదజక్షీరం పరమేణైవైనాం పయసాఽఽ చ్ఛృణత్తి యజుషా వ్యావృత్త్యై ఛన్దోభిరా చ్ఛృణత్తి ఛన్దోభిర్వా ఏషా క్రియతే ఛన్దోభిరేవ ఛన్దాగ్స్యా ఛృణత్తి॥

[౩౮]

ఆహ దేవానాం వై పత్నీః పృణైషా షట్చ ||**5.1.7**||

ఏకవిగ్ంశత్యా మాషైః పురుషశీర్షమచ్ఛైత్యమేధ్యా వై మాషా అమేధ్యం పురుషశీర్షమమేధ్యైరేవాఽస్యామేధ్యం నిరవదాయ మేధ్యం కృత్వాఽఽ హరత్యేకవిగ్ంశతిర్భవన్త్యేకవిగ్ంశో వై పురుషః పురుషస్యాఽఽప్త్యై వ్యృద్ధం వా ఏతత్ప్రాణైరమేధ్యం యత్పురుషశీర్షగ్ం సప్తధా వితృణ్ణాం వల్మీకవపాం ప్రతి ని దధాతి సప్త వై శీర్షణ్యాః ప్రాణాః ప్రాణైరేవైనథ్సమర్ధయతి మేధ్యత్వాయ యావన్తో [౩౯] వై మృత్యుబన్ధవస్తేషాం యమ ఆధిపత్యం పరీయాయ యమగాథాభిః పరి గాయతి యమాదేవైనద్వృఙ్క్తే తిసృభిః పరి గాయతి త్రయ ఇమే లోకా ఏభ్య ఏవైనల్లోకేభ్యో వృఙ్క్తే తస్మాద్గాయతే న దేయం గాథా హి తద్వృఙ్క్తేఽగ్నిభ్యః పశూనా లభతే కామా వా అగ్నయః కామానేవాఽవ రున్ధే యత్పశూన్నాఽఽలభేతాఽనవరుద్ధా అస్య [౪౦] పశవః స్యుర్యత్పర్యగ్నికృతానుథ్సృజేద్యజ్ఞవేశసం కుర్యాద్యథ్సగ్గ్స్థాపయేద్యాతయామాని శీర్షాణి స్యుర్యత్పశూనాలభతే తేనైవ పశూనవ రున్ధే యత్పర్యగ్నికృతానుథ్సృజతి శీర్ష్ణామయాతయామత్వాయ ప్రాజాపత్యేన సగ్గ్ స్థాపయతి యజ్ఞో వై ప్రజాపతిర్యజ్ఞ ఏవ యజ్ఞం ప్రతి ష్ఠాపయతి ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత స రిరిచానోఽమన్యత స ఏతా

ఆప్రీరపశ్యత్తాభిర్వై స ముఖత [౪౧] ఆత్మానమాఽప్రీణీత యదేతా ఆప్రియో భవన్తి యజ్ఞో వై ప్రజాపతిర్యజ్ఞమేవైతాభిర్ముఖత ఆ ప్రీణాత్యపరిమితఛన్దసో భవన్త్యపరిమితః ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యై ఊనాతిరిక్తా మిథునాః ప్రజాత్యై లోమశం వై నామైతచ్ఛన్దః ప్రజాపతేః పశవో లోమశాః పశూనేవాఽవ రున్ధే సర్వాణి వా ఏతా రూపాణి సర్వాణి రూపాణ్యగ్నౌ చిత్యే క్రియన్తే తస్మాదేతా అగ్నేశ్చిత్యస్య [౪౨] భవన్త్యేకవిగ్ంశతిగ్ం సామిధేనీరన్వాహ రుగ్వా ఏకవిగ్ంశో రుచమేవ గచ్ఛత్యథో ప్రతిష్ఠామేవ ప్రతిష్ఠా హ్యేకవిగ్ంశశ్చతుర్విగ్ంశతిమన్వాహ చతుర్విగ్ంశతిరర్ధమాసాః సంవథ్సరః సంవథ్సరోఽగ్నిర్వైశ్వానరః సాక్షాదేవ వైశ్వానరమవ రున్ధే పరాచీరన్వా హపరా జివ హి సువర్గో లోకః సమాస్త్వాఽగ్న ఋతవో వర్ధయన్త్విత్యాహ సమాభిరేవాఽగ్నిం వర్ధయ [౪౩] త్యృతుభిః సంవథ్సరం విశ్వా ఆ భాహి ప్రదిశః పృథివ్యా ఇత్యాహ తస్మాదగ్నిః సర్వా దిశోఽను వి భాతి ప్రత్యౌహతామశ్వినా మృత్యుమస్మాదిత్యాహ మృత్యుమేవాఽస్మాదప నుదత్యుద్వయం తమసస్పరీత్యాహ పాప్మా వై తమః పాప్మానమేవాఽస్మాదప హన్త్యగన్మ జ్యోతిరుత్తమమిత్యాహాఽసౌ వా ఆదిత్యో జ్యోతిరుత్తమమాదిత్యస్యైవ సాయుజ్యం గచ్ఛతి న సంవథ్సరస్తిష్ఠతి నాఽస్య శ్రీస్తిష్ఠతి యస్యైతాః క్రియన్తే జ్యోతిష్మతీముత్తమామన్వాహ జ్యోతిరేవాఽస్మా ఉపరిష్టాద్దధాతి సువర్గస్య లోకస్యానుఽఖ్యాత్యై ॥[౪౪]

యావన్తోఽస్య ముఖతశ్చిత్యస్య వర్ధయత్వాదిత్యోఽష్టావిగ్ంశతిశ్చ||**5.1.8**||

షడ్భిర్దీక్షయతి షడ్వా ఋతవ ఋతుభిరేవైనం దీక్షయతి సప్త భిర్దీక్షయతి సప్తఛన్దాగ్ంసి ఛన్దోభిరేవైనం దీక్షయతి విశ్వే దేవస్య నేతురిత్యనుష్టుభోత్తమయా జుహోతి వాగ్వా అనుష్టుప్తస్మాత్ప్రాణానాం వాగుత్తమైకస్మాదక్షరాదనాప్తం ప్రథమం పదం తస్మాద్యద్వాచోఽనాప్తం తన్మనుష్యా ఉప జీవన్తి పూర్ణయా జుహోతి పూర్ణ ఇవ హి ప్రజాపతిః [౪౫] ప్రజాపతేరాప్త్యై న్యూనయా జుహోతి న్యూనాద్ధి ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత

ప్రజానాగ్ం సృష్ట్యై యదర్చిషి ప్రవృఞ్జ్యాద్భూతమవ రున్ధీత యదఙ్గారేషు
భవిష్యదఙ్గారేషు ప్ర వృణక్తి భవిష్యదేవావ రున్ధే భవిష్యద్ధి భూయో భూతాద్ద్వాభ్యాం ప్ర
వృణక్తి ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యై బ్రహ్మణా వా ఏషా యజుషా సమ్భృతా యదుఖా సా
యద్భిద్యేతాఽఽర్తిమార్ఛే- [౪౬] ద్యజమానో హన్యేతాఽస్య యజ్ఞో మిత్రైతాముఖాం
తపేత్యాహ బ్రహ్మ వై మిత్రో బ్రహ్మన్నేవైనాం ప్రతి ష్ఠాపయతి నాఽఽర్తిమార్ఛతి యజమానో
నాఽస్య యజ్ఞో హన్యతే యది భిద్యేత తైరేవ కపాలైః సగ్ంసృజేథ్సైవ తతః
ప్రాయశ్చిత్తిర్యో గతశ్రీః స్యాన్మథిత్వా తస్యాఽవ దధ్యాద్భూతో వా ఏష స స్వాం [౪౭]
దేవతాముపైతి యో భూతికామః స్యాద్య ఉఖాయై సం భవేథ్స ఏవ తస్య స్యాదతో హ్యేష
సం భవత్యేష వై స్వయమ్భూర్నామ భవత్యేవ యం కామయేత భ్రాతృవ్యమస్మై
జనయేయమిత్యన్యతస్తస్యాఽఽహృత్యాఽవ దధ్యాథ్సాక్షాదేవాఽస్మై భ్రాతృవ్యం
జనయత్యమ్బరీషాదన్నకామస్యాఽవ దధ్యాదమ్బరీషే వా అన్నమ్భ్రియతే సయోన్యేవాఽన్న-
[౪౮] మవ రున్ధే ముఞ్జానవ దధాత్యూర్గ్వై ముఞ్జా ఊర్జమేవాఽస్మా అపి
దధాత్యగ్నిర్దేవేభ్యో నిలాయత స క్రుముకం ప్రావిశత్క్రుముకమవ దధాతి యదేవాఽస్య
తత్ర న్యక్తం తదేవాఽవ రున్ధ ఆజ్యేన సం యౌత్యేతద్వా అగ్నేః ప్రియం ధామ యదాజ్యం
ప్రియేణైవైనం ధామ్నా సమర్ధయత్యథో తేజసా [౪౯] వైకఙ్కతీమా దధాతి భా ఏవాఽవ రున్ధే
శమీమయీమా దధాతి శాన్త్యై సీద త్వమ్మాతురస్యా ఉపస్థ ఇతి తిసృభిర్జాతముప తిష్ఠతే
త్రయ ఇమే లోకా ఏష్వేవ లోకేష్వావిదం గచ్ఛత్యథో ప్రాణానేవాఽఽత్మన్ధత్తే||[౫౦]

ప్రజాపతిర్ ఋచ్ఛేథ్స్వామేవాఽన్నం తేజసా చతుస్త్రిగ్ంశచ్చ||**5.1.9**||

న హ స్మ వై పురాఽగ్నిరపరశువృక్ణం దహతి తదస్మై ప్రయోగ ఏవర్షిరస్వదయద్యదగ్నే
యాని కాని చేతి సమిధమా దధాత్యపరశువృక్ణమేవాఽస్మై స్వదయతి సర్వమస్మై స్వదతే
య ఏవం వేదౌదుమ్బరీమా దధాత్యూర్గ్వా ఉదుమ్బర ఊర్జమేవాఽస్మా అపి దధాతి

ప్రజాపతిరగ్నిమసృజత తగ్ం సృష్టగ్ం రక్షాగ్స్య- [౫౦] జిఘాగ్ంసన్థ్స
ఏతద్రాక్షోఘ్నమపశ్యత్తేన వై స రక్షాగ్స్యపాహత యద్రాక్షోఘ్నమ్భవత్యగ్నేరేవ తేన
జాతాద్రక్షాగ్స్యప హన్త్యాశ్వత్థీమా దధాత్యశ్వత్థో వై వనస్పతీనాగ్ం సపత్నసాహో విజిత్యై
వైకఙ్కతీమా దధాతి భా ఏవాఽవ రున్ధే శమీమయీమా దధాతి శాన్త్యై సగ్ంశితం మే
బ్రహ్మోదేషాం బాహూ అతిరమిత్యుత్తమే ఔదుమ్బరీ [౫౧] వాచయతి బ్రహ్మణైవ క్షత్రగ్ం
సగ్గ్ శ్యతి క్షత్రేణ బ్రహ్మ తస్మాద్బ్రాహ్మణో రాజన్యవానత్యన్యం బ్రాహ్మణం తస్మాద్రాజన్యో
బ్రాహ్మణవానత్యన్యగ్ం రాజన్యం మృత్యుర్వా ఏష యదగ్నిరమృతగ్ం హిరణ్యగ్ం
రుక్మమన్తరం ప్రతి ముఞ్చతేఽమృతమేవ మృత్యోరన్తర్ధత్త ఏకవిగ్ంశతినిర్బాధో
భవత్యేకవిగ్ంశతిర్వై దేవలోకా ద్వాదశ మాసాః పఞ్చర్తవస్త్రయ ఇమే లోకా అసావాదిత్య
[౫౩] ఏకవిగ్ంశ ఏతావన్తో వై దేవలోకాస్తేభ్య ఏవ భ్రాతృవ్యమన్తరేతి నిర్బాధైర్వై దేవా
అసురాన్నిర్బాధేఽకుర్వత తన్నిర్బాధానాం నిర్బాధత్వం నిర్బాధీ భవతి భ్రాతృవ్యానేవ నిర్బాధే
కురుతే సావిత్రియా ప్రతి ముఞ్చతే ప్రసూత్యై
నక్తోషాసేత్యుత్తరయాఽహోరాత్రాభ్యామేవైనముద్యచ్ఛతే దేవా అగ్నిం ధారయన్ద్రవిణోదా
ఇత్యాహ ప్రాణా వై దేవా ద్రవిణోదా అహోరాత్రాభ్యామేవైనముద్యత్య [౫౪]
ప్రాణైర్దాధారాఽఽసీనః ప్రతి ముఞ్చతే తస్మాదాసీనాః ప్రజాః ప్ర జాయన్తే కృష్ణాజినముత్తరం
తేజో వై హిరణ్యం బ్రహ్మ కృష్ణాజినం తేజసా చైవైనం బ్రహ్మణా చోభయతః పరి గృహ్ణాతి
షడుద్యామగ్ం శిక్యం భవతి షడ్వా ఋతవ ఋతుభిరేవైనముద్యచ్ఛతే
యద్ద్వాదశోద్యామగ్ం సంవత్సరేణైవ మౌఞ్జమ్భవత్యూర్గ్వై ముఞ్జా ఊర్జైవైనగ్ం
సమర్ధయతి సుపర్ణోఽసి గరుత్మానిత్యవేక్షతే రూపమేవాఽస్యైతన్మహిమానం వ్యాచష్టే దివం
గచ్ఛ సువః పతేత్యాహ సువర్గమేవైనంలోకం గమయతి||[౫౫]

*రక్షాగ్ స్యాదుమ్బరీ ఆదిత్య ఉద్యత్య సం చతుర్విగ్ంశతిశ్చ||**5.1.10**||*

సమిద్ధో అఞ్జన్కృదరమ్మతీనాం ఘృతమగ్నే మధుమత్పిన్వమానః। వాజీ వహన్వాజినం జాతవేదో దేవానాం వక్షి ప్రియమా సధస్థమ్॥ ఘృతేనాఽఞ్జన్థ్సం పథో దేవయానాన్ప్రజానన్వాజ్యప్యేతు దేవాన్। అను త్వా సప్తే ప్రదిశః సచన్తాగ్ స్వధామస్మై యజమానాయ ధేహి॥ ఈడ్యశ్చాఽసి వన్ద్యశ్చ వాజిన్నాశుశ్చాఽసి మేధ్యశ్చ సప్తే। అగ్నిష్ట్వా [౩౬] దేవైర్వసుభిః సజోషాః ప్రీతం వహ్నిం వహతు జాతవేదాః॥ స్తీర్ణం బర్హిః సుష్టరీమా జుషాణోరు పృథు ప్రథమానం పృథివ్యామ్। దేవేభిర్యుక్తమదితిః సజోషాః స్యోనం కృణ్వానా సువితే దధాతు॥ ఏతా ఉ వః సుభగా విశ్వరూపా వి పక్షోభిః శ్రయమాణా ఉదాతైః। ఋష్వాః సతీః కవషః శుమ్భమానా ద్వారో దేవీః సుప్రాయణా భవన్తు॥ అన్తరా మిత్రావరుణా చరన్తీ ముఖం యజ్ఞానామభి సంవిదానే। ఉషాసా వాగ్ం [౩౭] సుహిరణ్యే సుశిల్పే ఋతస్య యోనావిహ సాదయామి॥ ప్రథమా వాగ్ం సరథినా సువర్ణా దేవౌ పశ్యన్తౌ భువనాని విశ్వా। అపిప్రయం చోదనా వాం మిమానా హోతారా జ్యోతిః ప్రదిశా దిశన్తా॥ ఆదిత్యైర్నో భారతీ వష్టు యజ్ఞగ్ం సరస్వతీ సహ రుద్రైర్న ఆవీత్। ఇడోపహూతా వసుభిః సజోషా యజ్ఞం నో దేవీరమృతేషు ధత్త॥ త్వష్టా వీరం దేవకామం జజాన త్వష్టురర్వా జాయత ఆశురశ్వః। [౩౮] త్వష్టేదం విశ్వం భువనం జజాన బహోః కర్తారమిహ యక్షి హోతః॥ అశ్వో ఘృతేన త్మన్యా సమక్త ఉప దేవాగ్ం ఋతుశః పాథ ఏతు। వనస్పతిర్దేవలోకం ప్రజానన్నగ్నినా హవ్యా స్వదితాని వక్షత్॥ ప్రజాపతేస్తపసా వావృధానః సద్యో జాతో దధిషే యజ్ఞమగ్నే। స్వాహాకృతేన హవిషా పురోగా యాహి సాధ్యా హవిరదన్తు దేవాః॥[౩౯]

అగ్నిష్ట్వా వామశ్వో ద్విచత్వారిగ్ంశచ్చ||**5.1.11**||

సావిత్రాణి వ్యృద్ధముత్క్రామ దేవస్య ఖనతి క్రూరం వారుణస్సప్తభిదేకవిగ్ంశత్యా షడ్భిర్న హ స్మ సమిద్ధో అఞ్జన్నేకాదశ
||**11**||

సావిత్రాణ్యుత్క్రామ క్రూరం వారుణః పశవస్స్యుర్న హ స్మ నవపఞ్చాశత్॥౫౯॥

సావిత్రాణి హవిరదన్తు దేవాః॥

॥ హరిః ఓమ్॥

॥ శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ ఇతి పఞ్చమ కాణ్డే ప్రథమః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ పఞ్చమ కాణ్డే ద్వితీయః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ విష్ణుముఖా వై దేవాశ్ఛన్దోభిరిమాఁల్లోకానపజయ్యమభ్యజయన్ యద్విష్ణుక్రమాన్క్రమతే విష్ణురేవ భూత్వా యజమానశ్ఛన్దోభిరిమాఁల్లోకానపజయ్యమభి జయతి విష్ణోః క్రమోఽస్యభిమాతిహేత్యాహ గాయత్రీ వై పృథివీ త్రైష్టుభమన్తరిక్షం జాగతీ ద్యౌరానుష్టుభీర్దిశశ్ఛన్దోభిరేవేమాఁల్లోకాన్యథాపూర్వమభి జయతి ప్రజాపతిరగ్నిమసృజత సోఽస్మాథ్సృష్టః [౧] పరాఙైత్తమేతయాఽన్వైదక్రన్దదితి తయా వై సోఽగ్నేః ప్రియం ధామావారున్ధ యదేతామన్వాహాగ్నేరేవైతయా ప్రియం ధామావ రున్ధ ఈశ్వరో వా ఏష పరాఙ్ప్రదఘో యో విష్ణుక్రమాన్క్రమతే చతసృభిరా వర్తతే చత్వారి ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దాగ్ంసి ఖలు వా అగ్నేః ప్రియా తనూః ప్రియామేవాస్య తనువమభి [౨] పర్యావర్తతే దక్షిణా పర్యావర్తతే స్వమేవ వీర్యమను పర్యావర్తతే తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధ ఆత్మనో వీర్యావత్తరోఽథో ఆదిత్యస్యైవావృతమను పర్యావర్తతే శునః శేపమాజీగర్తిం వరుణోఽగృహ్ణాథ్స ఏతాం వారుణీమపశ్యత్తయా వై స ఆత్మానం వరుణపాశాదముఞ్చద్వరుణో వా ఏతం గృహ్ణాతి య ఉఖాం ప్రతిముఞ్చత ఉదుత్తమం వరుణపాశమస్మదిత్యాహాత్మానమేవైతయా [3] వరుణపాశాన్ముఞ్చత్యా త్వాహార్షమిత్యాహాహ్యేనగ్ం హరతి ధ్రువస్తిష్ఠావిచాచలిరిత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై విశస్త్వా సర్వా వాఞ్ఛన్త్విత్యాహ విశైవైనగ్ం సమర్ధయత్యస్మిన్రాష్ట్రమధి శ్రయేత్యాహ రాష్ట్రమేవాస్మిన్ధ్రువమకర్యం కామయేత రాష్ట్రగ్గ్ స్యాదితి తమ్మనసా ధ్యాయేద్రాష్ట్రమేవ భవ- [౪] త్యగ్రే బృహన్నుషసామూర్ధ్వో అస్థాదిత్యాహాగ్రమేవైనగ్ం సమానానాం కరోతి నిర్జగ్మివాన్తమస ఇత్యాహ తమ ఏవాస్మాదప హన్తి జ్యోతిషాగాదిత్యాహ జ్యోతిరేవాస్మిన్దధాతి చతసృభిః సాదయతి చత్వారి ఛన్దాగ్ంసి

ఛన్దోభిరేవాతిచ్ఛన్దసోత్తమయా వర్ష్మ వా ఏష ఛన్దసాం యదతిచ్ఛన్దా వర్ష్మైవైనగ్ం సమానానాం కరోతి సద్వతీ [౫] భవతి సత్త్వమేవైనం గమయతి వాథ్సప్రేణోప తిష్ఠత ఏతేన వై వథ్సప్రీర్భాలన్దనోఽగ్నేః ప్రియం ధామావారున్ధాగ్నేరేవైతేన ప్రియం ధామావ రున్ధ ఏకాదశం భవత్యేకధైవ యజమానే వీర్యం దధాతి స్తోమేన వై దేవా అస్మింల్లోక ఆర్ధ్నువఞ్ఛన్దోభిరముష్మిన్థ్స్తోమస్యేవ ఖలు వా ఏతద్రూపం యద్వాథ్సప్రం యద్వాథ్సప్రేణోపతిష్ఠత [౬] ఇమమేవ తేన లోకమభి జయతి యద్విష్ణుక్రమాన్క్రమతేఽముమేవ తైర్లోకమభి జయతి పూర్వేద్యుః ప్ర క్రామత్యుత్తరేద్యురుప తిష్ఠతే తస్మాద్యోగేఽన్యాసాం ప్రజానామ్మనః క్షేమేఽన్యాసాం తస్మాద్యాయావరః క్షేమ్యస్యేశే తస్మాద్యాయావరః క్షేమ్యమధ్యవస్యతి ముష్టీ కరోతి వాచం యచ్ఛతి యజ్ఞస్య ధృత్యై॥[౭]

సృష్టోఽ౧ భ్యేతయా భవతి సద్వత్యుపతిష్ఠతే ద్విచత్వారిగ్ంశచ్చ||**5.2.1**||

అన్నపతేఽన్నస్య నో దేహీత్యాహాఽగ్నిర్వా అన్నపతిః స ఏవాఽస్మా అన్నం ప్రయచ్ఛత్యనమీవస్య శుష్మిణ ఇత్యాహాఽయక్ష్మస్యేతి వావైతదాహ ప్ర ప్రదాతారం తారిష ఊర్జం నో ధేహి ద్విపదే చతుష్పద ఇత్యాహాఽఽశిషమేవైతామా శాస్త ఉదు త్వా విశ్వే దేవా ఇత్యాహ ప్రాణా వై విశ్వే దేవాః [౦] ప్రాణైరేవైనముద్యచ్ఛతేఽగ్నే భరన్తు చిత్తిభిరిత్యాహ యస్మా ఏవైనం చిత్తాయోద్యచ్ఛతే తేనైవైనగ్ం సమర్ధయతి చతసృభిరా సాదయతి చత్వారి ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దోభిరేవాఽతిచ్ఛన్దసోత్తమయా వర్ష్మ వా ఏషా ఛన్దసాం యదతిచ్ఛన్దా వర్ష్మైవైనగ్ం సమానానాం కరోతి సద్వతీ భవతి సత్త్వమేవైనం గమయతి ప్రేదగ్నే జ్యోతిష్మాన్ [౯] యాహీత్యాహ జ్యోతిరేవాఽస్మిన్దధాతి తనువా వా ఏష హినస్తి యగ్ం హినస్తి మా హిగ్ంసీస్తనువా ప్రజా ఇత్యాహ ప్రజాభ్య ఏవైనగ్ం శమయతి రక్షాగ్ంసి వా ఏతద్యజ్ఞగ్ం సచన్తే యదన ఉథ్సర్జత్యక్రన్దదిత్యన్వాహ రక్షసామపహత్యా అనసా

వహన్త్యపచితిమేవాఽస్మిన్దధాతి తస్మాదనస్వీ చ రథీ చాఽతిథీనామపచితతమా- [౧౦]
వపచితిమాన్భవతి య ఏవం వేద సమిధాఽగ్నిం దువస్యతేతి ఘృతానుషిక్తామవసితే
సమిధమా దధాతి యథాఽతిథయ ఆగతాయస ర్పిష్వదాతిథ్యం క్రియతే తాదృగేవ
తద్గాయత్రియా బ్రాహ్మణస్య గాయత్రో హి బ్రాహ్మణస్త్రిష్టుభా రాజన్యస్య త్రైష్టుభో హి
రాజన్యోఽప్సు భస్మ ప్ర వేశయత్యప్సుయోనిర్వా అగ్నిః స్వామేవైనం యోనిం గమయతి
తిసృభిః ప్ర వేశయతి త్రివృద్వా [౧౧] అగ్నిర్యావానేవాగ్నిస్తం ప్రతిష్ఠాం గమయతి పరా వా
ఏషోఽగ్నిం వపతి యోఽప్సు భస్మ ప్రవేశయతి జ్యోతిష్మతీభ్యామవ దధాతి
జ్యోతిరేవాఽస్మిన్దధాతి ద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యై పరా వా ఏష ప్రజాం పశూన్వపతి యోఽప్సు
భస్మ ప్రవేశయతి పునరూర్జా సహ రయ్యేతి పునరుదైతి ప్రజామేవ పశూనాత్మన్ధత్తే
పునస్త్వాఽఽదిత్యా [౧౨] రుద్రా వసవః సమిన్ధతామిత్యాహైతా వా ఏతం దేవతా అగ్రే
సమైన్ధత తాభిరేవైనగ్ం సమిన్ధే బోధా స బోధీత్యుప తిష్ఠతే బోధయత్యేవైనం
తస్మాత్సుప్త్వా ప్రజాః ప్ర బుధ్యన్తే యథాస్థానముప తిష్ఠతే తస్మాద్యథాస్థానం పశవః
పునరేత్యోప తిష్ఠన్తే॥[౧౩]

వై విశ్వే దేవా జ్యోతిష్మానపచితతమా త్రివృద్వా ఆదిత్యా ద్విచత్వారిగ్ంశచ్చ||**5.2.2**||

యావతీ వై పృథివీ తస్యై యమ ఆధిపత్యం పరీయాయ యో వై యమం
దేవయజనమస్యా అనిర్యాచ్యాఽగ్నిం చినుతే యమాయైనగ్ం స
చినుతేఽపేతేత్యధ్యవసాయయతి యమమేవ దేవయజనమస్యై నిర్యాచ్యాఽఽత్మనేఽగ్నిం
చినుత ఇష్వగ్రేణ వా అస్యా అనామృతమిచ్ఛన్తో నాఽవిన్దన్తే దేవా ఏతద్యజురపశ్యన్నపేతేతి
యదేతేనాఽధ్యవసాయయత్య- [౧౪] నామృత ఏవాఽగ్నిం చినుత ఉద్ధన్తి యదేవాఽస్యా
అమేధ్యం తదప హన్త్యపోఽవోక్షతి శాన్త్యై సికతా ని వపత్యేతద్వా అగ్నేర్వైశ్వానరస్య
రూపగ్ం రూపేణైవ వైశ్వానరమవ రున్ద్ధ ఊషాన్ని వపతి పుష్టిర్వా ఏషా ప్రజననం

యదూషాః పుష్ట్యైమేవ ప్రజననేఽగ్నిం చినుతేఽథో సంజ్ఞాన యవ సంజ్ఞానగ్గ్ హ్యేతత్ [౧౪]
పశూనాం యదూషా ద్యావాపృథివీ సహాఽఽస్తాం తే వియతీ అబ్రూతామస్త్వేవ నౌ సహ
యజ్ఞియమితి యదముష్యా యజ్ఞియమాసీత్తదస్యామదధాత్త ఊషా అభవన్ యదస్యా
యజ్ఞియమాసీత్తదముష్యామదధాత్తదదశ్చన్ద్రమసి కృష్ణమూషాన్నివపన్నదో
ధ్యాయేద్ద్యావాపృథివ్యోరేవ యజ్ఞియేఽగ్నిం చినుతేఽయగ్ం సో అగ్నిరితి విశ్వా మిత్రస్య
[౧౫] సూక్తం భవత్యేతేన వై విశ్వామిత్రోఽగ్నేః ప్రియం ధామాఽవాఽరున్ధాఽగ్నేరేవైతేన ప్రియం
ధామాఽవ రున్ధే ఛన్దోభిర్వై దేవాః సువర్గంల్లోకమాయఞ్చతస్త్రః ప్రాచీరుప దధాతి చత్వారి
ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దోభిరేవ తద్యజమానః సువర్గంల్లోకమేతి తేషాగ్ం సువర్గంల్లోకం యతాన్దిశః
సమవ్లీయన్త తే ద్వే పురస్తాథ్సమీచీ ఉపాఽదధత [౧౭] ద్వే పశ్చాథ్సమీచీ తాభిర్వై తే
దిశోఽదృగ్ంహన్ యద్ద్వే పురస్తాథ్సమీచీ ఉపదధాతి ద్వే పశ్చాథ్సమీచీ దిశాం విధృత్యా
అథో పశవో వై ఛన్దాగ్ంసి పశూనేవాఽస్మై సమీచో దధాత్యష్టావుప దధాత్యష్టాక్షరా
గాయత్రీ గాయత్రోఽగ్నిర్యావాఽనేవాగ్నిస్తం చినుతేఽష్టావుప దధాత్యష్టాక్షరా గాయత్రీ
గాయత్రీ సువర్గంల్లోకమఞ్జసా వేద సువర్గస్య లోకస్య [౧౮] ప్రజ్ఞాత్యై త్రయోదశ లోకం
పృణా ఉప దధాత్యేకవిగ్ంశతిః సం పద్యన్తే ప్రతిష్ఠా వా ఏకవిగ్ంశః ప్రతిష్ఠా గార్హపత్య
ఏకవిగ్ంశస్యైవ ప్రతిష్ఠాం గార్హపత్యమను ప్రతి తిష్ఠతి ప్రత్యగ్నిం చిక్యానస్తిష్ఠతి య
ఏవం వేద పఞ్చచితీకం చిన్వీత ప్రథమం చిన్వానః పాఙ్క్తో యజ్ఞః పాఙ్క్తాః పశవో
యజ్ఞమేవ పశూనవ రున్ధే త్రిచితీకం చిన్వీత ద్వితీయం చిన్వానస్త్రయ ఇమే లోకా ఏష్వేవ
లోకేషు [౧౯] ప్రతి తిష్ఠన్త్యేకచితీకం చిన్వీత తృతీయం చిన్వాన ఏకధా వై సువర్గో లోక
ఏకవృతైవ సువర్గంల్లోకమేతి పురీషేణాఽభ్యూహతి తస్మాన్మాగ్ంసేనాఽస్థి ఛన్నన్న దుశ్చర్మా
భవతి య ఏవం వేద పఞ్చ చితయో భవన్తి పఞ్చభిః పురీషైరభ్యూహతి దశ సం పద్యన్తే
దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజ్యేవాన్నాద్యే ప్రతి తిష్ఠతి॥[౨౦]

అధ్యవసాయయతి హ్యేతద్విశ్వామిత్రస్యాఽదధత ద్వే లోకస్య లోకేషు సప్తచత్వారిగ్ంశచ్చ॥**5.2.3**॥

వి వా ఏతౌ ద్విషాతే యశ్చ పురాఽగ్నిర్యశ్చోఖాయాగ్ం సమితమితి చతసృభిః సం ని వపతి చత్వారి ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దాగ్ంసి ఖలు వా అగ్నేః ప్రియా తనూః ప్రియయైవైనౌ తనువా సగ్ం శాస్తి సమితమిత్యాహ తస్మాద్బ్రహ్మణా క్షత్రగ్ం సమేతి యత్సం న్యుప్య వి హరతి తస్మాద్బ్రహ్మణా క్షత్రం వ్యేత్యృతుభి- [౨౧] ర్వా ఏతం దీక్షయన్తి స ఋతుభిరేవ విముచ్యో మాతేవ పుత్రం పృథివీ పురీష్యమిత్యాహర్తుభిరేవైనం దీక్షయిత్వర్తుభిర్వి ముఞ్చతి వైశ్వానర్యా శిక్యమా దత్తే స్వదయత్యేవైనన్నైర్ఋతీః కృష్ణాస్తిస్రస్తుషపక్వా భవన్తి నిర్ఋత్యై వా ఏతద్భాగధేయం యత్తుషా నిర్ఋత్యై రూపం కృష్ణగ్ం రూపేణైవ నిర్ఋతిం నిరవదయత ఇమాం దిశం యన్త్యేషా [౨౨] వై నిర్ఋత్యై దిక్స్వాయామేవ దిశి నిర్ఋతిం నిరవదయతే స్వకృత ఇరిణ ఉప దధాతి ప్రదరే వైతద్వై నిర్ఋత్యా ఆయతనగ్గ్ స్వ ఏవాఽఽయతనే నిర్ఋతిం నిరవదయతే శిక్యమభ్యుప దధాతి నైర్ఋతో వై పాశః సాక్షాదేవైనం నిర్ఋతిపాశాన్ముఞ్చతి తిస్ర ఉప దధాతి త్రేధావిహితో వై పురుషో యావానేవ పురుషస్తస్మాన్నిర్ఋతిమవ యజతే పరాచీరుప [౨౩] దధాతి పరాచీమేవాఽస్మాన్నిర్ఋతిం ప్ర ణుదతేఽప్రతీక్షమా యన్తి నిర్ఋత్యా అన్తర్హిత్యై మార్జయిత్వోప తిష్ఠన్తే మేధ్యత్వాయ గార్హపత్యముప తిష్ఠన్తే నిర్ఋతిలోక ఏవ చరిత్వా పూతా దేవలోకముపావర్తన్త ఏకయోప తిష్ఠన్త ఏకధైవ యజమానే వీర్యం దధతి నివేశనః సఙ్గమనో వసూనామిత్యాహ ప్రజా వై పశవో వసు ప్రజయైవైనం పశుభిః సమర్ధయన్తి||[౨౪]

ఋతుభిరేషా పరాచీరుపాఽష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ||**5.2.4**||

పురుషమాత్రేణ వి మిమీతే యజ్ఞేన వై పురుషః సంమితో యజ్ఞపరుషైవైనం వి మిమీతే యావాన్పురుష ఊర్ధ్వబాహుస్తావాన్భవత్యేతావద్వై పురుషే వీర్యం వీర్యేణైవైనం వి మిమీతే పక్షీ భవతి న హ్యపక్షః పతితుమర్హత్యరత్నినా పక్షౌ ద్రాఘీయాగ్ంసౌ

భవతస్తస్మాత్పక్షప్రవయాగ్ంసి వయాగ్ంసి వ్యామమాత్రౌ పక్షౌ చ పుచ్ఛం చ
భవత్యేతావద్వై పురుషే వీర్యం [౧౫] వీర్యసంమితో వేణునా వి మిమీత ఆగ్నేయో వై వేణుః
సయోనిత్వాయ యజుషా యునక్తి యజుషా కృషతి వ్యావృత్త్యై షడ్గవేన కృషతి షడ్వా
ఋతవ ఋతుభిరేవైనం కృషతి యద్ద్వాదశగవేన సంవథ్సరేణైవేయం వా
అగ్నేరతిదాహాదబిభేథ్సైతద్ద్విగుణమపశ్యత్కృష్టం చాకృష్టం చ తతో వా ఇమాం
ఽనాత్యదహద్యత్కృష్టం చాఽకృష్టం చ [౧౬] భవత్యస్యా అనతిదాహాయ ద్విగుణం త్వా
అగ్నిముద్యన్తుమర్హతీత్యాహుర్యత్కృష్టం చాఽకృష్టం చ భవత్యగ్నేరుద్యత్యా ఏతావన్తో వై
పశవో ద్విపాదశ్చ చతుష్పాదశ్చ తాన్ యత్ప్రాచ ఉథ్సృజేద్రుద్రాయాపి దధ్యాద్యద్దక్షిణా
పితృభ్యో ని ధువేద్యత్ప్రతీచో రక్షాగ్ంసి హన్యురుదీచ ఉథ్సృజత్యేషా వై
దేవమనుష్యాణాగ్ం శాన్తా దిక్ [౧౭] తామేవైనాననూథ్సృజత్యథో ఖల్విమాం
దిశముథ్సృజత్యసౌ వా ఆదిత్యః ప్రాణః ప్రాణమేవైనాననూథ్సృజతి దక్షిణా పర్యావర్తన్తే
స్వమేవ వీర్యమను పర్యావర్తన్తే తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధ ఆత్మనో వీర్యావత్తరోఽథో
ఆదిత్యస్యైవాఽఽవృతమను పర్యావర్తన్తే తస్మాత్పరాఞ్చః పశవో వి తిష్ఠన్తే ప్రత్యఞ్చ ఆ
వర్తన్తే తిస్రస్తిస్రః సీతాః [౧౮] కృషతి త్రివృతమేవ యజ్ఞముఖే వి యాతయత్యోషధీర్వపతి
బ్రహ్మణాఽఽన్నమవ రున్ధేఽర్కేఽర్కశ్చీయతే చతుర్దశభిర్వపతి సప్త గ్రామ్యా ఓషధయః
సప్తాఽఽరణ్యా ఉభయీషామవరుద్ధ్యా అన్నస్యాన్నస్య వపత్యన్నస్యాన్నస్యాఽవరుద్ధ్యై కృష్టే
వపతి కృష్టే హ్యోషధయః ప్రతితిష్ఠన్త్యనుసీతం వపతి ప్రజాత్యై ద్వాదశసు సీతాసు వపతి
ద్వాదశ మాసాః సంవథ్సరః సంవథ్సరేణైవాఽస్మా అన్నం పచతి యదగ్నిచి- [౧౯]
దనవరుద్ధస్యాఽశ్నీయాదవరుద్ధేన వ్యృధ్యేత యే వనస్పతీనాం ఫలగ్రహయస్తానిధ్మేఽపి
ప్రోక్షేదనవరుద్ధస్యాఽవరుద్ధ్యై దిగ్భ్యో లోష్టాన్థ్సమస్యతి దిశామేవ వీర్యమవరుధ్య దిశాం
వీర్యేఽగ్నిం చినుతే యం ద్విష్యాద్యత్ర స స్యాత్తస్యై దిశో లోష్టమా
హరేదిషమూర్జమహమిత ఆ దద ఇతీషమేవోర్జం తస్యై దిశోఽవ రున్ధే క్షోధుకో భవతి

యస్తస్యాం దిశి భవత్యుత్తరవేదిముప వపత్యుత్తరవేద్యాగ్ హ్యగ్నిశ్చీయతేఽథో పశవో వా ఉత్తరవేదిః పశూనేవాఽవ రున్ధేఽథో యజ్ఞపరుషోఽనన్తరిత్యై॥[30]

చ భవత్యేతావద్వై పురుషే వీర్యం యత్కృష్టం చాఽకృష్టం చ దీక్షితా అగ్ని చిదవ పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ **||5.2.5||**

అగ్నే తవ శ్రవో వయ ఇతి సికతా ని వపత్యేతద్వా అగ్నేర్వైశ్వానరస్య సూక్తగ్ం సూక్తేనైవ వైశ్వానరమవ రున్ధే షడ్భిర్ని వపతి షడ్వా ఋతవః సంవత్సరః సంవత్సరోఽగ్నిర్వైశ్వానరః సాక్షాదేవ వైశ్వానరమవ రున్ధే సముద్రం వై నామైతచ్ఛన్దః సముద్రమను ప్రజాః ప్ర జాయన్తే యదేతేన సికతా ని వపతి ప్రజానాం ప్రజననాయేన్ద్రో [31] వృత్రాయ వజ్రం ప్రాఽహరథ్స త్రేధా వ్యభవథ్స్ఫ్యస్తృతీయగ్ం రథస్తృతీయం యూపస్తృతీయం యేఽన్తః శరా అశీర్యన్త తాః శర్కరా అభవన్తచ్ఛర్కరాణాగ్ం శర్కరత్వం వజ్రో వై శర్కరాః పశురగ్నిర్యచ్ఛర్కరాభిరగ్నిం పరిమినోతి వజ్రేణైవాఽస్మై పశూన్పరి గృహ్ణాతి తస్మాద్వజ్రేణ పశవః పరిగృహీతాస్తస్మాథ్స్థేయానస్థేయసో నోప హరతే త్రిసప్తాభిః పశుకామస్య [32] పరి మినుయాథ్సప్త వై శీర్షణ్యాః ప్రాణాః ప్రాణాః పశవః ప్రాణైరేవాఽస్మై పశూనవ రున్ధే త్రిణవాభిర్భ్రాతృవ్యవతస్త్రివృతమేవ వజ్రగ్ం సంభృత్య భ్రాతృవ్యాయ ప్ర హరతి స్తృత్యా అపరిమితాభిః పరి మినుయాదపరిమితస్యాఽవరుద్ధ్యై యం కామయేతాఽపశుః స్యాదిత్యపరిమిత్య తస్య శర్కరాః సికతా వ్యూహేదపరిగృహీత ఏవాఽస్య విషూచీనగ్ం రేతః పరా సిఞ్చత్యపశురేవ భవతి [33] యం కామయేత పశుమాన్థ్స్యాదితి పరిమిత్య తస్య శర్కరాః సికతా వ్యూహేత్పరిగృహీత ఏవాఽస్మై సమీచీనగ్ం రేతః సిఞ్చతి పశుమానేవ భవతి సౌమ్యా వ్యూహతి సోమో వై రేతోధా రేత ఏవ తద్దధాతి గాయత్రియా బ్రాహ్మణస్య గాయత్రో హి బ్రాహ్మణస్త్రిష్టుభా రాజన్యస్య త్రైష్టుభో హి రాజన్యః శంయుం బార్హస్పత్యమ్మేధో నోపాఽనమథ్సోఽగ్నిం ప్రాఽవిశ- [34] థ్సోఽగ్నేః కృష్ణో రూపం కృత్వోదాయత సోఽశ్వం ప్రాఽవిశథ్సోఽశ్వస్యాఽవాన్తరశఫోఽభవద్యదశ్వమాక్రమయతి య

ఏవ మేధోఽశ్వం ప్రావిశత్తమేవావ రున్ధే ప్రజాపతినాఽగ్నిశ్చేతవ్య ఇత్యాహుః ప్రాజాపత్యోఽశ్వో యదశ్వమాక్రమయతి ప్రజాపతినైవాఽగ్నిం చినుతే పుష్కరపర్ణముప దధాతి యోనిర్వా అగ్నేః పుష్కరపర్ణగ్ం సయోనిమేవాఽగ్నిం చినుతేఽపాం పృష్ఠమసీత్యుప దధాత్యపాం వా ఏతత్పృష్ఠం యత్పుష్కరపర్ణగ్ం రూపేణైవైనదుప దధాతి॥[౩౫]

ఇన్ద్రః పశుకామస్య భవత్యవిశత్సయోనిం విగ్ంశతిశ్చ ||**5.2.6**||

బ్రహ్మ జజ్ఞానమితి రుక్మముప దధాతి బ్రహ్మముఖా వై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత బ్రహ్మముఖా ఏవ తత్ప్రజా యజమానః సృజతే బ్రహ్మ జజ్ఞానమిత్యాహ తస్మాద్బ్రాహ్మణో ముఖ్యో ముఖ్యో భవతి య ఏవం వేద బ్రహ్మవాదినో వదన్తి న పృథివ్యాన్నాఽన్తరిక్షే న దివ్యగ్నిశ్చేతవ్య ఇతి యత్పృథివ్యాం చిన్వీత పృథివీగ్ం శుచాఽర్పయేన్నౌషధయో న వనస్పతయః [౩౬] ప్ర జాయేరన్ యదన్తరిక్షే చిన్వీతాఽన్తరిక్షగ్ం శుచాఽర్పయేన్న వయాగ్ంసి ప్ర జాయేరన్ యద్దివి చిన్వీత దివగ్ం శుచాఽర్పయేన్న పర్జన్యో వర్షేద్రుక్మముప దధాత్యమృతం వై హిరణ్యమమృత ఏవాఽగ్నిం చినుతే ప్రజాత్యై హిరణ్మయం పురుషముప దధాతి యజమానలోకస్య విధృత్యై యదిష్టకాయా ఆతృణ్ణమనూపదధ్యాత్పశూనాం చ యజమానస్య చ ప్రాణమపి దధ్యాద్దక్షిణతః [౩౭] ప్రాఞ్చముప దధాతి దాధార యజమానలోకం న పశూనాం చ యజమానస్య చ ప్రాణమపి దధాత్యథో ఖల్విష్టకాయా ఆతృణ్ణమనూప దధాతి ప్రాణానాముత్సృష్ట్యై ద్రప్సశ్చస్కన్దేత్యభి మృశతి హోత్రాస్వేవైనం ప్రతి ష్ఠాపయతి స్రుచావుప దధాత్యాజ్యస్య పూర్ణాం కార్ష్మర్యమయీం దధ్నః పూర్ణామౌదుమ్బరీమియం వై కార్ష్మర్యమయ్యసావౌదుమ్బరీమే ఏవోప ధత్తే [౩౮] తూష్ణీముప దధాతి న హీమే యజుషాఽఽప్తుమర్హతి దక్షిణాం కార్ష్మర్యమయీముత్తరామౌదుమ్బరీం తస్మాదస్యా అసావుత్తరాఽఽజ్యస్య పూర్ణాం కార్ష్మర్యమయీం వజ్రో వా ఆజ్యం వజ్రః కార్ష్మర్యో

వజ్రేణైవ యజ్ఞస్య దక్షిణతో రక్షాగ్స్యప హన్తి దధ్నః పూర్ణామౌదుమ్బరీం పశవో వై దధ్యూర్గుదుమ్బరః పశుష్వేవోర్జం దధాతి పూర్ణే ఉప దధాతి పూర్ణే ఏవైన [౩౯] మముష్మింల్లోక ఉప తిష్ఠేతే విరాజ్యగ్నిశ్చేతవ్య ఇత్యాహుః స్రుగ్వై విరాడ్యద్రుక్మం వ్యాఘారయతి యజ్ఞముఖాదేవ రక్షాగ్స్యప హన్తి పఞ్చభిర్వ్యాఘారయతి పాఙ్క్తో యజ్ఞో యావానేవ యజ్ఞస్తస్మాద్రక్షాగ్స్యప హన్త్యక్ష్ణయా వ్యాఘారయతి తస్మాదక్ష్ణయా పశవోఽఙ్గాని ప్ర హరన్తి ప్రతిష్ఠిత్యై॥[౪౦]

వనస్పతయో దక్షిణతో ధత్త ఏనం తస్మాదక్ష్ణయా పఞ్చ చ||**5.2.7**||

స్వయమాతృణ్ణాముప దధాతీయం వై స్వయమాతృణ్ణేమామేవోప ధత్తేఽశ్వముప ఘ్రాపయతి ప్రాణమేవాఽస్యాం దధాత్యథో ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః ప్రజాపతినైవాఽగ్నిం చినుతే ప్రథమేష్టకోపధీయమానా పశూనాం చ యజమానస్య చ ప్రాణమపి దధాతి స్వయమాతృణ్ణా భవతి ప్రాణానాముత్సృష్ట్యా అథో సువర్గస్య లోకస్యాఽనుఖ్యాత్యా అగ్నావగ్నిశ్చేతవ్య ఇత్యాహురేష వా [౪౧] అగ్నిర్వైశ్వానరో యద్బ్రాహ్మణస్తస్మై ప్రథమామిష్టకాం యజుష్కృతాం ప్ర యచ్ఛేత్తాం బ్రాహ్మణశ్చోపదధ్యాతామగ్నావేవ తదగ్నిం చినుత ఈశ్వరో వా ఏష ఆర్తిమార్తోర్యోఽవిద్వానిష్టకాముపదధాతి త్రీన్వరాన్దద్యాత్త్రయో వై ప్రాణాః ప్రాణానాగ్ స్తృత్యై ద్వావేవ దేయౌ ద్వౌ హి ప్రాణావేక ఏవ దేయ ఏకో హి ప్రాణః పశు- [౪౨] ర్వా ఏష యదగ్నిర్న ఖలు వై పశవ ఆయవసే రమన్తే దూర్వేష్టకాముప దధాతి పశూనాం ధృత్యై ద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యై కాణ్డాత్కాణ్డాత్ప్రరోహన్తీత్యాహ కాణ్డేనకాణ్డేన హ్యేషా ప్రతితిష్ఠత్యేవా నో దూర్వే ప్ర తను సహస్రేణ శతేన చేత్యాహ సాహస్రః ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యై దేవలక్ష్మం వై త్ర్యాలిఖితా తాముత్తరలక్ష్మాణం దేవా

ఉపాఽదధతాఽధరలక్ష్మాణమసురా యం [౪౩] కామయేత వసీయాన్థ్స్యాదిత్యుత్తరలక్ష్మాణం తస్యోప దధ్యాద్వసీయానేవ భవతి యం కామయేత పాపీయాన్థ్స్యాదిత్యధరలక్ష్మాణం తస్యోప దధ్యాదసురయోనిమేవైనమను పరా భావయతి పాపీయాన్భవతి త్ర్యాలిఖితా భవతీమే వై లోకాస్త్ర్యాలిఖితైభ్య ఏవ లోకేభ్యో భ్రాతృవ్యమన్తరేత్యఙ్గిరసః సువర్గంల్లోకం యతః పురోడాశః కూర్మో భూత్వాఽను ప్రాఽసర్ప- [౪౪] ద్యత్కూర్మముపదధాతి యథా క్షేత్రవిదఞ్జసా నయత్యేవమేవైనం కూర్మః సువర్గంల్లోకమఞ్జసా నయతి మేధో వా ఏష పశూనాం యత్కూర్మో యత్కూర్మముపదధాతి స్వమేవ మేధం పశ్యన్తః పశవ ఉప తిష్ఠన్తే శ్మశానం వా ఏతత్క్రియతే యన్మృతానాం పశూనాగ్ం శీర్‌షాణ్యుపధీయన్తే యజ్జీవన్తం కూర్మముపదధాతి తేనాఽశ్మశానచిద్వాస్తవ్యో వా ఏష యత్- [౪౫] కూర్మో మధు వాతా ఋతాయత ఇతి దధ్నా మధుమిశ్రేణాఽభ్యనక్తి స్వదయత్యేవైనం గ్రామ్యం వా ఏతదన్నం యద్దధ్యారణ్యమ్మధు యద్దధ్నా మధుమిశ్రేణాఽభ్యనక్త్యుభయస్యాఽవరుద్ధ్యై మహీ ద్యౌః పృథివీ చ న ఇత్యాహాఽఽభ్యామేవైనముభయతః పరి గృహ్ణాతి ప్రాఞ్చముప దధాతి సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చముప దధాతి తస్మాత్- [౪౬] పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చః పశవో మేధముప తిష్ఠన్తే యో వా అపనాభిమగ్నిం చినుతే యజమానస్య నాభిమను ప్ర విశతి స ఏనమీశ్వరో హిగ్ంసితోరులూఖలముప దధాత్యేషా వా అగ్నేర్నాభిః సనాభిమేవాగ్నిం చినుతే హిగ్ంసాయా ఔదుమ్బరమ్భవత్యూర్గ్వా ఉదుమ్బర ఊర్జమేవావ రున్ధే మధ్యత ఉప దధాతి మధ్యత ఏవాఽస్మా ఊర్జం దధాతి తస్మాన్మధ్యత ఊర్జా భుఞ్జత ఇయద్భవతి ప్రజాపతినా యజ్ఞముఖేన సంమితమవ హన్త్యన్నమేవాఽకర్వైష్ణవ్యర్చోప దధాతి విష్ణుర్వై యజ్ఞో వైష్ణవా వనస్పతయో యజ్ఞ ఏవ యజ్ఞం ప్రతి ష్ఠాపయతి॥[౪౭]

ఏష వై పశుర్యమసర్వదేష యత్తస్మాత్తస్మాథ్సప్తవిగ్ంశతిశ్చ||**5.2.8**||

ఏషాం వా ఏతల్లోకానాం జ్యోతిః సమ్భృతం యదుఖా యదుఖాముపదధాత్యేభ్య ఏవ
లోకేభ్యో జ్యోతిరవ రున్ధే మధ్యత ఉప దధాతి మధ్యత ఏవాఽస్మై జ్యోతిర్దధాతి
తస్మాన్మధ్యతో జ్యోతిరుపాఽఽస్మహే సికతాభిః పూరయత్యేతద్వా అగ్నేర్వైశ్వానరస్య
రూపగ్ం రూపేణైవ వైశ్వానరమవ రున్ధే యం కామయేత క్షోధుకః స్యాదిత్యూనాం తస్యోప
[౪౮] దధ్యాత్క్షోధుక ఏవ భవతి యం కామయేతాఽనుపదస్యదన్నమద్యాదితి పూర్ణాం
తస్యోప దధ్యాదనుపదస్యదేవాఽన్నమత్తి సహస్రం వై ప్రతి పురుషః పశూనాం యచ్ఛతి
సహస్రమస్యై పశవో మధ్యే పురుషశీర్‌షముప దధాతి సవీర్యత్వాయోఖాయామపి దధాతి
ప్రతిష్ఠామేవైనద్గమయతి వ్యృద్ధం వా ఏతత్ప్రాణైరమేధ్యం యత్పురుషశీర్‌షమమృతం
ఖలు వై ప్రాణా [౪౯] అమృతగ్ం హిరణ్యం ప్రాణేషు హిరణ్యశల్కాన్ప్రత్యస్యతి
ప్రతిష్ఠామేవైనద్గమయిత్వా ప్రాణైః సమర్ధయతి దధ్నా మధుమిశ్రేణ పూరయతి
మధవ్యోఽసానీతి శృతాతఙ్క్యేన మేధ్యత్వాయ గ్రామ్యం వా ఏతదన్నం
యద్దధ్యారణ్యమ్మధు యద్దధ్నా మధుమిశ్రేణ పూరయత్యుభయస్యాఽవరుద్ధ్యై
పశుశీర్‌షాణ్యుప దధాతి పశవో వై పశుశీర్‌షాణి పశూనేవాఽవ రున్ధే యం
కామయేతాఽపశుః స్యాదితి [౫౦] విషూచీనాని తస్యోప దధ్యాద్విషూచ
ఏవాఽస్మాత్పశూన్దధాత్యపశురేవ భవతి యం కామయేత పశుమాన్థ్స్యాదితి సమీచీనాని
తస్యోప దధ్యాథ్సమీచ ఏవాఽస్మై పశూన్దధాతి పశుమానేవ భవతి
పురస్తాత్ప్రతీచీనమశ్వస్యోప దధాతి పశ్చాత్ప్రాచీనమృషభస్యాఽపశవో వా అన్యే గోఅశ్వేభ్యః
పశవో గోఅశ్వానేవాఽస్మై సమీచో దధాత్యేతావన్తో వై పశవో [౫౧] ద్విపాదశ్చ చతుష్పాదశ్చ
తాన్వా ఏతదగ్నౌ ప్ర దధాతి యత్పశుశీర్‌షాణ్యుపదధాత్యముమారణ్యమను తే
దిశామీత్యాహ గ్రామ్యేభ్య ఏవ పశుభ్య ఆరణ్యాన్పశూఞ్ఛుచమనూథ్సృజతి
తస్మాథ్సమావత్పశూనాం ప్రజాయమానానామారణ్యాః పశవః కనీయాగ్ంసః శుచా
హ్యృతాః సర్పశీర్‌షముప దధాతి యైవ సర్పే త్విషిస్తామేవాఽవ రున్ధే [౫౨] యథ్సమీచీనం

పశుశీర్‌షైరుప దధ్యాద్గ్రామ్యాన్పశూన్దగ్ంశుకాః స్యుర్యద్విషూచీనమారణ్యాన్ యజురేవ వదేదవ తాం త్విషిగ్ం రున్ధే యా సర్పే న గ్రామ్యాన్పశూన్ హినస్తి నాఽఽరణ్యానథో ఖలూపధేయమేవ యదుపదధాతి తేన తాం త్విషిమవ రున్ధే యా సర్పే యద్యజుర్వదతి తేన శాన్తమ్॥[౫౩]

ఊనాన్తస్యోప ప్రాణాః స్యాదితి వై పశవో రున్ధే చతుశ్చత్వారిగ్ం శచ్చ॥**5.2.9**॥

పశుర్వా ఏష యదగ్నిర్యోనిః ఖలు వా ఏషా పశోర్వి క్రియతే యత్ప్రాచీనమైష్టకాద్యజుః క్రియతే రేతోఽపస్యా అపస్యా ఉప దధాతి యోనావేవ రేతో దధాతి పఞ్చోప దధాతి పాఙ్క్తాః పశవః పశూనేవాఽస్మై ప్ర జనయతి పఞ్చ దక్షిణతో వజ్రో వా అపస్యా వజ్రేణైవ యజ్ఞస్య దక్షిణతో రక్షాగ్స్యప హన్తి పఞ్చ పశ్చాత్ [౫౪] ప్రాచీరుప దధాతి పశ్చాద్వై ప్రాచీనగ్ం రేతో ధీయతే పశ్చాదేవాఽస్మై ప్రాచీనగ్ం రేతో దధాతి పఞ్చ పురస్తాత్ప్రతీచీరుప దధాతి పఞ్చ పశ్చాత్ప్రాచీస్తస్మాత్ప్రాచీనగ్ం రేతో ధీయతే ప్రతీచీః ప్రజా జాయన్తే పఞ్చోత్తరతశ్ఛన్దస్యాః పశవో వై ఛన్దస్యాః పశూనేవ ప్రజాతాన్థ్స్వమాయతనమభి పర్యూహత ఇయం వా అగ్నేరతిదాహాదబిభేత్సైతా [౫౫] అపస్యా అపశ్యత్తా ఉపాఽధత్త తతో వా ఇమాం నాఽత్యదహద్యదపస్యా ఉపదధాత్యస్యా అనతిదాహాయోవాచ హేయమదదిథ్స బ్రహ్మణాఽన్నం యస్యైతా ఉపధీయాన్తై య ఉ చైనా ఏవం వేదదితి ప్రాణభృత ఉప దధాతి రేతస్యేవ ప్రాణాన్దధాతి తస్మాద్వదన్ప్రాణన్పశ్యఞ్ఛృణ్వన్పశుర్జాయతేఽయం పురో [౫౬] భువ ఇతి పురస్తాదుప దధాతి ప్రాణమేవైతాభిర్దాధారాఽయం దక్షిణా విశ్వకర్మేతి దక్షిణతో మన ఏవైతాభిర్దాధారాఽయం పశ్చాద్విశ్వవ్యచా ఇతి పశ్చాచ్చక్షురేవైతాభిర్దాధారేదముత్తరాథ్సువరిత్యుత్తరతః శ్రోత్రమేవైతాభిర్దాధారేయముపరి మతిరిత్యుపరిష్టాద్వాచమేవైతాభిర్దాధార దశదశోప దధాతి సవీర్యత్వాయాఽక్ష్ణయో- [౫౭]

ప దధాతి తస్మాదక్ష్ణయా పశవోఽఙ్గాని ప్ర హరన్తి ప్రతిష్ఠిత్యై యాః ప్రాచీస్తాభిర్వసిష్ఠ ఆర్ధ్నోద్యా దక్షిణా తాభిర్భరద్వాజో యాః ప్రతీచీస్తాభిర్విశ్వామిత్రో యా ఉదీచీస్తాభిర్జమదగ్నిర్యా ఊర్ధ్వాస్తాభిర్విశ్వకర్మా య ఏవమేతాసామృద్ధిం వేదర్ధ్నోత్యేవ య ఆసామేవం బన్ధుతాం వేద బన్ధుమాన్భవతి య ఆసామేవం క్లృప్తం వేద కల్పతే- [౫౦] ఽస్మై య ఆసామేవమాయతనం వేదాఽఽయతనవాన్భవతి య ఆసామేవం ప్రతిష్ఠాం వేద ప్రత్యేవ తిష్ఠతి ప్రాణభృత ఉపధాయ సంయత ఉప దధాతి ప్రాణానేవాఽస్మిన్ధిత్వా సంయద్భిః సం యచ్ఛతి తథ్సంయతాగ్ం సంయత్త్వమథో ప్రాణ ఏవాఽపానం దధాతి తస్మాత్ప్రాణాపానౌ సం చరతో విషూచీరుప దధాతి తస్మాద్విష్వఞ్చౌ ప్రాణాపానౌ యద్వా అగ్నేరసంయత- [౫౯] మసువర్గ్యమస్య తథ్సువర్గ్యోఽగ్నిర్యథ్సంయత ఉప దధాతి సమేవైనం యచ్ఛతి సువర్గ్యమేవాఽకస్త్ర్యవిర్వయః కృతమయానామిత్యాహ వయోభిరేవాఽయానవ రున్ధేఽయైర్వయాగ్ంసి సర్వతో వాయుమతీర్భవన్తి తస్మాదయగ్ం సర్వతః పవతే॥[౬౦]

పశ్చాదేతాః పురోఽక్ష్ణయా కల్పతేఽసంయతం పఞ్చత్రిగ్ంశచ్చ||**5.2.10**||

గాయత్రీ త్రిష్టుబ్జగత్యనుష్టుప్పఙ్క్త్యా సహ। బృహత్యుష్ణిహా కకుథ్సూచీభిః శిమ్యన్తు త్వా॥ ద్విపదా యా చతుష్పదా త్రిపదా యా చ షట్పదా। సచ్ఛన్దా యా చ విచ్ఛన్దాః సూచీభిః శిమ్యన్తు త్వా॥ మహానామ్నీ రేవతయో విశ్వా ఆశాః ప్రసూవరీః। మేఘ్యా విద్యుతో వాచః సూచీభిః శిమ్యన్తు త్వా॥ రజతా హరిణీః సీసా యుజో యుజ్యన్తే కర్మభిః। అశ్వస్య వాజినస్త్వచి సూచీభిః శిమ్యన్తు త్వా॥ నారీ- [౬౧] స్తే పత్నయో లోమ వి చిన్వన్తు మనీషయా। దేవానాం పత్నీర్దిశః సూచీభిః శిమ్యన్తు త్వా॥ కువిదఙ్గ యవమన్తో యవం చిద్యథా దాన్త్యనుపూర్వం వియూయ। ఇహేహైషాం కృణుత భోజనాని యే బర్హిషో నమోవృక్తిం న జగ్ముః॥[౬౨]

నారీస్త్రిగం శచ్చ||**5.2.11**||

కస్త్వా చ్ఛ్యతి కస్త్వా వి శాస్తి కస్తే గాత్రాణి శిమ్యతి। క ఉ తే శమితా కవిః॥ ఋతవస్త ఋతుధా పరుః శమితారో వి శాసతు। సంవథ్సరస్య ధాయసా శిమీభిః శిమ్యన్తు త్వా॥ దైవ్యా అధ్వర్యవస్త్వా చ్ఛ్యన్తు వి చ శాసతు। గాత్రాణి పర్వశస్తే శిమాః కృణ్వన్తు శిమ్యన్తః॥ అర్ధమాసాః పరూగ్ంషి తే మాసాశ్ఛ్యన్తు శిమ్యన్తః। అహోరాత్రాణి మరుతో విలిష్టగ్ం [౬౩] సూదయన్తు తే॥ పృథివీ తేఽన్తరిక్షేణ వాయుశ్ఛిద్రం భిషజ్యతు। ద్యౌస్తే నక్షత్రైః సహ రూపం కృణోతు సాధుయా॥ శం తే పరేభ్యో గాత్రేభ్యః శమస్త్వవరేభ్యః। శమస్థభ్యో మజ్జభ్యః శము తే తనువే భువత్॥[౬౪]

విలిష్టం త్రిగ్ంశచ్చ||**5.2.12**||

విష్ణుముఖా అన్నపతే యావతీ వి వై పురుషమాత్రేణాఽగ్నే తవ శ్రవో వయో బ్రహ్మ జజ్ఞానగ్గ్ స్వయమాతృణ్ణామేషాం వై పశుర్గాయత్రీ కస్త్వా ద్వాదశ||**12**||

విష్ణుముఖా అపచితిమాన్ వి వా ఏతావగ్నే తవ స్వయమాతృణ్ణాం విషూచీనాని గాయత్రీ చతుష్షష్టిః॥౬౪॥

విష్ణుముఖా స్తనువే భువత్॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి పఞ్చమ కాణ్డే ద్వితీయః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ పఞ్చమ కాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ ఉథ్సన్నయజ్ఞో వా ఏష యదగ్నిః కిం వాఽహైతస్య క్రియతే కిం వా న యద్వై యజ్ఞస్య క్రియమాణస్యాఽన్తర్యన్తి పూయతి వా అస్య తదాశ్వినీరుప దధాత్యశ్వినౌ వై దేవానాం భిషజౌ తాభ్యామేవాఽస్మై భేషజం కరోతి పఞ్చోప దధాతి పాఙ్క్తో యజ్ఞో యావానేవ యజ్ఞస్తస్మై భేషజం కరోత్యృతవ్యా ఉప దధాత్యృతూనాం క్లృప్త్యై [౧] పఞ్చోప దధాతి పఞ్చ వా ఋతవో యావన్త ఏవర్తవస్తాన్కల్పయతి సమానప్రభృతయో భవన్తి సమానోదర్కాస్తస్మాథ్సమానా ఋతవ ఏకేన పదేన వ్యావర్తన్తే తస్మాదృతవో వ్యావర్తన్తే ప్రాణభృత ఉప దధాత్యృతుష్వేవ ప్రాణాన్దధాతి తస్మాథ్సమానాః సన్త ఋతవో న జీర్యన్త్యథో ప్ర జనయత్యేవైనానేష వై వాయుర్యత్ప్రాణో యదృతవ్యా ఉపధాయ ప్రాణభృత [౨] ఉపదధాతి తస్మాథ్సర్వానృతూనను వాయురా వరీవర్తి వృష్టిసనీరుప దధాతి వృష్టిమేవాఽవ రున్ధే యదేకధోపదధ్యాదేకమృతుం వర్షేదనుపరిహారగ్ం సాదయతి తస్మాథ్సర్వానృతూన్ వర్షతి యత్ప్రాణభృత ఉపధాయ వృష్టిసనీరుపదధాతి తస్మాద్వాయుప్రచ్యుతా దివో వృష్టిరీర్తే పశవో వై వయస్యా నానామనసః ఖలు వై పశవో నానావ్రతాస్తేఽప ఏవాఽభి సమనసో [౩] యం కామయేతాఽపశుః స్యాదితి వయస్యాస్తస్యోపధాయాఽపస్యా ఉప దధ్యాదసంజ్ఞానమేవాఽస్మై పశుభిః కరోత్యపశురేవ భవతి యం కామయేత పశుమాన్థ్స్యాదిత్యపస్యాస్తస్యోపధాయ వయస్యా ఉప దధ్యాథ్సంజ్ఞానమేవాఽస్మై పశుభిః కరోతి పశుమానేవ భవతి చతస్రః పురస్తాదుప దధాతి తస్మాచ్చత్వారి చక్షుషో రూపాణి ద్వే శుక్లే ద్వే కృష్ణే [౪] మూర్ధన్వతీర్భవన్తి తస్మాత్పురస్తాన్మూర్ధా పఞ్చ దక్షిణాయాగ్ం శ్రోణ్యాముప దధాతి పఞ్చోత్తరస్యాం

తస్మాత్పశ్చాద్వర్షీయాన్పురస్తాత్ప్రవణః పశుర్బస్తో వయ ఇతి దక్షిణేఽగ్ంస ఉప దధాతి వృష్ణిర్వయ ఇత్యుత్తరేఽగ్ంసావేవ ప్రతి దధాతి వ్యాఘ్రో వయ ఇతి దక్షిణే పక్ష ఉప దధాతి సిగ్ంహో వయ ఇత్యుత్తరే పక్షయోరేవ వీర్యం దధాతి పురుషో వయ ఇతి మధ్యే తస్మాత్పురుషః పశూనామధిపతిః||[౫]

క్లృప్త్యై ఉపధాయ ప్రాణభృతః సమనసః కృష్ణే పురుషో వయ ఇతి పఞ్చ చ||**5.3.1**||

ఇన్ద్రాగ్నీ అవ్యథమానామితి స్వయమాతృణ్ణాముప దధాతీన్ద్రాగ్నిభ్యాం వా ఇమౌ లోకౌ విధృతావనయోర్లోకయోర్విధృత్యా అధృతేవ వా ఏషా యన్మధ్యమా చితిరన్తరిక్షమివ వా ఏషేన్ద్రాగ్నీ ఇత్యాహేన్ద్రాగ్నీ వై దేవానామోజోభృతావోజసైవైనామన్తరిక్షే చినుతే ధృత్యై స్వయమాతృణ్ణాముప దధాత్యన్తరిక్షం వై స్వయమాతృణ్ణాన్తరిక్షమేవోప ధత్తేఽశ్వముప [౬] ఘ్రాపయతి ప్రాణమేవాఽస్యాం దధాత్యథో ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః ప్రజాపతినైవాఽగ్నిం చినుతే స్వయమాతృణ్ణా భవతి ప్రాణానాముత్సృష్ట్యా అథో సువర్గస్య లోకస్యాఽనుఖ్యాత్యై దేవానాం వై సువర్గం లోకం యతాం దిశః సమవ్లీయన్త త ఏతా దిశ్యా అపశ్యన్తా ఉపాఽదధత తాభిర్వై తే దిశోఽదృగ్ంహన్ యద్దిశ్యా ఉపదధాతి దిశాం విధృత్యై దశ ప్రాణభృతః పురస్తాదుప [౭] దధాతి నవ వై పురుషే ప్రాణా నాభిర్దశమీ ప్రాణానేవ పురస్తాద్ధత్తే తస్మాత్పురస్తాత్ప్రాణా జ్యోతిష్మతీముత్తమాముప దధాతి తస్మాత్ప్రాణానాం వాగ్జ్యోతిరుత్తమా దశోప దధాతి దశాక్షరా విరాడ్విరాట్ఛన్దసాం జ్యోతిర్జ్యోతిరేవ పురస్తాద్ధత్తే తస్మాత్పురస్తాజ్జ్యోతిరుపాఽఽస్మహే ఛన్దాగ్ంసి పశుష్వాజిమయుస్తాన్బృహత్యుదజయత్తస్మాద్బార్హతాః [౮] పశవ ఉచ్యన్తే మా ఛన్ద ఇతి దక్షిణత ఉప దధాతి తస్మాద్దక్షిణావృతో మాసాః పృథివీ ఛన్ద ఇతి పశ్చాత్ప్రతిష్ఠిత్యా అగ్నిర్దేవతేత్యుత్తరత ఓజో వా అగ్నిరోజ ఏవోత్తరతో ధత్తే తస్మాదుత్తరతోఽభిప్రయాయీ జయతి షట్త్రిగ్ంశత్సం పద్యన్తే షట్త్రిగ్ంశదక్షరా బృహతీ బార్హతాః పశవో

బృహత్యైవాఽస్మై పశూనవ రున్ధే బృహతీ ఛన్దసాగ్ం స్వారాజ్యం పరీయాయ యస్యైతా
[౯] ఉపధీయన్తే గచ్ఛతి స్వారాజ్యగ్ం సప్త వాలఖిల్యాః పురస్తాదుప దధాతి సప్త పశ్చాథ్సప్త
వై శీర్షణ్యాః ప్రాణాద్వావవాఞ్చౌ ప్రాణా నాగ్ం సవీర్యత్వాయ మూర్ధాఽసి రాడితి
పురస్తాదుప దధాతి యన్త్రీ రాడితి పశ్చాత్ప్రాణానేవాఽస్మై సమీచో దధాతి॥[౧౦]

అశ్వముప పురస్తాదుప బార్హతా ఏతాశ్చతుస్త్రిగ్ంశచ్చ॥***5.3.2***॥

దేవా వై యద్యజ్ఞేఽకుర్వత తదసురా అకుర్వత తే దేవా ఏతా అక్ష్ణయాస్తోమీయా అపశ్యన్తా అన్యథాఽనూచ్యాన్యథోపాఽదధత తదసురా నాఽన్వవాయన్తతో దేవా అభవన్పరాఽసురా యదక్ష్ణయాస్తోమీయా అన్యథాఽనూచ్యాఽన్యథోపదధాతి భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవత్యాశుస్త్రివృదితి పురస్తాదుప దధాతి యజ్ఞముఖం వై త్రివృ- [౧౧] ద్యజ్ఞముఖమేవ పురస్తాద్వి యాతయతి వ్యోమ సప్తదశ ఇతి దక్షిణతోఽన్నం వై వ్యోమాఽన్నగ్ం సప్తదశోఽన్నమేవ దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణేఽనాన్నమద్యతే ధరుణ ఏకవిగ్ంశ ఇతి పశ్చాత్ప్రతిష్ఠా వా ఏకవిగ్ంశః ప్రతిష్ఠిత్యై భాన్తః పఞ్చదశ ఇత్యుత్తరత ఓజో వై భాన్త ఓజః పఞ్చదశ ఓజ ఏవోత్తరతో ధత్తే తస్మాదుత్తరతోఽభిప్రయాయీ జయతి ప్రతూర్తిరష్టాదశ ఇతి పురస్తా- [౧౨] దుప దధాతి ద్వౌ త్రివృతావభిపూర్వం యజ్ఞముఖే వి యాతయత్యభివర్తః సవిగ్ంశ ఇతి దక్షిణతోఽన్నం వా అభివర్తోఽన్నగ్ం సవిగ్ంశోఽన్నమేవ దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణేనాఽన్నమద్యతే వర్చో ద్వావిగ్ంశ ఇతి పశ్చాద్యద్విగ్ంశతిర్ద్వే తేన విరాజౌ యద్ద్వే ప్రతిష్ఠా తేన విరాజోరేవాఽభిపూర్వమన్నాద్యే ప్రతి తిష్ఠతి తపో నవదశ ఇత్యుత్తరతస్తస్మాథ్సవ్యో [౧౩] హస్తయోస్తపస్వితరో యోనిశ్చతుర్విగ్ంశ ఇతి పురస్తాదుప దధాతి చతుర్విగ్ంశత్యక్షరా గాయత్రీ గాయత్రీ యజ్ఞముఖం యజ్ఞముఖమేవ పురస్తాద్వి యాతయతి గర్భాః పఞ్చవిగ్ంశ ఇతి దక్షిణతోఽన్నం వై గర్భా అన్నం పఞ్చవిగ్ంశోన్నమేవ

దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణేనాఽన్నమద్యత ఓజస్త్రిణవ ఇతి పశ్చాదిమే వై లోకాస్త్రిణవ ఏష్వేవ లోకేషు ప్రతి తిష్ఠతి సం భరణస్త్రయోవిగ్ంశ ఇ- [౧౪] త్యుత్తరతస్తస్మాథ్సవ్యో హస్తయోః సం భార్యతరః క్రతురేకత్రిగ్ంశ ఇతి పురస్తాదుప దధాతి వాగ్వై క్రతుర్యజ్ఞముఖం వాగ్యజ్ఞముఖమేవ పురస్తాద్వి యాతయతి బ్రధ్నస్య విష్టపం చతుస్త్రిగ్ంశ ఇతి దక్షిణతోఽసౌ వా ఆదిత్యో బ్రధ్నస్య విష్టపం బ్రహ్మవర్చసమేవ దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధో బ్రహ్మవర్చసితరః ప్రతిష్ఠా త్రయస్త్రిగ్ంశ ఇతి పశ్చాత్ప్రతిష్ఠిత్యై నాకః షట్త్రిగ్ంశ ఇత్యుత్తరతః సువర్గో వై లోకో నాకః సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై॥[౧౫]

వై త్రివృదితి పురస్తాథ్సవ్యస్త్రయోవిగ్ంశ ఇతి సువర్గో వై పఞ్చ చ॥**5.3.3**॥

ఆశుర్వ్యోమ ధరుణో భాన్తః ప్రతూర్తిరభివర్తో వర్చస్తపో యోనిర్గర్భా ఓజస్సంభరణః క్రతుర్బ్రధ్నస్య ప్రతిష్ఠా నాకష్షోడశ॥

అగ్నేర్భాగోఽసీతి పురస్తాదుప దధాతి యజ్ఞముఖం వా అగ్నిర్యజ్ఞముఖం దీక్షా యజ్ఞముఖం బ్రహ్మ యజ్ఞముఖం త్రివృద్యజ్ఞముఖమేవ పురస్తాద్వి యాతయతి నృచక్షసాం భాగోఽసీతి దక్షిణతః శుశ్రువాగ్ంసో వై నృచక్షసోఽన్నం ధాతా జాతాయైవాఽస్మా అన్నమపి దధాతి తస్మాజ్జాతోఽన్నమత్తి జనిత్రగ్గ్ం స్పృతగ్ం సప్తదశః స్తోమ ఇత్యాహాఽన్నం వై జనిత్ర- [౧౬] మన్నగ్ం సప్తదశోఽన్నమేవ దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణేనాఽన్నమద్యతే మిత్రస్య భాగోఽసీతి పశ్చాత్ప్రాణో వై మిత్రోఽపానో వరుణః ప్రాణాపానావేవాఽస్మిన్దధాతి దివో వృష్టిర్వాతాః స్పృతా ఏకవిగ్ంశః స్తోమ ఇత్యాహ ప్రతిష్ఠా వా ఏకవిగ్ంశః ప్రతిష్ఠిత్యా ఇన్ద్రస్య భాగోఽసీత్యుత్తరత ఓజో వా ఇన్ద్ర ఓజో విష్ణురోజః క్షత్రమోజః పఞ్చదశ [౧౭] ఓజ ఏవోత్తరతో ధత్తే తస్మాదుత్తరతోఽభిప్రయాయీ జయతి వసూనాం భాగోఽసీతి పురస్తాదుప దధాతి యజ్ఞముఖం వై వసవో యజ్ఞముఖగ్ం రుద్రా యజ్ఞముఖం చతుర్విగ్ంశో యజ్ఞముఖమేవ పురస్తాద్వి యాతయత్యాదిత్యానాం భాగోఽసీతి దక్షిణతోఽన్నం వా ఆదిత్యా అన్నం మరుతోఽన్నం గర్భా అన్నం పఞ్చవిగ్ంశోఽన్నమేవ

దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణేనాఽన్నమద్యతేఽదిత్యై భాగో- [౧౮] ఽసీతి పశ్చాత్ప్రతిష్ఠా వా
అదితిః ప్రతిష్ఠా పూషా ప్రతిష్ఠా త్రిణవః ప్రతిష్ఠిత్యై దేవస్య సవితుర్భాగోఽసీత్యుత్తరతో
బ్రహ్మ వై దేవః సవితా బ్రహ్మ బృహస్పతిర్బ్రహ్మ చతుష్టోమో బ్రహ్మవర్చసమేవోత్తరతో ధత్తే
తస్మాదుత్తరోఽర్ధో బ్రహ్మవర్చసితరః సావిత్రవతీ భవతి ప్రసూత్యై
తస్మాద్బ్రాహ్మణానాముదీచీ సనిః ప్రసూతా ధర్త్రశ్చతుష్టోమ ఇతి పురస్తాదుప దధాతి
యజ్ఞముఖం వై ధర్త్రో [౧౯] యజ్ఞముఖం చతుష్టోమో యజ్ఞముఖమేవ పురస్తాద్వి
యాతయతి యావానాం భాగోఽసీతి దక్షిణతో మాసా వై యావా అర్ధమాసా
అయావాస్తస్మాద్దక్షిణావృతో మాసా అన్నం వై యావా అన్నమ్ప్రజా అన్నమేవ దక్షిణతో ధత్తే
తస్మాద్దక్షిణేనాన్నమద్యత ఋభూణాం భాగోఽసీతి పశ్చాత్ప్రతిష్ఠిత్యై
వివర్తోఽష్టాచత్వారిగ్ంశ ఇత్యుత్తరతోఽనయోర్లోకయోః సవీర్యత్వాయ తస్మాదిమౌ లోకౌ
సమావద్వీర్యౌ [౨౦] యస్య ముఖ్యవతీః పురస్తాదుపధీయన్తే ముఖ్య ఏవ భవత్యాఽస్య
ముఖ్యో జాయతే యస్యాఽన్నవతీర్దక్షిణతోఽత్త్యన్నమాఽస్యాఽన్నాదో జాయతే యస్య
ప్రతిష్ఠావతీః పశ్చాత్ప్రత్యేవ తిష్ఠతి యస్యౌజస్వతీరుత్తరత ఓజస్వ్యేవ భవత్యాఽస్యౌజస్వీ
జాయతేఽర్కో వా ఏష యదగ్నిస్తస్యైతదేవ స్తోత్రమేతచ్ఛస్త్రం యదేషా విధా [౨౧]
విధీయతేఽర్క ఏవ తదర్క్యమను వి ధీయతేఽత్త్యన్నమాఽస్యాఽన్నాదో జాయతే యస్యైషా
విధా విధీయతే య ఉ చైనామేవం వేద సృష్టీరుప దధాతి యథాసృష్టమేవాఽవ రున్ధే న
వా ఇదం దివా న నక్తమాసీదవ్యావృత్తం తే దేవా ఏతా వ్యుష్టీరపశ్యన్తా ఉపాఽదధత తతో
వా ఇదం వ్యౌచ్ఛద్యస్యైతా ఉపధీయన్తే వ్యేవాఽస్మా ఉచ్ఛత్యథో తమ ఏవాఽప హతే॥[౨౨]

వై జనిత్రం పఞ్చదశోఽదిత్యై భాగో వై ధర్త్రస్సమావద్వీర్యౌ విధా తతో వా ఇదం చతుర్దశ చ **॥5.3.4॥**

అగ్నేర్భాగోఽసి) చక్షసాం జనిత్రం మిత్రస్యేన్ద్రస్య వసూనామాదిత్యానామదిత్యై దేవస్య సవితుస్సావిత్రవతీ ధర్త్రో యావానామృభూణాం వివర్తశ్చతుర్దశ॥

అగ్నే జాతాన్ప్ర ణుదా నః సపత్నానితి పురస్తాదుప దధాతి జాతానేవ భ్రాతృవ్యాన్ప్ర ణుదతే సహసా జాతానితి పశ్చాజ్జనిష్యమాణానేవ ప్రతి నుదతే చతుశ్చత్వారిగ్ంశః స్తోమ ఇతి దక్షిణతో బ్రహ్మవర్చసం వై చతుశ్చత్వారిగ్ంశో బ్రహ్మవర్చసమేవ దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధో బ్రహ్మవర్చసితరః షోడశ స్తోమ ఇత్యుత్తరత ఓజో వై షోడశ ఓజ ఏవోత్తరతో ధత్తే తస్మా- [౧౩] దుత్తరతోఽభిప్రయాయీ జయతి వజ్రో వై చతుశ్చత్వారిగ్ంశో వజ్రః షోడశో యదేతే ఇష్టకే ఉపదధాతి జాతాగ్ంశ్చైవ జనిష్యమాణాగ్ంశ్చ భ్రాతృవ్యాన్ప్రణుద్య వజ్రమను ప్ర హరతి స్తృత్యై పురీషవతీం మధ్య ఉప దధాతి పురీషం వై మధ్యమాత్మనః సాత్మానమేవాఽగ్నిం చినుతే సాత్మాఽముష్మింల్లోకే భవతి య ఏవం వేదైతా వా అసపత్నా నామేష్టకా యస్యైతా ఉపధీయన్తే [౧౪] నాఽస్య సపత్నో భవతి పశుర్వా ఏష యదగ్నిర్విరాజ ఉత్తమాయాం చిత్యాముప దధాతి విరాజమేవోత్తమాం పశుషు దధాతి తస్మాత్పశుమానుత్తమాం వాచం వదతి దశదశోఽప దధాతి సవీర్యత్వాయాక్ష్ణయోప దధాతి తస్మాదక్ష్ణయా పశవోఽఙ్గాని ప్ర హరన్తి ప్రతిష్ఠిత్యై యాని వై ఛన్దాగ్ంసి సువర్గ్యాణ్యాసన్తైర్దేవాః సువర్గం లోకమాయన్తేనర్షయో [౧౫] ఽశ్రామ్యన్తే తపోఽతప్యన్త తాని తపసాఽపశ్యన్తేభ్య ఏతా ఇష్టకా నిరమిమతేవశ్ఛన్దో వరివశ్ఛన్ద ఇతి తా ఉపాఽదధత తాభిర్వై తే సువర్గం లోకమాయన్ యదేతా ఇష్టకా ఉపదధాతి యాన్యేవ ఛన్దాగ్ంసి సువర్గ్యాణి తైరేవ యజమానః సువర్గం లోకమేతి యజ్ఞేన వై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తాః స్తోమభాగైరేవాఽసృజత య- [౧౬] త్స్తోమభాగా ఉపదధాతి ప్రజా ఏవ తద్యజమానః సృజతే బృహస్పతిర్వా ఏతద్యజ్ఞస్య తేజః సమభరద్యత్స్తోమభాగా యత్స్తోమభాగా ఉపదధాతి సతేజసమేవాఽగ్నిం చినుతే బృహస్పతిర్వా ఏతాం యజ్ఞస్య ప్రతిష్ఠామపశ్యద్యత్స్తోమభాగా యత్స్తోమభాగా ఉపదధాతి యజ్ఞస్య ప్రతిష్ఠిత్యై సప్తసప్తోప దధాతి సవీర్యత్వాయ తిస్రో మధ్యే ప్రతిష్ఠిత్యై॥[౧౭]

ఉత్తరతో ధత్తే తస్మాదుపధీయస్త ఋషయోఽసృజత యత్రి చత్వారిగ్ంశచ్చ||**5.3.5**||

రశ్మిరిత్యేవాఽఽదిత్యమసృజత ప్రేతిరితి ధర్మమన్వితిరితి దివగ్ం సన్ధిరిత్యన్తరిక్షం ప్రతిధిరితి పృథివీం విష్టమ్భ ఇతి వృష్టిం ప్రవేత్యహరనువేతి రాత్రిముశిగితి వసూన్ప్రకేత ఇతి రుద్రాన్సుదీతిరిత్యాదిత్యానోజ ఇతి పితౄగ్ స్తన్తురితి ప్రజాః పృతనాషాడితి పశూన్రేవదిత్యోషధీరభిజిదసి యుక్తగ్రావే- [౨౦] న్ద్రాయ త్వేన్ద్రం జిన్వేత్యేవ దక్షిణతో వజ్రం పర్యౌహదభిజిత్యై తాః ప్రజా అపప్రాణా అసృజత తాస్వధిపతిరసీత్యేవ ప్రాణమదధాద్యన్తేత్యపానగ్ం సగ్ంసర్ప ఇతి చక్షుర్వయోధా ఇతి శ్రోత్రం తాః ప్రజాః ప్రాణతీరపానతీః పశ్యన్తీః శృణ్వతీర్న మిథునీ అభవన్తాసు త్రివృదసీత్యేవ మిథునమదధాత్తాః ప్రజా మిథునీ [౨౮] భవన్తీర్న ప్రాఽజాయన్త తాః సగ్ంరోహోఽసి నీరోహోఽసీత్యేవ ప్రాఽజనయత్తాః ప్రజాః ప్రజాతా న ప్రత్యతిష్ఠన్తా వసుకోఽసి వేషశ్రిరసి వస్యష్టిరసీత్యేవైషు లోకేషు ప్రత్యస్థాపయద్యదాహ వసుకోఽసి వేషశ్రిరసి వస్యష్టిరసీతి ప్రజా ఏవ ప్రజాతా ఏషు లోకేషు ప్రతి ష్ఠాపయతి సాత్మాఽన్తరిక్షగ్ం రోహతి సప్రాణోఽముష్మింల్లోకే ప్రతి తిష్ఠత్యవ్యర్ధుకః ప్రాణాపానాభ్యాం భవతి య ఏవం వేద॥[30]

యుక్తగ్రావా ప్రజా మిథున్యన్తరిక్షం ద్వాదశ చ||**5.3.6**||

నాకసద్భిర్వై దేవాః సువర్గం లోకమాయన్తన్నాకసదాం నాకసత్త్వం యన్నాకసద ఉపదధాతి నాకసద్భిరేవ తద్యజమానః సువర్గం లోకమేతి సువర్గో వై లోకో నాకో యస్యైతా ఉపధీయన్తే నాఽస్మా అకం భవతి యజమానాయతనం వై నాకసదో యన్నాకసద ఉపదధాత్యాయతనమేవ తద్యజమానః కురుతే పృష్ఠానాం వా ఏతత్తేజః సం భృతం యన్నాకసదో యన్నాకసద [౩౦] ఉపదధాతి పృష్ఠానామేవ తేజోఽవ రున్ధే పఞ్చచోడా ఉప దధాత్యప్సరస ఏవైనమేతా భూతా అముష్మింల్లోక ఉప శేరేఽథో తనూపానీరేవైతా

యజమానస్య యం ద్విష్యాత్తముపదధద్ధ్యాయేదేతాభ్య ఏవైనం దేవతాభ్య ఆ వృశ్చతి తాజగార్తిమార్ఛత్యుత్తరా నాకసద్భ్య ఉప దధాతి యథా జాయామానీయ గృహేషు నిషాదయతి తాదృగేవ తత్ [32] పశ్చాత్ప్రాచీముత్తమాముప దధాతి తస్మాత్పశ్చాత్ప్రాచీ పత్న్యన్వాస్తే స్వయమాతృణ్ణాం చ వికర్ణీం చోత్తమే ఉప దధాతి ప్రాణో వై స్వయమాతృణ్ణాఽఽయుర్వికర్ణీ ప్రాణం చైవాయుశ్చ ప్రాణానాముత్తమౌ ధత్తే తస్మాత్ప్రాణశ్చాయుశ్చ ప్రాణానాముత్తమౌ నాఽన్యాముత్తరామిష్టకాముప దధ్యాద్యదన్యాముత్తరామిష్టకాముపదధ్యాత్పశూనాం [33] చ యజమానస్య చ ప్రాణం చాఽఽయుశ్చాఽపి దధ్యాత్తస్మాన్నాఽన్యోత్తరేష్టకోపధేయా స్వయమాతృణ్ణాఽముప దధాత్యసౌ వై స్వయమాతృణ్ణాఽమూమేవోప ధత్తేఽశ్వముప ఘ్రాపయతి ప్రాణమేవాఽస్యాం దధాత్యథో ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః ప్రజాపతినైవాఽగ్నిం చినుతే స్వయమాతృణ్ణా భవతి ప్రాణానాముథ్సృష్ట్యా అథో సువర్గస్య లోకస్యాఽనుఖ్యాత్యా ఏషా వై దేవానాం విక్రాన్తిర్యద్వికర్ణీ యద్వికర్ణీముపదధాతి దేవానామేవ వి క్రాన్తిమను విక్రమత ఉత్తరత ఉప దధాతి తస్మాదుత్తరతఉపచారోఽగ్నిర్వాయుమతీ భవతి సమిద్ధ్యై॥[34]

సంభృతం యన్నాఽసదో యన్నాఽసదన్తత్పశూనామేషా వై ద్వావిగ్ంశతిశ్చ **||5.3.7||**

ఛన్దాగ్స్యుప దధాతి పశవో వై ఛన్దాగ్ంసి పశూనేవాఽవ రున్ధే ఛన్దాగ్ంసి వై దేవానాం వామం పశవో వామమేవ పశూనవ రున్ధ ఏతాగ్ం హ వై యజ్ఞసేనశ్చైత్రియాయణశ్చితిం విదాఞ్చకార తయా వై స పశూనవాఽరున్ధ యదేతాముపదధాతి పశూనేవాఽవ రున్ధే గాయత్రీః పురస్తాదుప దధాతి తేజో వై గాయత్రీ తేజ ఏవ [35] ముఖతో ధత్తే మూర్ధన్వతీర్భవన్తి మూర్ధానమేవైనగ్ం సమానానాం కరోతి త్రిష్టుభ ఉప దధాతీన్ద్రియం వై త్రిష్టుగిన్ద్రియమేవ మధ్యతో ధత్తే జగతీరుప దధాతి జాగతా వై పశవః పశూనేవాఽవ రున్ధేఽనుష్టుభ ఉప దధాతి ప్రాణా వా అనుష్టుప్ప్రాణానాముథ్సృష్ట్యై బృహతీరుష్ణిహాః

పఙ్క్తిరక్షరపఙ్క్తిరితి విషురూపాణి ఛన్దాగ్ంస్యుప దధాతి విషురూపా వై పశవః పశవ-
[38] శ్ఛన్దాగ్ంసి విషురూపానేవ పశూనవ రున్ధే విషురూపమస్య గృహే దృశ్యతే యస్యైతా
ఉపధీయన్తే య ఉ చైనా ఏవం వేదాఽతిచ్ఛన్దసముప దధాత్యతిచ్ఛన్దా వై సర్వాణి
ఛన్దాగ్ంసి సర్వేభిరేవైనం ఛన్దోభిశ్చినుతే వర్ష్మ వా ఏషా ఛన్దసాం యదతిచ్ఛన్దా
యదతిచ్ఛన్దసముపదధాతి వర్ష్మైవైనగ్ం సమానానాం కరోతి ద్విపదా ఉప దధాతి
ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యై॥[39]

*తేజ ఏవ పశవః పశవో యజమాన ఏకం చ॥***5.3.8**||

సర్వాభ్యో వై దేవతాభ్యోఽగ్నిశ్చీయతే యథ్సయుజో నోపదధ్యాద్దేవతా అస్యాఽగ్నిం
వృఞ్జీరన్ యథ్సయుజ ఉపదధాత్యాత్మనైవైనగ్ం సయుజం చినుతే నాఽగ్నినా
వ్యృధ్యతేఽథో యథా పురుషః స్నావభిః సన్తత ఏవమేవైతాభిరగ్నిః సన్తతోఽగ్నినా వై దేవాః
సువర్గం లోకమాయన్తా అమూః కృత్తికా అభవన్ యస్యైతా ఉపధీయన్తే సువర్గమేవ
లోకమేతి [30] గచ్ఛతి ప్రకాశం చిత్రమేవ భవతి మణ్డలేష్టకా ఉప దధాతీమే వై లోకా
మణ్డలేష్టకా ఇమే ఖలు వై లోకా దేవపురా దేవపురా ఏవ ప్ర విశతి నాఽఽర్తిమార్ఛత్యగ్నిం
చిక్యానో విశ్వజ్యోతిష ఉప దధాతీమానేవైతాభిర్లోకాఞ్జ్యోతిష్మతః కురుతేఽథో ప్రాణానేవైతా
యజమానస్య దాధ్రత్యేతా వై దేవతాః సువర్గ్యాస్తా ఏవాఽన్వారభ్య సువర్గం లోకమేతి॥[31]

*సువర్గమేవ తా ఏవ చత్వారి చ॥***5.3.9**||

వృష్టిసనీరుప దధాతి వృష్టిమేవాఽవ రున్ధే యదేకధోపదధ్యాదేకమృతుం
వర్షేదనుపరిహారగ్ంసాదయతి తస్మాథ్సర్వానృతూన్ వర్షతి
పురోవాతసనిరసీత్యాహైతద్వై వృష్ట్యై రూపగ్ం రూపేణైవ వృష్టిమవ రున్ధే
సంయానీభిర్వై దేవా ఇమాఀల్లోకాన్థ్సమయుస్తథ్సంయానీనాగ్ం సంయానిత్వం

యథ్సంయానీరుపదధాతి యథాఽప్సు నావా సంయాత్యేవ- [౪౦] మేవైతాభిర్యజమాన ఇమాఀల్లోకాన్థ్సం యాతి ప్లవో వా ఏషోఽగ్నేర్యథ్సంయానీర్యథ్సంయానీరుపదధాతి ప్లవమేవైతమగ్నయ ఉప దధాత్యుత యస్యైతాసూపహితాస్వాపోఽగ్నిగ్ం హరన్త్యహృత ఏవాఽస్యాఽగ్నిరాదిత్యేష్టకా ఉప దధాత్యాదిత్యా వా ఏతం భూత్యై ప్రతి నుదన్తే యోఽలం భూత్యై సన్భూతిం న ప్రాప్నోత్యాదిత్యా [౪౧] ఏవైనం భూతిం గమయన్త్యసౌ వా ఏతస్యాఽఽదిత్యో రుచమా దత్తే యోఽగ్నిం చిత్వా న రోచతే యదాదిత్యేష్టకా ఉపదధాత్యసావేవాస్మిన్నాదిత్యో రుచం దధాతి యథాఽసౌ దేవానాగ్ం రోచత ఏవమేవైష మనుష్యాణాగ్ం రోచతే ఘృతేష్టకా ఉప దధాత్యేతద్వా అగ్నేః ప్రియం ధామ యద్ఘృతం ప్రియేణైవైనం ధామ్నా సమర్ధయ- [౪౨] త్యథో తేజసాఽనుపరిహారగ్ం సాదయత్యపరివర్గమేవాఽస్మిన్తేజో దధాతి ప్రజాపతిరగ్నిమచినుత స యశసా వ్యార్ధ్యత స ఏతా యశోదా అపశ్యత్తా ఉపాఽధత్త తాభిర్వై స యశ ఆత్మన్నధత్త యద్యశోదా ఉపదధాతి యశ ఏవ తాభిర్యజమాన ఆత్మన్ధత్తే పఞ్చోప దధాతి పాఙ్క్తః పురుషో యావానేవపురుషస్తస్మిన్ యశో దధాతి॥[౪౩]

ఏవం ప్రాప్నోత్యాదిత్యా అర్ధయత్యేకాన్న పఞ్చాశచ్చ||**5.3.10**||

దేవాసురాః సంయత్తా ఆసన్కనీయాగ్ంసో దేవా ఆసన్భూయాగ్ంసోఽసురాస్తే దేవా ఏతా ఇష్టకా అపశ్యన్తా ఉపాఽదధత భూయస్కృదసీత్యేవ భూయాగ్ంసోఽభవన్వనస్పతిభిరోషధీభిర్వరివస్కృదసీతీమామజయన్ప్రాచ్యసీతి ప్రాచీం దిశమజయన్నూర్ధ్వాఽసీత్యమూమజయన్నన్తరిక్షసదస్యన్తరిక్షే సీదేత్యన్తరిక్షమజయన్తతో దేవా అభవ- [౪౪] న్పరాఽసురా యస్యైతా ఉపధీయన్తే భూయానేవ భవత్యభీమాఀల్లోకాఞ్జయతి భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవత్యప్సుషదసి శ్యేనసదసీత్యాహైతద్వా అగ్నే రూపగ్ం రూపేణైవాఽగ్నిమవ రున్ధే పృథివ్యాస్త్వా ద్రవిణే

సాదయామీత్యాహేమానేవైతాభిర్లోకాన్ప్రవిణావతః కురుత ఆయుష్యా ఉప దధాత్యాయురేవా- [౪౫] కస్మిన్దధాత్యగ్నే యత్తే పరగ్ం హృన్నామేత్యాహైతద్వా అగ్నేః ప్రియం ధామ ప్రియమేవాఽస్య ధామోపాఽఽప్నోతి తావేహి సగ్ం రభావహా ఇత్యాహ వ్యైవైనేన పరి ధత్తే పాఞ్చజన్యేష్వప్యేధ్యగ్న ఇత్యాహైష వా అగ్నిః పాఞ్చజన్యో యః పఞ్చచితీకస్తస్మాదేవమాహర్తవ్యా ఉప దధాత్యేతద్వా ఋతూనాం ప్రియం ధామ యదృతవ్యా ఋతూనామేవ ప్రియం ధామాఽవ రున్ధే సుమేక ఇత్యాహ సంవత్సరో వై సుమేకః సంవత్సరస్యైవ ప్రియం ధామోపాఽఽప్నోతి॥[౪౬]

అభవన్నాయురేవర్తవ్యా ఉప షడ్విగ్ంశతిశ్చ||**5.3.11**||

ప్రజాపతేరక్ష్యశ్వయత్తత్పరాఽపతత్తదశ్వోఽభవద్యదశ్వయత్తదశ్వస్యాఽశ్వత్వం తద్దేవా అశ్వమేధేనైవ ప్రత్యదధురేష వై ప్రజాపతిగ్ం సర్వం కరోతి యోఽశ్వమేధేన యజతే సర్వ ఏవ భవతి సర్వస్య వా ఏషా ప్రాయశ్చిత్తిః సర్వస్య భేషజగ్ం సర్వం వా ఏతేన పాప్మానం దేవా అతరన్నపి వా ఏతేన బ్రహ్మహత్యామతరన్థ్సర్వం పాప్మానం [౪౭] తరతి తరతి బ్రహ్మహత్యాం యోఽశ్వమేధేన యజతే య ఉ చైనమేవం వేదోత్తరం వై తత్ప్రజాపతేరక్ష్యశ్వయత్తస్మాదశ్వస్యోత్తరతోఽవ ద్యన్తి దక్షిణతోఽన్యేషాం పశూనాం వైతసః కటో భవత్యప్సుయోనిర్వా అశ్వోఽప్సుజో వేతసః స్వ ఏవైనం యోనౌ ప్రతి ష్ఠాపయతి చతుష్టోమః స్తోమో భవతి సరడ్ఢ వా అశ్వస్య సక్థ్యాఽవృహత్తద్దేవాశ్చతుష్టోమేనైవ ప్రత్యదధుర్యచ్చతుష్టోమ స్తోమో భవత్యశ్వస్య సర్వత్వాయ॥[౪౮]

సర్వం పాప్మానమవృహద్ద్వాదశచ||**5.3.12**||

ఉత్సన్న యజ్ఞ ఇన్ద్రాగ్నీ దేవా వా అక్ష్ణయా స్తోమీయా అగ్నేర్భాగోఽస్యగ్నే జాతాన్ రశ్మిరితి నాకసద్భిశ్ఛన్దాగ్ంసి సర్వాభ్యో వృష్టిసనీర్దేవాసురాః కనీయాగ్ంసః ప్రజాపతేరక్షి ద్వాదశ||**12**||

ఉత్సన్నయజ్ఞో దేవా వై యస్య ముఖ్యవతీర్నాక సద్భిరేవైతాభిరష్టాచత్వారిగ్ంశత్॥౪౮॥

ఉథ్సన్నయజ్ఞః సర్వత్వాయ॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి పఞ్చమ కాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

||అథ పఞ్చమ కాణ్డే చతుర్థః ప్రశ్నః||

హరిః ఓమ్|| దేవాసురాః సంయత్తా ఆసన్తే న వ్యజయన్త స ఏతా ఇన్ద్రస్తనూరపశ్యత్తా ఉపాఽధత్త తాభిర్వై స తనువమిన్ద్రియం వీర్యమాత్మన్నధత్త తతో దేవా అభవన్పరాఽసురా యదిన్ద్రతనూరుపదధాతి తనువమేవ తాభిరిన్ద్రియం వీర్యం యజమాన ఆత్మన్ధత్తేఽథో సేన్ద్రమేవాఽగ్నిగ్ం సతనుం చినుతే భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో [౧] భవతి యజ్ఞో దేవేభ్యోఽపాఽక్రామత్తమవరుధన్నాఽశక్నువన్త ఏతా యజ్ఞతనూరపశ్యన్తా ఉపాఽదధత తాభిర్వై తే యజ్ఞమవాఽరున్ధత యద్యజ్ఞతనూరుపదధాతి యజ్ఞమేవ తాభిర్యజమానోఽవ రున్ధే త్రయస్త్రిగ్ంశతముప దధాతి త్రయస్త్రిగ్ంశద్వై దేవతా దేవతా ఏవాఽవ రున్ధేఽథో సాత్మానమేవాఽగ్నిగ్ం సతనుం చినుతే సాత్మాఽముష్మిఀల్లోకే [౨] భవతి య ఏవం వేద జ్యోతిష్మతీరుప దధాతి జ్యోతిరేవాఽస్మిన్దధాత్యేతాభిర్వా అగ్నిశ్చితో జ్వలతి తాభిరేవైనగ్ం సమిన్ధ ఉభయోరస్మై లోకయోర్జ్యోతిర్భవతి నక్షత్రేష్టకా ఉప దధాత్యేతాని వై దివో జ్యోతీగ్ంషి తాన్యేవాఽవ రున్ధే సుకృతాం వా ఏతాని జ్యోతీగ్ంషి యన్నక్షత్రాణి తాన్యేవాఽఽప్నోత్యథో అనూకాశమేవైతాని [3] జ్యోతీగ్ంషి కురుతే సువర్గస్య లోకస్యాఽనుఖ్యాత్యై యథ్సగ్గ్స్పృష్టా ఉపదధ్యాద్వృష్ట్యై లోకమపి దధ్యాదవర్షుకః పర్జన్యః స్యాదసగ్గ్స్పృష్టా ఉప దధాతి వృష్ట్యా ఏవ లోకం కరోతి వర్షుకః పర్జన్యో భవతి పురస్తాదన్యాః ప్రతీచీరుప దధాతి పశ్చాదన్యాః ప్రాచీస్తస్మాత్ప్రాచీనాని చ ప్రతీచీనాని చ నక్షత్రాణ్యా వర్తన్తే||[౪]

*భ్రాతృవ్యో లోక ఏవైతాన్యేకచత్వారిగ్ంశచ్చ||**5.4.1**||*

ఋుతవ్యా ఉప దధాత్యృతూనాం క్లృప్త్యై ద్వన్ద్వముప దధాతి తస్మాద్ద్వన్ద్వమృతవోఽధృతేవ వా ఏషా యన్మధ్యమా చితిరన్తరిక్షమివ వా ఏషా ద్వన్ద్వమన్యాసు చితీషూప దధాతి చతస్రో మధ్యే ధృత్యా అన్తః శ్లేషణం వా ఏతాశ్చితీనాం యదృతవ్యా యదృతవ్యా ఉపదధాతి చితీనాం విధృత్యా అవకామనూప దధాత్యేషా వా అగ్నేర్యోనిః సయోని- [౫] మేవాఽగ్నిం చినుత ఉవాచ హ విశ్వామిత్రోఽదదిత్స బ్రహ్మణాఽన్నం యస్యైతా ఉపధీయాన్తై య ఉ చైనా ఏవం వేదదితి సంవథ్సరో వా ఏతం ప్రతిష్ఠాయై నుదతే యోఽగ్నిం చిత్వా న ప్రతితిష్ఠతి పఞ్చ పూర్వాశ్చితయో భవన్త్యథషష్ఠీం చితిం చినుతే షడ్వా ఋుతవః సంవథ్సర ఋుతుష్వేవ సంవథ్సరే ప్రతి తిష్ఠత్యేతా వా [౬] అధిపత్నీర్నామేష్టకా యస్యైతా ఉపధీయన్తేఽధిపతిరేవ సమానానాం భవతి యం ద్విష్యాత్తముపదధద్ధ్యాయేదేతాభ్య ఏవైనం దేవతాభ్య ఆ వృశ్చతి తాజగార్తిమార్ఛత్యఙ్గిరసః సువర్గం లోకం యన్తో యా యజ్ఞస్య నిష్కృతిరాసీత్తామృషిభ్యః ప్రత్యౌహన్తద్ధిరణ్యమభవద్యద్ధిరణ్యశల్కైః ప్రోక్షతి యజ్ఞస్య నిష్కృత్యా అథో భేషజమేవాస్మై కరో- [౭] త్యథో రూపేణైవైనగ్ం సమర్ధయత్యథో హిరణ్యజ్యోతిషైవ సువర్గం లోకమేతి సాహస్రవతా ప్రోక్షతి సాహస్రః ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యా ఇమా మే అగ్న ఇష్టకా ధేనవః సన్త్విత్యాహ ధేనూరేవైనాః కురుతే తా ఏనం కామదుఘా అముత్రాముష్మిఁల్లోక ఉప తిష్ఠన్తే॥[౮]

సయోనిమేతా వై కరోత్యేకాన్న చత్వారిగ్ంశచ్చ **||5.4.2||**

రుద్రో వా ఏష యదగ్నిః స ఏతర్హి జాతో యర్హి సర్వశ్చితః స యథా వథ్సో జాతః స్తనం ప్రేప్సత్యేవం వా ఏష ఏతర్హి భాగధేయం ప్రేప్సతి తస్మై యదాహుతిం న జుహుయాదధ్వర్యుం చ యజమానం చ ధ్యాయేచ్ఛతరుద్రీయం జుహోతి భాగధేయేనైవైనగ్ం శమయతి నాఽఽర్తిమార్ఛత్యధ్వర్యుర్న యజమానో యద్గ్రామ్యాణాం

పశూనాం [౯] పయసా జుహుయాద్గ్రామ్యాన్పశూఞ్ఛుచార్పయేద్యదారణ్యానామారణ్యాఞ్జర్తిలయవాగ్వా వా జుహుయాద్గవీధుకయవాగ్వా వా న గ్రామ్యాన్పశూన్హినస్తి నాఽఽరణ్యానథో ఖల్వాహురనాహుతిర్వై జర్తిలాశ్చ గవీధుకాశ్చేత్యజక్షీరేణ జుహోత్యాగ్నేయీ వా ఏషా యదజాఽఽహుత్యైవ జుహోతి న గ్రామ్యాన్పశూన్ హినస్తి నాఽఽరణ్యానఙ్గిరసః సువర్గం లోకం యన్తో- [౧౦] ఽజాయాం ఘర్మం ప్రాఽసిఞ్చన్థ్సా శోచన్తీ పర్ణం పరాఽజిహీత సో ఽర్కో ఽభవత్తదర్కస్యాఽర్కత్వమర్కపర్ణేన జుహోతి సయోనిత్వాయోద ఙ్తిష్ఠఞ్జుహోత్యేషా వై రుద్రస్య దిక్స్వాయామేవ దిశి రుద్రం నిరవదయతే చరమాయామిష్టకాయాం జుహోత్యన్తత ఏవ రుద్రం నిరవదయతే త్రేధావిభక్తం జుహోతి త్రయ ఇమే లోకాఇమానేవ లోకా న్థ్సమావద్వీర్యాన్కరోతీయత్యగ్రే జుహో- [౧౧] త్యథేయత్యథేయతి త్రయ ఇమే లోకా ఏభ్య ఏవైనం లోకేభ్యః శమయతి తిస్ర ఉత్తరా ఆహుతీర్జుహోతి షట్సం పద్యన్తే షడ్వా ఋతవ ఋతుభిరేవైనగ్ం శమయతి యదనుపరిక్రామం జుహుయాదన్తరవచారిణగ్ం రుద్రం కుర్యాదథో ఖల్వాహుః కస్యాం వాఽహ దిశి రుద్రః కస్యాం వేత్యనుపరిక్రామమేవ హోతవ్యమపరివర్గమేవైనగ్ం శమయ- [౧౨] త్యేతా వై దేవతాః సువర్గ్యా యా ఉత్తమాస్తా యజమానం వాచయతి తాభిరేవైనగ్ం సువర్గం లోకం గమయతి యం ద్విష్యాత్తస్య సఞ్చరే పశూనాం న్యస్యేద్యః ప్రథమః పశురభితిష్ఠతి స ఆర్తిమార్ఛతి॥[౧౩]

పశూనాం యన్తోఽగ్రే జుహోత్యపరివర్గమేవైనగ్ం శమయతి త్రిగ్ంశచ్చ॥ **5.4.3**॥

అశ్మన్నూర్జమితి పరి షిఞ్చతి మార్జయత్యేవైనమథో తర్పయత్యేవ స ఏనన్తృప్తోఽక్షుధ్యన్నశోచన్నముష్మింల్లోక ఉప తిష్ఠతే తృప్యతి ప్రజయా పశుభిర్య ఏవం వేద తాం న ఇషమూర్జం ధత్త మరుతః సగ్ంరరాణా ఇత్యాహాఽన్నం వా ఊర్గన్నం మరుతోఽన్నమేవాఽవ రున్ధేఽశ్మగ్గ్స్తే క్షుదముం తే శు- [౧౪] గృచ్ఛతు యం ద్విష్మ ఇత్యాహ

యమేవ ద్వేష్టి తమస్య క్షుధా చ శుచా చాఽర్పయతి త్రిః పరిషిఞ్చన్పర్యేతి
త్రివృద్వా అగ్నిర్యావానేవాగ్నిస్తస్య శుచగ్ం శమయతి త్రిః పునః పర్యేతి షట్సం పద్యన్తే
షడ్వా ఋతవ ఋతుభిరేవాస్య శుచగ్ం శమయత్యపాం వా ఏతత్పుష్పం
యద్వేతసోఽపాగ్ం [౧౫] శరోఽవకా పేతసశాఖయా చాఽవకాభిశ్చ వి కర్షత్యాపో వై శాన్తాః
శాన్తాభిరేవాఽస్య శుచగ్ం శమయతి యో వా అగ్నిం చితం ప్రథమః పశురధిక్రామతీశ్వరో
వై తగ్ం శుచా ప్రదహో మణ్డూకేన వి కర్షత్యేష వై పశూనామనుపజీవనీయో న వా ఏష
గ్రామ్యేషు పశుషు హితో నాఽఽరణ్యేషు తమేవ శుచాఽర్పయత్యష్టాభిర్వి కర్ష- [౧౬]
త్యష్టాక్షరా గాయత్రీ గాయత్రోఽగ్నిర్యావానేవాగ్నిస్తస్య శుచగ్ం శమయతి
పావకవతీభిరన్నం వై పావకోఽన్నేనైవాఽస్య శుచగ్ం శమయతి మృత్యుర్వా ఏష
యదగ్నిర్బ్రహ్మణ ఏతద్రూపం యత్కృష్ణాజినం కార్ష్ణీ ఉపానహావుప ముఞ్చతే
బ్రహ్మణైవ
మృత్యోరన్తర్ధత్తేఽన్తర్మృత్యోర్ధత్తేఽన్తరన్నాద్యాదిత్యాహురన్యాముపముఞ్చతేఽన్యాన్నాన్త- [౧౭]
రేవ మృత్యోర్ధత్తేఽవాఽన్నాద్యగ్ం రున్ధే నమస్తే హరసే శోచిష ఇత్యాహ నమస్కృత్య హి
వసీయాగ్ంసముపచరన్త్యన్యం తే అస్మత్తపన్తు హేతయ ఇత్యాహ యమేవ ద్వేష్టి తమస్య
శుచాఽర్పయతి పావకో అస్మభ్యగ్ం శివో భవేత్యాహాఽన్నం వై పావకోఽన్నమేవాఽవ రున్ధే
ద్వాభ్యామధి క్రామతి ప్రతిష్ఠిత్యా అపస్యవతీభ్యాగ్ం శాన్త్యై॥[౧౮]
శుగ్వేతసోఽపామష్టాభిర్వి కర్షతి నాన్తరేకాన్న పఞ్చా శచ్చ||**5.4.4**||

నృషదే వడితి వ్యాఘారయతి పఙ్క్త్యాఽఽహుత్యా యజ్ఞముఖమా రభతేఽక్ష్ణయా
వ్యాఘారయతి తస్మాదక్ష్ణయా పశవోఽఙ్గాని ప్ర హరన్తి ప్రతిష్ఠిత్యై
యద్వషట్కుర్యాద్యాతయామాఽస్య వషట్కారః స్యాద్యన్న వషట్కుర్యాద్రక్షాగ్ంసి
యజ్ఞగ్ం హన్యుర్వడిత్యాహ పరోఽక్షమేవ వషట్ కరోతి నాఽస్య యాతయామా వషట్కారో

భవతి న యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి ఘ్నన్తి హుతాదో వా అన్యే దేవా [౧౮] అహుతాదోఽన్యే తానగ్నిచిదేవోభయాన్ప్రీణాతి యే దేవా దేవానామితి దధ్నా మధుమిశ్రేణాఽవోక్షతి హుతాదశ్చైవ దేవానహుతాదశ్చ యజమానః ప్రీణాతి తే యజమానం ప్రీణన్తి దధ్నైవ హుతాదః ప్రీణాతి మధుషాఽహుతాదో గ్రామ్యం వా ఏతదన్నం యద్దధ్యారణ్యం మధు యద్దధ్నా మధుమిశ్రేణాఽవోక్షత్యుభయస్యాఽవరుద్ధ్యై గ్రుముష్టినాఽవోక్షతి ప్రాజాపత్యో [౨౦] వై గ్రుముష్టిః సయోనిత్వాయ ద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యా అనుపరిచారమవోక్షత్యపరివర్గమేవైనాన్ప్రీణాతి వి వా ఏష ప్రాణైః ప్రజయా పశుభిరృధ్యతే యోఽగ్నిం చిన్వన్నధిక్రామతి ప్రాణదా అపానదా ఇత్యాహ ప్రాణానేవాఽఽత్మన్ధత్తే వర్చోదా వరివోదా ఇత్యాహ ప్రజా వై వర్చః పశవో వరివః ప్రజామేవ పశూనాత్మన్ధత్త ఇన్ద్రో వృత్రమహన్తం వృత్రో [౨౧] హతః షోడశభిర్భోగైరసినాథ్స ఏతామగ్నయేఽనీకవత ఆహుతిమపశ్యత్తామజుహోత్తస్యాఽగ్నిరనీకవాన్థ్స్వేన భాగధేయేన ప్రీతః షోడశధా వృత్రస్య భోగానప్యదహద్వైశ్వకర్మణేన పాప్మనో నిరముచ్యత యదగ్నయేఽనీకవత ఆహుతిం జుహోత్యగ్నిరేవాఽస్యాఽనీకవాన్థ్స్వేన భాగధేయేన ప్రీతః పాప్మానమపి దహతి వైశ్వకర్మణేన పాప్మనో నిర్ముచ్యతే యం కామయేత చిరం పాప్మనో [౨౨] నిర్ముచ్యేతేత్యేకైకం తస్య జుహుయాచ్చిరమేవ పాప్మనో నిర్ముచ్యతే యం కామయేత తాజక్పాప్మనో నిర్ముచ్యేతేతి సర్వాణి తస్యాఽనుద్రుత్య జుహుయాత్తాజగేవ పాప్మనో నిర్ముచ్యతేఽథో ఖలు నానైవ సూక్తాభ్యాం జుహోతి నానైవ సూక్తయోర్వీర్యం దధాత్యథో ప్రతిష్ఠిత్యై॥[౨౩]

దేవాః ప్రాజాపత్యో వృత్రశ్చిరం పాప్మనశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ||**5.4.5**||

ఉదేనముత్తరాం నయేతి సమిధ ఆ దధాతి యథా జనం యతేఽవసం కరోతి తాదృగేవ తత్తిస్ర ఆ దధాతి త్రివృద్వా అగ్నిర్యావానేవాఽగ్నిస్తస్మై భాగధేయం కరోత్యౌదుంబరీర్భవన్త్యూర్గ్వా ఉదుం బర ఊర్జమేవాఽస్మా అపి దధాత్యుదు త్వా విశ్వే దేవా ఇత్యాహ

ప్రాణా వై విశ్వే దేవాః ప్రాణై- [౨౪] రేవైనముద్యచ్ఛతేఽగ్నే భరన్తు చిత్తిభిరిత్యాహ యస్మా ఏవైనం చిత్తాయోద్యచ్ఛతే తేనైవైనగ్ం సమర్ధయతి పఞ్చ దిశో దైవీర్యజ్ఞమవన్తు దేవీరిత్యాహ దిశో హ్యేషోఽను ప్రచ్యవతేఽపామతిం దుర్మతిం బాధమానా ఇత్యాహ రక్షసామపహత్యై రాయస్పోషే యజ్ఞపతిమాభజన్తీరిత్యాహ పశవో వై రాయస్పోషః [౨౫] పశూనేవాఽవ రున్ధే షడ్భిర్హరతి షడ్వా ఋతవ ఋతుభిరేవైనగ్ం హరతి ద్వే పరిగృహ్యావతీ భవతో రక్షసామపహత్యై సూర్యరశ్మిర్హరికేశః పురస్తాదిత్యాహ ప్రసూత్యై తతః పావకా ఆశిషో నో జుషన్తామిత్యాహాఽన్నం వై పావకోఽన్నమేవాఽవ రున్ధే దేవాసురాః సంయత్తా ఆసన్తే దేవా ఏతదప్రతిరథమపశ్యన్తేన వై తే ఽప్రత్య- [౨౬] సురానజయన్తదప్రతిరథస్యాఽప్రతిరథత్వం యదప్రతిరథం ద్వితీయో హోతాఽన్వాహాప్రత్యేవ తేన యజమానో భ్రాతృవ్యాఞ్జయత్యథో అనభిజితమేవాఽభి జయతి దశర్చం భవతి దశాక్షరా విరాడ్విరాజేమౌ లోకౌ విధృతావనయోర్లోకయోర్విధృత్యా అథో దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజ్యేవాఽన్నాద్యే ప్రతి తిష్ఠత్యసదివ వా అన్తరిక్షమన్తరిక్షమివాఽఽగ్నీధ్రమాగ్నీధ్రే- [౨౭] ఽశ్మానం ని దధాతి సత్త్వాయ ద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యై విమాన ఏష దివో మధ్య ఆస్త ఇత్యాహ వ్యేవైతయా మిమీతే మధ్యే దివో నిహితః పృశ్నిరశ్మేత్యాహాఽన్నం వై పృశ్న్యన్నమేవాఽవ రున్ధే చతసృభిరా పుచ్ఛాదేతి చత్వారి ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దోభిరేవేన్ద్రం విశ్వా అవీవృధన్నిత్యాహ వృధిమేవోపావర్తతే వాజానాగ్ం సత్పతిం పతి- [౨౮] మిత్యాహాఽన్నం వై వాజోఽన్నమేవాఽవ రున్ధే సుమ్నహూర్యజ్ఞో దేవాగ్ం ఆ చ వక్షదిత్యాహ ప్రజా వై పశవః సుమ్నం ప్రజామేవ పశూనాత్మన్ధత్తే యక్షదగ్నిర్దేవో దేవాగ్ం ఆ చ వక్షదిత్యాహ స్వగాకృత్యై వాజస్య మా ప్రసవేనోద్గ్రాభేణోదగ్రభీదిత్యాహాసౌ వా ఆదిత్య ఉద్యన్నుద్గ్రాభ ఏష నిమ్రోచన్నిగ్రాభో బ్రహ్మణైవాత్మానముద్గృహ్ణాతి బ్రహ్మణా భ్రాతృవ్యం ని గృహ్ణాతి॥[౨౯]

ప్రాణైః పోషోఽప్రత్యాగ్నీధ్రే పతిమేష దశ చ॥ **5.4.6**॥

ప్రాచీమను ప్రదిశం ప్రేహి విద్వానిత్యాహ దేవలోకమేవైతయోపావర్తతే క్రమధ్వమగ్నినా
నాకమిత్యాహేమానేవైతయా లోకాన్క్రమతే పృథివ్యా
అహముదన్తరిక్షమాఽరుహమిత్యాహేమానేవైతయా లోకాన్థ్సమారోహతి సువర్యన్తో
నాఽపేక్షన్త ఇత్యాహ సువర్గమేవైతయా లోకమేత్యగ్నే ప్రేహి [30] ప్రథమో
దేవయతామిత్యాహోభయేష్వేవైతయా దేవమనుష్యేషు చక్షుర్దధాతి పఞ్చభిరధి క్రామతి
పాఙ్క్తో యజ్ఞో యావానేవ యజ్ఞస్తేన సహ సువర్గం లోకమేతి నక్తోషాసేతి
పురోఽనువాక్యామన్వాహ ప్రత్త్యా అగ్నే సహస్రాక్షేత్యాహ సాహస్రః ప్రజాపతిః
ప్రజాపతేరాప్త్యై తస్మై తే విధేమ వాజాయ స్వాహేత్యాహాఽన్నం వై వాజోఽన్నమేవాఽవ [3౧]
రున్ధే దధ్నః పూర్ణామౌదుంబరీగ్ స్వయమాతృణ్ణాయాం జుహోత్యూర్గ్వై దధ్యూర్గుదుం
బరోఽసౌ స్వయమాతృణ్ణాఽముష్యామేవోర్జం దధాతి తస్మాదముతోఽర్వాచీమూర్జముప
జీవామస్తిసృభిః సాదయతి త్రివృద్వా అగ్నిర్యావానేవాఽగ్నిస్తం ప్రతిష్ఠాం గమయతి ప్రేద్ధో
అగ్నే దీదిహి పురో న ఇత్యౌదుంబరీమా దధాత్యేషా వై సూర్మీ కర్ణకావత్యేతయా హ స్మ
[3౨] వై దేవా అసురాణాగ్ం శతతర్హాగ్స్తృగ్ంహన్తి యదేతయా సమిధమాదధాతి
వజ్రమేవైతచ్ఛతఘ్నీం యజమానో భ్రాతృవ్యాయ ప్ర హరతి స్తృత్యా అఛంబట్కారం
విధేమ తే పరమే జన్మన్నగ్న ఇతి వైకఙ్కతీమా దధాతి భా ఏవాఽవ రున్ధే తాగ్ం
సవితుర్వరేణ్యస్య చిత్రామితి శమీమయీగ్ం శాన్త్యా అగ్నిర్వా హ వా అగ్నిచితం
దుహేఽగ్నిచిద్వాఽగ్నిం దుహే తాగ్ం [33] సవితుర్వరేణ్యస్య చిత్రామిత్యాహైష వా
అగ్నేర్దోహస్తమస్య కణ్వ ఏవ శ్రాయసోఽవేత్తేన హ స్మైనగ్ం స దుహే యదేతయా
సమిధమాదధాత్యగ్నిచిదేవ తదగ్నిం దుహే సప్త తే అగ్నే సమిధః సప్త జిహ్వా ఇత్యాహ
సప్తైవాఽస్య సాప్తాని ప్రీణాతి పూర్ణయా జుహోతి పూర్ణ ఇవ హి ప్రజాపతిః ప్రజాపతే– [3౪]
రాప్త్యై న్యూనయా జుహోతి న్యూనాద్ధి ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత ప్రజానాగ్ం సృష్ట్యై

అగ్నిర్దేవేభ్యో నిలాయత స దిశోఽను ప్రాఽవిశజ్జుహ్వన్మనసా దిశో ధ్యాయేద్దిగ్భ్య ఏవైనమవ రున్ధే దధ్నా పురస్తాజ్జుహోత్యాజ్యేనోపరిష్టాత్తేజశ్చైవాఽస్మా ఇన్ద్రియం చ సమీచీ దధాతి ద్వాదశకపాలో వైశ్వానరో భవతి ద్వాదశ మాసాః సంవథ్సరః సంవథ్సరోఽగ్నిర్వైశ్వానరః సాక్షా- [౩౫] దేవ వైశ్వానరమవ రున్ధే యత్ప్రయాజానూయాజాన్కుర్యాద్వికస్తిః సా యజ్ఞస్య దర్విహోమం కరోతి యజ్ఞస్య ప్రతిష్ఠిత్యై రాష్ట్రం వై వైశ్వానరో విణ్మరుతో వైశ్వానరగ్ం హుత్వా మారుతాఞ్జుహోతి రాష్ట్ర ఏవ విశమను బధ్నాత్యుచ్చైర్వైశ్వానరస్యాఽఽ శ్రావయత్యుపాగ్ంశు మారుతాఞ్జుహోతి తస్మాద్రాష్ట్రం విశమతి వదతి మారుతా భవన్తి మరుతో వై దేవానాం విశో దేవవిశేనైవాఽస్మై మనుష్యవిశమవ రున్ధే సప్త భవన్తి సప్తగణా వై మరుతో గణశ ఏవ విశమవ రున్ధే గణేన గణమనుద్రుత్య జుహోతి విశమేవాఽస్మా అనువర్త్మానం కరోతి॥[౩౬]

అగ్నే ప్రేహ్యావ స్మ దుహే తాం ప్రజాపతేః సాక్షాన్మనుష్యవిశమేకవిగ్ంశతిశ్చ||**5.4.7**||

వసోర్ధారాం జుహోతి వసోర్మే ధారాఽసదితి వా ఏషా హూయతే ఘృతస్య వా ఏనమేషా ధారాఽముష్మింల్లోకే పిన్వమానోప తిష్ఠత ఆజ్యేన జుహోతి తేజో వా ఆజ్యం తేజో వసోర్ధారా తేజసైవాఽస్మై తేజోఽవ రున్ధేఽథో కామా వై వసోర్ధారా కామానేవాఽవ రున్ధే యం కామయేత ప్రాణానస్యాన్నాద్యం వి [౩౭] చ్ఛిన్ద్యామితి విగ్రాహం తస్య జుహుయాత్ప్రాణానేవాస్యాఽన్నాద్యం వి చ్ఛినత్తి యం కామయేత ప్రాణానస్యాఽన్నాద్యగ్ం సం తనుయామితి సంతతాం తస్య జుహుయాత్ప్రాణానేవాఽస్యాన్నాద్యగ్ం సం తనోతి ద్వాదశ ద్వాదశాని జుహోతి ద్వాదశ మాసాః సంవథ్సరః సంవథ్సరేణైవాఽస్మా అన్నమవ రున్ధేఽన్నం చ మేఽక్షుచ్చ మ ఇత్యాహైతద్వా [౩౮] అన్నస్య రూపగ్ం రూపేణైవాఽన్నమవ రున్ధేఽగ్నిశ్చ మ ఆపశ్చ మ ఇత్యాహైషా వా అన్నస్య యోనిః సయోన్యేవాఽన్నమవ రున్ధేఽర్ధేన్ద్రాణి జుహోతి దేవతా ఏవాఽవ రున్ధే యథ్సర్వేషామర్ధమిన్ద్రః ప్రతి తస్మాదిన్ద్రో

దేవతానాం భూయిష్ఠభాక్తమ ఇన్ద్రముత్తరమాహేన్ద్రియమేవాఽస్మిన్నుపరిష్టాద్దధాతి యజ్ఞాయుధాని జుహోతి యజ్ఞో [౩౯] వై యజ్ఞాయుధాని యజ్ఞమేవాఽవ రున్ధేఽథో ఏతద్వై యజ్ఞస్య రూపగ్ం రూపేణైవ యజ్ఞమవ రున్ధేఽవభృథశ్చ మే స్వగాకారశ్చ మ ఇత్యాహ స్వగాకృత్యా అగ్నిశ్చ మే ఘర్మశ్చ మ ఇత్యాహైతద్వై బ్రహ్మవర్చసస్య రూపగ్ం రూపేణైవ బ్రహ్మవర్చసమవ రున్ధ ఋక్చ మే సామ చ మ ఇత్యాహై- [౪౦] తద్వై ఛన్దసాగ్ం రూపగ్ం రూపేణైవ ఛన్దాగ్స్యవ రున్ధే గర్భాశ్చ మే వత్సాశ్చ మ ఇత్యాహైతద్వై పశూనాగ్ం రూపగ్ం రూపేణైవ పశూనవ రున్ధే కల్పాఞ్జుహోత్యక్లృప్తస్య క్లృప్త్యై యుగ్మదయుజే జుహోతి మిథునత్వాయోత్తరావతీ భవతోఽభిక్రాన్త్యా ఏకా చ మే తిస్రశ్చ మ ఇత్యాహ దేవఛన్దసం వా ఏకా చ తిస్రశ్చ [౪౧] మనుష్యఛన్దసం చతస్రశ్చాఽష్టౌ చ దేవచ్ఛన్దసం చైవ మనుష్యచ్ఛన్దసఞ్చాఽవ రున్ధ ఆ త్రయస్త్రిగ్ంశతో జుహోతి త్రయస్త్రిగ్ంశద్వై దేవతా దేవతా ఏవాఽవ రున్ధ ఆఽష్టాచత్వారిగ్ంశతో జుహోత్యష్టాచత్వారిగ్ంశదక్షరా జగతీ జాగతాః పశవో జగత్యైవాఽస్మై పశూనవ రున్ధే వాజశ్చ ప్రసవశ్చేతి ద్వాదశం జుహోతి ద్వాదశ మాసాః సంవత్సరః సంవత్సర ఏవ ప్రతి తిష్ఠతి॥[౪౨]

*వి వై యజ్ఞస్సామ చ మ ఇత్యాహ చ తిస్రశ్చైకాన్న పఞ్చాశచ్చ॥**5.4.8**॥*

అగ్నిర్దేవేభ్యోఽపాఽక్రామద్భాగధేయమిచ్ఛమానస్తం దేవా అబ్రువన్నుప న ఆ వర్తస్వ హవ్యం నో వహేతి సోఽబ్రవీద్వరం వృణై మహ్యమేవ వాజప్రసవీయం జుహవన్నితి తస్మాదగ్నయే వాజప్రసవీయం జుహ్వతి యద్వాజప్రసవీయం జుహోత్యగ్నిమేవ తద్భాగధేయేన సమర్ధయత్యథో అభిషేక ఏవాఽస్య స చతుర్దశభిర్జుహోతి సప్త గ్రామ్యా ఓషధయః సప్తా- [౪౩] ఽఽరణ్యా ఉభయీషామవరుధ్యా అన్నస్యాన్నస్య జుహోత్యన్నస్యాఽన్నస్యావరుధ్యా ఔదుమ్బరేణ స్రువేణ జుహోత్యూర్గ్వా ఉదుమ్బర ఊర్గన్నమూర్జైవాఽస్మా

ఊర్జమన్నమవ రున్ధేఽగ్నిర్వై దేవానామభిషిక్తోఽగ్నిచిన్మనుష్యాణాం తస్మాదగ్నిచిద్వర్షతి న
ధావేదవరుధగ్గ్ హ్యస్యాఽన్నమన్నమివ ఖలు వై వర్షం
యధావేదన్నాద్యాధావేదుపాఽవర్తేతాఽన్నాద్యమేవాఽభ్యు- [౪౪] పావర్తతే నక్తోషాసేతి
కృష్ణాయై శ్వేతవథ్సాయై పయసా జుహోత్యహ్నైవాఽస్మై రాత్రిం ప్ర దాపయతి
రాత్రియాఽహరహోరాత్రే ఏవాఽస్మై ప్రత్తే కామమన్నాద్యం దుహాతే రాష్ట్రభృతో జుహోతి
రాష్ట్రమేవాఽవ రున్ధే షడ్భిర్జుహోతి షడ్వా ఋతవ ఋతుష్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి భువనస్య
పత ఇతి రథముఖే పఞ్చాఽఽహుతీర్జుహోతి వజ్రో వై రథో వజ్రేణైవ దిశో- [౪౫] ఽభి
జయత్యగ్నిచితగ్ంహ వా అముష్మింల్లోకే వాతోఽభి పవతే వాతనామాని
జుహోత్యభ్యేవైనమముష్మింల్లోకే వాతః పవతే త్రీణి జుహోతి త్రయ ఇమే లోకా ఏభ్య ఏవ
లోకేభ్యో వాతమవ రున్ధే సముద్రోఽసి నభస్వానిత్యాహైతద్వై వాతస్య రూపగ్ం రూపేణైవ
వాతమవ రున్ధేఽఞ్జలినా జుహోతి న హ్యేతేషామఽన్యథాఽఽహుతిరవకల్పతే॥[౪౬]

ఓషధయస్స్వప్తాఽభి దిశోఽన్యథా ద్వే చ॥5.4.9॥

సువర్గాయ వై లోకాయ దేవరథో యుజ్యతే యత్రాకూతాయ మనుష్యరథ ఏష ఖలు వై
దేవరథో యదగ్నిరగ్నిం యునజ్మి శవసా ఘృతేనేత్యాహ యునక్త్యేవైనగ్ం స ఏనం
యుక్తః సువర్గం లోకమభి వహతి యథ్సర్వాభిః పఞ్చభిర్యుఞ్జ్యాద్యుక్తోఽస్యాఽగ్నిః
ప్రచ్యుతః స్యాదప్రతిష్ఠితా ఆహుతయః స్యురప్రతిష్ఠితాః స్తోమా అప్రతిష్ఠితాన్యుక్థాని
తిసృభిః ప్రాతఃసవనేఽభి మృశతి త్రివృ- [౪౭] ద్వా అగ్నిర్యావానేవాఽగ్నిస్తం యునక్తి
యథాఽనసి యుక్త ఆధీయత ఏవమేవ తత్ప్రత్యాహుతయస్తిష్ఠన్తి ప్రతి స్తోమాః
ప్రత్యుక్థాని యజ్ఞాయజ్ఞియస్య స్తోత్రే ద్వాభ్యామభి మృశత్యేతావాన్వై యజ్ఞో
యావానగ్నిష్టోమో భూమా త్వా అస్యాఽత ఊర్ధ్వః క్రియతే యావానేవ
యజ్ఞస్తమంతతోఽన్వారోహతి ద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యా ఏకయాఽప్రస్తుతం భవత్యథా- [౪౮] ఽభి

మృశత్యుపైనముత్తరో యజ్ఞో నమత్యథో సన్తత్యై ప్ర వా ఏషోఽస్మాంల్లోకాచ్చ్యవతే
యోఽగ్నిం చినుతే న వా ఏతస్యాఽనిష్టక ఆహుతిరవ కల్పతే యాం వా ఏషోఽనిష్టక
ఆహుతిం జుహోతి స్రవతి వై సా తాగ్ స్రవన్తీం యజ్ఞోఽను పరా భవతి యజ్ఞం
యజమానో యత్పునశ్చితిం చినుత ఆహుతీనాం ప్రతిష్ఠిత్యై ప్రత్యాహుతయస్తిష్ఠన్తి [౪౯] న
యజ్ఞః పరాభవతి న యజమానోఽష్టావుప దధాత్యష్టాక్షరా గాయత్రీ గాయత్రేణైవైనం
ఛన్దసా చినుతే యదేకాదశ త్రైష్టుభేన యద్ద్వాదశ జాగతేన ఛన్దోభిరేవైనం చినుతే
నపాత్కో వై నామైషోఽగ్నిర్యత్పునశ్చితిర్య ఏవం విద్వాన్పునశ్చితిం చినుత ఆ
తృతీయాత్పురుషాదన్నమత్తి యథా వై పునరాధేయ ఏవం పునశ్చితిర్యోఽగ్న్యాధేయేన న-
[౫౦] ర్ధ్నోతి స పునరాధేయమా ధత్తే యోఽగ్నిం చిత్వా నర్ధ్నోతి స పునశ్చితిం చినుతే
యత్పునశ్చితిం చినుత ఋధ్యా అథో ఖల్వాహుర్న చేతవ్యేతి రుద్రో వా ఏష యదగ్నిర్యథా
వ్యాఘ్రగ్ం సుప్తం బోధయతి తాదృగేవ తదథో ఖల్వాహుశ్చేతవ్యేతి యథా వసీయాగ్ంసం
భాగధేయేన బోధయతి తాదృగేవ తన్మనురగ్నిమచినుత తేన నాఽఽర్ధ్నోథ్స ఏతాం
పునశ్చితిమపశ్యత్తామచినుత తయా వై స ఆర్ధ్నోద్యత్పునశ్చితిం చినుత ఋధ్యై॥[౫౧]
త్రివృదథ తిష్ఠన్త్యగ్న్యాధేయేన నాఽచినుత సప్తదశ చ॥**5.4.10**॥

ఛన్దశ్చితం చిన్వీత పశుకామః పశవో వై ఛన్దాగ్ంసి పశుమానేవ భవతి శ్యేనచితం చిన్వీత
సువర్గకామః శ్యేనో వై వయసాం పతిష్ఠః శ్యేన ఏవ భూత్వా సువర్గం లోకం పతతి
కఙ్కచితం చిన్వీత యః కామయేత శీర్షణ్వానముష్మింల్లోకే స్యామితి
శీర్షణ్వానేవాముష్మింల్లోకే భవత్యలజచితం చిన్వీత చతుఃసీతం ప్రతిష్ఠాకామశ్చతస్రో దిశో
దిక్ష్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి ప్రౌగచితం చిన్వీత భ్రాతృవ్యవాన్ప్ర- [౫౨] వ భ్రాతృవ్యాన్నుదత
ఉభయతః ప్రౌగం చిన్వీత యః కామయేత ప్రజాతాన్భ్రాతృవ్యాన్నుదేయ
ప్రతిజనిష్యమాణానితి ప్రైవ జాతాన్భ్రాతృవ్యాన్నుదతే ప్రతి జనిష్యమాణాన్రథచక్రచితం

చిన్వీత భ్రాతృవ్యవాన్వజ్రో పై రథో వజ్రమేవ భ్రాతృవ్యేభ్యః ప్ర హరతి ద్రోణచితం చిన్వీతాఽన్నకామో ద్రోణే వా అన్నం భ్రియతే సయోన్యేవాఽన్నమవ రున్ధే సమూహ్యం చిన్వీత పశుకామః పశుమానేవ భవతి [౩౩] పరిచాయ్యం చిన్వీత గ్రామకామో గ్రామ్యేవ భవతి శ్మశానచితం చిన్వీత యః కామయేత పితృలోక ఋధ్నుయామితి పితృలోక ఏవర్ధ్నోతి విశ్వామిత్రజమదగ్నీ వసిష్ఠేనాఽస్పర్ధేతాగ్ం స ఏతా జమదగ్నిర్విహవ్యా అపశ్యత్తా ఉపాఽధత్త తాభిర్వై స వసిష్ఠస్యేన్ద్రియం వీర్యమవృఙ్క్త యద్విహవ్యా ఉపదధాతీన్ద్రియమేవ తాభిర్వీర్యం యజమానో భ్రాతృవ్యస్య వృఙ్క్తే హోతుర్ధిష్ణియ ఉప దధాతి యజమానాయతనం పై [౩౪] హోతా స్వ ఏవాఽస్మా ఆయతన ఇన్ద్రియం వీర్యమవ రున్ధే ద్వాదశోప దధాతి ద్వాదశాక్షరా జగతీ జాగతాః పశవో జగత్యైవాఽస్మై పశూనవ రున్ధేఽష్టావష్టావన్యేషు ధిష్ణియేషూప దధాత్యష్టాశఫాః పశవః పశూనేవాఽవ రున్ధే షణ్మార్జాలీయే షడ్వా ఋతవ ఋతవః ఖలు పై దేవాః పితర ఋతూనేవ దేవాన్పితౄన్ప్రీణాతి||[౩౫]

ప్ర భవతి యజమానాయతనంవా అష్టా చత్వారిగ్ంశచ్చ||**5.4.11**||

పవస్వ వాజసాతయ ఇత్యనుష్టుక్ప్రతిపద్భవతి తిస్రోఽనుష్టుభశ్చతస్రో గాయత్రియో యత్తిస్రోఽనుష్టుభస్తస్మాదశ్వస్త్రిభిస్తిష్ఠగ్గ్స్తిష్ఠతి యచ్చతస్రో గాయత్రియస్తస్మాథ్సర్వాగ్శ్చతురః పదః ప్రతిదధత్పలాయతే పరమా వా ఏషా ఛన్దసాం యదనుష్టుక్పరమశ్చతుష్టోమః స్తోమానాం పరమస్త్రిరాత్రో యజ్ఞానాం పరమోఽశ్వః పశూనాం పరమేణైవైనం పరమతాం గమయత్యేకవిగ్ంశ మహర్భవతి [౩౬] యస్మిన్నశ్వ ఆలభ్యతే ద్వాదశ మాసాః పఞ్చర్తవస్త్రయ ఇమే లోకా అసావాదిత్య ఏకవిగ్ంశ ఏష ప్రజాపతిః ప్రాజాపత్యోఽశ్వస్తమేవ సాక్షాదృధ్నోతి శక్వరయః పృష్ఠం భవన్త్యన్యదన్యచ్ఛన్దోఽన్యేన్యే వా ఏతే పశవ ఆ లభ్యన్త ఉతేవ గ్రామ్యా ఉతేవాఽఽరణ్యా

యచ్ఛక్వరయః పృష్ఠం భవన్త్యశ్వస్య సర్వత్వాయ పార్థురశ్మం బ్రహ్మసామం భవతి రశ్మినా వా అశ్వో [౪౯] యత ఈశ్వరో వా అశ్వోఽయతోఽప్రతిష్ఠితః పరాం పరావతం గన్తోర్యత్పార్థురశ్మం బ్రహ్మసామం భవత్యశ్వస్య యత్యై ధృత్యై సంకృత్యచ్ఛావాకసామం భవత్యుత్సన్నయజ్ఞో వా ఏష యదశ్వమేధః కస్తద్వేదేత్యాహుర్యది సర్వో వా క్రియతే న వా సర్వ ఇతి సంకృత్యచ్ఛావాకసామం భవత్యశ్వస్య సర్వత్వాయ పర్యాప్త్యా అనన్తరాయాయ సర్వస్తోమోఽతిరాత్ర ఉత్తమమహర్భవతి సర్వస్యాఽఽప్త్యై సర్వస్య జిత్యై సర్వమేవ తేనాఽఽప్నోతి సర్వం జయతి॥[౫౦]

అహర్భవతి వా అశ్వోఽహర్భవతి దశ చ॥**5.4.12**॥

దేవాసురాస్తే నర్త్వా రుద్రోఽశ్మన్నృషదే వడుదేనం ప్రాచీమితి వసోర్ధారామగ్నిర్దేవేభ్యః సువర్గాయ యత్రా కూతాయ ఛన్దశ్చితం పవస్వ ద్వాదశ॥**12**॥

దేవాసురా అజాయాం ఘర్మం వై గ్రుముష్టిః ప్రథమో దేవయతామేతద్వై ఛన్ద సామృధ్నోత్యష్టా పఞ్చాశత్॥౫౮॥

దేవాసురాః సర్వం జయతి॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి పఞ్చమ కాణ్డే చతుర్థః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ పఞ్చమ కాణ్డే పఞ్చమః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ యదేకేన సగ్గ్స్థాపయతి యజ్ఞస్య సన్తత్యా అవిచ్ఛేదాయైన్ద్రాః పశవో యే ముష్కరా యద్దైన్ద్రాః సన్తోఽగ్నిభ్య ఆ లభ్యన్తే దేవతాభ్యః సమదం దధాత్యాగ్నేయీస్త్రిష్టుభో యాజ్యానువాక్యాః కుర్యాద్యదాగ్నేయీస్తేనాఽఽగ్నేయా యత్త్రిష్టుభస్తేనైన్ద్రాః సమృద్ధ్యై న దేవతాభ్యః సమదం దధాతి వాయవే నియుత్వతే తూపరమా లభతే తేజోఽగ్నేర్వాయుస్తేజస ఏష ఆ లభ్యతే తస్మాద్యద్రియఙ్ వాయు- [౧] ర్వాతి తద్రియఙ్ఙగ్నిర్దహతి స్వమేవ తత్తేజోఽన్వేతి యన్న నియుత్వతే స్యాదున్మాద్యేద్యజమానో నియుత్వతే భవతి యజమానస్యాఽనున్మాదాయ వాయుమతీ శ్వేతవతీ యాజ్యానువాక్యే భవతః సతేజస్త్వాయ హిరణ్యగర్భః సమవర్తతాఽగ్ర ఇత్యాఘారమా ఘారయతి ప్రజాపతిర్వై హిరణ్యగర్భః ప్రజాపతేరనురూపత్వాయ సర్వాణి వా ఏష రూపాణి పశూనాం ప్రత్యా లభ్యతే యచ్ఛ్మశ్రుణస్తత్- [౨] పురుషాణాగ్ం రూపం యత్తూపరస్తదశ్వానాం యదన్యతోదన్తద్గవాం యదవ్యా ఇవ శఫాస్తదవీనాం యదజస్తదజానాం వాయుర్వై పశూనాం ప్రియం ధామ యద్వాయవ్యో భవత్యేతమేవైనమభి సంజానానాః పశవ ఉప తిష్ఠన్తే వాయవ్యః కార్యా3ః ప్రాజాపత్యా 3 ఇత్యాహుర్యద్వాయవ్యం కుర్యాత్ప్రజాపతేరియాద్యత్ప్రాజాపత్యం కుర్యాద్వాయో- [౩] రియాద్యద్వాయవ్యః పశుర్భవతి తేన వాయోర్నైతి యత్ప్రాజాపత్యః పురోడాశో భవతి తేన ప్రజాపతేర్నైతి యద్ద్వాదశకపాలస్తేన వైశ్వానరాన్నైత్యాగ్నావైష్ణవమేకాదశకపాలం నిర్వపతి దీక్షిష్యమాణోఽగ్నిః సర్వా దేవతా విష్ణుర్యజ్ఞో దేవతాశ్చైవ యజ్ఞం చాఽఽ రభతేఽగ్నిరవమో దేవతానాం విష్ణుః పరమో యదాగ్నావైష్ణవమేకాదశకపాలం నిర్వపతి దేవతా [౪]

ఏవోభయతః పరిగృహ్య యజమానోఽవ రున్ధే పురోడాశేన వై దేవా అముష్మింల్లోక
ఆర్ధ్నువఞ్చరుణాఽస్మిన్ యః కామయేతాఽముష్మింల్లోక ఋధ్నుయామితి స పురోడాశం
కుర్వీతాఽముష్మిన్నేవ లోక ఋధ్నోతి యదష్టాకపాలస్తేనాఽగ్నేయో యత్త్రికపాలస్తేన వైష్ణవః
సమృద్ధ్యై యః కామయేతాఽస్మింల్లోక ఋధ్నుయామితి స చరుం కుర్వీతాఽగ్నేర్ఘృతం
విష్ణోస్తణ్డులాస్తస్మా- [౫] చ్చరుః కార్యోఽస్మిన్నేవ లోక ఋధ్నోత్యాదిత్యో భవతీయం వా
అదితిరస్యామేవ ప్రతి తిష్ఠత్యథో అస్యామేవాఽధి యజ్ఞం తనుతే యో వై
సంవథ్సరముఖ్యమభృత్వాఽగ్నిం చినుతే యథా సామి గర్భోఽవపద్యతే తాదృగేవ
తదార్తిమార్ఛేద్వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం పురస్తాన్నిర్వపేథ్సంవథ్సరో వా అగ్నిర్వైశ్వానరో
యథా సంవథ్సరమాప్త్వా [౬] కాల ఆగతే విజాయత ఏవమేవ సంవథ్సరమాప్త్వా కాల
ఆగతేఽగ్నిం చినుతే నాఽర్తిమార్ఛత్యేషా వా అగ్నేః ప్రియా తనూర్యద్వైశ్వానరః
ప్రియామేవాఽస్య తనువమవ రున్ధే త్రీణ్యేతాని హవీగ్ంషి భవన్తి త్రయ ఇమే లోకా ఏషాం
లోకానాగ్ం రోహాయ॥[౭]

యద్రియజ్ ఆయుర్యచ్ఛ్మశ్రుణస్తద్వాయోనిర్వపతి దేవతాస్తస్మాదాప్త్వాఽష్టాత్రిగ్ంశచ్చ||**5.5.1**||

ప్రజాపతిః ప్రజాః సృష్ట్వా ప్రేణాఽను ప్రాఽవిశత్తాభ్యః పునః సమ్భవితుం
నాఽశక్నోథ్సోఽబ్రవీదృధ్నవదిథ్స యో మేఽతః పునః సంచినవదితి తం దేవాః సమచిన్వన్తతో
వై త ఆర్ధ్నువన్ యథ్సమచిన్వన్తచ్చిత్యస్య చిత్యత్వం య ఏవం విద్వానగ్నిం చినుత
ఋధ్నోత్యేవ కస్మై కమగ్నిశ్చీయత ఇత్యాహురగ్నివా- [౧] నసానీతి వా
అగ్నిశ్చీయతేఽగ్నివానేవ భవతి కస్మై కమగ్నిశ్చీయత ఇత్యాహుర్దేవా మా వేదన్నితి వా
అగ్నిశ్చీయతే విదురేనం దేవాః కస్మై కమగ్నిశ్చీయత ఇత్యాహుర్గృహ్యసానీతి వా
అగ్నిశ్చీయతే గృహ్యేవ భవతి కస్మై కమగ్నిశ్చీయత ఇత్యాహుః పశుమానసానీతి వా
అగ్ని- [౬] శ్చీయతే పశుమానేవ భవతి కస్మై కమగ్నిశ్చీయత ఇత్యాహుః సప్త మా

పురుషా ఉప జీవానితి వా అగ్నిశ్చీయతే త్రయః ప్రాఞ్చస్త్రయః ప్రత్యఞ్చ ఆత్మా సప్తమ
ఏతావన్త ఏవైనమముష్మింల్లోక ఉప జీవన్తి ప్రజాపతిరగ్నిమచికీషత తం పృథివ్యబ్రవీన్న
మయ్యగ్నిం చేష్యసేఽతి మా ధక్ష్యతి సా త్వాఽతిదహ్యమానా వి ధవిష్యే [౧౦] స
పాపీయాన్భవిష్యసీతి సోఽబ్రవీత్తథా వా అహం కరిష్యామి యథా త్వా నాఽతిధక్ష్యతీతి స
ఇమామభ్యమృశత్ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా
సీదేతీమామేవేష్టకాం కృత్వోపాఽధత్తాఽనతిదాహాయ యత్ప్రత్యగ్నిం చిన్వీత తదభి
మృశేత్ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీదే- [౧౧]
తీమామేవేష్టకాం కృత్వోప ధత్తేఽనతిదాహాయ ప్రజాపతిరకామయత ప్ర జాయేయేతి స
ఏతముఖ్యమపశ్యత్తగ్ం సంవత్సరమబిభస్తతో వై స ప్రాఽజాయత తస్మాత్సంవత్సరం
భార్యః ప్రైవ జాయతే తం వసవోఽబ్రువన్ప్ర త్వమజనిష్ఠా వయమ్ప్ర జాయామహా ఇతి తం
వసుభ్యః ప్రాఽయచ్ఛత్తం త్రీణ్యహాన్యబిభరుస్తేన [౧౨] త్రీణి చ శతాన్యసృజన్త
త్రయస్త్రిగ్ంశతం చ తస్మాత్త్ర్యహం భార్యః ప్రైవ జాయతే తాన్రుద్రా అబ్రువన్ప్ర
యూయమజనిఢ్వం వయమ్ప్ర జాయామహా ఇతి తగ్ం రుద్రేభ్యః ప్రాఽయచ్ఛన్తగ్ం
షడహాన్యబిభరుస్తేన త్రీణి చ శతాన్యసృజన్త త్రయస్త్రిగ్ంశతం చ తస్మాత్షడహం భార్యః
ప్రైవ జాయతే తానాదిత్యా అబ్రువన్ప్ర యూయమజనిఢ్వం వయం [౧౩] ప్ర జాయామహా
ఇతి తమాదిత్యేభ్యః ప్రాఽయచ్ఛన్తం ద్వాదశాఽహాన్యబిభరుస్తేన త్రీణి చ శతాన్యసృజన్త
త్రయస్త్రిగ్ంశతం చ తస్మాద్ద్వాదశాహం భార్యః ప్రైవ జాయతే తేన వై తే
సహస్రమసృజన్తోఖాగ్ం సహస్రతమీం య ఏవముఖ్యగ్ం సాహస్రం వేద ప్ర సహస్రం
పశూనాప్నోతి||[౧౪]

అగ్నివాన్పశుమానసానీతి వా అగ్నిర్ధివ్యే మృశేత్ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద తేన తానాదిత్యా అబ్రువన్ప్ర యూయమజనిఢ్వం వయఞ్చత్వారిగ్ంశచ్చ||**5.5.2**||

యజుషా వా ఏషా క్రియతే యజుషా పచ్యతే యజుషా వి ముచ్యతే యదుఖా సా వా ఏషైతర్హి యాతయామ్నీ సా న పునః ప్రయుజ్యేత్యాహురగ్నే యుక్ష్వా హి యే తవ యుక్ష్వా హి దేవహూతమాగ్ం ఇత్యుఖాయాం జుహోతి తేనైవైనాం పునః ప్ర యుఙ్క్తే తేనాఽయాతయామ్నీ యో వా అగ్నిం యోగ ఆగతే యునక్తి యుఙ్క్తే యుఞ్జానేష్వగ్నే [౧౪] యుక్ష్వా హి యే తవ యుక్ష్వా హి దేవహూతమాగ్ం ఇత్యాహైష వా అగ్నేర్యోగస్తేనైవైనం యునక్తి యుఙ్క్తే యుఞ్జానేషు బ్రహ్మవాదినో వదన్తి న్యఙ్ జగ్నిశ్చేతవ్యా 3 ఉత్తానా 3 ఇతి వయసాం వా ఏష ప్రతిమయా చీయతే యదగ్నిర్యన్న్యఞ్చం చినుయాత్పృష్టిత ఏనమాహుతయ ఋచ్ఛేయుర్యదుత్తానం న పతితుగ్ం శక్నుయాదసువర్గ్యోఽస్య స్యాత్ప్రాచీనముత్తానం [౧౬] పురుషశీర్షముప దధాతి ముఖత ఏవైనమాహుతయ ఋచ్ఛన్తి నోత్తానం చినుతే సువర్గ్యోఽస్య భవతి సౌర్యా జుహోతి చక్షురేవాఽస్మిన్ప్రతి దధాతి ద్విర్జుహోతి ద్వే హి చక్షుషీ సమాన్యా జుహోతి సమానగ్ం హి చక్షుః సమృద్ధ్యై దేవాసురాః సంయత్తా ఆసన్తే వామం వసు సం న్యదధత తద్దేవా వామభృతాఽవృఞ్జత తద్వామభృతో వామభృత్త్వం యద్వామభృతముపదధాతి వామమేవ తయా వసు యజమానో భ్రాతృవ్యస్య వృఙ్క్తే హిరణ్యమూర్ధ్ని భవతి జ్యోతిర్వై హిరణ్యం జ్యోతిర్వామం జ్యోతిషైవాఽస్య జ్యోతిర్వామం వృఙ్క్తే ద్వియజుర్భవతి ప్రతిష్ఠిత్యై॥[౧౭]

యుఞ్జానేష్వగ్నే ప్రాచీనముత్తానం వామభృతఞ్జతుర్విగ్ంశతిశ్చ||**5.5.3**||

ఆపో వరుణస్య పత్నయ ఆసన్తా అగ్నిరభ్యధ్యాయత్తాః సమభవత్తస్య రేతః పరాఽపతత్తదియమభవద్యద్ద్వితీయమ్పరాపతత్తదసావభవదియం వై విరాడసౌ స్వరాడ్యద్విరాజావుపదధాతీమే ఏవోప ధత్తే యద్వా అసౌ రేతః సిఞ్చతి తదస్యాం ప్రతి తిష్ఠతి తత్ప్ర జాయతే తా ఓషధయో [౧౮] వీరుధో భవన్తి తా అగ్నిరత్తి య ఏవం వేద

ప్రైవ జాయతేఽన్నాదో భవతి యో రేతస్వీ స్యాత్ప్రథమాయాం తస్య చిత్యాముభే ఉప దధ్యాదిమే ఏవాస్మై సమీచీ రేతః సిఞ్చతో యః సిక్తరేతాః స్యాత్ప్రథమాయాం తస్య చిత్యామన్యాముప దధ్యాదుత్తమాయామన్యాగ్ం రేత ఏవాఽస్య సిక్తమాభ్యాముభయతః పరి గృహ్ణాతి సంవథ్సరం న క- [౧౯] ఞ్చన ప్రత్యవరోహేన్న హీమే కం చన ప్రత్యవరోహతస్తదేనయోర్వ్రతం యో వా అపశీర్‌షాణమగ్నిం చినుతేఽపశీర్‌షాముష్మిఀల్లోకే భవతి యః సశీర్‌షాణం చినుతే సశీర్‌షాముష్మిఀల్లోకే భవతి చిత్తిం జుహోమి మనసా ఘృతేన యథా దేవా ఇహాఽఽగమన్వీతిహోత్రా ఋతావృధః సముద్రస్య వయునస్య పత్మఞ్జుహోమి విశ్వకర్మణే విశ్వాఽహాఽమర్త్యగ్ం హవిరితి స్వయమాతృణ్ణాముపధాయ జుహోత్యే- [౨౦] తద్వా అగ్నేః శిరః సశీర్‌షాణమేవాఽగ్నిం చినుతే సశీర్‌షాఽముష్మిఀల్లోకే భవతి య ఏవం వేద సువర్గాయ వా ఏష లోకాయ చీయతే యదగ్నిస్తస్య యదయథాపూర్వం క్రియతేఽసువర్గ్యమస్య తథ్సువర్గ్యోఽగ్నిశ్చితిముపధాయాఽభి మృశేచ్చిత్తిమచిత్తిం చినవద్వివి ద్వాన్పృష్ఠేవ వీతా వృజినా చ మర్తాన్రాయే చ నః స్వపత్యాయ దేవ దితిం చ రాస్వాఽదితిమురుష్యేతి యథాపూర్వమేవైనాముప ధత్తే ప్రాఞ్చమేనం చినుతే సువర్గ్యోఽస్య భవతి॥[౨౧]

ఓషధయః కఞ్జుహోతి స్వపత్యాయాఽష్టాదశ చ॥**5.5.4**॥

విశ్వకర్మా దిశాం పతిః స నః పశూన్పాతు సోఽస్మాన్పాతు తస్మై నమః ప్రజాపతీ రుద్రో వరుణోఽగ్నిర్దిశాం పతిః స నః పశూన్పాతు సోఽస్మాన్పాతు తస్మై నమ ఏతా వై దేవతా ఏతేషాం పశూనామధిపతయస్తాభ్యో వా ఏష ఆ వృశ్చ్యతే యః పశుశీర్‌షాణ్యుపదధాతి హిరణ్యేష్టకా ఉప దధాత్యేతాభ్య ఏవ దేవతాభ్యో నమస్కరోతి బ్రహ్మవాదినో [౨౨] వదన్త్యగ్నౌ గ్రామ్యాన్పశూన్ప్ర దధాతి శుచాఽఽరణ్యానర్పయతి కిం తత ఉచ్ఛిగ్ంషతీతి యద్ధిరణ్యేష్టకా ఉపదధాత్యమృతం వై హిరణ్యమమృతేనైవ గ్రామ్యేభ్యః పశుభ్యో భేషజం

కరోతి నైనాన్ హినస్తి ప్రాణో వై ప్రథమా స్వయమాతృణ్ణా వ్యానో ద్వితీయాఽపానస్తృతీయాఽను ప్రాఽణ్యాత్ప్రథమాగ్ స్వయమాతృణ్ణాముపధాయ ప్రాణేనైవ ప్రాణగ్ం సమర్ధయతి వ్యన్యాద్- [౨౩] ద్వితీయాముపధాయ వ్యానేనైవ వ్యానగ్ం సమర్ధయత్యఽపాన్యాత్తృతీయాముపధాయాఽపానేనైవాఽపానగ్ం సమర్ధయత్యథో ప్రాణైరేవైనగ్ం సమిన్ద్ధే భూర్భువః సువరితి స్వయమాతృణ్ణా ఉప దధాతీమే వై లోకాః స్వయమాతృణ్ణా ఏతాభిః ఖలు వై వ్యాహృతీభిః ప్రజాపతిః ప్రాఽజాయత యదేతాభిర్వ్యాహృతీభిః స్వయమాతృణ్ణా ఉపదధాతీమానేవ లోకానుపధాయైషు [౨౪] లోకేష్వధి ప్ర జాయతే ప్రాణాయ వ్యానాయాఽపానాయ వాచే త్వా చక్షుషే త్వా తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీదాఽగ్నినా వై దేవాః సువర్గం లోకమజిగాగ్ంసన్తేన పతితుం నాఽశక్నువన్త ఏతాశ్చతస్రః స్వయమాతృణ్ణా అపశ్యన్తా దిక్షూపాఽదధత తేన సర్వతశ్చక్షుషా సువర్గం లోకమాయన్ యచ్చతస్రః స్వయమాతృణ్ణా దిక్షూపదధాతి సర్వతశ్చక్షుషైవ తదగ్నినా యజమానః సువర్గం లోకమేతి॥[౨౫]

*బ్రహ్మవాదినో వ్యన్యాదేషు యజమానస్త్రీణి చ॥***5.5.5**॥

అగ్న ఆ యాహి వీతయ ఇత్యాహాఽహ్వాత్యైవైనమగ్నిం దూతం వృణీమహ ఇత్యాహ హుత్వైవైనం వృణీతేఽగ్నినాఽగ్నిః సమిధ్యత ఇత్యాహ సమిన్ధ ఏవైనమగ్నిర్వృత్రాణి జఙ్ఘనదిత్యాహ సమిద్ధ ఏవాఽస్మిన్నిన్ద్రియం దధాత్యగ్నేః స్తోమం మనామహ ఇత్యాహ మనుత ఏవైనమేతాని వా అహ్నాగ్ం రూపాణ్య- [౨౬] న్వహమేవైనం చినుతేఽవాఽహ్నాగ్ం రూపాణి రున్ధే బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కస్మాథ్సత్యాద్యాతయామ్నీరన్యా ఇష్టకా అయాతయామ్నీ లోకం పృణేత్యైన్ద్రాగ్నీ హి బార్హస్పత్యేతి బ్రూయాదిన్ద్రాగ్నీ చ హి దేవానాం బృహస్పతిశ్చాఽయాతయామానోఽనుచరవతీ భవత్యజామిత్వాయాఽనుష్టుభాఽను చరత్యాత్మా వై లోకం పృణా ప్రాణోఽనుష్టుప్తస్మాత్ప్రాణః సర్వాణ్యఙ్గాన్యను చరతి తా అస్య

సూదదోహస [౨౭] ఇత్యాహ తస్మాత్పరుషిపరుషి రసః సోమగ్గ్ శ్రీణన్తి పృశ్నయ
ఇత్యాహాఽన్నం వై పృశ్న్యన్నమేవాఽవ రున్ధేఽర్కో వా అగ్నిరర్కోఽన్నమన్నమేవాఽవ రున్ధే
జన్మన్దేవానాం విశస్త్రిష్వా రోచనే దివ ఇత్యాహేమానేవాఽస్మై లోకాఞ్జ్యోతిష్మతః కరోతి యో
వా ఇష్టకానాం ప్రతిష్ఠాం వేద ప్రత్యేవ తిష్ఠతి తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా
సీదేత్యాహైషా వా ఇష్టకానాం ప్రతిష్ఠా య ఏవం వేద ప్రత్యేవ తిష్ఠతి॥[౨౮]

రూపాణి సూదదోహసస్తయా షోడశ చ॥**5.5.6**॥

సువర్గాయ వా ఏష లోకాయ చీయతే యదగ్నిర్వజ్ర ఏకాదశినీ యదగ్నావేకాదశినీం
మినుయాద్వజ్రేణైనగ్ం సువర్గాల్లోకాదన్తర్దధ్యాద్యన్న మినుయాత్స్వరుభిః
పశూన్వ్యర్ధయేదేకయూపం మినోతి నైనం వజ్రేణ సువర్గాల్లోకాదన్తర్దధాతి న స్వరుభిః
పశూన్వ్యర్ధయతి వి వా ఏష ఇన్ద్రియేణ వీర్యేణర్ధ్యతే యోఽగ్నిం చిన్వన్నధి
క్రామతైన్ద్రియ- [౨౯] ర్చాఽఽ క్రమణం ప్రతీష్టకాముప దధ్యాన్నేన్ద్రియేణ వీర్యేణ వ్యృధ్యతే
రుద్రో వా ఏష యదగ్నిస్తస్య తిస్రః శరవ్యాః ప్రతీచీ తిరశ్చ్యనూచీ తాభ్యో వా ఏష ఆ
వృశ్చ్యతే యోఽగ్నిం చినుతేఽగ్నిం చిత్వా తిసృధన్వమయాచితం బ్రాహ్మణాయ
దద్యాత్తాభ్య ఏవ నమస్కరోత్యతిథో తాభ్య ఏవాఽఽత్మానం నిష్క్రీణీతే యత్తే రుద్ర పురో [30]
ధనుస్తద్వాతో అను వాతు తే తస్మై తే రుద్ర సంవత్సరేణ నమస్కరోమి యత్తే రుద్ర
దక్షిణా ధనుస్తద్వాతో అను వాతు తే తస్మై తే రుద్ర పరివత్సరేణ నమస్కరోమి యత్తే
రుద్ర పశ్చాద్ధనుస్తద్వాతో అను వాతు తే తస్మై తే రుద్రేదావత్సరేణ నమస్కరోమి యత్తే
రుద్రోత్తరాద్ధనుస్తద్వాతో అను వాతు తే తస్మై తే రుద్రేదువత్సరేణ నమస్కరోమి యత్తే
రుద్రోపరి ధనుస్త- [30] ద్వాతో అను వాతు తే తస్మై తే రుద్ర వత్సరేణ నమస్కరోమి
రుద్రో వా ఏష యదగ్నిః స యథా వ్యాఘ్రః క్రుద్ధస్తిష్ఠత్యేవం వా ఏష ఏతర్హి
సంచితమేతైరుప తిష్ఠతే నమస్కారైరేవైనగ్ం శమయతి యేఽగ్నయః [౩౨] పురీష్యాః

ప్రవిష్టాః పృథివీమను। తేషాం త్వమస్యుత్తమః ప్ర ణో జీవాతవే సువ॥ ఆపన్త్వాగ్నే మనసాఽఽపన్త్వాఽగ్నే తపసాఽఽపన్త్వాఽగ్నే దీక్షయాఽఽపన్త్వాఽగ్న ఉపసద్భిరాపన్త్వాఽగ్నే సుత్యయాపన్త్వాగ్నే దక్షిణాభిరాపన్త్వాఽగ్నేఽవభృథేనాఽఽపన్త్వాగ్నే వశయాఽఽపన్త్వాఽగ్నే స్వగాకారేణేత్యాహైషా వా అగ్నేరాప్తిస్తయైవైనమాప్నోతి॥[33]

*ఐన్ద్రియా పుర ఉత్తరాధనుస్తదగ్నయ ఆహాఽష్టౌ చ॥***5.5.7**॥

గాయత్రేణ పురస్తాదుప తిష్ఠతే ప్రాణమేవాఽస్మిన్దధాతి బృహద్రథంతరాభ్యాం పక్షావోజ ఏవాఽస్మిన్దధాత్యృతుస్థాయజ్ఞాయజ్ఞియేన పుచ్ఛమృతుష్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి పృష్ఠైరుప తిష్ఠతే తేజో వై పృష్ఠాని తేజ ఏవాఽస్మిన్దధాతి ప్రజాపతిరగ్నిమసృజత సోఽస్మాత్సృష్టః పరాఙైత్తం వారవన్తీయేనాఽవారయత తద్వారవన్తీయస్య వారవన్తీయత్వగ్గ్ శ్యైతేన శ్యైతీ అకురుత తచ్ఛైత్యస్య శ్యైతత్వం [34] యద్వారవన్తీయేనోపతిష్ఠతే వారయత ఏవైనగ్గ్ శ్యైతేన శ్యైతీ కురుతే ప్రజాపతేర్హృదయేనాఽపిపక్షమ్ప్రత్యుప తిష్ఠతే ప్రేమాణమేవాఽస్య గచ్ఛతి ప్రాచ్యా త్వా దిశా సాదయామి గాయత్రేణ ఛన్దసాఽగ్నినా దేవతయాఽగ్నేః శీర్ష్ణాఽగ్నేః శిర ఉప దధామి దక్షిణయా త్వా దిశా సాదయామి త్రైష్టుభేన ఛన్దసేన్ద్రేణ దేవతయాఽగ్నేః పక్షేణాఽగ్నేః పక్షముప దధామి ప్రతీచ్యా త్వా దిశా సాదయామి [35] జాగతేన ఛన్దసా సవిత్రా దేవతయాఽగ్నేః పుచ్ఛేనాఽగ్నేః పుచ్ఛముప దధామ్యుదీచ్యా త్వా దిశా సాదయామ్యానుష్టుభేన ఛన్దసా మిత్రావరుణాభ్యాం దేవతయాఽగ్నేః పక్షేణాఽగ్నేః పక్షముప దధామ్యూర్ధ్వయా త్వా దిశా సాదయామి పాఙ్క్తేన ఛన్దసా బృహస్పతినా దేవతయాఽగ్నేః పృష్ఠేనాఽగ్నేః పృష్ఠముప దధామి యో వా అపాత్మానమగ్నిం చినుతేఽపాత్మాఽముష్మిఁల్లోకే భవతి యః సాత్మానం చినుతే సాత్మాఽముష్మిఁల్లోకే భవత్యాత్మేష్టకా ఉప దధాత్యేష వా అగ్నేరాత్మా సాత్మానమేవాఽగ్నిం చినుతే సాత్మాఽముష్మిఁల్లోకే భవతి య ఏవం వేద॥[36]

శ్యైతత్వం ప్రతీచ్యా త్వా దిశా సాదయామి యస్మాత్మానష్ఫునతే ద్వావిగ్ంశతిశ్చ||**5.5.8**||

అగ్న ఉదధే యా త ఇషుర్యువా నామ తయా నో మృడ తస్యాస్తే నమస్తస్యాస్త ఉప జీవన్తో భూయాస్మాకగ్నే దుధ్ర గహ్య కిగ్ంశిల వన్య యా త ఇషుర్యువా నామ తయా నో మృడ తస్యాస్తే నమస్తస్యాస్త ఉప జీవన్తో భూయాస్మ పఞ్చ వా ఏతేఽగ్నయో యచ్చితయ ఉదధిరేవ నామ ప్రథమో దుధ్రో [౩౭] ద్వితీయో గహ్యస్తృతీయః కిగ్ంశిలశ్చతుర్థో వన్యః పఞ్చమస్తేభ్యో యదాహుతీర్న జుహుయాదధ్వర్యుం చ యజమానం చ ప్ర దహేయుర్యదేతా ఆహుతీర్జుహోతి భాగధేయేనైవైనాఞ్ఛమయతి నాఽఽర్తిమార్ఛత్యధ్వర్యుర్న యజమానో వాఙ్మ ఆసన్నసోః ప్రాణోఽక్ష్యోశ్చక్షుః కర్ణయోః శ్రోత్రమ్బాహువోర్బలమూరువోరోజోఽరిష్టా విశ్వాన్యఙ్గాని తనూః [౩౦] తనువా మే సహ నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీరప వా ఏతస్మాత్ప్రాణాః క్రామన్తి యోఽగ్నిం చిన్వన్నధిక్రామతి వాఙ్మ ఆసన్నసోః ప్రాణ ఇత్యాహ ప్రాణానేవాఽఽత్మన్ధత్తే యో రుద్రో అగ్నౌ యో అప్సు య ఓషధీషు యో రుద్రో విశ్వా భువనాఽఽవివేశ తస్మై రుద్రాయ నమో అస్త్వహుతిభాగా వా అన్యే రుద్రా హవిర్భాగా [౩౯] అన్యే శతరుద్రీయగ్ం హుత్వా గావీధుకం చరుమేతేన యజుషా చరమాయామిష్టకాయాం ని దధ్యాద్భాగధేయేనైవైనగ్ం శమయతి తస్య త్వై శతరుద్రీయగ్ం హుతమిత్యాహుర్యస్యైతదగ్నౌ క్రియత ఇతి వసవస్త్వా రుద్రైః పురస్తాత్పాన్తు పితరస్త్వా యమరాజానః పితృభిర్దక్షిణతః పాన్త్వాదిత్యాస్త్వా విశ్వైర్దేవైః పశ్చాత్పాన్తు ద్యుతానస్త్వా మారుతో మరుద్భిరుత్తరతః పాతు [౪౦] దేవాస్త్వేన్ద్రజ్యేష్ఠా వరుణరాజానోఽధస్తాచ్చోపరిష్టాచ్చ పాన్తు న వా ఏతేన పూతో న మేధ్యో న ప్రోక్షితో యదేనమతః ప్రాచీనం ప్రోక్షతి యత్సంచితమాజ్యేన ప్రోక్షతి తేన పూతస్తేన మేధ్యస్తేన ప్రోక్షితః||[౪౧]

దుధ్రస్తనూర్హవిర్భాగాః పాతు ద్వాత్రిగ్ంశచ్చ||**5.5.9**||

సమీచీ నామా౽సి ప్రాచీ దిక్తస్యాస్తే౽గ్నిరధిపతిరసితో రక్షితా యశ్చా౽ధిపతిర్యశ్చ గోప్తా తాభ్యాం నమస్తౌ నో మృడయతాం తే యం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వాం జమ్భే దధామ్యోజస్వినీ నామా౽సి దక్షిణా దిక్తస్యాస్త ఇన్ద్రో౽ధిపతిః పృదాకుః ప్రాచీ నామా౽సి ప్రతీచీ దిక్తస్యాస్తే [౪౨] సోమో౽ధిపతిః స్వజో౽వస్థావా నామా౽స్యుదీచీ దిక్తస్యాస్తే వరుణో౽ధిపతిస్తిరశ్చరాజిరధిపత్నీ నామా౽సి బృహతీ దిక్తస్యాస్తే బృహస్పతిరధిపతిః శ్విత్రో వశినీ నామాసీయం దిక్తస్యాస్తే యమో౽ధిపతిః కల్మాషగ్రీవో రక్షితా యశ్చా౽ధిపతిర్యశ్చ గోప్తా తాభ్యాం నమస్తౌ నో మృడయతాం తే యం ద్విష్మో యశ్చ [౪౩] నో ద్వేష్టి తం వాం జమ్భే దధామ్యేతా వై దేవతా అగ్నిం చితగ్ం రక్షన్తి తాభ్యో యదాహుతీర్న జుహుయాదధ్వర్యుం చ యజమానం చ ధ్యాయేయుర్యదేతా ఆహుతీర్జుహోతి భాగధేయేనైవైనాఞ్ఛమయతి నా౽౽ర్తిమార్ఛత్యధ్వర్యుర్న యజమానో హేతయో నామ స్థ తేషాం వః పురో గృహా అగ్నిర్వ ఇషవః సలిలో నిలిమ్పా నామ [౪౪] స్థ తేషాం వో దక్షిణా గృహాః పితరో వ ఇషవః సగరో వజ్రిణో నామ స్థ తేషాం వః పశ్చాద్గృహాః స్వప్నో వ ఇషవో గహ్వరో౽వస్థావానో నామ స్థ తేషాం వ ఉత్తరాద్గృహా ఆపో వ ఇషవః సముద్రో౽ధిపతయో నామ స్థ తేషాం వ ఉపరి గృహా వర్షం వ ఇషవో౽వస్వాన్క్రవ్యా నామ స్థ పార్థివాస్తేషాం వ ఇహ గృహా [౪౫] అన్నం వ ఇషవో౽నిమిషో వాతనామం తేభ్యో వో నమస్తే నో మృడయత తే యం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వో జమ్భే దధామి హుతాదో వా అన్యే దేవా అహుతాదో౽న్యే తానగ్నిచిదేవోభయాన్ప్రీణాతి దధ్నా మధుమిశ్రేణైతా ఆహుతీర్జుహోతి భాగధేయేనైవైనాన్ప్రీణాత్యథో ఖల్వాహురిష్టకా వై దేవా అహుతాద ఇత్యను- [౪౬] పరిక్రామం జుహోత్యపరివర్గమేవైనాన్ప్రీణాతీమగ్గ్ స్తనమూర్జస్వన్తం ధయాపాం ప్రప్యాతమగ్నే సరిరస్య మధ్యే। ఉత్సం జుషస్వ మధుమన్తమూర్వ సముద్రియగ్ం సదనమా విశస్వ॥ యో వా అగ్నిం ప్రయుజ్య న

విముఞ్చతి యథాఽశ్వో యుక్తోఽవిముచ్యమానః క్షుధ్యన్పరాభవత్యేవమస్యాగ్నిః పరా భవతి తం పరాభవన్తం యజమానోఽను పరా భవతి సోఽగ్నిం చిత్వా లూక్షో [౪౭] భవతీమగ్గ్ స్తనమూర్జస్వన్తన్ధయాఽపామిత్యాజ్యస్య పూర్ణాగ్ స్రుచం జుహోత్యేష వా అగ్నేర్విమోకో విముచ్యైవాఽస్మా అన్నమపి దధాతి తస్మాదాహుర్యశ్చైవం వేద యశ్చ న సుధాయగ్ం హ పై వాజీ సుహితో దధాతీత్యగ్నిర్వావ వాజీ తమేవ తత్ప్రీణాతి స ఏనం ప్రీతః ప్రీణాతి వసీయాన్భవతి॥[౪౮]

ప్రతీచీ దిక్తస్యాస్తే ద్విష్మో యశ్చ నిలింపా నామేహ గృహా ఇతి లూక్షో వసీయాన్భవతి||**5.5.10**||

ఇన్ద్రాయ రాజ్ఞే సూకరో వరుణాయ రాజ్ఞే కృష్ణో యమాయ రాజ్ఞ ఋశ్య ఋషభాయ రాజ్ఞే గవయః శార్దూలాయ రాజ్ఞే గౌరః పురుషరాజాయ మర్కటః క్షిప్రశ్యేనస్య వర్తికా నీలఙ్గోః క్రిమిః సోమస్య రాజ్ఞః కులుఙ్గః సిన్ధోః శిగ్ంశుమారో హిమవతో హస్తీ॥[౪౯]

ఇన్ద్రాయ రాజ్ఞేఽష్టావిగ్ంశతిః||**5.5.11**||

మయుః ప్రాజాపత్య ఊలో హలీక్ష్ణో వృషదగ్ంశస్తే ధాతుః సరస్వత్యై శారిః శ్యేతా పురుషవాక్సరస్వతే శుకః శ్యేతః పురుషవాగారణ్యోఽజో నకులః శకా తే పౌష్ణా వాచే క్రౌఞ్చః॥[౫౦]

మయుప్రయేవిగ్ంశతిః||**5.5.12**||

అపాం నప్త్రే జషో నాక్రో మకరః కులీకయస్తేఽకూపారస్య వాచే పైఙ్గరాజో భగాయ కుషీతక ఆతీ వాహసో దర్విదా తే వాయవ్యా దిగ్భ్యశ్చక్రవాకః॥[౫౧]

అపామేకాన్న విగ్ంశతిః||**5.5.13**||

బలాయాఽజగర ఆఖుః సృజయా శయణ్డకస్తే మైత్రా మృత్యవేఽసితో మన్యవే స్వజః
కుంభీనసః పుష్కరసాదో లోహితాహిస్తే త్వాష్ట్రః ప్రతిశ్రుత్కాయై వాహసః॥[౫౨]
||5.5.14||

పురుషమృగశ్చన్ద్రమసే గోధా కాలకా దార్వాఘాటస్తే వనస్పతీనామేణ్యాహ్నే కృష్ణో రాత్రియై
పికః క్ష్విఙ్కా నీలశీర్ష్ణీ తేఽర్యమ్ణే ధాతుః కత్కటః॥[౫౩]
||5.5.15||

సౌరీ బలాకర్శ్యో మయూరః శ్యేనస్తే గన్ధర్వాణాం వసూనాం కపిఞ్జలో రుద్రాణాం తిత్తిరీ
రోహిత్కుణ్డృణాచీ గోలత్తికా తా అప్సరసామరణ్యాయ సృమరః॥[౫౪]
||5.5.16||

పృషతో వైశ్వదేవః పిత్వో న్యఙ్కుః కశస్తేఽనుమత్యా అన్యవాపోఽర్ధమాసానాం మాసాం కశ్యపః
క్వయిః కుటరుర్దాత్యౌహస్తే సినీవాల్యై బృహస్పతయే శిత్పుటః॥[౫౫]
||5.5.17||

శకా భౌమీ పాన్త్రః కశో మాన్థీలవస్తే పితృణామృతూనాం జహకా సంవథ్సరాయ లోపా
కపోత ఉలూకః శశస్తే నైర్‌ఋతాః కృకవాకుః సావిత్రః॥[౫౬]
బలాయ పురుషమృగస్సౌరీ పృషతః శకాఽష్టాదశాష్టాదశ||**5.5.18**||

రురూ రౌద్రః కృకలాసః శకునిః పిప్పకా తే శరవ్యాయై హరిణో మారుతో బ్రహ్మణే
శార్గస్తరక్షుః కృష్ణః శ్వా చతురక్షో గర్దభస్త ఇతరజనానామగ్నయే ధూఙ్క్షణా॥[౫౭]
రురుర్వింశతిః||**5.5.19**||

అలజ ఆన్తరిక్ష ఉద్రో మద్గుః ప్లవస్తేఽపామదిత్యై హగ్ంససాచిరిన్ద్రాణ్యై కీర్శా గృధ్రః శితికక్షీ వార్ధ్రాణసస్తే దివ్యా ద్యావాపృథివ్యా శ్వావిత్॥[౨౦]
||5.5.20||

సుపర్ణః పార్జన్యో హగ్ంసో వృకో వృషదగ్ంశస్త ఐన్ద్రా అపాముద్రోఽర్యమ్ణే లోపాశః సిగ్ంహో నకులో వ్యాఘ్రస్తే మహేన్ద్రాయ కామాయ పరస్వాన్॥[౨౧]
అలజస్సుపర్ణోఽష్టాదశాష్టాదశ||5.5.21||

ఆగ్నేయః కృష్ణగ్రీవః సారస్వతీ మేషీ బభ్రుః సౌమ్యః పౌష్ణః శ్యామః శితిపృష్ఠో బార్హస్పత్యః శిల్పో వైశ్వదేవ ఐన్ద్రోఽరుణో మారుతః కల్మాష ఐన్ద్రాగ్నః సగ్ంహితోఽధోరామః సావిత్రో వారుణః పేత్వః॥[౨౨]
ఆగ్నేయో ద్వావిగ్ంశతిః||5.5.22||

అశ్వస్తూపరో గోమృగస్తే ప్రాజాపత్యా ఆగ్నేయౌ కృష్ణగ్రీవౌ త్వాష్ట్రౌ లోమశసక్థౌ శితిపృష్ఠౌ బార్హస్పత్యౌ ధాత్రే పృషోదరః సౌర్యో బలక్షః పేత్వః॥[౨౩]
అశ్వష్షోడశ||5.5.23||

అగ్నయేఽనీకవతే రోహితాఞ్జిరనడ్వానధోరామౌ సావిత్రౌ పౌష్ణౌ రజతనాభీ వైశ్వదేవౌ పిశఙ్గౌ తూపరౌ మారుతః కల్మాష ఆగ్నేయః కృష్ణోఽజః సారస్వతీ మేషీ వారుణః కృష్ణ ఏకశితిపాత్పేత్వః॥[౨౪]
అగ్నయేఽనీకవతే ద్వావిగ్ంశతిః||5.5.24||

యదేకేన ప్రజాపతిః ప్రేణాఽను యజుషాఽఽపో విశ్వకర్మాఽగ్న ఆ యాహి సువర్గాయ వజ్రో గాయత్రేణాఽగ్న ఉదధేసమీచీన్ద్రాయ మయురపాం బలాయ పురుషమృగస్సారీ పృషతశ్శకా రురురలజస్సుపర్ణ ఆగ్నేయోఽశ్వోఽగ్నయేఽనీకవతే చతుర్విగ్ంశతిః చతుర్విగ్ంశతిః||24||
యదేకేన స పాపీయానేతద్వా అగ్నేర్ధనుస్తద్దేవాస్త్వేన్ద్రజ్యేష్టా అపాన్నప్త్రేఽశ్వస్తూపరో ద్విషష్టిః||62||
యదేకేనైకశితిపాత్పేత్వః||

||హరిః ఓమ్||

||శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు||

||ఇతి పఞ్చమ కాణ్డే పఞ్చమఃప్రశ్నః||

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥ అథ పఞ్చమ కాణ్డే షష్ఠః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ హిరణ్యవర్ణాః శుచయః పావకా యాసు జాతః కశ్యపో యాస్విన్ద్రః। అగ్నిం గర్భం దధిరే విరూపాస్తా న ఆపః శగ్గ్ స్యోనా భవన్తు॥ యాసాగ్ం రాజా వరుణో యాతి మధ్యే సత్యానృతే అవపశ్యఞ్జనానామ్। మధుశ్చుతః శుచయో యాః పావకాస్తా న ఆపః శగ్గ్ స్యోనా భవన్తు॥ యాసాన్దేవా దివి కృణ్వన్తి భక్షం యా అన్తరిక్షే బహుధా భవన్తి। యాః పృథివీం పయసోఽన్దన్తి [౧] శుక్రాస్తా న ఆపః శగ్గ్ స్యోనా భవన్తు॥ శివేన మా చక్షుషా పశ్యతాఽఽపః శివయా తనువోప స్పృశత త్వచం మే। సర్వాగ్ం అగ్నీగ్ంరప్సుషదో హువే వో మయి వర్చో బలమోజో ని ధత్త॥ యదదః సం ప్రయతీరహావనదతా హతే। తస్మాదా నద్యో నామ స్థ తా వో నామాని సిన్ధవః॥ యత్ప్రేషితా వరుణేన తాః శీభగ్ం సమవల్గత। [౨] తదాప్నోదిన్ద్రో వో యతీస్తస్మాదాపో అను స్థన॥ అపకామగ్గ్ స్యన్దమానా అవీవరత వో హికమ్। ఇన్ద్రో వః శక్తిభిర్దేవీస్తస్మాద్వార్ణామ వో హితమ్॥ ఏకో దేవో అప్యతిష్ఠత్స్యన్దమానా యథావశమ్। ఉదానిషుర్మహీరితి తస్మాదుదకముచ్యతే॥ ఆపో భద్రా ఘృతమిదాప ఆసురగ్నీషోమౌ బిభ్రత్యాప ఇత్తాః। తీవ్రో రసో మధుపృచా [3] మరంగమ ఆ మా ప్రాణేన సహ వర్చసా గన్॥ ఆదిత్పశ్యామ్యుత వా శృణోమ్యా మా ఘోషో గచ్ఛతి వాఙ్న ఆసామ్। మన్యే భేజానో అమృతస్య తర్హి హిరణ్యవర్ణా అతృపం యదా వః॥ ఆపో హి ష్ఠా మయోభువస్తా న ఊర్జే దధాతన। మహే రణాయ చక్షసే॥ యో వః శివతమో రసస్తస్య భాజయతేహ నః। ఉశతీరివ మాతరః॥ తస్మా అరం గమామ వో యస్య క్షయాయ జిన్వథ। ఆపో జనయథా చ నః॥ దివి శ్రయస్వాఽన్తరిక్షే యతస్వ పృథివ్యా సం భవ బ్రహ్మవర్చసమసి బ్రహ్మవర్చసాయ త్వా॥[౪]

ఉన్దన్తి సమవల్గత మధుప్రచాం మాతరో ద్వావిగ్ంశతిశ్చ||5.6.1||

అపాం గ్రహాన్గృహ్ణాత్యేతద్వావ రాజసూయం యదేతే గ్రహాః సవోఽగ్నిర్వరుణసవో రాజసూయమగ్నిసవశ్చిత్యస్తాభ్యామేవ సూయతేఽథో ఉభావేవ లోకావభి జయతి యశ్చ రాజసూయేనేజానస్య యశ్చాఽగ్నిచిత ఆపో భవన్త్యాపో వా అగ్నేర్భ్రాతృవ్యా యదపోఽగ్నేరధస్తాదుపదధాతి భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవత్యమృతం [౫] వా ఆపస్తస్మాదద్భిరవతాన్తమభి షిఞ్చన్తి నాఽఽర్తిమార్ఛతి సర్వమాయురేతి యస్యైతా ఉపధీయన్తే య ఉ చైనా ఏవం వేదాఽన్నం వా ఆపః పశవ ఆపోఽన్నం పశవోఽన్నాదః పశుమాన్భవతి యస్యైతా ఉపదీయన్తే య ఉ చైనా ఏవం వేద ద్వాదశ భవన్తి ద్వాదశ మాసాః సంవథ్సరః సంవథ్సరేణైవాఽస్మా [౬] అన్నమవ రున్ధే పాత్రాణి భవన్తి పాత్రే వా అన్నమద్యతే సయోన్యేవాఽన్నమవ రున్ధ ఆ ద్వాదశాత్పురుషాదన్నమత్త్యథో పాత్రాన్న ఛిద్యతే యస్యైతా ఉపధీయన్తే య ఉ చైనా ఏవం వేద కుమ్భాశ్చ కుమ్భీశ్చ మిథునాని భవన్తి మిథునస్య ప్రజాత్యై ప్ర ప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయతే యస్యైతా ఉపధీయన్తే య ఉ [౭] చైనా ఏవం వేద శుగ్వా అగ్నిః సోఽధ్వర్యుం యజమానం ప్రజాః శుచాఽర్పయతి యదప ఉపదధాతి శుచమేవాఽస్య శమయతి నాఽఽర్తిమార్ఛత్యధ్వర్యుర్న యజమానః శామ్యన్తి ప్రజా యత్రైతా ఉపధీయన్తేఽపాం వా ఏతాని హృదయాని యదేతా ఆపో యదేతా అప ఉపదధాతి దివ్యాభిరేవైనాః సగ్ం సృజతి వర్షుకః పర్జన్యో [౮] భవతి యో వా ఏతాసామాయతనం క్లృప్తం వేదాఽఽయతనవాన్భవతి కల్పతేఽస్మా అనుసీతముప దధాత్యేతద్వా ఆసామాయతనమేషా క్లృప్తిర్య ఏవం వేదాయతనవాన్భవతి కల్పతేఽస్మై ద్వంద్వమన్యా ఉప దధాతి చతస్రో మధ్యే ధృత్యా అన్నం వా ఇష్టకా ఏతత్ఖలు వై సాక్షాదన్నం యదేష చరుర్యదేతం చరుముపదధాతి సాక్షా [౯] దేవాఽస్మా అన్నమవ రున్ధే మధ్యత ఉప దధాతి

మధ్యత ఏవాఽస్మా అన్నం దధాతి తస్మాన్మధ్యతోఽన్నమద్యతే బార్హస్పత్యో భవతి బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిర్బ్రహ్మణైవాఽస్మా అన్నమవ రున్ధే బ్రహ్మవర్చసమసి బ్రహ్మవర్చసాయ త్వేత్యాహ తేజస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ భవతి యస్యైష ఉపధీయతే య ఉ చైనమేవం వేద॥[౧౦]

అమృతమస్మై జాయతే యస్యైతా ఉశధీయన్తే య ఉ పర్జన్య ఉపదధాతి సాక్షాత్సప్త చత్వారిగ్ంశచ్చ||**5.6.2**||

భూతేష్టకా ఉప దధాత్యత్రాత్ర వై మృత్యుర్జాయతే యత్రయత్రైవ మృత్యుర్జాయతే తత ఏవైనమవ యజతే తస్మాదగ్నిచిత్సర్వమాయురేతి సర్వే హ్యస్య మృత్యవోఽవేష్టాస్తస్మాదగ్నిచిన్నాభిచరితవై ప్రత్యగేనమభిచారః స్తృణుతే సూయతే వా ఏష యోఽగ్నిం చినుతే దేవసువామేతాని హవీగ్ంషి భవన్త్యేతావన్తో వై దేవానాగ్ం సవాస్త ఏవా [౧౧] ఽస్మై సవాన్ప్ర యచ్ఛన్తి త ఏనగ్ం సువన్తే సవోఽగ్నిర్వరుణసవో రాజసూయం బ్రహ్మసవశ్చిత్యో దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇత్యాహ సవితృప్రసూత ఏవైనం బ్రహ్మణా దేవతాభిరభి షిఞ్చత్యన్నస్యాన్నస్యాభి షిఞ్చత్యన్నస్యాన్నస్యాఽవరుద్ధ్యై పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చమభి షిఞ్చతి పురస్తాద్ధి ప్రతీచీనమన్నమద్యతే శీర్షతోఽభి షిఞ్చతి శీర్షతో హ్యన్నమద్యత ఆ ముఖాదన్వవస్రావయతి [౧౨] ముఖత ఏవాఽస్మా అన్నాద్యం దధాత్యగ్నేస్త్వా సామ్రాజ్యేనాఽభి షిఞ్చామీత్యాహైష వా అగ్నేః సవస్తేనైవైనమభి షిఞ్చతి బృహస్పతేస్త్వా సామ్రాజ్యేనాఽభి షిఞ్చామీత్యాహ బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిర్బ్రహ్మణైవైనమభి షిఞ్చతీన్ద్రస్య త్వా సామ్రాజ్యేనాఽభి షిఞ్చామీత్యాహేన్ద్రియమేవాఽస్మిన్నుపరిష్టాద్దధాత్యేత- [౧౩] ద్వై రాజసూయస్య రూపం య ఏవం విద్వానగ్నిం చినుత ఉభావేవ లోకావభి జయతి యశ్చ రాజసూయేనేజానస్య యశ్చాగ్నిచిత ఇన్ద్రస్య సుషువాణస్య దశధేన్ద్రియం వీర్యం పరాఽపతత్తద్దేవాః సౌత్రామణ్యా సమభరన్సూయతే వా ఏష యోఽగ్నిం చినుతేఽగ్నిం చిత్వా సౌత్రామణ్యా

యజేతేన్ద్రియమేవ వీర్యగ్ం సంభృత్యాత్మన్ధత్తే॥[౧౪]

త ఏవాఽన్వవస్రావయత్యేతదష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ||**5.6.3**||

సజూరబ్దోఽయావభిః సజూరుషా అరుణీభిః సజూః సూర్య ఏతశేన సజోషావశ్వినా దగ్ంసోభిః సజూరగ్నిర్వైశ్వానర ఇడాభిర్ఘృతేన స్వాహా సంవథ్సరో వా అబ్దో మాసా అయావా ఉషా అరుణీః సూర్య ఏతశ ఇమే అశ్వినా సంవథ్సరోఽగ్నిర్వైశ్వానరః పశవ ఇడా పశవో ఘృతగ్ం సంవథ్సరం పశవోఽను ప్ర జాయన్తే సంవథ్సరేణైవాఽస్మై పశూన్ప్ర జనయతి దర్భస్తమ్బే జుహోతి య [౧౫] ద్వా అస్యా అమృతం యద్వీర్యం తద్దర్భాస్తస్మిఞ్జుహోతి ప్రైవ జాయతేఽన్నాదో భవతి యస్యైవం జుహ్వత్యేతా వై దేవతా అగ్నేః పురస్తాద్భాగాస్తా ఏవ ప్రీణాత్యథో చక్షురేవాఽగ్నేః పురస్తాత్ప్రతి దధాత్యనన్ధో భవతి య ఏవం వేదాఽఽపో వా ఇదమగ్రే సలిలమాసీథ్స ప్రజాపతిః పుష్కరపర్ణే వాతో భూతోఽలేలాయథ్సః [౧౬] ప్రతిష్ఠాం నాఽవిన్దత స ఏతదపాం కులాయమపశ్యత్తస్మిన్నగ్నిమచినుత తదియమభవత్తతో వై స ప్రత్యతిష్ఠద్యాం పురస్తాదుపాదధాత్తచ్ఛిరోఽభవథ్సా ప్రాచీ దిగ్యాం దక్షిణత ఉపాదధాథ్స దక్షిణః పక్షోఽభవథ్సా దక్షిణా దిగ్యాం పశ్చాదుపాదధాత్తత్పుచ్ఛమభవథ్సా ప్రతీచీ దిగ్యాముత్తరత ఉపాదధా- [౧౭] థ్స ఉత్తరః పక్షోఽభవథ్సోదీచీ దిగ్యాముపరిష్టాదుపాదధాత్తత్పృష్ఠమభవథ్సోర్ధ్వా దిగియంవా అగ్నిః పఞ్చేష్టకస్తస్మాద్యదస్యాం ఖనన్త్యభీష్టకాం తృన్దన్త్యభి శర్కరాగ్ం సర్వా వా ఇయం వయోభ్యో నక్తం దృశే దీప్యతే తస్మాదిమాం వయాగ్ంసి నక్తం నాధ్యాసతే య ఏవం విద్వానగ్నిం చినుతే ప్రత్యేవ [౧౮] తిష్ఠత్యభి దిశో జయత్యాగ్నేయో వై బ్రాహ్మణస్తస్మాద్బ్రాహ్మణాయ సర్వాసు దిక్ష్వర్ధుకగ్గ్ స్వామేవ తద్దిశమన్వేత్యపాం వా అగ్నిః కులాయం తస్మాదాపోఽగ్నిగ్ం హారుకాః స్వామేవ తద్యోనిం ప్ర విశన్తి॥[౧౯]

యదలేలాయథ్స ఉత్తరత ఉపాదధాదేవ ద్వాత్రిగ్ంశచ్చ||**5.6.4**||

సంవథ్సరముఖ్యం భృత్వా ద్వితీయే సంవథ్సర ఆగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపేదైన్ద్రమేకాదశకపాలం వైశ్వదేవం ద్వాదశకపాలం బార్హస్పత్యం చరుం వైష్ణవం త్రికపాలం తృతీయే సంవథ్సరేఽభిజితా యజేత యదష్టాకపాలో భవత్యష్టాక్షరా గాయత్ర్యాగ్నేయం గాయత్రం ప్రాతఃసవనం ప్రాతఃసవనమేవ తేన దాధార గాయత్రీం ఛన్దో యదేకాదశకపాలో భవత్యేకాదశాక్షరా త్రిష్టుగైన్ద్రం త్రైష్టుభం మాధ్యందినగ్ం సవనం మాధ్యందినమేవ సవనం తేన దాధార త్రిష్టుభం [౨౦] ఛన్దో యద్ద్వాదశకపాలో భవతి ద్వాదశాక్షరా జగతీ వైశ్వదేవం జాగతం తృతీయసవనం తృతీయసవనమేవ తేన దాధార జగతీం ఛన్దో యద్బార్హస్పత్యశ్చరుర్భవతి బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిర్బ్రహ్మైవ తేన దాధార యద్వైష్ణవస్త్రికపాలో భవతి యజ్ఞో వై విష్ణుర్యజ్ఞమేవ తేన దాధార యత్తృతీయే సంవథ్సరేఽభిజితా యజతేఽభిజిత్యై యథ్సంవథ్సరముఖ్యం బిభర్తీమమేవ [౨౧] తేన లోకగ్ం స్పృణోతి యద్ద్వితీయే సంవథ్సరేఽగ్నిం చినుతేఽన్తరిక్షమేవ తేన స్పృణోతి యత్తృతీయే సంవథ్సరే యజతేఽముమేవ తేన లోకగ్ం స్పృణోత్యేతం వై పర ఆట్ణారః కక్షీవాగ్ం ఔశిజో వీతహవ్యః శ్రాయసస్త్రసదస్యుః పౌరుకుథ్స్యః ప్రజాకామా అచిన్వత తతో వై తే సహస్రగ్ం సహస్రం పుత్రానవిన్దన్త ప్రథతే ప్రజయా పశుభిస్తాం మాత్రామాప్నోతి యాం తేఽగచ్ఛన్ య ఏవం విద్వానేతమగ్నిం చినుతే॥[౨౨]

దాధార త్రిష్టుభమిమమే వైవం చత్వారి చ||**5.6.5**||

ప్రజాపతిరగ్నిమచినుత స క్షురపవిర్భూత్వాఽతిష్ఠత్తం దేవా బిభ్యతో నోపాఽఽయన్తే ఛన్దోభిరాత్మానమ్ఛాదయిత్వోపాఽఽయన్తచ్ఛన్దసాం ఛన్దస్త్వం బ్రహ్మ వై ఛన్దాగ్ంసి బ్రహ్మణ ఏతద్రూపం యత్కృష్ణాజినం కార్ష్ణీ ఉపానహావుప ముఞ్చతే ఛన్దోభిరేవాఽఽత్మానం

ఛాదయిత్వాఽగ్నిముప చరత్యాత్మనోఽహిగ్ంసాయై దేవనిధిర్వా ఏష ని ధీయతే యదగ్ని-
[౨౩] రన్యే వా వై నిధిమగుప్తం విన్దన్తి న వా ప్రతి ప్ర జానాత్యుఖామా
క్రామత్యాత్మానమేవాఽధిపాం కురుతే గుప్త్యా అథో ఖల్వాహుర్నాఽఽక్రమ్యేతి నైర్‌ఋత్యుఖా
యదాక్రామేన్నిర్‌ఋత్యా ఆత్మానమపి దధ్యాత్తస్మాన్నాఽఽక్రమ్యా పురుషశీర్‌షముప దధాతి
గుప్త్యా అథో యథా బ్రూయాదేతన్మే గోపాయేతి తాదృగేవ తత్ [౨౪] ప్రజాపతిర్వా
అథర్వాగ్నిరేవ దధ్యఙ్ఙాథర్వణస్తస్యేష్టకా అస్థాన్యేతగ్ం హ వావ తదృషిరభ్యనూవాచేన్ద్రో
దధీచో అస్థభిరితి యదిష్టకాభిరగ్నిం చినోతి సాత్మానమేవాఽగ్నిం చినుతే సాత్మాఽముష్మిఀల్లోకే
భవతి య ఏవం వేద శరీరం వా ఏతదగ్నేర్యచ్చిత్య ఆత్మా వైశ్వానరో యచ్చితే వైశ్వానరం
జుహోతి శరీరమేవ సగ్గ్స్కృత్యా- [౨౫] ఽభ్యారోహతి శరీరం వా ఏతద్యజమానః
సగ్గ్స్కురుతే యదగ్నిం చినుతే యచ్చితే వైశ్వానరం జుహోతి శరీరమేవ
సగ్గ్స్కృత్యాఽఽత్మనాఽభ్యారోహతి తస్మాత్తస్య నాఽవ ద్యన్తి జీవన్నేవ దేవానప్యేతి
వైశ్వానర్యర్చా పురీషముప దధాతీయం వా అగ్నిర్వైశ్వానరస్తస్యైషా
చితిర్యత్పురీషమగ్నిమేవ వైశ్వానరం చినుత ఏషా వా అగ్నేః ప్రియా తనూర్యద్వైశ్వానరః
ప్రియామేవాస్య తనువమవ రున్ధే॥[౨౬]

అగ్నిష్టథ్సగ్గ్ స్కృత్యాఽగ్నేర్దశ చ॥**5.6.6**॥

అగ్నేర్వై దీక్షయా దేవా విరాజమాప్నువన్తిస్రో రాత్రీర్దీక్షితః స్యాత్త్రిపదా
విరాడ్విరాజమాప్నోతి షడ్రాత్రీర్దీక్షితః స్యాత్షడ్వా ఋతవః సంవథ్సరః సంవథ్సరో
విరాడ్విరాజమాప్నోతి దశ రాత్రీర్దీక్షితః స్యాద్దశాక్షరా విరాడ్విరాజమాప్నోతి ద్వాదశ
రాత్రీర్దీక్షితః స్యాద్ద్వాదశ మాసాః సంవథ్సరః సంవథ్సరో విరాడ్విరాజమాప్నోతి త్రయోదశ
రాత్రీర్దీక్షితః స్యాత్త్రయోదశ [౨౭] మాసాః సంవథ్సరః సంవథ్సరో విరాడ్విరాజమానోతి
పఞ్చదశ రాత్రీర్దీక్షితః స్యాత్పఞ్చదశ వా అర్ధమాసస్య రాత్రయోఽర్ధమాసశః సంవథ్సర

ఆప్యతే సంవథ్సరో విరాడ్విరాజమాప్నోతి సప్తదశ రాత్రీర్దీక్షితః స్యాద్ద్వాదశ మాసాః పఞ్చర్తవః స సంవథ్సరః సంవథ్సరో విరాడ్విరాజమాప్నోతి చతుర్విగ్ంశతిగ్ం రాత్రీర్దీక్షితః స్యాచ్చతుర్విగ్ంశతిరర్ధమాసాః సంవథ్సరః సంవథ్సరో విరాడ్విరాజమాప్నోతి త్రిగ్ంశతగ్ం రాత్రీర్దీక్షితః స్యాత్ [౨౦] త్రిగ్ంశదక్షరావిరాడ్విరాజమాప్నోతి మాసం దీక్షితః స్యాద్యో మాసః స సంవథ్సరః సంవథ్సరో విరాడ్విరాజమాప్నోతి చతురో మాసో దీక్షితః స్యాచ్చతురో వా ఏతం మాసో వసవోఽబిభరుస్తే పృథివీమాఽజయన్గాయత్రీం ఛన్దోఽష్టౌ రుద్రాస్తేఽన్తరిక్షమాఽజయన్త్రిష్టుభం ఛన్దో ద్వాదశాఽఽదిత్యాస్తే దివమాఽజయఞ్జగతీం ఛన్దస్తతో వై తే వ్యావృతమగచ్ఛఞ్ఛ్రైష్ఠ్యం దేవానాం తస్మాద్ద్వాదశ మాసో భృత్వాఽగ్నిం చిన్వీత ద్వాదశ మాసాః సంవథ్సరః సంవథ్సరోఽగ్నిశ్చిత్యస్తస్యాఽహోరాత్రాణీష్టకా ఆప్తేష్టకమేనం చినుతేఽథో వ్యావృతమేవ గచ్ఛతి శ్రైష్ఠ్యగ్ం సమానానామ్॥[౨౧]

స్యాత్త్రయోదశ త్రిగ్ంశతగ్ం రాత్రీర్దీక్షితస్స్యాద్ద్వే తేఽష్టావిగ్ంశతిశ్చ **||5.6.7||**

సువర్గాయ వా ఏష లోకాయ చీయతే యదగ్నిస్తం యన్నాఽన్వారోహేథ్సువర్గాల్లోకాద్యజమానో హీయేత పృథివీమాక్రమిషం ప్రాణో మా మా హాసీదన్తరిక్షమాఽక్రమిషం ప్రజా మా మా హాసీద్దివమాఽక్రమిషగ్ం సువరగన్మేత్యాహైష వా అగ్నేరన్వారోహస్తేనైవైనమన్వారోహతి సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై యత్పక్షసం మితాం మినుయాత్ [30] కనీయాగ్ంసం యజ్ఞక్రతుముపేయాత్పాపీయస్యస్యాఽఽత్మనః ప్రజా స్యాద్వేదిసం మితాం మినోతి జ్యాయాగ్ంసమేవ యజ్ఞక్రతుముపైతి నాఽస్యాఽఽత్మనః పాపీయసీ ప్రజా భవతి సాహస్రం చిన్వీత ప్రథమం చిన్వానః సహస్రసం మితో వా అయం లోక ఇమమేవ లోకమభి జయతి ద్విషాహస్రం చిన్వీత ద్వితీయం చిన్వానో ద్విషాహస్రం వా అన్తరిక్షమన్తరిక్షమేవాభి జయతి త్రిషాహస్రం చిన్వీత తృతీయం చిన్వానః [౩౦] త్రిషాహస్రో వా అసౌ లోకోఽముమేవ లోకమభి జయతి జానుదఘ్నం చిన్వీత ప్రథమం చివానో

గాయత్రియైవేమం లోకమభ్యారోహతి నాభిదఘ్నం చిన్వీత ద్వితీయం చిన్వానస్త్రిష్టుభైవాఽన్తరిక్షమభ్యారోహతి గ్రీవదఘ్నం చిన్వీత తృతీయం చిన్వానో జగత్యైవాఽముం లోకమభ్యారోహతి నాఽగ్నిం చిత్వా రామాముపేయాదయోనౌ రేతో ధాస్యామీతి న ద్వితీయం చిత్వాన్యస్య స్త్రియ- [32] ముపేయాన్న తృతీయం చిత్వా కాం చనోపేయాద్రేతో వా ఏతన్ని ధత్తే యదగ్నిం చినుతే యదుపేయాద్రేతసా వ్యృధ్యేతాఽథో ఖల్వాహురప్రజస్యం తద్యన్నోపేయాదితి యద్రేతఃసిచావుపదధాతి తే ఏవ యజమానస్య రేతో బిభృతస్తస్మాదుపేయాద్రేతసోఽస్కన్దాయ త్రీణి వావ రేతాగ్ంసి పితా పుత్రః పౌత్రో [33] యద్ద్వే రేతఃసిచావుపదధ్యాద్రేతోఽస్య వి చ్ఛిన్ద్యాత్తిస్ర ఉప దధాతి రేతసః సంతత్యా ఇయం వావ ప్రథమా రేతఃసిగ్వాగ్వా ఇయం తస్మాత్పశ్యన్తీమాం పశ్యన్తి వాచం వదన్తీమన్తరిక్షం ద్వితీయా ప్రాణో వా అన్తరిక్షం తస్మాన్నాన్తరిక్షం పశ్యన్తి న ప్రాణమసౌ తృతీయా చక్షుర్వా అసౌ తస్మాత్పశ్యన్త్యమూం పశ్యన్తి చక్షుర్యజుషేమాఞ్చా- [34] ఽమూఞ్చోప దధాతి మనసా మధ్యమామేషాం లోకానాం క్లృప్త్యా అథో ప్రాణానామిష్టో యజ్ఞో భృగుభిరాశీర్దా వసుభిస్తస్య త ఇష్టస్య వీతస్య ద్రవిణేహ భక్షీయేత్యాహ స్తుతశస్త్రే ఏవైతేన దుహే పితా మాతరిశ్వాఽచ్ఛిద్రా పదా ధా అచ్ఛిద్రా ఉశిజః పదాఽను తక్షుః సోమో విశ్వవిన్నేతా నేషద్బృహస్పతిరుక్థామదాని శగ్ంసిషదిత్యాహైతద్వా అగ్నేరుక్థం తేనైవైనమను శగ్ంసతి||[35]

మినుయాత్తృతీయం చిన్వానః స్త్రియం పౌత్రశ్చ వై సప్త చ||5.6.8||

సూయతే వా ఏషోఽగ్నీనాం య ఉఖాయాం భ్రియతే యదధః సాదయేద్గర్భాః ప్రపాదుకాః స్యురథో యథా సవాత్ప్రత్యవరోహతి తాదృగేవ తదాసన్దీ సాదయతి గర్భాణాం ధృత్యా అప్రపాదాయాఽథో సవమేవైనం కరోతి గర్భో వా ఏష యదుఖ్యో యోనిః శిక్యం యచ్ఛిక్యాదుఖాం నిరూహేద్యోనేర్గర్భం నిర్హణ్యాత్షడుద్యామగ్ం శిక్యం భవతి షోఢావిహితో

వై [౩౬] పురుష ఆత్మా చ శిరశ్చ చత్వార్యఙ్గాన్యాత్మన్నేవైనం బిభర్తి ప్రజాపతిర్వా ఏష
యదగ్నిస్తస్యోఖా చోలూఖలం చ స్తనౌ తావస్య ప్రజా ఉప జీవన్తి యదుఖాం చోలూఖలం
చోపదధాతి తాభ్యామేవ యజమానోఽముష్మిఁల్లోకేఽగ్నిం దుహే సంవథ్సరో వా ఏష
యదగ్నిస్తస్య త్రేధావిహితా ఇష్టకాః ప్రాజాపత్యా వైష్ణవీ- [౩౭]
ర్వైశ్వకర్మణీరహోరాత్రాణ్యేవాఽస్య ప్రాజాపత్యా యదుఖ్యమ్బిభర్తి ప్రాజాపత్యా ఏవ తదుప
ధత్తే యథ్సమిధ ఆదధాతి వైష్ణవా వై వనస్పతయో వైష్ణవీరేవ తదుప ధత్తే
యదిష్టకాభిరగ్నిం చినోతీయం వై విశ్వకర్మా వైశ్వకర్మణీరేవ తదుప ధత్తే
తస్మాదాహుస్త్రివృదగ్నిరితి తం వా ఏతం యజమాన ఏవ చిన్వీత
యదస్యాఽన్యశ్చినుయాద్యత్తం దక్షిణాభిర్న రాధయేదగ్నిమస్య వృఞ్జీత యోఽస్యాఽగ్నిం
చినుయాత్తం దక్షిణాభీ రాధయేదగ్నిమేవతథ్స్పృణోతి॥[౩౮]

షోఢావిహితో వై వైష్ణవీరన్యో విగ్ంశతిశ్చ||**5.6.9**||

ప్రజాపతిరగ్నిమచినుతర్తుభిః సంవథ్సరం వసన్తేనైవాఽస్య పూర్వార్ధమచినుత గ్రీష్మేణ
దక్షిణం పక్షం వర్షాభిః పుచ్ఛగ్ం శరదోత్తరం పక్షగ్ం హేమన్తేన మధ్యం బ్రహ్మణా వా
అస్య తత్పూర్వార్ధమచినుత క్షత్రేణ దక్షిణం పక్షం పశుభిః పుచ్ఛం విశోత్తరం పక్షమాశయా
మధ్యం య ఏవం విద్వానగ్నిం చినుత ఋతుభిరేవైనం చినుతేఽథో ఏతదేవ సర్వమవ [౩౯]
రున్ధే శృణ్వన్త్యేనమగ్నిం చిక్యానమత్త్యన్నగ్ం రోచత ఇయం వావ ప్రథమా చితిరోషధయో
వనస్పతయః పురీషమన్తరిక్షం ద్వితీయా వయాగ్ంసి పురీషమసౌ తృతీయా నక్షత్రాణి
పురీషం యజ్ఞశ్చతుర్థీ దక్షిణా పురీషం యజమానః పఞ్చమీ ప్రజా పురీషం యత్త్రిచితీకం
చిన్వీత యజ్ఞం దక్షిణామాత్మానం ప్రజామన్తరీయాత్తస్మాత్పఞ్చచితీకశ్చేతవ్య ఏతదేవ
సర్వగ్గ్ స్పృణోతి యత్తిస్రశ్చితయః [౪౦] త్రివృద్ధ్యగ్నిర్యద్ద్వే ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యై
పఞ్చ చితయో భవన్తి పాఙ్క్తః పురుష ఆత్మానమేవ స్పృణోతి పఞ్చ చితయో భవన్తి

పఞ్చభిః పురీషైరభ్యూహతి దశ సం పద్యన్తే దశాక్షరో వై పురుషో యావానేవ పురుషస్తగ్గ్
స్పృణోత్యథో దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజ్యేవాన్నాద్యే ప్రతి తిష్ఠతి సంవత్సరో వై షష్ఠీ
చితిర్‌ఋతవః పురీషగ్ం షట్చితయో భవన్తి షట్పురీషాణి ద్వాదశ సం పద్యన్తే ద్వాదశ
మాసాః సంవత్సరః సంవత్సర ఏవ ప్రతి తిష్ఠతి॥[౪౦]
*అవ చితయః పురీషం పఞ్చదశ చ॥***5.6.10**||

రోహితో ధూమ్రరోహితః కర్కన్ధురోహితస్తే ప్రాజాపత్యా బభ్రురరుణబభ్రుః శుకబభ్రుస్తే
రౌద్రాః శ్యేతః శ్యేతాక్షః శ్యేతగ్రీవస్తే పితృదేవత్యాస్తిస్రః కృష్ణా వశా వారుణ్యాస్తిస్రః శ్వేతా
వశాః సౌర్యో మైత్రాబార్హస్పత్యా ధూమ్రలలామాస్తూపరాః॥[౪౧]
||**5.6.11**||

పృశ్నిస్తిరశ్చీనపృశ్నిరూర్ధ్వపృశ్నిస్తే మారుతాః ఫల్గూర్లోహితోర్ణీ బలక్షీ తాః సారస్వత్యః
పృషతీ స్థూలపృషతీ క్షుద్రపృషతీ తా వైశ్వదేవ్యస్తిస్రః శ్యామా వశాః పౌష్ణియస్తిస్రో
రోహిణీర్వశా మైత్రియ ఐన్ద్రాబార్హస్పత్యాఅరుణలలామాస్తూపరాః॥[౪౩]
*రోహితః పృశ్నిః పృషతీ షడ్విగ్ంశతిః షడ్విగ్ంశతిః॥***5.6.12**||

శితిబాహురన్యతఃశితిబాహుః సమన్తశితిబాహుస్త ఐన్ద్రవాయవాః శితిరన్ధ్రోఽన్యతఃశితిరన్ధ్రః
సమన్తశితిరన్ధ్రస్తే మైత్రావరుణాః శుద్ధవాలః సర్వశుద్ధవాలో మణివాలస్త ఆశ్వినాస్తిస్రః శిల్పా
వశా వైశ్వదేవ్యస్తిస్రః శ్యేనీః పరమేష్ఠినే సోమాపౌష్ణాః శ్యామలలామాస్తూపరాః॥[౪౪]
||**5.6.13**||

ఉన్నత ఋషభో వామనస్త ఐన్ద్రావరుణాః శితికకుచ్ఛితిపృష్ఠః శితిభసత్తే

ఐన్ద్రాబార్హస్పత్యాః శితిపాచ్ఛిత్యోష్ఠః శితిభ్రుస్త ఐన్ద్రావైష్ణవాస్తిస్రః సిధ్మా వశా వైశ్వకర్మణ్యాస్తిస్రో ధాత్రే పృషోదరా ఐన్ద్రాపౌష్ణాః శ్యేతలలామాస్తూపరాః॥[౪౫]

శితిబాహురున్నతః పఞ్చవిగ్ంశతిః పఞ్చవిగ్ంశతిః||**5.6.14**||

కర్ణాస్త్రయో యామాః సౌమ్యాస్త్రయః శ్వితిఙ్గా అగ్నయే యవిష్ఠాయ త్రయో నకులాస్తిస్రో రోహిణీస్త్ర్యవ్యస్తా వసూనాం తిస్రోఽరుణా దిత్యౌహ్యస్తా రుద్రాణాగ్ం సోమైన్ద్రా బభ్రులలామాస్తూపరాః॥[౪౬]

కర్ణాస్త్రయోవిగ్ంశతిః||**5.6.15**||

శుణ్ఠాస్త్రయో వైష్ణవా అధీలోధకర్ణాస్త్రయో విష్ణవ ఉరుక్రమాయ లప్సుదినస్త్రయో విష్ణవ ఉరుగాయాయ పఞ్చావీస్తిస్ర ఆదిత్యానాం త్రివత్సాస్తిస్రోఽఙ్గిరసామైన్ద్రావైష్ణవా గౌరలలామాస్తూపరాః॥[౪౭]

శుణ్ఠా విగ్ంశతిః||**5.6.16**||

ఇన్ద్రాయ రాజ్ఞే త్రయః శితిపృష్ఠా ఇన్ద్రాయాఽధిరాజాయ త్రయః శితికకుద ఇన్ద్రాయ స్వరాజ్ఞే త్రయః శితిభసదస్తిస్రస్తుర్యౌహ్యః సాధ్యానాం తిస్రః పష్ఠౌహ్యో విశ్వేషాం దేవానామాగ్నేన్ద్రాః కృష్ణలలామాస్తూపరాః॥[౪౮]

ఇన్ద్రాయ యజ్ఞే ద్వావిగ్ం శతిః||**5.6.17**||

అదిత్యై త్రయో రోహితైతా ఇన్ద్రాణ్యై త్రయః కృష్ణైతాః కుహ్వై త్రయోఽరుణైతాస్తిస్రో ధేనవో రాకాయై త్రయోఽనడ్వాహః సినీవాల్యా ఆగ్నావైష్ణవా రోహితలలామాస్తూపరాః॥[౪౯]

అదిత్యా అష్టాదశ||**5.6.18**||

సౌమ్యాస్త్రయః పిశంగాః సోమాయ రాజ్ఞే త్రయః సారఙ్గాః పార్జన్యా నభోరూపాస్తిస్రోఽజా మల్హా ఇన్ద్రాణ్యై తిస్రో మేష్య ఆదిత్యా ద్యావాపృథివ్యా మాలఙ్గాస్తూపరాః||[౫౦]
సౌమ్యా ఏకాన్న విగ్ంశతిః||**5.6.19**||

వారుణాస్త్రయః కృష్ణలలామా వరుణాయ రాజ్ఞే త్రయో రోహితలలామా వరుణాయ రిశాదసే త్రయోఽరుణలలామాః శిల్పాస్త్రయో వైశ్వదేవాస్త్రయః పృశ్నయః సర్వదేవత్యా ఐన్ద్రాసూరాః శ్యేతలలామాస్తూపరాః||[౫౦]
వారుణా విగ్ంశతిః||**5.6.20**||

సోమాయ స్వరాజ్ఞేఽనోవాహావనడ్వాహావిన్ద్రాగ్నిభ్యామోజోదాభ్యాముష్టారావిన్ద్రాగ్నిభ్యాం బలదాభ్యాగ్ం సీరవాహావవీ ద్వే ధేనూ భౌమీ దిగ్భ్యో వడబే ద్వే ధేనూ భౌమీ వైరాజీ పురుషీ ద్వే ధేనూ భౌమీ వాయవ ఆరోహణవాహావనడ్వాహౌ వారుణీ కృష్ణే వశే అరాడ్యౌ దివ్యావృషభౌ పరిమరౌ||[౫౨]
సోమాయ స్వరాజ్ఞే చతుస్త్రిగ్ంశత్||**5.6.21**||

ఏకాదశ ప్రాతర్గవ్యాః పశవ ఆ లభ్యన్తే ఛగలః కల్మాషః కికిదీవిర్విదీగయస్తే త్వాష్ట్రాః సౌరీర్నవ శ్వేతా వశా అనూబన్ధ్యా భవన్త్యాగ్నేయ ఐన్ద్రాగ్న ఆశ్వినస్తే విశాలయూప ఆ లభ్యన్తే||[౫౩]
ఏకాదశ ప్రాతః పఞ్చ విగ్ంశతిః||**5.6.22**||

పిశఙ్గాస్త్రయో వాసన్తాః సారఙ్గాస్త్రయో గ్రైష్మాః పృషన్తస్త్రయో వార్షికాః పృశ్నయస్త్రయః

శారదాః పృశ్నిసక్థాస్త్రయో హైమన్తికా అవలిప్తాస్త్రయః శైశిరాః సంవథ్సరాయ నివక్షసః॥[౫౪]
పిశఙ్గా విగ్ంశతిః॥5.6.23॥

రోహితః కృష్ణో ధూమ్రలలామః పృశ్నిశ్శ్యామ అరుణలలామాశ్శితిబాహుశ్శిల్పాశ్శ్యేనీశ్శ్యామలలామా ఉన్నత స్పిధ్మా ధాత్రే పౌష్ణ శ్శ్యేతలలామః కర్ణా బభ్రులలామాఋణ్వా గౌరలలామా ఇన్ద్రాయ కృష్ణలలామా అదిత్యై రోహితలలామాస్సౌమ్యా మాలఙ్గా వారుణాస్సూరాశ్శ్యేతలలామా దశ॥

హిరణ్యవర్ణా అపాం గ్రహాన్భూతేష్టకా స్సజూస్సంవథ్సరం ప్రజాపతిస్స క్షురపవిరగ్నేర్దైవ్యే దీక్షయా సువర్గాయ తంయన్నసూయతే ప్రజాపతిర్ ఋతుభీ రోహితః పృశ్నిశ్శితిబాహురున్నతః కర్ణాఋణ్వా ఇన్ద్రాయాదిత్యై సౌమ్యావారుణాస్సోమాయైకాదశ పిశఙ్గా స్త్రయోవిగ్ంశతిః ॥23॥

హిరణ్యవర్ణా భూతేష్టకాశ్ఛన్దో యత్యకనీయాగ్ంసం త్రివృధ్ధ్యగ్నిర్వారుణాశ్చతుః పఞ్చాశత్॥54॥

హిరణ్యవర్ణా ని వక్షసః॥

॥ హరిః ఓమ్॥

॥ శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ ఇతి పఞ్చమ కాణ్డే షష్ఠః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ పఞ్చమ కాణ్డే సప్తమః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ యో వా అయథాదేవతమగ్నిం చినుత ఆ దేవతాభ్యో వృశ్చ్యతే పాపీయాన్భవతి యో యథాదేవతం న దేవతాభ్య ఆ వృశ్చ్యతే వసీయాన్భవత్యాగ్నేయ్యా గాయత్రియా ప్రథమాం చితిమభి మృశేత్త్రిష్టుభా ద్వితీయాం జగత్యా తృతీయామనుష్టుభా చతుర్థీం పఙ్క్త్యా పఞ్చమీం యథాదేవతమేవాగ్నిం చినుతే న దేవతాభ్య ఆ వృశ్చ్యతే వసీయాన్భవతీడాయై వా ఏషా విభక్తిః పశవ ఇడా పశుభిరేనం [౧] చినుతే యో వై ప్రజాపతయే ప్రతిప్రోచ్యాగ్నిం చినోతి నాఽఽర్తిమార్ఛత్యశ్వావభితస్తిష్ఠేతాం కృష్ణ ఉత్తరతః శ్వేతో దక్షిణస్తావాలభ్యేష్టకా ఉప దధ్యాదేతద్వై ప్రజాపతే రూపం ప్రాజాపత్యోఽశ్వః సాక్షాదేవ ప్రజాపతయే ప్రతిప్రోచ్యాఽగ్నిం చినోతి నాఽఽర్తిమార్ఛత్యేతద్వా అహ్నో రూపం యచ్ఛ్వేతోఽశ్వో రాత్రియై కృష్ణ ఏతదహ్నో [౨] రూపం యదిష్టకా రాత్రియై పురీషమిష్టకా ఉపధాస్యఞ్ఛ్వేతమశ్వమభి మృశేత్పురీషముపధాస్యన్కృష్ణమహోరాత్రాభ్యామేవైనం చినుతే హిరణ్యపాత్రం మధోః పూర్ణం దదాతి మధవ్యోఽసానీతి సౌర్యా చిత్రవత్యావేక్షతే చిత్రమేవ భవతి మధ్యన్దినేఽశ్వమవ ఘ్రాపయత్యసౌ వా ఆదిత్య ఇన్ద్ర ఏష ప్రజాపతిః ప్రాజాపత్యోఽశ్వస్తమేవ సాక్షాదృధ్నోతి॥[3]

ఏనమేతదహ్నోఽష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ||**5.7.1**||

త్వామగ్నే వృషభం చేకితానం పునర్యువానం జనయన్నుపాగామ్। అస్థూరి ణో గార్హపత్యాని సన్తు తిగ్మేన నో బ్రహ్మణా సగ్ం శిశాధి॥ పశవో వా ఏతే

యదిష్టకాశ్చిత్యాశ్చిత్యామృషభముప దధాతి మిథునమేవాఽస్య తద్యజ్ఞే కరోతి ప్రజననాయ తస్మాద్యూథేయూథ ఋషభః॥ సంవత్సరస్య ప్రతిమాం యాం త్వా రాత్ర్యుపాసతే। ప్రజాగ్ం సువీరాం కృత్వా విశ్వమాయుర్వ్యశ్నవత్॥ ప్రాజాపత్యా- [౪] మేతాముప దధాతీయం వావైషైకాష్టకా యదేవైకాష్టకాయామన్నం క్రియతే తదేవైతయాఽవ రున్ధ ఏషా వై ప్రజాపతేః కామదుఘా తయైవ యజమానోఽముష్మింల్లోకేఽగ్నిం దుహే యేన దేవా జ్యోతిషోర్ధ్వా ఉదాయన్ యేనాఽఽదిత్యా వసవో యేన రుద్రాః। యేనాఽఙ్గిరసో మహిమానమానశుస్తేనైతు యజమానః స్వస్తి॥ సువర్గాయ వా ఏష లోకాయ [౫] చీయతే యదగ్నిర్యేన దేవా జ్యోతిషోర్ధ్వా ఉదాయన్నిత్యుఖ్యగ్ం సమిన్ధ ఇష్టకా ఏవైతా ఉప ధత్తే వానస్పత్యాః సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై శతాయుధాయ శతవీర్యాయ శతోతయేఽభిమాతిషాహే। శతం యో నః శరదో అజీతానిన్ద్రో నేషదతి దురితాని విశ్వా॥ యే చత్వారః పథయో దేవయానా అన్తరా ద్యావాపృథివీ వియన్తి। తేషాం యో అజ్యానిమజీతిమావహాత్తస్మై నో దేవాః [౬] పరి దత్తేహ సర్వే॥ గ్రీష్మో హేమన్త ఉత నో వసన్తః శరద్వర్షాః సువితం నో అస్తు। తేషామృతూనాగ్ం శతశారదానాం నివాత ఏషామభయే స్యామ॥ ఇదువత్సరాయ పరివత్సరాయ సంవత్సరాయ కృణుతా బృహన్నమః। తేషాం వయగ్ం సుమతౌ యజ్ఞియానాం జ్యోగజీతా అహతాః స్యామ॥ భద్రాన్నః శ్రేయః సమనైష్ట దేవాస్త్వయాఽవసేన సమశీమహి త్వా। స నో మయోభూః పితో [౭] ఆ విశస్వ శం తోకాయ తనువే స్యోనః॥ అజ్యానీరేతా ఉప దధాత్యేతా వై దేవతా అపరాజితాస్తా ఏవ ప్ర విశతి నైవ జీయతే బ్రహ్మవాదినో వదన్తి యదర్ధమాసా మాసా ఋతవః సంవత్సర ఓషధీః పచన్త్యథ కస్మాదన్యాభ్యో దేవతాభ్య ఆగ్రయణం నిరుప్యత ఇత్యేతా హి తద్దేవతా ఉదజయన్ యదృతుభ్యో నిర్వపేద్దేవతాభ్యః సమదం దధ్యాదాగ్రయణం నిరుప్యైతా ఆహుతీర్జుహోత్యర్ధమాసానేవ మాసానృతూన్థ్సంవత్సరం ప్రీణాతి న దేవతాభ్యః సమదం దధాతి భద్రాన్నః శ్రేయః సమనైష్ట దేవా ఇత్యాహ

హుతాద్యాయ యజమానస్యాఽపరాభావాయ॥[౮]

ప్రాజాపత్యాం లోకాయ దేవాః పితో దధ్యాదాగ్రయణం పఞ్చవిగ్ం శతిశ్చ||**5.7.2**||

ఇన్ద్రస్య వజ్రోఽసి వార్త్రఘ్నస్తనూపా నః ప్రతిస్పశః। యో నః పురస్తాద్దక్షిణతః పశ్చాదుత్తరతోఽఘాయురభిదాసత్యేతగ్ం సోఽశ్మానమృచ్ఛతు॥ దేవాసురాః సంయత్తా ఆసన్తేఽసురా దిగ్భ్య ఆఽబాధన్త తాన్దేవా ఇష్వా చ వజ్రేణ చాఽపాఽనుదన్త యద్వజ్రిణీరుపదధాతీష్వా చైవ తద్వజ్రేణ చ యజమానో భ్రాతృవ్యానప నుదతే దిక్షూప [౯] దధాతి దేవపురా ఏవైతాస్తనూపానీః పర్యూహతేఽగ్నావిష్ణూ సజోషసేమా వర్ధన్తు వాం గిరః। ద్యుమ్నైర్వాజేభిరా గతమ్॥ బ్రహ్మవాదినో వదన్తి యన్న దేవతాయై జుహ్వత్యథ కిన్దేవత్యా వసోర్ధారేత్యగ్నిర్వసుస్తస్యైషా ధారా విష్ణుర్వసుస్తస్యైషా ధారాఽఽగ్నావైష్ణవ్యర్చా వసోర్ధారాం జుహోతి భాగధేయేనైవైనౌ సమర్ధయత్యథో ఏతా [౧౦] మేవాఽఽహుతిమాయతనవతీం కరోతి యత్కామ ఏనాం జుహోతి తదేవాఽవ రున్ధే రుద్రో వా ఏష యదగ్నిస్తస్యైతే తనువౌ ఘోరాఽన్యా శివాఽన్యా యచ్ఛతరుద్రీయం జుహోతి యైవాఽస్య ఘోరా తనూస్తాం తేన శమయతి యద్వసోర్ధారాం జుహోతి యైవాఽస్య శివా తనూస్తాం తేన ప్రీణాతి యో వై వసోర్ధారాయై [౧౧] ప్రతిష్ఠాం వేద ప్రత్యేవ తిష్ఠతి యదాజ్యముచ్ఛిష్యేత తస్మిన్బ్రహ్మౌదనం పచేత్తం బ్రాహ్మణాశ్చత్వారః ప్రాఽశ్నీయురేష వా అగ్నిర్వైశ్వానరో యద్బ్రాహ్మణ ఏషా ఖలు వా అగ్నేః ప్రియా తనూర్యద్వైశ్వానరః ప్రియాయామేవైనాం తనువాం ప్రతి ష్ఠాపయతి చతస్రో ధేనూర్దద్యాత్తాభిరేవ యజమానోఽముష్మింల్లోకేఽగ్నిం దుహే॥[౧౨]

ఉపైతాం ధారాయై షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ||**5.7.3**||

చిత్తిం జుహోమి మనసా ఘృతేనేత్యాహాఽదాభ్యా వై నామైషాఽఽహుతిర్వైశ్వకర్మణీ నైనం

చిక్యానం భ్రాతృవ్యో దభ్నోత్యథో దేవతా ఏవాఽవ రున్ధేఽగ్నే తమద్యేతి పఙ్క్త్యా జుహోతి పఙ్క్త్యాఽఽహుత్యా యజ్ఞముఖమా రభతే సప్త తే అగ్నే సమిధః సప్త జిహ్వా ఇత్యాహ హోత్రా ఏవాఽవ రున్ధేఽగ్నిర్దేవేభ్యోఽపాక్రామద్భాగధేయ- [౧౩] మిచ్ఛమానస్తస్మా ఏతద్భాగధేయం ప్రాఽయచ్ఛన్నేతద్వా అగ్నేరగ్నిహోత్రమేతర్హి ఖలు వా ఏష జాతో యర్హి సర్వశ్చితో జాతాయైవాఽస్మా అన్నమపి దధాతి స ఏనం ప్రీతః ప్రీణాతి వసీయాన్భవతి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి యదేష గార్హపత్యశ్చీయతేఽథ క్వాఽస్యాఽఽహవనీయ ఇత్యసావాదిత్య ఇతి బ్రూయాదేతస్మిన్హి సర్వాభ్యో దేవతాభ్యో జుహ్వతి [౧౪] య ఏవం విద్వానగ్నిం చినుతే సాక్షాదేవ దేవతా ఋధ్నోత్యగ్నే యశస్విన్ యశసేమమర్పయేన్ద్రావతీమపచితీమిహాఽఽ వహ। అయం మూర్ధా పరమేష్ఠీ సువర్చాః సమానానాముత్తమశ్లోకో అస్తు॥ భద్రం పశ్యన్త ఉప సేదురగ్రే తపో దీక్షామృషయః సువర్విదః। తతః క్షత్రం బలమోజశ్చ జాతన్తదస్మై దేవా అభి సం నమన్తు॥ ధాతా విధాతా పరమో- [౧౫] త సందృక్ప్రజాపతిః పరమేష్ఠీ విరాజా। స్తోమాశ్ఛన్దాగ్ంసి నివిదో మ ఆహురేతస్మై రాష్ట్రమభి సం నమామ॥ అభ్యావర్తధ్వముప మేత సాకమయగ్ం శాస్తాఽధిపతిర్వో అస్తు। అస్య విజ్ఞానమను సగ్ం రభధ్వమిమం పశ్చాదను జీవాథ సర్వే॥ రాష్ట్రభృత ఏతా ఉపదధాత్యేషా వా అగ్నేశ్చితీ రాష్ట్రభృత్తయైవాఽస్మిన్రాష్ట్రం దధాతి రాష్ట్రమేవ భవతి నాఽస్మాద్రాష్ట్రం భ్రగ్ంశతే॥[౧౬]

భాగధేయం జుహ్వతి పరమా రాష్ట్రం దధాతి సప్త చ॥**5.7.4**॥

యథా వై పుత్రో జాతో మ్రియత ఏవం వా ఏష మ్రియతే యస్యాఽగ్నిరుఖ్య ఉద్వాయతి యన్నిర్మన్థ్యం కుర్యాద్వి ఛిన్ద్యాద్భ్రాతృవ్యమస్మై జనయేత్స ఏవ పునః పరీధ్యః స్వాదేవైనం యోనేర్జనయతి నాఽస్మై భ్రాతృవ్యం జనయతి తమో వా ఏతం గృహ్ణాతి యస్యాఽగ్నిరుఖ్య ఉద్వాయతి మృత్యుస్తమః కృష్ణం వాసః కృష్ణా ధేనుర్దక్షిణా తమస్మై-

[౧౭] వ తమో మృత్యుమప హతే హిరణ్యం దదాతి జ్యోతిర్వై హిరణ్యం జ్యోతిషైవ
తమోఽప హతేఽథో తేజో వై హిరణ్యం తేజ ఏవాఽఽత్మన్ధత్తే సువర్న ఘర్మః స్వాహా
సువర్నాఽర్కః స్వాహా సువర్న శుక్రః స్వాహా సువర్న జ్యోతిః స్వాహా సువర్న సూర్యః
స్వాహాఽర్కో వా ఏష యదగ్నిరసావాదిత్యో [౧౮] ఽశ్వమేధో యదేతా
ఆహుతీర్జుహోత్యర్కాశ్వమేధయోరేవ జ్యోతీగ్ంషి సం దధాత్యేష హ త్వా అర్కాశ్వమేధీ
యస్యైతదగ్నౌ క్రియత ఆపో వా ఇదమగ్రే సలిలమాసీథ్స ఏతాం ప్రజాపతిః ప్రథమాం
చితిమపశ్యత్తాముపాఽధత్త తదియమభవత్తం విశ్వకర్మాఽబ్రవీదుప త్వాఽఽయానీతి నేహ
లోకోఽస్తీత్య- [౧౯] బ్రవీథ్స ఏతాం ద్వితీయాం చితిమపశ్యత్తాముపాఽధత్త
తదన్తరిక్షమభవథ్స యజ్ఞః ప్రజాపతిమబ్రవీదుప త్వాఽఽయానీతి నేహ లోకోఽస్తీత్యబ్రవీథ్స
విశ్వకర్మాణమబ్రవీదుప త్వాఽయానీతి కేన మోపైష్యసీతి దిశ్యాభిరిత్యబ్రవీత్తం
దిశ్యాభిరుపైత్తా ఉపాఽధత్త తా దిశో- [౨౦] ఽభవన్థ్స పరమేష్ఠీ ప్రజాపతిమబ్రవీదుప
త్వాఽయానీతి నేహ లోకోఽస్తీత్యబ్రవీథ్స విశ్వకర్మాణం చ యజ్ఞం చాబ్రవీదుప
వామాఽయానీతి నేహ లోకోఽస్తీత్యబ్రూతాగ్ం స ఏతాం తృతీయాం
చితిమపశ్యత్తాముపాఽధత్త తదసావభవథ్స ఆదిత్యః ప్రజాపతిమబ్రవీదుప త్వా- [౨౧]
ఽఽయానీతి నేహ లోకోఽస్తీత్యబ్రవీథ్స విశ్వకర్మాణం చ యజ్ఞం చాబ్రవీదుప వామాయానీతి
నేహ లోకోఽస్తీత్యబ్రూతాగ్ం స పరమేష్ఠినమబ్రవీదుప త్వాఽఽయానీతి కేన మోపైష్యసీతి
లోకం పృణయేత్యబ్రవీత్తం లోకం పృణయోపైత్తస్మాదయాతయామ్నీ లోకం
పృణాఽయాతయామా హ్యసా- [౨౨] వాదిత్యస్తానృషయోఽబ్రువన్నుప వ ఆఽయామేతి కేన
న ఉపైష్యథేతి భూమ్నేత్యబ్రువన్తాన్ద్వాభ్యాం చితీభ్యాముపాయన్థ్స పఞ్చచితీకః
సమపద్యత య ఏవం విద్వానగ్నిం చినుతే భూయానేవ భవత్యభీమాఀల్లోకాఞ్జయతి
విదురేనం దేవా అథో ఏతాసామేవ దేవతానాగ్ం సాయుజ్యం గచ్ఛతి||[౨౩]
తమసాఽఽదిత్యోఽస్తీతి దిశ ఆదిత్యః ప్రజాపతిమబ్రవీదుప త్వాఽసా పఞ్చచత్వారిగ్ంశచ్చ||**5.7.5**||

వయో వా అగ్నిర్యదగ్నిచిత్పక్షిణో౽శ్నీయాత్తమేవాగ్నిమద్యాదార్తిమార్ఛేథ్సంవథ్సరంవ్రతం చరేథ్సం వథ్సరగ్ం హి వ్రతం నాతి పశుర్వా ఏష యదగ్నిర్హినస్తి ఖలు వై తం పశుర్య ఏనం పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చముపచరతి తస్మాత్పశ్చాత్ప్రాఙుపచర్య ఆత్మనో౽హిగ్ంసాయై తేజో౽సి తేజో మే యచ్ఛ పృథివీం యచ్ఛ [౨౪] పృథివ్యై మా పాహి జ్యోతిరసి జ్యోతిర్మే యచ్ఛాన్తరిక్షం యచ్ఛాన్తరిక్షాన్మా పాహి సువరసి సువర్మే యచ్ఛ దివం యచ్ఛ దివో మా పాహీత్యాహైతాభిర్వా ఇమే లోకా విధృతా యదేతా ఉపదధాత్యేషాం లోకానాం విధృత్యై స్వయమాతృణ్ణా ఉపధాయ హిరణ్యేష్టకా ఉప దధాతీమే వై లోకాః స్వయమాతృణ్ణా జ్యోతిర్హిరణ్యం యథ్స్వయమాతృణ్ణా ఉపధాయ [౨౫] హిరణ్యేష్టకా ఉపదధాతీమానేవైతాభిర్లోకాఞ్జ్యోతిష్మతః కురుతే౽థో ఏతాభిరేవా౽స్మా ఇమే లోకాః ప్ర భాన్తి యాస్తే అగ్నే సూర్యే రుచ ఉద్యతో దివమాతన్వన్తి రశ్మిభిః। తాభిః సర్వాభీ రుచే జనాయ నస్కృధి॥ యా వో దేవాః సూర్యే రుచో గోష్వశ్వేషు యా రుచః। ఇన్ద్రాగ్నీ తాభిః సర్వాభీ రుచం నో ధత్త బృహస్పతే॥ రుచం నో ధేహి [౨౬] బ్రాహ్మణేషు రుచగ్ం రాజసు నస్కృధి। రుచం విశ్యేషు శూద్రేషు మయి ధేహి రుచా రుచమ్॥ ద్వేధా వా అగ్నిం చిక్యానస్య యశ ఇన్ద్రియం గచ్ఛత్యగ్నిం వా చితమీజానం వా యదేతా ఆహుతీర్జుహోత్యాత్మన్నేవ యశ ఇన్ద్రియం ధత్త ఈశ్వరో వా ఏష ఆర్తిమార్తోర్యో౽గ్నిం చిన్వన్నధిక్రామతి తత్త్వా యామి బ్రహ్మణా వన్దమాన ఇతి వారుణ్యర్చా [౨౭] జుహుయాచ్ఛాన్తిరేవైషా౽గ్నేర్గుప్తిరాత్మనో హవిష్కృతో వా ఏష యో౽గ్నిం చినుతే యథా వై హవిః స్కన్దత్యేవం వా ఏష స్కన్దతి యో౽గ్నిం చిత్వా స్త్రియముపైతి మైత్రావరుణ్యా౽౽మిక్షయా యజేత మైత్రావరుణతామేవోపైత్యాత్మనో౽స్కన్దాయ యో వా అగ్నిమృతుస్థాం వేదర్తుర్ఋతురస్మై కల్పమాన ఏతి ప్రత్యేవ తిష్ఠతి సంవథ్సరో వా అగ్నిర్ [౨౮] ఋతుస్థాస్తస్య వసన్తః శిరో గ్రీష్మో దక్షిణః పక్షో వర్షాః పుచ్ఛగ్ం శరదుత్తరః పక్షో

హేమన్తో మధ్యం పూర్వపక్షాశ్చితయోఽపరపక్షాః పురీషమహోరాత్రాణీష్టకా ఏష వా అగ్నిర్‌ఋతుస్థా య ఏవం వేదర్తుర్‌ఋతురస్మై కల్పమాన ఏతి ప్రత్యేవ తిష్ఠతి ప్రజాపతిర్వా ఏతం జ్యైష్ఠ్యకామో న్యధత్త తతో వై స జ్యైష్ఠ్యమగచ్ఛద్య ఏవం విద్వానగ్నిం చినుతే జ్యైష్ఠ్యమేవ గచ్ఛతి॥[౨౯]

పృథివీం యచ్ఛ యథ్స్వయమాతృణ్ణా ఉపధాయ ధేహ్యాఽఽవాఽగ్నిశ్చినుతే త్రీణి చ॥**5.7.6**॥

యదాకూతాథ్సమసుస్రోద్ధృదో వా మనసో వా సం భృతం చక్షుషో వా। తమను ప్రేహి సుకృతస్య లోకం యత్రర్‌షయః ప్రథమజా యే పురాణాః॥ ఏతగ్ం సధస్థ పరి తే దదామి యమావహాచ్ఛేవధిం జాతవేదాః। అన్వాగన్తా యజ్ఞపతిర్వో అత్ర తగ్గ్ స్మ జానీత పరమే వ్యోమన్॥ జానీతాదేనం పరమే వ్యోమన్దేవాః సధస్థా విద రూపమస్య। యదాగచ్ఛాత్ [30]
పథిభిర్దేవయానైరిష్టాపూర్తే కృణుతాదావిరస్మై॥ సం ప్ర చ్యవధ్వమను సం ప్ర యాతాఽగ్నే పథో దేవయానాన్కృణుధ్వమ్।అస్మిన్థ్సధస్థే అధ్యుత్తరస్మిన్విశ్వే దేవా యజమానశ్చ సీదత॥ ప్రస్తరేణ పరిధినా స్రుచా వేద్యా చ బర్‌హిషా। ఋచేమం యజ్ఞం నో వహ సువర్దేవేషు గన్తవే॥ యదిష్టమ్యత్పరాదానం యద్దత్తం యా చ దక్షిణా। త- [30]
దగ్నిర్వైశ్వకర్మణః సువర్దేవేషు నో దధత్॥ యేనా సహస్రం వహసి యేనాఽగ్నే సర్వవేదసమ్। తేనేమం యజ్ఞం నో వహ సువర్దేవేషు గన్తవే॥ యేనాఽగ్నే దక్షిణా యుక్తా యజ్ఞం వహన్త్యృత్విజః। తేనేమం యజ్ఞం నో వహ సువర్దేవేషు గన్తవే॥ యేనాఽగ్నే సుకృతః పథా మధోర్ధారా వ్యానశుః। తేనేమం యజ్ఞం నో వహ సువర్దేవేషు గన్తవే॥ యత్ర ధారా అనపేతా మధోర్ఘృతస్య చ యాః। తదగ్నిర్వైశ్వకర్మణః సువర్దేవేషు నో దధత్॥[౩౨]

ఆగచ్ఛాత్తద్వ్యానశుస్తేనేమం యజ్ఞం నో వహ సువర్దేవేషు గన్తవే చతుర్దశ చ॥**5.7.7**॥

యాస్తే అగ్నే సమిధో యాని ధామ యా జిహ్వా జాతవేదో యో అర్చిః। యే తే అగ్నే

మేడయో య ఇన్ద్వస్తేభిరాత్మానం చినుహి ప్రజానన్॥ ఉత్సన్నయజ్ఞో వా ఏష యదగ్నిః కిం వాఽహైతస్య క్రియతే కిం వా న యద్వా అధ్వర్యురగ్నేశ్చిన్వన్నన్తరేత్యాత్మనో హై తదన్తరేతి యాస్తే అగ్నే సమిధో యాని [౩౩] ధామేత్యాహైషా వా అగ్నేః స్వయఞ్చితిరగ్నిరేవ తదగ్నిఞ్చినోతి నాఽధ్వర్యురాత్మనోఽన్తరేతి చతస్ర ఆశాః ప్ర చరన్త్వగ్నయ ఇమం నో యజ్ఞం నయతు ప్రజానన్। ఘృతం పిన్వన్నజరగ్ం సువీరం బ్రహ్మ సమిద్భవత్యాహుతీనామ్॥ సువర్గాయ వా ఏష లోకాయోప ధీయతే యత్కూర్మశ్చతస్ర ఆశాః ప్ర చరన్త్వగ్నయ ఇత్యాహ [౩౪] దిశ ఏవైతేన ప్ర జానాతీమం నో యజ్ఞం నయతు ప్రజానన్నిత్యాహ సువర్గస్య లోకస్యాఽభినీత్యై బ్రహ్మ సమిద్భవత్యాహుతీనామిత్యాహ బ్రహ్మణా వై దేవాః సువర్గం లోకమాయన్ యద్బ్రహ్మణ్వత్యోపదధాతి బ్రహ్మణైవ తద్యజమానః సువర్గం లోకమేతి ప్రజాపతిర్వా ఏష యదగ్నిస్తస్య ప్రజాః పశవశ్ఛన్దాగ్ంసి రూపగ్ం సర్వాన్ వర్ణానిష్టకానాం కుర్యాద్రూపేణైవ ప్రజాం పశూఞ్ఛన్దాగ్స్యవ రున్ధేఽథో ప్రజాభ్య ఏవైనం పశుభ్యశ్ఛన్దోభ్యోఽవరుద్ధ్య చినుతే॥[౩౫]

యాన్యగ్నయ ఇత్యాహేష్టకానాగ్ం షోడశ చ||**5.7.8**||

మయి గృహ్ణామ్యగ్రే అగ్నిగ్ం రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ। మయి ప్రజాం మయి వర్చో దధామ్యరిష్టాః స్యామ తనువా సువీరాః॥ యో నో అగ్నిః పితరో హృత్స్వన్తరమర్త్యో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ। తమాత్మన్పరి గృహ్ణీమహే వయం మా సో అస్మాగ్ం అవహాయ పరా గాత్॥ యదధ్వర్యురాత్మన్నగ్నిమగృహీత్వాఽగ్నిం చినుయాద్యోఽస్య స్వోఽగ్నిస్తమపి [౩౬] యజమానాయ చినుయాదగ్నిం ఖలు వై పశవోఽనూప తిష్ఠన్తేఽపక్రాముకా అస్మాత్పశవః స్యుర్మయి గృహ్ణామ్యగ్రే అగ్నిమిత్యాహాఽఽత్మన్నేవ స్వమగ్నిం దాధార నాఽస్మాత్పశవోఽప క్రామన్తి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి యన్మృచ్చాఽఽపశ్చాఽగ్నేరనాద్యమథ కస్మాన్మృదా చాఽద్భిశ్చాఽగ్నిశ్చీయత ఇతి

యదద్భిః సంయౌ- [౩౭] త్యాపో వై సర్వా దేవతా దేవతాభిరేవైనగ్ం సగ్ం సృజతి యన్మృదా చినోతీయం వా అగ్నిర్వైశ్వానరోఽగ్నినైవ తదగ్నిం చినోతి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి యన్మృదా చాఽద్భిశ్చాఽగ్నిశ్చీయతేఽథ కస్మాదగ్నిరుచ్యత ఇతి యచ్ఛన్దోభిశ్చినోత్యగ్నయో వై ఛన్దాగ్ంసి తస్మాదగ్నిరుచ్యతేఽథో ఇయం వా అగ్నిర్వైశ్వానరో య- [౩౮] న్మృదా చినోతి తస్మాదగ్నిరుచ్యతే హిరణ్యేష్టకా ఉప దధాతి జ్యోతిర్వై హిరణ్యం జ్యోతిరేవాఽస్మిన్దధాత్యథో తేజో వై హిరణ్యం తేజ ఏవాఽఽత్మన్ధత్తే యో వా అగ్నిగ్ం సర్వతోముఖం చినుతే సర్వాసు ప్రజాస్వన్నమత్తి సర్వా దిశోఽభి జయతి గాయత్రీం పురస్తాదుప దధాతి త్రిష్టుభం దక్షిణతో జగతీం పశ్చాదనుష్టుభముత్తరతః పఙ్క్తిం మధ్య ఏష వా అగ్నిః సర్వతోముఖస్తం య ఏవం విద్వాగ్శ్చినుతే సర్వాసు ప్రజాస్వన్నమత్తి సర్వా దిశోఽభి జయత్యథో దిశ్యేవ దిశం ప్ర వయతి తస్మాద్దిశి దిక్ప్రోతా॥[౩౯]

అపి సంయౌతి వైశ్వానరో యదేష వై పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ||**5.7.9**||

ప్రజాపతిరగ్నిమసృజత సోఽస్మాథ్సృష్టః ప్రాఙ్ప్రాఽద్రవత్తస్మా అశ్వం ప్రత్యాస్యథ్స దక్షిణాఽఽవర్తత తస్మై వృష్ణిం ప్రత్యాస్యథ్స ప్రత్యఙ్ఙావర్తత తస్మా ఋషభం ప్రత్యాస్యథ్స ఉదఙ్ఙావర్తత తస్మై బస్తం ప్రత్యాస్యథ్స ఊర్ధ్వోఽద్రవత్తస్మై పురుషం ప్రత్యాస్యద్యత్పశుశీర్‌షాణ్యుపదధాతి సర్వత ఏవైన- [౪౦] మవరుధ్య చినుత ఏతా వై ప్రాణభృతశ్చక్షుష్మతీరిష్టకా యత్పశుశీర్‌షాణి యత్పశుశీర్‌షాణ్యుపదధాతి తాభిరేవ యజమానోఽముష్మిఁల్లోకే ప్రాణిత్యథో తాభిరేవాఽస్మా ఇమే లోకాః ప్ర భాన్తి మృదాఽభిలిప్యోప దధాతి మేధ్యత్వాయ పశుర్వా ఏష యదగ్నిరన్నం పశవ ఏష ఖలు వా అగ్నిర్యత్పశుశీర్‌షాణి యం కామయేత కనీయోఽస్యాన్నగ్గ్ [౪౧] స్యాదితి సంతరాం తస్య పశుశీర్‌షాణ్యుప దధ్యాత్కనీయ ఏవాఽస్యాఽన్నం భవతి యం కామయేత సమావదఽస్యాన్నఽగ్గ్ స్యాదితి మధ్యతస్తస్యోప దధ్యాథ్సమావదేవాఽస్యాఽన్నం భవతి యం

కామయేత భూయోఽస్యాఽన్నగ్గ్ స్యాదిత్యస్తేషు తస్య వ్యుదూహ్యోప దధ్యాదన్తత ఏవాస్మా అన్నమవ రున్ద్ధే భూయోఽస్యాఽన్నం భవతి॥[౪౨]

ఏవమస్యాఽన్నం భూయోఽస్యాఽన్నం భవతి॥**5.7.10**॥

స్తేగాన్దగ్గ్ష్ట్రాభ్యాం మణ్డూకాఞ్జమ్భ్యేభిరాదకాం ఖాదేనోర్జగ్ం సగ్ంసూదేనాఽరణ్యాం జాం బీలేన మృదం బర్స్వాభిః శర్కరాభిరవకామవకాభిః శర్కరాముత్సాదేన జిహ్వామవక్రన్దేన తాలుగ్ం సరస్వతీం జిహ్వాగ్రేణ॥[౪౩]

స్తేగాన్ద్వావిగ్ంశతిః॥**5.7.11**॥

వాజగ్ం హనూభ్యామప ఆస్యేనాఽఽదిత్యాం ఛ్మశ్రుభిరుపయామమధరేణోష్ఠేన సదుత్తరేణాఽన్తరేణాఽనూకాశం ప్రకాశేన బాహ్యగ్గ్ స్తనయిత్నుం నిర్బాధేన సూర్యాగ్నీ చక్షుర్భ్యాం విద్యుతౌ కనానకాభ్యామశనిం మస్తిష్కేణ బలం మజ్జభిః॥[౪౪]

వాజం పఞ్చవిగ్ంశతిః॥**5.7.12**॥

కూర్మాఞ్ఛఫైరచ్ఛలాభిః కపిఞ్జలాన్థ్సామ కుష్ఠికాభిర్జవం జఙ్ఘాభిరగదం జానుభ్యాం వీర్యం కుహాభ్యాం భయం ప్రచాలాభ్యాం గుహోపపక్షాభ్యామశ్వినావగ్ంసాభ్యామదితిగ్ం శీర్ష్ణా నిర్‌ఋతిం నిర్జాల్మకేన శీర్ష్ణా॥[౪౫]

కూర్మాన్త్రయోవిగ్ంశతిః॥**5.7.13**॥

యోత్రఞ్గృధ్రాభిర్యుగమానతేన చిత్తం మన్యాభిః సంక్రోశాన్ప్రాణైః ప్రకాశేన త్వచం పరాకాశేనాఽన్తరాం మశకాన్కేశైరిన్ద్రగ్గ్ స్వపసా వహేన బృహస్పతిగ్ం శకునిసాదేన రథముష్ణిహాభిః॥[౪౬]

యోక్త్రమేకవిగ్ంశతిః||5.7.14||

మిత్రావరుణౌ శ్రోణీభ్యామిన్ద్రాగ్నీ శిఖణ్డాభ్యామిన్ద్రాబృహస్పతీ ఊరుభ్యామిన్ద్రావిష్ణూ అష్ఠీవద్భ్యాగ్ం సవితారం పుచ్ఛేన గన్ధర్వాఞ్ఛేపేనాఽప్సరసో ముష్కాభ్యాం పవమానం పాయునా పవిత్రం పోత్రాభ్యామాక్రమణగ్గ్ స్థూరాభ్యాం ప్రతిక్రమణం కుష్ఠ ఆభ్యామ్|| [౪౭]
||5.7.15||

ఇన్ద్రస్య క్రోడోఽదిత్యై పాజస్యం దిశాం జత్రవో జీమూతాన్హృదయౌపశాభ్యామన్తరిక్షం పురితతా నభ ఉదర్యేణేన్ద్రాణీం ప్లీహ్నా వల్మీకాన్క్లోమ్నా గిరీన్ప్లాశిభిః సముద్రముదరేణ వైశ్వానరం భస్మనా|| [౪౦]
మిత్రావరుణావిన్ద్రస్య ద్వావిగ్ంశతిర్ద్వావిగ్ంశతిః||5.7.16||

పూష్ణో వనిష్ఠురన్ధాహేస్స్థూరగుదా సర్పాన్గుదాభిర్బుతూన్పృష్టీభిర్దివం పృష్ఠేన వసూనాం ప్రథమా కీకసా రుద్రాణాం ద్వితీయాఽఽదిత్యానాం తృతీయాఽఙ్గిరసాం చతుర్థీ సాధ్యానాం పఞ్చమీ విశ్వేషాం దేవానాగ్ం షష్ఠీ|| [౪౯]
పూష్ణశ్చతుర్విగ్ంశతిః||5.7.17||

ఓజో గ్రీవాభిర్నిర్బుతిమస్థభిరిన్ద్రగ్గ్ స్వపసా వహేన రుద్రస్య విచలః స్కన్ధోఽహోరాత్రయోర్ద్వితీయోఽర్ధమాసానాం తృతీయో మాసాం చతుర్థ బుతూనాం పఞ్చమః సంవథ్సరస్య షష్ఠః|| [౫౦]
ఓజోవిగ్ంశతిః||5.7.18||

ఆనన్దం నన్దథునా కామం ప్రత్యాసాభ్యాం భయగ్ం శితీమభ్యాం ప్రశిషం ప్రశాసాభ్యాగ్ం సూర్యాచన్ద్రమసౌ వృక్యాభ్యాగ్ శ్యామశబలౌ మతస్నాభ్యాం వ్యుష్టిగ్ం రూపేణ నిమ్రుక్తిమరూపేణ॥[౨౦]

ఆనన్దగ్ం షోడశ||**5.7.19**||

అహర్మాగ్ంసేన రాత్రిం పీవసాపో యూషేణ ఘృతగ్ం రసేన శ్యాం వసయా దూషీకాభిర్హ్రాదునిమశ్రుభిః పృష్వాం దివగ్ం రూపేణ నక్షత్రాణి ప్రతిరూపేణ పృథివీం చర్మణా ఛవీఞ్ఛవ్యోపాకృతాయ స్వాహాఽలబ్ధాయ స్వాహా హుతాయ స్వాహా॥[౨౧]

అహరష్టావిగ్ంశతిః||**5.7.20**||

అగ్నేః పక్షతిః సరస్వత్యై నిపక్షతిః సోమస్య తృతీయాఽపాం చతుర్థ్యోషధీనాం పఞ్చమీ సంవథ్సరస్య షష్ఠీ మరుతాగ్ం సప్తమీ బృహస్పతేరష్టమీ మిత్రస్య నవమీ వరుణస్య దశమీన్ద్రస్యైకాదశీ విశ్వేషాం దేవానాం ద్వాదశీ ద్యావాపృథివ్యోః పార్శ్వం యమస్య పాటూరః॥[౨౩]

అగ్నేరేకాన్న త్రిగ్ంశత్||**5.7.21**||

వాయోః పక్షతిః సరస్వతో నిపక్షతిశ్చన్ద్రమసస్తృతీయా నక్షత్రాణాం చతుర్థీ సవితుః పఞ్చమీ రుద్రస్య షష్ఠీ సర్పాణాగ్ం సప్తమ్యర్యమ్ణోఽష్టమీ త్వష్టుర్నవమీ ధాతుర్దశమీన్ద్రాణ్యా ఏకాదశ్యదిత్యై ద్వాదశీ ద్యావాపృథివ్యోః పార్శ్వం యమ్యై పాటూరః॥ [౨౪]

వాయోరష్టావిగ్ంశతిః||**5.7.22**||

పన్థామనూవృగ్భ్యాగ్ం సంతతిగ్గ్ స్నావన్యాభ్యాగ్ం శుకాన్పిత్తేన హరిమాణం యక్నా హలీక్ష్ణాన్పాపవాతేన కూశ్మాఞ్ఛకభిః శవర్తానూవధ్యేన శునో విశసనేన సర్పాఁల్లోహితగన్ధేన వయాగ్ంసి పక్వగన్ధేన పిపీలికాః ప్రశాదేన॥[౫౫]

పన్థాం ద్వావిగ్ంశతిః॥***5.7.23***॥

క్రమైరత్యక్రమీద్వాజీ విశ్వైర్దేవైర్యజ్ఞియైః సంవిదానః। స నో నయ సుకృతస్య లోకం తస్య తే వయగ్గ్ స్వధయా మదేమ॥[౫౬]

క్రమైరష్టాదశ॥***5.7.24***॥

ద్యౌస్తే పృష్ఠం పృథివీ సధస్థమాత్మాఽన్తరిక్షగ్ం సముద్రో యోనిః సూర్యస్తే చక్షుర్వాతః ప్రాణశ్చన్ద్రమాః శ్రోత్రం మాసాశ్చాఽర్ధమాసాశ్చ పర్వాణ్యృతవోఽఙ్గాని సంవత్సరో మహిమా॥ [౫౭]

ద్యౌః పఞ్చవిగ్ంశతిః॥***5.7.25***॥

అగ్నిః పశురాసీత్తేనాఽయజన్త స ఏతం లోకమజయద్యస్మిన్నగ్నిః స తే లోకస్తం జేష్యస్యథాఽవ జిఘ్ర వాయుః పశురాసీత్తేనాఽయజన్త స ఏతం లోకమజయద్యస్మిన్వాయుః స తే లోకస్తస్మాత్త్వాఽన్తరేష్యామి యది నాఽవజిఘ్రస్యాదిత్యః పశురాసీత్తేనాఽయజన్త స ఏతం లోకమజయద్యస్మిన్నాదిత్యః స తే లోకస్తం జేష్యసి యద్యవజిఘ్రసి॥[౫౦]

యస్మిన్నష్టౌ చ॥***5.7.26***॥

యో వా అయథా దేవతం త్వామగ్న ఇన్ద్రస్య చిత్తిం యథావై వయో వై యదాకూతాద్ద్యౌస్తే అగ్నే మయి గృహ్ణామి ప్రజాపతిః సోఽస్మాత్స్తేగాన్ వాజం కూర్మాన్ యోక్త్రం మిత్రావరుణావిన్ద్రస్య పూష్ణ ఓజ ఆనన్దమహరగ్నే ర్వాయోః పన్థాం క్రమైర్ద్యౌస్తేఽగ్నిః పశురాసీత్షడ్విగ్ంశతిః॥**26**॥

యో వా ఏవాహుతిమభవన్పృధిభిరవరుద్ధ్యానన్దమష్టాపఞ్చాశత్॥౫౦॥

యో వా అయథా దేవతం యద్యవ జిఘ్రసి॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి పఞ్చమ కాణ్డే సప్తమః ప్రశ్నః॥

॥పఞ్చమ కాణ్డః సమాప్తః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

||అథ షష్ఠ కాణ్డే ప్రథమః ప్రశ్నః||

హరిః ఓమ్|| ప్రాచీనవగ్ంశఙ్కరోతి దేవమనుష్యా దిశో వ్యభజన్త ప్రాచీన్దేవా దక్షిణా పితరః ప్రతీచీం మనుష్యా ఉదీచీగ్ం రుద్రా యత్ప్రాచీనవగ్ంశఙ్కరోతి దేవలోకమేవ తద్యజమాన ఉపావర్తతే పరి శ్రయత్యన్తర్హితో హి దేవలోకో మనుష్యలోకాఽన్నాస్మాల్లోకాత్ప్రేతవ్యమివేత్యాహుః కో హి తద్వేద యద్యముష్మింల్లోకేఽస్తి వా న వేతి దిక్ష్వతీకాశాన్కరో- [౧] త్యుభయోర్లోకయోరభిజిత్యై కేశశ్మశ్రు వపతే నఖాని ని కృన్తతే మృతా వా ఏషా త్వగమేధ్యా యత్కేశశ్మశ్రు మృతామేవ త్వచమమేధ్యామపహత్య యజ్ఞియో భూత్వా మేధముపైత్యఙ్గిరసః సువర్గం లోకం యన్తోఽప్సు దీక్షాతపసీ ప్రావేశయన్నప్సు స్నాతి సాక్షాదేవ దీక్షాతపసీ అవ రున్ధే తీర్థే స్నాతి తీర్థే హి తే తాం ప్రావేశయన్తీర్థే స్నాతి [౨] తీర్థమేవ సమానానాం భవత్యపోఽశ్నాత్యన్తరత ఏవ మేధ్యో భవతి వాససా దీక్షయతి సౌమ్యం వై క్షౌమన్దేవతయా సోమమేష దేవతాముపైతి యో దీక్షతే సోమస్య తనూరసి తనువం మే పాహీత్యాహ స్వామేవ దేవతాముపైత్యథో ఆశిషమేవైతామా శాస్తేఽగ్నేస్తూషాధానం వాయోర్వాతపానం పితౄణాం నీవిరోషధీనాం ప్రఘాతః [౩] ఆదిత్యానాం ప్రాచీనతానో విశ్వేషాం దేవానామోతుర్నక్షత్రాణామతీకాశాస్తద్వా ఏతథ్సర్వదేవత్యం యద్వాసో యద్వాససా దీక్షయతి సర్వాభిరేవైనం దేవతాభిర్దీక్షయతి బహిఃప్రాణో వై మనుష్యస్తస్యాఽశనం ప్రాణోఽశ్నాతి సప్రాణ ఏవ దీక్షత ఆశితో భవతి యావానేవాఽస్య ప్రాణస్తేన సహ మేధముపైతి ఘృతం దేవానాం మస్తు పితౄణాం నిష్పక్వం మనుష్యాణాం తద్వా [౪] ఏతథ్సర్వదేవత్యం యన్నవనీతం యన్నవనీతేనాఽభ్యఙ్క్తే సర్వా ఏవ దేవతాః ప్రీణాతి ప్రచ్యుతో వా ఏషోఽస్మాల్లోకాదగతో దేవలోకం యో దీక్షితోఽన్తరేవ

నవనీతన్తస్మాన్నవనీతేనాఽభ్యఙ్క్తేఽనులోమం యజుషా వ్యావృత్త్యా ఇన్ద్రో వృత్రమహన్తస్య కనీనికా పరాఽపతత్తదాఞ్జనమభవద్యదాఙ్క్తే చక్షురేవ భ్రాతృవ్యస్య వృఙ్క్తే దక్షిణం పూర్వమాఽఙ్క్తే [౫] సవ్యగ్ం హి పూర్వం మనుష్యా ఆఞ్జతే న ని ధావతే నీవ హి మనుష్యా ధావన్తే పఞ్చ కృత్వ ఆఽఙ్క్తే పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞమేవాఽవ రున్ద్ధే పరిమితమాఽఙ్క్తేఽపరిమితగ్ం హి మనుష్యా ఆఞ్జతే సతూలయాఽఽఙ్క్తేఽపతూలయా హి మనుష్యా ఆఞ్జతే వ్యావృత్త్యై యదపతూలయాఽఽఞ్జీత వజ్ర ఇవ స్యాథ్సతూలయాఽఽఙ్క్తే మిత్రత్వాయే- [౬] న్ద్రో వృత్రమహన్థ్సోఽ౧పోఽ౧భ్యమ్రియత తాసాం యన్మేధ్యం యజ్ఞియగ్ం సదేవమాసీత్తదపోదక్రామత్తే దర్భా అభవన్ యద్దర్భ పుఞ్జీలైః పవయతి యా ఏవ మేధ్యా యజ్ఞియాః సదేవా ఆపస్తాభిరేవైనం పవయతి ద్వాభ్యాం పవయత్యహోరాత్రాభ్యామేవైనం పవయతి త్రిభిః పవయతి త్రయ ఇమే లోకా ఏభిరేవైనం లోకైః పవయతి పఞ్చభిః [౭] పవయతి పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞాయైవైనం పవయతి షడ్భిః పవయతి షడ్వా ఋతవ ఋతుభిరేవైనం పవయతి సప్తభిః పవయతి సప్త ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దోభిరేవైనం పవయతి నవభిః పవయతి నవ వై పురుషే ప్రాణాః సప్రాణమేవైనం పవయత్యేకవిగ్ంశత్యా పవయతి దశ హస్త్యా అఙ్గులయో దశ పద్యా ఆత్మైకవిగ్ంశో యావానేవ పురుషస్తమపరివర్గం [౮] పవయతి చిత్పతిస్త్వా పునాత్విత్యాహ మనో వై చిత్పతిర్మనసైవైనం పవయతి వాక్పతిస్త్వా పునాత్విత్యాహ వాచైవైనం పవయతి దేవస్త్వా సవితా పునాత్విత్యాహ సవితృప్రసూత ఏవైనం పవయతి తస్య తే పవిత్రపతే పవిత్రేణ యస్మై కం పునే తచ్ఛకేయమిత్యాహాఽఽశిషమేవైతామా శాస్తే||[౯]

అతీకాశాన్కరోత్యవేశయన్తీర్థే స్నాతి ప్రఘాతో మనుష్యాణాన్తద్వా ఆఽఙ్క్తే మిత్రత్వాయ పఞ్చభిరపరివర్గమష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ||**6.1.1**||

యావన్తో వై దేవా యజ్ఞాయాఽపునత త ఏవాఽభవన్ య ఏవం విద్వాన్ యజ్ఞాయ
పునీతే భవత్యేవ బహిః పవయిత్వాఽన్తః ప్ర పాదయతి మనుష్యలోక ఏవైనం పవయిత్వా
పూతం దేవలోకం ప్ర ణయత్యదీక్షిత ఏకయాఽఽహుత్యేత్యాహుః స్రువేణ చతస్రో జుహోతి
దీక్షితత్వాయ స్రుచా పఞ్చమీం పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞమేవాఽవ రున్ధ
ఆకూత్యై ప్రయుజేఽగ్నయే [౧౦] స్వాహేత్యాహాఽఽకూత్యా హి పురుషో యజ్ఞమభి
ప్రయుఙ్క్తే యజేయేతి మేధాయై మనసేఽగ్నయే స్వాహేత్యాహ మేధయా హి మనసా
పురుషో యజ్ఞమభిగచ్ఛతి సరస్వత్యై పూష్ణేఽగ్నయే స్వాహేత్యాహ వాగ్వై సరస్వతీ
పృథివీ పూషా వాచైవ పృథివ్యా యజ్ఞం ప్ర యుఙ్క్తే ఆపో దేవీర్బృహతీర్విశ్వశమ్భువ
ఇత్యాహ యా వై వర్ష్యాస్తా [౧౧] ఆపో దేవీర్బృహతీర్విశ్వశమ్భువో యదేతద్యజుర్న
బ్రూయాద్దివ్యా ఆపోఽశాన్తా ఇమం లోకమా గచ్ఛేయురాపో దేవీర్బృహతీర్విశ్వశమ్భువ
ఇత్యాహాఽస్మా ఏవైనా లోకాయ శమయతి తస్మాచ్ఛాన్తా ఇమం లోకమా గచ్ఛన్తి
ద్యావాపృథివీ ఇత్యాహ ద్యావాపృథివ్యోర్హి యజ్ఞ ఉర్వన్తరిక్షమిత్యాహాఽన్తరిక్షే హి యజ్ఞో
బృహస్పతిర్నో హవిషా వృధా- [౧౨] త్విత్యాహ బ్రహ్మ వై దేవానాం
బృహస్పతిర్బ్రహ్మణైవాఽస్మై యజ్ఞమవ రున్ధే యద్బ్రూయాద్విధేరితి
యజ్ఞస్థాణుమృచ్ఛేద్వృధాత్విత్యాహ యజ్ఞస్థాణుమేవ పరి వృణక్తి ప్రజాపతిర్యజ్ఞమసృజత
సోఽస్మాథ్సృష్టః పరాఙైథ్స ప్ర యజురవ్లీనాత్ప్ర సామ
తమృగుదయచ్ఛద్యదృగుదయచ్ఛత్తదౌద్గ్రహణస్యౌద్గ్రహణత్వమృచా [౧౩] జుహోతి
యజ్ఞస్యోద్యత్యా అనుష్టుప్ఛన్దసాముదయచ్ఛదిత్యాహుస్తస్మాదనుష్టుభా జుహోతి
యజ్ఞస్యోద్యత్యై ద్వాదశ వాథ్సబన్ధాన్యుదయచ్ఛన్నిత్యాహుస్తస్మాద్ద్వాదశభిర్వాథ్సబన్ధవిదో
దీక్షయన్తి సా వా ఏషర్గనుష్టుగ్వాగనుష్టుగ్యదేతయర్చా దీక్షయతి వాచైవైనగ్ం సర్వయా
దీక్షయతి విశ్వే దేవస్య నేతురిత్యాహ సావిత్ర్యైతేన మర్తో వృణీత సఖ్య- [౧౪] మిత్యాహ
పితృదేవత్యైతేన విశ్వే రాయ ఇషుధ్యసీత్యాహ వైశ్వదేవ్యైతేన ద్యుమ్నం వృణీత పుష్యస

ఇత్యాహ పౌష్ణేత్యేతేన సా వా ఏషర్క్సర్వదేవత్యా యదేతయర్చా దీక్షయతి సర్వాభిరేవైనం దేవతాభిర్దీక్షయతి సప్తాక్షరం ప్రథమం పదమష్టాక్షరాణి త్రీణి యాని త్రీణి తాన్యష్టావుపయన్తి యాని చత్వారి తాన్యష్టౌ యదష్టాక్షరా తేన [౧౪] గాయత్రీ యదేకాదశాక్షరా తేన త్రిష్టుగ్యద్ద్వాదశాక్షరా తేన జగతీ సా వా ఏషర్క్సర్వాణి ఛన్దాగ్ంసి యదేతయర్చా దీక్షయతి సర్వేభిరేవైనం ఛన్దోభిర్దీక్షయతి సప్తాక్షరం ప్రథమం పదగ్ం సప్తపదా శక్వరీ పశవః శక్వరీ పశూనేవాఽవ రున్ధ ఏకస్మాదక్షరాదనాప్తం ప్రథమం పదం తస్మాద్యద్వాచోఽనాప్తం తన్మనుష్యా ఉప జీవన్తి పూర్ణయా జుహోతి పూర్ణ ఇవ హి ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యై న్యూనయా జుహోతి న్యూనాద్ధి ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత ప్రజానాగ్ంసృష్ట్యై॥[౧౬]

అగ్నయే తా వృధాత్వ్రచా సఖ్యన్తేన జుహోతి పఞ్చదశ చ||**6.1.2**||

ఋక్సామే వై దేవేభ్యో యజ్ఞాయాఽతిష్ఠమానే కృష్ణో రూపం కృత్వాఽపక్రమ్యాఽతిష్ఠతాన్తేఽమన్యన్త యం వా ఇమే ఉపావర్త్స్యతః స ఇదం భవిష్యతీతి తే ఉపాఽమన్త్రయన్త తే అహోరాత్రయోర్మహిమానమపనిధాయ దేవానుపావర్తేతామేష వా ఋచో వర్ణో యచ్ఛుక్లం కృష్ణాజినస్యైష సామ్నో యత్కృష్ణమృక్సామయోః శిల్పే స్థ ఇత్యాహర్క్సామే ఏవాఽవ రున్ధ ఏష [౧౭] వా అహ్నో వర్ణో యచ్ఛుక్లం కృష్ణాజినస్యైష రాత్రియా యత్కృష్ణం యదేవైనయోస్తత్ర న్యక్తం తదేవావ రున్ధే కృష్ణాజినేన దీక్షయతి బ్రహ్మణో వా ఏతద్రూపం యత్కృష్ణాజినం బ్రహ్మణైవైనం దీక్షయతీమాం ధియగ్ం శిక్షమాణస్య దేవేత్యాహ యథాయజురేవైతద్గర్భో వా ఏష యద్దీక్షిత ఉల్బం వాసః ప్రోర్ణుతే తస్మాద్- [౧౮] గర్భాః ప్రావృతా జాయన్తే న పురా సోమస్య క్రయాదపోర్ణ్వీత యత్పురా సోమస్య క్రయాదపోర్ణ్వీత గర్భాః ప్రజానాం పరాపాతుకాః స్యుః క్రీతే సోమేఽపోర్ణుతే జాయత ఏవ తదథో యథా వసీయాగ్ంసం ప్రత్యపోర్ణుతే తాదృగేవ తదఙ్గిరసః సువర్గం

లోకం యన్త ఊర్జం వ్యభజన్త తతో యదత్యశిష్యత తే శరా అభవన్నూర్గ్వై శరా
యచ్ఛరమయీ [౧౯] మేఖలా భవత్యూర్జమేవాఽవ రున్ధే మధ్యతః సం నహ్యతి మధ్యత
ఏవాఽస్మా ఊర్జం దధాతి తస్మాన్మధ్యత ఊర్జా భుఞ్జత ఊర్ధ్వం వై పురుషస్య నాభ్యై
మేధ్యమవాచీనమమేధ్యం యన్మధ్యతః సంనహ్యతి మేధ్యం చైవాఽస్యాఽమేధ్యం చ
వ్యావర్తయతీన్ద్రో వృత్రాయ వజ్రం ప్రాఽహరథ్స త్రేధా వ్యభవథ్స్ఫ్యస్తృతీయగ్ం
రథస్తృతీయం యూపస్తృతీయం [౨౦] యేఽన్తఃశరా అశీర్యన్త తే శరా అభవన్తచ్ఛరాణాగ్ం
శరత్వం వజ్రో వై శరాః క్షుత్ఖలు వై మనుష్యస్య భ్రాతృవ్యో యచ్ఛరమయీ మేఖలా భవతి
వజ్రేణైవ సాక్షాత్క్షుధం భ్రాతృవ్యం మధ్యతోఽప హతే త్రివృద్భవతి త్రివృద్వై
ప్రాణస్త్రివృతమేవ ప్రాణం మధ్యతో యజమానే దధాతి పృథ్వీ భవతి రజ్జూనాం
వ్యావృత్త్యై మేఖలయా యజమానం దీక్షయతి యోక్త్రేణ పత్నీం మిథునత్వాయ [౨౧]
యజ్ఞో దక్షిణామభ్యధ్యాయత్తాగ్ం సమభవత్తదిన్ద్రోఽచాయథ్సోఽమన్యత యో వా ఇతో
జనిష్యతే స ఇదం భవిష్యతీతి తాం ప్రావిశత్తస్యా ఇన్ద్ర ఏవాఽజాయత సోఽమన్యత యో వై
మదితోఽపరో జనిష్యతే స ఇదం భవిష్యతీతి తస్యా అనుమృశ్య యోనిమాఽచ్ఛినథ్సా
సూతవశాఽభవత్తథ్సూతవశాయై జన్మ [౨౨] తాగ్ం హస్తే న్యవేష్టయత తాం మృగేషు
న్యదధాథ్సా కృష్ణవిషాణాఽభవదిన్ద్రస్య యోనిరసి మా మా హిగ్ంసీరితి కృష్ణవిషాణాం ప్ర
యచ్ఛతి సయోనిమేవ యజ్ఞం కరోతి సయోనిం దక్షిణాగ్ం సయోనిమిన్ద్రగ్ం
సయోనిత్వాయ కృష్యై త్వా సుసస్యాయా ఇత్యాహ తస్మాదకృష్టపచ్యా ఓషధయః పచ్యన్తే
సుపిప్పలాభ్యస్త్వౌషధీభ్య ఇత్యాహ తస్మాదోషధయః ఫలం గృహ్ణన్తి యద్ధస్తేన [౨౩]
కణ్డూయేత పామనమ్భావుకాః ప్రజాః స్యుర్యథ్స్మయేత నగ్నమ్భావుకాః కృష్ణవిషాణయా
కణ్డూయతేఽపిగృహ్య స్మయతే ప్రజానాం గోపీథాయ న పురా దక్షిణాభ్యో నేతోః
కృష్ణవిషాణామవ చృతేద్యత్పురా దక్షిణాభ్యో నేతోః కృష్ణవిషాణామవచృతేద్యోనిః ప్రజానాం
పరాపాతుకా స్యాన్నీతాసు దక్షిణాసు చాత్వాలే కృష్ణవిషాణాం ప్రాస్యతి యోనిర్వై యజ్ఞస్య

చాత్వాలం యోనిః కృష్ణవిషాణా యోనావేవ యోనిం దధాతి యజ్ఞస్య సయోనిత్వాయ॥[౨౪]
రున్ధ ఏష తస్మాచ్ఛరమయీ యూపస్తృతీయం మిథునత్వాయ జన్మ హస్తేనాఽష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ||**6.1.3**||

వాగ్వై దేవేభ్యోఽపాఽక్రామద్యజ్ఞాయాఽతిష్ఠమానా సా వనస్పతీన్ప్రాఽవిశత్సైషా వాగ్వనస్పతిషు వదతి యా దున్దుభౌ యా తూణవే యా వీణాయాం యద్దీక్షితదణ్డం ప్రయచ్ఛతి వాచమేవాఽవ రున్ధ ఔదుమ్బరో భవత్యూర్గ్వా ఉదుమ్బర ఊర్జమేవాఽవ రున్ధే ముఖేన సంమితో భవతి ముఖత ఏవాఽస్మా ఊర్జం దధాతి తస్మాన్ముఖత ఊర్జా భుఞ్జతే [౨౫] క్రీతే సోమే మైత్రావరుణాయ దణ్డం ప్ర యచ్ఛతి మైత్రావరుణో హి పురస్తాదృత్విగ్భ్యో వాచం విభజతి తామృత్విజో యజమానే ప్రతి ష్ఠాపయన్తి స్వాహా యజ్ఞం మనసేత్యాహ మనసా హి పురుషో యజ్ఞమభిగచ్ఛతి స్వాహా ద్యావాపృథివీభ్యామిత్యాహ ద్యావాపృథివ్యోర్హి యజ్ఞః స్వాహోరోరన్తరిక్షాదిత్యాహాఽన్తరిక్షే హి యజ్ఞః స్వాహా యజ్ఞం వాతాదారభ ఇత్యాహాఽయం [౨౬] వావ యః పవతే స యజ్ఞస్తమేవ సాక్షాదా రభతే ముష్టీ కరోతి వాచం యచ్ఛతి యజ్ఞస్య ధృత్యా అదీక్షిష్టాఽయం బ్రాహ్మణ ఇతి త్రిరుపాగ్ంశ్వాహ దేవేభ్య ఏవైనం ప్రాఽహ త్రిరుచ్చైరుభయేభ్య ఏవైనం దేవమనుష్యేభ్యః ప్రాఽహ న పురా నక్షత్రేభ్యో వాచం వి సృజేద్యత్పురా నక్షత్రేభ్యో వాచం విసృజేద్యజ్ఞం విచ్ఛిన్ద్యా- [౨౭] దుదితేషు నక్షత్రేషు వ్రతం కృణుతేతి వాచం వి సృజతి యజ్ఞవ్రతో వై దీక్షితో యజ్ఞమేవాఽభి వాచం వి సృజతి యది విసృజేద్వైష్ణవీమృచమను బ్రూయాద్యజ్ఞో వై విష్ణుర్యజ్ఞేనైవ యజ్ఞగ్ం సం తనోతి దైవీం ధియం మనామహ ఇత్యాహ యజ్ఞమేవ తన్మ్రదయతి సుపారా నో అసద్వశ ఇత్యాహ వ్యుష్టిమేవాఽవ రున్ధే [౨౮] బ్రహ్మవాదినో వదన్తి హోతవ్యం దీక్షితస్య గృహా ౩ ఇ న హోతవ్యా ౩ మితి హవిర్వై దీక్షితో యజ్జుహుయాద్యజమానస్యాఽవదాయ జుహుయాద్యన్న జుహుయాద్యజ్ఞపరురన్తరియాద్యే దేవా మనోజాతా మనోయుజ ఇత్యాహ ప్రాణా వై దేవా

మనోజాతా మనోయుజస్తేష్వేవ పరోక్షం జుహోతి తన్నేవ హుతన్నేవాఽహుతగ్గ్ స్వపన్తం వై
దీక్షితగం రక్షాగంసి జిఘాగంసన్త్యగ్నిః [౨౯] ఖలు వై రక్షోహాఽగ్నే త్వగం సు జాగృహి
వయగం సు మన్దిషీమహీత్యాహాఽగ్నిమేఽవాధిపాం కృత్వా స్వపితి రక్షసామపహత్యా
అవ్రత్యమివ వా ఏష కరోతి యో దీక్షితః స్వపితి త్వమగ్నే వ్రతపా అసీత్యాహాఽగ్నిర్వై
దేవానాం వ్రతపతిః స ఏవైనం వ్రతమా లమ్భయతి దేవ ఆ మర్త్యేష్వేత్యాహ దేవో [30]
హ్యేష సన్మర్త్యేషు త్వం యజ్ఞేష్వీడ్య ఇత్యాహైతగం హి యజ్ఞేష్వీడతేఽప వై
దీక్షితాథ్సుషుపుష ఇన్ద్రియం దేవతాః క్రామన్తి విశ్వే దేవా అభి
మామాఽవవృత్రన్నిత్యాహేన్ద్రియేణైవైనం దేవతాభిః సం నయతి యదేతద్యజుర్న
బ్రూయాద్యావత ఏవ పశూనభి దీక్షేత తావన్తోఽస్య పశవః స్యు రాస్వేయ- [30] థ్సోమాఽఽ
భూయో భరేత్యాహాఽపరిమితానేవ పశూనవ రున్ధే చన్ద్రమసి మమ భోగాయ భవేత్యాహ
యథాదేవతమేవైనాః ప్రతి గృహ్ణాతి వాయవే త్వా వరుణాయ త్వేతి యదేవమేతా
నాఽనుదిశేదయథాదేవతం దక్షిణా గమయేదా దేవతాభ్యో వృశ్చ్యేత యదేవమేతా
అనుదిశతి యథాదేవతమేవ దక్షిణా గమయతి న దేవతాభ్య ఆ [3౨] వృశ్చ్యతే దేవీరాపో
అపాం నపాదిత్యాహ యద్వో మేధ్యం యజ్ఞియగం సదేవం తద్వో మాఽవ క్రమిషమితి
వావైతదాహాఽచ్ఛిన్నం తన్తుం పృథివ్యా అను గేషమిత్యాహ సేతుమేవ కృత్వాఽత్యేతి॥[33]

భుఞ్జతేఽయజ్ఞేన్ద్వ్యాద్రున్ధేఽగిరాహ దేవ ఇయద్దేవతాభ్య ఆ త్రయస్త్రిగంశచ్చ||**6.1.4**||

దేవా వై దేవయజనమధ్యవసాయ దిశో న ప్రాజానన్తేఽ౧ న్యోఽన్యముపాఽధావన్త్వయా ప్ర
జానామ త్వయేతి తేఽదిత్యాగం సమధ్రియన్త త్వయా ప్ర జానామేతి సాఽబ్రవీద్వరం వృణై
మత్ప్రాయణా ఏవ వో యజ్ఞా మదుదయనా అసన్నితి తస్మాదాదిత్యః ప్రాయణీయో
యజ్ఞానామాదిత్య ఉదయనీయః పఞ్చ దేవతా యజతి పఞ్చ దిశో దిశాం ప్రజ్ఞాత్యా [3౪]
అథో పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞమేవాఽవ రున్ధే పథ్యాగ్

స్వస్తిమయజన్ప్రాచీమేవ తయా దిశం ప్రాఽజానన్నగ్నినా దక్షిణా సోమేన ప్రతీచీగ్ం సవిత్రోదీచీమదిత్యోర్ధ్వాం పథ్యాగ్ స్వస్తిం యజతి ప్రాచీమేవ తయా దిశం ప్రజానాతి పథ్యాగ్ స్వస్తిమిష్ట్వాఽగ్నిషోమౌ యజతి చక్షుషీ వా ఏతే యజ్ఞస్య యదగ్నిషోమౌ తాభ్యామేవాఽను పశ్య- [3౫] త్యగ్నిషోమావిష్ట్వా సవితారం యజతి సవితృప్రసూత ఏవాఽను పశ్యతి సవితారమిష్ట్వాఽదితిం యజతీయం వా అదితిరస్యామేవ ప్రతిష్ఠాయాఽను పశ్యత్యదితిమిష్ట్వా మారుతీమృచమన్వాహ మరుతో వై దైవానాం విశో దేవవిశం ఖలు వై కల్పమానం మనుష్యవిశమను కల్పతే యన్మారుతీమృచమన్వాహ విశాం క్లృప్త్యై బ్రహ్మవాదినో వదన్తి ప్రయాజవదననూయాజం ప్రాయణీయం కార్యమనూయాజవ- [3౬] దప్రయాజముదయనీయమితీమే వై ప్రయాజా అమీ అనూయాజాః సైవ సా యజ్ఞస్య సన్తతిస్తత్తథా న కార్యమాత్మా వై ప్రయాజాః ప్రజాఽనూయాజా యత్ప్రయాజా నన్తరియాదాత్మానమన్తరియాద్యద నూయాజానన్తరియాత్ప్రజామన్తరియాద్యతః ఖలు వై యజ్ఞస్య వితతస్య న క్రియతే తదను యజ్ఞః పరా భవతి యజ్ఞం పరాభవన్తం యజమానోఽను [3౭] పరా భవతి ప్రయాజవదేవాఽనూయాజవత్ప్రాయణీయం కార్యం ప్రయాజవదనూయాజవదుదయనీయన్నాఽఽత్మానమన్తరేతి న ప్రజాం న యజ్ఞః పరాభవతి న యజమానః ప్రాయణీయస్య నిష్కాస ఉదయనీయమభి నిర్వపతి సైవ సా యజ్ఞస్య సన్తతిర్యాః ప్రాయణీయస్య యాజ్యా యత్తా ఉదయనీయస్య యాజ్యాః కుర్యాత్పరాజముం లోకమా రోహేత్ప్రమాయుకః స్యాద్యాః ప్రాయణీయస్య పురోఽనువాక్యాస్తా ఉదయనీయస్య యాజ్యాః కరోత్యస్మిన్నేవ లోకే ప్రతి తిష్ఠతి॥[3౦]

ప్రజ్ఞాత్యై పశ్యత్యనూయాజవద్యజమానోఽను పురోఽనువాక్యాస్తా అష్టౌ చ||**6.1.5**||

కద్రూశ్చ వై సుపర్ణీ చాఽఽత్మరూపయోరస్పర్ధేతాగ్ం సా కద్రూః సుపర్ణీమజయత్సాఽబ్రవీత్తృతీయస్యామితో దివి సోమస్తమా హర తేనాఽఽత్మానం

నిష్క్రీణీష్వేతీయం వై కద్రూరసౌ సుపర్ణీ ఛన్దాగ్ంసి సౌపర్ణేయాః సాఽబ్రవీదస్మై వై పితరౌ పుత్రాన్బిభృతస్తృతీయస్యామితో దివి సోమస్తమా హర తేనాఽఽత్మానం నిష్క్రీణీష్వే- [౩౯] తి మా కద్రూరవోచదితి జగత్యుదపతచ్చతుర్దశాక్షరా సతీ సాఽప్రాప్య న్యవర్తత తస్యై ద్వే అక్షరే అమీయేతాగ్ం సా పశుభిశ్చ దీక్షయా చాఽఽగచ్ఛత్తస్మాజ్జగతీ ఛన్దసాం పశవ్యతమా తస్మాత్పశుమన్తం దీక్షోప నమతి త్రిష్టుగుదపతత్త్రయోదశాక్షరా సతీ సాఽప్రాప్య న్యవర్తత తస్యై ద్వే అక్షరే అమీయేతాగ్ం సా దక్షిణాభిశ్చ [౪౦] తపసా చాఽఽగచ్ఛత్తస్మాత్త్రిష్టుభో లోకే మాధ్యన్దినే సవనే దక్షిణా నీయన్త ఏతత్ఖలు వావ తప ఇత్యాహుర్యః స్వం దదాతీతి గాయత్ర్యుదపతచ్చతురక్షరా సత్యజయా జ్యోతిషా తమస్యా అజాఽభ్యరున్ధ తదజాయా అజత్వగ్ం సా సోమఞ్చాఽఽహరచ్చత్వారి చాఽక్షరాణి సాఽష్టాక్షరా సమపద్యత బ్రహ్మవాదినో వదన్తి [౪౧] కస్మాత్సత్యాద్గాయత్రీ కనిష్ఠా ఛన్దసాగ్ం సతీ యజ్ఞముఖం పరీయాయేతి యదేవాఽదః సోమమాఽహరత్తస్మాద్యజ్ఞముఖం పర్యైత్తస్మాత్తేజస్వినీతమా పద్భ్యాం ద్వే సవనే సమగృహ్ణాన్ముఖేనైకం యన్ముఖేన సమగృహ్ణాత్తదధయత్తస్మాద్ద్వే సవనే శుక్రవతీ ప్రాతఃసవనం చ మాధ్యన్దినం చ తస్మాత్తృతీయసవన ఋజీషమభి షుణ్వన్తి ధీతమివ హి మన్యన్త [౪౨] ఆశిరమవ నయతి సశుక్రత్వాయాఽథో సం భరత్యేవైనత్తగ్ం సోమమాహ్రియమాణం గన్ధర్వో విశ్వావసుః పర్యముష్ణాత్స తిస్రో రాత్రీః పరిముషితోఽవసత్తస్మాత్తిస్రో రాత్రీః క్రీతః సోమో వసతి తే దేవా అబ్రువన్స్త్రీకామా వై గన్ధర్వాః స్త్రియా నిష్క్రీణామేతి తే వాచగ్గ్ స్త్రియమేకహాయనీం కృత్వా తయా నిరక్రీణన్థ్సా రోహిద్రూపం కృత్వా గన్ధర్వేభ్యో- [౪౩] ఽపక్రమ్యాఽతిష్ఠత్తద్రోహితో జన్మ తే దేవా అబ్రువన్నప యుష్మదక్రమీన్నాఽస్మానుపావర్తతే వి హ్వయామహా ఇతి బ్రహ్మ గన్ధర్వా అవదన్నగాయన్దేవాః సా దేవాన్గాయత ఉపావర్తత తస్మాద్గాయన్తగ్గ్ స్త్రియః కామయన్తే కాముకా ఏనగ్గ్ స్త్రియో భవన్తి య ఏవం వేదాఽథో య ఏవం విద్వానపి జన్యేషు భవతి తేభ్య ఏవ దదత్యుత యద్బహుతయా [౪౪] భవన్త్యేకహాయన్యా క్రీణాతి వాచైవైనగ్ం

సర్వయా క్రీణాతి తస్మాదేకహాయనా మనుష్యా వాచం వదన్త్యకూటయాఽకర్ణయాఽకాణయాఽశ్లోణయాఽసప్తశఫయా క్రీణాతి సర్వయైవైనం క్రీణాతి యచ్ఛ్వేతయా క్రీణీయాద్దుశ్చర్మా యజమానః స్యాద్యత్కృష్ణయాఽనుస్తరణీ స్యాత్ప్రమాయుకో యజమానః స్యాద్యద్ద్విరూపయా వార్త్రఘ్నీ స్యాథ్స వాఽన్యఞ్జినీయాత్తం వాఽన్యో జినీయాదరుణయా పిఙ్గాక్ష్యా క్రీణాత్యేతద్వై సోమస్య రూపగ్గ్ స్వయైవైనం దేవతయా క్రీణాతి॥[౪౫]

*నిష్క్రీణీష్వ దక్షిణాభిశ్చ వదన్తి మన్యన్తే గన్ధర్వేభ్యో బహుతయాః పిఙ్గాక్ష్యా దశ చ॥***6.1.6**॥

తద్ధిరణ్యమభవత్తస్మాదద్భ్య హిరణ్యం పునన్తి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కస్మాథ్సత్యాదనస్థికేన ప్రజాః ప్రవీయన్తేఽస్థన్వతీర్జాయన్త ఇతి యద్ధిరణ్యం ఘృతేఽవధాయ జుహోతి తస్మాదనస్థికేన ప్రజాః ప్ర వీయన్తేఽస్థన్వతీర్జాయన్త ఏతద్వా అగ్నేః ప్రియం ధామ యద్ఘృతం తేజో హిరణ్యమియం తే శుక్ర తనూరిదం వర్చ ఇత్యాహ సతేజసమేవైనగ్ం సతనుం [౪౬] కరోత్యథో సం భరత్యేవైనం యదబద్ధమవదధ్యాద్గర్భాః ప్రజానాం పరాపాతుకాః స్యుర్బద్ధమవ దధాతి గర్భాణాం ధృత్యై నిష్టర్క్యమ్బధ్నాతి ప్రజానాం ప్రజననాయ వాగ్వా ఏషా యథ్సోమక్రయణీ జూరసీత్యాహ యద్ధి మనసా జవతే తద్వాచా వదతి ధృతా మనసేత్యాహ మనసా హి వాగ్ధృతా జుష్టా విష్ణవ ఇత్యాహ [౪౭] యజ్ఞో వై విష్ణుర్యజ్ఞాయైవైనాం జుష్టాం కరోతి తస్యాస్తే సత్యసవసః ప్రసవ ఇత్యాహ సవితృప్రసూతామేవ వాచమవ రున్ధే కాణ్డేకాణ్డే వై క్రియమాణే యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి జిఘాగ్ంసన్త్యేష ఖలు వా అరక్షోహతః పన్థా యోఽగ్నేశ్చ సూర్యస్య చ సూర్యస్య చక్షురాఽరుహమగ్నేరక్ష్ణః కనీనికామిత్యాహ య ఏవాఽరక్షోహతః పన్థాస్తగ్ం సమారోహతి [౪౮] వాగ్వా ఏషా యథ్సోమక్రయణీ చిదసి మనాఽసీత్యాహ శాస్త్యేవైనామేతత్తస్మాచ్ఛిష్టాః ప్రజా జాయన్తే చిదసీత్యాహ యద్ధి మనసా చేతయతే తద్వాచా వదతి మనాఽసీత్యాహ

యద్ధి మనసాఽభిగచ్ఛతి తత్కరోతి ధీరసీత్యాహ యద్ధి మనసా ధ్యాయతి తద్వాచా [౯౯]
వదతి దక్షిణాఽసీత్యాహ దక్షిణా హ్యేషా యజ్ఞియాఽసీత్యాహ యజ్ఞియామేవైనాం కరోతి
క్షత్రియాఽసీత్యాహ క్షత్రియా హ్యేషాఽదితిరస్యుభయతః శీర్ష్ణీత్యాహ యదేవాఽఽదిత్యః
ప్రాయణీయో యజ్ఞానామాదిత్య ఉదయనీయస్తస్మాదేవమాహ యదబద్ధా స్యాదయతా
స్యాద్యత్పదిబద్ధాఽనుస్తరణీ స్యాత్ప్రమాయుకో యజమానః స్యా- [౨౦] ద్యత్కర్ణగృహీతా
వార్త్రఘ్ని స్యాథ్స వాఽన్యమిచ్ఛేనీయాత్తం వాఽన్యో జినీయాన్మిత్రస్త్వా పది బధ్నాత్విత్యాహ
మిత్రో వై శివో దేవానాం తేనైవైనాం పది బధ్నాతి పూషాఽధ్వనః పాత్విత్యాహేయం వై
పూషేమామేవాఽస్యా అధిపామకః సమష్ట్యై ఇన్ద్రాయాఽధ్యక్షాయేత్యాహేన్ద్రమేవాఽస్యా
అధ్యక్షం కరో- [౨౦] త్యను త్వా మాతా మన్యతామను పితేత్యాహాఽనుమతయైవైనయా
క్రీణాతి సా దేవి దేవమచ్ఛేహీత్యాహ దేవీ హ్యేషా దేవః సోమ ఇన్ద్రాయ
సోమమిత్యాహేన్ద్రాయ హి సోమ ఆహ్రియతే యదేతద్యజుర్న బ్రూయాత్పరాచ్యేవ
సోమక్రయణీయాద్రుద్రస్త్వాఽఽ వర్తయత్విత్యాహ రుద్రో వై క్రూరో [౨౨]
దేవానాన్తమేవాఽస్మై పరస్తాద్దధాత్యావృత్త్యై క్రూరమివ వా ఏతత్కరోతి యద్రుద్రస్య
కీర్తయతి మిత్రస్య పథేత్యాహ శాన్త్యై వాచా వా ఏష వి క్రీణీతే యః సోమక్రయణ్యా స్వస్తి
సోమసఖా పునరేహి సహ రయ్యేత్యాహ వాచైవ విక్రీయ పునరాత్మన్వాచం ధత్తే
ఽనుపదాసుకాఽస్య వాగ్భవతి య ఏవం వేద॥[౨౩]

సతనుం విష్ణవ ఇత్యాహ సమారోహతి ధ్యాయతి తద్వాచా యజమానస్యాత్కరోతి క్రూరో వేద||**6.1.7**||

షట్పదాన్యను నిష్క్రామతి షడహఀవాఙ్నాఽతి వదత్యుత సంవథ్సరస్యాయఽనే యావత్యేవ
వాక్తామవ రున్ధే సప్తమే పదే జుహోతి సప్తపదా శక్వరీ పశవః శక్వరీ పశూనేవాఽవ రున్ధే
సప్త గ్రామ్యాః పశవః సప్తాఽఽరణ్యాః సప్త ఛన్దాగ్‍స్యుభయస్యాఽవరుద్ధ్యై వస్వ్యసి
రుద్రాఽసీత్యాహ రూపమేవాఽస్యా ఏతన్మహిమానం [౨౪] వ్యాచష్టే బృహస్పతిస్త్వా సుమ్నే

రణ్వత్విత్యాహ బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిర్బ్రహ్మణైవాఽస్మై పశూనవ రున్ధే రుద్రో
వసుభిరా చికేత్విత్యాహాఽఽవృత్యై పృథివ్యాస్త్వా మూర్ధన్నా జిఘర్మి దేవయజన ఇత్యాహ
పృథివ్యా హ్యేష మూర్ధా యద్దేవయజనమిడాయాః పద ఇత్యాహేడాయై హ్యేతత్పదం
యథ్సోమక్రయణ్యై ఘృతవతి స్వాహే- [౩౩] త్యాహ యదేవాఽస్యై పదాద్ఘృతమపీడ్యత
తస్మాదేవమాహ యదధ్వర్యురనగ్నావాహుతిం జుహుయాదన్ధోఽధ్వర్యుః స్యాద్రక్షాగ్ంసి
యజ్ఞగ్ం హన్యుర్హిరణ్యముపాస్య జుహోత్యగ్నివత్యేవ జుహోతి నాన్ధోఽధ్వర్యుర్భవతి న
యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి ఘ్నన్తి కాణ్డేకాణ్డే వై క్రియమాణే యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి జిఘాగ్ంసన్తి
పరిలిఖితగ్ం రక్షః పరిలిఖితా అరాతయ ఇత్యాహ రక్షసామపహత్యా [౩౪] ఇదమహగ్ం
రక్షసో గ్రీవా అపి కృన్తామి యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మ ఇత్యాహ ద్వౌ వావ
పురుషౌ యం చైవ ద్వేష్టి యశ్చైనం ద్వేష్టి తయోరేవాఽనన్తరాయం గ్రీవాః కృన్తతి పశవో
వై సోమక్రయణ్యై పదం యావ త్త్మూతగ్ం సం వపతి పశూనేవాఽవ రున్ధేఽస్మే రాయ
ఇతి సం వపత్యాత్మానమేవాధ్వఽర్యుః [౩౫] పశుభ్యో నాఽన్తరేతి త్వే రాయ ఇతి
యజమానాయ ప్ర యచ్ఛతి యజమాన ఏవ రయిం దధాతి తోతే రాయ ఇతి పత్నియా
అర్ధో వా ఏష ఆత్మనో యత్పత్నీ యథా గృహేషు ని ధత్తే తాదృగేవ తత్త్వష్టీమతీ తే
సపేయేత్యాహ త్వష్టా వై పశూనాం మిథునానాగ్ం రూపకృద్రూపమేవ పశుషు దధాత్యస్మై
వై లోకాయ గార్హపత్య ఆ ధీయతేఽముష్మా ఆహవనీయో యద్గార్హపత్య
ఉపవపేదస్మింల్లోకే పశుమాన్థ్స్యాద్యదాహవనీయేఽముష్మింల్లోకే
పశుమాన్థ్స్యాదుభయోరుప వపత్యుభయోరేవైనం లోకయోః పశుమన్తం కరోతి॥[౩౬]

మహిమానగ్ం స్వాహాఽపహత్యా అధ్వర్యుర్ధీయతే చతుర్విగ్ంశతిశ్చ||**6.1.8**||

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి విచిత్యః సోమా ౩ న విచిత్యా ౩ ఇతి సోమో వా ఓషధీనాగ్ం రాజా
తస్మిన్యదాపన్నం గ్రసితమేవాస్య తద్యద్విచినుయాద్యథాఽఽస్యాద్గ్రసితం నిష్ఖిదతి తాదృగేవ

తద్యన్న విచినుయాద్యథాఽఽక్షన్నాపన్నం విధావతి తాదృగేవ తత్క్షోధుకోఽధ్వర్యుః స్యాత్క్షోధుకో యజమానః సోమవిక్రయిన్థ్సోమగ్‍ం శోధయేత్యేవ బ్రూయాద్యదీతరం [౫౯] యదీతరముభయేనైవ సోమవిక్రయిణమర్పయతి తస్మాథ్సోమవిక్రయీ క్షోధుకోఽరుణో హ స్మాఽఽహౌపవేశిః సోమక్రయణ ఏవాఽహన్తృతీయసవనమవ రున్ధ ఇతి పశూనాం చర్మన్మిమీతే పశూనేవావ రున్ధే పశవో హి తృతీయగ్‍ం సవనం యం కామయేతాఽపశుః స్యాదిత్యృక్షతస్తస్య మిమీతర్క్షం వా అపశవ్యమపశురేవ భవతి యఙ్కామయేత పశుమాన్థ్స్యా- [౬౦] దితి లోమతస్తస్య మిమీతైతద్వై పశూనాగ్‍ం రూపగ్‍ం రూపేణైవాఽస్మై పశూనవ రున్ధే పశుమానేవ భవత్యపామన్తే క్రీణాతి సరసమేవైనం క్రీణాత్యమాత్యోఽసీత్యాహామైవైనం కురుతే శుక్రస్తే గ్రహ ఇత్యాహ శుక్రో హ్యస్య గ్రహోఽనసాఽచ్ఛ యాతి మహిమానమేవాఽస్యాఽచ్ఛ యాత్యనసా- [౬౧] ఽచ్ఛ యాతి తస్మాదనోవాహ్యగ్‍ం సమే జీవనం యత్ర ఖలు వా ఏతగ్‍ం శీర్ష్ణా హరన్తి తస్మాచ్ఛీర్షహార్యం గిరౌ జీవనమభి త్యం దేవగ్‍ం సవితారమిత్యతిచ్ఛన్దసర్చా మిమీతేఽతిచ్ఛన్దా వై సర్వాణి ఛన్దాగ్‍ంసి సర్వేభిరేవైనం ఛన్దోభిర్మిమీతే వర్ష్మ వా ఏషా ఛన్దసాం యదతిచ్ఛన్దా యదతిచ్ఛన్దసర్చా మిమీతే వర్ష్మైవైనగ్‍ం సమానానాం కరోత్యేకయైకయోథ్సర్గం [౬౨] మిమీతేఽయాతయామ్నియాయాతయామ్నియైవైనం మిమీతే తస్మాన్నానావీర్యా అఙ్గులయః సర్వాస్వఙ్గుష్ఠముప ని గృహ్ణాతి తస్మాథ్సమావద్వీర్యోఽన్యాభిరఙ్గులిభిస్తస్మాథ్సర్వా అను సం చరతి యథ్సహ సర్వాభిర్మిమీత సగ్‍శ్లిష్టా అఙ్గులయో జాయేరన్నేకయైకయోథ్సర్గం మిమీతే తస్మాద్విభక్తా జాయన్తే పఞ్చ కృత్వో యజుషా మిమీతే పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞమేవాఽవ రున్ధే పఞ్చ కృత్వస్తూష్ణీం [౬౩] దశ సం పద్యన్తే దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవాఽన్నాద్యమవ రున్ధే యద్యజుషా మిమీతే భూతమేవాఽవ రున్ధే యత్తూష్ణీం భవిష్యద్యద్వై తావానేవ సోమః స్యాద్యావన్తం మిమీతే యజమానస్యైవ స్యాన్నాఽపి సదస్యానాం ప్రజాభ్యస్త్వేత్యుప

సమూహతి సదస్యానేఽవాన్వాభజతి వాససోప నహ్యతి సర్వదేవత్యం వై [౬౪] వాసః సర్వాభిరేవైనం దేవతాభిః సమర్ధయతి పశవో వై సోమః ప్రాణాయ త్వేత్యుప నహ్యతి ప్రాణమేవ పశుషు దధాతి వ్యానాయ త్వేత్యను శృన్థతి వ్యానమేవ పశుషు దధాతి తస్మాథ్స్వపన్తం ప్రాణా న జహతి||[౬౫]

ఇతరం పశుమాన్థ్స్యర్ధ్యత్యనసోఽథ్సర్గన్మూష్ణీగ్ం సర్వదేవత్యం వై త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ||**6.1.9**||

యత్కలయా తే శఫేన తే క్రీణానీతి పణేతాఽగోఅర్ఘ్గ్ం సోమం కుర్యాదగోఅర్ఘం యజమానమగోఅర్ఘమధ్వర్యుం గోస్తు మహిమానన్నాఽవ తిరేద్గవా తే క్రీణానీత్యేవ బ్రూయాద్గోఅర్ఘమేవ సోమం కరోతి గోఅర్ఘం యజమానం గోఅర్ఘమధ్వర్యుం న గోర్మహిమానమవ తిరత్యజయా క్రీణాతి సతపసమేవైనం క్రీణాతి హిరణ్యేన క్రీణాతి సశుక్రమేవై- [౬౬] నం క్రీణాతి ధేన్వా క్రీణాతి సాశిరమేవైనం క్రీణాత్యృషభేణ క్రీణాతి సేన్ద్రమేవైనం క్రీణాత్యనడుహా క్రీణాతి వహ్నిర్వా అనడ్వాన్వహ్నినైవ వహ్ని యజ్ఞస్య క్రీణాతి మిథునాభ్యాం క్రీణాతి మిథునస్యాఽవరుద్ధ్యై వాససా క్రీణాతి సర్వదేవత్యం వై వాసః సర్వాభ్య ఏవైనం దేవతాభ్యః క్రీణాతి దశ సం పద్యన్తే దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవాఽన్నాద్యమవ రున్ధే [౬౭] తపసస్తనూరసి ప్రజాపతేర్వర్ణ ఇత్యాహ పశుభ్య ఏవ తదధ్వర్యుర్ని హ్నుత ఆత్మనోఽనావ్రస్కాయ గచ్ఛతి శ్రియం ప్ర పశూనాప్నోతి య ఏవం వేద శుక్రం తే శుక్రేణ క్రీణామీత్యాహ యథాయజురేవైతద్దేవా వై యేన హిరణ్యేన సోమమక్రీణన్తదభీషహా పునరాఽదదత కో హి తేజసా వి క్రేష్యత ఇతి యేన హిరణ్యేన [౬౮] సోమం క్రీణీయాత్తదభీషహా పునరా దదీత తేజ ఏవాఽఽత్మన్ధత్తేఽస్మై జ్యోతిః సోమవిక్రయిణి తమ ఇత్యాహ జ్యోతిరేవ యజమానే దధాతి తమసా సోమవిక్రయిణమర్పయతి యదనుపగ్రథ్య హన్యాద్దన్దశూకాస్తాగ్ం సమాగ్ం సర్పాః స్యురిదమహగ్ం సర్పాణాం దన్దశూకానాం గ్రీవా ఉప గ్రథ్నామీత్యాహాఽదన్దశూకాస్తాగ్ం

సమాగ్ం సర్వా భవన్తి తమసా సోమవిక్రయిణం విధ్యతి స్వాన [౯౯] భ్రాజేత్యాహైతే వా అముష్మిఀల్లోకే సోమమరక్షన్తేభ్యోఽధి సోమమాఽహరన్ యదేతేభ్యః సోమక్రయణాఽన్నానుదిశేదక్రీతోఽస్య సోమః స్యాఽన్నాసైతేఽముష్మిఀల్లోకే సోమగ్ం రక్షేయుర్యదేతేభ్యః సోమక్రయణానానుదిశతి క్రీతోఽస్య సోమో భవత్యేతేఽస్యాఽముష్మిఀల్లోకే సోమగ్ం రక్షన్తి॥[౭౦]

సశుక్రమేవ రున్ధ ఇతి యేన హిరణ్యాఏన స్వాన చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ||**6.1.10**||

వారుణో వై క్రీతః సోమ ఉపనద్ధో మిత్రో న ఏహి సుమిత్రధా ఇత్యాహ శాన్త్యా ఇన్ద్రస్యోరుమా విశ దక్షిణమిత్యాహ దేవా వై యగ్ం సోమమక్రీణన్తమిన్ద్రస్యోరౌ దక్షిణ ఆఽసాదయన్నేష ఖలు వా ఏతర్హీన్ద్రో యో యజతే తస్మాదేవమాహోదాయుషా స్వాయుషేత్యాహ దేవతా ఏవాఽన్వారభ్యోత్- [౭౧] తిష్ఠత్యుర్వన్తరిక్షమన్విహీత్యాహాఽన్తరిక్షదేవత్యో ౨ హ్యేతర్హి సోమోఽదిత్యాః సదోఽస్యదిత్యాః సద ఆ సీదేత్యాహ యథాయజురేవైతద్వి వా ఏనమేతదర్ధయతి యద్వారుణగ్ం సన్తం మైత్రం కరోతి వారుణ్యర్చాఽఽ సాదయతి స్వయైవైనం దేవతయా సమర్ధయతి వాససా పర్యానహ్యతి సర్వదేవత్యం వై వాసః సర్వాభిరేవై- [౭౨] నం దేవతాభిః సమర్ధయత్యథో రక్షసామపహత్యై వనేషు వ్యన్తరిక్షం తతానేత్యాహ వనేషు హి వ్యన్తరిక్షం తతాన వాజమర్వత్స్విత్యాహ వాజగ్గ్ హ్యర్వత్సు పయో అఘ్నియాస్విత్యాహ పయో హ్యఘ్నియాసు హృత్సు క్రతుమిత్యాహ హృత్సు హి క్రతుం వరుణో విక్ష్వగ్నిమిత్యాహ వరుణో హి విక్ష్వగ్నిం దివి సూర్య- [౭౩] మిత్యాహ దివి హి సూర్యగ్ం సోమమద్రావిత్యాహ గ్రావాణో వా అద్రయస్తేషు వా ఏష సోమం దధాతి యో యజతే తస్మాదేవమాహోదు త్యం జాతవేదసమితి సౌర్యర్చా కృష్ణాజినం ప్రత్యానహ్యతి రక్షసామపహత్యా ఉస్రావేతం ధూర్షాహావిత్యాహ యథాయజురేవైతత్ప్ర చ్యవస్వ భువస్పత ఇత్యాహ భూతానాగ్ హ్యే-

[౭౪] ష పతిర్విశ్వాన్యభి ధామానీత్యాహ విశ్వాని హ్యే౨ షోఽభి ధామాని ప్రచ్యవతే మా త్వా పరిపరీ విదదిత్యాహ యదేవాదః సోమమాహ్రియమాణఙ్గన్ధర్వో విశ్వావసుః పర్యముష్ణాత్తస్మాదేవమాహాఽపరిమోషాయ యజమానస్య స్వస్త్యయన్యసీత్యాహ యజమానస్యైవైష యజ్ఞస్యాఽన్వారమ్భోఽనవచ్ఛిత్త్యై వరుణో వా ఏష యజమానమభ్యైతి యత్ [౭౫] క్రీతః సోమ ఉపనద్ధో నమో మిత్రస్య వరుణస్య చక్షస ఇత్యాహ శాన్త్యా ఆ సోమం వహన్త్యగ్నినా ప్రతి తిష్ఠతే తౌ సమ్భవన్తౌ యజమానమభి సమ్భవతః పురా ఖలు వావైష మేధాయాఽఽత్మానమారభ్య చరతి యో దీక్షితో యదగ్నీషోమీయం పశుమాలభత ఆత్మనిష్క్రయణ ఏవాఽస్య స తస్మాత్తస్య నాఽఽశ్యం పురుషనిష్క్రయణ ఇవ హ్యథో ఖల్వాహురగ్నీషోమాభ్యాం వా ఇన్ద్రో వృత్రమహన్నితి యదగ్నీషోమీయం పశుమాలభతే వార్త్రఘ్న ఏవాస్య స తస్మాద్వాశ్యం వారుణ్యర్చా పరి చరతి స్వయైవైనం దేవతయా పరి చరతి॥[౭౬]

అన్వారభ్యోత్సర్వాభిరేవ సూర్యం భూతానాగ్ం హ్యేతి యదాహుస్సప్తవిగ్ంశతిశ్చ॥6.1.11॥

ప్రాచీనవగ్ంశంయావన్త ఋఖ్సామే వాగ్వై దేవేభ్యో దేవా వై దేవయజనమ్యద్భ్యాశ్చ తద్హిరణ్యగ్ం షట్పదాని బ్రహ్మవాదినో విచిత్యై యత్కలయా తే వారుణో వై క్రీతస్సోమ ఏకాదశ॥11॥

ప్రాచీనవఘ్ంశంగ్గ్ స్వాహేత్యాహ యోఽన్తశ్శరా హ్యేష సన్తపసా చ యత్కర్ణగృహీతేతి లోమతో వారుణషట్త్సప్తతిః॥౭౬॥

ప్రాచీనవగ్ంశం పరి చరతి॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి షష్ఠ కాణ్డే ప్రథమః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ షష్ఠ కాణ్డే ద్వితీయః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ యదుభౌ విముచ్యాఽఽతిథ్యం గృహ్ణీయాద్యజ్ఞం వి
చ్ఛిన్ద్యాద్యదుభావవిముచ్య యథాఽనాగతాయాఽఽతిథ్యం క్రియతే తాదృగేవ
తద్విముక్తోఽన్యోఽనడ్వాన్భవత్యవిముక్తోఽన్యోఽథాతిథ్యఙ్గృహ్ణాతి యజ్ఞస్య సంతత్యై
పత్న్యన్వారభతే పత్నీ హి పారీణహ్యస్యేశే పత్నియైవాఽనుమతం నిర్వపతి యద్వై పత్నీ
యజ్ఞస్య కరోతి మిథునం తదథో పత్నియా ఏవై- [౧] ష యజ్ఞస్యాఽన్వారమ్భోఽనవచ్ఛిత్త్యై
యావద్భిర్వై రాజాఽనుచరైరాగచ్ఛతి సర్వేభ్యో వై తేభ్య ఆతిథ్యం క్రియతే ఛన్దాగ్ంసి ఖలు
వై సోమస్య రాజ్ఞోఽనుచరాణ్యగ్నేరాతిథ్యమసి విష్ణవే త్వేత్యాహ గాయత్రియా ఏవైతేన
కరోతి సోమస్యాఽఽతిథ్యమసి విష్ణవే త్వేత్యాహ త్రిష్టుభ ఏవైతేన కరోత్యతిథేరాతిథ్యమసి
విష్ణవే త్వేత్యాహ జగత్యా [౨] ఏవైతేన కరోత్యగ్నయే త్వా రాయస్పోషదావ్న్నే విష్ణవే
త్వేత్యాహానుష్టుభ ఏవైతేన కరోతి శ్యేనాయ త్వా సోమభృతే విష్ణవే త్వేత్యాహ
గాయత్రియా ఏవైతేన కరోతి పఞ్చ కృత్వో గృహ్ణాతి పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో
యజ్ఞమేవాఽవ రున్ధే బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కస్మాథ్సత్యాద్గాయత్రియా ఉభయత ఆతిథ్యస్య
క్రియత ఇతి యదేవాఽదస్సోమమా- [౩] ఽహరత్తస్మాద్గాయత్రియా ఉభయత ఆతిథ్యస్య
క్రియతే పురస్తాచ్చోపరిష్టాచ్చ శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య యదాతిథ్యం నవకపాలః పురోడాశో
భవతి తస్మాన్నవధా శిరో విష్యూతం నవకపాలః పురోడాశో భవతి తే
త్రయస్త్రికపాలాస్త్రివృతా స్తోమేన సం మితాస్తేజస్త్రివృత్తేజ ఏవ యజ్ఞస్య శీర్షన్దధాతి
నవకపాలః పురోడాశో భవతి తే త్రయస్త్రికపాలాస్త్రివృతా ప్రాణేన సంమితాస్త్రివృద్వై [౪]
ప్రాణస్త్రివృతమేవ ప్రాణమభిపూర్వం యజ్ఞస్య శీర్షన్దధాతి ప్రజాపతేర్వా ఏతాని పక్ష్మాణి

యదశ్వవాలా ఐక్షవీ తిరశ్చీ యదాశ్వవాలః ప్రస్తరో భవత్యైక్షవీ తిరశ్చీ ప్రజాపతేరేవ
తచ్చక్షుః సమ్భరతి దేవా వై యా ఆహుతీరజుహవుస్తా అసురా నిష్కావమాదన్తే దేవాః
కార్ష్మర్యమపశ్యన్కర్మణ్యో వై కర్మైనేన కుర్వీతేతి తే కార్ష్మర్యమయాన్పరిధీన- [౫]
కుర్వత తైర్వై తే రక్షాగ్స్యపాఽఘ్నత యత్కార్ష్మర్యమయాః పరిధయో భవన్తి
రక్షసామపహత్యై సగ్గ్ స్పర్శయతి రక్షసామనన్వవచారాయ న పురస్తాత్పరి
దధాత్యాదిత్యో హ్యేవోద్యన్పురస్తాద్రక్షాగ్స్యపహన్త్యూర్ధ్వే సమిధావా దధాత్యుపరిష్టాదేవ
రక్షాగ్స్యపహన్తి యజుషాఽన్యాం తూష్ణీమన్యాం మిథునత్వాయ ద్వే ఆ దధాతి
ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యై బ్రహ్మవాదినో వదన్త్య- [౬] గ్నిశ్చ వా ఏతౌ సోమశ్చ కథా
సోమాయాఽఽతిథ్యఙ్క్రియతే నాఽగ్నయ ఇతి యదగ్నావగ్నిం మథిత్వా ప్రహరతి
తేనైవాఽగ్నయ ఆతిథ్యఙ్క్రియతేఽథో ఖల్వాహురగ్నిః సర్వా దేవతా ఇతి
యద్ధవిరాసాద్యాఽగ్నిం మన్థతి హవ్యాయైవాఽఽసన్నాయ సర్వా దేవతా జనయతి॥[౭]

పత్నియా ఏవ జగత్యా ఆ త్రివృద్వై పరిధీన్ వదన్త్యేకచత్వారిగ్ంశచ్చ||**6.2.1**||

దేవాసురాః సంయత్తా ఆసన్తే దేవా మిథో విప్రియా ఆసన్తే ౨ ఽన్యోఽన్యస్మై
జ్యైష్ఠ్యాయాఽతిష్ఠమానాః పఞ్చధా వ్యక్రామన్నగ్నిర్వసుభిః సోమో రుద్రైరిన్ద్రో
మరుద్భిర్వరుణ ఆదిత్యైర్బృహస్పతిర్విశ్వైర్దేవైస్తేఽమన్యన్తాఽసురేభ్యో వా
ఇదమ్భ్రాతృవ్యేభ్యో రధ్యామో యన్మిథో విప్రియాః స్మో యా న ఇమాః ప్రియాస్తనువస్తాః
సమవద్యామహై తాభ్యః స నిర్ఋచ్ఛాద్యో [౧] నః ప్రథమోఽ(౧)న్యోఽన్యస్మై ద్రుహ్యాదితి
తస్మాద్యః సతానూనప్త్రిణాం ప్రథమో ద్రుహ్యతి స ఆర్తిమార్చ్ఛతి యత్తానూనప్త్రగ్ం
సమవద్యతి భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి పఞ్చ
కృత్వోఽవద్యతి పఞ్చధా హి తే తత్సమవాద్యన్తాఽథో పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో
యజ్ఞమేవాఽవ రున్ధ ఆపతయే త్వా గృహ్ణామీత్యాహ ప్రాణో వా [౨] ఆపతిః ప్రాణమేవ

ప్రీణాతి పరిపతయ ఇత్యాహ మనో వై పరిపతిర్మన ఏవ ప్రీణాతి తనూనప్త్ర ఇత్యాహ తనువో హి తే తాః సమవాద్యన్త శాక్వరాయేత్యాహ శక్త్యై హి తే తాః సమవాద్యన్త శక్మన్నోజిష్ఠాయేత్యాహౌజిష్ఠగ్ం హి తే తదాత్మనః సమవాద్యన్తాఽనాధృష్టమస్యనాధృష్యమిత్యాహాఽనాధృష్టగ్గ్ హ్యేతదనాధృష్యం దేవానామోజ [౧౧] ఇత్యాహ దేవానాగ్ హ్యేతదోజోఽభిశస్తిపా అనభిశస్తేన్యమిత్యాహాఽభిశస్తిపా హ్యేతదనభిశస్తేన్యమను మే దీక్షాం దీక్షాపతిర్మన్యతామిత్యాహ యథాయజురేవైతద్ఘృతం వై దేవా వజ్రం కృత్వా సోమమఘ్నన్నన్తికమివ ఖలు వా అస్యైతచ్చరన్తి యత్తానూనప్త్రేణ ప్రచరన్త్యగ్ంశురగ్ంశుస్తే దేవ సోమాఽఽ ప్యాయతామిత్యాహ య- [౧౧] దేవాఽస్యాఽపువాయతే యన్మీయతే తదేవాస్యైతేనాఽఽ ప్యాయయత్యా తుభ్యమిన్ద్రః ప్యాయతామా త్వమిన్ద్రాయ ప్యాయస్వేత్యాహోభావేవేన్ద్రం చ సోమఞ్చాఽఽ ప్యాయయత్యా ప్యాయయ సఖీన్థ్సన్యా మేధయేత్యాహర్త్విజో వా అస్య సఖాయస్తానేవాఽఽ ప్యాయయతి స్వస్తి తే దేవ సోమ సుత్యామశీయే- [౧౨] త్యాఽఽహాశిషమేవైతామా శాస్తే ప్ర వా ఏతేఽస్మాల్లోకాచ్చ్యవన్తే యే సోమమాప్యాయయన్త్యన్తరిక్షదేవత్యో హి సోమ ఆప్యాయిత ఏష్టా రాయః ప్రేషే భగాయేత్యాహ ద్యావాపృథివీభ్యామేవ నమస్కృత్యాస్మిఁల్లోకే ప్రతి తిష్ఠన్తి దేవాసురాః సంయత్తా ఆసన్తే దేవా బిభ్యతోఽగ్నిం ప్రాఽవిశన్తస్మాదాహురగ్నిః సర్వా దేవతా ఇతి తే- [౧౩] ఽగ్నిమేవ వరూథం కృత్వాఽసురానభ్యభవన్నగ్నిమివ ఖలు వా ఏష ప్ర విశతి యోఽవాన్తరదీక్షాముపైతి భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవత్యాత్మానమేవ దీక్షయా పాతి ప్రజామవాన్తరదీక్షయా సన్తరాం మేఖలాగ్ం సమాయచ్ఛతే ప్రజా హ్యాత్మనోఽన్తరతరా తప్తవ్రతో భవతి మదన్తీభిర్మార్జయతే నిర్హ్యగ్నిః శీతేన వాయతి సమిద్ధ్యై యా తే అగ్నే రుద్రియా తనూరిత్యాహ స్వయైవైనద్దేవతయా వ్రతయతి సయోనిత్వాయ శాన్త్యై॥[౧౪]

యే వా ఓజ ఆహ యదశీయేతి తేఽగ్ని ఏకాదశ చ॥**6.2.2**॥

తేషామసురాణాం తిస్రః పుర ఆసన్నయస్మయ్యవమాఽథ రజతాఽథ హరిణీ తా దేవా
జేతున్నాఽశక్నువన్తా ఉపసదైవాఽజిగీషన్తస్మాదాహుర్యశ్చైవం వేద యశ్చ నోపసదా వై
మహాపురం జయన్తీతి త ఇషుగ్ం సమస్కుర్వతాఽగ్నిమనీకగ్ం సోమగ్ం శల్యం విష్ణుం
తేజనన్తేఽబ్రువన్క ఇమామసిష్యతీతి [౧౫] రుద్ర ఇత్యబ్రువన్రుద్రో వై క్రూరః సోఽస్యత్వితి
సోఽబ్రవీద్వరం వృణా అహమేవ పశూనామధిపతిరసానీతి తస్మాద్రుద్రః
పశూనామధిపతిస్తాగ్ం రుద్రోఽవాఽసృజథ్స తిస్రః పురో భిత్త్వైభ్యో
లోకేభ్యోఽసురాన్ప్రాఽణుదత యదుపసద ఉపసద్యన్తే భ్రాతృవ్యపరాణుత్త్యై
నాఽన్యామాహుతిం పురస్తాజ్జుహుయాద్యదన్యామాహుతిం పురస్తాజ్జుహుయా- [౧౬]
దన్యన్ముఖం కుర్యాథ్స్రువేణాఽఽఘారమా ఘారయతి యజ్ఞస్య ప్రజ్ఞాత్త్యైపరాజతిక్రమ్య
జుహోతి పరాచ ఏవైభ్యో లోకేభ్యో యజమానో భ్రాతృవ్యాన్ప్రాఽణుదతే
పునరత్యాక్రమ్యోపసదం జుహోతి ప్రణుద్యైవైభ్యో లోకేభ్యో భ్రాతృవ్యాఞ్జిత్వా
భ్రాతృవ్యలోకమభ్యారోహతి దేవా వై యాః ప్రాతరుపసద
ఉపాసీదన్నహ్నస్తాభిరసురాన్ప్రాణుదన్త యాః సాయగ్ం రాత్రియై తాభిర్యథ్సాయం
ప్రాతరుపసద [౧౭] ఉపసద్యన్తేఽహోరాత్రాభ్యామేవ తద్యజమానో భ్రాతృవ్యాన్ప్ర ణుదతే
యాః ప్రాతర్యాజ్యాః స్యుస్తాః సాయం పురోఽనువాక్యాః కుర్యాదయాతయామత్వాయ తిస్ర
ఉపసద ఉపైతి త్రయ ఇమే లోకా ఇమానేవ లోకాన్ప్రీణాతి షట్థ్సం పద్యన్తే షడ్వా
ఋతవ ఋతూనేవ ప్రీణాతి ద్వాదశాఽహీనే సోమ ఉపైతి ద్వాదశ మాసాః సంవథ్సరః
సంవథ్సరమేవ ప్రీణాతి చతుర్విగ్ంశతిః సం [౧౮] పద్యన్తే చతుర్విగ్ంశతిరర్ధమాసా
అర్ధమాసానేవ ప్రీణాత్యారాగ్రామవాన్తరదీక్షాముపేయాద్యః కామయేతాఽస్మిన్మే లోకేఽర్ధుకగ్గ్
స్యాదిత్యేకమగ్రేఽథ ద్వావథ త్రీనథ చతుర ఏషా వా ఆరాగ్రాఽవాన్తరదీక్షాఽస్మిన్నేవాఽస్మై
లోకేఽర్ధుకం భవతి పరోవరీయసీమవాన్తరదీక్షాముపేయాద్యః కామయేతాముష్మిన్మే

లోకేఽర్ధుకగ్గ్ స్యాదితి చతురోఽగ్రేఽథ త్రీనథ ద్వావథైకమేషా వై పరోవరీయస్యవాన్తరదీక్షాముష్మిన్నేవాఽస్మై లోకేఽర్ధుకమ్భవతి॥[౧౯]

అసిష్యతీతి జుహుయాథ్సాయంప్రాతరుపసదశ్చతుర్విగ్ంశతిస్సఞ్చతురోఽగ్నే షోడస చ॥**6.2.3**॥

సువర్గం వా ఏతే లోకం యన్తి య ఉపసద ఉపయన్తి తేషాం య ఉన్నయతే హీయత ఏవ స నోదనేషీతి సూన్నీయమివ యో వై స్వార్థేతాం యతాగ్ శ్రాన్తో హీయత ఉత స నిష్ట్యాయ సహ వసతి తస్మాథ్సకృదున్నీయ నాఽపరమున్నయేత దధ్నోన్నయేతైతద్వై పశూనాగ్ం రూపగ్ం రూపేణైవ పశూనవ రున్ధే [౨౦] యజ్ఞో దేవేభ్యో నిలాయత విష్ణూ రూపం కృత్వా స పృథివీం ప్రావిశత్తం దేవా హస్తాన్థ్సగ్ంరభ్యైచ్ఛన్తమిన్ద్ర ఉపర్యుపర్యత్యక్రామథ్సోఽబ్రవీత్కో మాఽయముపర్యుపర్యత్యక్రమీదిత్యహం దుర్గే హన్తేత్యథ కస్త్వమిత్యహం దుర్గాదాహర్తేతి సోఽబ్రవీద్దుర్గే వై హన్తాఽవోచథా వరాహోఽయం వామమోషః [౨౧] సప్తానాఞ్గిరీణాం పరస్తాద్విత్తం వేద్యమసురాణామ్బిభర్తి తం జహి యది దుర్గే హన్తాఽసీతి స దర్భపుఞ్జీలముద్వృహ్య సప్త గిరీన్భిత్త్వా తమహన్థ్సోఽబ్రవీద్దుర్గాద్వా ఆహర్తాఽవోచథా ఏతమా హరేతి తమేభ్యో యజ్ఞ ఏవ యజ్ఞమాఽహరద్యత్తద్విత్తం వేద్యమసురాణామవిన్దన్త తదేకం వేద్యై వేదిత్వమసురాణాం [౨౨] వా ఇయమగ్ర ఆసీద్యావదాసీనః పరాపశ్యతి తావద్దేవానాం తే దేవా అబ్రువన్నస్త్వేవ నోఽస్యామపీతి కియద్వో దాస్యామ ఇతి యావదియగ్ం సలావృకీ త్రిః పరిక్రామతి తావన్నో దత్తేతి స ఇన్ద్రః సలావృకీ రూపం కృత్వేమాం త్రిః సర్వతః పర్యక్రామత్తదిమామవిన్దన్త యదిమామవిన్దన్త తద్వేద్యై వేదిత్వగ్ం [౨౩] సా వా ఇయగ్ం సర్వైవ వేదిరియతి శక్ష్యామీతి త్వా అవమాయయ జన్తే త్రిగ్ంశత్పదాని పశ్చాత్తిరశ్చీ భవతి షట్త్రిగ్ంశత్ప్రాచీ చతుర్విగ్ంశతిః పురస్తాత్తిరశ్చీ దశదశ సం పద్యన్తే దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవాన్నాద్యమవ రున్ధ ఉద్ధన్తి యదేవాఽస్యా అమేధ్యం తదప హన్త్యుద్ధన్తి

తస్మాదోషధయః పరా భవన్తి బర్హిః స్తృణాతి తస్మాదోషధయః పునరా భవన్త్యుత్తరమ్బర్హిష ఉత్తరబర్హిః స్తృణాతి ప్రజా వై బర్హిర్యజమాన ఉత్తరబర్హిర్యజమానమేవాఽయజమానాదుత్తరం కరోతి తస్మాద్యజమానోఽయజమానాదుత్తరః॥[౨౪]

రున్ధే వామమోషో వేదిత్వమసురాణాం వేదిత్వం భవన్తి పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ||**6.2.4**||

యద్వా అనీశానో భారమాదత్తే వి వై స లిశతే యద్ద్వాదశ సాహ్నస్యోపసదః స్యుస్తిస్రోఽహీనస్య యజ్ఞస్య విలోమ క్రియేత తిస్ర ఏవ సాహ్నస్యోపసదో ద్వాదశాఽహీనస్య యజ్ఞస్య సవీర్యత్వాయాఽథో సలోమ క్రియతే వత్సస్యైకః స్తనో భాగీ హి సోఽథైకగ్గ్ స్తనం వ్రతముపైత్యథ ద్వావథ త్రీనథ చతుర ఏతద్వై [౨౫] క్షురపవి నామ వ్రతం యేన ప్ర జాతాన్భ్రాతృవ్యాన్నుదతే ప్రతి జనిష్యమాణానథో కనీయసైవ భూయ ఉపైతి చతురోఽగ్రే స్తనాన్వ్రతముపైత్యథ త్రీనథ ద్వావథైకమేతద్వై సుజఘనం నామ వ్రతం తపస్యగ్ం సువర్గ్యమథో ప్రైవ జాయతే ప్రజయా పశుభిర్యవాగూ రాజన్యస్య వ్రతం క్రూరేవ వై యవాగూః క్రూర ఇవ [౨౬] రాజన్యో వజ్రస్య రూపగ్ం సమృద్ధ్యై ఆమిక్షా వైశ్యస్య పాకయజ్ఞస్య రూపం పుష్ట్యై పయో బ్రాహ్మణస్య తేజో వై బ్రాహ్మణస్తేజః పయస్తేజసైవ తేజః పయ ఆత్మన్ధత్తేఽథో పయసా వై గర్భా వర్ధన్తే గర్భ ఇవ ఖలు వా ఏష యద్దీక్షితో యదస్య పయో వ్రతమ్భవత్యాత్మానమేవ తద్వర్ధయతి త్రివ్రతో వై మనురాసీద్ద్వివ్రతా అసురా ఏకవ్రతా [౨౭] దేవాః ప్రాతర్మధ్యన్దినే సాయం తన్మనోర్వ్రతమాసీత్పాకయజ్ఞస్య రూపం పుష్ట్యై ప్రాతశ్చ సాయం చాఽసురాణాం నిర్మధ్యం క్షుధో రూపం తతస్తే పరాఽభవన్మధ్యన్దినే మధ్యరాత్రే దేవానాం తతస్తేఽభవన్థ్సువర్గం లోకమాయన్యదస్య మధ్యన్దినే మధ్యరాత్రే వ్రతమ్భవతి మధ్యతో వా అన్నేన భుఞ్జతే మధ్యత ఏవ తదూర్జం ధత్తే భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై భవత్యాత్మనా [౨౮] పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి గర్భో వా ఏష

యద్దీక్షితో యోనిర్దీక్షితవిమితం యద్దీక్షితో దీక్షితవిమితాత్ప్రవసేద్యథా యోనేర్గర్భః స్కన్దతి తాదృగేవ తన్న ప్రవస్తవ్యమాత్మనో గోపీథాయైష వై వ్యాఘ్రః కులగోపో యదగ్నిస్తస్మాద్యద్దీక్షితః ప్రవసేథ్స ఏనమీశ్వరోఽనూత్థాయ హన్తోర్న ప్రవస్తవ్యమాత్మనో గుప్త్యై దక్షిణతః శయ ఏతద్వై యజమానస్యాఽఽయతనగ్గ్ స్వ ఏవాఽఽయతనే శయేఽగ్నిమభ్యావృత్య శయే దేవతా ఏవ యజ్ఞమభ్యావృత్య శయే॥[౨౯]

ఏతద్వై క్రూర ఇవైకవ్రతా ఆత్మనా యజమానస్య త్రయోదశ చ॥**6.2.5**॥

పురోహవిషి దేవయజనే యాజయేద్యం కామయేతోపైనముత్తరో యజ్ఞో నమేదభి సువర్గం లోకం జయేదిత్యేతద్వై పురోహవిర్దేవయజనం యస్య హోతా ప్రాతరనువాకమనుబ్రువన్నగ్నిమప ఆదిత్యమభి విపశ్యత్యుపైనముత్తరో యజ్ఞో నమత్యభి సువర్గం లోకం జయత్యాప్తే దేవయజనే యాజయేద్భ్రాతృవ్యవన్తం పన్థాం వాఽధిస్పర్‌శయేత్కర్తం వా యావన్నానసే యాతవై [30] న రథాయైతద్వా ఆప్తం దేవయజనమాప్నోత్యేవ భ్రాతృవ్యం నైనమ్భ్రాతృవ్య ఆప్నోత్యేకోన్నతే దేవయజనే యాజయేత్పశుకామమేకోన్నతాద్వై దేవయజనాదఙ్గిరసః పశూనసృజన్తాఽన్తరా సదోహవిర్ధానే ఉన్నతగ్గ్ స్యాదేతద్వా ఏకోన్నతం దేవయజనం పశుమానేవ భవతి త్ర్యున్నతే దేవయజనే యాజయేథ్సువర్గకామం త్ర్యున్నతాద్వై దేవయజనాదఙ్గిరసః సువర్గం లోకమాయన్నన్తరాఽఽహవనీయఞ్చ హవిర్ధానఞ్చో- [3౧] న్నతగ్గ్ స్యాదన్తరా హవిర్ధానం చ సదశ్చాఽన్తరా సదశ్చ గార్‌హపత్యం చైతద్వై త్ర్యున్నతం దేవయజనగ్ం సువర్గమేవ లోకమేతి ప్రతిష్ఠితే దేవయజనే యాజయేత్ప్రతిష్ఠాకామమేతద్వై ప్రతిష్ఠితం దేవయజనం యథ్సర్వతః సమం ప్రత్యేవ తిష్ఠతి యత్రాఽన్యాఅన్యా ఓషధయో వ్యతిషక్తాః స్యుస్తద్యాజయేత్పశుకామమేతద్వై పశూనాగ్ం రూపగ్ం రూపేణైవాఽస్మై పశూ- [3౨] నవ రున్ధే పశుమానేవ భవతి నిర్‌ఋతిగృహీతే దేవయజనే యాజయేద్యం కామయేత

నిర్‌ఋత్యాऽస్య యజ్ఞం గ్రాహయేయమిత్యైతద్వై నిర్‌ఋతిగృహీతం దేవయజనం యథ్సదృశ్యై సత్యా ఋక్షం నిర్‌ఋత్యైవాస్య యజ్ఞం గ్రాహయతి వ్యావృత్తే దేవయజనే యాజయేద్వ్యావృత్కామం యం పాత్రే వా తల్పే వా మీమాగ్‌ంసేరన్ప్రాచీనమాహవనీయాత్ప్రవణగ్గ్ స్యాత్ప్రతీచీనం గార్‌హపత్యాదేతద్వై వ్యావృత్తం దేవయజనం వి పాప్మనా భ్రాతృవ్యేణాऽऽ వర్తతే నైనం పాత్రే న తల్పే మీమాగ్‌ంసన్తే కార్యే దేవయజనే యాజయేద్భూతికామం కార్యో వై పురుషో భవత్యేవ॥[33]

యాత్వై హవిర్ధానఞ్చ పశూన్పాప్మనాऽష్టాదశ చ||**6.2.6**||

తేభ్య ఉత్తరవేదిః సిగ్‌ంహీ రూపం కృత్వోభయానన్తరాऽపక్రమ్యాతిష్ఠత్తే దేవా అమన్యన్త యతరాన్ వా ఇయముపావర్థ్స్యతి త ఇదమ్భవిష్యన్తీతి తాముపాऽమన్త్రయన్త సాऽబ్రవీద్వరం వృణై సర్వాన్మయా కామాన్వ్యశ్నవథ పూర్వాన్తు మాऽగ్నేరాహుతిరశ్నవతా ఇతి తస్మాదుత్తరవేదిం పూర్వామగ్నేర్వ్యాఘారయన్తి వారేవృతగ్గ్ హ్యస్యై శమ్యయా పరి మిమీతే [34] మాత్త్రైవాऽస్యై సాऽథో యుక్తేనైవ యుక్తమవ రున్ధే విత్తాయనీ మేऽసీత్యాహ విత్తా హ్యేనానావత్తిక్తాయనీ మే ऽసీత్యాహ తిక్తాన్ హ్యేనానావదవతాన్మా నాథితమిత్యాహ నాథితాన్ హ్యేనానావదవతాన్మా వ్యథితమిత్యాహ వ్యథితాన్ హ్యేనానావద్విదేరగ్నిర్నభో నామా- [35] ऽగ్నే అఙ్గిర ఇతి త్రిర్‌హరతి య ఏవైషు లోకేష్వగ్నయస్తానేవాऽవ రున్ధే తూష్ణీం చతుర్థగ్‌ం హరత్యనిరుక్తమేవాऽవ రున్ధే సి మహిషీరసీత్యాహ సిగ్‌ంహీర్‌హ్యేషా రూపం కృత్వోభయానన్తరాऽపక్రమ్యాऽతిష్ఠదురు ప్రథస్వోరు తే యజ్ఞపతిః ప్రథతామిత్యాహ యజమానమేవ ప్రజయా పశుభిః ప్రథయతి ధ్రువా- [36] ऽసీతి సగ్‌ం హన్తి ధృత్యై దేవేభ్యః శున్ధస్వ దేవేభ్యః శుమ్భస్వేత్యవ చోక్షతి ప్ర చ కిరతి శుద్ధ్యై ఇన్ద్రఘోషస్త్వా వసుభిః పురస్తాత్పాత్విత్యాహ దిగ్భ్య ఏవైనాం ప్రోక్షతి దేవాగ్‌శ్చేదుత్తరవేదిరుపావవర్తీహైవ వి జయామహా ఇత్యసురా వజ్రముద్యత్య

దేవానభ్యాయన్త తానిన్ద్రఘోషో వసుభిః పురస్తాదపా- [౩౭] ఽనుదత మనోజవాః పితృభిర్దక్షిణతః ప్రచేతా రుద్రైః పశ్చాద్విశ్వకర్మాఽఽదిత్యైరుత్తరతో యదేవముత్తరవేదిం ప్రోక్షతి దిగ్భ్య ఏవ తద్యజమానో భ్రాతృవ్యాన్ప్రణుదత ఇన్ద్రో యతీన్త్సాలావృకేభ్యః ప్రాఽయచ్ఛత్తాన్దక్షిణత ఉత్తరవేద్యా ఆదన్ యత్ప్రోక్షణీనాముచ్ఛిష్యేత తద్దక్షిణత ఉత్తరవేద్యై ని నయేద్యదేవ తత్ర క్రూరం తత్తేన శమయతి యం ద్విష్యాత్తం ధ్యాయేచ్ఛుచైవైనమర్పయతి॥[౩౮]

మిమీతే నామ ధ్రువాఽప శుచా త్రీణి చ||**6.2.7**||

సోత్తరవేదిరబ్రవీథ్సర్వాన్మయా కామాన్వ్యశ్నవథేతి తే దేవా అకామయన్తాఽసురాన్భ్రాతృవ్యానభి భవేమేతి తేఽజుహవుః సిగ్ంహీరసి సపత్నసాహీ స్వాహేతి తేఽసురాన్భ్రాతృవ్యానభ్యభవన్తేఽసురాన్భ్రాతృవ్యానభిభూయాఽకామయన్త ప్రజాం విన్దేమహీతి తేఽజుహవుః సిగ్ంహీరసి సుప్రజావనిః స్వాహేతి తే ప్రజామవిన్దన్త తే ప్రజాం విత్త్వా- [౩౯] ఽకామయన్త పశూన్ విన్దేమహీతి తేఽజుహవుః సిగ్ంహీరసి రాయస్పోషవనిః స్వాహేతి తే పశూనవిన్దన్త తే పశూన్ విత్త్వాఽకామయన్త ప్రతిష్ఠాం విన్దేమహీతి తేఽజుహవుః సిగ్ంహీరస్యాదిత్యవనిః స్వాహేతి త ఇమాం ప్రతిష్ఠామవిన్దన్త త ఇమాం ప్రతిష్ఠాం విత్త్వాఽకామయన్త దేవతా ఆశిష ఉపేయామేతి తేఽజుహవుః సిగ్ంహీరస్యా వహ దేవాన్దేవయతే [౪౦] యజమానాయ స్వాహేతి తే దేవతా ఆశిష ఉపాఽఽయన్పఞ్చ కృత్వో వ్యాఘారయతి పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞమేవాఽవ రున్ధేఽక్ష్ణయా వ్యాఘారయతి తస్మాదక్ష్ణయా పశవోఽఙ్గాని ప్ర హరన్తి ప్రతిష్ఠిత్యై భూతేభ్యస్త్వేతి స్రుచముద్గృహ్ణాతి య ఏవ దేవా భూతాస్తేషాం తద్భాగధేయం తానేవ తేన ప్రీణాతి పౌతుద్రవాన్పరిధీన్పరి దధాత్యేషాం [౪౧] లోకానాం విధృత్యా అగ్నేస్త్రయో జ్యాయాగ్ంసో భ్రాతర ఆసన్తే దేవేభ్యో హవ్యం వహన్తః ప్రాఽమీయన్త సోఽగ్నిరబిభేదిత్థం వావ స్య

ఆర్తిమాఽఽరిష్యతీతి స నిలాయత స యాం వనస్పతిష్వవసత్తాం పూతుద్రౌ యామోషధీషు తాగ్ం సుగన్ధితేజనే యాం పశుషు తాం పేత్వస్యాఽన్తరా శృఙ్గే తం దేవతాః ప్రైషమైచ్ఛన్తమన్వవిన్దన్తమబ్రువ- [౪౨] న్నుప న ఆ వర్తస్వ హవ్యం నో వహేతి సోఽబ్రవీద్వరం వృణై యదేవ గృహీతస్యాఽహుతస్య బహిఃపరిధి స్కన్దాత్తన్మే భ్రాతృణాంభాగధేయమసదితి తస్మాద్యద్గృహీతస్యాహుతస్య బహిఃపరిధి స్కన్దతి తేషాం తద్భాగధేయం తానేవ తేన ప్రీణాతి సోఽమన్యతాఽస్థన్వన్తో మే పూర్వే భ్రాతరః ప్రాఽమేషతాఽస్థాని శాతయా ఇతి స యాన్య- [౪౩] స్థాన్యశాతయత తత్పూతుద్రభవద్యన్మాగ్ంసముపమృతం తద్గుగ్గులు యదేతాన్థ్సమ్భారాన్థ్సమ్భరత్యగ్నిమేవ తథ్సమ్భరత్యగ్నేః పురీషమసీత్యాహాఽగ్నేర్హ్యేతత్పురీషం యథ్సంభారా అథో ఖల్వాహురేతే వావైనం తే భ్రాతరః పరి శేరే యత్పౌతుద్రవాః పరిధయ ఇతి॥[౪౪]

విత్వా దేవయత ఏషామబ్రువన్ యాని చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ||**6.2.8**||

బద్ధమవ స్యతి వరుణపాశాదేవైనే ముఞ్చతి ప్ర ణేనేక్తి మేధ్యే ఏవైనే కరోతి సావిత్రియర్చా హుత్వా హవిర్ధానే ప్ర వర్తయతి సవితృప్రసూత ఏవైనే ప్ర వర్తయతి వరుణో వా ఏష దుర్వాగుభయతో బద్ధో యదక్షః స యదుథ్సర్జేద్యజమానస్య గృహానభ్యుథ్సర్జేథ్సువాగ్దేవ దుర్యాగ్ం ఆ వదేత్యాహ గృహా వై దుర్యాః శాన్త్యై పత్న్య- [౪౫] పానక్తి పత్నీ హి సర్వస్య మిత్రం మిత్రత్వాయ యద్వై పత్నీ యజ్ఞస్య కరోతి మిథునం తదథో పత్నియా ఏవైష యజ్ఞస్యాఽన్వారమ్భోఽనవచ్ఛిత్త్యై వర్త్మనా వా అన్విత్య యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి జిఘాగ్ంసన్తి వైష్ణవీభ్యామృగ్భ్యాం వర్త్మనోర్జుహోతి యజ్ఞో వై విష్ణుర్యజ్ఞాదేవ రక్షాగ్స్యప హన్తి యదధ్వర్యురనగ్నావాహుతిం జుహుయాదన్ధోఽధ్వర్యుః స్యాద్రక్షాగ్ంసి యజ్ఞగ్ం హన్యుర్- [౪౬] హిరణ్యముపాస్య జుహోత్యగ్నివత్యేవ జుహోతి నాన్ధోఽధ్వర్యుర్భవతి న యజ్ఞగ్ం

రక్షాగ్ంసి ఘ్నన్తి ప్రాచీ ప్రేతమధ్వరం కల్పయన్తీ ఇత్యాహ సువర్గమేవైనే లోకం గమయత్యత్ర రమేథాం వర్ష్మన్పృథివ్యా ఇత్యాహ వర్ష్మ హ్యేతత్పృథివ్యా యద్దేవయజనగ్ం శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య యద్ధవిర్ధానం దివో వా విష్ణవుత వా పృథివ్యా [౪౭] ఇత్యాశీర్పదయర్చా దక్షిణస్య హవిర్ధానస్య మేథీం ని హన్తి శీర్షత ఏవ యజ్ఞస్య యజమాన ఆశిషోఽవ రున్ధే దణ్డో వా ఔపరస్తృతీయస్య హవిర్ధానస్య వషట్కారేణాఽక్షమచ్ఛినద్యత్తృతీయం ఛదిర్హవిర్ధానయోరుదాహ్రియతే తృతీయస్య హవిర్ధానస్యాఽవరుద్ధ్యై శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య యద్ధవిర్ధానం విష్ణో రరాటమసి విష్ణోః పృష్ఠమసీత్యాహ తస్మాదేతావద్ధా శిరో విష్యూతం విష్ణోః స్యూరసి విష్ణోర్ధ్రువమసీత్యాహ వైష్ణవగ్ం హి దేవతయా హవిర్ధానం యం ప్రథమం గ్రన్థిం గ్రథ్నీయాత్యత్తం న విస్రగ్ంసయేదమేహేనాధ్వర్యుః ప్ర మీయేత తస్మాథ్స విస్రస్యః||[౪౮]

పత్నీ హన్త్యర్చా పృథివ్యా విష్యూతం విష్ణోష్షడ్విగ్ంశతిశ్చ ||**6.2.9**||

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇత్యభ్రిమా దత్తే ప్రసూత్యా అశ్వినోర్బాహుభ్యామిత్యాహాఽశ్వినౌ హి దేవానామధ్వర్యూ ఆస్తాం పూష్ణో హస్తాభ్యామిత్యాహ యత్యై వజ్ర ఇవ వా ఏషా యదభ్రిరభ్రిరసి నారిరసీత్యాహ శాన్త్యై కాణ్డేకాణ్డే వై క్రియమాణే యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి జిఘాగ్ంసన్తి పరిలిఖితగ్ం రక్షః పరిలిఖితా అరాతయ ఇత్యాహ రక్షసామపహత్యా [౪౯] ఇదమహగ్ం రక్షసో గ్రీవా అపి కృన్తామి యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మ ఇత్యాహ ద్వౌ వావ పురుషౌ యం చైవ ద్వేష్టి యశ్చైనం ద్వేష్టి తయోరేవాఽనన్తరాయం గ్రీవాః కృన్తతి దివే త్వాన్తరిక్షాయ త్వా పృథివ్యై త్వేత్యాహైభ్య ఏవైనాం లోకేభ్యః ప్రోక్షతి పరస్తాదర్వాచీం ప్రోక్షతి తస్మాత్- [౫౦] పరస్తాదర్వాచీం మనుష్యా ఊర్జముప జీవన్తి క్రూరమివ వా ఏతత్కరోతి యత్ఖనత్యపోఽవ నయతి శాన్త్యై యవమతీరవ నయత్యూర్గ్వై యవ ఊర్గుదుమ్బర ఊర్జైవోర్జగ్ం సమర్ధయతి యజమానేన సం

మితౌదుమ్బరీ భవతి యావానేవ యజమానస్తావతీమేవాఽస్మిన్నూర్జం దధాతి పితృణాగ్ం సదనమసీతి బర్హిరవ స్తృణాతి పితృదేవత్య౨గ్గ్ [౩౦] హ్యేతద్యన్నిఖాతం యద్బర్హిరనవస్తీర్య మినుయాత్పితృదేవత్యా నిఖాతా స్యాద్బర్హిరవస్తీర్య మినోత్యస్యామేవైనాం మినోత్యథో స్వారుహమేవైనాం కరోత్యుద్దివగ్గ్ స్తభానాఽఽన్తరిక్షం పృణేత్యాహైషాం లోకానాం విధృత్యై ద్యుతానస్త్వా మారుతో మినోత్విత్యాహ ద్యుతానో హ స్మ వై మారుతో దేవానామౌదుమ్బరీం మినోతి తేనైవై- [౩౧] నాం మినోతి బ్రహ్మవనిం త్వా క్షత్రవనిమిత్యాహ యథాయజురేవైతద్ఘృతేన ద్యావాపృథివీ ఆ పృణేథామిత్యౌదుమ్బర్యాం జుహోతి ద్యావాపృథివీ ఏవ రసేనాఽనక్త్యాన్తమన్వవస్రావయత్యాన్తమేవ యజమానం తేజసాఽనక్త్యైన్ద్రమసీతి ఛదిరధి ని దధాత్యైన్ద్రగ్ం హి దేవతయా సదో విశ్వజనస్య ఛాయేత్యాహ విశ్వజనస్య హ్యేషా ఛాయా యథ్సదో నవఛది [౩౩] తేజస్కామస్య మినుయాత్త్రివృతా స్తోమేన సంమితం తేజస్త్రివృత్తేజస్వ్యేవ భవత్యేకాదశచ్ఛదీన్ద్రియకామస్యైకాదశాక్షరా త్రిష్టుగిన్ద్రియం త్రిష్టుగిన్ద్రియావ్యేవ భవతి పఞ్చదశఛది భ్రాతృవ్యవతః పఞ్చదశో వజ్రో భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై సప్తదశఛది ప్రజాకామస్య సప్తదశః ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యై ఏకవిగ్ంశతిఛది ప్రతిష్ఠాకామస్యైకవిగ్ంశః స్తోమానాం ప్రతిష్ఠా ప్రతిష్ఠిత్యా ఉదరం వై సద ఊర్గుదుమ్బరో మధ్యత ఔదుమ్బరీం మినోతి మధ్యత ఏవ ప్రజానామూర్జం దధాతి తస్మా- [౩౪] న్మధ్యత ఊర్జా భుఞ్జతే యజమానలోకే వై దక్షిణాని ఛదీగ్ంషి భ్రాతృవ్యలోక ఉత్తరాణి దక్షిణాన్యుత్తరాణి కరోతి యజమానమేవాయజమానాదుత్తరం కరోతి తస్మాద్యజమానోఽయజమానాదుత్తరోఽన్తర్వర్తాన్కరోతి వ్యావృత్త్యై తస్మాదరణ్యం ప్రజా ఉప జీవన్తి పరి త్వా గిర్వణో గిర ఇత్యాహ యథాయజురేవైతదిన్ద్రస్య స్యూరసీన్ద్రస్య ధ్రువమసీత్యాహైన్ద్రగ్ం హి దేవతయా సదో యం ప్రథమం గ్రన్థిం గ్రథ్నీయాద్యత్తం న విస్రగ్ంసయేదమేహేనాఽధ్వర్యుః ప్ర మీయేత తస్మాథ్స విస్రస్యః॥[౩౫]

అపహత్యై తస్మాత్పితృదేవత్యన్త్సైవ నవఛది తస్మాథ్సదః పఞ్చదశ చ||**6.2.10**||

శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య యద్ధవిర్ధానం ప్రాణా ఉపరవా హవిర్ధానే ఖాయన్తే తస్మాచ్ఛీర్షన్ప్రాణా అధస్తాత్ఖాయన్తే తస్మాదధస్తాచ్ఛీర్ష్ణః ప్రాణా రక్షోహణో వలగహనో పైష్ణవాన్ఖనామీత్యాహ పైష్ణవా హి దేవతయోపరవా అసురా పై నిర్యన్తో దేవానాం ప్రాణేషు వలగాన్న్యఖనన్తాన్బాహుమాత్రేఽన్వవిన్దన్తస్మాద్బాహుమాత్రాః ఖాయన్త ఇదమహం తం వలగముద్వపామి [౧౮] యన్నః సమానో యమసమానో నిచఖానేత్యాహ ద్వౌ వావ పురుషౌ యశ్చైవ సమానో యశ్చాసమానో యమేవాస్మై తౌ వలగం నిఖనతస్తమేవోద్వపతి సం తృణత్తి తస్మాథ్సంతృణ్ణా అన్తరతః ప్రాణా న సమ్భినత్తి తస్మాదసమ్భిన్నాః ప్రాణా అపోఽవ నయతి తస్మాదార్ద్రా అన్తరతః ప్రాణా యవమతీరవ నయ- [౧౯] త్యూర్గ్వై యవః ప్రాణా ఉపరవాః ప్రాణేష్వేవోర్జం దధాతి బర్హిరవ స్తృణాతి తస్మాల్లోమశా అన్తరతః ప్రాణా ఆజ్యేన వ్యాఘారయతి తేజో వా ఆజ్యం ప్రాణా ఉపరవాః ప్రాణేష్వేవ తేజో దధాతి హనూ వా ఏతే యజ్ఞస్య యదధిషవణే న సం తృణత్త్యసంతృణ్ణే హి హనూ అథో ఖలు దీర్ఘసోమే సంతృద్యే ధృత్యై శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య యద్ధవిర్ధానం [౨౦] ప్రాణా ఉపరవా హనూ అధిషవణే జిహ్వా చర్మ గ్రావాణో దన్తా ముఖమాహవనీయో నాసికోత్తరవేదిరుదరగ్ం సదో యదా ఖలు పై జిహ్వయా దథ్స్వాధి ఖాదత్యథ ముఖం గచ్ఛతి యదా ముఖం గచ్ఛత్యథోదరం గచ్ఛతి తస్మాద్ధవిర్ధానే చర్మన్నధి గ్రావభిరభిషుత్యాఽఽహవనీయే హుత్వా ప్రత్యఞ్చః పరేత్య సదసి భక్షయన్తి యో పై విరాజో యజ్ఞముఖే దోహం వేద దుహ ఏపైనామియం పై విరాట్తస్యై త్వక్చర్మోధోఽధిషవణే స్తనా ఉపరవా గ్రావాణో వథ్సా ఋత్విజో దుహన్తి సోమః పయో య ఏవం వేద దుహ ఏపైనామ్||[౨౧]

వపామి యవమతీరవ నయతి హవిర్ధానమేవ త్రయోవిగ్ంశతిశ్చ||**6.2.11**||

యదుభౌ దేవాసురా మిథస్తేషాగ్ం సువర్గం యద్వా అనీశానః పురోహవిషి తేభ్యస్సోత్తరవేదిర్బ్రధస్దేవస్యాకభ్రిం వజ్రశ్శిరో వా ఏకాదశ||11||

యదుభావిత్యాహ దేవానాం యజ్ఞో దేవేభ్యో న రథాయ యజమానాయ పరస్తాదర్వాచీన్నవపఙ్క్యాశత్||౪౯||

యదుభౌ దుహ ఏవైనామ్||

||హరిః ఓమ్||

||శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు||

||ఇతి షష్ఠ కాణ్డే ద్వితీయః ప్రశ్నః||

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ షష్ఠ కాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ చాత్వాలాద్ధిష్ణియానుప వపతి యోనిర్వై యజ్ఞస్య చాత్వాలం యజ్ఞస్య సయోనిత్వాయ దేవా వై యజ్ఞం పరాఽజయన్త తమాగ్నీధ్రాత్పునరపాఽజయన్నేతద్వై యజ్ఞస్యాఽపరాజితం యదాగ్నీధ్రం యదాగ్నీధ్రాద్ధిష్ణియాన్ విహరతి యదేవ యజ్ఞస్యాఽపరాజితం తత ఏవైనం పునస్తనుతే పరాజిత్యేవ ఖలు వా ఏతే యన్తి యే బహిష్పవమానగ్ం సర్పన్తి బహిష్పవమానే స్తుత [౧] ఆహాఽగ్నీదగ్నీన్వి హర బర్హిః స్తృణాహి పురోడాశాగ్ం అలం కుర్వితి యజ్ఞమేవాఽపజిత్య పునస్తన్వానా యన్త్యఙ్గారైర్ద్వే సవనే వి హరతి శలాకాభిస్తృతీయగ్ం సశుక్రత్వాయాథో సమ్భరత్యేవైనద్ధిష్ణియా వా అముష్మింల్లోకే సోమమరక్షన్తేభ్యోఽధి సోమమాఽహరన్తమన్వవాయన్తం పర్యవిశన్ య ఏవం వేద విన్దతే [౨] పరివేష్టారం తే సోమపీథేన వ్యార్ధ్యన్త తే దేవేషు సోమపీథమైచ్ఛన్త తాన్దేవా అబ్రువన్ద్వేద్వే నామనీ కురుధ్వమథ ప్ర వాఽఽప్స్యథ న వేత్యగ్నయో వా అథ ధిష్ణియాస్తస్మాద్ద్వినామా బ్రాహ్మణోఽర్ధుకస్తేషాం యే నేదిష్ఠం పర్యవిశన్తే సోమపీథం ప్రాఽఽప్నువన్నాహవనీయ ఆగ్నీధ్రీయో హోత్రీయో మార్జాలీయస్తస్మాత్తేషు జుహ్వత్యతిహాయ వషట్కరోతి వి హ్యే- [౩] తే సోమపీథేనాఽఽర్ధ్యన్త దేవా వై యాః ప్రాచీరాహుతీరజుహవుర్యే పురస్తాదసురా ఆసన్తాగ్ంస్తాభిః ప్రాఽణుదన్త యాః ప్రతీచీర్యే పశ్చాదసురా ఆసన్తాగ్ంస్తాభిరపానుదన్త ప్రాచీరన్యా ఆహుతయో హూయన్తే ప్రత్యఙాసీనో ధిష్ణియాన్వ్యాఘారయతి పశ్చాచ్చైవ పురస్తాచ్చ యజమానో భ్రాతృవ్యాన్ప్ర ణుదతే తస్మాత్పరాచీః ప్రజాః ప్ర వీయన్తే ప్రతీచీ- [౪] ర్జాయన్తే ప్రాణా వా ఏతే యద్ధిష్ణియా యదధ్వర్యుః ప్రత్యఙ్ధిష్ణియానతిసర్పేత్ప్రాణాన్థ్సం కర్షేత్ప్రమాయుకః

స్యాన్నాభిర్వా ఏషా యజ్ఞస్య యద్ధోతోర్ధ్వః ఖలు వై నాభ్యై ప్రాణోఽవాజపానో యదధ్వర్యుః ప్రత్యఙ్ హోతారమతిసర్పేదపానే ప్రాణం దధ్యాత్ప్రమాయుకః స్యాన్నాఽఽధ్వర్యురుప గాయేద్వాగ్వీర్యో వా అధ్వర్యుర్యదధ్వర్యురుపగాయేదుద్గాత్రే [౫] వాచగ్ం సం ప్ర యచ్ఛేదుపదాసుకాఽస్య వాక్స్యాద్బ్రహ్మవాదినో వదన్తి నాఽసగ్గ్స్థితే సోమేఽధ్వర్యుః ప్రత్యఙ్ఖ్సదోఽతీయాదథ కథా దాక్షిణాని హోతుమేతి యామో హి స తేషాం కస్మా అహ దేవా యామం వాఽయామం వాఽను జ్ఞాస్యన్తీత్యుత్తరేణాఽఽగ్నీధ్రం పరీత్య జుహోతి దాక్షిణాని న ప్రాణాన్థ్సం కర్షతి న్యఽస్యే ధిష్ణియా ఉప్యన్తే నాస్యై యాన్నివపతి తేన తాన్ప్రీణాతి యాన్న నివపతి యదనుదిశతి తేన తాన్॥[౬]

*స్తుతే విన్దతే హి వీయన్తే ప్రతీచీరుద్గాత్ర ఉప్యన్తే చతుర్దశ చ॥**6.3.1**॥*

సువర్గాయ వా ఏతాని లోకాయ హూయన్తే యద్వైసర్జనాని ద్వాభ్యాం గార్హపత్యే జుహోతి ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యా ఆగ్నీధ్రే జుహోత్యన్తరిక్ష ఏవాఽఽ క్రమత ఆహవనీయే జుహోతి సువర్గమేవైనం లోకం గమయతి దేవాన్ వై సువర్గం లోకం యతో రక్షాగ్స్యజిఘాగ్ంసన్తే సోమేన రాజ్ఞా రక్షాగ్స్యపహత్యాఽప్సుమాత్మానం కృత్వా సువర్గం లోకమాయన్రక్షసామనుపలాభాయాఽఽతః సోమో భవత్యథ [౭] వైసర్జనాని జుహోతి రక్షసామపహత్యై త్వగ్ం సోమ తనూకృద్భ్య ఇత్యాహ తనూకృద్ధ్యేష ద్వేషోభ్యోఽన్యకృతేభ్య ఇత్యాహాఽన్యకృతాని హి రక్షాగ్స్యురు యన్తాఽసి వరూథమిత్యాహోరు ణస్కృధీతి వావైతదాహ జుషాణో అప్తురాజ్యస్య వేత్విత్యాహాఽప్సుమేవ యజమానం కృత్వా సువర్గం లోకం గమయతి రక్షసామనుపలాభాయాఽఽ సోమం దదత [౮] ఆ గ్రావ్ణ్ణ ఆ వాయవ్యాన్యా ద్రోణకలశముత్పత్నీమా నయన్త్యన్వనాగ్ంసి ప్ర వర్తయన్తి యావదేవాఽస్యాఽస్తి తేన సహ సువర్గం లోకమేతి నయవత్యర్చాఽఽగ్నీధ్రే జుహోతి సువర్గస్య లోకస్యాఽభినీత్యై గ్రావ్ణ్ణో వాయవ్యాని ద్రోణకలశమాగ్నీధ్ర ఉప వాసయతి వి

హ్యేనం త్రైర్గృహ్ణాతే యథ్సహోపవాసయేదపువాయేత సౌమ్యర్చా ప్ర పాదయతి స్వయై-
[౯] వైనం దేవతయా ప్ర పాదయత్యదిత్యాః సదోఽస్యదిత్యాః సద ఆ సీదేత్యాహ
యథాయజురేవైతద్యజమానో వా ఏతస్య పురా గోప్తా భవత్యేష వో దేవ సవితః సోమ
ఇత్యాహ సవితృప్రసూత ఏవైనం దేవతాభ్యః సం ప్ర యచ్ఛత్యేతత్త్వగ్ం సోమ దేవో
దేవానుపాగా ఇత్యాహ దేవో హ్యేష స- [౧౦] న్దేవానుపైతీదమహం మనుష్యో
మనుష్యానిత్యాహ మనుష్యో ౧ హ్యేష సన్మనుష్యానుపైతి యదేతద్యజుర్న బ్రూయాదప్రజా
అపశుర్యజమానః స్యాథ్సహ ప్రజయా సహ రాయస్పోషేణేత్యాహ ప్రజయైవ పశుభిః
సహేమం లోకముపావర్తతే నమో దేవేభ్య ఇత్యాహ నమస్కారో హి దేవానాగ్ స్వధా
పితృభ్య ఇత్యాహ స్వధాకారో హి [౧౧] పితృణామిదమహం నిర్వరుణస్య పాశాదిత్యాహ
వరుణపాశాదేవ నిర్ముచ్యతేఽగ్నే వ్రతపత ఆత్మనః పూర్వా తనూరాదేయేత్యాహుః కో హి
తద్వేద యద్వసీయాన్థ్స్వే వశే భూతే పునర్వా దదాతి న వేతి గ్రావాణో వై సోమస్య
రాజ్ఞో మలిమ్లుసేనా య ఏవం విద్వాన్గ్రావ్ణ్ణ ఆగ్నీధ్ర ఉపవాసయతి నైనం మలిమ్లుసేనా
విన్దతి||[౧౨]

*అథ దదతే స్వయా సన్థ్స్వధాకారో హి విన్దతి||**6.3.2**||*

వైష్ణవ్యర్చా హుత్వా యూపమచ్ఛైతి వైష్ణవో వై దేవతయా యూపః స్వయైవైనం
దేవతయాఽచ్ఛైత్యత్యన్యానగాన్నాఽన్యానుపాఽగామిత్యాహాఽతి హ్యన్యానేతి
నాఽన్యానుపైత్యర్వాక్త్వా పరైరవిదం పరోఽవరైరిత్యాహాఽర్వాగ్ధ్యేనం పరైర్విన్దతి పరోఽవరైస్తం
త్వా జుషే [౧౩] వైష్ణవం దేవయజ్యాయా ఇత్యాహ దేవయజ్యాయై హ్యేనం జుషతే దేవస్త్వా
సవితా మధ్వాఽనక్త్విత్యాహ తేజసైవైనమనక్త్యోషధే త్రాయస్వైనగ్గ్ స్వధితే మైనగ్ం
హిగ్ంసీరిత్యాహ వజ్రో వై స్వధితిః శాన్త్యై స్వధితేర్వృక్షస్య బిభ్యతః ప్రథమేన శకలేన సహ
తేజః పరా పతతి యః ప్రథమః శకలః పరాపతేత్తమప్యా హరేథ్సతేజస- [౧౪]

మేపైనమాహరతీమే వై లోకా యూపాత్ప్రయతో బిభ్యతి దివమగ్రేణ మా లేఖీరన్తరిక్షం మధ్యేన మా హిగ్ంసీరిత్యాహైభ్య ఏవైనం లోకేభ్యః శమయతి వనస్పతే శతవల్శో వి రోహేత్యావ్రశ్చనే జుహోతి తస్మాదావ్రశ్చనాద్వృక్షాణాం భూయాగ్ంస ఉత్తిష్ఠన్తి సహస్రవల్శా వి వయగ్ం రుహేమేత్యాహాఽఽశిషమేవైతామా శాస్తేఽనక్షసఙ్గం [౧౪] వృశ్చేద్యదక్షసఙ్గం వృశ్చేదధఈషం యజమానస్య ప్రమాయుకగ్గ్ స్యాద్యం కామయేతాఽప్రతిష్ఠితః స్యాదిత్యారోహం తస్మై వృశ్చేదేష వై వనస్పతీనామప్రతిష్ఠితోఽప్రతిష్ఠిత ఏవ భవతి యఙ్కామయేతాఽపశుః స్యాదిత్యపర్ణం తస్మై శుష్కాగ్రం వృశ్చేదేష వై వనస్పతీనామపశవ్యోఽపశురేవ భవతి యఙ్కామయేత పశుమాన్థ్స్యాదితి బహుపర్ణం తస్మై బహుశాఖం వృశ్చేదేష వై [౧౫] వనస్పతీనాం పశవ్యః పశుమానేవ భవతి ప్రతిష్ఠితం వృశ్చేత్ప్రతిష్ఠాకామస్యైష వై వనస్పతీనాం ప్రతిష్ఠితో యః సమే భూమ్యై స్వాద్యోనే రూఢః ప్రత్యేవ తిష్ఠతి యః ప్రత్యఙ్ఙుపనతస్తం వృశ్చేథ్స హి మేధమభ్యుపనతః పఞ్చారత్నిం తస్మై వృశ్చేద్యం కామయేతోపైనముత్తరో యజ్ఞో నమేదితి పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞ ఉపైనముత్తరో యజ్ఞో [౧౬] నమతి షడరత్నిం ప్రతిష్ఠాకామస్య షడ్వా ఋతవ ఋతుష్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి సప్తారత్నిం పశుకామస్య సప్తపదా శక్వరీ పశవః శక్వరీ పశూనేవాఽవ రున్ధే నవారత్నిం తేజస్కామస్య త్రివృతా స్తోమేన సంమితం తేజస్త్రివృత్తేజస్వ్యేవ భవత్యేకాదశారత్నిమిన్ద్రియకామస్యైకాదశాక్షరా త్రిష్టుగిన్ద్రియం త్రిష్టుగిన్ద్రియావ్యేవ భవతి పఞ్చదశారత్నిమ్భ్రాతృవ్యవతః పఞ్చదశో వజ్రో భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై సప్తదశారత్నిం ప్రజాకామస్య సప్తదశః ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యై ఏకవిగ్ంశత్యరత్నిం ప్రతిష్ఠాకామస్యైకవిగ్ంశః స్తోమానాం ప్రతిష్ఠా ప్రతిష్ఠిత్యా అష్టాశ్రిర్భవత్యష్టాక్షరా గాయత్రీ తేజో గాయత్రీ గాయత్రీ యజ్ఞముఖం తేజసైవ గాయత్రియా యజ్ఞముఖేన సంమితః॥[౧౭]

జుషే సతేజసమనక్షసఙ్గం బహుశాఖం వృశ్చేదేష వై యజ్ఞో ఉపైనముత్తరో యజ్ఞ ఆప్త్యై ఏకాన్న విగ్ంశతిశ్చ **||6.3.3||**

పృథివ్యై త్వాఽన్తరిక్షాయ త్వా దివే త్వేత్యాహైభ్య ఏవైనం లోకేభ్యః ప్రోక్షతి పరాఞ్చం ప్రోక్షతి పరాఙివ హి సువర్గో లోకః క్రూరమివ వా ఏతత్కరోతి యత్ఖనత్యపోఽవ నయతి శాన్త్యై యవమతీరవ నయత్యూర్గ్వై యవో యజమానేన యూపః సంమితో యావానేవ యజమానస్తావతీమేవాఽస్మిన్నూర్జం దధాతి [౧౯] పితృణాగ్ం సదనమసీతి బర్హిరవ స్తృణాతి పితృదేవత్యా ౨ గ్గ్ హ్యేతద్యన్నిఖాతం యద్బర్హిరనవస్తీర్య మినుయాత్పితృదేవత్యో నిఖాతః స్యాద్బర్హిరవస్తీర్య మినోత్యస్యామేవైనం మినోతి యూపశకలమవాఽస్యతి సతేజసమేవైనం మినోతి దేవస్త్వా సవితా మధ్వాఽనక్త్విత్యాహ తేజసైవైనమనక్తి సుపిప్పలాభ్యస్త్వౌషధీభ్య ఇతి చషాలం ప్రతి [౨౦] ముఞ్చతి తస్మాచ్ఛీర్షత ఓషధయః ఫలం గృహ్ణన్త్యనక్తి తేజో వా ఆజ్యం యజమానేనాఽగ్నిష్ఠాఽశ్రిః సంమితా యదగ్నిష్ఠామశ్రిమనక్తి యజమానమేవ తేజసాఽనక్త్యాన్తమనక్త్యాన్తమేవ యజమానం తేజసాఽనక్తి సర్వతః పరి మృశత్యపరివర్గమేవాఽస్మిన్తేజో దధాత్యుద్దివగ్గ్ స్తభానాఽఽన్తరిక్షం పృణేత్యాహైషాం లోకానాం విధృత్యై వైష్ణవ్యర్చా [౨౧] కల్పయతి వైష్ణవో వై దేవతయా యూపః స్వయైవైనం దేవతయా కల్పయతి ద్వాభ్యాం కల్పయతి ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యై యఙ్కామయేత తేజసైనం దేవతాభిరిన్ద్రియేణ వ్యర్ధయేయమిత్యగ్నిష్ఠాన్తస్యాఽశ్రిమాహవనీయాదిత్థం వేత్థం వాఽతి నావయేత్తేజసైవైనం దేవతాభిరిన్ద్రియేణ వ్యర్ధయతి యఙ్కామయేత తేజసైనం దేవతాభిరిన్ద్రియేణ సమర్ధయేయమిత్య- [౨౨] గ్నిష్ఠాం తస్యాఽశ్రిమాహవనీయేన సంమినుయాత్తేజసైవైనం దేవతాభిరిన్ద్రియేణ సమర్ధయతి బ్రహ్మవనిం త్వా క్షత్రవనిమిత్యాహ యథాయజురేవైతత్పరి వ్యయత్యూర్గ్వై రశనా యజమానేన యూపః సంమితో యజమానమేవోర్జా సమర్ధయతి నాభిదఘ్నే పరి వ్యయతి నాభిదఘ్న ఏవాఽస్మా ఊర్జం దధాతి తస్మాన్నాభిదఘ్న ఊర్జా భుఞ్జతే యం కామయేతోర్జైనం [౨౩] వ్యర్ధయేయమిత్యూర్ధ్వాం వా తస్యాఽవాచీం

వాఽవోహేదూర్జైపైనం వ్యర్ధయతి యది కామయేతఽవర్షుకః పర్జన్యః స్యాదిత్యవాచీమవోహేద్వృష్టిమేవ ని యచ్ఛతి యది కామయేతావర్షుకః స్యాదిత్యూర్ధ్వాముదూహేద్వృష్టిమేవోద్యచ్ఛతి పితృణాం నిఖాతం మనుష్యాణామూర్ధ్వం నిఖాతాదా రశనాయా ఓషధీనాగ్ం రశనా విశ్వేషా [౨౪] న్దేవానామూర్ధ్వగ్ం రశనాయా ఆ చషాలాదిన్ద్రస్య చషాలగ్ం సాధ్యానామతిరిక్తగ్ం స వా ఏష సర్వదేవత్యో యద్యూపో యద్యూపం మినోతి సర్వా ఏవ దేవతాః ప్రీణాతి యజ్ఞేన వై దేవాః సువర్గం లోకమాయన్తేఽమన్యన్త మనుష్యా నోఽన్వాభవిష్యన్తీతి తే యూపేన యోపయిత్వా సువర్గం లోకమాయన్తమృషయో యూపేనైవాఽను ప్రాఽజానన్తద్యూపస్య యూపత్వం [౨౫] యద్యూపం మినోతి సువర్గస్య లోకస్య ప్రజ్ఞాత్యై పురస్తాన్మినోతి పురస్తాద్ధి యజ్ఞస్య ప్రజ్ఞాయతేఽప్రజ్ఞాతగ్ం హి తద్యదతిపన్న ఆహురిదం కార్యమాసీదితి సాధ్యా వై దేవా యజ్ఞమత్యమన్యన్త తాన్ యజ్ఞో నాఽస్పృశత్తాన్ యద్యజ్ఞస్యాఽతిరిక్తమాసీత్తదస్పృశదతిరిక్తం వా ఏతద్యజ్ఞస్య యదగ్నావగ్నిం మథిత్వా ప్రహరత్యతిరిక్తమేత- [౨౬] ద్యూపస్య యదూర్ధ్వం చషాలాత్తేషాం తద్భాగధేయం తానేవ తేన ప్రీణాతి దేవా వై సగ్గ్‌స్థితే సోమే ప్ర స్రుచోఽహరన్ప్ర యూపన్తేఽమన్యన్త యజ్ఞవేశసం వా ఇదం కుర్మ ఇతి తే ప్రస్తరగ్గ్ స్రుచాం నిష్క్రయణమపశ్యన్థ్స్వరుం యూపస్య సగ్గ్‌స్థితే సోమే ప్ర ప్రస్తరగ్ం హరతి జుహోతి స్వరుమయజ్ఞవేశసాయ॥[౨౭]

దధాతి ప్రత్యృచా సమర్ధయేయమిత్యూర్జైనం విశ్వేషాం యూపత్వమతిరిక్తమేతద్విచత్వారిగ్ంశచ్చ **||6.3.4||**

సాధ్యా వై దేవా అస్మిఁల్లోక ఆసన్నాఽన్యత్కిం చన మిషత్తేఽగ్నిమేవాఽగ్నయే మేధాయాఽఽలభన్త న హ్యన్యదాలమ్భ్యమవిన్దన్తతో వా ఇమాః ప్రజాః ప్రాజాయన్త యదగ్నావగ్నిం మథిత్వా ప్రహరతి ప్రజానాం ప్రజననాయ రుద్రో వా ఏష యదగ్నిర్యజమానః పశుర్యత్పశుమాలభ్యాగ్నిం మన్థేద్రుద్రాయ యజమాన- [౨౮] మపి

దధ్యాత్ప్రమాయుకః స్యాదథో ఖల్వాహురగ్నిః సర్వా దేవతా హవిరేతద్యత్పశురితి యత్పశుమాలభ్యాఽగ్నిం మన్థతి హవ్యాయైవాఽఽసన్నాయ సర్వా దేవతా జనయత్యుపాకృత్యైవ

మన్థ్యస్తన్నేవాఽఽలబ్ధన్నేవాఽనాలబ్ధమగ్నేర్జనిత్రమసీత్యాహాఽగ్నేర్హ్యేతజ్జనిత్రం వృషణౌ స్థ ఇత్యాహ వృషణౌ [౨౯] హ్యేతావుర్వశ్యస్యాయురసీత్యాహ మిథునత్వాయ ఘృతేనాఽక్తే వృషణం దధాథామిత్యాహ వృషణగ్గ్ హ్యేతే దధాతే యే అగ్నిం గాయత్రం ఛన్దోఽను ప్ర జాయస్వేత్యాహ ఛన్దోభిరేవైనం ప్ర జనయత్యగ్నయే మథ్యమానాయాఽను బ్రూహీత్యాహ సావిత్రీమృచమన్వాహ సవితృప్రసూత ఏవైనం మన్థతి జాతాయాఽను బ్రూహి [30] ప్రహ్రియమాణాయాఽను బ్రూహీత్యాహ కాణ్డేకాణ్డ ఏవైనం క్రియమాణే సమర్ధయతి గాయత్రీః సర్వా అన్వాహ గాయత్రచ్ఛన్దా వా అగ్నిః స్వేనైవైనం ఛన్దసా సమర్ధయత్యగ్నిః పురా భవత్యగ్నిం మథిత్వా ప్ర హరతి తౌ సమ్భవన్తౌ యజమానమభి సమ్భవతో భవతం నః సమనసావిత్యాహ శాన్త్యై ప్రహృత్య జుహోతి జాతాయైవాఽస్మా అన్నమపి దధాత్యాజ్యేన జుహోత్యేతద్వా అగ్నేః ప్రియం ధామ యదాజ్యం ప్రియేణైవైనం ధామ్నా సమర్ధయత్యథో తేజసా॥[30]

*యజమానమాహ వృషణౌ జాతాయాఽను బ్రూహ్యష్టాదశ చ॥***6.3.5**॥

ఇషే త్వేతి బర్హిరా దత్త ఇచ్ఛత ఇవ హ్యేష యో యజత ఉపవీరసీత్యాహోప హ్యేనానాకరోత్యుపో దేవాన్దైవీర్విశః ప్రాఽగురిత్యాహ దైవీర్హ్యేతా విశః సతీర్దేవానుపయన్తి వహ్నీరుశిజ ఇత్యాహర్త్విజో వై వహ్నయ ఉశిజస్తస్మాదేవమాహ బృహస్పతే ధారయా వసూనీత్యా- [3౨] హ బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిర్బ్రహ్మణైవాఽస్మై పశూనవ రున్ధే హవ్యా తే స్వదన్తామిత్యాహ స్వదయత్యేవైనాన్దేవ త్వష్టర్వసు రణ్వేత్యాహ త్వష్టా వై పశూనాం మిథునానాగ్ం రూపకృద్రూపమేవ పశుషు దధాతి రేవతీ రమధ్వమిత్యాహ

పశవో వై రేవతీః పశూనేవాఽస్మై రమయతి దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇతి [33]
రశనామా దత్తే ప్రసూత్యా అశ్వినోర్బాహుభ్యామిత్యాహాఽశ్వినౌ హి దేవానామధ్వర్యూ ఆస్తాం
పూష్ణో హస్తాభ్యామిత్యాహ యత్యా ఋతస్య త్వా దేవహవిః పాశేనాఽఽ రభ ఇత్యాహ
సత్యం వా ఋతగ్ం సత్యేనైవైనమృతేనాఽఽ రభతేఽక్ష్ణయా పరి హరతి వధ్యగ్ం హి
ప్రత్యఞ్చం ప్రతిముఞ్చన్తి వ్యావృత్త్యై ధర్షా మానుషానితి ని యునక్తి ధృత్యా అద్భ్య-
[౩౪] స్త్వౌషధీభ్యః ప్రోక్షామీత్యాహాఽద్భ్యో హ్యేష ఓషధీభ్యః సమ్భవతి యత్పశురపాం
పేరురసీత్యాహైష హ్యపాం పాతా యో మేధాయాఽఽరభ్యతే స్వాత్తం చిథ్సదేవగ్ం
హవ్యమాపో దేవీః స్వదతైనమిత్యాహ స్వదయత్యేవైనముపరిష్టాత్ప్రోక్షత్యుపరిష్టాదేవైనం
మేధ్యఙ్కరోతి పాయయత్యన్తరత ఏవైనం మేధ్యఙ్కరోత్యధస్తాదుపోక్షతి సర్వత ఏవైనం
మేధ్యఙ్కరోతి॥[౩౫]

*వసూనీతి ప్రసవ ఇత్యద్భ్యోఽన్తరత ఏవైనన్దశ చ||**6.3.6**||*

అగ్నినా వై హోత్రా దేవా అసురానభ్యభవన్నగ్నయే సమిధ్యమానాయాఽను బ్రూహీత్యాహ
భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై సప్తదశ సామిధేనీరన్వాహ సప్తదశః ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యై
సప్తదశాఽన్వాహ ద్వాదశ మాసాః పఞ్చర్తవః స సంవథ్సరః సంవథ్సరం ప్రజా అను ప్ర
జాయన్తే ప్రజానాం ప్రజననాయ దేవా వై సామిధేనీరనూచ్య యజ్ఞన్నాఽన్వపశ్యన్థ్స
ప్రజాపతిస్తూష్ణీమాఘార- [౩౬] మాఽఘారయత్తతో వై దేవా యజ్ఞమన్వపశ్యన్
యత్తూష్ణీమాఘారమాఘారయతి యజ్ఞస్యాఽనుఖ్యాత్యా అసురేషు వై యజ్ఞ ఆసీత్తం
దేవాస్తూష్ణీగ్ం హోమేనాఽవృఞ్జత యత్తూష్ణీమాఘారమాఘారయతి భ్రాతృవ్యస్యైవ
తద్యజ్ఞం వృఙ్క్తే పరిధీన్థ్సం మార్ష్టి పునాత్యేవైనాన్త్రిస్త్రిః సం మార్ష్టి త్ర్యావృద్ధి
యజ్ఞోఽథో రక్షసామపహత్యై ద్వాదశ సం పద్యన్తే ద్వాదశ [౩౭] మాసాః సంవథ్సరః
సంవథ్సరమేవ ప్రీణాత్యథో సంవథ్సరమేవాస్మా ఉప దధాతి సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై

శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య యదాఘారోఽగ్నిః సర్వా దేవతా యదాఘారమాఘారయతి శీర్షత
ఏవ యజ్ఞస్య యజమానః సర్వా దేవతా అవ రున్ధే శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య యదాఘార
ఆత్మా పశురాఘారమాఘార్య పశుగ్ంసమనక్త్యాత్మన్నేవ యజ్ఞస్య [30] శిరః ప్రతి దధాతి
సం తే ప్రాణో వాయునా గచ్ఛతామిత్యాహ వాయుదేవత్యో వై ప్రాణో వాయావేవాఽస్య
ప్రాణఞ్జుహోతి సం యజత్రైరఙ్గాని సం యజ్ఞపతిరాశిషేత్యాహ
యజ్ఞపతిమేవాఽస్యాఽఽశిషం గమయతి విశ్వరూపో వై త్వాష్ట్ర
ఉపరిష్టాత్పశుమభ్యవమీత్తస్మాదుపరిష్టాత్పశోర్నాఽవ ద్యన్తి యదుపరిష్టాత్పశుగ్ం సమనక్తి
మేధ్యమేవై- [3౯] నఙ్కరోత్యృత్విజో వృణీతే ఛన్దాగ్స్యేవ వృణీతే సప్త వృణీతే సప్త
గ్రామ్యాః పశవః సప్తాఽఽరణ్యాః సప్త ఛన్దాగ్స్యుభయస్యావరుద్ధ్యా ఏకాదశ ప్రయాజాన్
యజతి దశ వై పశోః ప్రాణా ఆత్మైకాదశో యావానేవ పశుస్తం ప్ర యజతి వపామేకః పరి
శయ ఆత్మైవాఽఽత్మానం పరి శయే వజ్రో వై స్వధితిర్వజ్రో యూపశకలో ఘృతం ఖలు వై
దేవా వజ్రం కృత్వా సోమమఘ్నన్ఘృతేనాఽక్తౌ పశుం త్రాయేథామిత్యాహ వజ్రేణైవైనం వశే
కృత్వాఽఽ లభతే॥[౪0]

ఆఘారం పర్యన్తే ద్వాదశాఽఽత్మన్నేవ యజ్ఞస్య మేధ్యమేవ ఖలు వా అష్టాదశ చ॥**6.3.7**॥

పర్యగ్ని కరోతి సర్వహుతమేవైనఙ్కరోత్యస్కన్దాయాఽస్కన్నగ్ం హి తద్యద్హుతస్య స్కన్దతి
త్రిః పర్యగ్ని కరోతి త్ర్యావృద్ధి యజ్ఞోఽథో రక్షసామపహత్యై బ్రహ్మవాదినో
వదన్త్యన్వారభ్యః పశూ 3 ర్నాఽన్వారభ్యా 3 ఇతి మృత్యవే వా ఏష నీయతే
యత్పశుస్తమ్యదన్వారభేత ప్రమాయుకో యజమానః స్యాదథో ఖల్వాహుః సువర్గాయ వా
ఏష లోకాయ నీయతే యత్ [౪1] పశురితి యన్నాఽన్వారభేత సువర్గాల్లోకాద్యజమానో
హీయేత వపాశ్రపణీభ్యామన్వారభతే తన్నేవాఽన్వారబ్ధం నేవాఽనన్వారబ్ధముప ప్రేష్య
హోతర్హవ్యా దేవేభ్య ఇత్యాహేషితగ్ం హి కర్మ క్రియతే రేవతీర్యజ్ఞపతిం ప్రియధాఽఽ

విశతేత్యాహ యథాయజురేవైతదగ్నినా పురస్తాదేతి రక్షసామపహత్యై పృథివ్యాః సంపృచః
పాహీతి బర్హి- [౪౨] రుపాఽస్యత్యస్కన్దాయాఽస్కన్నగ్ం హి తద్యద్బర్హిషి స్కన్దత్యథో
బర్హిషదమేవైనం కరోతి పరాజా వర్తతేఽధ్వర్యుః పశోః సంజ్ఞప్యమానాత్పశుభ్య ఏవ తన్ని
హ్నుత ఆత్మనోఽనావ్రస్కాయ గచ్ఛతి శ్రియం ప్ర పశూనాప్నోతి య ఏవం వేద పశ్చాల్లోకా
వా ఏషా ప్రాచ్యుదానీయతే యత్పత్నీ నమస్త ఆతానేత్యాహాఽఽదిత్యస్య వై రశ్మయ [౪౩]
ఆతానాస్తేభ్య ఏవ నమస్కరోత్యనర్వా ప్రేహీత్యాహ భ్రాతృవ్యో వా అర్వా భ్రాతృవ్యాపనుత్త్యై
ఘృతస్య కుల్యామను సహ ప్రజయా సహ రాయస్పోషేణేత్యాహాఽఽశిషమేవైతామా శాస్త
ఆపో దేవీః శుద్ధాయువ ఇత్యాహ యథాయజురేవైతత్॥[౪౪]

లోకాయ నీయతే యద్బర్హి రశ్మయస్సప్తత్రిగ్ంశచ్చ||**6.3.8**||

పశోర్వా ఆలబ్ధస్య ప్రాణాఞ్ఛుగృచ్ఛతి వాక్త ఆ ప్యాయతాం ప్రాణస్త ఆ ప్యాయతామిత్యాహ
ప్రాణేభ్య ఏవాఽస్య శుచగ్ం శమయతి సా ప్రాణేభ్యోఽధి పృథివీగ్ం శుక్ప్ర విశతి శమహో
భ్యామితి ని నయత్యహోరాత్రాభ్యామేవ పృథివ్యై శుచగ్ం శమయత్యోషధే త్రాయస్వైనగ్గ్
స్వధితే మైనగ్ం హిగ్ంసీరిత్యాహ వజ్రో వై స్వధితిః [౪౫] శాన్త్యై పార్శ్వత ఆ చ్ఛ్యతి
మధ్యతో హి మనుష్యా ఆచ్ఛ్యన్తి తిరశ్చీనమా చ్ఛ్యత్యనూచీనగ్ం హి మనుష్యా ఆచ్ఛ్యన్తి
వ్యావృత్త్యై రక్షసాం భాగోఽసీతి స్థవిమతో బర్హిరక్త్వాఽపాఽస్యత్యస్నైవ రక్షాగ్ంసి
నిరవదయత ఇదమహగ్ం రక్షోఽధమం తమో నయామి యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం
ద్విష్మ ఇత్యాహ ద్వౌ వావ పురుషౌ యశ్చైవ [౪౬] ద్వేష్టి యశ్చైనం ద్వేష్టి
తావుభావధమం తమో నయతీషే త్వేతి వపాముత్ఖిదతీచ్ఛత ఇవ హ్యేష యో యజతే
యదుపతృన్ద్యాద్రుద్రోఽస్య పశూన్ఘాతుకః స్యాద్యన్నోపతృన్ద్యాదయతా
స్యాదన్యయోపతృణత్త్యన్యయా న ధృత్యై ఘృతేన ద్యావాపృథివీ ప్రోర్ణ్వాథామిత్యాహ
ద్యావాపృథివీ ఏవ రసేనాఽనక్త్యచ్ఛిన్నో [౪౭] రాయః సువీర ఇత్యాహ

యథాయజురేవైతత్క్రూరమివ వా ఏతత్కరోతి యద్వపాముత్ఖిదత్యుర్వన్తరిక్షమన్విహీత్యాహ శాన్త్యై ప్ర వా ఏషోఽస్మాల్లోకాచ్చ్యవతే యః పశుం మృత్యవే నీయమానమన్వారభతే వపాశ్రపణీ పునరన్వారభతేఽస్మిన్నేవ లోకే ప్రతి తిష్ఠత్యగ్నినా పురస్తాదేతి రక్షసామపహత్యా అథో దేవతా ఏవ హవ్యేనా- [౪౦] ఽన్వేతి నాఽన్తమమఙ్గారమతి హరేద్యదన్తమమఙ్గారమతిహరేద్దేవతా అతి మన్యేత వాయో వీహి స్తోకానామిత్యాహ తస్మాద్విభక్తాః స్తోకా అవ పద్యన్తేఽగ్రం వా ఏతత్పశూనాం యద్వపాఽగ్రమోషధీనామ్బర్హిరగ్రేణైవాఽగ్రగ్ం సమర్ధయత్యథో ఓషధీష్వేవ పశూన్ప్రతి ష్ఠాపయతి స్వాహాకృతీభ్యః ప్రేష్యేత్యాహ [౪౧] యజ్ఞస్య సమిష్ట్యై ప్రాణాపానౌ వా ఏతౌ పశూనాం యత్పృషదాజ్యమాత్మా వపా పృషదాజ్యమభిఘార్య వపామభి ఘారయత్యాత్మన్నేవ పశూనాం ప్రాణాపానౌ దధాతి స్వాహోర్ధ్వనభసం మారుతం గచ్ఛతమిత్యాహోర్ధ్వనభా హ స్మ వై మారుతో దేవానాం వపాశ్రపణీ ప్ర హరతి తేనైవైనే ప్ర హరతి విషూచీ ప్ర హరతి తస్మాద్విష్వఞ్చౌ ప్రాణాపానౌ॥[౫౦]

స్వధితిశ్చైవాఽచ్ఛిన్నో హవ్యేనేష్యేత్యాహ షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ||**6.3.9**||

పశుమాలభ్య పురోడాశం నిర్వపతి సమేధమేవైనమా లభతే వపయా ప్రచర్య పురోడాశేన ప్ర చరత్యూర్గ్వై పురోడాశ ఊర్జమేవ పశూనాం మధ్యతో దధాత్యథో పశోరేవ ఛిద్రమపి దధాతి పృషదాజ్యస్యోపహత్య త్రిః పృచ్ఛతి శృతగ్ం హవీ ౩ శ్శమితరితి త్రిషత్యా హి దేవా యోఽశృతగ్ం శృతమాహ స ఏనసా ప్రాణాపానౌ వా ఏతౌ పశూనాం [౫౧] యత్పృషదాజ్యం పశోః ఖలు వా ఆలబ్ధస్య హృదయమాత్మాఽభి సమేతి యత్పృషదాజ్యేన హృదయమభిఘారయత్యాత్మన్నేవ పశూనాం ప్రాణాపానౌ దధాతి పశునా వై దేవాః సువర్గం లోకమాయన్తేఽమన్యన్త మనుష్యా నోఽన్వాభవిష్యన్తీతి తస్య శిరశ్ఛిత్త్వా మేధం ప్రాఽక్షారయన్థ్స ప్రక్షోఽభవత్తత్ప్రక్షస్య ప్రక్షత్వం యత్ప్లక్షశాఖోత్తరబర్హిర్భవతి

సమేధస్యైవ [౫౨] పశోరవ ద్యతి పశుం పై హ్రియమాణగ్ం రక్షాగ్‌స్యను సచన్తేఽన్తరా యూపఞ్చాఽఽహవనీయఞ్చ హరతి రక్షసామపహత్యై పశోర్వా ఆలబ్ధస్య మనోఽప క్రామతి మనోతాయై హవిషోఽవదీయమానస్యాఽను బ్రూహీత్యాహ మన ఏవాఽస్యాఽవ రున్ద్ధ ఏకాదశాఽవదానాన్యవ ద్యతి దశ పై పశోః ప్రాణా ఆత్మైకాదశో యావానేవ పశుస్తస్యాఽవ [౫౩] ద్యతి హృదయస్యాఽగ్రేఽవ ద్యత్యథ జిహ్వాయా అథ వక్షసో యద్వై హృదయేనాఽభి గచ్ఛతి తజ్జిహ్వయా వదతి యజ్జిహ్వయా వదతి తదురసోఽధి నిర్వదత్యేతద్వై పశోర్యథాపూర్వం యస్యైవమవదాయయథాకామముత్తరేషామవద్యతి యథాపూర్వమేవాఽస్య పశోరవత్తమ్భవతి మధ్యతో గుదస్యాఽవ ద్యతి మధ్యతో హి ప్రాణ ఉత్తమస్యాఽవ ద్యత్యు- [౫౪] త్తమో హి ప్రాణో యదీతరం యదీతరముభయమేవాఽజామి జాయమానో పై బ్రాహ్మణస్త్రిభిర్ఋణవా జాయతే బ్రహ్మచర్యేణ ఋషిభ్యో యజ్ఞేన దేవేభ్యః ప్రజయా పితృభ్య ఏష వా అనృణో యః పుత్రీ యజ్వా బ్రహ్మచారివాసీ తదవదానైరేవాఽవ దయతే తదవదానానామవదానత్వం దేవాసురాః సంయత్తా ఆసన్తే దేవా అగ్నిమబ్రువన్త్వయా వీరేణాఽసురానభి భవామేతి [౫౫] సోఽబ్రవీద్వరం వృణై పశోరుద్ధారముద్ధరా ఇతి స ఏతముద్ధారముదహరత దోః పూర్వార్ధస్య గుదం మధ్యతః శ్రోణిం జఘనార్ధస్య తతో దేవా అభవన్పరాఽసురా యత్త్ర్యఙ్గాణాగ్ం సమవద్యతి భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవత్యక్ష్ణయాఽవ ద్యతి తస్మాదక్ష్ణయా పశవోఽఙ్గాని ప్ర హరన్తి ప్రతిష్ఠిత్యై||[౫౬]

ఏతౌ పశూనాగ్ం సమేధస్యైవ తస్యాఽవౌత్తమస్యాఽవ ద్యతీతి పఞ్చచత్వారిగ్ంశచ్చ||**6.3.10**||

మేదసా స్రుచౌ ప్రోర్ణోతి మేదోరూపా పై పశవో రూపమేవ పశుషు దధాతి యూషన్నవధాయ ప్రోర్ణోతి రసో వా ఏష పశూనాం యద్యూషా రసమేవ పశుషు దధాతి పార్శ్వేన వసాహోమం ప్ర యౌతి మధ్యం వా ఏతత్పశూనాం యత్పార్శ్వగ్ం రస ఏష

పశూనాం యద్వసా యత్పార్శ్వేన వసాహోమం ప్రయౌతి మధ్యత ఏవ పశూనాగ్ం రసం దధాతి ఘ్నన్తి [౫౭] వా ఏతత్పశుం యథ్సంజ్ఞపయన్త్యైన్ద్రః ఖలు వై దేవతయా ప్రాణ ఐన్ద్రోఽపాన ఐన్ద్రః ప్రాణో అఙ్గేఅఙ్గే ని దేధ్యదిత్యాహ ప్రాణాపానావేవ పశుషు దధాతి దేవ త్వష్టర్భూరి తే సగ్ం సమేత్విత్యాహ త్వాష్ట్రా హి దేవతయా పశవో విషురూపా యథ్సలక్ష్మాణో భవథేత్యాహ విషురూపా హ్యేతే సన్తః సలక్ష్మాణ ఏతర్హి భవన్తి దేవత్రా యన్త- [౫౮] మవసే సఖాయోఽను త్వా మాతా పితరో మదన్త్విత్యాహాఽనుమతమేవైనం మాత్రా పిత్రా సువర్గం లోకం గమయత్యర్ధర్చే వసాహోమం జుహోత్యసౌ వా అర్ధర్చ ఇయమర్ధచ ఇమే ఏవ రసేనాఽనక్తి దిశో జుహోతి దిశ ఏవ రసేనాఽనక్త్యథో దిగ్భ్య ఏవోర్జగ్ం రసమవ రున్ధే ప్రాణాపానౌ వా ఏతౌ పశూనాం యత్పృషదాజ్యం వానస్పత్యాః ఖలు [౫౯] వై దేవతయా పశవో యత్పృషదాజ్యస్యోపహత్యాఽహ వనస్పతయేఽను బ్రూహి వనస్పతయే ప్రేష్యేతి ప్రాణాపానావేవ పశుషు దధాత్యన్యస్యాన్యస్య సమవత్తగ్ం సమవద్యతి తస్మాన్నానారూపాః పశవో యూష్ణోప సిఞ్చతి రసో వా ఏష పశూనాం యద్యూ రసమేవ పశుషు దధాతీడాముప హ్వయతే పశవో వా ఇడా పశూనేవోప హ్వయతే చతురుప హ్వయతే [౬౦] చతుష్పాదో హి పశవో యజ్కామయేతాఽపశుః స్యాదిత్యమేదస్కం తస్మా ఆ దధ్యాన్మేదోరూపా వై పశవో రూపేణైవైనం పశుభ్యో నిర్భజత్యపశురేవ భవతి యం కామయేత పశుమాన్థ్స్యాదితి మేదస్వత్తస్మా ఆ దధ్యాన్మేదోరూపా వై పశవో రూపేణైవాఽస్మై పశూనవ రున్ధే పశుమానేవ భవతి ప్రజాపతిర్యజ్ఞమసృజత స ఆజ్యం [౬౧] పురస్తాదసృజత పశుం మధ్యతః పృషదాజ్యం పశ్చాత్తస్మాదాజ్యేన ప్రయాజా ఇజ్యన్తే పశునా మధ్యతః పృషదాజ్యేనాఽనూయాజాస్తస్మాదేతన్మిశ్రమివ పశ్చాథ్సృష్టగ్గ్ హ్యేకాదశాఽనూయాజాన్యజతి దశ వై పశోః ప్రాణా ఆత్మైకాదశో యావానేవ పశుస్తమను యజతి ఘ్నన్తి వా ఏతత్పశుం యథ్సంజ్ఞపయన్తి ప్రాణాపానౌ ఖలు వా ఏతౌ పశూనాం యత్పృషదాజ్యం

యత్పృషదాజ్యేనాఽనూయాజాన్ యజతి ప్రాణాపానావేవ పశుషు దధాతి॥[౬౨]

ఘ్నన్తి యన్త్వఙ్క్షలు చతురుప హ్వాయత ఆజ్యం యత్పృషదాజ్యేన షట్చ॥6.3.11॥

చాత్వాలాథ్సువర్గాయ యద్వైసర్జనాని వైష్ణవ్యర్చా పృథివ్యై సాధ్యా ఇషే త్వేత్యగ్నినా పర్యగ్ని పశోః పశుమాలభ్య మేదసా స్రుచావేకాదశ॥11॥

చాత్వాలాద్దేవానుపైతి ముఞ్చతి ప్రహ్రియమాణాయ పర్యగ్ని పశుమాలభ్య చతుష్పాదో ద్విషష్టిః॥౬౨॥

చాత్వాలాత్పశుషు దధాతి॥6.3.11॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి షష్ఠ కాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ షష్ఠ కాణ్డే చతుర్థః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ యజ్ఞేన వై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తా ఉపయడ్భిరేవాఽసృజత యదుపయజ ఉపయజతి ప్రజా ఏవ తద్యజమానః సృజతే జఘనార్ధాదవ ద్యతి జఘనార్ధాద్ధి ప్రజాః ప్రజాయన్తే స్థవిమతోఽవ ద్యతి స్థవిమతో హి ప్రజాః ప్రజాయన్తేఽసమ్భిన్దన్నవ ద్యతి ప్రాణానామసమ్భేదాయ న పర్యావర్తయతి యత్పర్యావర్తయేదుదావర్తః ప్రజా గ్రాహుకః స్యాథ్సముద్రం గచ్ఛ స్వాహేత్యాహ రేత [౧] ఏవ తద్దధాత్యన్తరిక్షం గచ్ఛ స్వాహేత్యాహాఽన్తరిక్షేణైవాఽస్మై ప్రజాః ప్ర జనయత్యన్తరిక్షగ్గ్ హ్యను ప్రజాః ప్రజాయన్తే దేవగ్ం సవితారం గచ్ఛ స్వాహేత్యాహ సవితృప్రసూత ఏవాఽస్మై ప్రజాః ప్ర జనయత్యహోరాత్రే గచ్ఛ స్వాహేత్యాహాఽహోరాత్రాభ్యామేవాఽస్మై ప్రజాః ప్ర జనయత్యహోరాత్రే హ్యను ప్రజాః ప్రజాయన్తే మిత్రావరుణౌ గచ్ఛ స్వాహే- [౨] త్యాహ ప్రజాస్వేవ ప్రజాతాసు ప్రాణాపానౌ దధాతి సోమం గచ్ఛ స్వాహేత్యాహ సౌమ్యా హి దేవతయా ప్రజా యజ్ఞం గచ్ఛ స్వాహేత్యాహ ప్రజా ఏవ యజ్ఞియాః కరోతి ఛన్దాగ్ంసి గచ్ఛ స్వాహేత్యాహ పశవో వై ఛన్దాగ్ంసి పశూనేవావ రున్ధే ద్యావాపృథివీ గచ్ఛ స్వాహేత్యాహ ప్రజా ఏవ ప్రజాతా ద్యావాపృథివీభ్యాముభయతః పరి గృహ్ణాతి నభో [3] దివ్యఙ్గచ్ఛ స్వాహేత్యాహ ప్రజాభ్య ఏవ ప్రజాతాభ్యో వృష్టిం ని యచ్ఛత్యగ్నిం వైశ్వానరం గచ్ఛ స్వాహేత్యాహ ప్రజా ఏవ ప్రజాతా అస్యాం ప్రతి ష్ఠాపయతి ప్రాణానాం వా ఏషోఽవ ద్యతి యోఽవద్యతి గుదస్య మనో మే హార్ది యచ్ఛేత్యాహ ప్రాణానేవ యథాస్థానముప హ్వయతే పశోర్వా ఆలబ్ధస్య హృదయగ్ం శుగృచ్ఛతి సా హృదయశూల- [౪] మభి సమేతి యత్పృథివ్యాగ్ం హృదయశూలముద్వాసయేత్పృథివీగ్ం శుచాఽర్పయేద్యదప్స్వపః

శుచాఽర్పయేచ్ఛుష్కస్య చాఽఽర్ద్రస్య చ సంధావుద్వాసయత్యుభయస్య శాన్త్యై యం ద్విష్యాత్తం ధ్యాయేచ్ఛుచైవైనమర్పయతి॥[౪]

రేతో మిత్రావరుణౌ గచ్ఛ స్వాహా నభో హృదయశూలన్త్వాత్రిగ్ంశచ్చ॥**6.4.1**॥

దేవా వై యజ్ఞమాగ్నీధ్రే వ్యభజన్త తతో యదత్యశిష్యత తదబ్రువన్వసతు ను న ఇదమితి తద్వసతీవరీణాం వసతీవరిత్వం తస్మిన్ప్రాతర్న సమశక్నువన్తదప్సు ప్రావేశయన్తా వసతీవరీరభవన్వసతీవరీర్గృహ్ణాతి యజ్ఞో వై వసతీవరీర్యజ్ఞమేవాఽఽరభ్య గృహీత్వోప వసతి యస్యాఽగృహీతా అభి నిమ్రోచేదనారబ్ధోఽస్య యజ్ఞస్స్యా [౬] ద్యజ్ఞం వి చ్ఛిన్ద్యాజ్జ్యోతిష్యా వా గీయాద్ధిరణ్యం వాఽవధాయ సశుక్రాణామేవ గృహ్ణాతి యో వా బ్రాహ్మణో బహుయాజీ తస్య కుమ్భ్యానాం గృహ్ణీయాథ్స హి గృహీతవసతీవరీకో వసతీవరీర్గృహ్ణాతి పశవో వై వసతీవరీః పశూనేవాఽఽరభ్య గృహీత్వోప వసతి యదన్వీపం తిష్ఠన్గృహ్ణీయాన్నిర్మార్గుకా అస్మాత్పశవః స్యుః ప్రతీపం తిష్ఠన్గృహ్ణాతి ప్రతిరుధ్యైవాఽస్మై పశూన్గృహ్ణాతీన్ద్రో [౭] వృత్రమహన్థ్సో ౭ పో ౭ఽభ్యమ్రియత తాసా యన్మేధ్యం యజ్ఞియగ్ం సదేవమాసీత్తదత్యముచ్యత తా వహన్తీరభవన్వహన్తీనాం గృహ్ణాతి యా ఏవ మేధ్యా యజ్ఞియాః సదేవా ఆపస్తాసామేవ గృహ్ణాతి నాఽన్తమా వహన్తీరతీయాద్యదన్తమా వహన్తీరతీయాద్యజ్ఞమతి మన్యేత న స్థావరాణాం గృహ్ణీయాద్వరుణగృహీతా వై స్థావరా యథ్స్థావరాణాం గృహ్ణీయా- [౮] ద్వరుణేనాఽస్య యజ్ఞం గ్రాహయేద్యద్వై దివా భవత్యపో రాత్రిః ప్ర విశతి తస్మాత్తామ్రా ఆపో దివా దదృశ్రే యన్నక్తమ్భవత్యపోఽహః ప్ర విశతి తస్మాచ్చన్ద్రా ఆపో నక్తం దదృశ్రే ఛాయాయై చాఽఽతపతశ్చ సంధౌ గృహ్ణాత్యహోరాత్రయోరేవాఽస్మై వర్ణం గృహ్ణాతి హవిష్మతీరిమా ఆప ఇత్యాహ హవిష్కృతానామేవ గృహ్ణాతి హవిష్మాగ్ం అస్తు [౯] సూర్య ఇత్యాహ సశుక్రాణామేవ గృహ్ణాత్యనుష్టుభా గృహ్ణాతి వాగ్వా అనుష్టుగ్వాచైవైనాః సర్వయా గృహ్ణాతి

చతుష్పదయర్చా గృహ్ణాతి త్రిః సాదయతి సప్త సం పద్యన్తే సప్తపదా శక్వరీ పశవః శక్వరీ పశూనేవాఽవ రున్ధేఽస్మై వై లోకాయ గార్హపత్య ఆ ధీయతేఽముష్మా ఆహవనీయో యద్గార్హపత్య ఉపసాదయేదస్మిఁల్లోకే పశుమాన్థ్స్యాద్యదాహవనీయేఽముష్మిఁ- [౧౦] ల్లోకే పశుమాన్థ్స్యాదుభయోరుప సాదయత్యుభయోరేవైనం లోకయోః పశుమన్తం కరోతి సర్వతః పరి హరతి రక్షసామపహత్యా ఇన్ద్రాగ్నియోర్భాగధేయీః స్థేత్యాహ యథాయజురేవైతదాగ్నీధ్ర ఉప వాసయత్యేతద్వై యజ్ఞస్యాఽపరాజితం యదాగ్నీధ్రం యదేవ యజ్ఞస్యాఽపరాజితం తదేవైనా ఉప వాసయతి యతః ఖలు వై యజ్ఞస్య వితతస్య న క్రియతే తదను యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్స్యవ చరన్తి యద్వహన్తీనాం గృహ్ణాతి క్రియమాణమేవ తద్యజ్ఞస్య శయే రక్షసామనన్వవచారాయ న హ్యేతా ఈలయన్త్యా తృతీయసవనాత్పరి శేరే యజ్ఞస్య సన్తత్యై॥[౧౧]

*స్యాదిన్ద్రో గృహ్ణీయాదస్త్వముష్మిన్క్రియతే షడ్విగ్ంశతిశ్చ||**6.4.2**||*

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి స త్వా అధ్వర్యుః స్యాద్యః సోమముపావహరన్థ్సర్వాభ్యో దేవతాభ్య ఉపావహరేదితి హృదే త్వేత్యాహ మనుష్యేభ్య ఏవైతేన కరోతి మనసే త్వేత్యాహ పితృభ్య ఏవైతేన కరోతి దివే త్వా సూర్యాయ త్వేత్యాహ దేవేభ్య ఏవైతేన కరోత్యేతావతీర్వై దేవతాస్తాభ్య ఏవైనగ్ం సర్వాభ్య ఉపావహరతి పురా వాచః [౧౨] ప్రవదితోః ప్రాతరనువాకముపాకరోతి యావత్యేవ వాక్తామవ రున్ధేఽపోఽగ్రేఽభివ్యాహరతి యజ్ఞో వా ఆపో యజ్ఞమేవాఽభి వాచం వి సృజతి సర్వాణి ఛన్దాగ్స్యన్వాహ పశవో వై ఛన్దాగ్ంసి పశూనేవాఽవ రున్ధే గాయత్రియా తేజస్కామస్య పరి దధ్యాత్త్రిష్టుభేన్ద్రియకామస్య జగత్యా పశుకామస్యాఽనుష్టుభా ప్రతిష్ఠాకామస్య పఙ్క్త్యా యజ్ఞకామస్య విరాజాఽన్నకామస్య శృణోత్వగ్నిః సమిధా హవం [౧౩] మ ఇత్యాహ సవితృప్రసూత ఏవ దేవతాభ్యో నివేద్యాఽపోఽచ్ఛైత్యప ఇష్య హోతరిత్యాహేషితగ్ం హి కర్మ క్రియతే మైత్రావరుణస్య

చమసాధ్వర్యవా ద్రవేత్యాహ మిత్రావరుణౌ వా అపాం నేతారౌ తాభ్యామేవైనా అచ్ఛైతి దేవీరాపో అపాన్నపాదిత్యాహాఽఽహుత్యైవైనా నిష్క్రియ గృహ్ణాత్యథో హవిష్కృతానామేవాఽభిఘృతానాం గృహ్ణాతి [౧౪] కార్షిరసీత్యాహ శమలమేవాఽఽసామప ప్లావయతి సముద్రస్య వోఽక్షిత్యా ఉన్నయ ఇత్యాహ తస్మాదద్యమానాః పీయమానా ఆపో న క్షీయన్తే యోనిర్వై యజ్ఞస్య చాత్వాలం యజ్ఞో వసతీవరీర్హోతృచమసం చ మైత్రావరుణచమసం చ సగ్గ్ంస్పర్శ్య వసతీవరీర్వ్యానయతి యజ్ఞస్య సయోనిత్వాయాథో స్వాదేవైనా యోనేః ప్ర జనయత్యధ్వర్యోఽవేరపా 3 ఇత్యాహోతేమనన్నమురుతేమాః పశ్యేతి వావైతదాహ యద్యగ్నిష్టోమో జుహోతి యద్యుక్థ్యః పరిధౌ ని మార్ష్టి యద్యతిరాత్రో యజుర్వదన్ప్ర పద్యతే యజ్ఞక్రతూనాం వ్యావృత్త్యై॥[౧౫]

వావో హవమభిఘృతానాఙ్గృహ్ణాత్యేత పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ||**6.4.3**||

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇతి గ్రావాణమా దత్తే ప్రసూత్యా అశ్వినోర్బాహుభ్యామిత్యాహాఽశ్వినౌ హి దేవానామధ్వర్యూ ఆస్తాం పూష్ణో హస్తాభ్యామిత్యాహ యత్యై పశవో వై సోమో వ్యాన ఉపాగ్ంశుసవనో యదుపాగ్ంశుసవనమభి మిమీతే వ్యానమేవ పశుషు దధాతీన్ద్రాయ త్వేన్ద్రాయ త్వేతి మిమీత ఇన్ద్రాయ హి సోమ ఆహ్రియతే పఞ్చ కృత్వో యజుషా మిమీతే [౧౬] పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞమేవాఽవ రున్ధే పఞ్చ కృత్వస్తూష్ణీం దశ సం పద్యన్తే దశాక్షరా విరాడన్నంవిరాడ్విరాజైవాఽన్నాద్యమవ రున్ధే శ్వాత్రాః స్థ వృత్రతుర ఇత్యాహైష వా అపాగ్ం సోమపీథో య ఏవం వేద నాఽప్స్వార్తిమార్ఛతి యత్తే సోమ దివి జ్యోతిరిత్యాహైభ్య ఏవైనం [౧౭] లోకేభ్యస్సం భరతి సోమో వై రాజా దిశోఽభ్యధ్యాయథ్స దిశోఽను ప్రాఽవిశత్ప్రాగపాగుదగధరాగిత్యాహ దిగ్భ్య ఏవైనగ్ం సమ్భరత్యథో దిశ ఏవాస్మా అవ రున్ధేఽమ్బ ని ష్వరేత్యాహ కాముకా ఏనగ్గ్ స్త్రియో భవన్తి య ఏవం వేద యత్తే

సోమాదాభ్యం నామ జాగృవీత్యా- [౧౦] హైష పై సోమస్య సోమపీథో య ఏవం వేద న సౌమ్యామార్తిమార్ఛతి ఘ్నన్తి వా ఏతథ్సోమం యదభిషుణ్వన్త్యగ్ంశూనప గృహ్ణాతి త్రాయత ఏవైనం ప్రాణా వా అగ్ంశవః పశవః సోమోఽగ్ంశూన్పునరపి సృజతి ప్రాణానేవ పశుషు దధాతి ద్వౌద్వావపి సృజతి తస్మాద్ద్వౌద్వౌ ప్రాణాః॥[౧౬]

యజుషా మిమీత ఏనఙ్జాగృవీతి చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ॥**6.4.4**॥

ప్రాణో వా ఏష యదుపాగ్ంశుర్యదుపాగ్శ్వగ్రా గ్రహా గృహ్యన్తే ప్రాణమేవాఽను ప్ర యన్త్యరుణో హ స్మాఽఽహౌపవేశిః ప్రాతఃసవన ఏవాఽహం యజ్ఞగ్ం సగ్గ్ స్థాపయామి తేన తతః సగ్గ్స్థితేన చరామీత్యష్టౌ కృత్వోఽగ్రేఽభి షుణోత్యష్టాక్షరా గాయత్రీ గాయత్రం ప్రాతఃసవనం ప్రాతఃసవనమేవ తేనాఽఽప్నోత్యేకాదశ కృత్వో ద్వితీయమేకాదశాక్షరా త్రిష్టుప్త్రైష్టుభం మాధ్యందినగ్ం [౨౦] సవనం మాధ్యందినమేవ సవనం తేనాఽఽప్నోతి ద్వాదశ కృత్వస్తృతీయం ద్వాదశాక్షరా జగతీ జాగతం తృతీయసవనం తృతీయసవనమేవ తేనాఽఽప్నోత్యేతాగ్ం హ వావ స యజ్ఞస్య సగ్గ్స్థితిమువాచాఽస్కన్దాయాఽస్కన్నగ్ం హి తద్యద్యజ్ఞస్య సగ్గ్స్థితస్య స్కన్దత్యథో ఖల్వాహుర్గాయత్రీ వావ ప్రాతఃసవనే నాఽతివాద ఇత్యనతివాదుక ఏనమ్భ్రాతృవ్యో భవతి య ఏవం వేద తస్మాదష్టావష్టౌ [౨౧] కృత్వోఽభిషుత్యం బ్రహ్మవాదినో వదన్తి పవిత్రవన్తోఽన్యే గ్రహా గృహ్యన్తే కిం పవిత్ర ఉపాగ్ంశురితి వాక్పవిత్ర ఇతి బ్రూయాద్వాచస్పతయే పవస్వ వాజిన్నిత్యాహ వాచైవైనం పవయతి వృష్ణో అగ్ంశుభ్యామిత్యాహ వృష్ణో హ్యేతావగ్ంశూ యౌ సోమస్య గభస్తిపూత ఇత్యాహ గభస్తినా హ్యేనం పవయతి దేవో దేవానాం పవిత్రమసీత్యాహ దేవో హ్యేషః [౨౨] సన్దేవానాం పవిత్రం యేషాం భాగోఽసి తేభ్యస్త్వేత్యాహ యేషాగ్ హ్యేష భాగస్తేభ్య ఏనం గృహ్ణాతి స్వాఙ్కృతోఽసీత్యాహ ప్రాణమేవ స్వమకృత మధుమతీర్న ఇషస్కృధీత్యాహ సర్వమేవాఽస్మా ఇదగ్గ్ స్వదయతి విశ్వేభ్యస్త్వేన్ద్రియేభ్యో దివ్యేభ్యః పార్థివేభ్య

ఇత్యాహోభయేష్వేవ దేవమనుష్యేషు ప్రాణాన్దధాతి మనస్త్వా- [౨౩] కష్విత్యాహ మన
ఏవాఽశ్నుత ఉర్వన్తరిక్షమన్విహీత్యాహాఽన్తరిక్షదేవత్యో హి ప్రాణః స్వాహా త్వా సుభవః
సూర్యాయేత్యాహ ప్రాణా వై స్వభవసో దేవాస్తేష్వేవ పరోఽక్షం జుహోతి దేవేభ్యస్త్వా
మరీచిపేభ్య ఇత్యాహాఽఽదిత్యస్య వై రశ్మయో దేవా మరీచిపాస్తేషాం తద్భాగధేయం తానేవ
తేన ప్రీణాతి యది కామయేత వర్షుకః పర్జన్యః [౨౪] స్యాదితి నీచా హస్తేన ని
మృజ్యాద్వృష్టిమేవ ని యచ్ఛతి యది కామయేతాఽవర్షుకః స్యాదిత్యుత్తానేన ని
మృజ్యాద్వృష్టిమేవోద్యచ్ఛతి యద్యభిచరేదముం జహ్యథ త్వా హోష్యామీతి
బ్రూయాదాహుతిమేవైనం ప్రేప్సన్ హన్తి యది దూరే స్యాదా
తమితోస్తిష్ఠేత్ప్రాణమేవాఽస్యాఽనుగత్య హన్తి యద్యభిచరేదముష్య [౨౫] త్వా ప్రాణే
సాదయామీతి సాదయేదసన్నో వై ప్రాణః ప్రాణమేవాఽస్య సాదయతి షడ్భిరగ్ంశుభిః
పవయతి షడ్వా ఋతవ ఋతుభిరేవైనం పవయతి త్రిః పవయతి త్రయ ఇమే లోకా
ఏభిరేవైనం లోకైః పవయతి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కస్మాథ్సత్యాత్త్రయః పశూనాగ్ం
హస్తాదానా ఇతి యత్త్రిరుపాగ్ంశుగ్ం హస్తేన విగృహ్ణాతి తస్మాత్త్రయః పశూనాగ్ం
హస్తాదానాః పురుషో హస్తీ మర్కటః॥[౨౬]

మాధ్యన్దినమష్టావష్టావేష మనస్త్వా పర్జన్యోఽముష్య పురుషో ద్వే చ॥**6.4.5**॥

దేవా వై యద్యజ్ఞేఽకుర్వత తదసురా అకుర్వత తే దేవా ఉపాగ్ంశౌ యజ్ఞగ్ం
సగ్గ్స్థాప్యమపశ్యన్తముపాగ్ంశౌ సమస్థాపయన్తేఽసురా వజ్రముద్యత్య దేవానభ్యాయన్త తే
దేవా బిభ్యత ఇన్ద్రముపాఽధావన్తానిన్ద్రోఽన్తర్యామేణాఽన్తరధత్త
తదన్తర్యామస్యాఽన్తర్యామత్వం యదన్తర్యామో గృహ్యతే భ్రాతృవ్యానేవ
తద్యజమానోఽన్తర్ధత్తేఽన్తస్తే [౨౭] దధామి ద్యావాపృథివీ అన్తరుర్వన్తరిక్షమిత్యాహైభిరేవ
లోకైర్యజమానో భ్రాతృవ్యానన్తర్ధత్తే తే దేవా అమన్యన్తేన్ద్రో వా ఇదమభూద్యద్వయగ్గ్ స్మ

ఇతి తేఽబ్రువన్మఘవన్నను న ఆ భజేతి సజోషా దేవైరవరైః పరైశ్చేత్యబ్రవీద్యే చైవ దేవాః పరే యే చాఽవరే తానుభయానన్వాభజథ్సజోషా దేవైరవరైః పరైశ్చేత్యాహ యే చైవ దేవాః పరే యే చాఽవరే తానుభయా- [౨౦] నన్వాభజథ్సజోషా దేవైరవరైః పరైశ్చేత్యాహ యే చైవ దేవాః పరే యే చాఽవరే తానుభయానన్వాభజత్యన్తర్యామే మఘవన్మాదయస్వేత్యాహ యజ్ఞాదేవ యజమానన్నాఽన్తరేత్యుపయామగృహీతోఽసీత్యాహాఽపానస్య ధృత్యై యదుభావపవిత్రౌ గృహ్యేయాతాం ప్రాణమపానోఽను న్యృచ్ఛేత్ప్రమాయుకః స్యాత్పవిత్రవానన్తర్యామో గృహ్యతే [౨౯] ప్రాణాపానయోర్విధృత్యై ప్రాణాపానౌ వా ఏతౌ యదుపాగ్‌శ్వన్తర్యామౌ వ్యాన ఉపాగ్ంశుసవనో యఙ్కామయేత ప్రమాయుకః స్యాదిత్యసగ్గ్స్పృష్టౌ తస్య సాదయేద్వ్యానేనైవాఽస్య ప్రాణాపానౌ వి చ్ఛినత్తి తాజక్ప్ర మీయతే యఙ్కామయేత సర్వమాయురియాదితి సగ్గ్స్పృష్టౌ తస్య సాదయేద్వ్యానేనైవాఽస్య ప్రాణాపానౌ సం తనోతి సర్వమాయురేతి॥[30]

త ఉభయాన్గృహ్యతే చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ ||**6.4.6**||

వాగ్వా ఏషా యదైన్ద్రవాయవో యదైన్ద్రవాయవాగ్రా గ్రహా గృహ్యన్తే వాచమేవాఽను ప్ర యన్తి వాయుం దేవా అబ్రువన్థ్సోమగ్ం రాజానగ్ం హనామేతి సోఽబ్రవీద్వరం వృణై మదగ్రా ఏవ వో గ్రహా గృహ్యాన్తా ఇతి తస్మాదైన్ద్రవాయవాగ్రా గ్రహా గృహ్యన్తే తమఘ్నన్థ్సోఽపూయత్తం దేవా నోపాఽధృష్ణువన్తే వాయుమబ్రువన్నిమన్నః స్వదయే- [30] తి సోఽబ్రవీద్వరం వృణై మద్దేవత్యాన్యేవ వః పాత్రాణ్యుచ్యాన్తా ఇతి తస్మాన్నానాదేవత్యాని సన్తి వాయవ్యాన్యుచ్యన్తే తమేభ్యో వాయురేవాఽస్వదయత్తస్మాద్యత్పూయతి తత్ప్రవాతే వి షజన్తి వాయుర్హి తస్య పవయితా స్వదయితా తస్య విగ్రహణన్నాఽవిన్దన్నాఽదితిరబ్రవీద్వరం వృణా అథ మయా వి గృహ్ణీధ్వం మద్దేవత్యా ఏవ వః సోమాః- [౩౨] సన్నా అసన్నిత్యుపయామగృహీతోఽసీత్యాహాఽదితిదేవత్యాస్తేన యాని హి

దారుమయాణి పాత్రాణ్యస్యైతాని యోనేః సమ్భూతాని యాని మృన్మయాని సాక్షాత్తాన్యస్యై తస్మాదేవమాహ వాగ్వై పరాచ్యవ్యాకృతాఽవదత్తే దేవా ఇన్ద్రమబ్రువన్నిమాం నో వాచం వ్యాకుర్వితి సోఽబ్రవీద్వరం వృణై మహ్యం చైవైష వాయవే చ సహ గృహ్యాతా ఇతి తస్మాదైన్ద్రవాయవః సహ గృహ్యతే తామిన్ద్రో మధ్యతోఽవక్రమ్య వ్యాకరోత్తస్మాదియం వ్యాకృతా వాగుద్యతే తస్మాథ్సకృదిన్ద్రాయ మధ్యతో గృహ్యతే ద్విర్వాయవే ద్వౌ హి స వరావవృణీత॥[33]

స్పదయ సోమాస్సహోఽష్టావిగ్ంశతిశ్చ||**6.4.7**||

మిత్రం దేవా అబ్రువన్థ్సోమగ్ం రాజానగ్ం హనామేతి సోఽబ్రవీన్నాఽహగ్ం సర్వస్య వా అహం మిత్రమస్మీతి తమబ్రువన్ హనామైవేతి సోఽబ్రవీద్వరం వృణై పయసైవ మే సోమగ్గ్ శ్రీణన్నితి తస్మాన్మైత్రావరుణం పయసా శ్రీణన్తి తస్మాత్పశవోఽపాఽక్రామన్మిత్రః సన్క్రూరమకరితి క్రూరమివ ఖలు వా ఏషః [34] కరోతి యః సోమేన యజతే తస్మాత్పశవోఽప క్రామన్తి యన్మైత్రావరుణం పయసా శ్రీణాతి పశుభిరేవ తన్మిత్రగ్ం సమర్ధయతి పశుభిర్యజమానం పురా ఖలు వావైవం మిత్రోఽవేదప మత్క్రూరం చక్రుషః పశవః క్రమిష్యన్తీతి తస్మాదేవమవృణీత వరుణం దేవా అబ్రువన్త్వయాఽగ్ంశభువా సోమగ్ం రాజానగ్ం హనామేతి సోఽబ్రవీద్వరం వృణై మహ్యం చై- [35] వైష మిత్రాయ చ సహ గృహ్యాతా ఇతి తస్మాన్మైత్రావరుణః సహ గృహ్యతే తస్మాద్రాజ్ఞా రాజానమగ్ంశభువా ఘ్నన్తి వైశ్యేన వైశ్యగ్ం శూద్రేణ శుద్రన్న వా ఇదం దివా న నక్తమాసీదవ్యావృత్తం తే దేవా మిత్రావరుణావబ్రువన్నిదం నో వి వాసయతమితి తావబ్రూతాం వరం వృణావహా ఏక ఏవాఽఽవత్పూర్వో గ్రహో గృహ్యాతా ఇతి తస్మాదైన్ద్రవాయవః పూర్వో మైత్రావరుణాద్గృహ్యతే ప్రాణాపానౌ హ్యేతౌ యదుపాగ్శ్వన్తర్యామౌ మిత్రోఽహరజనయద్వరుణో రాత్రిం తతో వా ఇదం

వ్యాచ్ఛద్యసై మిత్రావరుణో గృహ్యతే వ్యుష్ట్యై॥[౩౬]
ఏష వైన్ద్రవాయవో ద్వావిగ్ంశతిశ్చ **||6.4.8||**

యజ్ఞస్య శిరోఽచ్ఛిద్యత తే దేవా అశ్వినావబ్రువన్భిషజౌ వై స్థ ఇదం యజ్ఞస్య శిరః ప్రతి ధత్తమితి తావబ్రూతాం వరం వృణావహై గ్రహ ఏవ నావత్రాపి గృహ్యతామితి తాభ్యామేతమాశ్వినమగృహ్ణన్తతో వై తౌ యజ్ఞస్య శిరః ప్రత్యధత్తాం యదాశ్వినో గృహ్యతే యజ్ఞస్య నిష్కృత్యై తౌ దేవా అబ్రువన్నపూతౌ వా ఇమౌ మనుష్యచరౌ [౩౬] భిషజావితి తస్మాద్బ్రాహ్మణేన భేషజం న కార్యమపూతో హ్యే ౨ షోఽమేధ్యో యో భిషక్తౌ బహిష్పవమానేన పవయిత్వా తాభ్యామేతమాశ్వినమగృహ్ణన్తస్మాద్బహిష్పవమానే స్తుత ఆశ్వినో గృహ్యతే తస్మాదేవం విదుషా బహిష్పవమాన ఉపసద్యః పవిత్రం వై బహిష్పవమాన ఆత్మానమేవ పవయతే తయోస్త్రేధా భైషజ్యం వి న్యదధురగ్నౌ తృతీయమప్సు తృతీయం బ్రాహ్మణే తృతీయన్తస్మాదుదపాత్ర- [౩౦] ముపనిధాయ బ్రాహ్మణం దక్షిణతో నిషాద్య భేషజం కుర్యాద్యావదేవ భేషజం తేన కరోతి సమర్ధుకమస్య కృతమ్భవతి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కస్మాథ్సత్యాదేకపాత్రా ద్విదేవత్యా గృహ్యన్తే ద్విపాత్రా హూయన్త ఇతి యదేకపాత్రా గృహ్యన్తే తస్మాదేకోఽన్తరతః ప్రాణో ద్విపాత్రా హూయన్తే తస్మాద్ద్వౌద్వౌ బహిష్టాత్ప్రాణాః ప్రాణా వా ఏతే యద్ద్విదేవత్యాః పశవ ఇడా యదిడాం పూర్వాన్ద్విదేవత్యేభ్య ఉపహ్వయేత [౩౬] పశుభిః ప్రాణానన్తర్దధీత ప్రమాయుకః స్యాద్ద్విదేవత్యాన్భక్షయిత్వేడాముప హ్వయతే ప్రాణానేవాఽఽత్మన్ధిత్వా పశూనుప హ్వయతే వాగ్వా ఐన్ద్రవాయవశ్చక్షుర్మైత్రావరుణః శ్రోత్రమాశ్వినః పురస్తాదైన్ద్రవాయవమ్భక్షయతి తస్మాత్పురస్తాద్వాచా వదతి పురస్తాన్మైత్రావరుణం తస్మాత్పురస్తాచ్చక్షుషా పశ్యతి సర్వతః పరిహారమాశ్వినం తస్మాథ్సర్వతః శ్రోత్రేణ శృణోతి ప్రాణా వా ఏతే యద్ద్విదేవత్యా [౪౦] అరిక్తాని పాత్రాణి సాదయతి తస్మాదరిక్తా అన్తరతః ప్రాణా యతః ఖలు వై యజ్ఞస్య

వితతస్య న క్రియతే తదను యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంస్యవ చరన్తి యదరిక్తాని పాత్రాణి సాదయతి క్రియమాణమేవ తద్యజ్ఞస్య శయే రక్షసామనన్వవచారాయ దక్షిణస్య హవిర్ధానస్యోత్తరస్యాం వర్తన్యాగ్ం సాదయతి వాచ్యేవ వాచం దధాత్యా తృతీయసవనాత్పరి శేరే యజ్ఞస్య సన్తత్యై॥[౪౦]

*మనుష్యచరావుదపాత్రముపహ్వయేత ద్విదేవత్యాష్షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ||***6.4.9||**

బృహస్పతిర్దేవానాం పురోహిత ఆసీచ్ఛణ్డామర్కావసురాణాం బ్రహ్మణ్వన్తో దేవా ఆసన్బ్రహ్మణ్వన్తోఽసురాస్తేఽ ౨ ఽన్యోఽన్యన్నాఽశక్నువన్నభిభవితుం తే దేవాః శణ్డామర్కావుపాఽమన్త్రయన్త తావబ్రూతాం వరం వృణావహై గ్రహావేవ నావత్రాపి గృహ్యేతామితి తాభ్యామేతౌ శుక్రామన్థినావగృహ్ణన్తతో దేవా అభవన్పరాఽసురా యస్యైవం విదుషః శుక్రామన్థినౌ గృహ్యేతే భవత్యాత్మనా పరా- [౪౧] ఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి తౌ దేవా అపనుద్యాఽఽత్మన ఇన్ద్రాయాఽజుహవురపనుత్తౌ శణ్డామర్కౌ సహాఽమునేతి బ్రూయాద్యం ద్విష్యాద్యమేవ ద్వేష్టి తేనైనౌ సహాఽప నుదతే స ప్రథమః సఙ్కృతిర్విశ్వకర్మేత్యేవైనావాత్మన ఇన్ద్రాయాఽజుహవురిన్ద్రో హ్యేతాని రూపాణి కరిక్రదచరదసౌ వా ఆదిత్యః శుక్రశ్చన్ద్రమా మన్థ్యపిగృహ్య ప్రాఞ్చౌ ని- [౪౨] ష్క్రామతస్తస్మాత్ప్రాఞ్చౌ యన్తౌ న పశ్యన్తి ప్రత్యఞ్చావావృత్య జుహుతస్మాత్ప్రత్యఞ్చౌ యన్తౌ పశ్యన్తి చక్షుషీ వా ఏతే యజ్ఞస్య యచ్ఛుక్రామన్థినౌ నాసికోత్తరవేదిరభితః పరిక్రమ్య జుహుతస్తస్మాదభితో నాసికాం చక్షుషీ తస్మాన్నాసికయా చక్షుషీ విధృతే సర్వతః పరి క్రామతో రక్షసామపహత్యై దేవా వై యాః ప్రాచీరాహుతీరజుహవుర్యే పురస్తాదసురా ఆసన్తాగ్ంస్తాభిః ప్రా- [౪౩] ఽణుదన్త యాః ప్రతీచీర్యే పశ్చాదసురా ఆసన్తాగ్ంస్తాభిరపానుదన్త ప్రాచీరన్యా ఆహుతయో హూయన్తే ప్రత్యఞ్చౌ శుక్రామన్థినౌ పశ్చాచ్చైవ పురస్తాచ్చ యజమానో భ్రాతృవ్యాన్ప్ర ణుదతే తస్మాత్పరాచీః ప్రజాః ప్ర వీయన్తే ప్రతీచీర్జాయన్తే శుక్రామన్థినౌ వా అను ప్రజాః ప్ర

జాయన్తేఽత్రిశ్చాఽఽద్యాశ్చ సువీరాః ప్రజాః ప్రజనయన్పరీహి శుక్రః శుక్రశోచిషా [౪౫]
సుప్రజాః ప్రజాః ప్రజనయన్పరీహి మన్థీ మన్థిశోచిషేత్యాహైతా వై సువీరా యా అత్త్రీరేతాః
సుప్రజా యా ఆద్యా య ఏవం వేదాఽత్త్ర్యస్య ప్రజా జాయతే నాఽఽద్యా
ప్రజాపతేరక్ష్యశ్వయత్తత్పరాఽపతత్తద్వికఙ్కతం ప్రాఽవిశత్తద్వికఙ్కతే నాఽరమత తద్యవం
ప్రాఽవిశత్తద్యవేఽరమత తద్యవస్య [౪౬] యవత్వం యద్వైకఙ్కతం మన్థిపాత్రమ్భవతి
సక్తుభిః శ్రీణాతి ప్రజాపతేరేవ తచ్చక్షుః సమ్భరతి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి
కస్మాథ్సత్యాన్మన్థిపాత్రగ్ం సదో నాశ్నుత ఇత్యార్తపాత్రగ్ం హీతి
బ్రూయాద్యదశ్నువీతాఽన్ధోఽధ్వర్యుః స్యాదార్తిమార్ఛేత్తస్మాన్నాఽశ్నుతే॥[౪౭]

*ఆత్మనా పరా నిష్ప్ర శుక్రశోచిషా యవస్య సప్తత్రిగ్ంశచ్చ||**6.4.10**||*

దేవా వై యద్యజ్ఞేఽకుర్వత తదసురా అకుర్వత తే దేవా
ఆగ్రయణాగ్రాన్గ్రహానపశ్యన్తానగృహ్ణత తతో వై తేఽగ్రం పర్యాయన్ యస్యైవం విదుష
ఆగ్రయణాగ్రా గ్రహా గృహ్యన్తేఽగ్రమేవ సమానానాం పర్యేతి రుగ్ణవత్యర్చా భ్రాతృవ్యవతో
గృహ్ణీయాద్భ్రాతృవ్యస్యైవ రుక్త్వాఽగ్రగ్ం సమానానాం పర్యేతి యే దేవా దివ్యేకాదశ
స్థేత్యాహై- [౪౮] తావతీర్వై దేవతాస్తాభ్య ఏవైనగ్ం సర్వాభ్యో గృహ్ణాత్యేష తే
యోనిర్విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్య ఇత్యాహ వైశ్వదేవో హ్యేష దేవతయా వాగ్వై
దేవేభ్యోఽపాఽక్రామద్యజ్ఞాయాఽతిష్ఠమానా తే దేవా వాచ్యపక్రాన్తాయాం తూష్ణీం
గ్రహానగృహ్ణత సాఽమన్యత వాగన్తర్యన్తి వై మేతి సాఽఽగ్రయణం
ప్రత్యాఽగచ్ఛత్తదాగ్రయణస్యాఽఽగ్రయణత్వ- [౪౯] న్తస్మాదాగ్రయణే వాగ్వి సృజ్యతే
యత్తూష్ణీం పూర్వే గ్రహా గృహ్యన్తే యథా త్సారీయతి మ ఆఖ ఇయతి నాఽప
రాథ్స్యామీత్యుపావసృజత్యేవమేవ తదధ్వర్యురాగ్రయణం గృహీత్వా యజ్ఞమారభ్య వాచం
వి సృజతే త్రిర్హింం కరోత్యుద్గాతౄనేవ తద్వృణీతే ప్రజాపతిర్వా ఏష యదాగ్రయణో

యదాగ్రయణం గృహీత్వా హిం కరోతి ప్రజాపతిరేవ [౩౦] తత్ప్రజా అభి జిఘ్రతి తస్మాద్వత్సం జాతం గౌరభి జిఘ్రత్యాత్మా వా ఏష యజ్ఞస్య యదాగ్రయణః సవనేసవనేఽభి గృహ్ణాత్యాత్మన్నేవ యజ్ఞగ్ం సం తనోత్యుపరిష్టాదా నయతి రేత ఏవ తద్దధాత్యధస్తాదుప గృహ్ణాతి ప్ర జనయత్యేవ తద్బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కస్మాత్సత్యాద్గాయత్రీ కనిష్ఠా ఛన్దసాగ్ం సతీ సర్వాణి సవనాని వహతీత్యేష వై గాయత్రియై వత్సో యదాగ్రయణస్తమేవ తదభినివర్తగ్ం సర్వాణి సవనాని వహతి తస్మాద్వత్సమపాకృతం గౌరభి ని వర్తతే॥[౩౦]

ఆహాఽఽగ్రయణత్వం ప్రజాపతిరేతి విగ్ంశతిశ్చ||**6.4.11**||

యజ్ఞేన తా ఉపయజ్భిర్దేవా వై యజ్ఞమాగ్నీధ్రే బ్రహ్మవాదినస్స త్వై దేవస్య గ్రావాణం ప్రాణో వా ఉపాగ్ంశ్వగ్రా దేవా వా ఉపాగ్ంశౌ వాగ్వై మిత్రం యజ్ఞస్య బృహస్పతిర్దేవా వా ఆగ్రయణాగ్రానేకాదశ||**11**||

యజ్ఞేన లోకే పశుమాన్థ్స్యాత్సవనం మాధ్యన్దినం వాగ్వా అరిక్తాని తత్ప్రజా ఏకపఞ్చాశత్॥౫౧॥

యజ్ఞేన ని వర్తతే॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి షష్ఠ కాణ్డే చతుర్థః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ షష్ఠ కాణ్డే పఞ్చమః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ ఇన్ద్రో వృత్రాయ వజ్రముదయచ్ఛథ్స వృత్రో వజ్రాదుద్యతాదబిభేథ్సోఽబ్రవీన్మా మే ప్ర హారస్తి వా ఇదం మయి వీర్యం తత్తే ప్ర దాస్యామీతి తస్మా ఉక్థ్యం ప్రాఽయచ్ఛత్తస్మై ద్వితీయముదయచ్ఛథ్సోఽబ్రవీన్మా మే ప్ర హారస్తి వా ఇదం మయి వీర్యం తత్తే ప్ర దాస్యామీతి [౧] తస్మా ఉక్థ్యమేవ ప్రాఽయచ్ఛత్తస్మై తృతీయముదయచ్ఛత్తం విష్ణురన్వతిష్ఠత జహీతి సోఽబ్రవీన్మా మే ప్ర హారస్తి వా ఇదం మయి వీర్యం తత్తే ప్ర దాస్యామీతితస్మా ఉక్థ్యమేవ ప్రాఽయచ్ఛత్తం నిర్మాయం భూతమహన్ యజ్ఞో హి తస్య మాయాఽఽసీద్యదుక్థ్య గృహ్యత ఇన్ద్రియమేవ [౨] తద్వీర్యం యజమానో భ్రాతృవ్యస్య వృఙ్క్త ఇన్ద్రాయ త్వా బృహద్వతే వయస్వత ఇత్యాహేన్ద్రాయ హి స తం ప్రాయచ్ఛత్తస్మై త్వా విష్ణవే త్వేత్యాహ యదేవ విష్ణురన్వతిష్ఠత జహీతి తస్మాద్విష్ణుమన్వాభజతి త్రిర్నిర్గృహ్ణాతి త్రిర్హి స తం తస్మై ప్రాఽయచ్ఛదేష తే యోనిః పునర్హవిరసీత్యాహ పునఃపున- [3] ర్హ్యస్మాన్నిర్గృహ్ణాతి చక్షుర్వా ఏతద్యజ్ఞస్య యదుక్థ్యస్తస్మాదుక్థ్యగ్ం హుతగ్ం సోమా అన్వాయన్తి తస్మాదాత్మా చక్షురన్వేతి తస్మాదేకం యన్తం బహవోఽను యన్తి తస్మాదేకో బహూనాం భద్రో భవతి తస్మాదేకో బహ్వీర్జాయా విన్దతే యది కామయేతాఽధ్వర్యురాత్మానం యజ్ఞయశసేనాఽర్పయేయమిత్యన్తరాఽఽహవనీయఞ్చ హవిర్ధానఞ్చ తిష్ఠన్నవ నయే- [౪] దాత్మానమేవ యజ్ఞయశసేనాఽర్పయతి యది కామయేత యజమానం యజ్ఞయశసేనాఽర్పయేయమిత్యన్తరా సదోహవిర్ధానే తిష్ఠన్నవ నయేద్యజమానమేవ యజ్ఞయశసేనాఽర్పయతి యది కామయేత సదస్యాన్ యజ్ఞయశసేనాఽర్పయేయమితి

సద ఆలభ్యాఽవ నయేథ్సదస్యానేవ యజ్ఞయశసేనాఽర్పయతి॥[౫]
ఇతీన్ద్రియమేవ పునఃపునరర్పయేత్త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ||**6.5.1**||

ఆయుర్వా ఏతద్యజ్ఞస్య యద్ధ్రువ ఉత్తమో గ్రహాణాం గృహ్యతే తస్మాదాయుః ప్రాణానాముత్తమం మూర్ధానం దివో అరతిం పృథివ్యా ఇత్యాహ మూర్ధానమేవైనగ్ం సమానానాఙ్కరోతి వైశ్వానరమృతాయ జాతమగ్నిమిత్యాహ వైశ్వానరగ్ం హి దేవతయాఽఽయురుభయతోవైశ్వానరో గృహ్యతే తస్మాదుభయతః ప్రాణా అధస్తాచ్చోపరిష్టాచ్చాఽర్ధినోఽన్యే గ్రహా గృహ్యన్తేఽర్ధీ ధ్రువస్తస్మా- [౬]
దర్ధ్యవాఙ్ప్రాణోఽన్యేషాం ప్రాణానాముపోప్తేఽన్యే గ్రహాః సాద్యన్తేఽనుపోప్తే ధ్రువస్తస్మాదస్థ్నాఽన్యాః ప్రజాః ప్రతితిష్ఠన్తి మాగ్ంసేనాఽన్యా అసురా వా ఉత్తరతః పృథివీం పర్యాచికీర్షన్తాం దేవా ధ్రువేణాఽదృగ్ంహన్తద్ధ్రువస్య ధ్రువత్వం యద్ధ్రువ ఉత్తరతః సాద్యతే ధృత్యా ఆయుర్వా ఏతద్యజ్ఞస్య యద్ధ్రువ ఆత్మా హోతా యద్ధోతృచమసే ధ్రువమవనయత్యాత్మన్నేవ యజ్ఞస్యా- [౭] ఽఽయుర్దధాతి పురస్తాదుక్థస్యాఽవనీయ ఇత్యాహుః పురస్తాద్ధ్యాయుషో భుఙ్క్తే మధ్యతోఽవనీయ ఇత్యాహుర్మధ్యమేన హ్యాయుషో భుఙ్క్త ఉత్తరార్ధేఽవనీయ ఇత్యాహురుత్తమేన హ్యాయుషో భుఙ్క్తే వైశ్వదేవ్యామృచి శస్యమానాయామవ నయతి వైశ్వదేవ్యో వై ప్రజాః ప్రజాస్వేవాఽఽయుర్దధాతి॥[౮]
ధ్రువస్తస్మాదేవ యజ్ఞస్యైకాన్న చత్వారిగ్ంశచ్చ||**6.5.2**||

యజ్ఞేన వై దేవాః సువర్గం లోకమాయన్తేఽమన్యన్త మనుష్యా నోఽన్వాభవిష్యన్తీతి తే సంవథ్సరేణ యోపయిత్వా సువర్గ్ంలోకమాయన్తమృషయ ఋతుగ్రహైరేవాను ప్రాఽజానన్ యదృతుగ్రహా గృహ్యన్తే సువర్గస్య లోకస్య ప్రజ్ఞాత్యై ద్వాదశ గృహ్యన్తే

ద్వాదశ మాసాః సంవత్సరః సంవత్సరస్య ప్రజ్ఞాత్యై సహ ప్రథమౌ గృహ్యేతే సహోత్తమౌ తస్మాద్ద్వౌద్వావృతూ ఉభయతోముఖమృతుపాత్రం భవతి కో [౯] హి తద్వేద యత ఋతూనాం ముఖమృతునా ప్రేష్యేతి షట్కృత్వ ఆహ షడ్వా ఋతవ ఋతూనేవ ప్రీణాత్యృతుభిరితి చతుశ్చతుష్పద ఏవ పశూన్ప్రీణాతి ద్విః పునర్ఋతునాఽఽహ ద్విపద ఏవ ప్రీణాత్యృతునా ప్రేష్యేతి షట్కృత్వ ఆహర్తుభిరితి చతుస్తస్మాచ్చతుష్పాదః పశవ ఋతూనుప జీవన్తి ద్విః [౧౦] పునర్ఋతునాఽఽహ తస్మాద్ద్విపాదశ్చతుష్పదః పశూనుప జీవన్త్యృతునా ప్రేష్యేతి షట్కృత్వ ఆహర్తుభిరితి చతుర్ద్విః పునర్ఋతునాఽఽహాఽఽక్రమణమేవ తత్సేతుం యజమానః కురుతే సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై నాఽన్యోఽన్యమను ప్ర పద్యేత యదన్యోఽన్యమను ప్ర పద్యేతర్తుర్ఋతుమను ప్ర పద్యేతర్తవో మోహుకాః స్యుః [౧౧] ప్రసిద్ధమేవాఽధ్వర్యుర్దక్షిణేన ప్ర పద్యతే ప్రసిద్ధం ప్రతిప్రస్థాతోత్తరేణ తస్మాదాదిత్యః షణ్మాసో దక్షిణేనైతి షడుత్తరేణోపయామగృహీతోఽసి సగ్ంసర్పోఽస్యగ్ంహస్పత్యాయ త్వేత్యాహాఽస్తి త్రయోదశో మాస ఇత్యాహుస్తమేవ తత్ప్రీణాతి॥[౧౨]

కో జీవన్తి ద్విస్స్యుశ్చతుస్త్రిగ్ంశచ్చ||**6.5.3**||

సువర్గాయ వా ఏతే లోకాయ గృహ్యన్తే యదృతుగ్రహా జ్యోతిరిన్ద్రాగ్నీ యదైన్ద్రాగ్నమృతుపాత్రేణ గృహ్ణాతి జ్యోతిరేవాఽస్మా ఉపరిష్టాద్దధాతి సువర్గస్య లోకస్యాఽనుఖ్యాత్యా ఓజోభృతౌ వా ఏతౌ దేవానాం యదిన్ద్రాగ్నీ యదైన్ద్రాగ్నో గృహ్యత ఓజ ఏవాఽవ రున్ధే వైశ్వదేవగ్ం శుక్రపాత్రేణ గృహ్ణాతి వైశ్వదేవ్యో వై ప్రజా అసావాదిత్యః శుక్రో యద్వైశ్వదేవగ్ం శుక్రపాత్రేణ గృహ్ణాతి తస్మాదసావాదిత్యః [౧౩] సర్వాః ప్రజాః ప్రత్యఙ్ఙుదేతి తస్మాత్సర్వ ఏవ మన్యతే మాం ప్రత్యుదగాదితి వైశ్వదేవగ్ం శుక్రపాత్రేణ గృహ్ణాతి వైశ్వదేవ్యో వై ప్రజాస్తేజః శుక్రో యద్వైశ్వదేవగ్ం శుక్రపాత్రేణ గృహ్ణాతి ప్రజాస్వేవ

తేజో దధాతి॥[౧౪]

తస్మాదసావాదిత్యస్త్రిగ్ంశచ్చ||**6.5.4**||

ఇన్ద్రో మరుద్భిః సాంవిద్యేన మాధ్యన్దినే సవనే వృత్రమహన్ యన్మాధ్యన్దినే సవనే మరుత్వతీయా గృహ్యన్తే వార్త్రఘ్నా ఏవ తే యజమానస్య గృహ్యన్తే తస్య వృత్రం జఘ్నుష ఋతవోఽముహ్యన్థ్స ఋతుపాత్రేణ మరుత్వతీయానగృహ్ణాత్తతో వై స ఋతూన్ప్రాజానాద్యదృతుపాత్రేణ మరుత్వతీయా గృహ్యన్త ఋతూనాం ప్రజ్ఞాత్యై వజ్రం వా ఏతం యజమానో భ్రాతృవ్యాయ ప్ర హరతి యన్మరుత్వతీయా ఉదేవ ప్రథమేన [౧౫] యచ్ఛతి ప్ర హరతి ద్వితీయేన స్తృణుతే తృతీయేనాఽఽయుధం వా ఏతద్యజమానః సగ్ంస్కురుతే యన్మరుత్వతీయా ధనురేవ ప్రథమో జ్యా ద్వితీయ ఇషుస్తృతీయః ప్రత్యేవ ప్రథమేన ధత్తే వి సృజతి ద్వితీయేన విధ్యతి తృతీయేనేన్ద్రో వృత్రగ్ం హత్వా పరాం పరావతమగచ్ఛదపాఽరాధమితి మన్యమానః స హరితోఽభవత్స ఏతాన్మరుత్వతీయానాత్మస్పరణానపశ్యత్తానగృహ్ణీత [౧౬] ప్రాణమేవ ప్రథమేనాఽస్పృణుతాఽపానన్ద్వితీయేనాఽఽత్మానన్తృతీయేనాఽఽత్మస్పరణా వా ఏతే యజమానస్య గృహ్యన్తే యన్మరుత్వతీయాః ప్రాణమేవ ప్రథమేన స్పృణుతేఽపానన్ద్వితీయేనాఽఽత్మానం తృతీయేనేన్ద్రో వృత్రమహన్తం దేవా అబ్రువన్మహాన్ వా అయమభూద్యో వృత్రమవధీదితి తన్మహేన్ద్రస్య మహేన్ద్రత్వగ్ం స ఏతం మాహేన్ద్రముద్ధారముదహరత వృత్రగ్ం హత్వాఽన్యాసు దేవతాస్వధి యన్మాహేన్ద్రో గృహ్యత ఉద్ధారమేవ తం యజమాన ఉద్ధరతేఽన్యాసు ప్రజాస్వధి శుక్రపాత్రేణ గృహ్ణాతి యజమానదేవత్యో వై మాహేన్ద్రస్తేజః శుక్రో యన్మాహేన్ద్రగ్ం శుక్రపాత్రేణ గృహ్ణాతి యజమాన ఏవ తేజో దధాతి॥[౧౭]

ప్రథమేనాఽగృహ్ణీత దేవతాస్వష్టావిగ్ంశతిశ్చ||**6.5.5**||

అదితిః పుత్రకామా సాధ్యేభ్యో దేవేభ్యో బ్రహ్మౌదనమపచత్తస్యా
ఉచ్ఛేషణమదదుస్తత్ప్రాఽశ్నాత్సా రేతోఽధత్త తస్యై చత్వార ఆదిత్యా అజాయన్త సా
ద్వితీయమపచత్సాఽమన్యతోచ్ఛేషణాన్మ ఇమేఽజ్ఞత యదగ్రే ప్రాశిష్యామీతో మే
వసీయాగ్ంసో జనిష్యన్త ఇతి సాఽగ్రే ప్రాఽశ్నాత్సా రేతోఽధత్త తస్యై
వ్యృద్ధమాణ్డమజాయత సాఽఽదిత్యేభ్య ఏవ [౧౮] తృతీయమపచద్భోగాయ మ ఇదగ్గ్
శ్రాన్తమస్త్వితి తేఽబ్రువన్వరం వృణామహై యోఽతో జాయాతా అస్మాకగ్ం స
ఏకోఽసద్యోఽస్య ప్రజాయామృధ్యాతా అస్మాకం భోగాయ భవాదితి తతో
వివస్వానాదిత్యోఽజాయత తస్య వా ఇయం ప్రజా యన్మనుష్యాస్తాస్వేక ఏవర్ధో యో
యజతే స దేవానాం భోగాయ భవతి దేవా వై యజ్ఞా- [౧౯] ద్రుద్రమన్తరాయన్త్స
ఆదిత్యానన్వాక్రమత తే ద్విదేవత్యాన్ప్రాఽపద్యన్త తాన్న ప్రతి ప్రాఽయచ్ఛన్తస్మాదపి వధ్యం
ప్రపన్నన్న ప్రతి ప్ర యచ్ఛన్తి తస్మాద్ద్విదేవత్యేభ్య ఆదిత్యో నిర్గృహ్యతే
యదుచ్ఛేషణాదజాయన్త తస్మాదుచ్ఛేషణాద్గృహ్యతే తిసృభిర్ఋగ్భిర్గృహ్ణాతి మాతా పితా
పుత్రస్తదేవ తన్మిథునముల్బం గర్భో జరాయు తదేవ త- [౨౦] న్మిథునం పశవో వా ఏతే
యదాదిత్య ఊర్గ్దధి దధ్నా మధ్యతః శ్రీణాత్యూర్జమేవ పశూనాం మధ్యతో దధాతి
శృతాతఙ్క్యేన మేధ్యత్వాయ తస్మాదామా పక్వం దుహే పశవో వా ఏతే యదాదిత్యః
పరిశ్రిత్య గృహ్ణాతి ప్రతిరుధ్యైవాఽస్మై పశూన్గృహ్ణాతి పశవో వా ఏతే యదాదిత్య ఏష
రుద్రో యదగ్నిః పరిశ్రిత్య గృహ్ణాతి రుద్రాదేవ పశూనన్తర్దధా- [౨౧] త్యేష వై
వివస్వానాదిత్యో యదుపాగ్ంశుసవనః స ఏతమేవ సోమపీథం పరి శయ ఆ
తృతీయసవనాద్వివస్వ ఆదిత్యైష తే సోమపీథ ఇత్యాహ వివస్వన్తమేవాఽఽదిత్యగ్ం
సోమపీథేన సమర్ధయతి యా దివ్యా వృష్టిస్తయా త్వా శ్రీణామీతి వృష్టికామస్య
శ్రీణీయాద్వృష్టిమేవాఽవ రున్ధే యది తాజక్ప్ర స్కన్దేద్వర్షుకః పర్జన్యః స్యాద్యది

చిరమవర్షుకో న సాదయత్యసన్నాద్ధి ప్రజాః ప్రజాయన్తే నాఽను వషట్కరోతి యదనువషట్కుర్యాద్రుద్రం ప్రజా అన్వవసృజేన్న హుత్వాఽన్వీక్షేత యదన్వీక్షేత చక్షురస్య ప్రమాయుకగ్గ్ స్యాత్తస్మాన్నాఽన్వీక్ష్యః॥[౨౨]

ఏవ యజ్ఞాజ్జరాయు తదేవ తదన్తర్దధాతి న సప్తవిగ్ంశతిశ్చ||**6.5.6**||

అన్తర్యామపాత్రేణ సావిత్రమాగ్రయణాద్గృహ్ణాతి ప్రజాపతిర్వా ఏష యదాగ్రయణః ప్రజానాం ప్రజననాయ న సాదయత్యసన్నాద్ధి ప్రజాః ప్రజాయన్తే నాఽను వషట్కరోతి యదనువషట్కుర్యాద్రుద్రం ప్రజా అన్వవసృజేదేష వై గాయత్రో దేవానాం యథ్సవితైష గాయత్రియై లోకే గృహ్యతే యదాగ్రయణో యదన్తర్యామపాత్రేణ సావిత్రమాగ్రయణాద్గృహ్ణాతి స్వాదేవైనం యోనేర్నిర్గృహ్ణాతి విశ్వే [౨౩] దేవాస్తృతీయగ్ం సవనం నోదయచ్ఛన్తే సవితారం ప్రాతఃసవనభాగగ్ం సన్తం తృతీయసవనమభి పర్యణయన్తతో వై తే తృతీయగ్ం సవనముదయచ్ఛన్ యత్తృతీయసవనే సావిత్రో గృహ్యతే తృతీయస్య సవనస్యోద్యత్యై సవితృపాత్రేణ వైశ్వదేవఙ్కలశాద్గృహ్ణాతి వైశ్వదేవ్యో వై ప్రజా వైశ్వదేవః కలశః సవితా ప్రసవానామీశే యథ్సవితృపాత్రేణ వైశ్వదేవం కలశాద్గృహ్ణాతి సవితృప్రసూత ఏవాఽస్మై ప్రజాః ప్ర [౨౪] జనయతి సోమే సోమమభి గృహ్ణాతి రేత ఏవ తద్దధాతి సుశర్మాఽసి సుప్రతిష్ఠాన ఇత్యాహ సోమే హి సోమమభిగృహ్ణాతి ప్రతిష్ఠిత్యా ఏతస్మిన్వా అపి గ్రహే మనుష్యేభ్యో దేవేభ్యః పితృభ్యః క్రియతే సుశర్మాఽసి సుప్రతిష్ఠాన ఇత్యాహ మనుష్యేభ్య ఏవైతేన కరోతి బృహదిత్యాహ దేవేభ్య ఏవైతేన కరోతి నమ ఇత్యాహ పితృభ్య ఏవైతేన కరోత్యేతావతీర్వై దేవతాస్తాభ్య ఏవైనగ్ం సర్వాభ్యో గృహ్ణాత్యేష తే యోనిర్విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్య ఇత్యాహ వైశ్వదేవో హ్యేషః॥ [౨౫]

విశ్వే ప్ర పితృభ్య ఏవైతేన కరోత్యేకాన్న విగ్ంశతిశ్చ||**6.5.7**||

ప్రాణో వా ఏష యదుపాగ్ంశుర్యదుపాగ్ంశుపాత్రేణ ప్రథమశ్చోత్తమశ్చ గ్రహౌ గృహ్యే
తేప్రాణమేవాఽను ప్రయన్తి ప్రాణ మనూద్యన్తి ప్రజాపతిర్వా ఏష యదాగ్రయణః ప్రాణ
ఉపాగ్ంశుః పత్నీః ప్రజాః ప్ర జనయన్తి యదుపాగ్ంశుపాత్రేణ
పాత్నీవతమాగ్రయణాద్గృహ్ణాతి ప్రజానాం ప్రజననాయ తస్మాత్ప్రాణం ప్రజా అను ప్ర
జాయన్తే దేవా వా ఇతైతః పత్నీః సువర్గం [౨౬] లోకమజిగాగ్ంసన్తే సువర్గం లోకం న
ప్రాఽజానన్త ఏతం పాత్నీవతమపశ్యన్తమగృహ్ణత తతో వై తే సువర్గం లోకం ప్రాఽజానన్
యత్పాత్నీవతో గృహ్యతే సువర్గస్య లోకస్య ప్రజ్ఞాత్యై స సోమో నాఽతిష్ఠత స్త్రీభ్యో
గృహ్యమాణస్తం ఘృతం వజ్రఙ్కృత్వాఽఘ్నన్తన్నిరిన్ద్రియం భూతమగృహ్ణన్తస్మాత్స్త్రియో
నిరిన్ద్రియా అదాయాదీరపి పాపాత్పుగ్ంస ఉపస్తితరం [౨౭] వదన్తి యద్ఘృతేన పాత్నీవతగ్గ్
శ్రీణాతి వజ్రేణైవైనం వశే కృత్వా గృహ్ణాత్యుపయామగృహీతోఽసీత్యాహేయం వా
ఉపయామస్తస్మాదిమాం ప్రజా అను ప్ర జాయన్తే బృహస్పతిసుతస్య త ఇత్యాహ బ్రహ్మ వై
దేవానాం బృహస్పతిర్బ్రహ్మణైవాఽస్మై ప్రజాః ప్ర జనయతీన్దో ఇత్యాహ రేతో వా ఇన్దూ రేత
ఏవ తద్దధాతీన్ద్రియావ ఇ- [౨౮] త్యాహ ప్రజా వా ఇన్ద్రియం ప్రజా ఏవాఽస్మై ప్ర
జనయత్యగ్నా 3 ఇత్యాహాఽగ్నిర్వై రేతోధాః పత్నీవ ఇత్యాహ మిథునత్వాయ సజూర్దేవేన
త్వష్ట్రా సోమం పిబేత్యాహ త్వష్టా వై పశూనాం మిథునానాగ్ం రూపకృద్రూపమేవ పశుషు
దధాతి దేవా వై త్వష్టారమజిఘాగ్ంసన్థ్స పత్నీః ప్రాఽపద్యత తన్న ప్రతి
ప్రాఽయచ్ఛన్తస్మాదపి [౨౯] వధ్యం ప్రపన్నం న ప్రతి ప్ర యచ్ఛన్తి తస్మాత్పాత్నీవతే త్వష్ట్రేఽపి
గృహ్యతే న సాదయత్యసన్నాద్ధి ప్రజాః ప్రజాయన్తే నాఽను వషట్కరోతి
యదనువషట్కుర్యాద్రుద్రం ప్రజా అన్వవసృజేద్యన్నాఽనువషట్కుర్యాదశాన్తమగ్నీథ్సోమం
భక్షయేదుపాగ్గ్శ్వను వషట్కరోతి న రుద్రం ప్రజా అన్వవసృజతి శాన్తమగ్నీథ్సోమం
భక్షయత్యగ్నీన్నేష్టురుపస్థమా సీద [30] నేష్టః పత్నీముదానయేత్యాహాఽగ్నీదేవ నేష్టరి రేతో

దధాతి నేష్టా పత్నియాముద్గాత్రా సం ఖ్యాపయతి ప్రజాపతిర్వా ఏష యదుద్గాతా ప్రజానాం ప్రజననాయాప ఉప ప్ర వర్తయతి రేత ఏవ తథ్సిఞ్చత్యూరుణోప ప్ర వర్తయత్యూరుణా హి రేతః సిచ్యతే నగ్నంక్రియోరుముప ప్ర వర్తయతి యదా హి నగ్న ఊరుర్భవత్యథ మిథునీ భవతోఽథ రేతః సిచ్యతేఽథ ప్రజాః ప్ర జాయన్తే॥[30]

పత్నీస్సువర్గముపస్తితరమిన్ద్రియావ ఇత్యపి సీద మిథున్యష్టౌ చ॥**6.5.8**॥

ఇన్ద్రో వృత్రమహన్తస్య శీర్షకపాలముదౌబ్జథ్స ద్రోణకలశోఽభవత్తస్మాథ్సోమః సమస్రవథ్స హారియోజనోఽభవత్తం వ్యచికిథ్సజ్జుహవానీ 3 మా హౌషా 3 మితి సోఽమన్యత యద్ధోష్యామ్యామగ్ం హోష్యామి యన్న హోష్యామి యజ్ఞవేశసఙ్కరిష్యామీతి తమధ్రియత హోతుగ్ం సోఽగ్నిరబ్రవీన్న మయ్యామగ్ం హోష్యసీతి తం ధానాభిరశ్రీణాత్- [31] తగ్ం శృతం భూతమజుహోద్యద్ధానాభిర్హారియోజనగ్గ్ శ్రీణాతి శృతత్వాయ శృతమేవైనం భూతఞ్జుహోతి బహ్వీభిః శ్రీణాత్యేతావతీరేవాఽస్యాముష్మింల్లోకే కామదుఘా భవన్త్యథో ఖల్వాహురేతా వా ఇన్ద్రస్య పృశ్నయః కామదుఘా యద్ధారియోజనీరితి తస్మాద్బహ్వీభిః శ్రీణీయాదృక్సామే వా ఇన్ద్రస్య హరీ సోమపానౌ తయోః పరిధయ ఆధానం యదప్రహృత్య పరిధీఞ్జుహుయాదన్తరాధానాభ్యా- [33] ఙ్ఘాసం ప్ర యచ్ఛేత్ప్రహృత్య పరిధీఞ్జుహోతి నిరాధానాభ్యామేవ ఘాసం ప్ర యచ్ఛత్యున్నేతా జుహోతి యాతయామేవ హ్యేతర్హ్యధ్వర్యుః స్వగాకృతో యదధ్వర్యుర్జుహుయాద్యథా విముక్తం పునర్యునక్తి తాదృగేవ తచ్ఛీర్షన్నధి నిధాయ జుహోతి శీర్షతో హి స సమభవద్విక్రమ్య జుహోతి విక్రమ్య హీన్ద్రో వృత్రమహన్థ్సమృద్ధ్యై పశవో వై హారియోజనీర్యథ్సం భిన్ద్యాదల్పా [34] ఏనం పశవో భుఞ్జన్త ఉప తిష్ఠేరన్ యన్న సమ్భిన్ద్యాద్బహవ ఏనం పశవోఽభుఞ్జన్త ఉప తిష్ఠేరన్మనసా సమ్బాధత ఉభయం కరోతి బహవ ఏవైనం పశవో భుఞ్జన్త ఉప తిష్ఠన్త ఉన్నేతర్యుపహవమిచ్ఛన్తే య ఏవ తత్ర సోమపీథస్తమేవాఽవ రున్ధత ఉత్తరవేద్యాం ని

వపతి పశవో వా ఉత్తరవేదిః పశవో హారియోజనీః పశుష్వేవ పశూన్ప్రతి ష్ఠాపయన్తి॥[౩౫]

అశ్రీణాదన్తరాధానాభ్యామల్పాస్స్థాపయన్తి॥6.5.9॥

గ్రహాన్ వా అను ప్రజాః పశవః ప్ర జాయన్త ఉపాగ్శ్వన్తర్యామావజావయః శుక్రామన్థినౌ పురుషా ఋతుగ్రహానేకశఫా ఆదిత్యగ్రహం గావ ఆదిత్యగ్రహో భూయిష్ఠాభిర్ఋగ్భిర్గృహ్యతే తస్మాద్గావః పశూనాం భూయిష్ఠా యత్త్రిరుపాగ్ంశుగ్ం హస్తేన విగృహ్ణాతి తస్మాద్ద్వౌ త్రీనజా జనయత్యథాఽవయో భూయసీః పితా వా ఏష యదాగ్రయణః పుత్రః కలశో యదాగ్రయణ ఉపదస్యేత్కలశాద్గృహ్ణీయాద్యథా పితా [౩౬] పుత్రఙ్క్షిత ఉపధావతి తాదృగేవ తద్యత్కలశ ఉపదస్యేదాగ్రయణాద్గృహ్ణీయాద్యథా పుత్రః పితరం క్షిత ఉపధావతి తాదృగేవ తదాత్మా వా ఏష యజ్ఞస్య యదాగ్రయణో యద్గ్రహో వా కలశో వోపదస్యేదాగ్రయణాద్గృహ్ణీయాదాత్మన ఏవాఽధి యజ్ఞన్నిష్కరోత్యవిజ్ఞాతో వా ఏష గృహ్యతే యదాగ్రయణః స్థాల్యా గృహ్ణాతి వాయవ్యేన జుహోతి తస్మాద్- [౩౭] గర్భేణాఽవిజ్ఞాతేన బ్రహ్మహాఽవభృథమవ యన్తి పరా స్థాలీరస్యన్త్యుద్వాయవ్యాని హరన్తి తస్మాథ్స్త్రియఞ్జాతాం పరాఽస్యన్త్యుత్పుమాగ్ంసగ్ం హరన్తి యత్పురోరుచమాహ యథా వస్యస ఆహరతి తాదృగేవ తద్గ్రహఙ్గృహ్ణాతి యథా వస్యస ఆహృత్య ప్రాఽఽహ తాదృగేవ తద్యత్సాదయతి యథా వస్యస ఉపనిధాయాఽపక్రామతి తాదృగేవ తద్యద్వై యజ్ఞస్య సామ్నా యజుషా క్రియతే శిథిలం తద్యదృచా తద్దృఢం పురస్తాదుపయామా యజుషా గృహ్యన్త ఉపరిష్టాదుపయామా ఋచా యజ్ఞస్య ధృత్యై॥[౩౮]

యథా పితా తస్మాదపక్రామతి తాదృగేవ తద్యదష్టాదశ చ॥6.5.10॥

ప్రాఽన్యాని పాత్రాణి యుజ్యన్తే నాఽన్యాని యాని పరాచీనాని ప్రయుజ్యన్తేఽముమేవ

త్రైర్లోకమభి జయతి పరాజీవ హ్యసౌ లోకో యాని పునః ప్రయుజ్యన్త ఇమమేవ త్రైర్లోకమభి జయతి పునఃపునరివ హ్యయం లోకః ప్రాఽన్యాని పాత్రాణి యుజ్యన్తే నాఽన్యాని యాని పరాచీనాని ప్రయుజ్యన్తే తాన్యన్వోషధయః పరా భవన్తి యాని పునః [౩౯] ప్రయుజ్యన్తే తాన్యన్వోషధయః పునరా భవన్తి ప్రాఽన్యాని పాత్రాణి యుజ్యన్తే నాఽన్యాని యాని పరాచీనాని ప్రయుజ్యన్తే తాన్యన్వారణ్యాః పశవోఽరణ్యమప యన్తి యాని పునః ప్రయుజ్యన్తే తాన్యను గ్రామ్యాః పశవో గ్రామముపావయన్తి యో వై గ్రహాణాం నిదానం వేద నిదానవాన్భవత్యాజ్యమిత్యుక్థం తద్వై గ్రహాణాం నిదానం యదుపాగ్ంశు శగ్ంసతి త– [౪౦] దుపాగ్శ్వన్తర్యామయోర్యదుచ్చైస్తదితరేషాం గ్రహాణామేతద్వై గ్రహాణాం నిదానం య ఏవం వేద నిదానవాన్భవతి యో వై గ్రహాణాం మిథునం వేద ప్ర ప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయతే స్థాలీభిరన్యే గ్రహా గృహ్యన్తే వాయవ్యైరన్య ఏతద్వై గ్రహాణాం మిథునం య ఏవం వేద ప్ర ప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయత ఇన్ద్రస్త్వష్టుః సోమమభీషహాఽపిబథ్స విష్వఙ్– [౪౧] వ్యార్చ్ఛథ్స ఆత్మన్నారమణన్నాఽవిన్దథ్స ఏతాననుసవనం పురోడాశానపశ్యత్తాన్నిరవపత్తైర్వై స ఆత్మన్నారమణమకురుత తస్మాదనుసవనం పురోడాశా నిరుప్యన్తే తస్మాదనుసవనం పురోడాశానాం ప్రాఽశ్నీయాదాత్మన్నేవాఽఽరమణఙ్కురుతే నైనగ్ం సోమోఽతి పవతే బ్రహ్మవాదినో వదన్తి నర్చా న యజుషా పఙ్క్తిరాప్యతేఽథ కిం యజ్ఞస్య పాఙ్క్తత్వమితి ధానాః కరమ్భః పరివాపః పురోడాశః పయస్యా తేన పఙ్క్తిరాప్యతే తద్యజ్ఞస్య పాఙ్క్తత్వమ్॥[౪౨]

*భవన్తి యాని పునశ్శగ్ంసతి తద్విష్వఙ్ఙ్ఖ్చతుర్దశ చ॥**6.5.11**॥*

*ఇన్ద్రో వృత్రాయాఽఽయుర్వై యజ్ఞేన సువర్గాయేన్ద్రో మరుద్భిరదితిరన్తర్యామపాత్రేణ ప్రాణ ఉపాగ్ంశుపాత్రేణేన్ద్రో వృత్రమహన్తస్య గ్రహాన్ప్రాఽన్యాన్యేకాదశ॥**11**॥*

ఇన్ద్రో వృత్రాయ పునర్ ఋతునాఽఽహ మిథునం పశవో నేష్టః పత్నీముపాగ్ంశ్వన్తర్యామయోర్ద్విచత్వారిగ్ంశత్॥౪౨॥

ఇన్ద్రో వృత్రాయ పాఙ్క్తత్వమ్॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి షష్ఠ కాణ్డే పఞ్చమః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ షష్ఠ కాణ్డే షష్ఠః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ సువర్గాయ వా ఏతాని లోకాయ హూయన్తే యద్దాక్షిణాని ద్వాభ్యాం గార్హపత్యే జుహోతి ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యా ఆగ్నీధ్రే జుహోత్యన్తరిక్ష ఏవాఽఽ క్రమతే సదోఽభ్యైతి సువర్గమేవైనఁల్లోకఙ్గమయతి సౌరీభ్యామృగ్భ్యాఙ్గార్హపత్యే జుహోత్యముమేవైనఁల్లోకగ్ం సమారోహయతి నయవత్యర్చాఽఽగ్నీధ్రే జుహోతి సువర్గస్య లోకస్యాభినీత్యై దివఙ్గచ్ఛ సువః పతేతి హిరణ్యగ్ం [౧] హుత్వోద్గృహ్ణాతి సువర్గమేవైనఁల్లోకఙ్గమయతి రూపేణ వో రూపమభ్యైమీత్యాహ రూపేణ హ్యేసాగ్ం రూపమభ్యైతి యద్ధిరణ్యేన తుథో వో విశ్వవేదా వి భజత్విత్యాహ తుథో హ స్మ వై విశ్వవేదా దేవానాం దక్షిణా వి భజతి తేనైవైనా వి భజత్యేతత్తే అగ్నే రాధ [౨] ఐతి సోమచ్యుతమిత్యాహ సోమచ్యుతగ్గ్ హ్యస్య రాధ ఐతి తన్మిత్రస్య పథా నయేత్యాహ శాన్త్యా ఋతస్య పథా ప్రేత చన్ద్రదక్షిణా ఇత్యాహ సత్యం వా ఋతగ్ం సత్యేనైవైనా ఋతేన వి భజతి యజ్ఞస్య పథా సువితా నయన్తీరిత్యాహ యజ్ఞస్య హ్యేతాః పథా యన్తి యద్దక్షిణా బ్రాహ్మణమద్య రాధ్యాస- [3] మృషిమార్షేయమిత్యాహైష వై బ్రాహ్మణ ఋషిరార్షేయో యః శుశ్రువాన్తస్మాదేవమాహ వి సువః పశ్య వ్యన్తరిక్షమిత్యాహ సువర్గమేవైనం లోకం గమయతి యతస్వ సదస్యైరిత్యాహ మిత్రత్వాయాఽస్మద్దాత్రా దేవత్రా గచ్ఛత మధుమతీః ప్ర దాతారమా విశతేత్యాహ వయమిహ ప్రదాతారః స్మోఽస్మానముత్ర మధుమతీరా విశతేతి [౪] వావైతదాహ హిరణ్యం దదాతి జ్యోతిర్వై హిరణ్యాఞ్జ్యోతిరేవ పురస్తాద్ధత్తే సువర్గస్య లోకస్యానుఖ్యాత్యా అగ్నీధే దదాత్యగ్నిముఖానేవర్తూన్ప్రీణాతి బ్రహ్మణే దదాతి ప్రసూత్యై హోత్రే దదాత్యాత్మా వా ఏష

యజ్ఞస్య యద్ధోతాఽఽత్మానమేవ యజ్ఞస్య దక్షిణాభిః సమర్ధయతి॥[౫]
హిరణ్యగ్ం రాధో రాధ్యాసమముత్ర మధుమతీరా విశతేత్యష్టాత్రిగ్ంశచ్చ॥**6.6.1**॥

సమిష్టయజూగ్ంషి జుహోతి యజ్ఞస్య సమిష్ట్యై యద్వై యజ్ఞస్య క్రూరం యద్విలిష్టం యదత్యేతి యన్నాఽత్యేతి యదతికరోతి యన్నాఽపి కరోతి తదేవ తైః ప్రీణాతి నవ జుహోతి నవ వై పురుషే ప్రాణాః పురుషేణ యజ్ఞః సం మితో యావానేవ యజ్ఞస్తం ప్రీణాతి షడృగ్మియాణి జుహోతి షడ్వా ఋతవ ఋతూనేవ ప్రీణాతి త్రీణి యజూగ్ంషి [౬] త్రయ ఇమే లోకా ఇమానేవ లోకాన్ప్రీణాతి యజ్ఞ యజ్ఞఙ్గచ్ఛ యజ్ఞపతిఙ్గచ్ఛేత్యాహ యజ్ఞపతిమేవైనఙ్గమయతి స్వాం యోనిఙ్గచ్ఛేత్యాహ స్వామేవైనం యోనిం గమయత్యేష తే యజ్ఞో యజ్ఞపతే సహసూక్తవాకః సువీర ఇత్యాహ యజమాన ఏవ వీర్యం దధాతి వాసిష్ఠో హ సాత్యహవ్యో దేవభాగం పప్రచ్ఛ యత్సృఞ్జయాన్బహుయాజినోఽయీయజో యజ్ఞే [౭] యజ్ఞం ప్రత్యతిష్ఠిపా 3 యజ్ఞపతా 3 వితి స హోవాచ యజ్ఞపతావితి సత్యాద్వై సృఞ్జయాః పరా బభూవురితి హోవాచ యజ్ఞే వావ యజ్ఞః ప్రతిష్ఠాప్య ఆసీద్యజమానస్యాఽపరాభావాయేతి దేవా గాతువిదో గాతుం విత్త్వా గాతుమితేత్యాహ యజ్ఞ ఏవ యజ్ఞం ప్రతి ష్ఠాపయతి యజమానస్యాఽపరాభావాయ॥[౮]
యజూగ్ంషి యజ్ఞ ఏకచత్వారిగ్ంశచ్చ॥**6.6.2**॥

అవభృథయజూగ్ంషి జుహోతి యదేవాఽర్వాచీనమేకహాయనాదేనః కరోతి తదేవ తైరవ యజతేఽపోఽవభృథమవైత్యప్సు వై వరుణః సాక్షాదేవ వరుణమవ యజతే వర్త్మనా వా అన్విత్య యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి జిఘాగ్ంసన్తి సామ్నా ప్రస్తోతాఽన్వవైతి సామ వై రక్షోహా రక్షసామపహత్యై త్రిర్నిధనముపైతి త్రయ ఇమే లోకా ఏభ్య ఏవ లోకేభ్యో రక్షాగ్- [౯] స్యప హన్తి పురుషఃపురుషో నిధనముపైతి పురుషఃపురుషో హి రక్షస్వీ రక్షసామపహత్యా

ఉరుగ్ం హి రాజా వరుణశ్చకారేత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై శతం తే రాజన్భిషజః సహస్రమిత్యాహ భేషజమేవాఽస్మై కరోత్యభిష్ఠితో వరుణస్య పాశ ఇత్యాహ వరుణపాశమేవాఽభి తిష్ఠతి బర్హిరభి జుహోత్యాహుతీనాం ప్రతిష్ఠిత్యా అథో అగ్నివత్యేవ జుహోత్యపబర్హిషః ప్రయాజాన్ [౧౦] యజతి ప్రజా వై బర్హిః ప్రజా ఏవ వరుణపాశాన్ముఞ్చత్యాజ్యభాగౌ యజతి యజ్ఞస్యైవ చక్షుషీ నాఽన్తరేతి వరుణం యజతి వరుణపాశాదేవైనం ముఞ్చత్యగ్నీవరుణౌ యజతి సాక్షాదేవైనం వరుణపాశాన్ముఞ్చత్యపబర్హిషావనూయాజౌ యజతి ప్రజా వై బర్హిః ప్రజా ఏవ వరుణపాశాన్ముఞ్చతి చతురః ప్రయాజాన్ యజతి ద్వావనూయాజౌ షట్సం పద్యన్తే షడ్వా ఋతవ [౧౧] ఋతుష్వేవ ప్రతి తిష్ఠత్యవభృథ నిచఙ్కుణేత్యాహ యథోదితమేవ వరుణమవ యజతే సముద్రే తే హృదయమప్స్వన్తరిత్యాహ సముద్రే హ్యన్తర్వరుణః సం త్వా విశన్త్వోషధీరుతాఽఽప ఇత్యాహాఽద్భిరేవైనమోషధీభిః సమ్యఞ్చం దధాతి దేవీరాప ఏష వో గర్భ ఇత్యాహ యథాయజురేవైతత్పశవో వై [౧౨] సోమో యద్భిన్దూనాం భక్షయేత్పశుమాన్థ్స్యాద్వరుణస్త్వేనం గృహ్ణీయాద్యన్న భక్షయేదపశుః స్యాన్నైనం వరుణో గృహ్ణీయాదుపస్పృశ్యమేవ పశుమాన్భవతి నైనం వరుణో గృహ్ణాతి ప్రతియుతో వరుణస్య పాశ ఇత్యాహ వరుణపాశాదేవ నిర్ముచ్యతేఽప్రతీక్షమా యన్తి వరుణస్యాఽన్తర్హిత్యా ఏధోఽస్యేధిషీమహీత్యాహ సమిధైవాఽగ్నిం నమస్యన్త ఉపాయన్తి తేజోఽసి తేజో మయి ధేహీత్యాహ తేజ ఏవాఽఽత్మన్ధత్తే॥[౧౩]

రక్షాగ్ంసి ప్రయాజానృతవో వై నమస్యన్తో ద్వాదశ చ **॥6.6.3॥**

స్ఫ్యేన వేదిముద్ధన్తి రథాక్షేణ వి మిమీతే యూపం మినోతి త్రివృతమేవ వజ్రగ్ం సమ్భృత్య భ్రాతృవ్యాయ ప్ర హరతి స్తృత్యై యదన్తర్వేది మినుయాద్దేవలోకమభి జయేద్యద్బహిర్వేది మనుష్యలోకం వేద్యన్తస్య సంధౌ మినోత్యుభయోర్లోకయోరభిజిత్యా ఉపరసం మితాం

మినుయాత్పితృలోకకామస్య రశనసం మితాం మనుష్యలోకకామస్య చషాలసం మితామిన్ద్రియకామస్య సర్వాన్థ్సమాన్ప్రతిష్ఠాకామస్య యే త్రయో మధ్యమాస్తాన్థ్సమాన్పశుకామస్యైతాన్ వా [౧౪] అను పశవ ఉప తిష్ఠన్తే పశుమానేవ భవతి వ్యతిషజేదితరాన్ప్రజయైవైనం పశుభిర్వ్యతిషజతి యజ్కామయేత ప్రమాయుకః స్యాదితి గర్తమితం తస్య మినుయాదుత్తరార్ధ్యం వర్షిష్ఠమథ హ్రసీయాగ్ంసమేషా వై గర్తమిద్యస్యైవం మినోతి తాజక్ప్ర మీయతే దక్షిణార్ధ్యం వర్షిష్ఠం మినుయాథ్సువర్గకామస్యాఽథ హ్రసీయాగ్ంసమాక్రమణమేవ తథ్సేతుం యజమానః కురుతే సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై [౧౫] యదేకస్మిన్ యూపే ద్వే రశనే పరివ్యయతి తస్మాదేకో ద్వే జాయే విన్దతే యన్నైకాగ్ం రశనాం ద్వయోర్యూపయోః పరివ్యయతి తస్మాన్నైకా ద్వౌ పతీ విన్దతే యజ్కామయేత స్త్ర్యస్య జాయేతేత్యుపాన్తే తస్య వ్యతిషజేథ్స్త్ర్యేవాఽస్య జాయతే యజ్కామయేత పుమానస్య జాయేతేత్యాన్తం తస్య ప్ర వేష్టయేత్పుమానేవాఽస్య [౧౬] జాయతేఽసురా వై దేవాన్దక్షిణత ఉపాఽనయన్తాన్దేవా ఉపశయేనైవాఽపాఽనుదన్త తదుపశయస్యోపశయత్వం యద్దక్షిణత ఉపశయ ఉపశయే భ్రాతృవ్యాపనుత్త్యై సర్వే వా అన్యే యూపాః పశుమన్తోఽథోపశయ ఏవాఽపశుస్తస్య యజమానః పశుర్యన్న నిర్దిశేదార్తిమార్ఛేద్యజమానోఽసౌ తే పశురితి నిర్దిశేద్యం ద్విష్యాద్యమేవ [౧౭] ద్వేష్టి తమస్మై పశుం నిర్దిశతి యది న ద్విష్యాదాఖుస్తే పశురితి బ్రూయాన్న గ్రామ్యాన్పశూన్ హినస్తి నాఽఽరణ్యాన్ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత సోఽన్నాద్యేన వ్యార్ధ్యత స ఏతామేకాదశినీమపశ్యత్తయా వై సోఽన్నాద్యమవారున్ధ యద్దశ యూపా భవన్తి దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవాన్నాఽద్యమవ రున్ధే [౧౮] య ఏకాదశః స్తన ఏవాఽస్యై స దుహ ఏవైనాం తేన వజ్రో వా ఏష సం మీయతే యదేకాదశినీ సేశ్వరా పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చం యజ్ఞగ్ం సం మర్దితోర్యత్పాత్నీవతం మినోతి యజ్ఞస్య ప్రత్యుత్తబ్ధ్యై సయత్వాయ॥[౧౯]

వై సమృత్యై పుమానేవాఽస్య యమేవ రున్ధే త్రిగ్ంశచ్చ||6.6.4||

ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత స రిరిచానోఽమన్యత స ఏతామేకాదశినీమపశ్యత్తయా వై స ఆయురిన్ద్రియం వీర్యమాత్మన్నధత్త ప్రజా ఇవ ఖలు వా ఏష సృజతే యో యజతే స ఏతర్హి రిరిచాన ఇవ యదేషైకాదశినీ భవత్యాయురేవ తయేన్ద్రియం వీర్యం యజమాన ఆత్మన్ధత్తే ప్రైవాఽఽగ్నేయేన వాపయతి మిథునగ్ం సారస్వత్యా కరోతి రేతః [౨౦] సౌమ్యేన దధాతి ప్ర జనయతి పౌష్ణేన బార్హస్పత్యో భవతి బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిర్బ్రహ్మణైవాఽస్మై ప్రజాః ప్ర జనయతి వైశ్వదేవో భవతి వైశ్వదేవ్యో వై ప్రజాః ప్రజా ఏవాఽస్మై ప్ర జనయతీన్ద్రియమేవైన్ద్రేణాఽవ రున్ధే విశం మారుతేనౌజో బలమైన్ద్రాగ్నేన ప్రసవాయ సావిత్రో నిర్వరుణత్వాయ వారుణో మధ్యత ఐన్ద్రమా లభతే మధ్యత ఏవేన్ద్రియం యజమానే దధాతి [౨౧] పురస్తాదైన్ద్రస్య వైశ్వదేవమా లభతే వైశ్వదేవం వా అన్నమన్నమేవ పురస్తాద్ధత్తే తస్మాత్పురస్తాదన్నమద్యత ఐన్ద్రమాలభ్య మారుతమా లభతే విడ్వై మరుతో విశమేవాఽస్మా అను బధ్నాతి యది కామయేత యోఽవగతః సోఽప రుధ్యతాం యోఽపరుద్ధః సోఽవ గచ్ఛత్విత్యైన్ద్రస్య లోకే వారుణమా లభేత వారుణస్య లోక ఐన్ద్రం [౨౨] య ఏవాఽవగతస్సోఽప రుధ్యతే యోఽపరుద్ధస్సోఽవ గచ్ఛతి యది కామయేత ప్రజా ముహ్యేయురితి పశూన్వ్యతిషజేత్ప్రజా ఏవ మోహయతి యదభివాహతోఽపాం వారుణమాలభేత ప్రజా వరుణో గృహ్ణీయాద్దక్షిణత ఉదఞ్చమా లభతేఽపవాహతోఽపాం ప్రజానామవరుణగ్రాహాయ||[౨౩]

రేతో యజమానే దధాతి లోక ఐన్ద్రగ్ం సప్తత్రిగ్ంశచ్చ||6.6.5||

ఇన్ద్రః పత్నియా మనుమయాజయత్తాం పర్యగ్నికృతాముదసృజత్తయా మనురార్ధ్నోద్యత్పర్యగ్నికృతం పాత్నీవతముత్సృజతి యామేవ

మనుర్బుద్ధిమార్ధ్నోత్యామేవ యజమాన బుధ్నోతి యజ్ఞస్య వా అప్రతిష్ఠితాద్యజ్ఞః పరా భవతి యజ్ఞం పరాభవన్తం యజమానోఽను పరా భవతి యదాజ్యేన పాత్నీవతగ్ం సగ్గ్స్థాపయతి యజ్ఞస్య ప్రతిష్ఠిత్యై యజ్ఞం ప్రతితిష్ఠన్తం యజమానోఽను ప్రతి తిష్ఠతీష్టం వపయా [౨౪] భవత్యనిష్టం వశయాఽథ పాత్నీవతేన ప్ర చరతి తీర్థ ఏవ ప్ర చరత్యథో ఏతర్హ్యేవాఽస్య యామస్త్వాష్ట్రో భవతి త్వష్టా వై రేతసః సిక్తస్య రూపాణి వి కరోతి తమేవ వృషాణం పత్నీష్వపి సృజతి సోఽస్మై రూపాణి వి కరోతి॥[౨౫]

వపయా షట్త్రిగ్ంశచ్చ||**6.6.6**||

ఘ్నన్తి వా ఏతత్సోమం యదభిషుణ్వన్తి యత్సౌమ్యో భవతి యథా మృతాయాఽనుస్తరణీఙ్ఘ్నన్తి తాదృగేవ తద్యదుత్తరార్ధే వా మధ్యే వా జుహుయాద్దేవతాభ్యః సమదం దధ్యాద్దక్షిణార్ధే జుహోత్యేషా వై పితృణాం దిక్స్వాయామేవ దిశి పితౄన్నిరవదయత ఉద్గాతృభ్యో హరన్తి సామదేవత్యో వై సౌమ్యో యదేవ సామ్నశ్ఛమ్బట్కుర్వన్తి తస్యైవ స శాన్తిరవే- [౨౬] క్షన్తే పవిత్రం వై సౌమ్య ఆత్మానమేవ పవయన్తే య ఆత్మానం న పరిపశ్యేదితాసుః స్యాదభిదదిఙ్కృత్యాఽవేక్షేత తస్మిన్ హ్యాత్మానం పరిపశ్యత్యథో ఆత్మానమేవ పవయతే యో గతమనాః స్యాథ్సోఽవేక్షేత యన్మే మనః పరాగతం యద్వా మే అపరాగతమ్। రాజ్ఞా సోమేన తద్వయమస్మాసు ధారయామసీతి మన ఏవాఽత్మన్దాధార [౨౭] న గతమనా భవత్యప వై తృతీయసవనే యజ్ఞః క్రామతీజానాదనీజానమభ్యాగ్నావైష్ణవ్యర్చా ఘృతస్య యజత్యగ్నిః సర్వా దేవతా విష్ణుర్యజ్ఞో దేవతాశ్చైవ యజ్ఞం చ దాధారోపాగ్ంశు యజతి మిథునత్వాయ బ్రహ్మవాదినో వదన్తి మిత్రో యజ్ఞస్య స్విష్టం యువతే వరుణో దురిష్టం క్వ తర్హి యజ్ఞః క్వ యజమానో భవతీతి యన్మైత్రావరుణీం వశామాలభతే మిత్రేణైవ [౨౮] యజ్ఞస్య స్విష్టగ్ం శమయతి వరుణేన దురిష్టన్నాఽఽర్తిమార్ఛతి యజమానో యథా వై

లాఙ్గలేనోర్వరాం ప్రభిన్దన్త్యేవమృక్సామే యజ్ఞం ప్ర భిన్తో యస్మై మైత్రావరుణీం వశామాలభతే యజ్ఞాయైవ ప్రభిన్నాయ మత్యమన్వవాస్యతి శాన్త్యై యాతయామాని వా ఏతస్య ఛన్దాగ్ంసి య ఈజానశ్ఛన్దసామేష రసో యద్వశా యస్మై మైత్రావరుణీం వశామాలభతే ఛన్దాగ్స్యేవ పునరా ప్రీణాత్యయాతయామత్వాయాథో ఛన్దస్స్వేవ రసన్దధాతి॥[౨౯]

అవ దాధార మిత్రేణైవ ప్రీణాతి షట్చ॥**6.6.7**॥

దేవా వా ఇన్ద్రియం వీర్యం౧ వ్యభజన్త తతో యదత్యశిష్యత తదతిగ్రాహ్యా అభవన్తదతిగ్రాహ్యాణామతిగ్రాహ్యత్వం యదతిగ్రాహ్యా గృహ్యన్త ఇన్ద్రియమేవ తద్వీర్యం యజమాన ఆత్మన్దత్తే తేజ ఆగ్నేయేనేన్ద్రియమైన్ద్రేణ బ్రహ్మవర్చసగ్ం సౌర్యేణోపస్తమ్భనం వా ఏతద్యజ్ఞస్య యదతిగ్రాహ్యాశ్చక్రే పృష్ఠాని యత్పృష్ఠ్యే న గృహ్ణీయాత్ప్రాఞ్చం యజ్ఞం పృష్ఠాని సగ్ం శృణీయుర్యదుక్థ్యే [30] గృహ్ణీయాత్ప్రత్యఞ్చం యజ్ఞమతిగ్రాహ్యాః సగ్ం శృణీయుర్విశ్వజితి సర్వపృష్ఠే గ్రహీతవ్యా యజ్ఞస్య సవీర్యత్వాయ ప్రజాపతిర్దేవేభ్యో యజ్ఞాన్వ్యాదిశథ్స ప్రియాస్తనూరప న్యధత్త తదతిగ్రాహ్యా అభవన్వితనుస్తస్య యజ్ఞ ఇత్యాహుర్యస్యాతిగ్రాహ్యా న గృహ్యన్త ఇత్యప్యగ్నిష్టోమే గ్రహీతవ్యా యజ్ఞస్య సతనుత్వాయ దేవతా వై సర్వాః సదృశీరాసన్తా న వ్యావృతమగచ్ఛన్తే దేవా [30] ఏత ఏతాన్గ్రహానపశ్యన్తానగృహ్ణతాఽఽగ్నేయమగ్నిరైన్ద్రమిన్ద్రః సౌర్యగ్ం సూర్యస్తతో వై తేఽన్యాభిర్దేవతాభిర్వ్యావృతమగచ్ఛన్ యస్యైవం విదుష ఏతే గ్రహా గృహ్యన్తే వ్యావృతమేవ పాప్మనా భ్రాతృవ్యేణ గచ్ఛతీమే లోకా జ్యోతిష్మన్తః సమావద్వీర్యాః కార్యా ఇత్యాహురాగ్నేయేనాఽస్మింల్లోకే జ్యోతిర్ధత్త ఐన్ద్రేణాఽన్తరిక్ష ఇన్ద్రవాయూ హి సయుజౌ సౌర్యేణాఽముష్మింల్లోకే [౩౨] జ్యోతిర్ధత్తే జ్యోతిష్మన్తోఽస్మా ఇమే లోకా భవన్తి సమావద్వీర్యానేనాన్కురుత ఏతాన్ వై గ్రహాన్బమ్బావిశ్వవయసావవిత్తాం తాభ్యామిమే లోకాః పరాఞ్చశ్చాఽర్వాఞ్చశ్చ ప్రాఽభుర్యస్యైవం విదుష ఏతే గ్రహా గృహ్యన్తే ప్రాఽస్మా ఇమే

లోకాః పరాఞ్చశ్చాఽర్వాఞ్చశ్చ భాన్తి॥[33]
ఉక్థ్యే దేవా అముష్మిఀల్లోక ఏకాన్న చత్వారిగ్ంశచ్చ||**6.6.8**||

దేవా వై యద్యజ్ఞేఽకుర్వత తదసురా అకుర్వత తే దేవా అదాభ్యే ఛన్దాగ్ంసి సవనాని సమస్థాపయన్తతో దేవా అభవన్పరాఽసురా యస్యైవం విదుషోఽదాభ్యో గృహ్యతే భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి యద్వై దేవా అసురానదాభ్యేనాఽదభ్నువన్తదదాభ్యస్యాఽదాభ్యత్వం య ఏవం వేద దభ్నోత్యేవ భ్రాతృవ్యం నైనమ్భ్రాతృవ్యో దభ్నోత్యే- [34] షా వై ప్రజాపతేరతిమోక్షిణీ నామ తనూర్యదదాభ్య ఉపనద్ధస్య గృహ్ణాత్యతిముక్త్యా అతిపాప్మానం భ్రాతృవ్యం ముచ్యతే య ఏవం వేద ఘ్నన్తి వా ఏతథ్సోమం యదభిషుణ్వన్తి సోమే హన్యమానే యజ్ఞో హన్యతే యజ్ఞే యజమానో బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కిం తద్యజ్ఞే యజమానః కురుతే యేన జీవన్థ్సువర్గం లోకమేతీతి జీవగ్రహో వా ఏష యదదాభ్యోఽనభిషుతస్య గృహ్ణాతి జీవన్తమేవైనగ్ం సువర్గం లోకం గమయతి వి వా ఏతద్యజ్ఞం ఛిన్దన్తి యదదాభ్యే సగ్గ్స్థాపయన్త్యగ్ంశూనపి సృజతి యజ్ఞస్య సంతత్యై॥[35]
దభ్నోత్యనభిషుతస్య గృహ్ణాత్యేకాన్న విగ్ంశతిశ్చ||**6.6.9**||

దేవా వై ప్రబాహుగ్గ్రహానగృహ్ణత స ఏతం ప్రజాపతిరగ్ంశుమపశ్యత్తమగృహ్ణీత తేన వై స ఆర్ధ్నోద్యస్యైవం విదుషోఽగ్ంశుర్గృహ్యత ఋధ్నోత్యేవ సకృదభిషుతస్య గృహ్ణాతి సకృద్ధి స తేనాఽఽర్ధ్నోన్మనసా గృహ్ణాతి మన ఇవ హి ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యై ఔదుమ్బరేణ గృహ్ణాత్యూర్గ్వా ఉదుమ్బర ఊర్జమేవాఽవ రున్ధే చతుః స్రక్తి భవతి దిక్ష్వే [36] వ ప్రతి తిష్ఠతి యో వా అగ్ంశోరాయతనం వేదాఽఽయతనవాన్భవతి వామదేవ్యమితి సామ తద్వా అస్యాఽఽయతనం మనసా గాయమానో గృహ్ణాత్యాయతనవానేవ భవతి

యదధ్వర్యురగ్ంశుం గృహ్ణన్నార్ధయేదుభాభ్యాన్నర్ధ్యేతాఽధ్వర్యవే చ యజమానాయ చ యదర్ధయేదుభాభ్యామృధ్యేతాఽనవానఙ్గృహ్ణాతి సైవాఽస్యర్ధిర్హిరణ్యమభి వ్యనిత్యమృతం వై హిరణ్యమాయుః ప్రాణ ఆయుషైవాఽమృతమభి ధినోతి శతమానమ్భవతి శతాయుః పురుషః శతేన్ద్రియ ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతి తిష్ఠతి||[౩౭]

దిక్ష్వతి విగ్ంశతిశ్చ||**6.6.10**||

ప్రజాపతిర్దేవేభ్యో యజ్ఞాన్వ్యాదిశథ్స రిరిచానోఽమన్యత స యజ్ఞానాగ్ం షోడశధేన్ద్రియం వీర్యమాత్మానమభి సమక్ఖిదత్తత్షోడశ్యభవన్న వై షోడశీ నామ యజ్ఞోఽస్తి యద్వావ షోడశగ్గ్ స్తోత్రగ్ం షోడశగ్ం శస్త్రం తేన షోడశీ తత్షోడశినః షోడశిత్వం యత్షోడశీ గృహ్యత ఇన్ద్రియమేవ తద్వీర్యం యజమాన ఆత్మన్ధత్తే దేవేభ్యో వై సువర్గో లోకో [౩౮] న ప్రాఽభవత్త ఏతగ్ం షోడశినమపశ్యన్తమగృహ్ణత తతో వై తేభ్యః సువర్గో లోకః ప్రాఽభవద్యత్షోడశీ గృహ్యతే సువర్గస్య లోకస్యాఽభిజిత్యా ఇన్ద్రో వై దేవానామానుజావర ఆసీథ్స ప్రజాపతిముపాఽధావత్తస్మా ఏతగ్ం షోడశినం ప్రాఽయచ్ఛత్తమగృహ్ణీత తతో వై సోఽగ్రం దేవతానాం పర్యైద్యస్యైవం విదుషః షోడశీ గృహ్యతే- [౩౯] ఽగ్రమేవ సమానానాం పర్యేతి ప్రాతఃసవనే గృహ్ణాతి వజ్రో వై షోడశీ వజ్రః ప్రాతఃసవనగ్గ్ స్వాదేవైనం యోనేర్నిర్ గృహ్ణాతి సవనేసవనేఽభి గృహ్ణాతి సవనాథ్సవనాదేవైనం ప్ర జనయతి తృతీయసవనే పశుకామస్య గృహ్ణీయాద్వజ్రో వై షోడశీ పశవస్తృతీయసవనం వజ్రేణైవాఽస్మై తృతీయసవనాత్పశూనవ రున్ధే నోక్థ్య గృహ్ణీయాత్ప్రజా వై పశవ ఉక్థాని యదుక్థ్యే [౪౦] గృహ్ణీయాత్ప్రజాం పశూనస్య నిర్దహేదతిరాత్రే పశుకామస్య గృహ్ణీయాద్వజ్రో వై షోడశీ వజ్రేణైవాఽస్మై పశూనవరుధ్య రాత్రియోపరిష్టాచ్ఛమయత్యప్యగ్నిష్టోమే రాజన్యస్య గృహ్ణీయాద్వ్యావృత్కామో హి రాజన్యో యజతే సాహ్న ఏవాఽస్మై వజ్రం గృహ్ణాతి స ఏనం వజ్రో భూత్యా ఇన్ధే నిర్వా దహత్యేకవిగ్ంశగ్గ్ స్తోత్రమ్భవతి ప్రతిష్ఠిత్యై హరివచ్ఛస్యత

ఇన్ద్రస్య ప్రియం ధామో- [౪౧] పాఽఽప్నోతి కనీయాగ్ంసి వై దేవేషు ఛన్దాగ్స్యాసఞ్జ్యాయాగ్స్యసురేషు తే దేవాః కనీయసా ఛన్దసా జ్యాయశ్ఛన్దోఽభి వ్యశగ్ంసన్తతో వై తేఽసురాణాం లోకమవృఞ్జత యత్కనీయసా ఛన్దసా జ్యాయశ్ఛన్దోఽభి విశగ్ంసతి భ్రాతృవ్యస్యైవ తల్లోకం వృఙ్క్తే షడక్షరాణ్యతి రేచయన్తి షడ్వా ఋతవ ఋతూనేవ ప్రీణాతి చత్వారి పూర్వాణ్యవ కల్పయన్తి [౪౨] చతుష్పద ఏవ పశూనవ రున్ధే ద్వే ఉత్తరే ద్విపద ఏవావ రున్ధేఽనుష్టుభమభి సం పాదయన్తి వాగ్వా అనుష్టుప్తస్మాత్ప్రాణానాం వాగుత్తమా సమయావిషితే సూర్యే షోడశినః స్తోత్రముపాకరోత్యేతస్మిన్వై లోక ఇన్ద్రో వృత్రమహన్థ్సాక్షాదేవ వజ్రమ్భ్రాతృవ్యాయ ప్ర హరత్యరుణపిశఙ్గోఽశ్వో దక్షిణైతద్వై వజ్రస్య రూపగ్ం సమృద్ధ్యై॥[౪౩]

లోకో విదుషష్షోడశీ గృహ్యతే యదుక్థ్యే ధామ కల్పయన్తి సప్తచత్వారిగ్ంశచ్చ||**6.6.11**||

సువర్గాయ యద్దక్షిణాని సమిష్టయజూగ్ంష్యవభృథయజూగ్ంషి స్ఫ్యేన ప్రజాపతిరేకాదశినీమిన్ద్రః పత్నియా ఘ్నన్తి దేవా వా ఇన్ద్రియం వీర్యన్దేవా వా ఆదాభ్యే దేవా వై ప్రబాహుక్ప్రజాపతిర్దేవేభ్యస్స రిరిచానష్షోడశధైకాదశ||**11**||

సువర్గాయ యజతి ప్రజాస్సోమ్యేన గృహ్ణీయాత్ప్రత్యఞ్జుహ్ణీయాత్ప్రజాం పశూన్త్రిచత్వారిగ్ంశత్॥౪౩॥

సువర్గాయ వజ్రస్య రూపగ్ం సమృద్ధ్యై॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి షష్ఠ కాణ్డే షష్ఠః ప్రశ్నః॥

॥షష్ఠ కాణ్డః సమాప్తః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ సప్తమ కాణ్డే ప్రథమః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ ప్రజననం జ్యోతిరగ్నిర్దేవతానాం జ్యోతిర్విరాట్ఛన్దసాం జ్యోతిర్విరాడ్వాచోఽగ్నౌ సం తిష్ఠతే విరాజమభి సం పద్యతే తస్మాత్తజ్జ్యోతిరుచ్యతే ద్వౌ స్తోమౌ ప్రాతఃసవనం వహతో యథా ప్రాణశ్చాఽపానశ్చ ద్వౌ మాధ్యన్దినగ్ం సవనం యథా చక్షుశ్చ శ్రోత్రం చ ద్వౌ తృతీయసవనం యథా వాక్చ ప్రతిష్ఠా చ పురుషసమ్మితో వా ఏష యజ్ఞోఽస్థూరి- [౧] ర్యజ్ఞాయజ్ఞామయతే తమేతేనాఽభ్యశ్నుతే సర్వగ్గ్ హ్యస్థూరిణాఽభ్యశ్నుతేఽగ్నిష్టోమేన వై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తా అగ్నిష్టోమేనైవ పర్యగృహ్ణాత్తాసాం పరిగృహీతానామశ్వతరోఽత్యప్రవత తస్యాఽనుహాయ రేత ఆఽదత్త తద్గర్దభే న్యమార్ట్తస్మాద్గర్దభో ద్విరేతా అథో ఆహుర్వడబాయాన్న్యమార్డ్డితితస్మాద్వడబా ద్విరేతా అథో ఆహురోషధీషు [౨] న్యమార్డ్డితి తస్మాదోషధయోఽనభ్యక్తా రేభన్త్యథో ఆహుః ప్రజాసు న్యమార్డ్డితి తస్మాద్యమౌ జాయేతే తస్మాదశ్వతరో న ప్ర జాయత ఆత్తరేతా హి తస్మాద్బర్హిష్యనవక్లృప్తః సర్వవేదసే వా సహస్రే వాఽవక్లృప్తోఽతి హ్యప్రవత య ఏవం విద్వానగ్నిష్టోమేన యజతే ప్రాఽజాతాః ప్రజా జనయతి పరి ప్రజాతా గృహ్ణాతి తస్మాదాహుర్జ్యేష్ఠయజ్ఞ ఇతి [3] ప్రజాపతిర్వావ జ్యేష్ఠః స హ్యేతేనాఽగ్రేఽయజత ప్రజాపతిరకామయత ప్ర జాయేయేతి స ముఖతస్త్రివృతం నిరమిమీత తమగ్నిర్దేవతాఽన్వసృజ్యత గాయత్రీ ఛన్దో రథంతరగ్ం సామ బ్రాహ్మణో మనుష్యాణామజః పశూనాం తస్మాత్తే ముఖ్యా ముఖతో హ్యసృజ్యన్తోరసో బాహుభ్యాం పఞ్చదశం నిరమిమీత తమిన్ద్రో దేవతాఽన్వసృజ్యత త్రిష్టుప్ఛన్దో బృహ- [౪] థ్సామ రాజన్యో మనుష్యాణామవిః పశూనాం తస్మాత్తే వీర్యావన్తో వీర్యాద్ధ్యసృజ్యన్త మధ్యతః సప్తదశం నిరమిమీత తం విశ్వే

దేవా దేవతా అన్వసృజ్యన్త జగతీ ఛన్దో వైరూపగ్ం సామ వైశ్యో మనుష్యాణాం గావః పశూనాం తస్మాత్త ఆద్యా అన్నధానాద్ధ్యసృజ్యన్త తస్మాద్భూయాగ్ంసోఽన్యేభ్యో భూయిష్ఠా హి దేవతా అన్వసృజ్యన్త పత్త ఏకవిగ్ంశం నిరమిమీత తమనుష్టుప్ఛన్దో– [౫] ఽన్వసృజ్యత వైరాజగ్ం సామ శూద్రో మనుష్యాణామశ్వః పశూనాం తస్మాత్తౌ భూతసఙ్క్రామిణావశ్వశ్చ శూద్రశ్చ తస్మాచ్ఛూద్రో యజ్ఞేఽనవక్లృప్తో న హి దేవతా అన్వసృజ్యత తస్మాత్పాదావుప జీవతః పత్తో హ్యసృజ్యేతాం ప్రాణా వై త్రివృదర్ధమాసాః పఞ్చదశః ప్రజాపతిః సప్తదశస్త్రయ ఇమే లోకా అసావాదిత్య ఏకవిగ్ంశ ఏతస్మిన్వా ఏతే శ్రితా ఏతస్మిన్ప్రతిష్ఠితా య ఏవంవేదైతస్మిన్నేవ శ్రయత ఏతస్మిన్ప్రతితిష్ఠతి॥[౬]

అస్థూరిరేషధీషు జ్యేష్ఠయజ్ఞ ఇతి బృహదనుష్టుప్ఛన్దః ప్రతిష్ఠితా నవ చ॥**7.1.1**॥

ప్రాతఃసవనే వై గాయత్రేణ ఛన్దసా త్రివృతే స్తోమాయ జ్యోతిర్దధదేతి త్రివృతా బ్రహ్మవర్చసేన పఞ్చదశాయ జ్యోతిర్దధదేతి పఞ్చదశేనౌజసా వీర్యేణ సప్తదశాయ జ్యోతిర్దధదేతి సప్తదశేన ప్రాజాపత్యేన ప్రజననేనైకవిగ్ంశాయ జ్యోతిర్దధదేతి స్తోమ ఏవ తథ్స్తోమాయ జ్యోతిర్దధదేత్యథో స్తోమ ఏవ స్తోమమభి ప్ర ణయతి యావన్తో వై స్తోమాస్తావన్తః కామాస్తావన్తో లోకాస్తావన్తి జ్యోతీగ్ష్యేతావత ఏవ స్తోమానేతావతః కామానేతావతో లోకానేతావన్తి జ్యోతీగ్ష్యవ రున్ధే॥[౭]

తావన్తో లోకాస్త్రయోదశ చ॥**7.1.2**॥

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి స త్వై యజేత యోఽగ్నిష్టోమేన యజమానోఽథ సర్వస్తోమేన యజేతేతి యస్య త్రివృతమన్తర్యన్తి ప్రాణాగ్స్తస్యాఽన్తర్యన్తి ప్రాణేషు మేఽప్యసదితి ఖలు వై యజ్ఞేన యజమానో యజతే యస్య పఞ్చదశమఽన్తర్యన్తి వీర్యం తస్యాన్తర్యన్తి వీర్యే మేఽప్యసదితి ఖలు వై యజ్ఞేన యజమానో యజతే యస్య సప్తదశమన్తర్యన్తి [౮]

ప్రజాన్తస్యాఽన్తర్యన్తి ప్రజాయాం మేఽప్యసదితి ఖలు వై యజ్ఞేన యజమానో యజతే యస్యైకవిగ్ంశమన్తర్యన్తి ప్రతిష్ఠాన్తస్యాఽన్తర్యన్తి ప్రతిష్ఠాయాం మేఽప్యసదితి ఖలు వై యజ్ఞేన యజమానో యజతే యస్య త్రిణవమన్తర్యన్త్యృతూగ్శ్చ తస్య నక్షత్రియాం చ విరాజమన్తర్యన్త్యృతుషు మేఽప్యసన్నక్షత్రియాయాఞ్చ విరాజీతి [౯] ఖలు వై యజ్ఞేన యజమానో యజతే యస్య త్రయస్త్రిగ్ంశమన్తర్యన్తి దేవతాస్తస్యాఽన్తర్యన్తి దేవతాసు మేఽప్యసదితి ఖలు వై యజ్ఞేన యజమానో యజతే యో వై స్తోమానామవమం పరమతాఙ్గచ్ఛన్తం వేద పరమతామేవ గచ్ఛతి త్రివృద్వై స్తోమానామవమస్త్రివృత్పరమో య ఏవం వేద పరమతామేవ గచ్ఛతి||[౧౦]

సప్తదశమన్తర్యన్తి విరాజీతి చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ||**7.1.3**||

అఙ్గిరసో వై సత్త్రమాసత తే సువర్గం లోకమాయన్తేషాగ్ం హవిష్మాగ్శ్చ హవిష్కృచ్చాఽహీయేతాం తావకామయేతాగ్ం సువర్గం లోకమియావేతి తావేతన్ద్విరాత్రమపశ్యతాన్తమాఽహరతాన్తేనాఽయజేతాన్తతో వై తౌఽసువర్గం లోకమైతాం య ఏవం విద్వాన్ద్విరాత్రేణ యజతే సువర్గమేవ లోకమేతి తావైతాం పూర్వేణాహ్నాగచ్ఛతాముత్తరేణా- [౧౧] ఽభిప్లవః పూర్వమహర్భవతి గతిరుత్తరం జ్యోతిష్టోమోఽగ్నిష్టోమః పూర్వమహర్భవతి తేజస్తేనాఽవ రున్ధే సర్వస్తోమోఽతిరాత్ర ఉత్తరగ్ం సర్వస్యాఽఽప్త్యై సర్వస్యాఽవరుద్ధ్యై గాయత్రం పూర్వేఽహన్థ్సామ భవతి తేజో వై గాయత్రీ గాయత్రీ బ్రహ్మవర్చసం తేజ ఏవ బ్రహ్మవర్చసమాత్మన్ధత్తే త్రైష్టుభముత్తర ఓజో వై వీర్యం త్రిష్టుగోజ ఏవ వీర్యమాత్మన్ధత్తే రథన్తరం పూర్వే- [౧౨] ఽహన్థ్సామ భవతీయం వై రథన్తరమస్యామేవ ప్రతి తిష్ఠతి బృహదుత్తరేఽసౌ వై బృహదముష్యామేవ ప్రతి తిష్ఠతి తదాహుః క్వ జగతీ చాఽనుష్టుప్చేతి వైఖానసం పూర్వేఽహన్థ్సామ భవతి తేన జగత్యై నైతి షోడశ్యుత్తరే తేనాఽనుష్టుభోఽథాఽఽహుర్యథ్సమానేఽర్ధమాసే

స్యాతామన్యతరస్యాఽహ్నో వీర్యమను పద్యేతేత్యమావాస్యాయాం పూర్వమహర్భవత్యుత్తరస్మిన్నుత్తరన్నానైవాఽర్ధమాసయోర్భవతో నానావీర్యే భవతో హవిష్మన్నిధనం పూర్వమహర్భవతి హవిష్కృన్నిధనముత్తరం ప్రతిష్ఠిత్యై॥[౧౩]

ఉత్తరేణ రథన్తరం పూర్వేఽన్వేకవిగ్ంశతిశ్చ||**7.1.4**||

ఆపో వా ఇదమగ్రే సలిలమాసీత్తస్మిన్ప్రజాపతిర్వాయుర్భూత్వాఽచరథ్స ఇమామపశ్యత్తాం వరాహో భూత్వాఽహరత్తాం విశ్వకర్మా భూత్వా వ్యమార్ట్సాఽప్రథత సా పృథివ్యభవత్తత్పృథివ్యై పృథివిత్వం తస్యామశ్రామ్యత్ప్రజాపతిః స దేవానసృజత వసూన్రుద్రానాదిత్యాన్తే దేవాః ప్రజాపతిమబ్రువన్ప్ర జాయామహా ఇతి సోఽబ్రవీ- [౧౪] ద్యథాఽహం యుష్మాగ్స్తపసాఽసృక్ష్యేవం తపసి ప్రజననమిచ్ఛధ్వమితి తేభ్యోఽగ్నిమాయతనం ప్రాఽయచ్ఛదేతేనాఽఽయతనేన శ్రామ్యతేతి తేఽగ్నినాఽఽయతనేనాఽశ్రామ్యన్తే సంవథ్సర ఏకాఙ్గామసృజన్త తాం వసుభ్యో రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్యః ప్రాఽయచ్ఛన్నేతాగ్ం రక్షధ్వమితి తాం వసవో రుద్రా ఆదిత్యా అరక్షన్త సా వసుభ్యో రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్యః ప్రాఽజాయత త్రీణి చ [౧౫] శతాని త్రయస్త్రిగ్ంశతఞ్చాఽథ సైవస హస్రతమ్యభవత్తే దేవాః ప్రజాపతిమబ్రువన్థ్సహస్రేణ నో యాజయేతి సోఽగ్నిష్టోమేన వసూనయాజయత్త ఇమంల్లోకమజయన్తచ్చాఽదదుః స ఉక్థ్యేన రుద్రానయాజయన్తేఽన్తరిక్షమజయన్తచ్చాదదుః సోఽతిరాత్రేణాఽదిత్యానయాజయత్తేఽముంల్లోకమజయన్తచ్చాఽదదుస్తదన్తరిక్షం [౧౬] వ్యపైర్యత తస్మాద్రుద్రా ఘాతుకా అనాయతనా హి తస్మాదాహుః శిథిలం పై మధ్యమమహస్త్రిరాత్రస్య వి హి తదపైర్యతేతి త్రైష్టుభం మధ్యమస్యాఽహ్న ఆజ్యమ్భవతి సంయానాని సూక్తాని శగ్ంసతి షోడశినగ్ం శగ్ంసత్యహ్నో ధృత్యా అశిథిలమ్భావాయ తస్మాత్త్రిరాత్రస్యాఽగ్నిష్టోమ ఏవ ప్రథమమహః స్యాదథోక్థ్యోఽథాఽతిరాత్ర ఏషాంల్లోకానాం

విధృత్యై త్రీణిత్రీణి శతాన్యనూచీనాహమవ్యవచ్ఛిన్నాని దదా- [౧౭] త్త్యేషాం లోకానామను సంతత్యై దశతం న వి చ్ఛిన్ద్యాద్వీరాజన్నేద్విచ్ఛినదానీత్యథ యా సహస్రతమ్యాసీత్తస్యామిన్ద్రశ్చ విష్ణుశ్చ వ్యాయచ్ఛేతాగ్ం స ఇన్ద్రోఽమన్యతాఽనయా వా ఇదం విష్ణుః సహస్రం వర్క్ష్యత ఇతి తస్యామకల్పేతాం ద్విభాగ ఇన్ద్రస్తృతీయే విష్ణుస్తద్వా ఏషాఽభ్యనూచ్యత ఉభా జిగ్యథురితి తాం వా ఏతామచ్ఛావాక [౧౮] ఏవ శగ్ంసత్యథ యా సహస్రతమీ సా హోత్రే దేయేతి హోతారం వా అభ్యతిరిచ్యతే యదతిరిచ్యతే హోతాఽనాప్తస్యాఽఽపయితాఽథాఽహురున్నేత్రే దేయేత్యతిరిక్తా వా ఏషా సహస్రస్యాఽతిరిక్త ఉన్నేతర్త్విజామథాఽఽహుః సర్వేభ్యః సదస్యేభ్యో దేయేత్యథాఽఽహురుదాకృత్యా సా వశఇచ్ఛరేదిత్యథాఽఽహుర్బ్రహ్మణే చాఽగ్నీధే చ దేయేతి [౧౯] ద్విభాగం బ్రహ్మణే తృతీయమగ్నీధ ఐన్ద్రీ వై బ్రహ్మ వైష్ణవోఽగ్నీద్యథైవ తావకల్పేతామిత్యథాఽఽహుర్యా కల్యాణీ బహురూపా సా దేయేత్యథాఽఽహుర్యా ద్విరూపోభయతఏనీ సా దేయేతి సహస్రస్య పరిగృహీత్యై తద్వా ఏతథ్సహస్రస్యాఽయనగ్ం సహస్రగ్గ్ స్తోత్రీయాః సహస్రం దక్షిణాః సహస్రసంమితః సువర్గో లోకః సువర్గస్య లోకస్యాఽభిజిత్యై॥[౨౦]

అబ్రవీచ్ఛ తదన్తరిక్షన్దదాత్యచ్ఛావాకశ్చ దేయేతి సప్తచత్వారిగ్ంశచ్చ||**7.1.5**||

సోమో వై సహస్రమవిన్దత్తమిన్ద్రోఽన్వవిన్దత్తౌ యమో న్యాగచ్ఛత్తావబ్రవీదస్తు మేఽత్రాఽపీత్యస్తు హీ 3 ఇత్యబ్రూతాగ్ం స యమ ఏకస్యాం వీర్యం పర్యపశ్యదియం వా అస్య సహస్రస్య వీర్యం బిభర్తీతి తావబ్రవీదియం మమాఽస్త్వేతద్యువయోరితి తావబ్రూతాగ్ం సర్వే వా ఏతదేతస్యాం వీర్యం [౨౧] పరి పశ్యామోఽగ్ంశమా హరామహా ఇతి తస్యామగ్ంశమాఽహరన్త తామప్సు ప్రాఽవేశయన్థ్సోమాయోదేహీతి సా రోహిణీ పిఙ్గలైకహాయనీ రూపం కృత్వా త్రయస్త్రిగ్ంశతా చ త్రిభిశ్చ శతైః సహోదైత్తస్మాద్రోహిణ్యా పిఙ్గలయైకహాయన్యా సోమజ్క్రీణీయాద్య ఏవం విద్వాన్రోహిణ్యా పిఙ్గలయైకహాయన్యా

సోమఙ్క్రీణాతి త్రయస్త్రిగ్ంశతా చైవాఽస్య త్రిభిశ్చ [౨౨] శతైః సోమః క్రీతో భవతి సుక్రీతేన యజతే తామప్సు ప్రావేశయన్నిన్ద్రాయోదేహీతి సా రోహిణీ లక్ష్మణా పష్ఠౌహీ వార్త్రఘ్నీ రూపఙ్కృత్వా త్రయస్త్రిగ్ంశతా చ త్రిభిశ్చ శతైః సహోదైత్తస్మాద్రోహిణీం లక్ష్మణాం పష్ఠౌహీం వార్త్రఘ్నీం దద్యాద్య ఏవం విద్వాన్రోహిణీం లక్ష్మణాం పష్ఠౌహీం వార్త్రఘ్నీం దదాతి త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చైవాఽస్య త్రీణి చ శతాని సా దత్తా [౨౩] భవతి తామప్సు ప్రావేశయన్ యమాయోదేహీతి సా జరతీ మూర్ఖా తజ్జఘన్యా రూపఙ్కృత్వా త్రయస్త్రిగ్ంశతా చ త్రిభిశ్చ శతైః సహోదైత్తస్మాజ్జరతీం మూర్ఖాం తజ్జఘన్యామనుస్తరణీం కుర్వీత య ఏవం విద్వాఞ్జరతీం మూర్ఖాం తజ్జఘన్యామనుస్తరణీం కురుతే త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చైవాఽస్య త్రీణి చ శతాని సాఽముష్మిఀల్లోకే భవతి వాగేవ సహస్రతమీ తస్మా- [౨౪] ద్వరో దేయః సా హి వరః సహస్రమస్య సా దత్తా భవతి తస్మాద్వరో న ప్రతిగృహ్యః సా హి వరః సహస్రమస్య ప్రతిగృహీతం భవతీయం వర ఇతి బ్రూయాదథాఽన్యాం బ్రూయాదియం మమేతి తథాఽస్య తథ్సహస్రమప్రతిగృహీతం భవత్యుభయతఏనీ స్యాత్తదాహురన్యతఏనీ స్యాథ్సహస్రం పరస్తాదేతమితి యైవ వరః [౨౫] కల్యాణీ రూపసమృద్ధా సా స్యాథ్సా హి వరః సమృద్ధ్యై తాముత్తరేణాఽఽగ్నీధ్రం పర్యాణీయాఽఽహవనీయస్యాఽన్తే ద్రోణకలశమవ ఘ్రాపయ ఏదా జిఘ్ర కలశం మహ్యారుధారా పయస్వత్యా త్వా విశన్త్విన్దవః సముద్రమివ సిన్ధవః సా మా సహస్ర ఆ భజ ప్రజయా పశుభిః సహ పునర్మాఽఽ విశతాద్రయిరితి ప్రజయైవైనం పశుభీ రయ్యా స- [౨౬] మర్ధయతి ప్రజావాన్పశుమాన్రయిమాన్భవతి య ఏవం వేద తయా సహాఽఽగ్నీధ్రం పరేత్య పురస్తాత్ప్రతీచ్యాం తిష్ఠన్త్యాం జుహుయాదుభా జిగ్యథుర్న పరా జయేథే న పరా జిగ్యే కతరశ్చనైనోః ఇన్ద్రశ్చ విష్ణో యదపస్పృధేథాం త్రేధా సహస్రం వి తదైరయేథామితి త్రేధావిభక్తం వై త్రిరాత్రే సహస్రగ్ం సాహస్రీమేవైనాఙ్కరోతి సహస్రస్యైవైనాం మాత్రాం [౨౭] కరోతి రూపాణి జుహోతి రూపైరేవైనాగ్ం సమర్ధయతి తస్యా ఉపోత్థాయ కర్ణమా జపేదిడే రన్తేఽదితే సరస్వతి

ప్రియే ప్రేయసి మహి విశ్రుత్యేతాని తే అఘ్నియే నామాని సుకృతం మా దేవేషు బ్రూతాదితి దేవేభ్య ఏవైనమా వేదయత్యన్వేనం దేవా బుధ్యన్తే॥[౨౦]

ఏతదేతస్యాఽవీర్యమస్య త్రిభిశ్చ దత్తా సహస్రతమీ తస్మాదేవ వరస్సం మాత్రామేకాన్న చత్వారిగ్ంశచ్చ||**7.1.6**||

సహస్రతమ్యా వై యజమానః సువర్గ్ంల్లోకమేతి సైనగ్ం సువర్గ్ంల్లోకఙ్గమయతి సా మా సువర్గ్ంల్లోకఙ్గమయేత్యాహ సువర్గమేవైనం లోకం గమయతి సా మా జ్యోతిష్మన్తంల్లోకఙ్గమయేత్యాహ జ్యోతిష్మన్తమేవైనంల్లోకఙ్గమయతి సా మా సర్వాన్పుణ్యాంల్లోకాన్గమయేత్యాహ సర్వానేవైనం పుణ్యాంల్లోకాన్గమయతి సా [౨౯] మా ప్రతిష్ఠాం గమయ ప్రజయా పశుభిః సహ పునర్మాఽఽ విశతాద్రయిరితి ప్రజయైవైనం పశుభీ రయ్యాం ప్రతి ష్ఠాపయతి ప్రజావాన్పశుమాన్రయిమాన్భవతి య ఏవం వేద తామగ్నీధే వా బ్రహ్మణే వా హోత్రే వోద్గాత్రే వాఽధ్వర్యవే వా దద్యాథ్సహస్రమస్య సా దత్తా భవతి సహస్రమస్య ప్రతిగృహీతమ్భవతి యస్తామవిద్వా- [౩౦] న్ప్రతిగృహ్ణాతితాం ప్రతి గృహ్ణీయాదేకాఽసి న సహస్రమేకాం త్వా భూతాం ప్రతి గృహ్ణామి న సహస్రమేకా మా భూతాఽఽ విశ మా సహస్రమిత్యేకామేవైనాం భూతాం ప్రతి గృహ్ణాతి న సహస్రం య ఏవం వేద స్యోనాఽసి సుషదా సుశేవా స్యోనా మాఽఽ విశ సుషదా మాఽఽ విశ సుశేవా మాఽఽ విశే- [౩౦] త్యాహ స్యోనైవైనగ్ం సుషదా సుశేవా భూతాఽఽ విశతి నైనగ్ం హినస్తి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి సహస్రగ్ం సహస్రతమ్యన్వేతీ 3 సహస్రతమీగ్ం సహస్రా 3 మితి యత్ప్రాచీముథ్సృజేథ్సహస్రగ్ం సహస్రతమ్యన్వియాత్తథ్సహస్రమప్రజ్ఞాత్రగ్ం సువర్గ్ంల్లోకం న ప్ర జానీయాత్ప్రతీచీముథ్సృజతి తాగ్ం సహస్రమను పర్యావర్తతే సా ప్రజానతీ సువర్గ్ంల్లోకమేతి యజమానమభ్యుథ్సృజతి క్షిప్రే సహస్రం ప్ర జాయత ఉత్తమా నీయతే ప్రథమా దేవాన్గచ్ఛతి॥[౩౨]

లోకాన్గమయతి సాఽవిద్వాన్థ్సశేవా మాఽఽ విశ యజమానన్ద్వాదశ చ||**7.1.7**||

అత్రిరదదాదౌర్వాయ ప్రజాం పుత్రకామాయ స రిరిచానోఽమన్యత నిర్వీర్యః శిథిలో యాతయామా స ఏతఞ్చతూరాత్రమపశ్యత్తమాఽహరత్తేనాఽయజత తతో వై తస్య చత్వారో వీరా ఆఽజాయన్త సుహోతా సూద్గాతా స్వధ్వర్యుః సుసభేయో య ఏవం విద్వాగ్శ్చతూరాత్రేణ యజత ఆఽస్య చత్వారో వీరా జాయన్తే సుహోతా సూద్గాతా స్వధ్వర్యుః సుసభేయో యే చతుర్విగ్ంశాః పవమానా బ్రహ్మవర్చసన్త- [33] ద్య ఉద్యన్తః స్తోమాః శ్రీః సాత్రిగ్గ్ శ్రద్ధాదేవం యజమానం చత్వారి వీర్యాణి నోపాఽనమన్తేజ ఇన్ద్రియం బ్రహ్మవర్చసమన్నాద్యగ్ం స ఏతాగ్శ్చతురశ్చతుష్టోమాన్థ్సోమానపశ్యత్తానాఽహరత్తైరయజత తేజ ఏవ ప్రథమేనాఽవాఽరున్ధేన్ద్రియం ద్వితీయేన బ్రహ్మవర్చసం తృతీయేనాఽన్నాద్యం చతుర్థేన య ఏవం విద్వాగ్శ్చతురశ్చతుష్టోమాన్థ్సోమానాహరతి తైర్యజతే తేజ ఏవ ప్రథమేనాఽవ రున్ధ ఇన్ద్రియం ద్వితీయేన బ్రహ్మవర్చసం తృతీయేనాఽన్నాద్యం చతుర్థేన యామేవాఽత్రిర్‌ఋద్ధిమార్ధ్నోత్తామేవ యజమాన ఋధ్నోతి॥[34]

*తత్తేజ ఏవాఽష్టాదశ చ॥***7.1.8**॥

జమదగ్నిః పుష్టికామశ్చతూరాత్రేణాఽయజత స ఏతాన్పోషాగ్ం అపుష్యత్తస్మాత్పలితౌ జామదగ్నియౌ న సఞ్జానాతే ఏతానేవ పోషాన్పుష్యతి య ఏవం విద్వాగ్శ్చతూరాత్రేణ యజతే పురోడాశిన్య ఉపసదో భవన్తి పశవో వై పురోడాశః పశూనేవాఽవ రున్ధేఽన్నం వై పురోడాశోఽన్నమేవాఽవ రున్ధేఽన్నాదః పశుమాన్భవతి య ఏవం విద్వాగ్శ్చతూరాత్రేణ యజతే॥[35]

*జమదగ్నిరష్టాచత్వారిగ్ంశత్॥***7.1.9**॥

సంవత్సరో వా ఇదమేక ఆసీత్సోఽకామయతర్తూన్థ్సృజేయేతి స ఏతం పఞ్చరాత్రమపశ్యత్తమాఽహరత్తేనాఽయజత తతో వై స ఋతూనసృజత య ఏవం విద్వాన్పఞ్చరాత్రేణ యజతే ప్రైవ జాయతే త ఋతవః సృష్టా న వ్యావర్తన్త త ఏతం పఞ్చరాత్రమపశ్యన్తమాఽహరన్తేనాఽయజన్త తతో వై తే వ్యావర్తన్త [36] య ఏవం విద్వాన్పఞ్చరాత్రేణ యజతే వి పాప్మనా భ్రాతృవ్యేణాఽఽ వర్తతే సార్వసేనిః శౌచేయోఽకామయత పశుమాన్థ్స్యామితి స ఏతం పఞ్చరాత్రమాఽహరత్తేనాఽయజత తతో వై స సహస్రం పశూన్ప్రాఽఽప్నోద్య ఏవం విద్వాన్పఞ్చరాత్రేణ యజతే ప్ర సహస్రం పశూనాప్నోతి బబరః ప్రావాహణిరకామయత వాచః ప్రవదితా స్యామితి స ఏతం పఞ్చరాత్రమా- [37] ఽహరత్తేనాఽయజత తతో వై స వాచః ప్రవదితాఽభవద్య ఏవం విద్వాన్పఞ్చరాత్రేణ యజతే ప్రవదితైవ వాచో భవత్యథో ఏనం వాచస్పతిరిత్యాహురనాప్తశ్చతూరాత్రోఽతిరిక్తః షడ్రాత్రోఽథ వా ఏష సం ప్రతి యజ్ఞో యత్పఞ్చరాత్రో య ఏవం విద్వాన్పఞ్చరాత్రేణ యజతే సం ప్రత్యేవ యజ్ఞేన యజతే పఞ్చరాత్రో భవతి పఞ్చ వా ఋతవః సంవత్సర [38] ఋతుష్వేవ సంవత్సరే ప్రతి తిష్ఠత్యథో పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞమేవాఽవ రున్ధే త్రివృదగ్నిష్టోమో భవతి తేజ ఏవాఽవ రున్ధే పఞ్చదశో భవతీన్ద్రియమేవాఽవ రున్ధే సప్తదశో భవత్యన్నాద్యస్యాఽవరుద్ధ్యా అథో ప్రైవ తేన జాయతే పఞ్చవిగ్ంశోఽగ్నిష్టోమో భవతి ప్రజాపతేరాప్త్యై మహావ్రతవానన్నాద్యస్యాఽవరుద్ధ్యై విశ్వజిథ్సర్వపృష్ఠోఽతిరాత్రో భవతి సర్వస్యాఽభిజిత్యై॥[39]

*తే వ్యావర్తన్త ప్రవదితా స్యామితి స ఏతం పఞ్చరాత్రమా సంవత్సరోఽభిజిత్యై॥**7.1.10**॥*

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యామా దద ఇమామగృభ్ణన్రశనామృతస్య పూర్వ ఆయుషి విదథేషు కవ్యా। తయా దేవాః సుతమా

బభూవుర్బుతస్య సామన్త్సరమారపన్తీ॥ అభిధా అసి భువనమసి యన్తాఽసి ధర్తాఽసి
సోఽగ్నిం వైశ్వానరగ్ం సప్రథసజ్గచ్ఛ స్వాహాకృతః పృథివ్యాం యన్తా రాడ్యన్తాఽసి యమనో
ధర్తాఽసి ధరుణః కృష్యై త్వా క్షేమాయ త్వా రయ్యై త్వా పోషాయ త్వా పృథివ్యై
త్వాఽన్తరిక్షాయ త్వా దివే త్వా సతే త్వాఽసతే త్వాఽద్భ్యస్త్వౌషధీభ్యస్త్వా విశ్వేభ్యస్త్వా
భూతేభ్యః॥[౪౦]

ధరుణః పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ||**7.1.11**||

విభూర్మాత్రా ప్రభూః పిత్రాఽశ్వోఽసి హయోఽస్యత్యోఽసి నరోఽస్యర్వాఽసి సప్తిరసి వాజ్యసి
వృషాఽసి నృమణా అసి యయుర్నామాఽస్యాదిత్యానాం పత్వాఽన్విహ్యగ్నయే స్వాహా
స్వాహేన్ద్రాగ్నిభ్యాగ్ స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః స్వాహా సర్వాభ్యో
దేవతాభ్య ఇహ ధృతిః స్వాహేహ విధృతిః స్వాహేహ రన్తిః స్వాహేహ రమతిః స్వాహా
భూరసి భువే త్వా భవ్యాయ త్వా భవిష్యతే త్వా విశ్వేభ్యస్త్వా భూతేభ్యో దేవా ఆశాపాలా
ఏతన్దేవేభ్యోఽశ్వం మేధాయ ప్రోక్షితజ్గోపాయత॥[౪౧]

రన్తిస్స్వాహా ద్వావిగ్ంశతిశ్చ||**7.1.12**||

ఆయనాయ స్వాహా ప్రాయణాయ స్వాహోద్ద్రావాయ స్వాహోద్ద్రుతాయ స్వాహా
శూకారాయ స్వాహా శూకృతాయ స్వాహా పలాయితాయ స్వాహాఽఽపలాయితాయ
స్వాహాఽఽవల్గతే స్వాహా పరావల్గతే స్వాహాఽఽయతే స్వాహా ప్రయతే స్వాహా సర్వస్మై
స్వాహా॥[౪౨]

ఆయనాయోత్తరమాపలాయితాయ షడ్విగ్ంశతిః||**7.1.13**||

అగ్నయే స్వాహా సోమాయ స్వాహా వాయవే స్వాహాఽపాం మోదాయ స్వాహా సవిత్రే స్వాహా

సరస్వత్యై స్వాహేన్ద్రాయ స్వాహా బృహస్పతయే స్వాహా మిత్రాయ స్వాహా వరుణాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా॥[౪౩]

అగ్నయే వాయవేఽపాం మోదాయేన్ద్రాయ త్రయోవిగ్ంశతిః||**7.1.14**||

పృథివ్యై స్వాహాఽన్తరిక్షాయ స్వాహా దివే స్వాహా సూర్యాయ స్వాహా చన్ద్రమసే స్వాహా నక్షత్రేభ్యః స్వాహా ప్రాచ్యై దిశే స్వాహా దక్షిణాయై దిశే స్వాహా ప్రతీచ్యై దిశే స్వాహోదీచ్యై దిశే స్వాహోర్ధ్వాయై దిశే స్వాహా దిగ్భ్యః స్వాహాఽవాన్తరదిశాభ్యః స్వాహా సమాభ్యః స్వాహా శరద్భ్యః స్వాహాఽహోరాత్రేభ్యః స్వాహాఽర్ధమాసేభ్యః స్వాహా మాసేభ్యః స్వాహర్తుభ్యః స్వాహా సంవత్సరాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా॥[౪౪]

పృథివ్యై సూర్యాయ నక్షత్రేభ్యః ప్రాచ్యై సప్తచత్వారిగ్ంశత్||**7.1.15**||

అగ్నయే స్వాహా సోమాయ స్వాహా సవిత్రే స్వాహా సరస్వత్యై స్వాహా పూష్ణే స్వాహా బృహస్పతయే స్వాహాఽపాం మోదాయ స్వాహా వాయవే స్వాహా మిత్రాయ స్వాహా వరుణాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా॥[౪౫]

అగ్నయే సవిత్రే పూష్ణేఽపాం మోదాయ వాయవే త్రయోవిగ్ంశతిః||**7.1.16**||

పృథివ్యై స్వాహాఽన్తరిక్షాయ స్వాహా దివే స్వాహాఽగ్నయే స్వాహా సోమాయ స్వాహా సూర్యాయ స్వాహా చన్ద్రమసే స్వాహాఽహ్నే స్వాహా రాత్రియై స్వాహర్జవే స్వాహా సాధవే స్వాహా సుక్షిత్యై స్వాహా క్షుధే స్వాహాఽఽశితిమ్నే స్వాహా రోగాయ స్వాహా హిమాయ స్వాహా శీతాయ స్వాహాఽఽతపాయ స్వాహాఽరణ్యాయ స్వాహా సువర్గాయ స్వాహా లోకాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా॥[౪౬]

పృథివ్యా అగ్నయేఽహ్నే రాత్రియై చతుశ్చత్వారిగ్ంశత్||**7.1.17**||

భువో దేవానాఙ్కర్మణాపసర్తస్య పథ్యాఽసి వసుభిర్దేవేభిర్దేవతయా గాయత్రేణ త్వా ఛన్దసా యునజ్మి వసన్తేన త్వర్తునా హవిషా దీక్షయామి రుద్రేభిర్దేవేభిర్దేవతయా త్రైష్టుభేన త్వా ఛన్దసా యునజ్మి గ్రీష్మేణ త్వర్తునా హవిషా దీక్షయామ్యాదిత్యేభిర్దేవేభిర్దేవతయా జాగతేన త్వా ఛన్దసా యునజ్మి వర్షాభిర్త్వర్తునా హవిషా దీక్షయామి విశ్వేభిర్దేవేభిర్దేవతయాఽఽనుష్టుభేన త్వా ఛన్దసా యునజ్మి శరదా త్వర్తునా హవిషా దీక్షయామ్యఙ్గిరోభిర్దేవేభిర్దేవతయా పాఙ్క్తేన త్వా ఛన్దసా యునజ్మి [౪౭] హేమన్తశిశిరాభ్యాం త్వర్తునా హవిషా దీక్షయామ్యాఽహన్దీక్షామరుహమృతస్య పత్నీఙ్గాయత్రేణ ఛన్దసా బ్రహ్మణా చర్తగ్ం సత్యేఽధాగ్ం సత్యమృతేఽధామ్। మహీమూ షు సుత్రామాణమిహ ధృతిః స్వాహేహ విధృతిః స్వాహేహ రన్తిః స్వాహేహ రమతిః స్వాహా॥[౪౮]

*ఆనుష్టుభేన త్వా ఛన్దసా యుజజ్మ్యేకాన్న పఞ్చాశచ్చ||**7.1.18**||*

ఈంకారాయ స్వాహేంకృతాయ స్వాహా క్రన్దతే స్వాహాఽవక్రన్దతే స్వాహా ప్రోథతే స్వాహా ప్రప్రోథతే స్వాహా గన్ధాయ స్వాహా ఘ్రాతాయ స్వాహా ప్రాణాయ స్వాహా వ్యానాయ స్వాహాఽపానాయ స్వాహా సందీయమానాయ స్వాహా సందితాయ స్వాహా విచృత్యమానాయ స్వాహా విచృత్తాయ స్వాహా పలాయిష్యమాణాయ స్వాహా పలాయితాయ స్వాహోపరగ్గ్స్యతే స్వాహోపరతాయ స్వాహా నివేక్ష్యతే స్వాహా నివిశమానాయ స్వాహా నివిష్టాయ స్వాహా నిషత్స్యతే స్వాహా నిషీదతే స్వాహా నిషణ్ణాయ స్వాహా [౪౯] ఽఽసిష్యతే స్వాహాఽఽసీనాయ స్వాహాఽఽసితాయ స్వాహా నిపత్స్యతే స్వాహా నిపద్యమానాయ స్వాహా నిపన్నాయ స్వాహా శయిష్యతే స్వాహా శయానాయ స్వాహా శయితాయ స్వాహా సం మీలిష్యతే స్వాహా సం మీలతే స్వాహా సం మీలితాయ స్వాహా స్వప్స్యతే స్వాహా స్వపతే స్వాహా సుప్తాయస్వాహా ప్రభోత్స్యతే స్వాహా ప్రబుధ్యమానాయ స్వాహా ప్రబుద్ధాయ

స్వాహాజాగరిష్యతే స్వాహా జాగ్రతే స్వాహా జాగరితాయ స్వాహా శుశ్రూషమాణాయ స్వాహా శృణ్వతే స్వాహా శ్రుతాయ స్వాహా వీక్షిష్యతే స్వాహా [౫౦] వీక్షమాణాయ స్వాహా వీక్షితాయ స్వాహా సగ్ంహాస్యతే స్వాహా సంజిహానాయ స్వాహోజ్జిహానాయ స్వాహా వివర్త్స్యతే స్వాహా వివర్తమానాయ స్వాహా వివృత్తాయ స్వాహోత్థాస్యతే స్వాహోత్తిష్ఠతే స్వాహోత్థితాయ స్వాహా విధవిష్యతే స్వాహా విధూన్వానాయ స్వాహా విధూతాయ స్వాహోత్క్రగ్గ్స్యతే స్వాహోత్క్రామతే స్వాహోత్క్రాన్తాయ స్వాహా చఙ్క్రమిష్యతే స్వాహా చఙ్క్రమ్యమాణాయ స్వాహా చఙ్క్రమితాయ స్వాహా కణ్డూయిష్యతే స్వాహా కణ్డూయమానాయ స్వాహా కణ్డూయితాయ స్వాహా నికషిష్యతే స్వాహా నికషమాణాయ స్వాహా నికషితాయ స్వాహా యదత్తి తస్మై స్వాహా యత్పిబతి తస్మై స్వాహా యన్మేహతి తస్మై స్వాహా యచ్ఛకృత్కరోతి తస్మై స్వాహా రేతసే స్వాహా ప్రజాభ్యః స్వాహా ప్రజననాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా॥[౫౦]

నిషణ్ణాయ స్వాహా వీక్షిష్యతే స్వాహా నికషమాణాయ స్వాహా సప్తవిగ్ంశతిశ్చ ||**7.1.19**||

అగ్నయే స్వాహా వాయవే స్వాహా సూర్యాయ స్వాహర్తమస్యృతస్యర్తమసి సత్యమసి సత్యస్య సత్యమస్యృతస్య పన్థా అసి దేవానాఞ్ఛాయాఽమృతస్య నామ తథ్సత్యం యత్త్వం ప్రజాపతిరస్యధి యదస్మిన్వాజినీవ శుభః స్పర్ధన్తే దివః సూర్యేణ విశోఽపో వృణానః పవతే కవ్యన్పశున్న గోపా ఇర్యః పరిజ్మా॥[౫౨]

అగ్నయే వాయవే సూర్యాయాఽష్టాచత్వారిగ్ంశత్||**7.1.20**||

ప్రజననం ప్రాతస్సవనే వై బ్రహ్మవాదినస్స త్వా ఆఙ్గిరస ఆపో వై సోమో వై సహస్రతమ్యాఽత్రిర్యజ్ఞ మదగ్నిస్సంవథ్సరో దేవస్య విభూరాయనాయాఽగ్నయే పృథివ్యా అగ్నయే పృథివ్యై భువ ఈఙ్కారాయాఽగ్నయే వాయవే సూర్యాయ విగ్ంశతిః||**20**||

ప్రజననమఙ్గిరసస్సోమో వై ప్రతిగృహ్ణాతి విభూర్వీక్షమాణాయ ద్విపఞ్చాశత్॥౫౨॥

ప్రజననం పరిజ్మా॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి సప్తమ కాణ్డే ప్రథమః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ సప్తమ కాణ్డే ద్వితీయః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ సాధ్యా వై దేవాః సువర్గకామా ఏతగ్ం షడ్రాత్రమపశ్యన్తమాఽహరన్తేనాఽయజన్త తతో వై తే సువర్గం ॅలోకమాయన్ య ఏవం విద్వాగ్ంసః షడ్రాత్రమాసతే సువర్గమేవ లోకం యన్తి దేవసత్త్రం వై షడ్రాత్రః ప్రత్యక్షగ్గ్ హ్యేతాని పృష్ఠాని య ఏవం విద్వాగ్ంసః షడ్రాత్రమాసతే సాక్షాదేవ దేవతా అభ్యారోహన్తి షడ్రాత్రో భవతి షడ్వా ఋతవష్షట్పృష్ఠాని [౧] పృష్ఠైరేవర్తూనన్వారోహన్త్యృతుభిః సంవథ్సరం తే సంవథ్సర ఏవ ప్రతి తిష్ఠన్తి బృహద్రథంతరాభ్యాం యన్తీయం వావ రథంతరమసౌ బృహదాభ్యామేవ యన్త్యథో అనయోరేవ ప్రతి తిష్ఠన్త్యేతే వై యజ్ఞస్యాఽఞ్జసాయనీ స్రుతీ తాభ్యామేవ సువర్గం ॅలోకం యన్తి త్రివృదగ్నిష్టోమో భవతి తేజ ఏవాఽవ రున్ధతే పఞ్చదశో భవతీన్ద్రియమేవాఽవ రున్ధతే సప్తదశో [౨] భవత్యన్నాద్యస్యాఽవరుద్ధ్యా అథో ప్రైవ తేన జాయన్త ఏకవిగ్ంశో భవతి ప్రతిష్ఠిత్యా అథో రుచమేవాఽఽత్మన్దధతే త్రిణవో భవతి విజిత్యై త్రయస్త్రిగ్ంశో భవతి ప్రతిష్ఠిత్యై సదోహవిర్ధానిన ఏతేన షడ్రాత్రేణ యజేరన్నాశ్వత్థీ హవిర్ధానఞ్చాఽఽగ్నీధ్రం చ భవతస్తద్ధి సువర్గ్యం చక్రీవతీ భవతః సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యా ఉలూఖలబుధ్నో యూపో భవతి ప్రతిష్ఠిత్యై ప్రాఞ్చో యాన్తి ప్రాఙివ హి సువర్గో [3] లోకః సరస్వత్యా యాన్త్యేష వై దేవయానః పన్థాస్తమేవాఽన్వారోహన్త్యాక్రోశన్తో యాన్త్యవర్తిమేవాఽన్యస్మిన్ప్రతిషజ్య ప్రతిష్ఠాం గచ్ఛన్తి యదా దశ శతం కుర్వన్త్యథైకముత్థానగ్ం శతాయుః పురుషః శతేన్ద్రియ ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠన్తి యదా శతగ్ం సహస్రం కుర్వన్త్యథైకముత్థానగ్ం సహస్రసంమితో వా అసౌ లోకోఽముమేవ లోకమభి జయన్తి యద్యేషాం ప్రమీయేత యదా

వా జీయేరన్నథైకముత్థానం తద్ధి తీర్థమ్॥[౪]

పృష్ఠాని సప్తదశస్సువర్గో జయన్తి యదైకాదశ చ॥**7.2.1**॥

కుసురుబిన్ద ఔద్దాలకిరకామయత పశుమాన్థ్స్యామితి స ఏతగ్ం సప్తరాత్రమాఽహరత్తేనాఽయజత తేన వై స యావన్తో గ్రామ్యాః పశవస్తానవాఽరున్ధ య ఏవం విద్వాన్థ్సప్తరాత్రేణ యజతే యావన్త ఏవ గ్రామ్యాః పశవస్తానేవాఽవ రున్ధే సప్తరాత్రో భవతి సప్త గ్రామ్యాః పశవః సప్తాఽఽరణ్యాః సప్త ఛన్దాగ్స్యుభయస్యావరుద్ధ్యై త్రివృదగ్నిష్టోమో భవతి తేజ [౫] ఏవాఽవ రున్ధే పఞ్చదశో భవతీన్ద్రియమేవాఽవ రున్ధే సప్తదశో భవత్యన్నాద్యస్యాఽవరుద్ధ్యా అథో ప్రైవ తేన జాయత ఏకవిగ్ంశో భవతి ప్రతిష్ఠిత్యా అథో రుచమేవాఽఽత్మన్ధత్తే త్రిణవో భవతి విజిత్యై పఞ్చవిగ్ంశోఽగ్నిష్టోమో భవతి ప్రజాపతేరాప్త్యై మహావ్రతవానన్నాద్యస్యాఽవరుద్ధ్యై విశ్వజిథ్సర్వపృష్ఠోఽతిరాత్రో భవతి సర్వస్యాఽభిజిత్యై యత్ప్రత్యక్షం పూర్వేష్వహస్సు పృష్ఠాన్యుపేయుః ప్రత్యక్షం [౬] విశ్వజితి యథా దుగ్ధాముపసీదత్యేవముత్తమమహః స్యాన్నైకరాత్రశ్చన స్యాద్బృహద్రథన్తరే పూర్వేష్వహఃసూప యన్తీయం వావ రథన్తరమసౌ బృహదాభ్యామేవ న యన్త్యథో అనయోరేవ ప్రతి తిష్ఠన్తి యత్ప్రత్యక్షం విశ్వజితి పృష్ఠాన్యుపయన్తి యథా ప్రత్తాం దుహే తాదృగేవ తత్॥[౭]

తేజ ఉపేయుః ప్రత్యక్షన్ద్వి చత్వారిగ్ంశచ్చ॥**7.2.2**॥

బృహస్పతిరకామయత బ్రహ్మవర్చసీ స్యామితి స ఏతమష్టరాత్రమపశ్యత్తమాఽహరత్తేనాఽయజత తతో వై స బ్రహ్మవర్చస్యభవద్య ఏవం విద్వానష్టరాత్రేణ యజతే బ్రహ్మవర్చస్యేవ భవత్యష్టరాత్రో భవత్యష్టాక్షరా గాయత్రీ గాయత్రీ బ్రహ్మవర్చసం గాయత్రియైవ బ్రహ్మవర్చసమవ రున్ధేఽష్టరాత్రో భవతి చతస్రో వై

దిశశ్చతస్రోఽవాన్తరదిశా దిగ్భ్య ఏవ బ్రహ్మవర్చసమవ రున్ధే [౦] త్రివృదగ్నిష్టోమో భవతి తేజ ఏవాఽవ రున్ధే పఞ్చదశో భవతీన్ద్రియమేవాఽవ రున్ధే సప్తదశో భవత్యన్నాద్యస్యాఽవరుద్ధ్యా అథో ప్రైవ తేన జాయత ఏకవిగ్ంశో భవతి ప్రతిష్ఠిత్యా అథో రుచమేవాఽఽత్మన్ధత్తే త్రిణవో భవతి విజిత్యై త్రయస్త్రిగ్ంశో భవతి ప్రతిష్ఠిత్యై పఞ్చవిగ్ంశోఽగ్నిష్టోమో భవతి ప్రజాపతేరాప్త్యై మహావ్రతవానన్నాద్యస్యాఽవరుద్ధ్యై విశ్వజిథ్సర్వపృష్ఠోఽతిరాత్రో భవతి సర్వస్యాఽభిజిత్యై॥[౬]

దిగ్భ్య ఏవ బ్రహ్మవర్చసమవ రున్ధేఽభిజిత్యై॥**7.2.3**॥

ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తాః సృష్టాః క్షుధం న్యాయన్థ్స ఏతం నవరాత్రమపశ్యత్తమాఽహరత్తేనాఽయజత తతో వై ప్రజాభ్యోఽకల్పత యర్హి ప్రజాః క్షుధం నిగచ్ఛేయుస్తర్హి నవరాత్రేణ యజేతేమే హి వా ఏతాసాం లోకా అక్లృప్తా అథైతాః క్షుధం ని గచ్ఛన్తీమానేవాఽఽభ్యో లోకాన్కల్పయతి తాన్కల్పమానాన్ప్రజాభ్యోఽను కల్పతే కల్పన్తే [౧౦] ఽస్మా ఇమే లోకా ఊర్జం ప్రజాసు దధాతి త్రిరాత్రేణైవేమం లోకఙ్కల్పయతి త్రిరాత్రేణాఽన్తరిక్షం త్రిరాత్రేణాఽముంల్లోకం యథా గుణే గుణమన్వస్యత్యేవమేవ తల్లోకే లోకమన్వస్యతి ధృత్యా అశిథిలమ్భావాయ జ్యోతిర్గౌరాయురితి జ్ఞాతా స్తోమా భవన్తీయం వావ జ్యోతిరన్తరిక్షం గౌరసావాయురేష్వేవ లోకేషు ప్రతి తిష్ఠన్తి జ్ఞాత్రం ప్రజానా- [౧౧] ఙ్గచ్ఛతి నవరాత్రో భవత్యభిపూర్వమేవాఽస్మిన్తేజో దధాతి యో జ్యోగామయావీ స్యాథ్స నవరాత్రేణ యజేత ప్రాణా హి వా ఏతస్యాఽధృతా అథైతస్య జ్యోగామయతి ప్రాణానేవాఽస్మిన్దాధారోత యదీతాసుర్భవతి జీవత్యేవ॥[౧౨]

కల్పన్తే ప్రజానాన్త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ॥**7.2.4**॥

ప్రజాపతిరకామయత ప్ర జాయేయేతి స ఏతం దశహోతారమపశ్యత్తమజుహోత్తేన

దశరాత్రమసృజత తేన దశరాత్రేణ ప్రాఽజాయత దశరాత్రాయ దీక్షిష్యమాణో దశహోతారం జుహుయాద్దశహోత్రైవ దశరాత్రగ్ం సృజతే తేన దశరాత్రేణ ప్ర జాయతే వైరాజో వా ఏష యజ్ఞో యద్దశరాత్రో య ఏవం విద్వాన్దశరాత్రేణ యజతే విరాజమేవ గచ్ఛతి ప్రాజాపత్యో వా ఏష యజ్ఞో యద్దశరాత్రో [౧౩] య ఏవం విద్వాన్దశరాత్రేణ యజతే ప్రైవ జాయత ఇన్ద్రో వై సదృఙ్దేవతాభిరాసీథ్స న వ్యావృతమగచ్ఛథ్స ప్రజాపతిముపాఽధావత్తస్మా ఏతం దశరాత్రం ప్రాఽయచ్ఛత్తమాఽహరత్తేనాఽయజత తతో వై సోఽన్యాభిర్దేవతాభిర్వ్యావృతమగచ్ఛద్య ఏవం విద్వాన్దశరాత్రేణ యజతే వ్యావృతమేవ పాప్మనా భ్రాతృవ్యేణ గచ్ఛతి త్రికకుద్వా [౧౪] ఏష యజ్ఞో యద్దశరాత్రః కకుత్పఞ్చదశః కకుదేకవిగ్ంశః కకుత్త్రయస్త్రిగ్ంశో య ఏవం విద్వాన్దశరాత్రేణ యజతే త్రికకుదేవ సమానానామ్భవతి యజమానః పఞ్చదశో యజమాన ఏకవిగ్ంశో యజమానస్త్రయస్త్రిగ్ంశః పుర ఇతరా అభిచర్యమాణో దశరాత్రేణ యజేత దేవపురా ఏవ పర్యూహతే తస్య న కుతశ్చనోపావ్యాధో భవతి నైనమభిచరన్థ్స్తృణుతే దేవాసురాః సంయత్తా ఆసన్తే దేవా ఏతాః [౧౫] దేవపురా అపశ్యన్ యద్దశరాత్రస్తాః పర్యూహన్త తేషాం న కుతశ్చనోపావ్యాధోఽభవత్తతో దేవా అభవన్పరాఽసురా యో భ్రాతృవ్యవాన్థ్స్యాథ్స దశరాత్రేణ యజేత దేవపురా ఏవ పర్యూహతే తస్య న కుతశ్చనోపావ్యాధో భవతి భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి స్తోమ స్తోమస్యోపస్తిర్భవతి భ్రాతృవ్యమేవోపస్తిఙ్కురుతే జామి వా [౧౬] ఏతత్కుర్వన్తి యజ్జ్యాయాగ్ంసగ్ం స్తోమముపేత్య కనీయాగ్ంసముపయన్తి యదగ్నిష్టోమసామాన్యవస్తాచ్చ పరస్తాచ్చ భవన్త్యజామిత్వాయ త్రివృదగ్నిష్టోమోఽగ్నిష్టుదాగ్నేయీషు భవతి తేజ ఏవాఽవ రున్ధే పఞ్చదశ ఉక్థ్య ఐన్ద్రీష్విన్ద్రియమేవాఽవ రున్ధే త్రివృదగ్నిష్టోమో వైశ్వదేవీషు పుష్టిమేవాఽవ రున్ధే సప్తదశోఽగ్నిష్టోమః ప్రాజాపత్యాసు తీవ్రసోమోఽన్నాద్యస్యాఽవరుద్ధ్యై అథో ప్రైవ తేన జాయత [౧౭] ఏకవిగ్ంశ ఉక్థ్యః సౌరీషు ప్రతిష్ఠిత్యా అథో రుచమేవాఽఽత్మన్ధత్తే

సప్తదశోఽగ్నిష్టోమః ప్రాజాపత్యాసూపహవ్య ఉపహవమేవ గచ్ఛతి త్రిణవావగ్నిష్టోమావభిత ఐన్ద్రీషు విజిత్యై త్రయస్త్రిగ్ంశ ఉక్థ్యే వైశ్వదేవీషు ప్రతిష్ఠిత్యై విశ్వజిథ్సర్వపృష్ఠోఽతిరాత్రో భవతి సర్వస్యాఽభిజిత్యై॥[౧౮]

ప్రాజాపత్యో వా ఏష యజ్ఞో యద్దశరాత్రస్త్రికకుద్వా ఏతా వై జాయత ఏకత్రిగ్ంశచ్చ||**7.2.5**||

ఋతవో వై ప్రజాకామాః ప్రజాన్నాఽవిన్దన్త తేఽకామయన్త ప్రజాగ్ం సృజేమహి ప్రజామవ రున్ధీమహి ప్రజాం విన్దేమహి ప్రజావన్తః స్యామేతి త ఏతమేకాదశరాత్రమపశ్యన్తమాఽహరన్తేనాఽయజన్త తతో వై తే ప్రజామసృజన్త ప్రజామవాఽరున్ధత ప్రజామవిన్దన్త ప్రజావన్తోఽభవన్త ఋతవోఽభవన్తదార్తవానామార్తవత్వమృతూనాం వా ఏతే పుత్రాస్తస్మా- [౧౯] దార్తవా ఉచ్యన్తే య ఏవం విద్వాగ్ంస ఏకాదశరాత్రమాసతే ప్రజామేవ సృజన్తే ప్రజామవ రున్ధతే ప్రజాం విన్దన్తే ప్రజావన్తో భవన్తి జ్యోతిరతిరాత్రో భవతి జ్యోతిరేవ పురస్తాద్దధతే సువర్గస్య లోకస్యాఽనుఖ్యాత్యై పృష్ఠ్యః షడహో భవతి షడ్వా ఋతవః షట్పృష్ఠాని పృష్ఠైరేవర్తూనన్వారోహన్త్యృతుభిః సంవథ్సరం తే సంవథ్సర ఏవ ప్రతి తిష్ఠన్తి చతుర్విగ్ంశో భవతి చతుర్విగ్ంశత్యక్షరా గాయత్రీ [౨౦] గాయత్రమ్బ్రహ్మవర్చసం గాయత్రియామేవ బ్రహ్మవర్చసే ప్రతి తిష్ఠన్తి చతుశ్చత్వారిగ్ంశో భవతి చతుశ్చత్వారిగ్ంశదక్షరా త్రిష్టుగిన్ద్రియం త్రిష్టుప్త్రిష్టుభ్యేవేన్ద్రియే ప్రతి తిష్ఠన్త్యష్టాచత్వారిగ్ంశో భవత్యష్టాచత్వారిగ్ంశదక్షరా జగతీ జాగతాః పశవో జగత్యామేవ పశుషు ప్రతి తిష్ఠన్త్యేకాదశరాత్రో భవతి పఞ్చ వా ఋతవ ఆర్తవాః పఞ్చర్తుష్వేవాఽఽర్తవేషు సంవథ్సరే ప్రతిష్ఠాయ ప్రజామవ రున్ధతేఽతిరాత్రావభితో భవతః ప్రజాయై పరిగృహీత్యై॥[౨౧]

తస్మాద్గాయత్ర్యేకాన్న పఞ్చాశచ్చ||**7.2.6**||

ఐన్ద్రవాయవాగ్రాన్గృహ్ణీయాద్యః కామయేత యథాపూర్వం ప్రజాః కల్పేరన్నితి యజ్ఞస్య పై

[illegible]

కల్పయతి న జ్యాయాగ్ంసఙ్కనీయానతి క్రామత్యైన్ద్రవాయవాగ్రాన్గృహ్ణీయాదామయావినః ప్రాణేన వా ఏష వ్యృధ్యతే యస్యాఽఽమయతి ప్రాణ ఐన్ద్రవాయవః ప్రాణేనైవైనగ్ం సమర్ధయతి మైత్రావరుణాగ్రాన్గృహ్ణీరన్ యేషాన్దీక్షితానాం ప్రమీయేత [౨౨]
ప్రాణాపానాభ్యాం వా ఏతే వ్యృధ్యన్తే యేషాం దీక్షితానాం ప్రమీయతే ప్రాణాపానౌ మిత్రావరుణౌ ప్రాణాపానావేవ ముఖతః పరి హరన్త ఆశ్వినాగ్రాన్గృహ్ణీతాఽనుజావరోఽశ్వినౌ వై దేవానామానుజావరౌ పశ్చేవాఽగ్రం పర్యైతామశ్వినావేతస్య దేవతా య ఆనుజావరస్తావేవైనమగ్రం పరి ణయతః శుక్రాగ్రాన్గృహ్ణీత గతశ్రీః ప్రతిష్ఠాకామోఽసౌ వా ఆదిత్యః శుక్ర ఏషోఽన్తోఽన్తం మనుష్యః [౨౩]
శ్రియై గత్వా ని వర్తతేఽన్తాదేవాఽన్తమా రభతే న తతః పాపీయాన్భవతి

[illegible]

యదీతాసుర్భవతి జీవత్యేవ పూర్ణాన్గ్రహాన్గృహ్ణీయాద్యర్హి పర్జన్యో న వర్షేత్ప్రాణాన్ వా ఏతర్హిప్రజానాగ్ం శుగృచ్ఛతి యర్హి పర్జన్యో న వర్షతి ప్రాణా గ్రహాః ప్రాణానేవ ప్రజానాగ్ం శుచో ముఞ్చతి తాజక్ప్ర వర్షతి||[౨౮]

ప్రమీయేత మనుష్య ఋధ్యతే యస్య పితా పితామహః పుణ్యో వాగ్వా ఏవ పూర్ణాన్గ్రహాన్పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ||**7.2.7**||

గాయత్రో వా ఐన్ద్రవాయవో గాయత్రం ప్రాయణీయమహస్తస్మాత్ప్రాయణీయేఽహన్నైన్ద్రవాయవో గృహ్యతే స్వ ఏవైనమాయతనే గృహ్ణాతి త్రైష్టుభో వై శుక్రస్త్రైష్టుభం ద్వితీయమహస్తస్మాద్ద్వితీయేఽహఞ్ఛుక్రో గృహ్యతే స్వ ఏవైనమాయతనే గృహ్ణాతి జాగతో వా ఆగ్రయణో జాగతం తృతీయమహస్తస్మాత్తృతీయేఽహన్నాగ్రయణో గృహ్యతే స్వ ఏవైనమాయతనే గృహ్ణాత్యేతద్వై [౨౯] యజ్ఞమాపద్యచ్ఛన్దాగ్స్యాప్నోతి యదాగ్రయణః శ్వో గృహ్యతే యత్రైవ యజ్ఞమదృశన్తత ఏవైనం పునః ప్ర యుఙ్క్తే జగన్ముఖో వై ద్వితీయస్త్రిరాత్రో జాగత ఆగ్రయణో యచ్చతుర్థేఽహన్నాగ్రయణో గృహ్యతే స్వఏవైనమాయతనే గృహ్ణాత్యథో స్వమేవ ఛన్దోఽను పర్యావర్తన్తే రాథంతరో వా ఐన్ద్రవాయవో రాథంతరం పఞ్చమమహస్తస్మాత్పఞ్చమేఽహ- [౩౦] న్నైన్ద్రవాయవో గృహ్యతే స్వ ఏవైనమాయతనే గృహ్ణాతి బార్హతో వై శుక్రో బార్హతగ్ం షష్ఠమహస్తస్మాత్షష్ఠేఽహఞ్ఛుక్రో గృహ్యతే స్వ ఏవైనమాయతనే గృహ్ణాత్యేతద్వై ద్వితీయం యజ్ఞమాపద్యచ్ఛన్దాగ్స్యాప్నోతి యచ్ఛుక్రః శ్వో గృహ్యతే యత్రైవ యజ్ఞమదృశన్తత ఏవైనం పునః ప్ర యుఙ్క్తే త్రిష్టుమ్ముఖో వై తృతీయస్త్రిరాత్రస్త్రైష్టుభః [౩౧] శుక్రో యత్సప్తమేఽహఞ్ఛుక్రో గృహ్యతే స్వ ఏవైనమాయతనే గృహ్ణాత్యథో స్వమేవ ఛన్దోఽను పర్యావర్తన్తే వాగ్వా ఆగ్రయణో వాగష్టమమహస్తస్మాదష్టమేఽహన్నాగ్రయణో గృహ్యతే స్వ ఏవైనమాయతనే గృహ్ణాతి ప్రాణో వా ఐన్ద్రవాయవః ప్రాణో నవమమహస్తస్మాన్నవమేఽహన్నైన్ద్రవాయవో గృహ్యతే స్వ

ఏపైనమాయతనే గృహ్ణాత్యేత- [30] ద్వై తృతీయం యజ్ఞమాపద్యచ్ఛన్దాగ్‌స్యాప్నోతి యద్దైన్ద్రవాయవః శ్వో గృహ్యతే యత్రైవ యజ్ఞమదృశన్తత ఏపైనం పునః ప్ర యుజ్క్తేఽథో స్వమేవ ఛన్దోఽను పర్యావర్తన్తే పథో వా ఏతేఽధ్యపథేన యన్తి యేఽన్యేనైన్ద్రవాయవాత్ప్రతిపద్యన్తేఽన్తః ఖలు వా ఏష యజ్ఞస్య యద్దశమమహర్దశమేఽహన్నైన్ద్రవాయవో గృహ్యతే యజ్ఞస్యై- [30] వాన్తఙ్గత్వాఽపథాత్పన్థామపి యన్త్యథో యథా వహీయసా ప్రతిసారం వహన్తి తాదృగేవ తచ్ఛన్దాగ్‌స్యన్యోఽన్యస్య లోకమభ్యధ్యాయన్త్యేతేనైవ దేవా వ్యవాహయన్నైన్ద్రవాయవస్య వా ఏతదాయతనం యచ్చతుర్థమహస్తస్మిన్నాగ్రయణో గృహ్యతే తస్మాదాగ్రయణస్యాఽఽయతనే నవమేఽహన్నైన్ద్రవాయవో గృహ్యతే శుక్రస్య వా ఏతదాయతనం యత్పఞ్చమ- [32] మహస్తస్మిన్నైన్ద్రవాయవో గృహ్యతే తస్మాదైన్ద్రవాయవస్యాఽఽయతనే సప్తమేఽహఞ్ఛుక్రో గృహ్యత ఆగ్రయణస్య వా ఏతదాయతనం యత్షష్ఠమహస్తస్మిఞ్ఛుక్రో గృహ్యతే తస్మాచ్ఛుక్రస్యాఽఽయతనేఽష్టమేఽహన్నాగ్రయణో గృహ్యతే ఛన్దాగ్‌స్యేవ తద్వి వాహయతి ప్ర వస్యసో వివాహమాప్నోతి య ఏవం వేదాఽథో దేవతాభ్య ఏవ యజ్ఞే సంవిదం దధాతి తస్మాదిదమన్యోఽన్యస్మై దధాతి॥[33]

ఏతద్వై పఞ్చమేఽహన్త్రైష్టుభ ఏతద్గృహ్యతే యజ్ఞస్య పఞ్చమమన్యస్మా ఏకఞ్చ||**7.2.8**||

గాయత్రస్త్రైష్టుభో జగత ఏతదాగ్రయణో జగన్ముఖోఽథో స్వగం రాథన్తరో బార్హత ఏతద్వై ద్వితీయగ్‌ం శుక్రస్త్రిష్టుఙ్ముఖోఽథో వాక్ప్రాణ ఏతత్తృతీయమైన్ద్రవాయవోఽథో పథో వై దశమం యజ్ఞస్య చతుర్థమాగ్రయణో నవమ ఐన్ద్రవాయవశ్శుక్రస్య పఞ్చమమైన్ద్రవాయవస్సప్తమే శుక్రశ్శుక్ర ఆగ్రయణో యత్షష్ఠమష్టమేఽహఞ్ఛన్దాగ్‌ంసి (స్సప్తమే శుక్రో యత్షష్ఠగ్‌ం శుక్రోఽష్టమేఽహన్నాగ్రయణశ్ఛన్దాగ్‌ంసి)॥

ప్రజాపతిరకామయత ప్ర జాయేయేతి స ఏతం ద్వాదశరాత్రమపశ్యత్తమాఽహరత్తేనాఽయజత తతో వై స ప్రాఽజాయత యః కామయేత ప్ర జాయేయేతి స ద్వాదశరాత్రేణ యజేత ప్రైవ జాయతే బ్రహ్మవాదినో వదన్త్యగ్నిష్టోమప్రాయణా యజ్ఞా అథ కస్మాదతిరాత్రః పూర్వః ప్ర యుజ్యత ఇతి చక్షుషీ వా ఏతే యజ్ఞస్య యదతిరాత్రౌ కనీనికే అగ్నిష్టోమౌ య- [34] దగ్నిష్టోమం పూర్వం ప్రయుఞ్జీరన్బహిర్ధా కనీనికే దధ్యుస్తస్మాదతిరాత్రః పూర్వః ప్ర యుజ్యతే చక్షుషీ ఏవ యజ్ఞే ధిత్వా మధ్యతః కనీనికే ప్రతి దధతి యో వై గాయత్రీం జ్యోతిఃపక్షాం వేద జ్యోతిషా భాసా సువర్గం లోకమేతి యావగ్నిష్టోమౌ తౌ పక్షౌ యేఽన్తరేఽష్టావుక్థ్యః స ఆత్మైషా వై గాయత్రీ జ్యోతిఃపక్షా య ఏవం వేద జ్యోతిషా భాసా సువర్గం లోక- [35] మేతి ప్రజాపతిర్వా ఏష ద్వాదశధా విహితో యద్ద్వాదశరాత్రో యావతిరాత్రౌ తౌ పక్షౌ యేఽన్తరేఽష్టావుక్థ్యః స ఆత్మా ప్రజాపతిర్వావైష సన్థ్సద్ధ వై సత్త్రేణ స్పృణోతి ప్రాణా వై సత్ప్రాణానేవ స్పృణోతి సర్వాసాం వా ఏతే ప్రజానాం ప్రాణైరాసతే యే సత్త్రమాసతే తస్మాత్పృచ్ఛన్తి కిమేతే సత్త్రిణ ఇతి ప్రియః ప్రజానాముత్థితో భవతి య ఏవం వేద॥[36]

అగ్నిష్టోమౌ యథ్సువర్గం లోకం ప్రియః ప్రజానాం షట్చ ॥7.2.9॥

న వా ఏషోఽన్యతో వైశ్వానరః సువర్గాయ లోకాయ ప్రాఽభదూర్ధ్వో హ వా ఏష ఆతత ఆసీత్తే దేవా ఏతం వైశ్వానరం పర్యౌహన్థ్సువర్గస్య లోకస్య ప్ర భూత్యా ఋతవో వా ఏతేన ప్రజాపతిమయాజయన్తేష్వార్ధ్నోదధి తదృధ్నోతి హ వా ఋత్విక్షు య ఏవం విద్వాన్ద్వాదశాహేన యజతే తేఽస్మిన్నైచ్ఛన్త స రసమహ వసన్తాయ ప్రాఽయచ్ఛ- [37] ద్యవఙ్గ్రీష్మాయౌషధీర్వర్‌షాభ్యో వ్రీహీఞ్ఛరదే మాషతిలౌ హేమన్తశిశిరాభ్యాం తేనేన్ద్రం ప్రజాపతిరయాజయత్తతో వా ఇన్ద్ర ఇన్ద్రోఽభవత్తస్మాదాహురానుజావరస్య యజ్ఞ ఇతి స హ్యేతేనాఽగ్రేఽయజతైష హ వై కుణపమత్తి యః సత్త్రే ప్రతిగృహ్ణాతి

పురుషకుణపమశ్వకుణపఙ్గౌర్వా అన్నం యేన పాత్రేణాఽన్నం బిభృతి యత్తన్న నిర్ణేనిజతి తతోఽధి [30] మలఙ్జాయత ఏక ఏవ యజేతైకో హి ప్రజాపతిరార్ధ్నోద్ద్వాదశ రాత్రీర్దీక్షితః స్యాద్ద్వాదశ మాసాః సంవథ్సరః సంవథ్సరః ప్రజాపతిః ప్రజాపతిర్వావైష ఏష హ త్వై జాయతే యస్తపసోఽధి జాయతే చతుర్ధా వా ఏతాస్తిస్రస్తిస్రో రాత్రయో యద్ద్వాదశోపసదో యాః ప్రథమా యజ్ఞం తాభిః సమ్భరతి యా ద్వితీయా యజ్ఞం తాభిరా రభతే [3౯] యాస్తృతీయాః పాత్రాణి తాభిర్నిర్ణేనిక్తే యాశ్చతుర్థీరపి తాభిరాత్మానమన్తరతః శున్ధతే యో వా అస్య పశుమత్తి మాగ్ంసగ్ం సోఽత్తి యః పురోడాశం మస్తిష్కగ్ం స యః పరివాపం పురీషగ్ం స య ఆజ్యం మజ్జానగ్ం స యస్సోమగ్గ్ స్వేదగ్ం సోఽపి హ వా అస్య శీర్షణ్యా నిష్పదః ప్రతి గృహ్ణాతి యో ద్వాదశాహే ప్రతిగృహ్ణాతి తస్మాద్ద్వాదశాహేన న యాజ్యం పాప్మనో వ్యావృత్త్యై॥[४0]

అయచ్ఛదధి రభతే ద్వాదశాయేన చత్వారి చ ||**7.2.10**||

ఏకస్మై స్వాహా ద్వాభ్యాగ్ స్వాహా త్రిభ్యః స్వాహా చతుర్భ్యః స్వాహా పఞ్చభ్యః స్వాహా షడ్భ్యః స్వాహా సప్తభ్యః స్వాహాఽష్టాభ్యః స్వాహా నవభ్యః స్వాహా దశభ్యః స్వాహైకాదశభ్యః స్వాహా ద్వాదశభ్యః స్వాహా త్రయోదశభ్యః స్వాహా చతుర్దశభ్యః స్వాహా పఞ్చదశభ్యః స్వాహా షోడశభ్యః స్వాహా సప్తదశభ్యః స్వాహాఽష్టాదశభ్యః స్వాహైకాన్న విగ్ంశత్యై స్వాహా నవవిగ్ంశత్యై స్వాహైకాన్న చత్వారిగ్ంశతే స్వాహా నవచత్వారిగ్ంశతే స్వాహైకాన్న షష్ట్యై స్వాహా నవషష్ట్యై స్వాహైకాన్నాఽశీత్యై స్వాహా నవాశీత్యై స్వాహైకాన్న శతాయ స్వాహా శతాయ స్వాహా ద్వాభ్యాగ్ం శతాభ్యాగ్ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా॥[४0]

నవచత్వారిగ్ంశతే స్వాహైకాన్నైకవిగ్ంశతిశ్చ ||**7.2.11**||

ఏకస్మై స్వాహా త్రిభ్యః స్వాహా పఞ్చభ్యః స్వాహా సప్తభ్యః స్వాహా నవభ్యః స్వాహైకాదశభ్యః

స్వాహా త్రయోదశభ్యః స్వాహా పఞ్చదశభ్యః స్వాహా సప్తదశభ్యః స్వాహైకాన్న విగ్ంశత్యై
స్వాహా నవవిగ్ంశత్యై స్వాహైకాన్న చత్వారిగ్ంశతే స్వాహా నవచత్వారిగ్ంశతే స్వాహైకాన్న
షష్ట్యై స్వాహా నవషష్ట్యై స్వాహైకాన్నాऽశీత్యై స్వాహా నవాశీత్యై స్వాహైకాన్న శతాయ
స్వాహా శతాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా॥[౪౨]

*ఏకస్మై త్రిభ్యః పఞ్చాశత్॥**7.2.12**॥*

ద్వాభ్యాగ్ స్వాహా చతుర్భ్యః స్వాహా షడ్భ్యః స్వాహాऽష్టాభ్యః స్వాహా దశభ్యః స్వాహా
ద్వాదశభ్యః స్వాహా చతుర్దశభ్యః స్వాహా షోడశభ్యః స్వాహాऽష్టాదశభ్యః స్వాహా విగ్ంశత్యై
స్వాహాऽష్టానవత్యై స్వాహా శతాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా॥[౪౩]

*ద్వాభ్యామష్టానవత్యై షడ్విగ్ంశతిః॥**7.2.13**॥*

త్రిభ్యః స్వాహా పఞ్చభ్యః స్వాహా సప్తభ్యః స్వాహా నవభ్యః స్వాహైకాదశభ్యః స్వాహా
త్రయోదశభ్యః స్వాహా పఞ్చదశభ్యః స్వాహా సప్తదశభ్యః స్వాహైకాన్న విగ్ంశత్యై స్వాహా
నవవిగ్ంశత్యై స్వాహైకాన్న చత్వారిగ్ంశతే స్వాహా నవచత్వారిగ్ంశతే స్వాహైకాన్న షష్ట్యై
స్వాహా నవషష్ట్యై స్వాహైకాన్నాశీత్యై స్వాహా నవాశీత్యై స్వాహైకాన్న శతాయ స్వాహా
శతాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా॥[౪౪]

*త్రిభ్యోऽష్టాచత్వారిగ్ంశత్॥**7.2.14**॥*

చతుర్భ్యః స్వాహాऽష్టాభ్యః స్వాహా ద్వాదశభ్యః స్వాహా షోడశభ్యః స్వాహా విగ్ంశత్యై
స్వాహా షణ్ణవత్యై స్వాహా శతాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా॥[౪౫]

*చతుర్భ్యష్షణ్ణవత్యై షోడశ॥**7.2.15**॥*

పఞ్చభ్యః స్వాహా దశభ్యః స్వాహా పఞ్చదశభ్యః స్వాహా విగ్ంశత్యై స్వాహా పఞ్చనవత్యై స్వాహా శతాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా॥[౪౬]

పఞ్చభ్యః పఞ్చనవత్యై చతుర్దశ॥**7.2.16**॥

దశభ్యః స్వాహా విగ్ంశత్యై స్వాహా త్రిగ్ంశతే స్వాహా చత్వారిగ్ంశతే స్వాహా పఞ్చాశతే స్వాహా షష్ట్యై స్వాహా సప్తత్యై స్వాహాఽశీత్యై స్వాహా నవత్యై స్వాహా శతాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా॥[౪౭]

దశభ్యో ద్వావిగ్ంశతిః॥**7.2.17**॥

విగ్ంశత్యై స్వాహా చత్వారిగ్ంశతే స్వాహా షష్ట్యై స్వాహాఽశీత్యై స్వాహా శతాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా॥[౪౮]

విగ్ంశత్యై ద్వాదశ॥**7.2.18**॥

పఞ్చాశతే స్వాహా శతాయ స్వాహా ద్వాభ్యాగ్ం శతాభ్యాగ్ స్వాహా త్రిభ్యః శతేభ్యః స్వాహా చతుర్భ్యః శతేభ్యః స్వాహా పఞ్చభ్యః శతేభ్యః స్వాహా షడ్భ్యః శతేభ్యః స్వాహా సప్తభ్యః శతేభ్యః స్వాహాఽష్టాభ్యః శతేభ్యః స్వాహా నవభ్యః శతేభ్యః స్వాహా సహస్రాయ స్వాహాసర్వస్మై స్వాహా॥[౪౯]

పఞ్చాశతే ద్వాత్రిగ్ంశత్॥**7.2.19**॥

శతాయ స్వాహా సహస్రాయ స్వాహాఽయుతాయ స్వాహా నియుతాయ స్వాహా ప్రయుతాయ స్వాహాఽర్బుదాయ స్వాహా న్యర్బుదాయ స్వాహా సముద్రాయ స్వాహా మధ్యాయ స్వాహాఽన్తాయ స్వాహా పరార్ధాయ స్వాహోషసే స్వాహా వ్యుష్ట్యై స్వాహోదేష్యతే

స్వాహోద్యతే స్వాహోదితాయ స్వాహా సువర్గాయ స్వాహా లోకాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా॥

[౨౦]

శతాయాఽస్త్రాత్రిగ్ంశత్||7.2.20||

సాధ్యాష్షడాత్రజ్ఞా సురుబిన్దస్సప్తరాత్రం బృహస్పతిరష్టరాత్రం ప్రజాపతిస్తాః క్షుధన్నవరాత్రం ప్రజాపతిరకామయత దశహోతారమృతవ ఐన్ద్రవాయవాగ్రాన్గాయత్రో వై ప్రజాపతిస్స ద్వాదశరాత్రన వా ఏకస్మా ఏకస్మై ద్వాభ్యాన్త్రిభ్యశ్చతుర్భ్యః పఞ్చభ్యో దశభ్యో విగ్ంశత్యై పఞ్చాశతే శతాయ విగ్ంశతిః||20||

సాధ్యా అస్మా ఇమే లోకా గాయత్రం వై తృటీయమేకస్మై పఞ్చాశత్॥౨౦॥

సాధ్యాస్సర్వస్మై స్వాహా॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి సప్తమ కాణ్డే ద్వితీయః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

||అథ సప్తమ కాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః||

హరిః ఓమ్|| ప్రజవం వా ఏతేన యన్తి యద్దశమమహః పాపావహీయం వా ఏతేన భవన్తి యద్దశమమహర్యో వై ప్రజవం యతామపథేన ప్రతిపద్యతే య స్థాణుగ్ం హన్తి యో భ్రేషం న్యేతి స హీయతే స యో వై దశమేఽహన్నవివాక్య ఉపహన్యతే స హీయతే తస్మై య ఉపహతాయ వ్యాహ తమేవాఽన్వారభ్య సమశ్నుతేఽథ యో వ్యాహ సః [౧] హీయతే తస్మాద్దశమేఽహన్నవివాక్య ఉపహతాయ న వ్యుచ్యమథో ఖల్వాహుర్యజ్ఞస్య వై సమృద్ధేన దేవాః సువర్గం లోకమాయన్ యజ్ఞస్య వ్యృద్ధేనాఽసురాన్పరాఽభావయన్నితి యత్ఖలు వై యజ్ఞస్య సమృద్ధం తద్యజమానస్య యద్వ్యృద్ధం తద్భ్రాతృవ్యస్య స యో వై దశమేఽహన్నవివాక్య ఉపహన్యతే స ఏవాఽతి రేచయతి తే యే బాహ్యా దృశీకవః [౨] స్యుస్తే వి బ్రూయుర్యది తత్ర న విన్దేయురన్తః సదసాద్వ్యుచ్యం యది తత్ర న విన్దేయుర్గృహపతినా వ్యుచ్యం తద్వ్యుచ్యమేవాఽథ వా ఏతథ్సర్పరాజ్ఞియా ఋగ్భిః స్తువన్తీయం వై సర్పతో రాజ్ఞీ యద్వా అస్యాఙ్కిఞ్చాఽర్చన్తి యదానృచుస్తేనేయగ్ం సర్పరాజ్ఞీ తే యదేవ కిఞ్చ వాచాఽఽనృచుర్యదతోఽధ్యర్చితార- [3] స్తదుభయమాప్త్వాఽవరుధ్యోత్తిష్ఠామేతి తాభిర్మనసా స్తువతే న వా ఇమామశ్వరథో నాఽశ్వతరీరథః సద్యః పర్యాప్తుమర్హతి మనో వా ఇమాగ్ం సద్యః పర్యాప్తుమర్హతి మనః పరిభవితుమథ బ్రహ్మ వదన్తి పరిమితా వా ఋచః పరిమితాని సామాని పరిమితాని యజూగ్ంష్యథైతస్యైవాఽన్తో నాఽస్తి యద్బ్రహ్మ తత్ప్రతిగృణత ఆ చక్షీత స ప్రతిగరః||[౪]

వ్యాహ స దృశీకవైరర్చితరస్స ఏకఞ్చ||**7.3.1**||

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కిం ద్వాదశాహస్య ప్రథమేనాఽహ్నర్త్విజాం యజమానో వృఙ్క్త ఇతి తేజ ఇన్ద్రియమితి కిం ద్వితీయేనేతి ప్రాణానన్నాద్యమితి కిం తృతీయేనేతి త్రీనిమాఀల్లోకానితి కిం చతుర్థేనేతి చతుష్పదః పశూనితి కిం పఞ్చమేనేతి పఞ్చాక్షరాం పఙ్క్తిమితి కిగ్ం షష్ఠేనేతి షడృతూనితి కిగ్ం సప్తమేనేతి సప్తపదాగ్ం శక్వరీమితి [౫] కిమష్టమేనేత్యష్టాక్షరాం గాయత్రీమితి కిం నవమేనేతి త్రివృతగ్గ్ స్తోమమితి కిం దశమేనేతి దశాక్షరాం విరాజమితి కిమేకాదశేనేత్యేకాదశాక్షరాం త్రిష్టుభమితి కిం ద్వాదశేనేతి ద్వాదశాక్షరాం జగతీమిత్యేతావద్వా అస్తి యావదేతద్యావదేవాఽస్తి తదేషాం వృఙ్క్తే॥[౬]

*శక్వరీమిత్యేకచత్వారిగ్ంశచ్చ॥***7.3.2**॥

ఏష వా ఆప్తో ద్వాదశాహో యత్త్రయోదశరాత్రః సమానగ్గ్ హ్యేతదహర్యత్ప్రాయణీయశ్చోదయనీయశ్చ త్ర్యతిరాత్రో భవతి త్రయ ఇమే లోకా ఏషాఀల్లోకానామాప్త్యై ప్రాణో వై ప్రథమోఽతిరాత్రో వ్యానో ద్వితీయోఽపానస్తృతీయః ప్రాణాపానోదానేష్వేవాఽన్నాద్యే ప్రతి తిష్ఠన్తి సర్వమాయుర్యన్తి య ఏవం విద్వాగ్ంసస్త్రయోదశరాత్రమాసతే తదాహుర్వాగ్వా ఏషా వితతా [౭] యద్ద్వాదశాహస్తాం వి చ్ఛిన్ద్యుర్యన్మధ్యేఽతిరాత్రఙ్కుర్యురుపదాసుకా గృహపతేర్వాక్స్యాదుపరిష్టాచ్ఛన్దోమానాం మహావ్రతఙ్కుర్వన్తి సంతతామేవ వాచమవ రున్ధతేఽనుపదాసుకా గృహపతేర్వాగ్భవతి పశవో వై ఛన్దోమా అన్నం మహావ్రతం యదుపరిష్టాచ్ఛన్దోమానాం మహావ్రతఙ్కుర్వన్తి పశుషు చైవాఽన్నాద్యే చ ప్రతి తిష్ఠన్తి॥[౮]

*వితతా త్రిచత్వారిగ్ంశచ్చ॥***7.3.3**॥

ఆదిత్యా అకామయన్తోభయోర్లోకయోర్బ్ధ్నుయామేతి త ఏతం చతుర్దశరాత్రమపశ్యన్తమాఽహరన్తేనాఽయజన్త తతో వై త

ఉభయోర్లోకయోరాధ్నువన్నస్మిగ్గ్శ్చాముష్మిగ్గ్శ్చ య ఏవం విద్వాగ్శ్చతుర్దశరాత్రమాసత ఉభయోరేవ లోకయోర్బుధ్నువన్త్యస్మిగ్గ్శ్చాముష్మిగ్గ్ంశ్చ చతుర్దశరాత్రో భవతి సప్త గ్రామ్యా ఓషధయః సప్తాఽఽరణ్యా ఉభయీషామవరుద్ధ్యై యత్పరాచీనాని పృష్ఠాని భవన్త్యముమేవ తైర్లోకమభి జయన్తి యత్ప్రతీచీనాని పృష్ఠాని [౯] భవన్తీమమేవ తైర్లోకమభి జయన్తి త్రయస్త్రిగ్ంశౌ మధ్యత స్తోమౌ భవతః సామ్రాజ్యమేవ గచ్ఛన్త్యధిరాజౌ భవతోఽధిరాజా ఏవ సమానానాం భవన్త్యతిరాత్రావభితో భవతః పరిగృహీత్యై॥[౧౦]

పృష్ఠాని చతుస్త్రిగ్ంశచ్చ||**7.3.4**||

ప్రజాపతిః సువర్గం లోకమైత్తన్దేవా అన్వాయన్తానాదిత్యాశ్చ పశవశ్చాఽన్వాయన్తే దేవా అబ్రువన్ యాన్ పశూనుపాజీవిష్మ త ఇమేఽన్వాగ్మన్నితి తేభ్య ఏతఞ్చతుర్దశరాత్రం ప్రత్యౌహన్త ఆదిత్యాః పృష్ఠైః సువర్గఁల్లోకమాఽరోహన్త్ర్యహాభ్యామస్మిఁల్లోకే పశూన్ప్రత్యౌహన్పృష్ఠైరాదిత్యా అముష్మిఁల్లోక ఆర్ధ్నువన్త్ర్యహాభ్యామస్మిఁ– [౧౧] ల్లోకే పశవో య ఏవం విద్వాగ్ంసశ్చతుర్దశరాత్రమాసత ఉభయోరేవ లోకయోర్బుధ్నువన్త్యస్మిగ్గ్శ్చాముష్మిగ్గ్శ్చ పృష్ఠైరేవాఽముష్మిఁల్లోక బుధ్నువన్తి త్ర్యహాభ్యామస్మిఁల్లోకే జ్యోతిర్గౌరాయురితి త్ర్యహో భవతీయం వావ జ్యోతిరన్తరిక్షఙ్గౌరసావాయురిమానేవ లోకానభ్యారోహన్తి యదన్యతః పృష్ఠాని స్యుర్వివివధగ్గ్ స్యాన్మధ్యే పృష్ఠాని భవన్తి సవివధత్వాయౌ– [౧౨] జో వై వీర్యం పృష్ఠాన్యోజ ఏవ వీర్యం మధ్యతో దధతే బృహద్రథంతరాభ్యాం యన్తీయం వావ రథంతరమసౌ బృహదాభ్యామేవ యన్త్యథో అనయోరేవ ప్రతి తిష్ఠన్త్యేతే వై యజ్ఞస్యాఽఞ్జసాయనీ స్రుతీ తాభ్యామేవ సువర్గఁల్లోకం యన్తి పరాఞ్చో వా ఏతే సువర్గం లోకమభ్యారోహన్తి యే పరాచీనాని పృష్ఠాన్యుపయన్తి ప్రత్యఙ్త్ర్యహో భవతి ప్రత్యవరూఢ్యా అథో ప్రతిష్ఠిత్యా

ఉభయోర్లోకయోర్బుద్ధ్వోత్తిష్ఠన్తి చతుర్దశైతాస్తాసాం యా దశ దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవాఽన్నాద్యమవ రున్ధతే యాశ్చతస్రశ్చతస్రో దిశో దిక్ష్వేవ ప్రతి తిష్ఠన్త్యతిరాత్రావభితో భవతః పరిగృహీత్యై॥[౧౩]

ఆర్ధ్నువన్త్యహోభ్యమస్మిన్థ్సవివధత్వాయ ప్రతిష్ఠిత్యా ఏకత్రిగ్ంశచ్చ॥**7.3.5**॥

ఇన్ద్రో వై సదృఙ్దేవతాభిరాసీథ్స న వ్యావృతమగచ్ఛథ్స ప్రజాపతిముపాఽధావత్తస్మా ఏతం పఞ్చదశరాత్రం ప్రాఽయచ్ఛత్తమాహరత్తేనాఽయజత తతో వై సోఽన్యాభిర్దేవతాభిర్వ్యావృతమగచ్ఛద్య ఏవం విద్వాగ్ంసః పఞ్చదశరాత్రమాసతే వ్యావృతమేవ పాప్మనా భ్రాతృవ్యేణ గచ్ఛన్తి జ్యోతిర్గౌరాయురితి త్ర్యహో భవతీయం వావ జ్యోతిరన్తరిక్ష- [౧౪] ఙ్గౌరసావాయురేష్వేవ లోకేషు ప్రతి తిష్ఠన్త్యసత్త్రం వా ఏతద్యదచ్ఛన్దోమం యచ్ఛన్దోమా భవన్తి తేన సత్త్రం దేవతా ఏవ పృష్ఠైరవ రున్ధతే పశూఞ్ఛన్దోమైరోజో వై వీర్యం పృష్ఠాని పశవశ్ఛన్దోమా ఓజస్యేవ వీర్యే పశుషు ప్రతి తిష్ఠన్తి పఞ్చదశరాత్రో భవతి పఞ్చదశో వజ్రో వజ్రమేవ భ్రాతృవ్యేభ్యః ప్ర హరన్త్యతిరాత్రావభితో భవత ఇన్ద్రియస్య పరిగృహీత్యై॥[౧౫]

అన్తరిక్షమిన్ద్రియస్యైకఞ్చ॥**7.3.6**॥

ఇన్ద్రో వై శిథిల ఇవాఽప్రతిష్ఠిత ఆసీథ్సోఽసురేభ్యోఽబిభేథ్స ప్రజాపతిముపాఽధావత్తస్మా ఏతం పఞ్చదశరాత్రం వజ్రం ప్రాఽయచ్ఛత్తేనాఽసురాన్పరాభావ్య విజిత్య శ్రియమగచ్ఛదగ్నిష్టుతా పాప్మానం నిరదహత పఞ్చదశరాత్రేణౌజో బలమిన్ద్రియం వీర్యమాత్మన్నధత్త య ఏవం విద్వాగ్ంసః పఞ్చదశరాత్రమాసతే భ్రాతృవ్యానేవ పరాభావ్య విజిత్య శ్రియం గచ్ఛన్త్యగ్నిష్టుతా పాప్మానన్ని- [౧౬] ర్దహన్తే పఞ్చదశరాత్రేణౌజో బలమిన్ద్రియం వీర్యమాత్మన్దధత ఏతా ఏవ పశవ్యాః పఞ్చదశ వా అర్ధమాసస్య రాత్రయోఽర్ధమాసశః

సంవథ్సర ఆప్యతే సంవథ్సరం పశవోఽను ప్ర జాయన్తే తస్మాత్పశవ్యా ఏతా ఏవ సువర్గ్యాః
పఞ్చదశ వా అర్ధమాసస్య రాత్రయోఽర్ధమాసశః సంవథ్సర ఆప్యతే సంవథ్సరః సువర్గో
లోకస్తస్మాథ్సువర్గ్యా జ్యోతిర్గౌరాయురితి త్ర్యహో భవతీయం వావ జ్యోతిరన్తరిక్ష- [౧౭]
ఙ్గౌరసావాయురిమానేవ లోకానభ్యారోహన్తి యదన్యతః పృష్ఠాని స్యుర్వివివధగ్గ్ స్యాన్మధ్యే
పృష్ఠాని భవన్తి సవివధత్వాయౌజో వై వీర్యం పృష్ఠాన్యోజ ఏవ వీర్యం మధ్యతో దధతే
బృహద్రథంతరాభ్యాం యన్తీయం వావ రథంతరమసౌ బృహదాభ్యామేవ యన్త్యథో
అనయోరేవ ప్రతి తిష్ఠన్త్యేతే వై యజ్ఞస్యాఽఞ్జసాయనీ స్రుతీ తాభ్యామేవ సువర్గం లోకం [౧౮]
యన్తి పరాఞ్చో వా ఏతే సువర్గం లోకమభ్యారోహన్తి యే పరాచీనాని పృష్ఠాన్యుపయన్తి
ప్రత్యఙ్త్ర్యహో భవతి ప్రత్యవరూఢ్యా అథో ప్రతిష్ఠిత్యా ఉభయోర్లోకయోర్ఋద్ధ్వోత్తిష్ఠన్తి
పఞ్చదశైతాస్తాసాం యా దశ దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవాఽన్నాద్యమవ రున్ధతే
యాః పఞ్చ పఞ్చ దిశో దిక్ష్వేవ ప్రతి తిష్ఠన్త్యతిరాత్రావభితో భవత ఇన్ద్రియస్య వీర్యస్య
ప్రజాయై పశూనాం పరిగృహీత్యై॥[౧౯]

గచ్ఛన్త్యగ్నిష్టుతా పాప్మానన్నిరన్తరిక్షం లోకం ప్రజాయై ద్వే చ||**7.3.7**||

ప్రజాపతిరకామయతాఽన్నాదః స్యామితి స ఏతగ్ం
సప్తదశరాత్రమపశ్యత్తమాఽహరత్తేనాఽయజత తతో వై సోఽన్నాదోఽభవద్య ఏవం
విద్వాగ్ంసః సప్తదశరాత్రమాసతేఽన్నాదా ఏవ భవన్తి పఞ్చాహో భవతి పఞ్చ వా ఋతవః
సంవథ్సర ఋతుష్వేవ సంవథ్సరే ప్రతి తిష్ఠన్త్యథో పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో
యజ్ఞమేవాఽవ రున్ధతేఽసత్త్రం వా ఏత- [౨౦] ద్యదచ్ఛన్దోమం యచ్ఛన్దోమా భవన్తి తేన
సత్త్రం దేవతా ఏవ పృష్ఠైరవ రున్ధతే పశూఞ్ఛన్దోమైరోజో వై వీర్యం పృష్ఠాని పశవశ్ఛన్దోమా
ఓజస్యేవ వీర్యే పశుషు ప్రతి తిష్ఠన్తి సప్తదశరాత్రో భవతి సప్తదశః ప్రజాపతిః
ప్రజాపతేరాప్త్యా అతిరాత్రావభితో భవతోఽన్నాద్యస్య పరిగృహీత్యై॥[౨౧]

ఏతథ్సప్తత్రిగ్ంశచ్చ||7.3.8||

సా విరాడ్విక్రమ్యాఽతిష్ఠద్బ్రహ్మణా దేవేష్వన్నేనాఽసురేషు తే దేవా అకామయన్తోభయగ్ం సం వృఞ్జీమహి బ్రహ్మ చాఽన్నం చేతి త ఏతా విగ్ంశతిగ్ం రాత్రీరపశ్యన్తతో వై త ఉభయగ్ం సమవృఞ్జత బ్రహ్మ చాఽన్నఞ్చ [౨౨] బ్రహ్మవర్చసినోఽన్నాదా అభవన్ య ఏవం విద్వాగ్ంస ఏతా ఆసత ఉభయమేవ సం వృఙ్క్తే బ్రహ్మ చాన్నం చ బ్రహ్మవర్చసినోఽన్నాదా భవన్తి ద్వే వా ఏతే విరాజౌ తయోరేవ నానా ప్రతి తిష్ఠన్తి విగ్ంశో వై పురుషో దశ హస్త్యా అఙ్గులయో దశ పద్యా యావానేవ పురుషస్తమాప్త్వోత్తిష్ఠన్తి జ్యోతిర్గౌరాయురితి త్ర్యహా భవన్తీయం వావ జ్యోతిరన్తరిక్షం గౌరసావాయురిమానేవ లోకానభ్యారోహన్త్యభిపూర్వం త్ర్యహా భవన్త్యభిపూర్వమేవ సువర్గం [౨౩] లోకమభ్యారోహన్తి యదన్యతః పృష్ఠాని స్యుర్వివివధగ్గ్ స్యాన్మధ్యే పృష్ఠాని భవన్తి సవివధత్వాయౌజో వై వీర్యం పృష్ఠాన్యోజ ఏవ వీర్యం మధ్యతో దధతే బృహద్రథంతరాభ్యాం యన్తీయం వావ రథంతరమసౌ బృహదాభ్యామేవ యన్త్యథో అనయోరేవ ప్రతి తిష్ఠన్త్యేతే వై యజ్ఞస్యాఽఞ్జసాయనీ స్రుతీ తాభ్యామేవ సువర్గంల్లోకం యన్తి పరాఞ్చో వా ఏతే సువర్గంల్లోకమభ్యారోహన్తి యే పరాచీనాని పృష్ఠాన్యుపయన్తి ప్రత్యఙ్త్ర్యహో భవతి ప్రత్యవరూఢ్యా అథో ప్రతిష్ఠియా ఉభయోర్లోకయోర్ఋద్ధ్వోత్తిష్ఠన్త్యతిరాత్రావభితో భవతో బ్రహ్మవర్చసస్యాన్నాద్యస్య పరిగృహీత్యై||[౨౪]

వృఞ్జతే బ్రహ్మ చాఽన్నఞ్చ సువర్గమేతే సువర్గన్త్రయోవిగ్ంశతిశ్చ||7.3.9||

అసావాదిత్యోఽస్మింల్లోక ఆసీత్తం దేవాః పృష్ఠైః పరిగృహ్య సువర్గంల్లోకమగమయన్పరైరవస్తాత్పర్యగృహ్ణన్దివాకీర్త్యేన సువర్గే లోకే ప్రత్యస్థాపయన్పరైః పరస్తాత్పర్యగృహ్ణన్పృష్ఠైరుపావారోహన్థ్స వా అసావాదిత్యోఽముష్మింల్లోకే పరైరుభయతః

పరిగృహీతో యత్పృష్ఠాని భవన్తి సువర్గమేవ తైర్లోకం యజమానా యన్తి పరైరవస్తాత్పరి
గృహ్ణన్తి దివాకీర్త్యేన [౨౫] సువర్గే లోకే ప్రతి తిష్ఠన్తి పరైః పరస్తాత్పరి గృహ్ణన్తి
పృష్ఠైరుపావరోహన్తి యత్పరే పరస్తాన్న స్యుః పరాఞ్చః సువర్గాల్లోకాన్నిష్పద్యేరన్
యదవస్తాన్న స్యుః ప్రజా నిర్దహేయురభితో దివాకీర్త్యం పరఃసామానో భవన్తి సువర్గ
ఏవైనాఀల్లోక ఉభయతః పరి గృహ్ణన్తి యజమానా వై దివాకీర్త్యగ్ం సంవథ్సరః
పరఃసామానోఽభితో దివాకీర్త్యం పరఃసామానో భవన్తి సంవథ్సర ఏవోభయతః ప్రతి తిష్ఠన్తి
[౨౬] పృష్ఠం వై దివాకీర్త్యం పార్శ్వే పరఃసామానోఽభితో దివాకీర్త్యం పరఃసామానో
భవన్తితస్మాదభితఃపృష్ఠం పార్శ్వే భూయిష్ఠా గ్రహా గృహ్యన్తే భూయిష్ఠగ్ం శస్యతే
యజ్ఞస్యైవ తన్మధ్యతో గ్రన్థిం గ్రథ్నన్త్యవిస్రగ్ంసాయ సప్త గృహ్యన్తే సప్త వై శీర్‌షణ్యాః
ప్రాణాః ప్రాణానేవ యజమానేషు దధతి యత్పరాచీనాని పృష్ఠాని భవన్త్యముమేవ
తైర్లోకమభ్యారోహన్తి యదిమఀల్లోకన్న [౨౭] ప్రత్యవరోహేయురుద్వా మాద్యేయుర్యజమానాః
ప్ర వా మీయేరన్ యత్ప్రతీచీనాని పృష్ఠాని భవన్తీమమేవ తైర్లోకం ప్రత్యవరోహన్త్యథో
అస్మిన్నేవ లోకే ప్రతి తిష్ఠన్త్యనున్మాదాయేన్ద్రో వా అప్రతిష్ఠిత ఆసీథ్స
ప్రజాపతిముపాఽధావత్తస్మా ఏతమేకవిగ్ంశతిరాత్రం ప్రాఽయచ్ఛత్తమాఽహరత్తేనాఽయజత
తతో వై స ప్రత్యతిష్ఠద్యే బహుయాజినోఽప్రతిష్ఠితాః [౨౦] స్యుస్త
ఏకవిగ్ంశతిరాత్రమాసీరన్ద్వాదశ మాసాః పఞ్చర్తవస్త్రయ ఇమే లోకా అసావాదిత్య
ఏకవిగ్ంశ ఏతావన్తో వై దేవలోకాస్తేష్వేవ యథాపూర్వం ప్రతి తిష్ఠన్త్యసావాదిత్యో న
వ్యరోచత స ప్రజాపతిముపాఽధావత్తస్మా ఏతమేకవిగ్ంశతిరాత్రం
ప్రాఽయచ్ఛత్తమాఽహరత్తేనాఽయజత తతో వై సోఽరోచత య ఏవం విద్వాగ్ంస
ఏకవిగ్ంశతిరాత్రమాసతే రోచన్త ఏవైకవిగ్ంశతిరాత్రో భవతి రుగ్వా ఏకవిగ్ంశో రుచమేవ
గచ్ఛన్త్యథో ప్రతిష్ఠామేవ ప్రతిష్ఠా హ్యేకవిగ్ంశోఽతిరాత్రావభితో భవతో బ్రహ్మవర్చసస్య
పరిగృహీత్యై॥[౨౯]

గృహ్ణన్తి దివాకీర్త్యనైవోభయతో నాకప్రతిష్ఠితా ఆసత ఏకవిగ్ంశతిశ్చ||**7.3.10**||

అర్వాఙ్యజ్ఞః సం క్రామత్వముష్మాదధి మామభి। ఋషీణాం యః పురోహితః॥ నిర్దేవం నిర్వీరం కృత్వా విష్కన్ధన్తస్మిన్ హీయతాం యోఽస్మాన్ద్వేష్టి। శరీరం యజ్ఞశమలం కుసీదం తస్మిన్త్సీదతు యోఽస్మాన్ద్వేష్టి॥ యజ్ఞ యజ్ఞస్య యత్తేజస్తేన సఙ్క్రామ మామభి। బ్రాహ్మణానృత్విజో దేవాన్యజ్ఞస్య తపసా తే సవాఽహమా హువే॥ ఇష్టేన పక్వముప [30] తే హువే సవాఽహమ్। సం తే వృఞ్జే సుకృతగ్ం సం ప్రజాం పశూన్॥ ప్రైషాన్త్సామిధేనీరాఘారావాజ్యభాగావాశ్రుతం ప్రత్యాశ్రుతమా శృణామి తే।ప్రయాజానూయాజాన్త్స్విష్టకృతమిడామాశిష ఆ వృఞ్జే సువః॥ అగ్నినేన్ద్రేణ సోమేన సరస్వత్యా విష్ణునా దేవతాభిః। యాజ్యానువాక్యాభ్యాముప తే హువే సవాఽహం యజ్ఞమా దదే తే వషట్కృతమ్॥ స్తుతగ్ం శస్త్రం ప్రతిగరం గ్రహమిడామాశిష [30] ఆ వృఞ్జే సువః। పత్నీసంయాజానుప తే హువే సవాఽహగ్ంసమిష్టయజురా దదే తవ॥ పశూన్త్సుతం పురోడాశాన్త్సవనాన్యోత యజ్ఞమ్। దేవాన్త్సేన్ద్రానుప తే హువే సవాహమగ్నిముఖాన్త్సోమవతో యే చ విశ్వే॥[32]

ఉప గ్రహమిడామాశిషో ద్వాత్రిగ్ంశచ్చ||**7.3.11**||

భూతం భవ్యం భవిష్యద్వషట్థ్స్వాహా నమ ఋక్సామ యజుర్వషట్థ్స్వాహా నమో గాయత్రీ త్రిష్టుబ్జగతీ వషట్థ్స్వాహా నమః పృథివ్యన్తరిక్షం ద్యౌర్వషట్థ్స్వాహా నమోఽగ్నిర్వాయుః సూర్యో వషట్థ్స్వాహా నమః ప్రాణో వ్యానోఽపానో వషట్థ్స్వాహా నమోఽన్నఙ్కృషిర్వృష్టిర్వషట్థ్స్వాహా నమః పితా పుత్రః పౌత్రో వషట్థ్స్వాహా నమో భూర్భువః సువర్వషట్థ్స్వాహా నమః॥[33]

భువశ్చత్వారి చ||**7.3.12**||

ఆ మే గృహో భవన్త్వా ప్రజా మ ఆ మా యజ్ఞో విశతు వీర్యావాన్। ఆపో దేవీర్యజ్ఞియా మాऽऽ విశన్తు సహస్రస్య మా భూమా మా ప్ర హాసీత్॥ ఆ మే గ్రహో భవత్వా పురోరుక్స్తుతశస్త్రే మా విశతాగ్ం సమీచీ। ఆదిత్యా రుద్రా వసవో మే సదస్యాః సహస్రస్య మా భూమా మా ప్ర హాసీత్॥ ఆ మాऽగ్నిష్టోమో విశతూక్థ్యశ్చాऽతిరాత్రో మాऽऽ విశత్వాపిశర్వరః। తిరోఅహ్నియా మా సుహుతా ఆ విశన్తు సహస్రస్య మా భూమా మా ప్ర హాసీత్॥[౩౪]

అగ్నిష్టోమో విశత్వష్టాదశ చ॥**7.3.13**॥

అగ్నినా తపోऽన్వభవద్వాచా బ్రహ్మ మణినా రూపాణీన్ద్రేణ దేవాన్ వాతేన ప్రాణాన్థ్సూర్యేణ ద్యాఇశ్చన్ద్రమసా నక్షత్రాణి యమేన పితౄన్రాజ్ఞా మనుష్యాన్ఫలేన నాదేయానజగరేణ సర్పాన్వ్యాఘ్రేణాऽऽరణ్యాన్పశూఞ్ఛ్యేనేన పతత్రిణో వృష్ణాऽశ్వాన్వృషభేణ గా బస్తేనాऽజా వృష్ణినాऽవీర్వ్రీహిణాऽన్నాని యవేనౌషధీర్న్యగ్రోధేన వనస్పతీనుదుమ్బరేణోర్జం గాయత్రియా ఛన్దాగ్ంసి త్రివృతా స్తోమాన్బ్రాహ్మణేన వాచమ్॥[౩౫]

బ్రాహ్మణేనైకఞ్చ॥**7.3.14**॥

స్వాహాऽऽధిమాధీతాయ స్వాహా స్వాహాऽऽధీతం మనసే స్వాహా స్వాహా మనః ప్రజాపతయే స్వాహా కాయ స్వాహా కస్మై స్వాహా కతమస్మై స్వాహాऽదిత్యై స్వాహాऽదిత్యై మహ్యై స్వాహాऽదిత్యై సుమృడీకాయై స్వాహా సరస్వత్యై స్వాహా సరస్వత్యై బృహత్యై స్వాహా సరస్వత్యై పావకాయై స్వాహా పూష్ణే స్వాహా పూష్ణే ప్రపథ్యాయ స్వాహా పూష్ణే నరంధిషాయ స్వాహా త్వష్ట్రే స్వాహా త్వష్ట్రే తురీపాయ స్వాహా త్వష్ట్రే పురురూపాయ స్వాహా విష్ణవే స్వాహా విష్ణవే నిఖుర్యపాయ స్వాహా విష్ణవే నిభూయపాయ స్వాహా

సర్వస్మై స్వాహా॥[౩౬]
పురురూపాయ స్వాహా దశ చ॥**7.3.15**॥

దద్భ్యః స్వాహా హనూభ్యాగ్ స్వాహౌష్ఠాభ్యాగ్ స్వాహా ముఖాయ స్వాహా నాసికాభ్యాగ్ స్వాహాఽక్షీభ్యాగ్ స్వాహా కర్ణాభ్యాగ్ స్వాహా పార ఇక్షవోఽవార్యేభ్యః పక్ష్మభ్యః స్వాహాఽవార ఇక్షవః పార్యేభ్యః పక్ష్మభ్యః స్వాహా శీర్ష్ణే స్వాహా భ్రూభ్యాగ్ స్వాహా లలాటాయ స్వాహా మూర్ధ్నే స్వాహా మస్తిష్కాయ స్వాహా కేశేభ్యః స్వాహా వహాయ స్వాహా గ్రీవాభ్యః స్వాహా స్కన్ధేభ్యః స్వాహా కీకసాభ్యః స్వాహా పృష్టీభ్యః స్వాహా పాజస్యాయ స్వాహా పార్శ్వాభ్యాగ్ స్వాహా- [౩౭] ఽగ్ంసాభ్యాగ్ స్వాహా దోషభ్యాగ్ స్వాహా బాహుభ్యాగ్ స్వాహా జఙ్ఘాభ్యాగ్ స్వాహా శ్రోణీభ్యాగ్ స్వాహోరుభ్యాగ్ స్వాహాఽష్ఠీవద్భ్యాగ్ స్వాహా జఙ్ఘాభ్యాగ్ స్వాహా భసదే స్వాహా శిఖణ్డేభ్యః స్వాహా వాలధానాయ స్వాహాఽణ్డాభ్యాగ్ స్వాహా శేపాయ స్వాహా రేతసే స్వాహా ప్రజాభ్యః స్వాహా ప్రజననాయ స్వాహా పద్భ్యః స్వాహా శఫేభ్యః స్వాహా లోమభ్యః స్వాహా త్వచే స్వాహా లోహితాయ స్వాహా మాగ్ంసాయ స్వాహా స్నావభ్యః స్వాహాఽస్థభ్యః స్వాహా మజ్జభ్యః స్వాహాఽఙ్గేభ్యః స్వాహాఽఽత్మనే స్వాహా సర్వస్మైస్వాహా॥[౩౦]
పార్శ్వాభ్యాగ్ం స్వాహా మజ్జభ్యస్స్వాహా షట్చ॥**7.3.16**॥

అఞ్జ్యేతాయ స్వాహాఽఞ్జిసక్థాయ స్వాహా శితిపదే స్వాహా శితికకుదేస్వాహా శితిరన్ధ్రాయ స్వాహా శితిపృష్ఠాయ స్వాహా శిత్యగ్ంసాయ స్వాహా పుష్పకర్ణాయ స్వాహా శిత్యోష్ఠాయ స్వాహా శితిభ్రవే స్వాహా శితిభసదేస్వాహా శ్వైతానూకాశాయ స్వాహాఽఞ్జయే స్వాహా లలామాయ స్వాహాఽసితజ్ఞవేస్వాహా కృష్ణైతాయ స్వాహా రోహితైతాయ స్వాహాఽరుణైతాయ స్వాహేదృశాయ స్వాహాకీదృశాయ స్వాహా తాదృశాయ స్వాహా సదృశాయ స్వాహా విసదృశాయ స్వాహాసుసదృశాయ స్వాహా రూపాయ స్వాహా సర్వస్మై

స్వాహా॥[౩౯]

రూపాయ స్వాహా ద్వే చ॥**7.3.17**॥

కృష్ణాయ స్వాహా శ్వేతాయ స్వాహా పిశఙ్గాయ స్వాహా సారఙ్గాయ స్వాహాఽరుణాయస్వాహా గౌరాయ స్వాహా బభ్రవే స్వాహా నకులాయ స్వాహా రోహితాయ స్వాహాశోణాయ స్వాహా శ్యావాయ స్వాహా శ్యామాయ స్వాహా పాకలాయ స్వాహా సురూపాయ స్వాహాఽనురూపాయ స్వాహా విరూపాయ స్వాహా సరూపాయ స్వాహా ప్రతిరూపాయ స్వాహా శబలాయ స్వాహా కమలాయ స్వాహా పృశ్నయే స్వాహా పృశ్నిసక్థాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా॥[౪౦]

కృష్ణాయ షట్చత్వారిగ్ంశత్॥**7.3.18**॥

ఓషధీభ్యః స్వాహా మూలేభ్యః స్వాహా తూలేభ్యః స్వాహా కాణ్డేభ్యః స్వాహా వల్శేభ్యః స్వాహా పుష్పేభ్యః స్వాహా ఫలేభ్యః స్వాహా గృహీతేభ్యః స్వాహాఽగృహీతేభ్యః స్వాహాఽవపన్నేభ్యః స్వాహా శయానేభ్యః స్వాహా సర్వస్మైస్వాహా॥[౪౦]

ఓషధీభ్యశ్చతుర్విగ్ంశతిః॥**7.3.19**॥

వనస్పతిభ్యః స్వాహా మూలేభ్యః స్వాహా తూలేభ్యః స్వాహా స్కన్ధోభ్యః స్వాహా శాఖాభ్యః స్వాహా పర్ణేభ్యః స్వాహా పుష్పేభ్యః స్వాహా ఫలేభ్యః స్వాహా గృహీతేభ్యః స్వాహా గృహీతేభ్యః స్వాహాఽవపన్నేభ్యః స్వాహా శయానేభ్యః స్వాహా శిష్టాయ స్వాహాఽతిశిష్టాయ స్వాహా పరిశిష్టాయ స్వాహా సగ్ంశిష్టాయ స్వాహోచ్ఛిష్టాయ స్వాహా రిక్తాయ స్వాహాఽరిక్తాయ స్వాహా ప్రరిక్తాయ స్వాహా సగ్ంరిక్తాయ స్వాహోద్రిక్తాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా॥[౪౨]

వనస్పతిభ్యస్స్కన్ధోభ్యశ్శిష్టాయ రిక్తాయ షట్చత్వారిగ్ంశత్॥**7.3.20**॥

ప్రజవం బ్రహ్మవాదినః కిమేష వా ఆప్త ఆదిత్యా ఉభయోః ప్రజాపతిరన్వాయన్నిన్ద్రో వై సహజ్జిన్ద్రో వై శిథిలః ప్రజాపతిరకామయతాఽన్నాదస్సా విరాడసావాదిత్యోఽర్వాఙ్భూతమా మేఽగ్నినా స్వాహాఽఽధిన్దభ్యోఽజ్జ్యేతాయ కృష్ణాయౌషధీభ్యో వనస్పతిభ్యో విగ్ంశతిః||20||

ప్రజవం ప్రజాపతిర్యదభన్దోమన్తే హువే సవాఽహమోషధీభ్యో ద్విచత్వారిగ్ంశత్||౪౨||

ప్రజవగ్ం సర్వస్మై స్వాహా||

||హరిః ఓమ్||

||శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు||

||ఇతి సప్తమ కాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః||

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ సప్తమ కాణ్డే చతుర్థః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ బృహస్పతిరకామయత శ్రన్మే దేవా దధీరన్గచ్ఛేయం పురోధామితి స ఏతం చతుర్విగ్ంశతిరాత్రమపశ్యత్తమాఽహరత్తేనాఽయజత తతో వై తస్మై శ్రద్దేవా అదధతాఽగచ్ఛత్పురోధాం య ఏవం విద్వాగ్ంసశ్చతుర్విగ్ంశతిరాత్రమాసతే శ్రదేభ్యో మనుష్యా దధతే గచ్ఛన్తి పురోధాం జ్యోతిర్గౌరాయురితి త్ర్యహా భవన్తీయం వావ జ్యోతిరన్తరిక్షం గౌరసావాయు- [౧] రిమానేవ లోకానభ్యారోహన్త్యభిపూర్వం త్ర్యహా భవన్త్యభిపూర్వమేవ సువర్గంల్లోకమభ్యారోహన్త్యసత్రం వా ఏతద్యదచ్ఛన్దోమం యచ్ఛన్దోమా భవన్తి తేన సత్రం దేవతా ఏవ పృష్ఠైరవ రున్ధతే పశూఞ్ఛన్దోమైరోజో వై వీర్యం పృష్ఠాని పశవశ్ఛన్దోమా ఓజస్యేవ వీర్యే పశుషు ప్రతి తిష్ఠన్తి బృహద్రథంతరాభ్యాం యన్తీయం వావ రథంతరమసౌ బృహదాభ్యామేవ [౨] యన్త్యథో అనయోరేవ ప్రతి తిష్ఠన్త్యేతే వై యజ్ఞస్యాఽఞ్జసాయనీ స్రుతీ తాభ్యామేవ సువర్గంల్లోకం యన్తి చతుర్విగ్ంశతిరాత్రో భవతి చతుర్విగ్ంశతిరర్ధమాసాః సంవథ్సరః సంవథ్సరః సువర్గో లోకః సంవథ్సర ఏవ సువర్గే లోకే ప్రతి తిష్ఠన్త్యథో చతుర్విగ్ంశత్యక్షరా గాయత్రీ గాయత్రీ బ్రహ్మవర్చసఞ్గాయత్రియైవ బ్రహ్మవర్చసమవ రున్ధతేఽతిరాత్రావభితో భవతో బ్రహ్మవర్చసస్య పరిగృహీత్యై॥[3]

అసావాయురాభ్యామేవ పఞ్చచత్వారిగ్ంశచ్చ||**7.4.1**||

యథా వై మనుష్యా ఏవం దేవా అగ్ర ఆసన్తేఽకామయన్తాఽవర్తిం పాప్మానం మృత్యుమపహత్య దైవీగ్ం సగ్ంసదఙ్గచ్ఛేమేతి త

ఏతఞ్చతుర్విగ్ంశతిరాత్రమపశ్యన్తమాఽహరన్తేనాఽయజన్త తతో వై తేఽవర్తిం పాప్మానం మృత్యుమపహత్య దైవీగ్ం సగ్ం సదమగచ్ఛన్ య ఏవం విద్వాగ్ంసశ్చతుర్విగ్ంశతిరాత్రమాసతేఽవర్తిమేవ పాప్మానమపహత్య శ్రియఙ్గచ్ఛన్తి శ్రీర్హి మనుష్యస్య [౪] దైవీ సగ్ంసజ్జ్యోతిరతిరాత్రో భవతి సువర్గస్య లోకస్యాఽనుఖ్యాత్యై పృష్ఠ్యః షడహో భవతి షడ్వా ఋతవః సంవథ్సరస్తం మాసా అర్ధమాసా ఋతవః ప్రవిశ్య దైవీగ్ం సగ్ంసదమగచ్ఛన్ య ఏవం విద్వాగ్ంసశ్చతుర్విగ్ంశతిరాత్రమాసతే సంవథ్సరమేవ ప్రవిశ్య వస్యసీగ్ం సగ్ంసదం గచ్ఛన్తి త్రయస్త్రయస్త్రిగ్ంశా అవస్తాద్భవన్తి త్రయస్త్రయస్త్రిగ్ంశాః పరస్తాత్త్రయస్త్రిగ్ంశైరేవోభయతోఽవర్తిం పాప్మానమపహత్య దైవీగ్ం సగ్ంసదం మధ్యతో [౫] గచ్ఛన్తి పృష్ఠాని హి దైవీ సగ్ంసజ్జామి వా ఏతత్కుర్వన్తి యత్త్రయస్త్రయస్త్రిగ్ంశా అన్వఞ్చో మధ్యేఽనిరుక్తో భవతి తేనాఽజామ్యూర్ధ్వాని పృష్ఠాని భవన్త్యూర్ధ్వాశ్ఛన్దోమా ఉభాభ్యాగ్ం రూపాభ్యాగ్ం సువర్గఁల్లోకం యన్త్యసత్త్రం వా ఏతద్యదచ్ఛన్దోమం యచ్ఛన్దోమా భవన్తి తేన సత్త్రం దేవతా ఏవ పృష్ఠైరవ రున్ధతే పశూఞ్ఛన్దోమైరోజో వై వీర్యం పృష్ఠాని పశవ- [౬] శ్ఛన్దోమా ఓజస్యేవ వీర్యే పశుషు ప్రతి తిష్ఠన్తి త్రయస్త్రయస్త్రిగ్ంశా అవస్తాద్భవన్తి త్రయస్త్రయస్త్రిగ్ంశాః పరస్తాన్మధ్యే పృష్ఠాన్యురో వై త్రయస్త్రిగ్ంశా ఆత్మా పృష్ఠాన్యాత్మన ఏవ తద్యజమానాః శర్మ నహ్యన్తేఽనార్త్యై బృహద్రథంతరాభ్యాం యన్తీయం వావ రథంతరమసౌ బృహదాభ్యామేవ యన్త్యథో అనయోరేవ ప్రతి తిష్ఠన్త్యేతే వై యజ్ఞస్యాఽఞ్జసాయనీ స్రుతీ తాభ్యామేవ [౭] సువర్గఁల్లోకం యన్తి పరాఞ్చో వా ఏతే సువర్గఁల్లోకమభ్యారోహన్తి యే పరాచీనాని పృష్ఠాన్యుపయన్తి ప్రత్యఙ్షడహో భవతి ప్రత్యవరూఢ్యా అథో ప్రతిష్ఠిత్యా ఉభయోర్లోకయోర్ఋద్ధ్వోత్తిష్ఠన్తి త్రివృతోఽధి త్రివృతముప యన్తి స్తోమానాగ్ం సం పత్త్యై ప్రభవాయ జ్యోతిరగ్నిష్టోమో భవత్యయం వావ స క్షయోఽస్మాదేవ తేన క్షయాన్న యన్తి చతుర్విగ్ం శతిరాత్రో భవతి చతుర్విగ్ంశతిరర్ధమాసాః సంవథ్సరః సంవథ్సరః సువర్గో లోకః సంవథ్సర ఏవ సువర్గే లోకే

ప్రతి తిష్ఠన్త్యథో చతువిగ్ం శత్యక్షరా గాయత్రీ గాయత్రీ బ్రహ్మవర్చసజ్గాయత్రియైవ
బ్రహ్మవర్చసమవ రున్ధతే ఽతిరాత్రావభితో భవతో బ్రహ్మవర్చసస్య పరిగృహీత్యై॥[౧]
మనుష్యస్య మధ్యతః పశవస్తాభ్యామేవ సంవత్సరశ్చతుర్విగ్ంశతిశ్చ||**7.4.2**||

ఋక్షా వా ఇయమలోమకాఽఽసీథ్సాఽకామయతౌషధీభిర్వనస్పతిభిః ప్ర జాయేయేతి
సైతాస్త్రిగ్ంశతగ్ం రాత్రీరపశ్యత్తతో వా ఇయమోషధీభిర్వనస్పతిభిః ప్రాఽజాయత యే
ప్రజాకామాః పశుకామాః స్యుస్త ఏతా ఆసీరన్ప్రైవ జాయన్తే ప్రజయా పశుభిరియం వా
అక్షుధ్యథ్సైఽతాం విరాజమపశ్యత్తామాత్మన్ధిత్వాఽన్నాద్యమవాఽరున్ధౌషధీ- [౬]
ర్వనస్పతీన్ప్రజాం పశూన్తేనాఽవర్ధత సా జేమానం మహిమానమగచ్ఛద్య ఏవం విద్వాగ్ంస
ఏతా ఆసతే విరాజమేవాఽఽత్మన్ధిత్వాఽన్నాద్యమవ రున్ధతే వర్ధన్తే ప్రజయా పశుభిర్జేమానం
మహిమానజ్గచ్ఛన్తి జ్యోతిరతిరాత్రో భవతి సువర్గస్య లోకస్యాఽనుఖ్యాత్యై పృష్ఠ్యః షడహో
భవతి షడ్వా ఋతవః షట్పృష్ఠాని పృష్ఠైరేవర్తూనన్వారోహన్త్యృతుభిః సంవత్సరం తే
సంవత్సర ఏవ [౧౦] ప్రతి తిష్ఠన్తి త్రయస్త్రిగ్ంశాత్త్రయస్త్రిగ్ంశముప యన్తి యజ్ఞస్య
సంతత్యా అథో ప్రజాపతిర్వై త్రయస్త్రిగ్ంశః ప్రజాపతిమేవాఽఽరభన్తే ప్రతిష్ఠిత్యై త్రిణవో
భవతి విజిత్యా ఏకవిగ్ంశో భవతి ప్రతిష్ఠిత్యా అథో రుచమేవాఽఽత్మన్దధతే
త్రివృదగ్నిష్టుద్భవతి పాప్మానమేవ తేన నిర్దహన్తేఽథో తేజో వై త్రివృత్తేజ ఏవాఽఽత్మన్దధతే
పఞ్చదశ ఇన్ద్రస్తోమో భవతీన్ద్రియమేవాఽవ [౧౧] రున్ధతే సప్తదశో
భవత్యన్నాద్యస్యాఽవరుద్ధ్యా అథో ప్రైవ తేన జాయన్త ఏకవిగ్ంశో భవతి ప్రతిష్ఠిత్యా అథో
రుచమేవాఽఽత్మన్దధతే చతుర్విగ్ంశో భవతి చతుర్విగ్ంశతిరర్ధమాసాః సంవత్సరః
సంవత్సరః సువర్గో లోకః సంవత్సర ఏవ సువర్గే లోకే ప్రతి తిష్ఠన్త్యథో ఏష వై విషూవాన్
విషూవన్తో భవన్తి య ఏవం విద్వాగ్ంస ఏతా ఆసతే చతువిగ్ంశాత్పృష్ఠాన్యుప యన్తి
సంవత్సర ఏవ ప్రతిష్ఠాయ [౧౨] దేవతా అభ్యారోహన్తి త్రయస్త్రిగ్ంశాత్త్రయస్త్రిగ్ంశముప

యన్తి త్రయస్త్రిగ్ంశద్వై దేవతా దేవతాస్వేవ ప్రతి తిష్ఠన్తి త్రిణవో భవతీమే వై లోకాస్త్రిణవ ఏష్వేవ లోకేషు ప్రతి తిష్ఠన్తి ద్వావేకవిగ్ంశౌ భవతః ప్రతిష్ఠిత్యా అథో రుచమేవాఽఽత్మన్దధతే బహవః షోడశినో భవన్తి తస్మాద్బహవః ప్రజాసు వృషాణో యదేతే స్తోమా వ్యతిషక్తా భవన్తి తస్మాదియమోషధీభిర్వనస్పతిభిర్వ్యతిషక్తా [౦౩] వ్యతిషజ్యన్తే ప్రజయా పశుభిర్య ఏవం విద్వాగ్ంస ఏతా ఆసతేఽక్లృప్తా వా ఏతే సువర్గ్ంల్లోకం యన్త్యుచ్చావచాన్ హి స్తోమానుపయన్తి యదేత ఊర్ధ్వాః క్లృప్తాః స్తోమా భవన్తి క్లృప్తా ఏవ సువర్గ్ంల్లోకం యన్త్యుభయోరేభ్యో లోకయోః కల్పతే త్రిగ్ంశదేతాస్త్రిగ్ంశదక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవాఽన్నాద్యమవ రున్ధతేఽతిరాత్రావభితో భవతోఽన్నాద్యస్య పరిగృహీత్యై ॥[౦౪]

ఓషధీస్సంవత్సర ఏవాఽవ ప్రతిష్ఠాయ వ్యతిషక్తైకాన్న పఞ్చాశచ్చ **||7.4.3||**

ప్రజాపతిః సువర్గ్ంల్లోకమైత్తం దేవా యేనయేన ఛన్దసాఽను ప్రాఽయుఞ్జత తేన నాఽఽప్నువన్త ఏతా ద్వాత్రిగ్ంశతగ్ం రాత్రీరపశ్యన్ద్వాత్రిగ్ంశదక్షరాఽనుష్టుగానుష్టుభః ప్రజాపతిః స్వేనైవ ఛన్దసా ప్రజాపతిమాప్త్వాఽభ్యారుహ్య సువర్గం లోకమాయన్ య ఏవం విద్వాగ్ంస ఏతా ఆసతే ద్వాత్రిగ్ంశదేతా ద్వాత్రిగ్ంశదక్షరాఽనుష్టుగానుష్టుభః ప్రజాపతిః స్వేనైవ ఛన్దసా ప్రజాపతిమాప్త్వా శ్రియఙ్గచ్ఛన్తి [౦౫] శ్రీర్హి మనుష్యస్య సువర్గో లోకో ద్వాత్రిగ్ంశదేతా ద్వాత్రిగ్ంశదక్షరానుష్టుగ్వాగనుష్టుప్సర్వామేవ వాచమాప్నువన్తి సర్వే వాచో వదితారో భవన్తి సర్వే హి శ్రియం గచ్ఛన్తి జ్యోతిర్గౌరాయురితి త్ర్యహా భవన్తీయం వావ జ్యోతిరన్తరిక్షం గౌరసావాయురిమానేవ లోకానభ్యారోహన్త్యభిపూర్వం త్ర్యహా భవన్త్యభిపూర్వమేవ సువర్గ్ంల్లోకమభ్యారోహన్తి బృహద్రథంతరాభ్యాం యన్తీయం [౦౬] వావ రథంతరమసౌ బృహదాభ్యామేవ యన్త్యథో అనయోరేవ ప్రతి తిష్ఠన్త్యేతే వై యజ్ఞస్యాఽఞ్జసాయనీ స్రుతీ తాభ్యామేవ సువర్గ్ంల్లోకం యన్తి పరాఞ్చో వా ఏతే సువర్గ్ంల్లోకమభ్యారోహన్తి యే పరాచస్త్ర్యహానుపయన్తి ప్రత్యఙ్త్ర్యహో భవతి

ప్రత్యవరూఢ్యా అథో ప్రతిష్ఠిత్యా ఉభయోర్లోకయోర్బుద్ధ్వోత్తిష్ఠన్తి ద్వాత్రిగ్ంశదేతాస్తాసాం యాస్త్రిగ్ంశత్త్రిగ్ంశదక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవాన్నాద్యమవ రున్ధతే యే ద్వే అహోరాత్రే ఏవ తే ఉభాభ్యాగ్ం రూపాభ్యాగ్ం సువర్గం లోకం యన్త్యతిరాత్రావభితో భవతః పరిగృహీత్యై॥[౧౭]

గచ్ఛన్తి యన్తి త్రిగ్ంశదక్షరా ద్వావిగ్ంశతిశ్చ||**7.4.4**||

ద్వే వావ దేవసత్రే ద్వాదశాహశ్చైవ త్రయస్త్రిగ్ంశదహశ్చ య ఏవం విద్వాగ్ంసస్త్రయస్త్రిగ్ంశదహమాసతే సాక్షాదేవ దేవతా అభ్యారోహన్తి యథా ఖలు వై శ్రేయానభ్యారూఢః కామయతే తథా కరోతి యద్యవవిధ్యతి పాపీయాన్భవతి యది నాఽవవిధ్యతి సదృఙ్య ఏవం విద్వాగ్ంసస్త్రయస్త్రిగ్ంశదహమాసతే వి పాప్మనా భ్రాతృవ్యేణాఽఽ వర్తన్తేఽహర్భాజో వా ఏతా దేవా అగ్ర ఆఽహర- [౧౦]

న్నహరేకోఽభజతాఽహరేకస్తాభిర్వై తే ప్రబాహుగార్ధ్నువన్ య ఏవం విద్వాగ్ంసస్త్రయస్త్రిగ్ంశదహమాసతే సర్వ ఏవ ప్రబాహుగృధ్నువన్తి సర్వే గ్రామణీయం ప్రాఽఽప్నువన్తి పఞ్చాహో భవన్తి పఞ్చ వా ఋతవః సంవత్సర ఋతుష్వేవ సంవత్సరే ప్రతి తిష్ఠన్త్యథో పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞమేవాఽవ రున్ధతే త్రీణ్యాశ్వినాని భవన్తి త్రయ ఇమే లోకా ఏ- [౧౯] ష్వేవ లోకేషు ప్రతి తిష్ఠన్త్యథో త్రీణి వై యజ్ఞస్యేన్ద్రియాణి తాన్యేవాఽవ రున్ధతే విశ్వజిద్భవత్యన్నాద్యస్యాఽవరుద్ధ్యై సర్వపృష్ఠో భవతి సర్వస్యాఽభిజిత్యై వాగ్వై ద్వాదశాహో యత్పురస్తాద్ద్వాదశాహముపేయురనాప్తాం వాచముపేయురుపదాసుకైషాం వాక్స్యాదుపరిష్టాద్ద్వాదశాహముప యన్త్యాప్తామేవ వాచముప యన్తి తస్మాదుపరిష్టాద్వాచా వదామోఽవాన్తరం [౨౦] వై దశరాత్రేణ ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత యద్దశరాత్రో భవతి ప్రజా ఏవ తద్యజమానాః సృజన్త ఏతాగ్ం హ వా ఉదఙ్కః శౌల్బాయనః సత్రస్యర్ధిమువాచ యద్దశరాత్రో యద్దశరాత్రో భవతి సత్త్రస్యర్ధ్యా

అథో యదేవ పూర్వేష్వహఃసు విలోమ క్రియతే తస్యైవైషా శాన్తిర్ద్వ్యనీకా వా ఏతా రాత్రయో యజమానా విశ్వజిథ్సహాఽతిరాత్రేణ పూర్వాః షోడశ సహాఽతిరాత్రేణోత్తరాః షోడశ య ఏవం విద్వాగ్ంసస్త్రయస్త్రిగ్ంశదహమాసత ఐషాం ద్వ్యనీకా ప్రజా జాయతేఽతిరాత్రావభితో భవతః పరిగృహీత్యై॥[౨౦]

*అహరసేష్వాన్తరగ్ం షోడశ సహ సప్తదశ చ॥**7.4.5**॥*

ఆదిత్యా అకామయన్త సువర్గ్ంల్లోకమియామేతి తే సువర్గ్ంల్లోకన్న ప్రాఽజానన్న సువర్గ్ంల్లోకమాయన్త ఏతగ్ం షట్త్రిగ్ంశద్రాత్రమపశ్యన్తమాఽహరన్తేనాఽయజన్త తతో వై తే సువర్గ్ంల్లోకం ప్రాఽజానన్థ్సువర్గం లోకమాయన్ య ఏవం విద్వాగ్ంసః షట్త్రిగ్ంశద్రాత్రమాసతే సువర్గమేవ లోకం ప్ర జానన్తి సువర్గ్ంల్లోకం యన్తి జ్యోతిరతిరాత్రో [౨౨] భవతి జ్యోతిరేవ పురస్తాద్దధతే సువర్గస్య లోకస్యాఽనుఖ్యాత్యై షడహో భవన్తి షడ్వా ఋతవ ఋతుష్వేవ ప్రతి తిష్ఠన్తి చత్వారో భవన్తి చతస్రో దిశో దిక్ష్వేవ ప్రతి తిష్ఠన్త్యసత్రం వా ఏతద్యదచ్ఛన్దోమం యచ్ఛన్దోమా భవన్తి తేన సత్రం దేవతా ఏవ పృష్ఠైరవ రున్ధతే పశూఞ్ఛన్దోమైరోజో వై వీర్యం పృష్ఠాని పశవశ్ఛన్దోమా ఓజస్యేవ [౨౩] వీర్యే పశుషు ప్రతి తిష్ఠన్తి షట్త్రిగ్ంశద్రాత్రో భవతి షట్త్రగ్ంశదక్షరా బృహతీ బార్హతాః పశవో బృహత్యైవ పశూనవ రున్ధతే బృహతీ ఛన్దసాగ్ం స్వారాజ్యమాశ్నుతాఽశ్నువతే స్వారాజ్యం య ఏవం విద్వాగ్ంసః షట్త్రిగ్ంశద్రాత్రమాసతే సువర్గమేవ లోకం యన్త్యతిరాత్రావభితో భవతః సువర్గస్య లోకస్య పరిగృహీత్యై॥[౨౪]

*అతిరాత్ర ఓజస్యేవ షట్త్రిగ్ంశచ్చ॥**7.4.6**॥*

వసిష్ఠో హతపుత్రోఽకామయత విన్దేయ ప్రజామభి సౌదాసాన్భవేయమితి స ఏతమేకస్మాన్నపఞ్చాశమపశ్యత్తమాఽహరత్తేనాఽయజత తతో వై సోఽవిన్దత ప్రజామభి

సౌదాసానభవద్య ఏవం విద్వాగ్ంస ఏకస్మాన్నపఞ్చాశమాసతే విన్దన్తే ప్రజామభి
భ్రాతృవ్యాన్భవన్తి త్రయస్త్రివృతోఽగ్నిష్టోమా భవన్తి వజ్రస్యైవ ముఖగ్ం సగ్ం శ్యన్తి దశ
పఞ్చదశా భవన్తి పఞ్చదశో వజ్రో [౨౫] వజ్రమేవ భ్రాతృవ్యేభ్యః ప్ర హరన్తి
షోడశిమద్దశమమహర్భవతి వజ్ర ఏవ వీర్యం దధతి ద్వాదశ సప్తదశా
భవన్త్యన్నాద్యస్యాఽవరుద్ధ్యై అథో ప్రైవ తైర్జాయన్తే పుష్ట్యై షడహో భవతి షడ్వా
ఋతవః షట్పృష్ఠాని పృష్ఠైరేవర్తూనన్వారోహన్త్యృతుభిః సంవత్సరం తే సంవత్సర ఏవ
ప్రతి తిష్ఠన్తి ద్వాదశైకవిగ్ంశా భవన్తి ప్రతిష్ఠిత్యా అథో రుచమేవాఽఽత్మ- [౨౬] న్దధతే
బహవః షోడశినో భవన్తి విజిత్యై షడాశ్వినాని భవన్తి షడ్వా ఋతవ ఋతుష్వేవ ప్రతి
తిష్ఠన్త్యూనాతిరిక్తా వా ఏతా రాత్రయ ఊనాస్తద్యదేకస్యై న
పఞ్చాశదతిరిక్తాస్తద్యద్భూయసీరష్టాచత్వారిగ్ంశత ఊనాచ్చ ఖలు వా అతిరిక్తాచ్చ
ప్రజాపతిః ప్రాఽజాయత యే ప్రజాకామాః పశుకామాః స్యుస్త ఏతా ఆసీరన్ప్రైవ జాయన్తే
ప్రజయా పశుభిర్వైరాజో వా ఏష యజ్ఞో యదేకస్మాన్నపఞ్చాశో య ఏవం విద్వాగ్ంస
ఏకస్మాన్నపఞ్చాశమాసతే విరాజమేవ గచ్ఛన్త్యన్నాదా భవన్త్యతిరాత్రావభితో
భవతోఽన్నాద్యస్య పరిగృహీత్యై॥[౨౭]

వజ్ర ఆత్మన్ప్రజయా ద్వావిగ్ంశతిశ్చ||**7.4.7**||

సంవత్సరాయ దీక్షిష్యమాణా ఏకాష్టకాయాం దీక్షేరన్నేషా వై సంవత్సరస్య పత్నీ
యదేకాష్టకైతస్యాం వా ఏష ఏతాగ్ం రాత్రిం వసతి సాక్షాదేవ సంవత్సరమారభ్య దీక్షన్త
ఆర్తం వా ఏతే సంవత్సరస్యాఽభి దీక్షన్తే య ఏకాష్టకాయాం దీక్షన్తేఽన్తనామానావృతూ
భవతో వ్యస్తం వా ఏతే సంవత్సరస్యాఽభి దీక్షన్తే య
ఏకాష్టకాయాన్దీక్షన్తేఽన్తనామానావృతూ భవతః ఫల్గునీపూర్ణమాసే దీక్షేరన్ముఖం వా ఏత-
[౨౮] త్సంవత్సరస్య యత్ఫల్గునీపూర్ణమాసో ముఖత ఏవ సంవత్సరమారభ్య దీక్షన్తే

తస్యైకైవ నిర్యా యథ్సాం మేఘ్యే విషూవాన్థ్సం పద్యతే చిత్రాపూర్ణమాసే దీక్షేరన్ముఖం వా ఏతథ్సంవథ్సరస్య యచ్చిత్రాపూర్ణమాసో ముఖత ఏవ సంవథ్సరమారభ్య దీక్షన్తే తస్య న కా చన నిర్యా భవతి చతురహే పురస్తాత్పౌర్ణమాస్యై దీక్షేరన్తేషామేకాష్టకాయాం క్రయః సం పద్యతే తేనైకాష్టకాం న చ్ఛమ్బట్కుర్వన్తి తేషాం [౨౯] పూర్వపక్షే సుత్యా సం పద్యతే పూర్వపక్షం మాసా అభి సం పద్యన్తే తే పూర్వపక్ష ఉత్తిష్ఠన్తి తానుత్తిష్ఠత ఓషధయో వనస్పతయోఽనూత్తిష్ఠన్తి తాన్కల్యాణీ కీర్తిరనూత్తిష్ఠత్యరాథ్సురిమే యజమానా ఇతి తదను సర్వే రాధ్నువన్తి॥[30]

ఏతచ్ఛంబట్కుర్వన్తి తేషాఞ్చతుస్త్రిగ్ంశచ్చ||**7.4.8**||

సువర్గం వా ఏతే లోకం యన్తి యే సత్రముపయన్త్యభీన్ధత ఏవ దీక్షాభిరాత్మానగ్గ్ శ్రపయన్త ఉపసద్భిర్ద్వాభ్యాం లోమావ ద్యన్తి ద్వాభ్యాం త్వచం ద్వాభ్యామసృద్ద్వాభ్యాం మాగ్ంసం ద్వాభ్యామస్థి ద్వాభ్యాం మజ్జానమాత్మదక్షిణం వై సత్రమాత్మానమేవ దక్షిణాం నీత్వా సువర్గం లోకం యన్తి శిఖామను ప్ర వపన్త ఋద్ధ్యా అథో రఘీయాగ్ంసః సువర్గం లోకమయామేతి॥[30]

సువర్గం పఞ్చాశత్||**7.4.9**||

బ్రహ్మవాదినో వదన్త్యతిరాత్రః పరమో యజ్ఞక్రతూనాం కస్మాత్తం ప్రథమముప యన్తీత్యేతద్వా అగ్నిష్టోమం ప్రథమముప యన్త్యథోక్థ్యమథ షోడశినమథాఽతిరాత్రమనుపూర్వమేవైతద్యజ్ఞక్రతూనుపేత్య తానాలభ్య పరిగృహ్య సోమమేవైతత్పిబన్త ఆసతే జ్యోతిష్టోమం ప్రథమముప యన్తి జ్యోతిష్టోమో వై స్తోమానాం ముఖం ముఖత ఏవ స్తోమాన్ప్ర యుఞ్జతే తే [౩౨] సగ్గ్స్తుతా విరాజమభి సం పద్యన్తే ద్వే చర్చావతి రిచ్యేతే ఏకయా గౌరతిరిక్త ఏకయాఽఽయురూనః సువర్గో వై లోకో

జ్యోతిరూర్గ్విరాట్థ్సువర్గమేవ తేన లోకం యన్తి రథంతరం దివా భవతి రథంతరం నక్తమిత్యాహుర్బ్రహ్మవాదినః కేన తదజామీతి సౌభరం తృతీయసవనే బ్రహ్మసామమ్భ్వహత్తన్మధ్యతో దధతి విధృత్యై తేనాఽజామి॥[33]

త ఏకాన్న పఞ్చాశచ్చ||**7.4.10**||

జ్యోతిష్టోమం ప్రథమముప యన్త్యస్మిన్నేవ తేన లోకే ప్రతి తిష్ఠన్తి గోష్టోమం ద్వితీయముప యన్త్యన్తరిక్ష ఏవ తేన ప్రతి తిష్ఠన్త్యాయుష్టోమం తృతీయముప యన్త్యముష్మిన్నేవ తేన లోకే ప్రతి తిష్ఠన్తీయం వావ జ్యోతిరన్తరిక్షం గౌరసావాయుర్యదేతాన్థ్స్తోమానుపయన్త్యేష్వేవ తల్లోకేషు సత్రిణః ప్రతితిష్ఠన్తో యన్తి తే సగ్గ్స్తుతా విరాజ- [34] మభి సం పద్యన్తే ద్వే చర్చావతి రిచ్యేతే ఏకయాగౌరతిరిక్త ఏకయాఽఽయురూనః సువర్గో వై లోకో జ్యోతిరూర్గ్విరాడూర్జమేవాఽవ రున్ధతే తే న క్షుధాఽఽర్తిమార్ఛన్త్యక్షోధుకా భవన్తి క్షుథ్సమ్బాధా ఇవ హి సత్రిణోఽగ్నిష్టోమావభితః ప్రధీ తావుక్థ్యా మధ్యే నభ్యం తత్తదేతత్పరియద్దేవచక్రం యదేతేన [35] షడహేన యన్తి దేవచక్రమేవ సమారోహన్త్యరిష్ట్యై తే స్వస్తి సమశ్నువతే షడహేన యన్తి షడ్వా ఋతవ ఋతుష్వేవ ప్రతి తిష్ఠన్త్యుభయతో జ్యోతిషా యన్త్యుభయత ఏవ సువర్గే లోకే ప్రతితిష్ఠన్తో యన్తి ద్వౌ షడహౌ భవతస్తాని ద్వాదశాఽహాని సం పద్యన్తే ద్వాదశో వై పురుషో ద్వే సక్థ్యౌ ద్వౌ బాహూ ఆత్మా చ శిరశ్చ చత్వార్యఙ్గాని స్తనౌ ద్వాదశౌ [36] తత్పురుషమను పర్యావర్తన్తే త్రయః షడహా భవన్తి తాన్యష్టాదశాఽహాని సం పద్యన్తే నవాఽన్యాని నవాఽన్యాని నవ వై పురుషే ప్రాణాస్తత్ప్రాణానను పర్యావర్తన్తే చత్వారః షడహా భవన్తి తాని చతుర్విగ్ంశతిరహాని సం పద్యన్తే చతుర్విగ్ంశతిరర్ధమాసాః సంవథ్సరస్తథ్సంవథ్సరమను పర్యావర్తన్తేఽప్రతిష్ఠితః సంవథ్సర ఇతి ఖలు వా ఆహుర్వర్షీయాన్ప్రతిష్ఠాయా ఇత్యేతావద్వై సంవథ్సరస్య బ్రాహ్మణం యావన్మాసో

మాసిమాస్యేవ ప్రతితిష్ఠన్తో యన్తి॥[౩౭]

విరాజమేతేన ద్వాదశాపేతావద్వా అష్టౌ చ॥7.4.11॥

మేషస్త్వా పచతైరవతు లోహితగ్రీవశ్ఛాగైః శల్మలిర్వృద్ధ్యా పర్ణో బ్రహ్మణా ప్లక్షో మేధేన న్యగ్రోధశ్చమసైరుదుమ్బర ఊర్జా గాయత్రీ ఛన్దోభిస్త్రివృథ్స్తోమైరవన్తీః స్థఽవన్తీస్త్వాఽవన్తు ప్రియం త్వా ప్రియాణాం వర్షిష్ఠమాప్యానాం నిధీనాం త్వా నిధిపతిగ్ం హవామహే వసో మమ॥[౩౦]

మేషష్షట్రిగ్ంశత్॥7.4.12॥

కూప్యాభ్యః స్వాహా కూల్యాభ్యః స్వాహా వికర్యాభ్యః స్వాహాఽవట్యాభ్యః స్వాహా ఖన్యాభ్యః స్వాహా హ్రద్యాభ్యః స్వాహా సూద్యాభ్యః స్వాహా సరస్యాభ్యః స్వాహా పైశన్తీభ్యః స్వాహా పల్వల్యాభ్యః స్వాహా వర్ష్యాభ్యః స్వాహాఽవర్ష్యాభ్యః స్వాహా హ్రాదునీభ్యః స్వాహా పృష్వాభ్యః స్వాహా స్యన్దమానాభ్యః స్వాహా స్థావరాభ్యః స్వాహా నాదేయీభ్యః స్వాహా సైన్ధవీభ్యః స్వాహా సముద్రియాభ్యః స్వాహా సర్వాభ్యః స్వాహా॥[౩౯]

కూప్యాభ్యశ్చత్వారిగ్ంశత్॥7.4.13॥

అద్భ్యః స్వాహా వహన్తీభ్యః స్వాహా పరివహన్తీభ్యః స్వాహా సమన్తం వహన్తీభ్యః స్వాహా శీఘ్రం వహన్తీభ్యః స్వాహా శీభం వహన్తీభ్యః స్వాహోగ్రం వహన్తీభ్యః స్వాహా భీమం వహన్తీభ్యః స్వాహాఽమ్భోభ్యః స్వాహా నభోభ్యః స్వాహా మహోభ్యః స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా॥ [౪౦]

అధ్య ఏకాన్న త్రిగ్ంశత్॥7.4.14॥

యో అర్వన్తం జిఘాగ్ంసతి తమభ్యమీతి వరుణః। పరో మర్తః పరః శ్వా॥ అహం చ త్వం చ వృత్రహన్థ్సమ్బభూవ సనిభ్య ఆ। అరాతీవా చిదద్రివోఽను నౌ శూర మగ్ంసతై భద్రా ఇన్ద్రస్య రాతయః॥ అభి క్రత్వేన్ద్ర భూరధ జ్మన్న తే వివ్యఙ్మహిమానగ్ం రజాగ్ంసి। స్వేనా హి వృత్రగ్ం శవసా జఘన్థ న శత్రురన్తం వివిదద్యుధా తే॥[౪౧]

వివిదద్వే చ॥7.4.15॥

నమో రాజ్ఞే నమో వరుణాయ నమోఽశ్వాయ నమః ప్రజాపతయే నమోఽధిపతయేఽధిపతిరస్యధిపతిం మా కుర్వధిపతిరహం ప్రజానాం భూయాసం మాం ధేహి మయి ధేహ్యుపాకృతాయ స్వాహాఽఽలబ్ధాయ స్వాహా హుతాయ స్వాహా॥[౪౨]

నమ ఏకాన్న త్రిగ్ంశత్॥7.4.16॥

మయోభూర్వాతో అభి వాతూస్రా ఊర్జస్వతీరోషధీరా రిశన్తామ్। పీవస్వతీర్జీవధన్యాః పిబన్త్వవసాయ పద్వతే రుద్ర మృడ॥ యాః సరూపా విరూపా ఏకరూపా యాసామగ్నిరిష్ట్యా నామాని వేద। యా అఙ్గిరసస్తపసేహ చక్రుస్తాభ్యః పర్జన్య మహి శర్మ యచ్ఛ॥ యా దేవేషు తనువమైరయన్త యాసాగ్ం సోమో విశ్వా రూపాణి వేద। తా అస్మభ్యం పయసా పిన్వమానాః ప్రజావతీరిన్ద్ర [౪౩] గోష్ఠే రిరీహి॥ ప్రజాపతిర్మహ్యమేతా రరాణో విశ్వైర్దేవైః పితృభిః సంవిదానః। శివాః సతీరుప నో గోష్ఠమాఽకస్తాసాం వయం ప్రజయా సగ్ం సదేమ॥ ఇహ ధృతిః స్వాహేహ విధృతిః స్వాహేహ రన్తిః స్వాహేహ రమతిః స్వాహా మహీమూ షు సుత్రామాణమ్॥[౪౪]

ఇన్ద్రాఽష్టాత్రిగ్ంశచ్చ॥7.4.17॥

కిగ్గ్ స్విదాసీత్పూర్వచిత్తిః కిగ్గ్ స్విదాసీద్బృహద్వయః। కిగ్గ్ స్విదాసీత్పిశఙ్గిలా కిగ్గ్

స్విదాసీత్పిలిప్పిలా॥ ద్యౌరాసీత్పూర్వచిత్తిరశ్వ ఆసీద్బృహద్వయః। రాత్రిరాసీత్పిశఙ్గిలాఽవిరాసీత్పిలిప్పిలా॥ కః స్విదేకాకీ చరతి క ఉ స్విజ్జాయతే పునః। కిగ్ంస్విద్ధిమస్య భేషజం కిగ్ం స్విదావపనం మహత్॥ సూర్య ఏకాకీ చరతి [౪౫] చన్ద్రమా జాయతే పునః। అగ్నిర్హిమస్య భేషజమ్భూమిరావపనం మహత్॥ పృచ్ఛామి త్వా పరమన్తం పృథివ్యాః పృచ్ఛామి త్వా భువనస్య నాభిమ్। పృచ్ఛామి త్వా వృష్ణో అశ్వస్య రేతః పృచ్ఛామి వాచః పరమం వ్యోమ॥ వేదిమాహుః పరమన్తం పృథివ్యా యజ్ఞమాహుర్భువనస్య నాభిమ్। సోమమాహుర్వృష్ణో అశ్వస్య రేతో బ్రహ్మైవ వాచః పరమం వ్యోమ॥[౪౬]

సూర్య ఏకాకీ చరతి షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ||**7.4.18**||

అమ్బే అమ్బాల్యమ్బికే న మా నయతి కశ్చన। స సస్త్యశ్వకః॥ సుభగే కాం పీలవాసిని సువర్గే లోకే సం ప్రోర్ణ్వాథామ్। ఆఽహమజాని గర్భధమా త్వమజాసి గర్భధమ్। తౌ సహ చతురః పదః సం ప్ర సారయావహై। వృషా వాగ్ం రేతోధా రేతో దధాతూత్సక్థ్యోర్గృదం ధేహ్యఞ్జిముదఞ్జిం మన్వజ। య స్త్రీణాం జీవభోజనో య ఆసాం [౪౭] బిలధావనః। ప్రియః స్త్రీణామపీచ్యః। య ఆసాఙ్కృష్ణే లక్ష్మణి సర్దిగృదిం పరావధీత్॥ అమ్బే అమ్బాల్యమ్బికే న మా యభతి కశ్చన। ససస్త్యశ్వకః॥ ఊర్ధ్వామేనాముచ్ఛ్రయతాద్వేణుభారం గిరావివ। అథాఽస్యా మధ్యమేధతాగ్ం శీతే వాతే పునన్నివ॥ అమ్బే అమ్బాల్యమ్బికే న మా యభతి కశ్చన। ససస్త్యశ్వకః॥ యద్ధరిణీ యవమత్తి న [౪౮] పుష్టం పశు మన్యతే। శూద్రా యదర్యజారా న పోషాయ ధనాయతి॥ అమ్బే అమ్బాల్యమ్బికే న మా యభతి కశ్చన। ససస్త్యశ్వకః॥ ఇయం యకా శకున్తికాఽఽహలమితి సర్పతి। ఆహతఙ్గభే పసో ని జల్గులీతి ధాణికా॥ అమ్బే అమ్బాల్యమ్బికే న మా యభతి కశ్చన। ససస్త్యశ్వకః॥ మాతా చ తే పితా చ తేఽగ్రం వృక్షస్య రోహతః। [౪౯] ప్ర సులామీతి తే పితా గభే ముష్టిమతగ్ంసయత్॥

దధిక్రావ్ణో అకారిషం జిష్ణోరశ్వస్య వాజినః। సురభి నో ముఖా కరత్ప్రణ ఆయుగ్ంషి తారిషత్॥ ఆపో హి ష్ఠా మయోభువస్తా న ఊర్జే దధాతన। మహే రణాయ చక్షసే॥ యో వః శివతమో రసస్తస్య భాజయతేహ నః। ఉశతీరివ మాతరః॥ తస్మా అరం గమామ వో యస్య క్షయాయ జిన్వథ। ఆపో జనయథా చ నః॥[౩౦]

*ఆసామత్తి న రోహతో జిన్వథ చత్వారి చ॥**7.4.19**॥*

భూర్భువస్సువర్వసవస్త్వాఽఞ్జన్తు గాయత్రేణ ఛన్దసా రుద్రాస్త్వాఽఞ్జన్తు త్రైష్టుభేన ఛన్దసాఽఽదిత్యాస్త్వాఽఞ్జన్తు జాగతేన ఛన్దసా యద్వాతో అపో అగమదిన్ద్రస్య తనువం ప్రియామ్। ఏతగ్గ్ స్తోతరేతేన పథా పునరశ్వమా వర్తయాసి నః॥ లాజీ ౩ ఞ్ఛాచీ ౩ న్ యశో మమా౯ ౪। యవ్యాయై గవ్యాయా ఏతద్దేవా అన్నమత్తైతదన్నమద్ధి ప్రజాపతే॥ యుఞ్జన్తి బ్రధ్నమరుషం చరన్తం పరి తస్థుషః। రోచన్తే రోచనా దివి॥ యుఞ్జన్త్యస్య కామ్యా హరీ విపక్షసా రథే। శోణా ధృష్ణూ నృవాహసా॥ కేతుఙ్కృణ్వన్నకేతవే పేశో మర్యా అపేశసే। సముషద్భిరజాయథాః॥[౩౦]

*బ్రధ్నం పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ॥**7.4.20**॥*

ప్రాణాయ స్వాహా వ్యానాయ స్వాహాఽపానాయ స్వాహా స్నావభ్యః స్వాహా సంతానేభ్యః స్వాహా పరిసంతానేభ్యః స్వాహా పర్వభ్యః స్వాహా సంధానేభ్యః స్వాహా శరీరేభ్యః స్వాహా యజ్ఞాయ స్వాహా దక్షిణాభ్యః స్వాహా సువర్గాయ స్వాహా లోకాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా॥[౨౨]

*ప్రాణాయాఽష్టావిగ్ంశతిః॥**7.4.21**॥*

సితాయ స్వాహాఽసితాయ స్వాహాఽభిహితాయ స్వాహాఽనభిహితాయ స్వాహా యుక్తాయ

స్వాహాఽయుక్తాయ స్వాహా సుయుక్తాయ స్వాహోద్యుక్తాయ స్వాహా విముక్తాయ స్వాహా ప్రముక్తాయ స్వాహా వఞ్చతే స్వాహా పరివఞ్చతే స్వాహా సంవఞ్చతే స్వాహాఽనువఞ్చతే స్వాహోద్వఞ్చతే స్వాహా యతే స్వాహా ధావతే స్వాహా తిష్ఠతే స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా॥[౩౩]

సితాయాఽష్టాత్రిగ్ంశత్||**7.4.22**||

బృహస్పతిశ్చర్ద్యథా వా ఋక్షా వై ప్రజాపతిర్యేనయేన ద్వే వావ దేవసత్రే ఆదిత్యా అకామయన్త సువర్గం వసిష్ఠస్సం వథ్సరాయ సువర్గం యే సత్రం బ్రహ్మవాదినోఽతిరాత్రో జ్యోతిష్టోమం మేషః కూప్యాభ్యోఽద్భ్యో యో నమో మయోభూః కిగ్గ్ స్విదంబే భూః ప్రాణాయ సితాయ ద్వావిగ్ంశతిః||**22**||

బృహస్పతిః ప్రతి తిష్ఠన్తి వై దశరాత్రేణ సువర్గం యో అర్వన్తం భూస్త్రిపఞ్చాశత్॥౫౩॥

బృహస్పతిస్సర్వస్మై స్వాహా॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి సప్తమ కాణ్డే చతుర్థః ప్రశ్నః॥

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ సప్తమ కాణ్డే పఞ్చమః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ గావో వా ఏతథ్సత్రమాసతాఽశృఙ్గాః సతీః శృఙ్గాణి నో జాయన్తా ఇతి కామేన తాసాం దశ మాసా నిషణ్ణా ఆసన్నథ శృఙ్గాన్యజాయన్త తా ఉదతిష్ఠన్నరాథ్స్మేత్యథ యాసాన్నాఽజాయన్త తాః సంవథ్సరమాప్త్వోదతిష్ఠన్నరాథ్స్మేతి యాసాఞ్చాఽజాయన్త యాసాఞ్చ న తా ఉభయీరుదతిష్ఠన్నరాథ్స్మేతి గోసత్రం వై [౧] సంవథ్సరో య ఏవం విద్వాగ్ంసః సంవథ్సరముపయన్త్యృధ్నువన్త్యేవ తస్మాత్తూపరా వార్షికౌ మాసౌ పర్త్వా చరతి సత్రాభిజితగ్గ్ హ్యస్యై తస్మాథ్సంవథ్సరసదో యత్కిఞ్చ గృహే క్రియతే తదాప్తమవరుద్ధమభిజితఙ్క్రియతే సముద్రం వా ఏతే ప్ర ప్లవన్తే యే సంవథ్సరముపయన్తి యో వై సముద్రస్య పారం న పశ్యతి న వై స తత ఉదేతి సంవథ్సరో [౨] వై సముద్రస్తస్యైతత్పారం యదతిరాత్రౌ య ఏవం విద్వాగ్ంసః సంవథ్సరముపయన్త్యనార్తా ఏవోదృచం గచ్ఛన్తీయం వై పూర్వోఽతిరాత్రోఽసావుత్తరో మనః పూర్వో వాగుత్తరః ప్రాణః పూర్వోఽపాన ఉత్తరః ప్రరోధనం పూర్వ ఉదయనముత్తరో జ్యోతిష్టోమో వైశ్వానరోఽతిరాత్రో భవతి జ్యోతిరేవ పురస్తాద్దధతే సువర్గస్య లోకస్యాఽనుఖ్యాత్యై చతుర్విగ్ంశః ప్రాయణీయో భవతి చతుర్విగ్ంశతిరర్ధమాసాః [3] సంవథ్సరః ప్రయన్త ఏవ సంవథ్సరే ప్రతి తిష్ఠన్తి తస్య త్రీణి చ శతాని షష్టిశ్చ స్తోత్రీయాస్తావతీః సంవథ్సరస్య రాత్రయ ఉభే ఏవ సంవథ్సరస్య రూపే ఆప్నువన్తి తే సగ్గ్స్థిత్యా అరిష్ట్యా ఉత్తరైరహోభిశ్చరన్తి షడహా భవన్తి షడ్వా ఋతవః సంవథ్సర ఋతుష్వేవ సంవథ్సరే ప్రతి తిష్ఠన్తి గౌశ్చాఽఽయుశ్చ మధ్యతః స్తోమౌ భవతః సంవథ్సరస్యైవ తన్మిథునం మధ్యతో [౪] దధతి ప్రజననాయ జ్యోతిరభితో భవతి

విమోచనమేవ తచ్ఛన్దాగ్స్యేవ తద్విమోకం యన్త్యథో ఉభయతోజ్యోతిషైవ షడహేన సువర్గం లోకం యన్తి బ్రహ్మవాదినో వదన్త్యాసతే కేన యన్తీతి దేవయానేన పథేతి బ్రూయాచ్ఛన్దాగ్ంసి వై దేవయానః పన్థా గాయత్రీ త్రిష్టుబ్జగతీ జ్యోతిర్వై గాయత్రీ గౌస్త్రిష్టుగాయుర్జగతీ యదేతే స్తోమా భవన్తి దేవయానేనైవ [౫] తత్పథా యన్తి సమానగ్ం సామ భవతి దేవలోకో వై సామ దేవలోకాదేవ న యన్త్యన్యాఅన్యా ఋచో భవన్తి మనుష్యలోకో వా ఋచో మనుష్యలోకాదేవాఽన్యమన్యం దేవలోకమభ్యారోహన్తో యన్త్యభివర్తో బ్రహ్మసామం భవతి సువర్గస్య లోకస్యాఽభివృత్త్యా అభిజిద్భవతి సువర్గస్య లోకస్యాఽభిజిత్యై విశ్వజిద్భవతి విశ్వస్య జిత్యై మాసిమాసి పృష్ఠాన్యుప యన్తి మాసిమాస్యతిగ్రాహ్యా గృహ్యన్తే మాసిమాస్యేవ వీర్యం దధతి మాసాం ప్రతిష్ఠిత్యా ఉపరిష్టాన్మాసాం పృష్ఠాన్యుప యన్తి తస్మాదుపరిష్టాదోషధయః ఫలం గృహ్ణన్తి॥[౬]

గోసత్త్రం వా ఏతి సంవత్సరోఽర్ధమాసా మిథునమ్మధ్యతో దేవయానేనైవ వీర్యన్త్రయోదశం చ॥**7.5.1**॥

గావో వా ఏతథ్సత్త్రమాసతాఽశృఙ్గాః సతీః శృఙ్గాణి సిషాసన్తీస్తాసాం దశ మాసా నిషణ్ణా ఆసన్నథ శృఙ్గాణ్యజాయన్త తా అబ్రువన్నరాథ్స్మోత్తిష్ఠామాఽవ తఙ్కామమరుథ్స్మహి యేన కామేన న్యషదామేతి తాసాము త్వా అబ్రువన్నర్ధా వా యావతీర్వాఽఽసామహా ఏవేమౌ ద్వాదశౌ మాసౌ సంవథ్సరగ్ం సం పాద్యోత్తిష్ఠామేతి తాసా- [౭] న్ద్వాదశే మాసి శృఙ్గాణి ప్రాఽవర్తన్త శ్రద్ధయా వాఽశ్రద్ధయా వా తా ఇమా యాస్తూపరా ఉభయ్యో వావ తా ఆర్ధ్నువన్ యాశ్చ శృఙ్గాణ్యసన్వన్ యాశ్చోర్జమవారున్ధతర్ధ్నోతి దశసు మాసూత్తిష్ఠన్నృధ్నోతి ద్వాదశసు య ఏవం వేద పదేన ఖలు వా ఏతే యన్తి విన్దతి ఖలు వై పదేన యన్తద్వా ఏతదృద్ధమయనం తస్మాదేతద్గోసని॥[౮]

తిష్ఠామేతి తాసాన్తస్మాద్ద్వే చ॥**7.5.2**॥

ప్రథమే మాసి పృష్ఠాన్యుప యన్తి మధ్యమ ఉప యన్త్యుత్తమ ఉప యన్తి తదాహుర్యాం
పై త్రిరేకస్యాఽహ్న ఉపసీదన్తి దహ్రం పై సాఽపరాభ్యాం దోహాభ్యాం దుహేఽథ కుతః సా
ధోక్ష్యత ఇతి యాం ద్వాదశ కృత్వ ఉపసీదన్తీతి సంవత్సరగ్ం సం పాద్యోత్తమే మాసి
సకృత్పృష్ఠాన్యుపేయుస్తద్యజమానా యజ్ఞం పశూనవ రున్ధతే సముద్రం వా [౯]
ఏతేఽనవారమపారం ప్ర ప్లవన్తే యే సంవత్సరముపయన్తి యద్బృహద్రథంతరే
అన్వర్జేయుర్యథా మధ్యే సముద్రస్య ప్లవమన్వర్జేయుస్తాదృక్తదనుత్సర్గం
బృహద్రథంతరాభ్యామిత్వా ప్రతిష్ఠాం గచ్ఛన్తి సర్వేభ్యో పై కామేభ్యః సంధిర్దుహే
తద్యజమానాః సర్వాన్కామానవ రున్ధతే॥[౧౦]

సముద్రం పై చతుస్త్రిగ్ంశచ్చ ||**7.5.3**||

సమాన్య ఋచో భవన్తి మనుష్యలోకో వా ఋచో మనుష్యలోకాదేవ న
యన్త్యన్యదన్యథ్సామ భవతి దేవలోకో పై సామ దేవలోకాదేవాఽన్యమన్యం మనుష్యలోకం
ప్రత్యవరోహన్తో యన్తి జగతీమగ్ర ఉప యన్తి జగతీం పై ఛన్దాగ్ంసి
ప్రత్యవరోహన్త్యాగ్రయణం గ్రహో బృహత్పృష్ఠాని త్రయస్త్రిగ్ంశగ్ం
స్తోమాస్తస్మాజ్జ్యాయాగ్ంసం కనీయాన్ప్రత్యవరోహతి పైశ్వకర్మణో గృహ్యతే విశ్వాన్యేవ తేన
కర్మాణి యజమానా అవ రున్ధత ఆదిత్యో [౧౧] గృహ్యత ఇయం వా అదితిరస్యామేవ ప్రతి
తిష్ఠన్త్యన్యోఽన్యో గృహ్యేతే మిథునత్వాయ ప్రజాత్యా అవాన్తరం పై దశరాత్రేణ ప్రజాపతిః
ప్రజా అసృజత యద్దశరాత్రో భవతి ప్రజా ఏవ తద్యజమానాః సృజన్త ఏతాగ్ం హ వా
ఉదఙ్కః శౌల్బాయనః సత్రస్యర్ధిమువాచ యద్దశరాత్రో యద్దశరాత్రో భవతి సత్రస్యర్ధ్యా
అథో యదేవ పూర్వేష్వహస్సు విలోమ క్రియతే తస్యైవైషా శాన్తిః॥[౧౨]

ఆదిత్యస్తస్యైవ ద్వే చ ||**7.5.4**||

యది సోమౌ సగ్ంసుతౌ స్యాతాం మహతి రాత్రియై ప్రాతరనువాకముపాకుర్యాత్పూర్వో వాచం పూర్వో దేవతాః పూర్వశ్ఛన్దాగ్ంసి వృఙ్క్తే వృషణ్వతీం ప్రతిపదం కుర్యాత్ప్రాతఃసవనాదేవైషామిన్ద్రం వృఙ్క్తేఽథో ఖల్వాహుః సవనముఖేసవనముఖే కార్యేతి సవనముఖాథ్సవనముఖాదేవైషామిన్ద్రం వృఙ్క్తే సంవేశాయోపవేశాయ గాయత్రియాస్త్రిష్టుభో జగత్యా అనుష్టుభః పఙ్క్త్యా అభిభూత్యై స్వాహా ఛన్దాగ్ంసి వై సంవేశ ఉపవేశశ్ఛన్దోభిరేవైషా- [౧౩] శ్ఛన్దాగ్ంసి వృఙ్క్తే సజనీయగ్ం శస్యం విహవ్యగ్ం శస్యమగస్త్యస్య కయాశుభీయగ్ం శస్యమేతావద్వా అస్తి యావదేతద్యావదేవాఽస్తి తదేషాం వృఙ్క్తే యది ప్రాతః సవనే కలశో దీర్యేత వైష్ణవీషు శిపివిష్టవతీషు స్తువీరన్యద్వై యజ్ఞస్యాఽతిరిచ్యతే విష్ణుం తచ్ఛిపివిష్టమభ్యతి రిచ్యతే తద్విష్ణుః శిపివిష్టోఽతిరిక్త ఏవాతిరిక్తం దధాత్యథో అతిరిక్తేనైవాఽతిరిక్తమాప్త్వాఽవ రున్ధతే యది మధ్యన్దినే దీర్యేత వషట్కారనిధనగ్ం సామ కుర్యుర్వషట్కారో వై యజ్ఞస్య ప్రతిష్ఠా ప్రతిష్ఠామేవైనద్గమయన్తి యది తృతీయసవన ఏతదేవ||[౧౪]

ఛన్దోభిరేవైషామవైకాన్న విగ్ంశతిశ్చ||**7.5.5**||

షడహైర్మాసాన్థ్సంపాద్యాఽహరుథ్సృజన్తి షడహైర్హి మాసాన్థ్సం పశ్యన్త్యర్ధమాసైర్మాసాన్థ్సంపాద్యాఽహరుథ్సృజనత్యర్ధమాసైర్హి మాసాన్థ్సంపశ్యన్త్యమావాస్యయా మాసాన్థ్సంపాద్యాఽహరుథ్సృజన్త్యమావాస్యయా హి మాసాన్థ్సం పశ్యన్తి పౌర్ణమాస్యా మాసాన్థ్సంపాద్యాఽహరుథ్సృజన్తి పౌర్ణమాస్యా హి మాసాన్థ్సం పశ్యన్తి యో వై పూర్ణ ఆసిఞ్చతి పరా స సిఞ్చతి యః పూర్ణాదుదచతి [౧౫] ప్రాణమస్మిన్థ్స దధాతి యత్పౌర్ణమాస్యా మాసాన్థ్సంపాద్యాఽహరుథ్సృజన్తి సంవథ్సరాయైవ తత్ప్రాణం దధతి తదను సత్రిణః ప్రాఽణన్తి యదహర్నోథ్సృజేయుర్యథా దృతిరుపనద్ధో వి పతత్యేవగ్ం సంవథ్సరో విపతేదార్తిమార్ఛేయుర్యత్పౌర్ణమాస్యా

మాసాన్థ్సంపాద్యాఽహరుథ్సృజన్తి సంవథ్సరాయైవ తదుదానం దధతి తదను సత్రిణ ఉ-
[౧౬] దనన్తి నాఽఽర్తిమార్ఛన్తి పూర్ణమాసే వై దేవానాగ్ం సుతో యత్పౌర్ణమాస్యా
మాసాన్థ్సంపాద్యాఽహరుథ్సృజన్తి దేవానామేవ తద్యజ్ఞేన యజ్ఞం ప్రత్యవరోహన్తి వి వా
ఏతద్యజ్ఞం ఛిన్దన్తి యత్షడహసం తతగ్ంసన్తమథాఽహరుథ్సృజన్తి ప్రాజాపత్యం
పశుమాలభన్తే ప్రజాపతిః సర్వా దేవతా దేవతాభిరేవ యజ్ఞగ్ం సం తన్వన్తి యన్తి వా ఏతే
సవనాద్యేఽహ- [౧౭] రుథ్సృజన్తి తురీయఙ్ఖలు వా ఏతథ్సవనం యథ్సాన్నాయ్యం
యథ్సాన్నాయ్యం భవతి తేనైవ సవనాన్న యన్తి సముపహూయ భక్షయన్త్యేతథ్సోమపీథా
హ్యేతర్హి యథాయతనం వా ఏతేషాగ్ం సవనభాజో దేవతా గచ్ఛన్తి
యేఽహరుథ్సృజన్త్యనుసవనం పురోడాశాన్నిర్వపన్తి యథాయతనాదేవ సవనభాజో దేవతా
అవ రున్ధతేఽష్టాకపాలాన్ప్రాతః సవన ఏకాదశకపాలాన్మాధ్యందినే సవనే
ద్వాదశకపాలాగ్స్తృతీయసవనే ఛన్దాగ్ంస్యేవాఽఽప్త్వాఽవ రున్ధతే వైశ్వదేవఞ్చరుం
తృతీయసవనే నిర్వపన్తి వై శ్వదేవం వైతృతీయసవనం తేనైవ తృతీయసవనాన్న యన్తి॥
[౧౮]

ఉదధత్యుద్యేఽహరాప్త్వా పఞ్చదశ చ||7.5.6||

ఉథ్సృజ్యాం 3 నోథ్సృజ్యా 3 మితి మీమాగ్ంసన్తే
బ్రహ్మవాదినస్తద్వాహురుథ్సృజ్యమేవేత్యమావాస్యాయాఞ్చ
పౌర్ణమాస్యాఞ్చోథ్సృజ్యమిత్యాహురేతే హి యజ్ఞం వహత ఇతి తే త్వావ నోథ్సృజ్యే
ఇత్యాహుర్యే అవాన్తరం యజ్ఞమ్భేజాతే ఇతి యా ప్రథమా వ్యష్టకా
తస్యాముథ్సృజ్యమిత్యాహురేష వై మాసో విశర ఇతి నాఽఽదిష్ట- [౧౯]
ముథ్సృజేయుర్యదాదిష్టముథ్సృజేయుర్యాదృశే పునః పర్యాప్లావే మధ్యే షడహస్య సం
పద్యేత షడహైర్మాసాన్థ్సం పాద్య యథ్సప్తమమహస్తస్మిన్నుథ్సృజేయుస్తదగ్నయే

వసుమతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేయురైన్ద్రం దధీన్ద్రాయ మరుత్వతే పురోడాశమేకాదశకపాలం వైశ్వదేవం ద్వాదశకపాలమగ్నేర్వై వసుమతః ప్రాతః సవనం యదగ్నయే వసుమతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపన్తి దేవతామేవ తద్భాగినీం కుర్వన్తి [౨౦] సవనమష్టాభిరుప యన్తి యదైన్ద్రం దధి భవతీన్ద్రమేవ తద్భాగధేయాన్న చ్యావయన్తీన్ద్రస్య వై మరుత్వతో మాధ్యన్దినగ్ం సవనం యదిన్ద్రాయ మరుత్వతే పురోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపన్తి దేవతామేవ తద్భాగినీం కుర్వన్తి సవనమేకాదశభిరుప యన్తి విశ్వేషాం వై దేవానామృభుమతాం తృతీయసవనం యద్వైశ్వదేవం ద్వాదశకపాలం నిర్వపన్తి దేవతా ఏవ తద్భాగినీః కుర్వన్తి సవనం ద్వాదశభి- [౨౧] రుప యన్తి ప్రాజాపత్యం పశుమా లభన్తే యజ్ఞో వై ప్రజాపతిర్యజ్ఞస్యాఽననుసర్గాయాఽభివర్త ఇతః షణ్మాసో బ్రహ్మసామం భవతి బ్రహ్మ వా అభివర్తో బ్రహ్మణైవ తథ్సువర్గం లోకమభివర్తయన్తో యన్తి ప్రతికూలమివ హీతః సువర్గో లోకైన్ద్ర క్రతుం న ఆ భర పితా పుత్రేభ్యో యథా। శిక్షా నో అస్మిన్పురుహూత యామని జీవా జ్యోతిరశీమహీత్యముత ఆయతాగ్ం షణ్మాసో బ్రహ్మసామం భవత్యయం వై లోకో జ్యోతిః ప్రజా జ్యోతిరిమమేవ తల్లోకం పశ్యన్తోఽభివదన్త ఆ యన్తి॥[౨౨]

నాఽఽదిష్టఙ్కుర్వన్తి ద్వాదశభిరితి విగ్ంశతిశ్చ||**7.5.7**||

దేవానాం వా అన్తఞ్జగ్ముషామిన్ద్రియం వీర్యమపాఽక్రామత్తత్క్రోశేనాఽవాఽరున్ధత తత్క్రోశస్య క్రోశత్వం యత్క్రోశేన చాత్వాలస్యాఽన్తే స్తువన్తి యజ్ఞస్యైవాఽన్తఞ్జత్వేన్ద్రియం వీర్యమవ రున్ధతే సత్రస్యర్ధ్యాఽఽహవనీయస్యాఽన్తే స్తువన్త్యగ్నిమేవోపద్రష్టారం కృత్వర్ధిముప యన్తి ప్రజాపతేర్హృదయేన హవిర్ధానేఽన్తః స్తువన్తి ప్రేమాణమేవాఽస్య గచ్ఛన్తి శ్లోకేన పురస్తాథ్సదసః [౨౩] స్తువన్త్యనుశ్లోకేన పశ్చాద్యజ్ఞస్యైవాఽన్తఞ్జత్వా శ్లోకభాజో భవన్తి నవభిరధ్వర్యురుద్గాయతి నవ వై పురుషే ప్రాణాః ప్రాణానేవ యజమానేషు దధాతి సర్వా

ఐన్ద్రియో భవన్తి ప్రాణేష్వేవేన్ద్రియం దధత్యప్రతిహృతాభిరుద్గాయతి తస్మాత్పురుషః సర్వాణ్యన్యాని శీర్ష్ణోఽఙ్గాని ప్రత్యఞ్చతి శిర ఏవ న పఞ్చదశగ్ం రథన్తరం భవతీన్ద్రియమేవాఽవ రున్ధతే సప్తదశం [౨౪] బృహదన్నాద్యస్యాఽవరుద్ధ్యా అథో ప్రైవ తేన జాయన్త ఏకవిగ్ంశం భద్రం ద్విపదాసు ప్రతిష్ఠిత్యై పత్నియ ఉప గాయన్తి మిథునత్వాయ ప్రజాత్యై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత సోఽకామయతాఽఽసామహగ్ం రాజ్యం పరీయామితి తాసాగ్ం రాజనేనైవ రాజ్యం పర్యైత్తద్రాజనస్య రాజనత్వం యద్రాజనం భవతి ప్రజానామేవ తద్యజమానా రాజ్యం పరి యన్తి పఞ్చవిగ్ంశం భవతి ప్రజాపతే- [౨౫] రాప్త్యై పఞ్చభిస్తిష్ఠన్తః స్తువన్తి దేవలోకమేవాఽభి జయన్తి పఞ్చభిరాసీనా మనుష్యలోకమేవాఽభి జయన్తి దశ సం పద్యన్తే దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవాఽన్నాద్యమవ రున్ధతే పఞ్చధా వినిషద్య స్తువన్తి పఞ్చ దిశో దిక్ష్వేవ ప్రతి తిష్ఠన్త్యేకైకయాఽస్తుతయా సమాయన్తి దిగ్భ్య ఏవాఽన్నాద్యగ్ం సమ్భరన్తి తాభిరుద్గాతోద్గాయతి దిగ్భ్య ఏవాఽన్నాద్యగ్ం [౨౬] సంభృత్య తేజ ఆత్మన్దధతే తస్మాదేకః ప్రాణః సర్వాణ్యఙ్గాన్యవత్యథో యథా సుపర్ణ ఉత్పతిష్యఞ్ఛిర ఉత్తమం కురుత ఏవమేవ తద్యజమానాః ప్రజానాముత్తమా భవన్త్యాసన్దీముద్గాతాఽఽ రోహతి సామ్రాజ్యమేవ గచ్ఛన్తి ప్లేఙ్ఖగ్ం హోతా నాకస్యైవ పృష్ఠగ్ం రోహన్తి కూర్చావధ్వర్యుర్బ్రధ్నస్యైవ విష్టపం గచ్ఛన్త్యేతావన్తో వై దేవలోకాస్తేష్వేవ యథాపూర్వం ప్రతి తిష్ఠన్త్యథో ఆక్రమణమేవ తత్సేతుం యజమానాః కుర్వతే సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై॥[౨౭]

సదసస్సప్తదసం ప్రజాపతేర్గాయతి దిగ్భ్య ఏవాఽన్నాద్యం ప్రత్యేకాదశ చ **||7.5.8||**

అర్క్యేణ వై సహస్రశః ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తాభ్య ఇలాన్దేనేరాఽల్లూతామవాఽరున్ధ యదర్క్యం భవతి ప్రజా ఏవ తద్యజమానాః సృజన్త ఇలాన్దం భవతి ప్రజాభ్య ఏవ సృష్టాభ్య ఇరాఽల్లూతామవ రున్ధతే తస్మాద్యాగ్ం సమాగ్ం సత్రగ్ం సమృద్ధం

క్షోధుకాస్తాగ్ం సమాం ప్రజా ఇషగ్గ్ హ్యాసామూర్జమాదదతే యాగ్ం సమాం వ్యృద్ధమక్షోధుకాస్తాగ్ం సమాం ప్రజా [౨౦] న హ్యాసామిషమూర్జమాదదత ఉత్క్రోదం కుర్వతే యథా బన్ధాన్మ్ముచానా ఉత్క్రోదం కుర్వత ఏవమేవ తద్యజమానా దేవబన్ధాన్మ్ముచానా ఉత్క్రోదం కుర్వత ఇషమూర్జమాత్మన్దధానా వాణః శతతన్తుర్భవతి శతాయుః పురుషః శతేన్ద్రియ ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతి తిష్ఠన్త్యాజిం ధావన్త్యనభిజితస్యాఽభిజిత్యై దున్దుభీన్థ్సమాఘ్నన్తి పరమా వా ఏషా వాగ్యా దున్దుభౌ పరమామేవ [౨౯] వాచమవ రున్ధతే భూమిదున్దుభిమా ఘ్నన్తి యైవేమాం వాక్ప్రవిష్టా తామేవాఽవ రున్ధతేఽథో ఇమామేవ జయన్తి సర్వా వాచో వదన్తి సర్వాసాం వాచామవరుద్ధ్యా ఆర్ద్రే చర్మన్వ్యాయచ్ఛేతే ఇన్ద్రియస్యాఽవరుద్ధ్యా ఆఽన్యః క్రోశతి ప్రాఽన్యః శగ్ంసతి య ఆక్రోశతి పునాత్యేవైనాన్థ్స యః ప్రశగ్ంసతి పూతేష్వేవాఽన్నాద్యం దధాత్యృషికృతం చ [30] వా ఏతే దేవకృతం చ పూర్వైర్మాసైరవ రున్ధతే యద్భూతేచ్ఛదాగ్ం సామాని భవన్త్యుభయస్యాఽవరుద్ధ్యై యన్తి వా ఏతే మిథునాద్యే సంవథ్సరముపయన్త్యన్తర్వేది మిథునౌ సమ్భవతస్తేనైవ మిథునాన్న యన్తి॥[30]

వ్యృధమక్షోధుకాస్తాగ్ం సమాం ప్రజాః పరమామేవ చ త్రిగ్ంశచ్చ||**7.5.9**||

చర్మాఽవ భిన్దన్తి పాప్మానమేవైషామవ భిన్దన్తి మాఽప రాథ్సీర్మాఽతి వ్యాథ్సీరిత్యాహ సం ప్రత్యేవైషాం పాప్మానమవ భిన్దన్త్యుదకుమ్భానధినిధాయ దాస్యో మార్జాలీయం పరి నృత్యన్తి పదో నిఘ్నతీరిదం మధుం గాయన్త్యో మధు వై దేవానాం పరమమన్నాద్యం పరమమేవాఽన్నాద్యమవ రున్ధతే పదో ని ఘ్నన్తి మహీయామేవైషు దధతి॥[3౨]

చర్మైకాన్న పఞ్చాశత్||**7.5.10**||

పృథివ్యై స్వాహాఽన్తరిక్షాయ స్వాహా దివే స్వాహా సం ప్లోష్యతే స్వాహా సం ప్లవమానాయ

స్వాహా సం ప్లుతాయ స్వాహా మేధాయిష్యతే స్వాహా మేఘాయతే స్వాహా మేఘితాయ స్వాహా మేఘాయ స్వాహా నీహారాయ స్వాహా నిహాకాయై స్వాహా ప్రాసచాయ స్వాహా ప్రచలాకాయై స్వాహా విద్యోతిష్యతే స్వాహా విద్యోతమానాయ స్వాహా సంవిద్యోతమానాయ స్వాహా స్తనయిష్యతే స్వాహా స్తనయతే స్వాహోగ్రగ్గ్ స్తనయతే స్వాహా వర్షిష్యతే స్వాహా వర్షతే స్వాహాఽభివర్షతే స్వాహా పరివర్షతే స్వాహా సంవర్షతే [33] స్వాహాఽనువర్షతే స్వాహా శీకాయిష్యతే స్వాహా శీకాయతే స్వాహా శీకితాయ స్వాహా ప్రోషిష్యతే స్వాహా పృష్ణతే స్వాహా పరిపృష్ణతే స్వాహోద్గ్రహీష్యతే స్వాహోద్గృహ్ణతే స్వాహోద్గృహీతాయ స్వాహా విప్లోష్యతే స్వాహా విప్లవమానాయ స్వాహా విప్లుతాయ స్వాహాఽతప్స్యతే స్వాహాఽతపతే స్వాహోగ్రమాతపతే స్వాహర్గ్భ్యః స్వాహా యజుర్భ్యః స్వాహా సామభ్యః స్వాహాఽఙ్గిరోభ్యః స్వాహా వేదేభ్యః స్వాహా గాథాభ్యః స్వాహా నారాశగ్ంసీభ్యః స్వాహా రైభీభ్యః స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా॥[34]

*సంవర్షతే రైభీభ్యస్స్వాహా ద్వే చ॥**7.5.11**॥*

దత్వతే స్వాహాఽదన్తకాయ స్వాహా ప్రాణినే స్వాహాఽప్రాణాయ స్వాహా ముఖవతే స్వాహాఽముఖాయ స్వాహా నాసికవతే స్వాహాఽనాసికాయ స్వాహాఽక్షణ్వతే స్వాహాఽనసికాయ స్వాహాకర్ణినే స్వాహాఽకర్ణకాయ స్వాహా శీర్షణ్వతే స్వాహాఽశీర్షకాయ స్వాహా పద్వతే స్వాహాఽపాదకాయ స్వాహా ప్రాణతే స్వాహాఽప్రాణతే స్వాహా వదతే స్వాహాఽవదతే స్వాహా పశ్యతే స్వాహాఽపశ్యతే స్వాహా శృణ్వతే స్వాహాఽశృణ్వతే స్వాహా మనస్వినే స్వాహా- [35] ఽమనసే స్వాహా రేతస్వినే స్వాహాఽరేతస్కాయ స్వాహా ప్రజాభ్యః స్వాహా ప్రజననాయ స్వాహాలోమవతే స్వాహాఽలోమకాయ స్వాహా త్వచే స్వాహాఽత్వక్కాయ స్వాహా చర్మణ్వతే స్వాహాఽచర్మకాయ స్వాహా లోహితవతే స్వాహాఽలోహితాయ స్వాహా మాగ్ంసన్వతే స్వాహాఽమాగ్ంసకాయ స్వాహా స్నావభ్యః స్వాహాఽస్నావకాయ

స్వాహాఽస్థన్వతే స్వాహాఽనస్థికాయ స్వాహా మజ్జన్వతే స్వాహాఽమజ్జకాయ స్వాహాఽజ్గినే స్వాహాఽనజ్గాయ స్వాహాఽఽత్మనే స్వాహాఽనాత్మనే స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా॥[౩౬]

మనస్వినే స్వాహాఽనాత్మనే స్వాహా ద్వే చ॥**7.5.12**॥

కస్త్వా యునక్తి స త్వా యునక్తు విష్ణుస్త్వా యునక్త్వస్య యజ్ఞస్యర్ధ్యై మహ్యగ్ం సంనత్యా అముష్మై కామాయాఽఽయుషే త్వా ప్రాణాయ త్వాఽపానాయ త్వా వ్యానాయ త్వావ్యుష్ట్యై త్వా రయ్యై త్వా రాధసే త్వా ఘోషాయ త్వా పోషాయ త్వాఽఽరాద్ఘోషాయ త్వాప్రచ్యుత్యై త్వా॥[౩౭]

కస్త్వాఽష్టాత్రిగ్ంశత్॥**7.5.13**॥

అగ్నయే గాయత్రాయ త్రివృతే రాథన్తరాయ వాసన్తాయాఽష్టాకపాల ఇన్ద్రాయ త్రైష్టుభాయ పఞ్చదశాయ బార్హతాయ గ్రైష్మాయైకాదశకపాలో విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో జాగతేభ్యః సప్తదశేభ్యో వైరూపేభ్యో వార్షికేభ్యో ద్వాదశకపాలో మిత్రావరుణాభ్యామానుష్టుభాభ్యామేకవిగ్ంశాభ్యాం వైరాజాభ్యాగ్ం శారదాభ్యాం పయస్యా బృహస్పతయే పాఙ్క్తాయ త్రిణవాయ శాక్వరాయ హైమన్తికాయ చరుః సవిత్ర ఆతిచ్ఛన్దసాయ త్రయస్త్రిగ్ంశాయ రైవతాయ శైశిరాయ ద్వాదశకపాలోఽదిత్యై విష్ణుపత్న్యై చరురగ్నయే వైశ్వానరాయ ద్వాదశకపాలోఽనుమత్యై చరుః కాయ ఏకకపాలః॥[౩౮]

అగ్నయేఽదిత్యా అనుమత్యై సప్తచత్వారిగ్ంశత్॥**7.5.14**॥

యో వా అగ్నావగ్నిః ప్రహ్రియతే యశ్చ సోమో రాజా తయోరేష ఆతిథ్యం యదగ్నీషోమీయోఽథైష రుద్రో యశ్చీయతే యత్సంచితేఽగ్నావేతాని హవీగ్ంషి న

నిర్వపేదేష ఏవ రుద్రోఽశాన్త ఉపోత్థాయ ప్రజాం పశూన్ యజమానస్యాఽభి మన్యేత యత్సంచితేఽగ్నావేతాని హవీగ్ంషి నిర్వపతి భాగధేయేనైవైనగ్ం శమయతి నాఽస్య రుద్రోఽశాన్త [౩౯] ఉపోత్థాయ ప్రజాం పశూనభి మన్యతే దశ హవీగ్ంషి భవన్తి నవ వై పురుషే ప్రాణా నాభిర్దశమీ ప్రాణానేవ యజమానే దధాత్యథో దశాక్షరా విరాడన్నంవిరాడ్వరాజ్యేవాఽన్నాద్యే ప్రతి తిష్ఠత్యృతుభిర్వా ఏష ఛన్దోభిః స్తోమైః పృష్ఠైశ్చేతవ్య ఇత్యాహుర్యదేతాని హవీగ్ంషి నిర్వపత్యృతుభిరేవైనం ఛన్దోభిః స్తోమైః పృష్ఠైశ్చినుతే దిశః సుషువాణేనా- [౪౦] ఽభిజిత్యా ఇత్యాహుర్యదేతాని హవీగ్ంషి నిర్వపతి దిశామభిజిత్యా ఏతయా వా ఇన్ద్రం దేవా అయాజయన్తస్మాదిన్ద్రసవ ఏతయా మనుం మనుష్యాస్తస్మాన్మనుసవో యథేన్ద్రో దేవానాం యథా మనుర్మనుష్యాణామేవం భవతి య ఏవం విద్వానేతయేష్ట్యా యజతే దిగ్వతీః పురోఽనువాక్యా భవన్తి సర్వాసాం దిశామభిజిత్యై॥[౪౧]

అశాన్తస్సుషువాణేనైకచత్వారిగ్ంశచ్చ||**7.5.15**||

యః ప్రాణతో నిమిషతో మహిత్వైక ఇద్రాజా జగతో బభూవ। య ఈశే అస్య ద్విపదశ్చతుష్పదః కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ॥ ఉపయామగృహీతోఽసి ప్రజాపతయే త్వా జుష్టఙ్గృహ్ణామి తస్య తే ద్యౌర్మహిమా నక్షత్రాణి రూపమాదిత్యస్తే తేజస్తస్మై త్వా మహిమ్నే ప్రజాపతయే స్వాహా॥[౪౨]

యః ప్రాణతో ద్యౌరాదిత్యోఽష్టాత్రిగ్ంశత్||**7.5.16**||

య ఆత్మదా బలదా యస్య విశ్వ ఉపాసతే ప్రశిషం యస్య దేవాః। యస్య ఛాయాఽమృతం యస్య మృత్యుః కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ॥ ఉపయామగృహీతోఽసి ప్రజాపతయే త్వా జుష్టఙ్గృహ్ణామి తస్య తే పృథివీ మహిమౌషధయో వనస్పతయో రూపమగ్నిస్తే

తేజస్తస్మై త్వా మహిమ్నే ప్రజాపతయే స్వాహా॥[४३]
య ఆత్మదాః పృథివ్యగ్నిరేకాన్న చత్వారిగ్ంశత్||**7.5.17**||

ఆ బ్రహ్మన్బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చసీ జాయతామాఽస్మిన్రాష్ట్రే రాజన్య ఇషవ్యః శూరో మహారథో జాయతాం దోగ్ధ్రీ ధేనుర్వోఢాఽనడ్వానాశుః సప్తిః పురన్ధిర్యోషా జిష్ణూ రథేష్ఠాః సభేయో యువాఽస్య యజమానస్య వీరో జాయతాం నికామేనికామే నః పర్జన్యో వర్షతు ఫలిన్యో న ఓషధయః పచ్యన్తాం యోగక్షేమో నః కల్పతామ్॥[४४]
ఆ బ్రహ్మన్నేకచత్వారిగ్ంశత్||**7.5.18**||

ఆఽక్రాన్ వాజీ పృథివీమగ్నిం యుజమకృత వాజ్యర్వాఽఽక్రాన్ వాజ్యన్తరిక్షం వాయుం యుజమకృత వాజ్యర్వా ద్యాం వాజ్యాఽక్రగ్గ్స్త సూర్యం యుజమకృత వాజ్యర్వాఽగ్నిస్తే వాజిన్ యుఙ్ఙను త్వాఽఽ రభే స్వస్తి మా సం పారయ వాయుస్తే వాజిన్ యుఙ్ఙను త్వాఽఽ రభే స్వస్తి మా సం [४५] పారయాఽఽదిత్యస్తే వాజిన్ యుఙ్ఙను త్వాఽఽ రభే స్వస్తి మా సం పారయ ప్రాణధృగసి ప్రాణం మే దృగ్ంహ వ్యానధృగసి వ్యానం మే దృగ్ంహాఽపానధృగస్యపానం మే దృగ్ంహ చక్షురసి చక్షుర్మయి ధేహి శ్రోత్రమసి శ్రోత్రం మయి ధేహ్యాయురస్యాయుర్మయి ధేహి॥[४६]
వాయుస్తే వాజిన్యుఙ్ఙను త్వాఽఽ రభే స్వస్తి మా సన్త్రిచత్వారిగ్ంశచ్చ||**7.5.19**||

జజ్ఞి బీజం వర్ష్టా పర్జన్యః పక్తా సస్యగ్ం సుపిప్పలా ఓషధయః స్వధిచరణేయగ్ం సూపసదనోఽగ్నిః స్వధ్యక్షమన్తరిక్షగ్ం సుపావః పవమానః సూపస్థానా ద్యౌః శివమసౌ తపన్యథాపూర్వమహోరాత్రే పఞ్చదశినోఽర్ధమాసాస్త్రిగ్ంశినో మాసాః కౢప్తా ఋతవః శాన్తః సంవత్సరః॥[४७]

జజ్ఞి బీజమేకత్రిగ్ంశతీ||**7.5.20**||

ఆగ్నేయోఽష్టాకపాలః సౌమ్యశ్చరుః సావిత్రోఽష్టాకపాలః పౌష్ణశ్చరూరౌద్రశ్చరురగ్నయే వైశ్వానరాయ ద్వాదశకపాలో మృగాఖరే యది నాఽఽగచ్ఛేదగ్నయేఽగ్ంహోముచేఽష్టాకపాలః సౌర్యం పయో వాయవ్య ఆజ్యభాగః॥[౪౦]

ఆగ్నేయశ్చతుర్విగ్ంశతిః||**7.5.21**||

అగ్నయేఽగ్ంహోముచేఽష్టాకపాల ఇన్ద్రాయాఽగ్ంహోముచ ఏకాదశకపాలో మిత్రావరుణాభ్యామాగోముగ్భ్యాం పయస్యా వాయోసావిత్ర ఆగోముగ్భ్యాం చరురశ్విభ్యామాగోముగ్భ్యాం ధానా మరుద్భ్య ఏనోముగ్భ్యః సప్తకపాలో విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఏనోముగ్భ్యో ద్వాదశకపాలోఽనుమత్యై చరురగ్నయే వైశ్వానరాయ ద్వాదశకపాలో ద్యావాపృథివీభ్యామగ్ంహోముగ్భ్యాం ద్వికపాలః॥[౪౧]

అగ్నయేఽగ్ంహోముచే త్రిగ్ంశతీ||**7.5.22**||

అగ్నయే సమనమత్పృథివ్యై సమనమద్యథాఽగ్నిః పృథివ్యా సమనమదేవం మహ్యం భద్రాః సంనతయః సం నమన్తు వాయవే సమనమదన్తరిక్షాయ సమనమద్యథా వాయురన్తరిక్షేణ సూర్యాయ సమనమద్దివే సమనమద్యథా సూర్యో దివా చన్ద్రమసే సమనమన్నక్షత్రేభ్యః సమనమద్యథా చన్ద్రమా నక్షత్రైర్వరుణాయ సమనమదద్భ్యః సమనమద్యథా [౫౦] వరుణోఽద్భిః సామ్నే సమనమదృచే సమనమద్యథా సామర్చా బ్రహ్మణే సమనమత్క్షత్రాయ సమనమద్యథా బ్రహ్మ క్షత్రేణ రాజ్ఞే సమనమద్విశే సమనమద్యథా రాజా విశా రథాయ సమనమదశ్వేభ్యః సమనమద్యథా రథోఽశ్వైః ప్రజాపతయే సమనమద్భూతేభ్యః సమనమద్యథా ప్రజాపతిర్భూతైః సమనమదేవం మహ్యం భద్రాః

సంనతయః సం నమన్తు॥[౫౦]

అద్భ్యస్సమనమద్యథా మహ్యాఇ్చత్వారి చ||7.5.23||

యే తే పన్థానః సవితః పూర్వ్యాసోఽరేణవో వితతా అన్తరిక్షే। తేభిర్నో అద్య పథిభిః సుగేభీ రక్షా చ నో అధి చ దేవ బ్రూహి॥ నమోఽగ్నయే పృథివిక్షితే లోకస్పృతే లోకమస్మై యజమానాయ దేహి నమో వాయవేఽన్తరిక్షక్షితే లోకస్పృతే లోకమస్మై యజమానాయ దేహి నమః సూర్యాయ దివిక్షితే లోకస్పృతే లోకమస్మై యజమానాయ దేహి॥[౫౨]

యే తే చతుశ్చత్వారిగ్ంశత్||7.5.24||

యో వా అశ్వస్య మేధ్యస్య శిరో వేద శీర్షణ్వాన్మేధ్యో భవత్యుషా వా అశ్వస్య మేధ్యస్య శిరః సూర్యశ్చక్షుర్వాతః ప్రాణశ్చన్ద్రమాః శ్రోత్రం దిశః పాదా అవాన్తరదిశాః పర్శవోఽహోరాత్రే నిమేషోఽర్ధమాసాః పర్వాణి మాసాః సంధానాన్యృతవోఽఙ్గాని సంవథ్సర ఆత్మా రశ్మయః కేశా నక్షత్రాణి రూపం తారకా అస్థాని నభో మాగ్ంసాన్యోషధయో లోమాని వనస్పతయో వాలా అగ్నిర్ముఖం పైశ్వానరో వ్యాత్తగ్ం [౫౩] సముద్ర ఉదరమన్తరిక్షం పాయుర్ద్యావాపృథివీ ఆణ్డౌ గ్రావా శేపః సోమో రేతో యజ్జఙ్జభ్యతే తద్వి ద్యోతతే యద్విధూనుతే తథ్స్తనయతి యన్మేహతి తద్వర్షతి వాగేవాఽస్య వాగహర్వా అశ్వస్య జాయమానస్య మహిమా పురస్తాజ్జాయతే రాత్రిరేనం మహిమా పశ్చాదను జాయత ఏతౌ పై మహిమానావశ్వమభితః సమ్బభూవతుర్హయో దేవానవహదర్వాఽసురాన్ వాజీ గన్ధర్వానశ్వో మనుష్యాన్థ్సముద్రో వా అశ్వస్య యోనిః సముద్రో బన్ధుః॥[౫౪]

వ్యాత్తమవహద్వాదశ చ||7.5.25||

గావో గావస్సిషాసన్తీః ప్రథమే మాసి సమాన్యే యది సోమౌ షడహైరుథ్సృజ్యా (3) న్దేవానామర్క్యేణ చర్మాఽవపే పృథివ్యై దత్వతే కస్మాఽగ్నయే యో వై యః ప్రాణతో య ఆత్మదా ఆ బ్రహ్మన్నాఽక్రాఙ్క్షి

బీజమానేయోఽష్టాకపాలోఽగ్నయేఽగ్ంహోముచేఽష్టాకపాలోఽగ్నయే సమనమద్యై తే పన్థానో యో వా అశ్వస్య మేధ్యస్య శిరః పఞ్చవిగ్ంశతిః||**25**||

గావస్సమాన్యస్సవనమష్టాభిర్వా ఏతే దేవకృతఞ్చాఽభిజిత్యా ఇత్యాహుర్వరుణోఽద్భిస్సాన్మే చతుష్పఞ్చాశత్||౨౬||

గావస్సముద్రో బన్ధుః||

||హరిః ఓమ్||

||శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు||

||ఇతి సప్తమ కాణ్డే పఞ్చమః ప్రశ్నః||

||సప్తమ కాణ్డః సమాప్తః||

||సప్తమ కాణ్డస్య సన్దేహనిరాసపాఠః||

రున్ధతే దధతే తిష్ఠన్తే జాయన్తే। ప్రజననమజ్గిరసోఽత్రిర్జమదగ్నిస్సంవథ్సరః కుసురుబిన్దస్సప్తరాత్రం బృహస్పతిరష్టరాత్రం ప్రజాపతిస్తాః క్షుధన్నవరాత్రం ప్రజాపతిరకామయత దశహోతారం వర్జయిత్వా। సంవథ్సరో నైకవిగ్ంశః। సాధ్యా న పఞ్చవిగ్ంశః। కుసురుబిన్దో న త్రయస్త్రిగ్ంశః। బృహస్పతిస్సర్వమ్। ద్వాభ్యామష్టానవత్యై। చతుర్భ్యష్షణ్ణవత్యై। పఞ్చభ్యః పఞ్చనవత్యై। చ ప చ ప పరిగృహీత్యై। షట్ప్రజాయై పరిబృహీత్యై। షడిన్ద్రియస్య పరిగృహీత్యై। షట్థ్సువర్గస్య లోకస్య పరిగృహీత్యై। సప్తేన్ద్రియస్య వీర్యస్య ప్రజాయై పశూనాం పరిగృహీత్యై। అష్ట త్రి సప్తాఽన్నాద్యస్య పరిగృహీత్యై। నవ బ్రహ్మవర్చసస్యాఽన్నాద్యస్య పరిగృహీత్యై। దశ ప్ర ద్వితీయో బ్రహ్మవర్చసస్య పరిగృహీత్యై। ప్ర ప స నవ ప్ర ద్వి చ బృహద్రథన్తరాభ్యాం ప స నవ

యదన్యతః। యత్ర యత్ర బృహద్రథన్తరాభ్యాన్తత్రతత్ర పరాఞ్చః। సాధ్యాబృహస్పతీ వర్జయిత్వా। షష్ఠేఽష్టమే ప్రథమే ద్వితీయే పునష్షష్ఠేఽసత్రమ్। సా విరాడూర్ధ్వస్త్ర్యహో భవన్తి। వసిష్ఠస్తైః। అష్ఠ్యే ప్రథమన్వయతి। యథా పై షడహః। క్షుధ్సదృజ్జేషు। ప్రథమం మోదచతుర్థ్థమ్। ద్వితీయం మోదసప్తమమ్। ప్రథమం పోష్ణవర్జమ్। ద్వితీయమైన్ద్రవర్జమ్। ఋతవ ఆదిత్యా గావో జ్యోతిర్జ్యోతిః। ఆఙ్గిరస ఇయాపేతి ఆదిత్యా ఇయాపేతి। సువర్గఁల్లోకమయామేతి॥

॥అనువాకమధ్యగతాః వాక్యాన్తాః పఞ్చాశతః॥

ఉభా వాగ్ం హోతర్ద్ఘోషాఽగన్మ సువస్సర్జ్యోతిషా సోమాయ పితృమతే సువానస్సోమో వర్ధన్తు త్వా రాజన్దివోఽస్య జగతో రరాణో వీహి కవ్యవాహన పితృన్కర్మణ్యాస్స్వధాయై నమో మన్యాస్తై శం ప్ర దేవగ్ం సస్తే వాయురగ్నే యం యజ్ఞఙ్క్షయే పాథా ధ్రువక్షితిరపాకమతిఽవ్రతమేకాఽస్య సుమతావగ్నివృత్రాణి చర్షణీనాం య ఇమా వీరశ్శతమన్యుః పయసా మహీజ్ఞాగ్ం సుహిరణ్యే శుక్రాస్తాః పుష్టం పశు మన్యతే త్రిగ్ంశత్॥30॥

॥హరిః ఓమ్॥

------***